

D E  
GYMNASIO  
ROMANO  
ET DE EIUS  
PROFESSORIBUS

*Ab Urbe condita usque ad hæc tempora*

L I B R I D U O

Quibus accedunt Catalogus Advocatorum  
Sacri Consistorii, & Bullæ ad ipsum  
Gymnasium spectantes.

AUCTORE JOSEPHO CARAFA C. R.

IN EODEM GYMNASIO HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ  
P R O F E S S O R E .



R O M Æ C I O. D C C . L I .

---

TYPIS ANTONII FULGONII APUD S. EUSTACHIUM.  
S U P E R I O R U M F A C U L T A T E .

Digitized by the Internet Archive  
in 2017 with funding from  
Getty Research Institute



# BENEDICTO XIV.

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO



*M*IRUM non est, BEATISSIME PATER, antiquissimi Gymnasii Romani Historiam nunc pri-  
mum sub Auspiciis Tuis in lucem ve-  
nire. Quot enim, & quanta, Te Pon-  
tifice

tifice, Te Auctore, Te Auspice, nunc  
primum facta sunt ad Sedis Aposto-  
licæ gloriam, & Reipublicæ utilita-  
tem! In harum rerum numero profe-  
cto est Gymnasium Romanum a Te pri-  
stino Splendori restitutum, & nova,  
longeque majori donatum luce ex sa-  
pientissimis legibus a Te editis, no-  
vis Cathedris a Te excitatis, claris  
Professribus a Te constitutis, & ex  
hac ipsa Historia, quæ illius veterem  
dignitatem, pristina jura, ordinem  
nobilissimum, clarissimos Professores  
e tenebris revocat, & ante oculos po-  
nit. Decebat sane Te Pontificem do-  
ctissimum nedum sacris Ecclesiæ re-  
bus, nedum politicis Reipublicæ ne-  
gotiis, verum etiam rei litterariæ,  
quammaxime consulere. Jam nihil  
gloriæ Tuæ deest, nihil deest publi-  
cis rebus. Sed abstineo a Tuis lau-  
dibus prosequendis, quia si dicerem  
diu,

diu , si dicerem multa , tamen pro di-  
gnitate Tua , & ingenio meo , dicerem  
parum , dicerem nihil . Vnum supplex  
addam , ut cæteris beneficiis a Te in  
Gymnasium collatis accedat hujus Hi-  
ſtoriae patrocinium . Quid a Pontifice  
plurium librorum Scriptore clarissi-  
mo petendum , sperandumque magis  
est , quam libris , Scriptoribusque pa-  
trocinari ? Diu salvus esto , BEATIS-  
SIME PATER , quia Te salvo , salva  
est Ecclesia , salva est Respublica .

# CLEMENTI ARGENVILLERIO

*Advocato Consistoriali, Rectori Gymnasii,  
Pontificis Auditori.*

JOSEPH CARAFA C. R.

CUM plurima a Te , Vir Sapientissime ,  
ad Gymnasi Romani gloriam instauran-  
dam , augendamque fuerint ordinata , illud ,  
neque Tu , neque tui simillimus Philippus  
Maria Pirelliūs , quem honoris causa nomino ,  
omissum voluistis , ut illius Historiam hacte-  
nus tenebris involutam aliquis e Professorum  
numero in publica luce collocaret . Et id qui-  
dem scitissime a Te factum pro more tuo ,  
uti assoles in omnibus publicis rebus , quas  
administras , nullus ibit inficias . At quod mi-  
hi potissimum hanc provinciam demandaveris ,  
vereor ne id tibi vitio vertendum sit . Jussa  
tamen feci , votisque tuis feci satis , si non  
*ex toto* , & pro rei dignitate , pro viribus ta-  
men meis , venia profecto dignus , cum pri-  
mus in hanc arenam descenderim , vix elapso  
anno ab inchoato munere litterario , dum pu-  
blicis in Gymnasio Romano , privatisque apud  
nostrates Scholis quotidie incumberem . Sed

jam

jam me facem præferente , alii fortasse auspi-  
catus in eadem vestigia ingredientur . Itaque  
ubi primum ad id animum applicui , statui  
rem ab ovo , ut ajunt , exordiri . Cum enim  
certum sit a prima Romani Imperii ætate  
claruisse Romanam Academiam , ejusque in  
utroque Codice mentio fiat , jam id non po-  
terat a me fine crimine præteriri . Nec inu-  
tile , vanumque existimavi originem , incre-  
mentum , interitum , renovationem , omnem  
que litterarum in Urbe fortunam ad hæc us-  
que tempora prosequi . Id tamen agere de-  
crevi , ea lege , ut summam dumtaxat rerum  
perstringerem . Neque enim mihi est otium ,  
ingeniumque levissima quælibet consecandi ,  
vel quælibet fusissime scribendi . Placet plu-  
rima paucis complecti . Et in tanta librorum  
mole , ac rerum discendarum copia optandum  
est , ut Auctores , Typographi , Lectoresque  
parcant labore . Hinc Professorum , & Advo-  
catorum Confistorialium seriem paucis absolu-  
vi . Nam illorum plurium nomina ita nota-  
funt , ut satis fuerit ea indicasse . Aliorum  
vero elogia libris pluribus , quos indicavi ,  
continentur . Quod si fortasse summos aliquos  
Viros jejune nominavi , vel editos ab aliis li-  
bros silentio præterii , id præter animi mei  
sententiam factum affero , quod illorum res  
mihi haud fuerint satis exploratae , non quod

illo-

illorum gloriæ aliquid voluerim deperire .  
 Huic malo , ut ex parte occurrerem , addidi  
 Appendicem , qua Professores alios in medium  
 profero , vel alia nonnulla de Professoribus jam  
 recensitis subjungo . Quo quisque anno , sti-  
 pendioque docuerit in Scholis Urbiſ , cum pot-  
 tui , adnotavi . Hæc enim de antiquis præfer-  
 tim Professoribus comperta satis mihi esse non  
 potuere . Qui vero in vivis agunt , & nunc  
 temporis vel in Scholis publicis , vel inter  
 Advocatos Consistoriales præclarissime merent,  
 hos etſi summis laudibus dignissimos , nolui  
 tamen ea injuria afficere , ut viderentur ad  
 eorum potius gratiam conciliandam , quam ad  
 eorum merita extollenda a me commendari .  
 Atque hinc ubi de Te , Vir amplissime , re-  
 busque tuis inter Advocatos Consistoriales ver-  
 ba facio , fileo eximiā tuam in utroque Ju-  
 re peritiam , magnam morum probitatem , &  
 singulare studium iustitiæ , & æquitatis , a qua  
 nullo hominum favore , timore nullo , nulla  
 spe umquam defleſti potes , & illum animi  
 sermonisque tui candorem , quem apud om-  
 nes , & libere , & conſtanter , & graviter ge-  
 ris . Sed me tacente , plura præclarissima a  
 Te gesta , plura doctissime a Te scripta , &  
 Summi Pontificis de Te judicium , ac bene-  
 volentia , tui nominis gloriam satis commen-  
 dant . Vale .

**I M P R I M A T U R.**

Si videbitur Reverendiss. Patri Sacri Palatii  
Apostolici Magistro .  
F. M. de Rubeis Patriarcha Constantin. Vicefg.

**P O T E R I T I M P R I M I ,**

Si iis ad quos pertinet ita videbitur .  
Clemens Argenvillieres Rector Dep.

---

**I M P R I M A T U R.**

Fr. Joseph Augustinus Orsi Ord. Prædic. Sacri  
Palatii Apostolici Magister .

**A P P R O B A T I O N E S .**

**O**pus *De Gymnasio Romano* complectitur nedum  
hujus Historiam , verum etiam illam Studio-  
rum Romanorum ab Urbe condita ad hæc usque tem-  
pora ; quarum utramque diligenter conquisitis undi-  
que testimoniis mira claritate , naturali ordine , &  
perpolito sermone contexuit doctus Auctor Joseph  
Carafa C. R. Professör Ecclesiasticæ Historiæ . Quare  
cum illud laudem ei pariat , nostro Gymnasio sit de-  
corum , & Romanæ juventuti ad litteras incitamento ,  
nec absolum appareat a sana morum , & Fidei doctri-  
na ,

na , publica luce dignum censeo . Ita ex Cœnobio  
S. Eusebii de Urbe die 4. Jan. 1751.

*Ego D. Fridericus de Judice Abbas Calestinorum  
Ordinis S. Benedicti , & in laudato Gymnasio  
Sacrorum Dogmatum Professor .*

**N**Obilissimam Romani Archigymnasi Històriam ar-  
duam sane Provinciam , & a nemine hucusque  
tentata summo cum labore , & eruditione concin-  
ne prorsus , eleganterque perfecit Joseph Carafa C. R.  
Professor Ecclesiastica Històriæ . Hanc ipsam in libros  
duos distributam non sine magna cum animi volunta-  
te attente perlegi , accurateque perpendi . Cumque  
nihil in ea offenderim , quod aut Christianis moribus  
aut Orthodoxæ Fidei adversari posse videatur , volens  
omnino , prudensque censeo Opus esse cum publica  
luce , tum omnium commendatione dignissimum . Ro-  
mæ ex Ædibus Augustinianis 111. Kal. Jan. anno 1751.

*Fr. Augustinus Antonius Georgi Ordin. Eremit.  
S. Augustini in Rom. Archigymn. Professor  
Sacrae Scripturæ , & Consultor Sacrorum  
Rituum .*

**R**omanî Gymnasi Històriam , ejusque Professores  
primus omnium e tenebris revocavit P. D. Jo-  
seph Carafa C. R. Histor. Eccl. Professor , editis duo-  
bus libris , summa eruditione , optima methodo , ex-  
quisita diligentia conscriptis ; qui cum neque bonis  
moribus , neque Catholicae Fidei vel minimum ob-  
stent , digni sunt publica luce .

*Joseph Catalanus Presbyter Oratorii S. Hiero-  
nymi Caritatis .*

JOAN-

## JOANNES BAPTISTA MARI

*Præpositus Generalis Clericorum Regularium.*

**H**oc Opus inscriptum *De Gymnasio Romano &c.* a P. D. Josepho Carafa nostræ Congreg. Theologo compositum, & juxta assertionem Patrum, quibus id commisimus, approbatum, facultatem concedimus, quoad nos spectat, ut typis edatur. Ex Ædibus S. Silvestri in Quirinali. Non. Jan. 1751.

*D. Paschalis Dentice C. R. Secret.*

**Q**uod unum ad Romanæ Academiæ gloriam augendam pertinere videbatur, id maxime præstissime puto V. Cl. Josephum Carafa eo libro, quo ejusdem Gymnasii Historiam litteris mandavit. Sane legenti mihi nihil in oculos incurrit, quod majorum nostrorum religionem, rectamque morum disciplinam offendat: quin Auctorem ipsum hominem omnibus ingenuis artibus eruditum probe perspexi. Quapropter dignissimum Opus censeo, quod litterariis formis excudendum tradatur. Kal. Jan. 1751.

*Paulus M. Pacciaudius C. R.*

**O**pus inscriptum *De Gymnasio Romano &c.* P.D. Josephi Carafa C. R. Th. & in Gymnasio Romano Hist. Eccles. Professoris, quum adtentis animis lustrarem, nil in illo observare potui, quod ad rectos vivendi mores, aut ad Sacras Christianæ Religionis leges offendat: quinimo, uti Liber ipse satis per se innuit, omnes ejus partes docte juxta ac diserte pertractantur: & Status Romanæ Academiæ, atque scientiarum, ab  
b 2 ipso

ipso Romani nominis exordio , temporum , rerumre  
ordine servato , ita brevibus repræsentatur , ut copio-  
se simul , & dilucide in legentium oculis positus adpa-  
reat . Eapropter mea sententia nil obstat , quin typō-  
rum formis in publicum adseratur ; atque adeo Reip.  
Litterariæ bonum illud postulare quammaxime videtur .  
ex Ædibus S. Andreæ de Valle Kal. Janu. 1751.

*Antonius Franciscus Vezzosi C. R.*

## INDEX CAPITUM

## LIBRI PRIMI

## CAPUT I.

DE GYMNASIO ROMANO AB URBE CONDITA

USQUE AD CAESARES.

Romani primum a Numa erudiri cœperunt. ii. Diu  
tamen neglectæ apud ipsos Litteræ. iii. Quo pri-  
mum tempore in Urbe doceri cœperint Grammati-  
ca. iv. Poësia. v. Rhetorica. vi. Matheſis. vii.  
Philosophia. viii. Medicina ix. Jurisprudentia.  
x. Publicæ Scholæ in Urbe, & Provinciis. xi.  
Quæ fuerit apud veteres Romanos ratio instituen-  
di pueros liberalibus disciplinis. pag. i

## CAPUT II.

DE GYMNASIO ROMANO SUB ETHNICIS  
IMPERATORIBUS.

Qui Imperatores studuerint liberalibus disciplinis.  
ii. Quique usi sint coniubonio, familiaritate, &  
confilio Professorum bonarum artium. iii. Ut ad  
Scholas publicas sape accesserint audiendi, vel di-  
cendi causa. iv. Athenæum & Scholæ publicæ ab  
Imperatoribus constructæ in Urbe & Provinciis.  
v. Et salario constituta Professoribus artium libe-  
ralium in Urbe, & Provinciis. vi. Tam privile-  
gia eisdem concessa. vii. Clari illius avi Profes-  
sores recensentur. viii. Adversa fata bonarum ar-  
tium

*tium sub Caligula, Nerone, Vitellio, Domitiano,  
Caracalla, & Heliogabalo.* pag. 34

### C A P U T III.

#### DE GYMNASIO ROMANO SUB IMPERATORIEUS C H R I S T I A N I S .

*Leges Valentiniani. II. Et Theodorei de Studiis liberalibus Urbis Romae. III. De Studio Jurisprudentiae in Romano Gymnasio. IV. Quae privilegia concesserint Professoribus Imperatores Christiani. V. Quaque stipendia. VI. Quam floruerit his temporibus Romanum Gymnasium. VII. Julianus Imperator Christianos a Scholis prohibuit. VIII. De Gymnasio Romano, imperantibus Gothis.* pag. 65

### C A P U T IV.

#### DE GYMNASIO ROMANO MEDIO AEVO.

*Medio ævo extinctæ Litteræ in Oriente. II. Et Occidente. III. Gregorius M. ab hoc crimine vindicatur. IV. De Schola Palatii Pontificii. V. Professores bonarum artium ex Urbe in Galliam abduiti a Carolo Magno. VI. Cura Romanorum Pontificum in excitandis Scholis, litterisque. VII. De Scholis publicis in Italia a Lothario eretis. VIII. An decimi faculti ignorantia Urbem quoque involverit.* pag. 94

## C A P U T V.

## DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOTERTIO.

*Romanorum Pontificum cura de restaurandis Scholis.*  
 II. Et Imperatorum . III. Quæ fuerit his temporibus rei litteraria facies in Italia . IV. Studium uiri usque Juris Innocentius Quartus in Urbe fassuit . V. Honorius Tertius instituit Scholam , & Magistrum Sacri Palatii . VI. Albertus Magnus , & S. Thomas Aquinas docent in Schola Sacri Palatii . VII. Beatus Ambrosius Sanfedonius restaurat in Urbe studia Theologica . VIII. De Lettoribus Sacri Palatii .

pag. 123

## C A P U T VI.

## DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOSEXTO .

*Romana Academia a Bonifacio Oslavo pluribus disciplinis . II. Et privilegiis aucta . III. Hujus Pontificis partes tuendas suscepit . IV. Ejusque famam vindicat . V. Clemens Quintus in Concilio Viennensi ei addidit studia linguarum Orientalium . VI. Joannes Vigefimus secundus confirmavit privilegia Romani Gymnasi , ac conditiones praescripsit ad Doctores in eo constituedos . VII. Eximiis quidam illius aevi Professores . VIII. Calamitas Romanæ Academie , labente hoc seculo .*

pag. 146

CA-

## C A P U T VII.

## DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOQUINTO.

*Innocentius Septimus extinctam Romanam Academiam  
instaurare conatur . ii. Quam floruerint in Urbe Littera-  
teræ , Eugenio Quarto Pontifice . iii. Eugenius  
ædes , & stipendia publicis Professoribus addicit .  
iv. Nicolaus Quintus magnus Litterarum , & Gym-  
nasi patronus . V. Eximit Professores illius ævi .  
vi. De Aristotelis , & Platonis fortuna in Gymna-  
sio Romano . vii. Status Gymnasi sub Pontificibus,  
qui successere . viii. De constitueris Doctoribus  
in Theologia . ix. Et in utroque Iure . x. De Can-  
cellariis Universitatum .*

pag. 167

## C A P U T VIII.

## DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOSEXTO .

*Quid egerit Leo Decimus . ii. Quidque decreverit ad  
Romani Gymnasi splendorem . iii. Sacra Ædes  
exstructa . iv. Calamitas Litterarum sub Clemente  
Septimo . v. Restituta Schola publica a successoribus  
Pontificibus . vi. De re litteraria Gymnasi ,  
hoc saeculo . vii. Sextus Quintus ejus patrocinium  
nonnullis Cardinalibus commendat . viii. Ejusdem  
regimen Advocatis Consistorialibus committit . ix.  
De Advocatis Consistorialibus . x. De Restore . xi.  
Ius creandi Doctores Legum huic Collegio confir-  
matum , & vindicatum . xii. De constitueris Do-  
ctoribus in Medicina , & Philosophia .*

pag. 195

CA-

## C A P U T IX.

## DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOSEPTIMO.

Gymnasiū adūcīcū sub Alexandro Septimo perficitur.  
 II. De ejus Bibliotheca. III. de Sacra Æde.  
 IV. De Horto Medico. V. De stipendiis Professorum.  
 VI. Nova quarumdam Disciplinarum Cathedrae restituta, vel erēcta. VII. Solemnis Dedicatione Gymnasiū. VIII. Decreto Clementis Noni nullis in Urbe fas est publice docere, diffentiente Gymnasiū Rectore. IX. Ius interpretandarum Legum unius Gymnasio Romano assertum, & vindicatum. X. De quibusdam Theologicis exercitationibus in Gymnasio Romano.

pag. 235

## C A P U T X.

## DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOCTAVO.

BENEDICTUS XIV. restaurat Romanam Academiam.  
 II. Ejus regimen Advocatis Consistorialibus, eorumque jura confirmat. III. Statuit ordinem constitueri publicos Professores. IV. Mathematicam, & Chemiam donat Cathedra & stipendio. V. Definit numerum, & stipendia Professorum utriusque Juris. VI. Et Medicinæ, ac Botanice. VII. Theologia Moralis, Phisica experimenta, & Liturgia docentur e Cathedra. VIII. Quotidianam operam jubet Professores præstare. IX. Conditiones decernit ad vacationem muneric obtinendam. X. De dignitate Professorum Urbis. XI. De Ordine, quem inter se servant. XII. Ordo totius rei litterariae in Gymnasio Romano.

pag. 266

c

I N-

I N D E X   C A P I T U M  
L I B R I   S E C Ü N D I  
C A P U T   I.

*Professores Rhetoricae & Humanitatis.*      299

C A P U T   II.

*Professores Philosophiae.*      327

C A P U T   III.

*Professores Medicinae.*      353

C A P U T   IV.

*Professores Mathematicae.*      381

C A P U T   V.

*Professores Linguarum Orientalium.*      591

C A P U T   VI.

*Professores Legum.*      400

C A P U T   VII.

*Professores sacrarum Disciplinarum.*      438

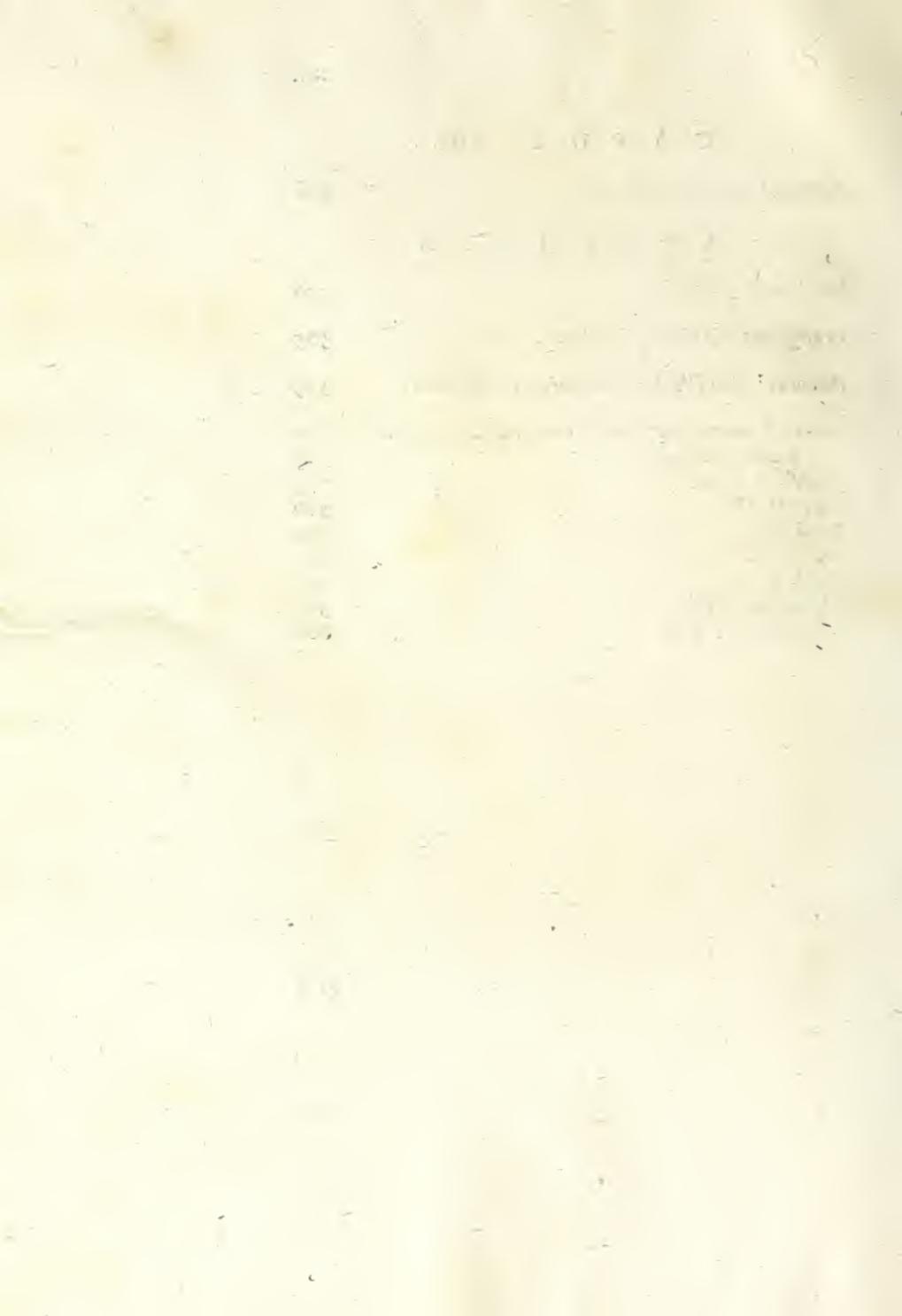
CA-

## C A P U T VIII.

<i>Advocati Confessoriales.</i>	488
---------------------------------	-----

## A P P E N D I X

<i>Professores addendi.</i>	556
<i>Professores dignitate illustres.</i>	565
<i>Advocati Confessoriales dignitate illustres.</i>	569
<i>Bulla Romanorum Pontificum ad Gymnasium Roma-</i>	
<i>nun spectantes.</i>	573
<i>Bonifacii VIII.</i>	573
<i>Eugenii IV.</i>	576
<i>Sixti IV.</i>	579
<i>Leonis X.</i>	582 589
<i>Sixti V.</i>	595
<i>Alexandri VII.</i>	599
<i>BENEDICTI XIV.</i>	608



# C A P U T L

## DE GÝMNASIO ROMANO AB URBE CONDITA USQUE AD CÆSARES

*Romani primum a Numa eruditiri caperunt. I. Diutamen neglegunt apud ipsos Litteræ. III. Quo primum tempore in Urbe doceri caperint Grammatica. IV. Locis. V. Rhetorica. VI. Matheſis. VII. Philosophia. VIII. Medicina. IX. Jurisprudencia. X. Publicæ Scholæ in Urbe, & Provinciis. XI. Quæ fuerit apud veteres Romanos ratio instituendi pueros liberalibus disciplinis*

- I.  Eterum Romanorum magnam fuisse gloriam in re militari simul ac litteraria competitum est; & sunt, qui putant, auctum eorum imperium armis, litterisque; cum ad illius magnitudinem fatis non fuisset urbes capere, hostes superare, nisi sapientissimis legibus, ac institutis administrata fuisset Respublica. Novi equidem, & olim, & hisce temporibus, plurimarum gentium, quibus nullæ litteræ, longe lateque diffusum imperium. Illud tamen sexcentis incommodis pervium, firmius hæret, diutius perduraret, uberior efloresceret, si litteris expoliret. Celebre est Platonis dictum, tunc Rempublicam beatam fore, si aut Principes fuerint Philosophia imbuti, aut Philosophi fuerint imperio potiti. Et Plutarchus in libro de instituendis liberis, quantum utilitatis afferat Reipublicæ Litterarum cognitio, his verbis ostendit: *Per hanc enim, atque bac adjutrice noſſe licet, quid honestum, quid turpe, quid justum, quid*

A

quid

quid iniquum , quid expetendum , quid fugiendum , quemadmodum erga Deos , quemadmodum erga parentes , qui erga maiores natu , qui erga leges , qui adversus Magistratus , qui adversus alienos , qui adversus amicos , qui adversus conjuges , qui adversus servos nos gerere debeamus . At nisi cives hisce officiis omnibus recte sapienterque fungantur , nulla esse potest felicitas Reipublicæ . Ut igitur hæc officia cognoscantur , & mores hominum componantur , necessaria sunt studia artium liberalium . Quæ etiam magnum illud commodium procreant , ut dum iis toti homines incumbunt , capti litterarum amore , & studio hujus sibi gloriæ comparandæ , interea tranquillitatem Reipublicæ , cui magnam inferre solent perniciem ingenia curis omnibus , studiisque vacua , minime perturbant . Quapropter in omni florentissima Republica Ægyptiorum , Chaldaeorum , Asyriorum , Hebraorum , ac Græcorum , florere insigniter Litteræ . A Græcis per Æneam ad Sabinos , & Aborigines , indeque ad Romanos translatas esse literas , narrat Hornius in Historia Philosophiæ . Alii censent , ab Etruscis , quos Diodorus Siculus Lib . 5 . Physiol . ait natura cognoscendæ diligenter studuisse , derivatam ad Romanos Philosophiam . Sed quæ de antiqua Etruscorum gente veteres Scriptores tradidere , apud quos illi imprimis celebrantur propter inventa auguria , quæ se ad Romanos transmississe gloriabantur , ea , uti observat Brucherus Lib . 2 . Cap . 10 . Hist . Philos . suadent notitiam illam rerum naturalium , quæ Etruscis adscribitur , nonnisi in peritia divinandi ex rebus naturalibus constitisse , ut ab Arnobio Lib . 2 . adv . Gentes dicta fuerit Etruria genitrix , & mater superstitionis . Alii a Numa Pompilio , altero post Romulum Rege , quem inter Pythagoræ discipulos recensent , deductam opinantur ad Romanos rerum naturalium , ac divinarum cognitionem . At Numam Pythagoricis Philosophis perpe-

peram addi, ipse Livius Lib. 1. Cap. 18. observavit, cum Pythagoras longo post Numam tempore vixerit, & in ultimis Italiae oris docuerit, quo non facile Sabini, & tate illa, cum Italia in tot diversissimos populos diffusa esset, ivissent discendi cupiditate. Fortasse, uti conjicit Plutarchus, præceptor Numæ fuit Pythagoræ nomen, & inde hunc cum celebri Philosopho Samio, quem diu post habuit Italia, confuderunt. Vel potius, quod instituta Numæ cum disciplina Pythagoræ non levem habuerint similitudinem, causa fuit, cur ille Samii hujus Philosophi discipulus haberetur. Nam populum ferocem, bellique cupidum religione, sacrificiis, pomposque delinivit, effingens cum Diis congressus, & prodigiosa geniorum spectra ad majorem auctoritatem sibi conciliandam; tum simulachra, & imagines Deorum Romanis interdicens, quod Deus aliter quam ingenio, attingi non posset. Philosophiam quoque moralē sobriam commendavit; utque cives nihil rerum sacrarum obiter, vel neglectim agerent, sed vacantes a rebus omnibus, cultui divino, tamquam maximo negotio animum intenderent. Quæ, & alia Numæ instituta Pythagoricis similia esse, Plutarchus in illius vita, aliquique plures observarunt. Sed & arcana Numæ præcepta, cuiusmodi sunt Diis non libandum ex vite non putata, neque litandum sine farina, adorantem circumagere se in orbem, & peractis precibus sedere debere, Pythagoricis fuisse germana. Illum quoque, ad instar Pythagoræ, cælestia attigisse, temporum rationes emendasse, menses ad cursum Solis pariter & Lunæ correxisse. Denique, ut Pythagorici nihil scriptis mandarunt, sed doctrinam suam memoria, & institutione tradiderunt iis, quos dignos judicarunt; ita & Numa libros sacrorum, quorum usum Sacerdotibus tradiderat, secundum jussit sepeliri, quod hæc arcana non essent litteris committenda. Hæc tamen omnia doctissimo Bruche-

ro Lib. 2. Cap. 10. §. 7. Hist. Philos. minime probare videntur, haustam a Numa apud Sabinos disciplinam Pythagoræ, & ad Romanos deductam. Cujus sententia est, Numam quidem partem eorum, quæ de religione constituit, a Sabinis, inter quos vixerat, accepisse, eaque optimo ingenio usum ad ordinandam Rempublicam feliciter applicuisse; Pythagoram vero ad Sabinos penetrasse, non satis compertum esse; atque adeo conformitatem illam inter utriusque disciplinam, non ex eodem fonte hauriendam, sed quod ea optimo cuique, & sapientissimo Legislatori conveniret. Veruni fuerit necne Pythagoræ discipulus Numa, quod potissimum ab illius Philosophi ætate, locisque, ubi docuit, definitum videtur. Illud certum est, Numam fuisse divini humanique juris peritissimum, qui primus agrestem illum hominum turbam, ex qua Urbs coaluerat, religionem docuit, & civilis societatis officia; cui Cicero Lib. 3. de Orat. sapientiam constituendæ patriæ, & Plutarchus prudentiam civilem recte tribuant. Atque id satis est, ut a Livio Lib. 1. Cap. 18. Plutarcho, aliisque tum veteribus, tum recentioribus Philosophus dicetur; utque ab eo Romanos accepisse primam sapientiae notitiam dicamus, si non illius, quæ in rerum natura- lium meditatione versatur, illius tamen, quæ divinum cultum, civilem societatem, mores, legesque comple- citur. Quamvis libri Numæ duodecim de Philosophia Græco sermone conscripti, & a veteribus memorati, tum illius institutum de anni ordinatione, ut quo Lunaris annus cum Solari conveniret, alternis bienniis, nunc viginti duos, nunc viginti tres dies intercalaret, non obscure indicant, imbutum fuisse illum scientia Græca Philosophia. Atque eam Romanis tradere, ut feroce, & agreste animi rerum sublimium contemplatione raperentur, & lenirentur, conveniebat sapienti Legislatori.

II. Diu tamen apud R̄omanos non viguit Numæ disciplina , quorum animi ad arma magis , ac bella proni erant , quam ad artes pacis , religionisque . Accedit , nascentem Rempublicam armis conservandam , & augendam fuisse , finitimosque populos subjugandos . Et nisi in bello adversus exterros gerendo implicati essent , facile potuerint mutuis disensionibus Rempublicam perturbare , nova moliri , iusta negligere , atque ita fundamenta convellere nascentis imperii . Itaque & sub Regibus , & longo post tempore , neglecta fuere a Romanis liberalium artium studia . Cujus rei non unum est argumentum . Quod nempe duodecim libri Numæ de cæremoniis , totidemque alii de Philosophia Græco sermone conscripti , quos ille secum jussicerat sepeliri , quadrigentis post Numam elapsis annis reperti , tumulo vi inundationis aperto in Gn. Terentii agro , sub Pætilio Prætore combusti fuerint , ne legerentur , quod Philosophiam arcana complecterentur , quam nolebant multitudini innotescere . Id tradunt Livius Lib. 40. Cap. 29. Plinius Lib. 13. Cap. 13. Lactantius Lib. 1. Cap. 22. S. Augustinus Lib. 8. de Civ. Dei Cap. 5. Quod etiam C. Fannio Strabone , & M. Valerio Consulibus , narrat Gellius Lib. 15. Cap. 11. fuisse nempe M. Pomponio Prætori mandatui , curaret , Philosophi ut Romæ ne essent . Simili Senatusconsulto Rhetores quoque Urbe expulsos esse a Censoribus , referunt Gellius , & Suetonius : *Renuntiatum est nobis , esse homines , qui novum genus disciplinæ instituerunt , ad quos juventus in ludos conveniat ; eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras ; ibi homines adolescentulos totos dies desidere . Majores nostri , qui liberos suos disciere , & quos in ludos itare vellent , instituerunt . Hæc nova , quæ præter consuetudinem , ac morem majorum sunt , neque placent , neque recta videntur . Quapropter & iis , qui eos ludos habent , & iis , qui eo venire consueverunt ,*

*visum est faciendum, ut ostenderemus nostram sententiam, nobis non placere.* Consulatum C. Fannii Strabonis, & M. Valerii Messalæ sexto cadente saeculo ab Urbe condita incidisse, colligitur ex fastis Capitolinis editis a Sylburgio inter Scriptores Historiæ Romanæ. Sequenti saeculo jam adulto, Consulibus C. Claudio Pulchro, & M. Perperna, simile edictum latum ferunt, quo ab addiscenda Rhetorica, & Philosophia, Romani adolescentes prohiberentur, ne fortasse a rei militaris studio avocarentur. Sed quæ causa fuerit Romanis Patribus amandandi procul Urbe artium liberalium studia, disertissime patet ex Catonis Censorii sententia, ubi Atheniensium Legati Romam venere. Cum enim Athenienses Oropum Boëtiæ civitatem vastassent, & ob eam rem multa quingentorum talentorum a Sicyoniis auctoritate Romanorum eis dicta esset, Romam Legatos misere tres Philosophos disertissimos, Diogenem Stoiicum, Carneadem Academicum, & Critolauni Peripateticum, deprecatum, ut ex multa, quam ferre non poterant, aliquid remitteretur. Hanc legationem contigisse P. Scipione, & M. Marcello Consulibus, testatur Cicero Acad. Quæst. Lib. 4. Cap. 45. Hunc vero Consulatum incidisse in annum Urbis conditæ DXCVIII. probat Brucherus in Hist. Philos. Period. 2. Par. 1. Lib. 1. Cap. 1. Itaque tribus illis Philosophis Atheniensibus Roma degentibus, statim, teste Plutarcho in vita Catonis, adolescentum studiosissimi quicunque litterarum viros illos accesserunt, audientesque eos in admiratione habuerunt. Maxime autem Carneadis gratia in dicendo, qua valebat plurimum, & auctoritas eloquentiæ non minor magnos nata & humanos auditores venti instar Urbem personabat: & fama tenebat Græcum virum ad stuporem usque ad percellendos hominum demulcendosque animos aptum vehementem apud juvnes amorem excitare, quo corupti, omisis voluptatibus, reliquisque

que oblationibus , quasi furore quodam ad Philosophiam ferrentur . Eundem de justitia copiose disputavisse in utramque partem , audiente Catone Censorio , Lactantius Lib. 5. Cap. 14. Instit. & Quintilianus Instit. Orat. Lib. 12. Cap. 1. testantur . At vero hujusmodi Romanae juventutis in Graecorum Philosophiam studium , ægre tulit Cato , avitæ disciplinæ tenax , quæ militareni virtutem unice secessabatur : veritus , uti resert Plutarchus , ne studio suo ad Philosophiam adjuncto adolescentes inde potius , quam agendis rebus , & militia decos sibi querere intenderent . Ubi per Urbem gloria Philosophorum increbuit , primosque eorum sermones C. Acilius vir illustris in Senatu , a quo , id ut sibi liceret , magno studio impetraverat , est interpretatus , statuit Cato honeste Philosophos ab Urbe amandare . Quam ob rem in Senatum ivit , & Magistratus incusavit , quod legationem eorum virorum , qui facile persuadere de quacumque re posset , tamdiu in Urbe , re infecta desidere passi essent ; cognoscendum quamprimum , & decernendum de legatione , ut Legati ad scholas reverse apud Græcos pueros differant , Romani vero adolescentes Magistratus , ut ante , & leges audiant . Qua Catonis sententia factum est , ut Legati quamprimum domum remitterentur . Atque inde patet , quo consilio veteres Romani abhorruerint ab inferenda in Urbem Eloquentia & Philosophia ; ne scilicet gloriae cupidi adolescentes a litteris potius , quam ab armis hanc sibi compararent ; & ne disciplinam illam noscent , quæ cum facile persuadere de quacumque re posset , timendum erat , ne posthac morem , ut antea , gererent Magistribus , legibusque . Aliam causam non admittendæ a Romanis Philosophiarum profert Christianus Falsterus Lib. 3. Quæst. Rom. quod nempe variæ Philosophorum de Diis sententiae inter se vehementer dissentientes , facile potuissent cultum divinum a majoribus traditum , cu-

cujus erant tenacissimi, convellere. Et quidem fuit apud Romanos tempus, cum peregrinas religiones abhorruere, Philosophos quoque, ut in patrium Deorum cultum injurios ejecerunt. Sed id serius contigit, & circa tempora nascentis Monarchiae. Illud vero ex his omnibus compertum est, pluribus saeculis ab Urbe condita, neglecta fuisse a Romanis artium liberalium studia, ita ut Cicero Tuscul. Quæst. Lib. 4. Cap. 2. non obscure indicet, hac Athenienium legatione, primum Sapientiae professores inter Romanos innotuisse. Quod tamen non ita intelligendum est, ut nulli antea fuerint in Urbe viri doctissimi. Catonem namque, & philosophiam, & eruditione plurimum valuisse, patet ex Plutarcho; libriquo de agricultura, & re rustica, ingenium ejus, ac eruditionem satis testantur; et si, Plutarcho teste, universam Græcorum philosophiam invisam sibi habuerit, & ambitione quadam Græcas disciplinas omnes contempserit, vaticinatus, Romanos Græcis studiis imbutos rem suam perdituros. Sed Cato Censorius, cuius vitam Cornelius Nepos, Plutarchus, aliquie scripsere, philosophiam a Nearco Pythagorico Tarenti audiverat, Græcas veio litteras ab Ennio in Sardinia, cum ibi Praetor esset, didicerat. Haud igitur Romæ in ludis litterariis. Necandus est Ciceronis locus Lib. 4. Tusculan. Quæst. Cap. 3. Sapientiae studium vetus id quidem in nostris: sed tamen ante Lælii etatem, & Scipionis, non reperio, quos appellare possim nominatim. Et Lib. 1. Cap. 3. Philosophia jacuit usque ad hanc etatem, nec ullum habuit lumen litterarum latinarum.

III. Et quidem Grammaticæ studium serius apud Romanos receptum, disertissime tradit Suetonius in libro de Grammaticis, cuius haec sunt verba: Grammatica olim Romæ ne in usu quidem, necam in honore ullo erat: rudi scilicet, ac bellirosa etiam cum Civitate, necdum magnopere liberalibus disciplinis va-

can-

canto Addit , primum omnium Grammaticani in Urbe intulisse inter secundum , ac tertium bellum Punicum Cratem Mellotem missum ad Senatum ab Atalo Rege ; huncque assidue differendo auctorem Romanis fuisse , ut ad id studium incitarentur , quod deinde auerunt L. Aelius Lanuvinus , & Servius Clodius , uterque Eques Romanus , aliquique clarissimi viri , *ut temporibus quibusdam super viginti celebres scholæ fuisse in Urbe tradantur : pretia Grammaticorum tanta , mercedeisque tam magna , ut constet , Lutaniū Daphnidem ducentis millibus nummum a Quinto Catullo emptum , ac brevi manumissum : Lucium Appulejum ab Fficio Calvino Equite Romano prædivite quadringentis aureis conditum multos edocuisse . Porro bellum Punicum secundum sexto ab Urbe condita seculo ; bellum Punicum tertium septimo seculo contigisse , ex fastis Consularibus apud Sylburgium colligitur . Igitur ad id usque tempus nulla Romanis fuere Grammaticæ studia . Atqui tamen Plutarchus in Romi Quæst. narrat , post primum Punicum bellum , hoc est , fere quingentis post Urbem conditam annis , Spurium Carvilium libertum alterius Spurii Carvillii , qui primus Romæ ab uxore divertit , ludum aperuisse , ac mercede Grammaticam docuisse . Cujus quidem nulla est apud Svetonium mentio , qui Cratem Mellotem , absoluto secundo bello Punico , facit primum Grammaticæ apud Romanos Professorem . Ait vero , ita se opinari , ac significat , alios aliter tradidisse . Fortasse ludus Spurii Carvillii paucos , obscurosque habuit auditores . Ut ut res se habuerit , certe aliquot post Urbem conditam seculis , Grammatica habuit in Urbe locum . Non ita tamen Grammatistice , seu ars legendi , scribendique , qua , monente Lipsio , ante id tempus Romæ docebatur . Idque colligit vir doctissimus ex Livio Lib. 3. ubi : *Virginī ventienti in forum (ibi namque in tabernis litterarum ludi erant) mi-**

*zister Decemviri manum injicit.* In hisce iudis litterariis Grammatistæ pueros legendi, scribendique artem docuere. Tandem admissio apud Romanos Grammaticæ studio, mirum sane, quantum in pretio, & honore fuerit. Teste enim Svetonio, viginti fuere in Urbe scholæ, ubi magnis stipendiis Grammatica edocebatur. Adit, Grammaticos ita dictos Græco vocabulo, qui olim litterati dicebantur; veteres hujus instituti homines etiam Rheticam docuisse, ac exstare multorum de utraque arte commentarios; deinde discretis professiōnibus, adhuc Grammaticos retinuisse quedam ad eloquentiam spectantia, in quibus pueri instituerentur. Tunc plures recenset publicos hujus disciplinæ in Urbe Professores. In horum numero sunt, Aurelius Opilius, qui Philosophiam primo, deinde Rheticam, novissime Grammaticam docuit, tandem dimissa schola abiit in Asiam cum Rutilo Rufo. Orbilius Puppillus Beneventanus docuit Romæ Grammaticam, Consule Cicerone, majore cum fama, quam emolumento, ac filium reliquit Orbilium, & ipsum Grammaticæ professorem. Attejus Philologus Atheniensis Grammaticus, & Rheticus plures, clarosque docuit discipulos, adjuvitque in conscribendis Historiis C. Sallustium, & Asinium Pollio. Laberius Hiera præceptor Bruti, & Cassii, temporibus Syllanis, proscriptorum liberos gratis, & sine ulla mercede in disciplinam recepit. Verrius Flaccus, qui ad exercitanda ingenia æquales inter se committere solebat, proposita non solum materia, quam scriberent, sed & præmio, quod viator auferret; idque erat liber aliquis antiquus, pulcher, aut rarus. Is ab Augusto datus nepotibus suis præceptor transit in Palatium cum tota schola, ea lege, ut ne posthac aliquem discipulum reciperet; docuitque in atrio Catilina domus, quæ pars Palatii tunc erat, & sextertia centena in apanum accepit. Alios plures nominat Svetonius in

libro de Grammaticis, hos tamen fere omnes libertos, exterosque, fortasse, quod ætate illa Romanis mercede docere minime conveniret. Deinde sub Cæsaribus privilegia immunitatis a gerendis publicis muneribus concessa sunt Professoribus Grammaticæ, denegata autem Grammatistis, uti sequenti Capite dicendum erit.

IV. Poesin quoque nullo olim in honore fuisse apud Romanos, seruique receptam tradit clarissimus Vossius in libro de natura, & constitutione artis Poeticæ. Gellius Lib. 11. Cap. 2. ex Catone Censorio refert: *Poeticæ artis bonos non erat. Si qui in ea re studebat, aut se ad convivia applicabat, graffator vocabatur.* Ubi, monente Vossio, graffator significat adulatoreni, & parasitum. Hinc Cato probro vertit M. Fulvio, quod Consul secum duxerit in provinciam Ennium Poetam, uti refert Cicero Tuscul. Quæst. 1. his verbis: *Honorrem huic generi non fuisse, declarat oratio Catonis, in qua objecit, ut probrum, quod bis in provinciam Poetas duxisset: duxerat autem in Etoliam Consul ille, ut scimus, Ennium.* Atqui tamen Cato ipse, teste in ejus vita Cornelio Nepote, Ennium ipsum e Sardinia Romam duxerat. Plura, ut hunc nodum solvat, profert Vossius. Non tamen primus omnium Ennius Poesin in Urbe intulerat. Primus fabulam docuit apud Romanos Livius Andronicus post primum bellum Punicum, anno Urbis conditæ DXIV. C. Claudio Centone, & M. Sempronio Tuditano Consulibus, uti colligitur ex Cicerone in Bruto, & Gellio Lib. 17. Cap. 21. Deinde Gn. Nevius Poeta, eodem Gellio teste, huic profitenda arti operam dedit; tum Q. Ennius Romæ claruit, cui successere alii plures, quos in libro de Poetis Latinis enumerat Vossius. Horum itaque studio plurimum honoris Poeticæ arti inter Romanos accessit. Id non obscure patet ex oratione Ciceronis pro Archia Poeta. Sed & Collegium Poetarum Romæ institutum est,

est, quo aliquando summi viri accessere. Ita enim Valerius Maximus Lib. 3. Cap. 8. narrat de Attio Poeta: *In Julio Cesari amplissimo, & florentissimo viro in Collegium Poetarum venienti numquam ad surrexit, non majestatis ejus immemor, sed quod in comparatione communium studiorum aliquanto superiorem se esse consideraret.* Tantum sibi honorem tunc temporis Poetæ conciliaverant. Et Tacitus in Dial. de Orat. narrat populum Virgilio adsurgere solitum, ipsumque coluisse tamquam Augustum. Præterea in ludis Capitolinis e judicum sententia donabantur Poetis corona Scenicæ, nec tamen his solis, sed & Oratoribus, aliisque artificibus. Unde Svetonius in Domitiano Cap. 4. ait: *Insticuit & quinquennale certamen, Capitolino Jovi triplex, musicum equestre, gymnicum, & aliquanto plurimum, quam nunc est coronarum.* Videndum Cassaubonus in annotationibus ad hunc locum. Erant Poetarum certamina, in quibus vixit corona donabatur, & ad quæ Imperatores aliquando se contulere. Sed & statuæ Poetis ære & plebe collato ponebantur in suis municipiis, uti ex inscriptione quadam edita a Panvinio colligitur factum L. Valerio in Oppido Hisconio, nunc il Guasto in regione Ferentana Regni Neapolitani. Attamen nulla immunitatis prærogativa Poetas donatos esse edidit Philippus Imperator Lib. 10. Leg. 3. Cod. de Profess. & Med. Poetas vero Romæ publice docuisse, & Homerî Commentarios juventuti ad discendum proposuisse, indicat Horatius Flaccus Lib. 2. Ep. 2.

*Romæ nutriti mihi contigit, atque doceri.*

*Iratus Graii quantum nocuisse Achilles.*

Qui idem testis est, quantum ætate sua Romani huic arti studerent. Ita enim ait:

*Mutavit mentem populus levis, & calet uno  
Scribendi studio, pueri, patresque severi  
Fronde comas vinclii cœnunt, & carmina distant.  
Siri-*

*Scribimus indocti doctique poemata passim.*

V. Rheticam & serius Romanos accepisse, & difficilis, quod C. Fannio Strabone, & M. Valerio Messala Consulibus, Rhetores fuerint Roma ejecti Senatusconsulto; rursumque aliquot post annos a Censoribus Gn. Domitio Ænobarbo, & L. Crasso, Latini Rethores prohibiti fuerint a ludis litterariis habendis, ait Suetonius in libro de Rheticis. Deinde vero paulatim honestam, utilemque Romanis visam esse multosque eam præsidii, & gloriae causa appetivisse: *Quare magno studio, inquit, hominibus injecto, magna etiam Professorum, & Doctorum profluxit copia, adeoque floruit, ut nonnulli ex infima fortuna in Ordinem Senatorium, atque ad summos honores procecesserint.* Et quidem ab Urbe condita plurimi disertissimi viri Romæ extitisse leguntur. L. Brutus civitatem perpetuo dominatu liberatam Magistratus annuis legibus, & judiciis devinxit. M. Valerius sedavit plebem dissidentem. A. Claudius a pace cum Pyrro sancienda Romanos revocavit. Menenius Arippa, & M. Popilius seditionem oratione extinxisse leguntur. Quod ad naturalem illorum eloquentiam, non ad artem ullam oratoriam referendum videatur, ut ait Cicero in Bruto Cap. 14. A Græcis Oratoribus incensos fuisse Romanos ad eloquentiarum studium, testatur Cicero Lib. 1. de Orat. *Post auditis Oratoribus Græcis, cugnitisque eorum litteris, & adhibitis docterioribus, incredibili quodam nostri homines dicendi studio flagraverunt: ex itabat enim eos magnitudo, varietas, multitudoque in omni genere causarum.* Primum Oratorem M. Cornelium Cathegum recenset Cicero in Bruto Cap. 15. Tum Cato Censorius, C. Lælius, Gracchus, Servius Galba, C. Carbo, aliique ab eo laudantur in libro de Claris Oratoribus. Primus vero, qui apud Romanos Rheticam docuit, dicitur L. Plotius Gallus, Cicerone puer, ut ipsemet scribit ad

Ti-

Titinnium , & ex eo Fabius Lib. 2. Cap. 4. Deinde plures alii eandem professi sunt artem , plerumque vero liberti , usque ad Blandum . Unde Seneca præfat. Lib. 11. Controv. ait : *Habuit Fabianus Blandum Rhetorem præceptorem , qui Fques Romanus Romæ docuit . Ante illum intra libertinos præceptores pulcherrimæ disciplinæ continebantur ; & minime probabili more turpe erat docere , quod honestum erat discere . Itaque constitutis scholis quamplurimis , huic tradendæ disciplinæ magno cum auditorum numero Rethores incubuere , quorum celebriores nominant Svetonius , & Vossius . Epidium Rhetorem hūdum docendi aperuisse , atque inter alios docuisse M. Antonium , & Augustum , narrat Svetonius . Qui idem testis est , M. Antonium Gniphonem docuisse Rheticam primum in domo Divi Julii adhuc pueri , tum domi sue , quotidie præcepta eloquentiæ tradidisse , quandoque vero declamasse , scholam ejus claros quoque viros adiisse , in his M. Ciceronem , etiam cum Prætura fungeretur . L. Otacilius Pilatus præceptor Gn. Pompeii . Sextus Clodius Latinæ , Græceque eloquentiæ professor claruit , cui M. Antonium mercedis loco duo millia jugerum campi Leontini adsignasse , scribit Cicero in Philippicis . De T. Castritione , qui & hac arte , & lectissimis moribus discipulos imbuuebat , apud Aulum Gellium Lib. 13. Cap. 20. videre est . Sub Imperatoribus hujus artis dignitas insigniter crevit . Nam ejus professoribus salario constituta sunt ex ærario Principis ; primusque Quintilianus mercede Principis conduitus Romæ docuit Rheticam . Tum S. Augustinus , aliquique . Et non raro Imperatores ad Rethorum scholas accessere , ut eosdem declamantes audirent . Sed de hac re Capite sequenti . Illud non omitendum est , præcipue apud Rethores , & apud Romanos in usu fuisse declamationem , ita ut etiani summi Principes quandoque declamare consueverint , vatiasque*

que sūisse declamationis species , uti fuse tradit Vossius  
Lib. de Rhetor. Cap. 16.

VI. Diu quoque neglectæ fuerunt a Romanis Mathematicæ disciplinæ . Quamvis Numæ Pompilio non levius fuerit coelestium motuum notitia , uti Plutarchus observavit , cum menses duos , Januarium , & Februarium adjecerit anno , huncque disposuerit ad Lunæ cursum ; tamen post Numæ excessum , Romani per multa saecula Astronomiam ignorarunt , uti ait Veidlerus in Historia Astronomiz Cap. 6. adeo ut horologii solaris notitia , demum ante duodecim annos , quam cum Pyrrho bellatum est , teste Livio Lib. 7. Cap. 60. ad ipsos pervenerit . Et Romanorum in hac re imperitiam indicant Livius Lib. 44. & Valerius Lib. 8. ubi narrant , circa annum Urbis conditæ DXXC. defectum Lunæ exercitiu Romano bellum adversus Persas gerenti magnum incussisse metum , & noluisse cum hoste congregari , nisi C. Sulpicius Gallus luculenta oratione ostendisset , id a natura ordinari statis temporibus , atque in prodigium trahi minime oportere . Pervenerant quidem ad Urbe Chaldaei astrorum scientiæ periti . Sed narrat Valerius Maximus Lib. 4. Cap. 3. C. Cornelium Peregrinum , M. Pompilio Luenate , & Gn. Calpurnio Consulibus , editio Chaldaeos intra decimum diem abiisse ex Urbe , atque Italia iussisse , levibus , & ineptis ingenis fallaci siderum interpretatione quæstuosam mendaciis suis caliginem nutrientes , injicentes . Hic Consulatus referendus est vel ad finem sexti , aut initium septimi saeculi Urbis conditæ . Atque hæc etiam causa esse potuit , cur Mathematicas disciplinas Romani neglexerint , quod nempe Mathematicorum nomine Chaldaei donarentur , qui varissima futurorum prædictione injiciebant contemptum illius nobilissimæ disciplinæ . Accedit , Pythagoricam Philosophiam , que non exiguum complectebatur rerum Mathematicarum notitiam , serius ad Romanos per-

pervenisse, neque plures in Urbe nactam esse sectatores, cuius rei plurimas causas adducit Brucherus Period. 2. Part. 1. Lib. 1. Cap. 1. §. 12. Historiae Philosophiae. Itaque usque ad septimum ab Urbe condita saeculum nulli occurunt inter Romanos insignes Mathematici, uti testantur Heilbronner in Historia Matheseos, & Veidlerus in Historia Astronomiae. Primus Scipio Nasica aqua divisit horas æque noctium, atque dierum, cum antea Romanis indiscreta lux fuerit; idque horologium sub tecto dicavit, anno Urbis DXCV. uti referunt Plinius Lib. 7. Cap. 60. Hist. Natur. & Censorinus de Die Natali Cap. 23. Circa eadem tempora Sulpitius Gallus Consul, quem Cicero in Catone plurimum celebrat ob studium dimetendi Coeli, & terræ, ob Mathematicarum rerum peritiam floruit in Urbe. Non multo post M. Terrentius Varro, quo doctiorem neminem illa ætas tulit, ut, teste Gellio Lib. 3. Cap. 10. libros fere quingentos scripserit, primus inter Romanos de Arithmetica, Astronomia, Geometria scripsisse dicitur. Eadem ætate M. Tullius Cicero, Julius Caesar, & præcæteris P. Nigidius Figulus rerum Mathematicarum notitia excelluere. De Nigidio ita ait Cicero Lib. de Univ. Cap. 1. *Fuit vir ille, cum cæteribus artibus, quæ quidem dignæ libero effent ornatus omnibus, tum acer invèstigator, & diligens earum rerum, quæ a natura involuta videntur.* Addit renovatam ab eo in Italia Pythagoricam Philosophiam. Et fidem superant, quæ de ejus prædictionibus Astrologicis referunt veteres, quod nempe Augusto imperium prædixerit, & triumviratus mala fuerit vaticinatus, & tanta usus fuerit certitudine in evolvendis futuris fati, ut in magiæ suspicionem adduceretur. Deinde Augusti ævo plures Romani in Mathematicis disciplinis versati celebrantur, M. Manilius, M. Vitruvius Pollio, C. Julius Hyginus, C. Plinius, aliique; ut jam indubium sit cœpisse Romanos

nos hisce studiis incunibere circa tempora nascentis Monarchia. Unde Cicero in Lib. de Orat. Cap. 31. testatur neque ab hisce studiis Oratores abhorruisse: *Et Juris Civilis scientiam veteres Oratores comprehendebant, & Grammatica, Musica, & Geometria imbuebantur.* Deinde imperantibus Cæsaribus, praesertim Alexandro Severo, Scholas, & salaria Mathematici in Urbe habuerunt.

VII. Diximus ex Gellio Lib. 15. Cap. 11. C. Fan-  
nio Strabone, & M. Valerio Meslala Consulibus, sexto  
Urbis conditæ saeculo, fuisse M. Pomponio Prætori man-  
datum, curaret, ut Philosophi Romæ ne essent. Dixi-  
mus quoque, saeculo eodem, Athenienses Philosophos,  
Legatosque Romam venisse, ac de rebus Philosophicis  
differuisse in frequentissimo adolescentum Romanorum  
conventu; at Catonem Censorium auctorem fuisse, ut  
quamprimum domum remitterentur, ne a gloria rei mi-  
litaris, vel a Magistratibus audiendis adolescentes avo-  
carentur. Itaque ad eam usque etatem procul Urbe fuit  
Philosophia. Et Cicero Lib. 1. Cap. 3. Tuscul. Quæst.  
ait *Philosophia jacuit usque ad hanc etatem, nec ullum  
habuit lumen litterarum latinarum.* Verum, quod  
Athenienses Philosophi clarissimos quosdam habuerint  
audatores, imprimis Lælium, Furium, & Scipionem,  
hosque incenderint amore Philosophiæ, causa fuit, cur  
deinceps Græca eruditio Romæ invaluerit. Nam hi ad  
summa Reipublicæ munera promoti, exercitibus, ac  
Provinciis præfuerunt, & occasionem habuere cum Græ-  
cis conversandi, ac magis, magisque Philosophiæ in-  
cumbendi. Porro sub tantis patronis Græca Philosophia  
amplissimum debuit in Urbe locum oncupare. De Scipi-  
one Africano, qui unus fuit e Carneadis discipulis,  
scribit Vellejus Paterculus: *Tam elegans liberalium stu-  
diorum, omnisque doctrinæ & auctor, & admirator  
fuit, ut Polybium, Panætiumque præcellentes ingenio  
viros, domi, militiaeque secum habuerit.* Addit Scipio-  
nem

nem inter arma , & studia semper versatum , aut corpus periculis , aut animum disciplinis exercuisse . Panætius Rhodius fuit magni nominis Philosophus e Stoicorum secta , a quo Scipio Africanus Philosophiam accepit . Lælium quoque , atque Furium olim Carneadis auditores , cum Scipione secum eruditissimos homines ex Græcia semper habuisse testatur Cicero Lib. 2. de Orat. Qui etiam Lib. 2. de Fin. scribit , Lælium adolescentem audivisse Diogenem Stoicum , post autem Panætium , & sapientem fuisse appellatum , quia , quod esset suavissimum diceret . Eodem Panætio præceptore , Q. Tubero , & Q. Mucius Scevola insignes Jurisconsulti Stoicam Philosophiam dicere . Plures laudat Cicero Lib. de Orat. hujus instituti , qui Philosophiæ studuerunt . Et Antistitibus Juris placuisse præ ceteris Stoicam Philosophiam , observat Clar. Brucherus Period. 2. Par. 1. Lib. 1. Cap. 1. Hist. Philos. quod illa potissimum ageret de officiis , quodque Ethica Stoïca aptissima videretur præparandis animis ad Rempublicam capessendam . Consulendus Everardus Otto de Stoica Jurisconsultorum Philosophia . Accedit , Panætium ex hac secta insignem professorem Romæ fuisse . Attamen Gaudentius de Philos. Rom. Cap. 43. contendit , veteres Jurisconsultos potius cum Peripateticis , & Platonicis consensisse . Græcanicam Philosophiam altius evexit Lucullus , qui dum in Macedonia Quæstorem egerrat , celebres Græcos Philosophos , præsertim Athenienses convenerat , eorum doctrinam hauserat , tantoque erga Philosophiam studio ferebatur , ut etiam in castris libros , ac Philosophos habuerit , præsertim Antiochum Philonis auditorem , uti Plutarchus in illius vita , & Cicero Libro 4. Acad. Quæst. testantur . Is itaque rem literariam in Urbe maxime promovit , auxitque , instructa præstantissima Bibliotheca , & Xystis , & Scholis juxta eam ædificatis , quo Græci , qui ex patria armorum tumultibus plena , Romanam venerant , conveniebant , ac de

de rebus Philosophicis differebant, ipso frequenter præfente, adeo ut Græcis Romanam venientibus domus Luculli ad instar esset publici hospitii, teste Plutarcho. Tanti viri exemplum secuti alii, Græcos Philosophos receperunt, Græcasque litteras adjuvarunt. Itaque Luculli, & Ciceronis tempore, septimo ab Urbe condita saeculo, statuenda est prima aetas adolescentis Philosophiae inter Romanos. Testatur tamen Cicero Tuscul. Quaest. Lib. 2. Cap. 2. ante istud tempus fuisse nonnullos, qui fe Philosophos appellari voluerint, quique plures libros scripserant. Sed horum Philosophia obscurior fuit. Paulo tamen prius, quam Lucullus Urbem Philosophis repleverit, Peripatetica doctrina eo pervenerat. Nam Sylla missus in Græciam cum exercitu Athenas vastaverat sacra Philosophiae loca violaverat, sibique emerat Bibliothecam Apelliconis Teii, quæ communem stragem evaserat, Romamque transtulerat. In hac Bibliotheca plerique erant Aristotelis, & Theophrasti libri, quos Tyranno Grammaticus descripsit, tum Andronico Rhodio communicavit, isque supplevit, illustravit, evulgavit. Hinc Philosophia Peripatetica studium inductum sub Sylla. Tyrannionem vero libertate donatum a Lucullo, insignem habuisse Romæ Bibliothecam, Scholamque, testatur Plutarchus in vita Luculli. Tum Philosophorum sectæ omnes suos habuere in Urbe sectatores. Stoicæ Philosophiae adhæserunt Jurisconsulti, imprimis Q. Lucilius Balbus, quem Cicero Lib. 1. Cap. 4. de Nat. Deorum dicit, cum excellentibus in eo genere Græcis comparandum. Huic addendus Cato Uticensis, qui Stoicam virtutem moriendo expressit. Pythagoricam sectam Cato Censorius, & P. Nigidius Figulus commendarunt. Vetus Academia illustres habuit sectatores, Lucullum, M. Brutum, de quo Plutarchus ait, *nullum fere fuisse Græcorum Philosophorum, quem non audierit, nullam sectam, quam non cognoverit, usumque contubernio*

Aristonis Philosophi. In hac etiam facta fuit M. Terentius Varro omnium aetate sua clarissimus. Mediae, seu novae Academiæ nomen dedit inter alios, præceptore Philone, M. Tullius Cicero Romanæ eloquentiæ parent, & in omnibus disciplinis versatissimus. Nec defuere cultores Peripateticæ Philosophiæ, quam Andronicus Rhodius vulgaverat. Nam Cicero filium suum Cratippo insigni Peripatetico instituendum tradidit. Denique ad Epicuri hortos accessere L. Torquatus, C. Vellejus, C. Trebatius, L. Papirius, Verrius, L. Piso, M. Pansa, M. Fabius Gallus, aliqui plures a Gassendo memorati. Omnium maximus claruit T. Pomponius Atticus, cuius vitam Cornelius Nepos litteris consignavit. Nec omittendus T. Lucretius Carus. Uterque Athenis huic Philosophiæ operam dederat. Jam ex dictis colligitur, quo in loco, & honore fuerint in Urbe res Philosophicæ ante Augusti imperium.

VIII. Quo primum tempore, quave fortuna Medicina Romam pervenerit, Plinius Lib. 29. Cap. 1. Historiæ naturalis tradit, Romanos scilicet sexcentis annis Medicis caruisse, primumque hujus artis professorem Archagatum filium Lysaniæ ex Græcia Urbem appulisse, & primo quidem magno in honore habitum, deinde vero, quod igne, ferroque curaret vulnera, omnium invidiam in se concitasse: *Cassus Hemina*, ait Plinius, ex antiquis auctor eß, primum e Medicis venisse Romanam Poloponensem Archagatum Lysaniæ filium, L. Almilio, M. Livio Cos. anno Urbis DXXXV. eique jus Quiritium datum, & tabernam in compito Acilio emptam, ob id publice vulnerarium fuisse eum tradunt vocatum, mireque gratum adventum ejus initio, mox a saevitia secandi, urendique, transisse nomen in carnificem, & tedium artis, omnesque medicos. Quod ait Plinius Romanos sexcentis annis caruisse Medicis, & Medicina, id Daniel Clericus in Historia Medicinæ Lib. 3. Cap. 1. censet intel-

telligentum de Medicis Græcis , exterisque . Nam Dionysius Halicarnassæus Lib. 10. refert , anno Urbis conditæ CCCI. magnam in Urbe luem irrepsisse , ut curandis ægris Medicis minime sufficerent . Nec verisimile est, tamdiu Romanos simplici saltem Medicina caruisse . Primus igitur Archagathus ad eos attulit Medicinam Græcorum ; hancque ipsam Romani ob sœvam illius curandi methodum odio habuere . Cui odio augendo plurimum contulit Cato , utpote qui filium hortabatur, ut caveret a Medicis Græcis , qui conspiraverant in Romanorum cædem . Ita enim Catonem filium monuisse narrat Plinius : *Dicam* , inquit , *de istis Græcis M. fili* , *quid Athenis exquisitum habeam* , & quod bonum sit corum litteras inspicere , non perdiscere , vincam nequissimum , & indocile genus eorum , & hoc puto vatem dixisse , quando cumque ista gens suas litteras dabit , omnia corruptet ; tunc etiam magis se Medicos suos buc mittet , jurarunt enim inter se barbaros necare omnes medicina . Sed hoc ipsum mercede faciunt , ut fides iis sit , & facile disperdant . Nos quoque dicitant barbaros , & spurcius nos , quam alios opicos appellatio fudant . Et sunt qui putant , Medicos Roma pulsos a Catone Censorio . Quod sane , et si non satis exploratum Clerico videatur , tamen verisimile facit Catonis odium in Græcos Philosophos Medicosque . Cæterum , uti ipse Plinius observat , Cato non damnabat rem , sed artem ; hoc est , Græcam mendendi artem rejiciebat , non ipsam Medicinam , utpote qui tradidit , qua Medicina usus , se , & conjugem ad longam senectam perduxerit , ac qua ratione esset ægrotis mendendum . Hanc vero rationem , qua Cato , & veteres Romani utebantur , potissimum in herbarum usu positam fuisse , testantur Plinius Lib. 25. Cap. 2. & Plutarchus in vita Catonis . Nec abhorruere Romani ab incantionibus , ut patet ex Catone de Re Rustica Cap. 160. ubi quibusdam verbis , & incantionibus modum tradit

eu-

curandi ossium fracturam . Tandem Asclepiades Prusenus Romanus veniens atate Pompei , ac Mithridatis , & Medicinam faciens , postquam Rhetoricam docuissest , restituit , conciliavitque in Urbe honorem Medicinæ . Nam a sœva illa , & incommoda ratione medendi , quam Arachagathus inierat , abstinuit , usus Medicina facilis , suavique , ut vix ullum ægris afferret incommodum . Curabat quammaxime , teste Plinio Lib. 26. Cap. 3. sudorem pannis , igne , sole exprimere ; nec alia adhibebat medicamentorum genera , quam abstinentiam , fricationem corporis , ambulationem , gestationes , & balnea . Hæc blanda curandi methodus magnam illi auctoritatem conciliavit . Unde Plinius ait : *Faventibus cunctis esse vera , quæ facillima erant , universum prope humanum genus circumegit in se , non alio modo , quam si cœlo emissus advenisset . Trabebat præterea mentes artificio mirabilis , vinum promittendo ægris , dandoque tempestive tum frigidam aquam , excoxitandoque multa dictu grata , atque jucunda , magna auctoritate , nec minore fama .* Accessit augenda Asclepiadi fama , jam magicis vanitibus in ægrotorum curatione , quibus olim plenimum data est opera , vix ullam fidem superfuisse . Fusa de Asclepiadi Philosophia , Medicina , & Anatomia agit doctissimus Daniel Clericus in Historia Medicina . Is igitur , quem magnis laudibus extollunt Veteres , primus inter Romanos hanc artem statuit , propagavitque ; naetus plures discipulos Julium Bassum , Petronium , Diomedum , Sextium Nigrum , & celebrem Antonium Musam , qui balneo aquæ frigidæ Augusto sanitatem restituit , a quo accepit privilegium gestandi anulum aureum . Tuni plures in Urbe Medici , magnoque in honore habiti , quos Julius Cæsar civitate donavit . Sunt qui censem , ea atate Medicos omnes ex libertis fuisse . Certe quamplurimi memorantur a Scriptoribus illius ævi Medici e servorum , vel libertorum numero . Non  
omni-

omnes tamen ex hoc genere suisse suadet privilegium  
Civitatis a Casare eis concessum , quod ex exteris regionibus plures hujus artis professores Romam advocavit . Et Plinius fatetur , Romanos quosdam , et si paucissimos , huic arti operam dedisse . Nam Lib. 29. Cap. 1. dicit : *solum hanc artium Græcarum , nondum exercet Romana gruivitas , in tanto fructu paucissimi attigere Quiritium , & ipsi statim ad Græcos transfuge . Imo vero auctoritas aliter quam Græci eam tractantibus etiam apud imperitos expertesque Lingue non est , ac minus credunt , quæ ad salutem suam perirent , si intelligunt .* Hujus generis inter Romanos fuere Julius Baslus , Sextius Niger , C. Valgius . Et testatur Cicero Lib. 1. Offic. Cap. 42. hanc artem utpote magnæ utilitatis , quæque magnam rerum notitiani complectentur , sine ulla infamia exerceri potuisse . Porro inter Medicos plures , qui Romæ fuere , primus Andromachus sub Nerone dicitur Archiater , hoc est vel Medicus primarius , vel Medicus Principis , vel Medicus Urbis : neque enim viri docti convenient de hujus vocis significatione . Censet Clericus , Archiatros suisse Medicos Principis , primique ordinis , deinde distinctos in Archiatros Palatii , & reliquæ multitudinis . His stipendium , & plurima privilegia concessa leguntur Cod. Lib. 10. Tit. 52. de Professoribus , & Medicis . Et ex his postea conflatum est Collegium . Denique Medicorum in Urbe suis Scholas , patet ex Mercuriali Lib. 1. Cap. 7. de arte Gymnastica , qui loquens de locis , ubi viri docti Romæ conveniebant , dicit , Medicos convenisse in Templo Pacis , & eorum Scholam suisse in regione Esquilina .

IX. Jurisprudentia non aliunde Romam advecta est , sed in ipsa Urbe hanc originem habuit . Primum Romani usi sunt legibus a Romulo , Numa , Servio Tullio , aliisque Regibus latis , quæ quia collectæ fuerunt a Papprio , Juris Papiriani nomen acceperunt . Pulsis Regibus ,

Con-

Consules dederunt jura , quorum pro arbitrio jus dicentium immoderatam potestatem ægre ferens populus, petit certam juris scripti formam , obtinuitque aliquando , postquam Consules , Patriciique diu restitissent . Itaque anno ab Urbe condita ccc. factum est Senatusconsultum , ut Legati per Italianam , & universam Græciam petitum leges mitterentur ; creatique Sp. Posthumius , S. Sulpicius , & Manlius , qui utiliores Civitatum singularum , & Lacædemoniorum , atque Atheniensium leges descriperunt . Quæ Romam allatae , reductæ fuerunt simul cum legibus aliquot Regiis in duodecim tabulas a decem viris ad id delectis cum summo imperio , silentibus cæteris Magistratibus . Has leges partim integras prescriperunt , partim emendarunt , partim ad populi mores , & consuetudinem Urbis inflexerunt , novaque aliquot ipsi pro temporum opportunitate , ut suspicari fas est , interseruerunt . Ex harum legum sensu , & potestate deductus est usus , sive ratio judicii exercendi , & negotiorum agitandorum , certis adhibitis formulis , & solemnitatibus ab antiquis Jurisconsultis editis , quæ alteram partem Juris Civilis constituerunt , dictam a suis auctoribus Jus Flavianum , & Jus Ælianum . Verum senescente duodecim Tabularum jure , & novis in dies negotiis emergentibus , adjectum veteri Juri , immutatumque a novis Senatusconsultis , vel Plebiscitis . Et ut jus civibus promptius redderetur , quod Consules Urbe abesse sæpe cogerentur , constituti sunt Prætores Urbanus , & Peregrinus , qui jus civibus , ac peregrinis redderent ; Prætores etiam Provinciales , seu Quæsitores , qui Judiciis capitalibus præsident . Ex hujus Magistratus jurisdictione prodierunt Edicta , quæ singulas prope Juris Civilis partes , vel addendo , vel leniendo attigerunt ; hocque Jus dictum fuit Honorarium , quod Magistratus ille summo in honore esset . Creati quoque Ædiles duo , qui lites aliquot privatas dijudicandas susciperent ; sa-

eratum ædium, locorum publicorum, & annonæ curam gererent; civium dicta, & facta observarent, & coercent, quorum Edicta partem quoque Juris constituerunt. Ex his omnibus fontibus Jus emanavit apud Romanos. Verum, ut interpretarentur leges, & accommodarentur ad sæculi mores, & pro re nata, necessaria fuit ars quædam, quæ esset moderatrix, & interpres legum. Et primo quidem legum interpretationes, tamquam oracula e Collegio Pontificum proferebantur; tum viri sapientissimi huic rei incubuere. Hi, cum ambiguitas aliqua Juris occurseret, occultam legum vim exprimebant; & hinc responsa Jurisconsultorum prodiere, quibus plurimum in judiciis deferebatur. Coepit autem Juris interpretatione litteris consignari post illata in Italiam Græcorum studia, ut patet ex Cicerone in Libro de Oratore. Primus autem Tiberius Coruncanus, qui vixit cadente sæculo quinto Urbis conditæ, & præcipua Reipublicæ officia gessit, se se publice ad respondendum dedit, & discipulos habuit, tanta auctoritate, ut ad eum teste Cicerone Lib. 3. de Orat. de humanis, & divinis referretur. De qua re Pomponius in Lege 2. §. *Juris Civilis*, ita scribit: *Ex omnibus, qui Jurisscientiam natissunt, ante Tiberium Coruncanum publice professum neminem traditur.* Cæteri autem ad hunc, vel in latenti Jus Civile retinere cogitabant, solumque consultoribus vacare potius, quam discere volentibus se præstabant. Is igitur primus proficeri cœpit, hujus tamen scriptum nullum exstat, sed responsa, & memorabilia ejus fuerunt. Hunc consecuti sunt alii plures Jurisconsulti, quos recenset doctissimus Vincentius Gravina in Libro *De origine Juris*; & præcipue Servius Sulpicius, qui primus Jurisprudentiam certis regulis distinxit, & C. Trebatius, ejusque discipulus Antistius Labeo, qui novis lumenibus Jus Civile illustravit. Hi Jurisconsulti auditores ac discipulos habuere, duæque fuere celebres Scholæ,

quarum una derivata est ab Antistio Labeone, altera ab Atteo Capitone. Sed usque ad Augustum privata auctoritate Jurisconsulti munus suscepere respondendi de Jure. Primus Mafurius Sabinus ab Augusto hanc auctoritatem accepit; duravitque hoc institutum usque ad Adrianum, qui non petendum id munus respondit, sed ex propriis doctrinæ meritis præstandum. Igitur ante conditam Monarchiam plures in Urbe fuere Jurisprudentiæ Scholæ, Professoresque. Et Jurisperiti primo docuere in ædibus, deinde in publicis stationibus, uti colligitur ex Gellio Lib. 13. Cap. 13. *Cum ex angulis secretisque librorum, ac magistrorum, in medium jam hominum, & in lucem fori prodiisset, quæsumus esse memini in plurimisque Romæ stationibus Jus publice ducentium, aut respondentium, an Quæstor Populi Romani ad Prætorem in jus vocari posset.* Nullo tamen publico salario docuere, uti observat Pancirolus Lib. 1. de Claris Legum interpretibus: *Antiquitus jura interpretantes salarium ex publico habuisse non invenio, Pomponius enim scribit, Mafurius Sabinus ab auditoribus sustentatum, qui illi honorarium solvebant.* At postea Professores Juris in Capitolio scholam, & salarium habuere.

X. Hactenus de origine artium liberalium in Urbe dictum fuit; nunc de scholis, in quibus illæ traderentur, dicendum est. Finitimos Romanis populos a vetustissimis temporibus Scholas habuisse pueris instituendis certum est. Quod Gabiis fuerint ludi litterarii vel Romuli tempore, indicat Plutarchus in Romulo. Tuscanos quoque hos ludos habuisse, idem Plutarchus in Camillo testatur. De Faliscis testis est Livius Lib. 5. Historiæ, agens de M. Furio Camillo bellum adversus Faliscos gerente: *Mos erat Faliscis eodem Magistro librorum & comite uiri; simulque plures pueri, quod hodie quoque in Græcia manet unius curæ demandabantur. Principum liberos, sicut fere fit, qui scientia videbatur*

*præ-*

*præcellere erudiebat.* Et hunc Magistrum narrat in Romanorum Ducis potestatem pueros perduxisse, ut facilius civitate potiretur; Furium tamen proditionem detestatum, illos ad patrios lares remisisse. Romanorum idem mos fuit. Nam Livius Lib. 3. differens de Virginia, quam Appius e Decemviris unus perdite adamabat: *Virgini, inquit, venienti in forum (ibi namque in tabernis litterarum ludi erant) minister Decemviri manūn injicit.* Unde colligitur & Romæ ludos litterarios fuisse, & puellas quoque eo a parentibus missas. De his ludis Dionysius Lib. 11. *Tunc autem puerorum ludi litterarii circa forum erant.* At nonnisi ars Grammatica, seu legendi, scribendique in his ludis litterariis tradita est; siquidem liberales artes serius in Urbem illatæ sunt. His vero Romæ receptis, uti dictum fuit, plurimi Professores, plurimæ Scholæ in Urbe extiterunt. Plutarchus Quæst. Rom. LIX. primum scholæ publicæ auctorem facit Spurium Garbillum: *Sero, ait, cæptum est mercede doceri, primusque ludum litterarim aperuit Sp. Garbilli libertus, ejus, qui primus uxorem dimisit.* Svetonius tamen in Lib. de Gram. ait Cratem Mellotem fuisse primum, qui in Urbe Grammaticam doceret. Quisquis ille fuerit, tot deinceps huic docenda arti incubuere, ut eodem Svetonio teste, viginti Scholæ quandoque in Urbe fuerint, & mercedes Grammaticorum magnæ. Nam Lutatium Daphnidem ducentis millibus nummorum emptum narrat; & L. Appulejum quadringentis annuis conductum Grammaticam docuisse. Quoad Rhetoricam, L. Plotius, teste Cicerone in Epistola ad Titinum, primus doceri cœpit magno cum Auditorum concursu. Tum Rhetoribus, scholisque Urbs repleta est. Ait enim Svetonius Lib. de Rhetor. *Magno studio hominibus injecto, magna etiam professorum, & doctorum profluxit copia, adeoque floruit, ut nonnulli ex infima fortuna in Ordinem Senatorium, atque adsummos honores*

*res proceſſerint.* Neque Philosophi filuere. Inſignis enim in Urbe fuit Panetii Stoici Philosophi ſchola, ex qua Scipio Africanus, Lælius, Q. Tubero, Q. Mucius Scævola, L. Philippus, G. Gallus, aliique viri clariffimi, præfertim Juri ſconsulti prodiere. Nec silentio prætereunda eſt ſchola Tyrannionis Amaseni, quem Lucullus capti- vum Romam duxerat, & libertate donaverat, de quo plura habet Plutarchus in vita Luculli. Denique cum temporibus Syllæ, & Luculli Græcis Philosophis Urbs abundaverit; cumque jam Romani ſtudio Philosophiæ incensi eſſent, exemplo clariffimorum virorum, quorū ſumma erat in Republica auctoritas; atque Lucullus, & Sylla Bibliothecam, Scholasque rebus Philosophicis tra- etandis extruxiſſent, perspicuum fit, & Peripateticorum Lyceum, & Platonis Academiam, & Epicuri hortos, & Zenonis Stoam, & Pythagoræ, & aliorum Philosopho- rum Scholam magna cum auditorum frequentia in Urbe extiſſe. Hæ ſcholæ dicebantur Auditoria, Pergula, lu- di litterarii: neque enim Gymnasia ad Athletarum exer- citationem ante Neronem apud Romanos extorta fuere. Sed de loco, ubi artium liberalium Professores docuere dicendum erit Capite ſequenti. Illud vero notandum, hiſce Professoribus ſolutas quidem fuiffe mercedes, non tamen ex ærario Principis: ſiquidem eis ex ære publico ſalaria nonniſi ab Imperatoribus confeſſa fuere. Cicero- nem quoque in Iudo litterario docuiſſe pluribus testimo- niis probat Alexander ab Alexandro Genialium Dierum Lib. 1. Cap. 23. Nam in Epift. ad Poëtum, dicit ſe Dionyſium imitari, qui cum Syracusis expulſus Athenas com- migrarſet, Iuduni inibi aperuit. Et in Epiftola ad Volu- mnium Caffium, quæ eft poſtrema Lib. 7. Ep. familia- riuum, ſcribit Caffum & Dolabellam ſuis auribus frui. Ad Poëtum quoque Lib. 9. Ep. famil. ſcribit: *Veniant, qui me audiunt quaſi doct'um hominem, quia paſſo ſum, quam illi doct'or.* Et ad Papyrium Poëtum eodem Lib. 9. Ep. fa-

famil. ait : *Hircium ego habeo, & Dolabellam dicendi discipulos, & canandi magistros: puto te audisse, illos apud me declamitare.* Vatinius quoque ad Ciceronem scribens memorat Q. Volusium Ciceronis discipulum . Extat inter Epistolas familiares Ciceronis . Et Quintilianus lib. Oratoriarum Institutionum testatur , Cœlium , & Pan-  
sam a primo ætatis gradu Ciceronem in disciplinis bona-  
rum artium sectatos fuisse . Denique id colligitur ex Ci-  
cerone Lib. 1. de Divin. ubi: *Nuper cum effem cum Quinto fratre in Tusculano, disputatum est.* Nam cum ambu-  
landi causa in Lycium venissimus (id enim superiori Gy-  
mnasio nomen est) Perlegi, ille inquit, tuum paulo ante  
tertium librum de natura Deorum . Ex quo colligitur, Ly-  
cium fuisse Gymnasium in Tusculano Ciceronis a nomine  
Aristotelicæ scholæ dictum . Addendus Plutarchus , qui  
in vita Ciceronis dicit, ipsum , mutata in Monarchiam  
Republica , missis publicis negotiis , operam præbuisse  
adolescentulis Philosophiæ studium adortis . Jam vero  
prater Grammaticorum , Rhetorum , Philosophorum  
scholas in Urbe plurimas ; Poetæ quoque , post Livium  
Andronicum , qui primus hanc artem Romæ docuit, suos  
habuere ludos litterarios . Et plurimi in hac arte clarue-  
re apud Romanos Nævius , Ennius , Cæcilius , Pacuvius ,  
Attius , Afranius , Lucilius , quos memorat Vellejus Pa-  
terculus . Tum Plautus , Terentius , C. Lælius , & Scipio . Pueros vero evolvendis Poetarum carminibus in-  
cubuisse testatur Plinius Lib. 1. Ep. 14. ubi dicit , *pueros  
auspicari ab Homero in scholis.* Atque harum præcipue  
liberalium artium scholæ in Urbe floruerunt . Nam veterum Romanorum eruditio Grammatica , Poesi , Rheto-  
rica , & Philosophia concludebatur ; quibus pauci adde-  
bant Jurisprudentiam . Hæc quidem schola florentissima,  
quod a viris sapientissimis , ac gravissimis haberetur , qui  
consulentibus responsa dabant circa legum vim & inter-  
pretationem . Mathematicorum autem scholæ neque plu-  
res ,

res, neque insignes. Nec in Urbe solum, verum etiam in Provinciis, scholas publicas edocendis liberalibus disciplinis, quas ad utilitatem, gloriisque civium summopere necessarias agnoverant, Romani constituerunt. Sertorius, ut Hispanorum felicitatum augeret, eorumque benevolentiam sibi captaret, Oscæ celebrem Scholam, conductis ære suo Praeceptoribus, aperuit. De qua re in ejus vita Plutarchus: *Maxime autem benevolentiam sibi comparavit ex his, quæ circa puerorum eruditionem machinatus est. Nobilissimis siquidem adolescentibus, in Oscam urbem convocatis, præceptores eis tradidit Græcarum, & Latinarum litterarum.... At patres eorum vehementer gaudebant cernentes filios prætextatos honestissime ad Magistratus euntes, & Sertorium pro eis salario pendentem, ac saepè ipsos examinantem, & præmia dotoribus tribuentem, bullasque aureas donantem.* Plinius insignem Scholam Comi in Italia curavit constitui, uti scribit Lib. 4. Ep. 13. eodemque teste, Mediolani tunc temporis ita florebant artium liberalium studia, ut novæ Athenæ dicerentur. In magna Grecia innumeræ erant Scholæ. Hinc Cicero pro Archia Poeta ait: *Erat Italia tunc plena Græcarum artium, ac disciplinarum, studiaque hæc in Latio vehementius colebantur.* Præsertim vero sub Imperatoribus Scholæ plurimæ constituta sunt in Provinciis Romani Imperii, & salario ex ærario publico Professoribus concessa. De qua re alibi, Gallos etiam studiis liberalibus imbui Romani curarunt. Nam Svetonius in libro de Grammaticis ait: *Tradunt L. Apulejum ab Eſcio Calvino Equite Romano prædivite quadrigenis auris conductum ad docendum. Nam in Provincias quoque Grammatica penetraverat, ac nonnulli de notissimis Dotoribus peregre docuerunt, maxime in Gallia Togata.* Omnia celeberrima fuit Massiliensis schola, ut Massilia a Tacito dicatur studiorum Magistra, & saepè illuc Romani filios suos instituendos miserint.

XI. Supereft, ut quæ Romanis fuerit ratio instituendi pueros liberalibus disciplinis, expendanius. Et primo quidem Romanorum mos fuit (ut observat Cellarius in dissertatione de studiis liberalibus Romanorum, quæ extat Tom. 3. Thesaur. Antiq. Rom. Sallengre) pueros extra limen producere, ut liberales disciplinas addiscerent. Nam in scholis, & multorum conventu malebant suos institui, quam privatum, ob emulationem fortasse, de qua Vellejus Paterculus Lib. 1. Hist. ait: *Aliis emulatio ingenia, & nunc invidia, nunc admiratio incitationem accendit.* Addi potest celebres artium liberalium Professores indignum existimasse, si ipsimet ad discipulos domi suæ instituendos accederent. Id insigni probatur testimonio Capitolini in vita Antonini Pii Imperatoris. Narrat enim Apollonium Philosophum ab Imperatore accersum, ut Marcum Antoniuum erudiret, respondisse, discipulum ad Magistri scholam, haud vero Magistrum ad discipuli domum se se conferre debere: *Quum Apollonium, quem Chalcide acciverat ad Tiberianam domum, in qua habitabat vocasset, ut ei Marcum Antoninum tradaret, atque ille dixisset: Non Magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum;* risit cum dicens, facilius fuit Apollonio a Chalcide Romanam venire, quam a domo sua in Palatium; cuius avaritiam etiam mercedibns notavit. Et ipsi Cæsares non raro ad Rhetorum, Poetarum, & Philosophorum Scholas accedebant. Itaque non domi, sed in Scholis publicis, mos erat apud Romanos litteras addiscendi. Eo servi, & pedagogi pueros ducebant. Nonnulli tamen domi instituebantur. Cato Censorius ipse se filio præceptorem exhibuit, teste Plutarcho. Octavius Augustus Cajum, & Lucium, quos sibi filios adsciverat sua ipsius doctrina imbuit. De qua re Suetonius in ipsius vita: *Nepotes & litteras, & natare, & alia rudimenta per se plerumque docuit.* Princeps Romanorum studium fuit Eloquentia, quam Philosophia, & Ju-

& Jurisprudentia præferebant. Unde hanc vocabant secundam artem. Narrat Cicero de clar. Orat. Cap. 12. Servium Sulpicium se se ad Juris scientiam adiplicuisse, quod desperasset eloquentia vincere ipsum, & Hortensium, &c., *in secunda arte primum esse maluisse, quam in prima secundum*. Itaque primo studebant litteris Græcis, & Homero. Unde Plinius Lib. 2. Ep. 14. dicit, *pueros auspicari ab Homero in Scholis.* Et Horatius ita scribit Lib. 2. Ep. 2.

*Romæ nutriti mibi contigit atque docerit.  
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.*

Tum se dabant Philosopho ad discendam artem differendi, & Rhetori ad descendam artem decsamandi Græce, & Latine; sed Græce magis, uti testatur Cicero in Bruto Cap. 90. Maxime apud Romanos in more fuit Recitatio, cuius innumera sunt exempla apud Plinium. Ita Lib. 1. Ep. 13. ait: *Magnum proventum Poetarum hic annus attulit. Toto mense Aprili nullus fere dies, quo non recitaret aliquis. Utilitatem Recitationis ostendit Lib. 5. Ep. 3. Has recitandi causas sequor, primum, quod ipse, qui recitat, aliquanto acrius scriptis auditorum reverentia intendit; deinde, quod de quibusdam dubitat, quasi ex consilio sententia statuit: Multa etiam multis admonetur; & si non admoneatur quod quisque sentiat, perspicit ex vultu, oculis, nutu, manuum motu, murmure, silentio, quæ satis aperitis notis iudicium ab humanitate discernunt.* Erant Mœcenates, qui domos suas hisce litterariis exercitationibus præbebant. Ipsi Cæsares quandoque recitarunt, vel ad aliorum Recitationes se contulere. Tum se dabant Latino Oratori, a quo dicendi, & causas agendi artificium discebant, & in forum producebantur, ut causam aliquam patrocinaruntur, ut ex Plinio Lib. 2. Ep. 14. Lib. 6. Ep. 23. colligitur. Neque in castris stipendia merentes studia negligebant. Cato Censorius adolescens stipendum faciens

sub

sub Fabio Maximo apud Tarentinos bellum gerente, Philosophiam a Nearco Pythagorico , cuius utebatur hospitio , accepit , teste Plutarcho . De Scipione Africano narrat Vellejus Paterculus Polybium, Panœtiumque domi , & in castris secum habuisse , *semper inter arma , & studia versatum , aut corpus periculis , aut animum disciplinis exercuisse* . Alia plurima sunt hujus rei exempla . Neque omittendum , consueuisse Romanos in ipsis castris ludos litterarios habere , ubi obsides , quorum plurimi erant ephæbi , liberalibus disciplinis instituerentur . Nam Svetonius in vita Caligulae tremorat obsides abductos e ludo litterario . Denique Romanis solemne fuit in Asiam , Græciamque , præsertim vero Athenas , Rhodum , Apolloniam , ubi tunc temporis liberales artes insigniter efflorebant , pergere , audiendi causa Oratores , ac Philosophos clarissimos . Ita Cicero , Pompejus , Brutus , Atticus , Horatius , aliisque plures Athenas , Spartam , Rhodum , Apolloniam , & alia loca Philosophiæ studio clara , ad Philosophos audiendos adierunt . Videndi de hac re Falsterus in Quæst . Rom . & Nicolaus Kriegk in Diatr . de Romanorum peregrinationibus Academicis . Sed & filios suos vel ad Massilienses , vel ad Græcos discendi causa liberales artes ablegarunt . Ita Cicero filium suum Cratippo Peripatetico Athenis instituendum tradidit . Porro tabellas ad scribendum , pueros in scholis detulisse , & ménstrua salario Idibus mensis persolvisse Professoribus , indicat Horatius Sat . 6. Lib . 1.

*Noluit in Flavi ludum me mittere magni .*

*Quopueri magnis e centurionibus orti .*

*Lævo suspensi loculos , tabulamque lacerto .*

*Ibant ostonis referentes Idibus æra .*

Et præter mercedem menstruam dabant etiam mercedem quamdam , seu munusculum dictum Minerval in primo ad Magistrum ingressu .

## C A P U T II.

D E G Y M N A S I O R O M A N O  
S U B E T H N I C I S I M P E R A T O R I B U S

*Qui Imperatores studuerint liberalibus disciplinis. II.  
Quique usi sint contubernio, familiaritate, & consilio Professorum bonarum artium. III. Ut ad Scholas publicas saepe acceperint audiendi, vel dicendi causa. IV. Atheneum, & Scholæ publicæ ab Imperatoribus constructæ in Urbe, & Provinciis. V. Et salarii constituta Professoribus artium liberalium in Urbe, & Provinciis. VI. Tum privilegia eisdem concessæ. VII. Clari illius ævi Professores recensentur. VIII. Adversa fata bonarum artium sub Caligula, Nerone, Vitellio, Domitiano, Caracalla, Heliogabulo.*

- I.  Omanorum res litteraria, quæ circa tempora nascentis Monarchia florere coepérat, mutata deinde Reipublicæ forma, plurimum incrementi accepit sub Cæsaribus, quorum gentem litteris, & eloquentia cultam fuisse affirmat Aurelius Victor. Julii Cæsar's doctrina, præsertim vero eloquentia laudatur a Svetonio, & Cicerone in Bruto, ac comprobatur libris ab eo conscriptis. Ejusdem studium in promovendis litteris disertissime patet, quod Svetonio teste, *Medicos, & liberalium artium Doctores*, quo liberius & ipsi Urbem incolarent, & cæteri appeterent civitate donavit; quod Jus civile ad certum modum redigere, atque ex immensa diffusaque legum copia, optima quæque & necessaria in paucissimos conferre libros cogitavit; quodque Bibliothecas Græcas & Latinas, quas maximas posset publicare,

re, data M. Varroni cura comparandarum, ac digerendarum studuit. Octavianus Augustus, eodem Svetonio teste, eloquentiam, studiaque liberalia ab ætate prima, & cupide, & laboriosissime exercuit. Mutinensi bello intenta rerum mole, & legisse, & scripsisse, & declamasse quotidie, legitur. Addit plures composuisse orationes, librosque; Poesim, Græcasque disciplinas novisse, usum Magistro Apollodoro Pergameno; & ingenia faculi sui omnibus modis sovisse. Sed & insignem Bibliothecam Græcam Latinamque construxit prope Templum Apollinis Palatini; et si bis mille libros satidicos Græcos, Latinosque combusserit, exceptis libris Sibyllinis. Tiburium artes liberales utriusque generis studioissime coluisse, Græcæ linguae, Grammaticæ, Poesis peritum suis- se, poemata edidisse, & Euphorionis, Rhiani, Partheni Poetarum tum scripta, tum imagines publicis Bibliothecis dedicasse, solitumque experiri quæstionibus Grammaticos, quid genus hominum præcipue appetebat, narrat in illius vita Svetonius. Et quamvis Mathematicos Urbe discedere jusserit, attamen id ad eos referendum est, qui hoc nomine abutebantur; siquidem Mathematicis disciplinis addictum patet ex hoc Svetonii testimonio: *Circa Deos negligentior, quippe addictus Mathematicæ, persuasioneisque plenus cuncta fato agi.* A Svetonio etiani traditum est, C. Caligulam eruditioni parum, eloquentiae plurimum studuisse; Claudium disciplinis liberalibus ab ætate prima non mediocrem dedisse operam, ac sæpe experimenta cujusque etiam publicasse, historias scripsisse, & Græca secutum esse studia; tum statuisse, ut in Musæo Alexandrino, statutis diebus, quotannis recitarentur historiae ab ipso conscriptæ; Neronem vero liberales disciplinas omnes fere puerum attigisse, quem tamen a Philosophia mater avertit, monens, imperaturo contrariam esse; & a cognitione veterum Oratorum avertit Seneca præceptor, ut eum diutius in sui admiratio-

nem detineret. Verum his longe præstitit Vespasiani studium in liberales disciplinas, utpote qui primus salaria illarum Professoribus constituit, & a Svetonio ornatur hoc elogio: *Ingenia & artes maxime fœvit*. Domitiano nulla fuit in rem litterariam cura; bene vero Trajano ejus post Nervam successor, et si in bonis artibus leviter versato. Dicitur enim a Sexto Aurelio Victore in Historia Augusta: *Studioſus optimi cuiusque, ac bellicos: magis que simpliciora ingenia, aut eruditissimos, quamvis ipſe parca effet scientiae, moderateque eloquens diligebat*. Et a Xiphilino: *Bonarum artium expers, & ignorans fuit, licet vere ea, quæ ad virum doctum perinent, intelligere, ac facere videretur*. Ejus successor Ælius Adrianus dicitur a Spartiano in ejus vita, & ab Aurelio Victore in Historia Augusta, Græcis litteris, & Atheniensium studiis eruditus quammaxime, ut Græculus diceretur. Eudem Spartianus tradit fuisse poematum, & litterarum omnium studioſissimum, Arithmeticæ, Geometriæ, Picturæ quoque, & Musices peritissimum: *Et quamvis effet, inquit, oratione, & versu promtissimus, & in omnibus artibus peritissimus, tamen Professores omnium artium semper ut doctior risit, contempſit, obtrivit*. Cum his ipsis Professoribus, & Philosophis, libris vel carminibus invicem editis sape certavit..... *Amavit præterea genus dicendi venustum: Controversias declamavit; Ciceroni Catonem, Virgilium Ennium, Salustio Cæciliū prætulit. Eademque iactatione de Homerō, & Platone judicavīt. Matheſus sic scire ſibi viſus eſt, ut ſero Calendis Januariis ſcripſerit, quid ei toto anno poſſet evenire; ita ut eo anno, quo periit, uſque ad illam horam, qua eſt mortuus, ſcripſerit, qui d'alturus eſſet. Addit, Professoribus bonarum artium Adrianum honores, opesque contulisse, et si eos contemnere vide- retur, quod ſe ſe doctiſſimum omnium existimaret, imo eorum familiaritate ſumma uſum eſſe. Atqui tamen in re lit-*

litteraria Adriani peritiam, studiumque superavit M. Antonius Philosophus ad bonarum artium felicitatem natus imperium. Quam is bonis artibus studuerit, quot, & quantis usus sit præceptoribus, quantum eis detulerit, quantumque ab eis didicerit, ita narrat in illius vita Capitolinus: *Usus est Magistris ad prima clementa Euphorione Litteratore, & Geminio Commodo, Musico Androne, eodemque Geometra, quibus omnibus, ut discipularum auctoribus plurimum detulit. Usus præterea Grammaticis Greco Alexandro, quotidianis Latinis Trofio Apro, & Polione, & Eutychio Proculo Siccensi. Oratoribus usus est Græcis Annio Macro, Caninio Celere, & Herode Attico; Latino Frontone Cornelio.* Sed multum ex his Frontoni deulit, cui & statuam in Senatu petiit; Proculum vero usque ad Proconsulatum evexit. Honoribus in se receptis Philosophia operam vehementer dedit, & quidem adhuc puer... Usus est etiam Commodo Magistro cui & affinitas fuerat destinata. Usus est & Apollonio Chalcedonio Stoico Philosopho. Tantum autem studium in ea Philosophia fuit, ut adscitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad domum Apollonii discendi causa veniret. Audivit & Sextum Cæronensem Plutarchi nepotem, Junium Rusticum, Claudium Maximum, & Cinnam Catullum Stoicos.... Studuit & Iuri, audiens L. Volusum Metianum. Tantumque operis, & laboris studiis impendit, ut corpus afficeret, atque in hoc solo pueritia ejus reprobenderetur. Stoicæ Philosophiæ additus, habitum Stoici sumpxit, & pallium induitus humili cubuit, vixque a matre eo perductus est, ut instrato pellibus lecto accubaret. Nam Philosophi in lectulis pelle instratis scribebant, charta super femore collocata. Hos lectulos memorant Seneca Epist. 72. & Ovidius Lib. 1. Trist. Eleg. 10.

*Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus bortis.  
Nec confuete meum lectule corpus habes.*

Nec-

Neque Pertinaci, aut Septimio Severo defuit litterarum scientia. Nam de Pertinace scribit Capitolinus, studuisse illum litteris, calculo, & Grammaticæ, imo & Grammaticæ Professorem fuisse. Septimus Severus, teste Spartiano, ex Africa Romam venit studiorum causa; Athenas quoque eodem consilio adiit, Græcis, Latinisque litteris eruditissimus: *Philosophia, ac dicendi studiis suis deditus, doctrina quoque nimis cupidus.* Ab Antonino Caracalla, & Heliogabulo neglectæ litteræ pristino honori restitutæ sunt ab Alexandro Severo Principe sapientissimo, quem Lampridius dicit Grammaticæ, Rhetoricæ, Græcæ eloquentiæ, Mathefeos peritum; libros Græcos, præsertim Platonis de Republica, Oratores, Poetasque assidue legisse; doctos viros adamasse, eosque frequenter in mensa audivisse, quibus se recreari dicebat, & pasci. Denique Gordianum Juniores nomine claruisse, indicat his verbis Capitolinus: *In studiis gravissima opinio fuit; forma conspicuus, memoria singularis, bonitatis insignis, adeo ut semper in S. holiis si quis puerorum verberaretur, ille lacrymas non teneret.* Sereno Sammonico, qui patris ejus amicissimus, sibi auctem præceptor fuit, nimis acceptus, & carus usque adeo ut omnes libros Sereni Sammonici patris sui, qui censebantur ad LX. & duo millia Gordiano minori moriens il-relinqueret: quod eum ad cælum tulit. Siquidem tanta Bibliothecæ copia, & splendore donatus, in famam hominum litteratorum decore pervenit. Atque hi potissimum Imperatores litterarum gloria claruerunt. Qui à nobis commemorandi fuerunt multiplici nomine, quod e Gymnasio Romano prodierint, quod Romanos Professores artium liberalium honoribus, & stipendiis donaverint, quod Scholas publicas in Urbe præsentia sua non raro honestaverint, quod denique rem litterariam Romæ modis omnibus auxerint.

II. Cum igitur hisce Imperatoribus liberales discipli-

plinæ acceptæ fuerint , mirum non est , si illarum Professores in suum contubernium , familiaritatem , consiliumque adsciverint . Et ita rem se habuisse , merito affirmat Themistius in oratione ad Jovianum Imperatorem . Ita Augusto contubernalis fuit ejus præceptor Areus Philosopher , in cuius gratiam , superato Antonio , veniam Alexandrinis concessit . Quamvis enim , enarrante Dione Lib . 52. Moecenas Augustum monuerit observare eos , qui se Philosophia nomine populo venditarent , dicendo : *Cavere te jubeo Philosophos , neque enim quia Areum , & Athenodorum , bonos & honestos viros expertus es , omnes alios idem studium præficerent , similes eorum judicare debes , quum hac specie usi multi infinita mala populis privatissime hominibus afferant : id tamen ad eos spectat , qui abusi Philosophia nomine , ut Augusti gratiam venarentur , quales Chaldaei erant , incautos multis modis decipiebant . Cæterum Augustus fuit in Philosophos propensissimus , cum non solum soverit Athenodorum , & Nicolaum Damascenum , sed & hortationes ad Philosophiam scriperit , teste Svetonio . Tiberius habuit præceptorem , comitemque Thrasillum Mathematicum , Philosophumque . In Aula Neronis claruit L. Annaeus Seneca Stoicus Philosopher . Apud Vespasianum C. Musonius Rufus plurimum valuit gratia . Nervæ , & Trajano carissimus fuit Dio Prusensis , dictus inde Coccejanus , & ab eloquentia Chrysostomus , quem Imperator eximie diligere fatebatur , & in currum , quo triumphantest vehi solebant , assuebat , simulque cum eo vehebatur . At sub Caligula , Claudio , Nerone , Domitiano Professores bonarum artium nullo honore aucti , imo contrumelia affecti . Hos vero Adrianus pluribus beneficiis , & familiaritate sua donavit . Ita enim de eo scribit Spartanus : Non omnis tantum generis viros doctos in Aula fuit Grammaticos , Rethores , Musicos , Geometras , Pilotores , Astrologos , sed Philosophos quoque habuit carif-*

simos, & in his maxime Epicetetum, Heliodorum, & Fav-  
 vorinum familiares. Gratia enim & beneficiis plerum-  
 que cumulavit Professores artium omnes, eosque honora-  
 vit, & divites fecit, licet eos questionibus semper agi-  
 taverit: Et cum ipse auctor esset, ut multi ab eo tristes  
 recederent, dicebat se graviter ferre, si quem tristem  
 videret. Cum præclarissime Adrianus de re litteraria me-  
 ruerit, in eo tamen reprehendendus, quod nedum do-  
 ctos viros, veluti doctior ipse contemperit, verum etiam  
 necem eis intentaverit, uti in Favorinum, & Dionysium  
 Milesium, egisse colligitur ex Spartiano, Dione, Xiphilino,  
 ægre ferens, aliquem ipso doctiorem videri. Impe-  
 rante M. Aurelio Antonino Philosopho, Aulam omnem  
 doctissimis artium liberalium Professoribus floruisse, cer-  
 tum est. Qui quidem præceptores suos magnis honoribus  
 auxit. Nam Frontoni artis Oratorie magistro statuam a  
 Senatu petiti; Proculum autem usque ad Proconsulatum  
 evexit, præsertim vero coluit Junium Rusticum insignem  
 Philosophum, quem, teste Capitolino, reveritus est,  
 & se fatus, qui domi, militiæque pollebat, Stoicæ di-  
 sciplinæ peritissimus, cum quo omnia communicavit, cui  
 etiam ante Præfatos Prætorio semper osculum dedit,  
 quem & Consulem iterum designavit, cui post obitum a  
 Senatu statuas postulavit. Neque Junium Rusticum solum  
 tanto Imperator prosecutus est honore, sed & alios suos  
 Institutores: Tantum autem honorem, ait Capitolinus,  
 Magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in La-  
 lario haberet, ac sepulchra eorum aditu, hostiis, flori-  
 bus semper honoraret. Et Xiphilinus in ejusdem Impera-  
 toris vita memorat quemdam Heliodorum, qui propter  
 multam Rhetoricae artis scientiam ad Præfecturam Ægy-  
 pri pervenerat. Hujus vestigia secutus est Alexander Se-  
 verus, utpote qui, teste Lampridio, amavit litteratos  
 homines, vehementer eos etiam reformidans, ne quid de  
 se asperum scriberent; doctos itidem viros differentes

accumbens mensæ frequenter audiebat , quibus se recreari dicebat , & pasci .

III. Eodemque in liberales disciplinas studio ducti Imperatores , non raro ad Scholas publicas acceſſerunt , vel ut differentes illarum Professores audirent , vel ut ipſi de rebus litterariis agerent . De Octavio Augusto Svetonius : *Ingenia ſacculi ſui omnibus modis fovi* . Recitantes & benigne & patienter audivit , nec tantum *Carmina* , & *Hiftorias* , sed & *Orationes* , & *Dialogos* . Eodem Svetonio teste , Tiberius Tribunum agens Auditoria Professorum frequentabat : *Unum hic tantummodo* , inquit , neque præterea quidquam notatum eſt , in quo exercuiffe jus Tribunicia potestatis viſus ſit . Cum circa Scholas , & Auditoria Professorum affiduus eſſet , moto inter antiſophistas graviore jurgio , non defuit , qui cum intervenerentem , & quaſt ſtudioſorem partis alterius , convitio inceſſeret . Senſim itaque regreſſus domum , repente cum apparitoribus prodiit , citatumque pro Tribunali voce Praeconis , convitiatorem rapi juſſit in carcerem . Narrat idem Svetonius , Tiberium experiri ſolitum quæſtionibus Grammaticos , quod genus hominum maxime appetebat . De Claudio Cæſare inſigne præbet testimonium Plinius Ep . 1 . 13 . *Memoria parentum Claudium Cæſarem ferunt* , quum in Palacio ſpaciatetur , audiſſetque clamorem , cauſam requiſiſſe , quumque dictum eſſet recitare Nonianum , ſubitum recitanti , inopinatumque veniſſe . Et conſueviſſe Imperatores in Athenæo declamantes audire , indicat Capitolinus agens de Gordiano : *Ubi adolevit* , inquit , in Athenæo declamavit controverſis , audientibus etiam Imperatoribus ſuis . Pertinacem quoque aliquando ſe ad Athenæum contuliſſe , ad audiendos Poetas , idem Capitolinus teſtatur . Narrat , enim milites Prætorianos de caſtris ad obſequium Principis conveniſſe , eo die , quo Pertinax proceſſionem , quam ad Athenæum paraverat , ut audiret Poetam , ob ſacrificii præſagium diſtulit . Sed

Adrianus bonarum artium studiosissimus , ac peritissimus cum Professoribus , & Philosophis , libris , vel carminibus invicem editis s̄epe certavit ; quæstionibus eos semper exagitavit ; tum in Museo Alexandrino quæstiones plures Professoribus proposuit , & propositas ipse dissolvit , quamvis imperio præfet , uti narrat in illius vita Spartanus . Quæstiones hasce ab Adriano actas ad Philologiam dunitaxat , & artem Grammaticam referendas censet Hermannus Conringius in Antiquitatibus Academicis . Sed ejus familiaritas cum magni nominis Philosophis Epicteto , Favorino , Heliodero , Secundo evincit , non illis tantum limitibus conclusam Adriani eruditio nem . Verisimile est cum Epicteto , quo familiariter utebatur , s̄apissime disputasse . Cujus rei monumentum extat , nempe *Altercatio Adriani cum Epicteto* . Hanc genuinam esse Joannes Schefferus de Philos. Ital. Cap. 10. aliique censem . At Fabricio in Bibl. Græc. & Hermanno in Act. Philos. conficta videtur , ea occasione , quod consueverit Adrianus quæstionibus Philosophos vexare . Et observat Hermannus Dissertationes Epicteti editas ab Aniano auctore ejus vita , cum hac Altercatione minime convenire ; hancque Platonicum potius , quam Stoicum Philosophum auctorem habere . Insigne est Lampridii de Alexandro Severo testimonium : *Ad Athenæum* , inquit , *audiendorum & Gracorum , & Latinorum Rerorum , vel Poetarum causa frequenter processit* . Quis dubitet M. Antonino Philosopho idem fuisse studium ? Et hunc quidem frequentasse Declamatorum Scholas publicas testatur Capitolinus . At non id solum . Imo , teste Suida in ejus vita , tabellis e zona suspensis ad instar puerorum properabat Imperator ad Sexti Chæronensis Stoici Philosophi Scholam cupiditate discendi : *Marcus , qui & Antoninus* , inquit , *laudatus ille per omnia Philosophus , cum alios audivit , tum Romæ Sextii Baetii Philosophi fores ipse frequentavit* . Cum autem eum Lycius quidam Orator ,  
He-

*Herodis Athenionis Rhetoris discipulus prodeuntem rogaret, quo iret, quaque de causa: Marcus, etiam seni, inquit, discere honestum est. Eo igitur ad Sextum Philosopherum, cogniturus quæ nondum scio. Ibi Lycius manu ad cælum sublata: O sol, inquit, Romanorum Imperator, ingrauefcente ætate libellum tractans, Magistrum addi: meus autem Rex Alexander annos xxxii. natus obiit. Eadem narrat Philostratus in vitis Sophistarum Lib. 2. Cap. 1. Hæc tamen narratio Bruchero in Hist. Philosoph. Period. 2. Par. 1. Lib. 1. Cap. 2. suspecta est, ac ex cogitata videtur ab iis, qui paedagogicos, & scholasticos mores Imperatori objecere, quod verisimile non sit, Romanorum Imperatorem, suspensis e lævo lacerto tabellis, uti pueri properantes ad Iudum litterarium, ivisse ad Sexti Scholam. At ivisse quidem Imperatores ad Scholas publicas, certum est. Neque mirum, si Imperator Philosopherus, quiq[ue] summo in imperio Philosphicam vitam agebat, tantum ostentaverit studium Philosopherix. Denique silentio prætereundum non est, tantum suis Principum, ac Romanorum studium artis Oratoriax, & Poeticæ, ut non semel Principes inter alios ludos populo exhibitos, certamina Oratorum, & Poetarum imperaverint. Suetonius referens ludos a C. Caligula editos, addit: Sed & certamen quoque Græce, Latinæque facundæ, quo certamine ferunt viatoribus præmia viælos contulisse, eorumdem & laudes componere coelos. Domitianum quoque edidisse hæc certamina Poetarum, & Oratorum Græce, & Latine, idem Suetonius testatur. In his Iudis litterariis, qui elegantius dissenseriset, præmio donabatur.*

IV. Neque his limitibus se se continuit Imperatorum erga liberales artes studium. Athenæum quoque, siue Scholam publicam illarum Professoribus in Urbe construxerunt; ita dictum, quod Athenæ tunc temporis esset litterarum, & doctorum virorum diversorum omnium

florentissimum. Dicebatur quoque Templum Minervæ, uti patet ex Xiphilino, scribente de Didio Juliano, Consulem Silium Messalam convocasse Prætorianos in Athénæum, seu Templum Minervæ, quod *Templum nomen traxit ab exercitatione corum, qui in ipso cruduntur.* Nam studiis liberalibus Minerva imminebat. Ante Adria-num variis in locis Urbis Professores edocebant, fortasse etiam in Scholis, xylistisque, seu porticibus constructis a Lucullo prope Bibliothecam. Quandoque in Palatio, uti indicat Plinius Ep. 1. 13. *Memoria parentum Claudiū Cæsarem ferunt, quum in Palacio spaciaretur, audieratque clamorem, causam requiriisse, quum dictum esset, recitare Nonianum, subitum recitari, incipiatumque venisse.* Non autem in Gymnasiis, quæ nulla fuerunt in Urbe ante Neronem. Ea a Græcis primum instituta delectationis, & exercitationis gratia, ut ait Cicer-o de Orat. quæ postea Philosophi occuparunt. Plures in Gymnasiis distinguebantur partes, Porticus plenæ exhe-dris, in quibus Philosophi, aliquie confidentes disputa-rent; Ephæbæum, ubi ephæbi corpus exercebant; Cor-ricium, ubi folle lusorio, aut pila lusitarent; Elæothe-sium, ubi unguenta recondebandunt; Conisterium, ubi uncti adspargebantur pulvere; Palæstra, ubi luctabantur; Sphæristirium, ubi pila exercebantur, tandem Balnea. Videndi Vossius de arte Gymnaſtica, & Laurentius Jou-bertus, ac Dominicus Aulisius in Dissertationibus de Gy-mnasiis Veterum, quæ extant in Thesauro Antiquitatum Romanarum, auctore Sallengre. Sed antiquis Romanis inusitata fuere, et si corporis exercitationes minime ne-glicherent; siquidem mos erat juventutem exercere curruum, vel equorum decertatione in campo Martio, item pila, ac palæstra; in Tiberi etiam natare. Primus Nero Gymnasium in Urbe construxit. Xiphilinus etiam in ejus vita refert, Neronem instituto quinquennali certamine ædificasse Gymnasium, in cujus dedicatione distribuit oleum

oleum Senatoribus, & Equitibus. Gymnasium hoc, ubi Neronis statua collocata erat, i<sup>ctu</sup> fulminis conflagrata, narrat Tacitus Lib. 15. Annalium. In hoc Gymnasio Demetrius Philosophus Cynicus, teste Philostrato, se cum Nerone commisit, atque orationem habuit adversus eos, qui balneis utuntur, quod illi magnam concitatavit invidiam. Deinde alia fuerunt Gymnasia in Urbe extorta. Nam de Sura Lycinio amico Trajani refert Xiphilinus in hujus Imperatoris vita: *Hic adeo dives fuerat, & potens, ut Gymnasium aedificaverit populo Romano suis sumptibus.* Et in vita Adriani narrat, ab eo morte mulieratum Apollodorum Architectum, qui Forum, Odeum, & Gymnasium opera Trajani Romae fecerat. Meliori consilio Adrianus Imperator ille sapientissimus Athenaeum in Urbe construxit tradendis liberalibus disciplinis. Cujus rei testis est Aurelius Victor de Cesaribus: *Aelius Hadrianus eloquio, togæque studiis accommodator, pacc ad Orientem composta Romam regreditur. Ibi Græcorum more, seu Pompilii Numæ, ceremonias, leges, Gymnasia, Doctoresque, curare occipit: adeo quidem, ut etiam ludum ingenuarum artium, quod Athenæum vocant, constitueret.* Quapropter duo primi Romanæ Academæ, seu Universitatis auctores habendi sunt Vespasianus, & Adrianus Principes sapientissimi, eoque nomine perpetuo commendandi, quod ille primus salario Professoribus publicis constituerit, hic primus Athenæum, seu Scholam eisdem construxerit. His adjungendus Alexander Severus, & ipse de re litteraria optime meritus, utpote qui salariis, simulque Scholis donavit Professores artium liberalium. Ita enim in ejus vita Lampridius: *Rhetoribus, Grammaticis, Medicis, Aruspiciis, Mathematicis, Mechanicis, Architectis salario instituit, & auditoria decrevit.* Haec Scholæ, seu Auditoria dicebantur quoque Perulgæ, uti apud Vopiscum in vita Saturnini, qui regnante Probo imperium occupavit: *In Africa Rhetoricæ oper-*

*operam dederat, Romæ frequentaverat Pergulas magistrates.* Pergula erat locus ædium super tectum; & ibi nonnisi e trivio Magistros docuisse censem Casaubonus in Vopiscum. Cui refragatur Pitiscus in Lex. Antiqu. Rom. afferens, in Pergulis docuisse Professores artium liberalium, etiam qui de publico stipendium accipiebant, easdemque dici *publicas Magistrations, & publicas cellululas.* Nam Leg. 3. Cod. Theodos. de stud. liber. dicitur: *Universos, qui usurpantes sibi nomina Magistrorum in publicis Magistrationibus, cellulisque collectos undecumque discipulos circumferre consueverunt, ab ostentatione vulgari præcipimus amoveri.* Negat Pitiscus, nonnisi pauperes Grammaticos, quibus in ædibus habenda Schola potestas non erat, in Pergula docuisse, ut nonnullis visum est: imo Grammaticos, Mathematicos, ceterosque Professores artium omnium, affirmat in Pergulis publicis docuisse; Pictores quoque Leg. 4. de excus. artif. Cod. Theod. de Pict. Profess. ibi: *Pergulas, & officinas in locis publicis sine pensione obtineant.* Quidni Pergularum nomen, quia olim in locis super ædium tecta constructis, Professores edocuerant, traductum deinde ad Scholas omnes; quemadmodum nomen Gymnasii, & Lycei communicatum est Scholis omnibus? Olim in Foro, uti diximus, erant ludi litterarii. Hinc P. Victor in libello de regionibus Urbis in octava regione, quæ Forum Romanum complectitur, collocat ludos litterarios. Gothofredus in Commentariis ad Codicem Theodosianum, & Sirmundus in notis ad Sidonium Apollinarem censem, Athenæum fuisse in octava Regione ad radices Montis Aventini, ubi Schola Græcorum olim dicta, nunc Ecclesia S. M. in Cosmedin. Sed Scholæ nomen aliquando Collegium denotavit. Alii putant, Athenæum, seu Scholam artium liberalium ab Adriano erectam fuisse in Capitolio, uti colligitur ex Cod. Justin. Lib. 11. Tit. 18. de Stud. liber. Urbis. Atque in eo Capitolii vertice,

ubi

ubi nunc est Ecclesia dicta *Ara cœli*, ac prope extitisse Tabularium, & Bibliothecam, probant Pitiscus, Nardinus, aliquique Romanarum antiquitatum periti. Memorat Romanum Athenæum Sidonius Apollinaris Lib. 2. Ep. 9. & Lib. 9. Ep. 14. Eadem fuit cura promovendi rem litterariam sapientissimis Imperatoribus in Provinciis Romani Imperii, præsertim Alexandriæ, & Athenis, ubi olim litteræ quam maxime floruerant. Alexandria Ptolomæus Rex Ægypti Museum extruxerat, seu locum alienis viris doctis ære Principis, atque tradendis liberalibus disciplinis destinatum. Is Ptolomæus non aliud sane fuit, quam Philadelphus; de re litteraria optime meritus, de quo Atheneus scribit: *De librorum multitudine. & bibliothecarum constructione, & convocatione in Museum, quid attinet dicere, cum ea omnes memoria teneant.* Subacta Ægypto, Imperatores Romanos ibi viros doctos aluisse, testatur Strabo Lib. 17. Pars Regiæ, & Museum, quod deambulationem habet, & exedram, magnamque insuper domum, in qua canaculum est coram, qui Musæi confortes sunt, ac litteris humanioribus operam dant. Hoc Collegium publicam habet pecuniam, & sacerdotem, qui Musæo præst, olim a Regibus, nunc a Cesare constitutam. Huic veteri Claudius Imperator alterum addidit ipsius nomine Claudiu vocatum, uti Svetonius testatur; & Atheneus memorat eos, qui in Claudio philosophantur. Videndum de Museo Alex. Gronovius Tom. 8. Antiqu. Romanarum. Pariter Athenis pristinam in re litteraria gloriam reviviscente Cesares curarunt. Nam Adrianum Bibliothecam miri operis, & Gymnasium, ibi condidisse, testantur Pausanias in Atticis, & Aurelius Cassiodorus in Chronico. Et de Marco Antonino Philosopho scribit Xiphilinus: *Marcus postquam Athenas venit, initatusque fuit, magnos honores tribuit Atheniensibus; quorum in Urbe Doctores omnis doctrinæ annua mercede conductos constituit ad*

*omnium gentium utilitatem*. Denique cum ab Imperatoribus constituti fuerint Professores in Provinciis, consentaneum erat, ut ibidem etiam Scholæ excitarentur.

V. Attamen bonis artibus juvandis, augendisque haud fatis contulissent Romanorum Imperatores, nisi etiam magna illarum Professoribus salario decrevisserent. Nam hominum ingenia ita comparata sunt, ut hoc potissimum medio, quo sibi, suisque rebus cunfulant, excitentur. Quibus, si rei familiaris inopia premantur, nec otium esset, neque commoditas studiis liberalibus vacandi. Et quidem doctos viros non exiguo beneficio Julius Cæsar affecerat, cum illos civibus Romanis addiderat, teste Svetonio: *Omnes Medicinam Romæ professos, & liberalium artium Doctores, quo libentius & ipsi Urbem incoherent, & ceteri appeterent civitate donaverat, Qui idem Antonio Musæ Medico ob recuperatam ejus ope sanitatem, narrante Dione, magnam pecuniam contulerat, & ius aureorum annulorum, erat enim libertus; nec solum ei, sed etiam ceteris omnibus, qui eamdem artem profiterentur, vel effent in posterum profef- furi.* Namque Medici plerumque ex servorum, vel libertorum genere erant. Major tamen fuit Vespasiani in Professores bonarum artium munificentia. De eo Svetonius: *Ingenia, & artes vel maxime fuit: primus e Fisco Latinis, Gracisque Rhetoribus annua centena constituit, Praestantes Poetas, nec non & Artifices coemit, item Colosse refectorem insigni congiario, magna que mercede donavit; Mechanico quoque grandes columnas exigua impensa in Capitolium perduxit urum pollicenti præmium pro commento non mediocre ubiluit.* Quod vero hæc Vespasiani munificentia solos complecteretur Rethores, eosdemque in Urbe artem Oratoriam edocentes, Antoninus Pius Rhetoribus addidit Philosophos, nedum in Urbe, sed etiam in Provinciis. Ita in ejus vita Spartanus: *Rhesoribus, & Philosophis per omnes Provincias & ho-*

*& bonores, & salary detulit.* Id antea præstiterat quoque Adrianus, cuius beneficentia & ad cæteros artium Professores se extendit, & ad illos, quibus jam satis non esset virium ad litteras edocendas: *Sed quamvis*, narrat Spartianus, *esset in reprehendendis Musicis, Tragicis, Comicis, Grammaticis, Rhetoribus, Oratoribus facilis: tamen omnes Professores & honoravit, & dives fecit*, licet eos questionibus semper agitaverit .... *Dotores, qui professioni suae inhabiles videbantur, ditatos, honoratosque a professione dimisit.* Eadem vestigia secutus est Alexander Severus, de quo scriptor ejus vitæ Lampridius: *Rhetoribus, Grammaticis, Medicis, Aruspibus, Mathematicis, Mechanicis, Architectis salary instituit, & auditoria decrevit; & discipulos cum annontis, pauperum filios modo ingenuos dari jussit.* Etiam in Provinciis Oratoribus Forensibus multum detulit, plerisque etiam annonas dedit, quos constitisset gratis ageare. Itaque Imperatorum beneficio, & insigni erga bonas artes studio, Professores in Urbe, & Provinciis salary acceperunt. Et Alexandriæ quidem solutam fuisse a Cæsare pecuniam alendis viris doctis in Museo, jam ex Strabone diximus. Athenienses Professores annua mercede donatos a M. Antonino Philosopho scribit Xiphilinus: *Marcus postquam Athenas venit, iniciatusque fuit, magnos honores tribuit Atheniensibus, quorum in Urbe Doctores omnis doctrinæ a nova mercede condutos constituit ad omnium gentium utilitatem.* Fuitque Theodotus Sophista primus, qui decem mille drachmarum stipendum Imperatoris meruit, teste Philostrato in vitis Sophistarum. Eodem teste, Professores Politicæ, & Rheticæ sex mille drachmis fruebantur. Philosophis quoque cujusque sectæ datum stipendum testatur Lucianus in Eunuco scribens, *salary idque non exiguum ab Imperatore fuisse constitutum singulis Philosophorum generibus, Stoicis, Platonicis, Epicureis, & Peripateticis: ita ut*

ut unicuique sibi & præmium esset æquale : etiam demor-  
tuo, ex his quocquam, alium aliquem in ejus locum sub-  
rogandum fuisse, qui sit Optimatum calculo probatus ;  
præmiumque illud non leve fuisse, sed singulos in annos  
decies mille nummorum, quos acceperint, ut doceant ju-  
ventutem : factumque inde esse, ut cum Peripateticus qui-  
dam Professor decessisset, hujus sebi & Philosophie de suc-  
cessione singulari certamine conflictarent, propositis de  
questionibus Philosophicis concertationibus, & speci-  
minibus ; ac documentis datis, quod essent illi factio[n]i  
addicti. Hinc colligitur Athenienses Professores, insti-  
tuto certamine, quod nunc dicitur Concorso, & proba-  
tos Optimatum calculo obtinuisse munus publice docen-  
di. Sed in aliis Civitatibus Curiales ipsi, quos morum  
probitate, & artis peritia spectatos cognovissent, elige-  
bant, & quandoque immunitate promissa invitabant Leg.  
*Nec intra & Leg. seq. Tit. de Profess. & Medicis.* Pro-  
fessores Politicæ memoratos a Philostrato censet Hermannus Conringius in Qu. Acad. illos fuisse Rethores,  
qui Scholas habuere in causis generis deliberativi. Sed  
Brucherus putat hanc professionem a Rethoribus, & Phi-  
losophis prorsus distin[t]am, quia Apollonius, qui eam  
tenuit, dicitur a Philostrato legationibus, publicisque  
muneribus adhibitus, quod in civilibus rebus clarus ha-  
beretur. Aliarum quoque artium erectæ Cathedræ, &  
ab Imperatoribus designabantur, qui illis præficiendi es-  
sent. Plura de his habet Joannes Meursius de Fort. Attica.  
Videntur tamen hæc publica stipendia Professoribus  
Atheniensibus aut ademta, aut imminuta a sequentibus  
Imperatoribus. Narrat enim Marinus in vita Procli Cap.  
16. *Proclum Platonicae Philosophiae Athenis Professorem*  
*bac etiam ratione studia litterarum promovisse, quod eo-*  
*rūm, qui litteras tractabant curam suscipiens Principis*  
*poposcerit stipendia, & ut cuique pro dignitate præmia*  
*decernerentur.* Marinus quoque memorat Platonicanu[m]  
quam-

quamdam hæreditatem, quæ Philosophis esset salarium; hancque ex privata nonnullorum liberalitate collectam censet Conringius. Attamen sub Juliano qui Scholas Gentilium erexit Athenis salario persolvebantur Philosophis, siquidem hoc tempore Chrysantium docuisse auctoritate publica Athenis testatur Eunapius. Plura de Schola Atheniensi, in qua docuere Plutarchus, Syrianus, Proclus, Marinus, Isidorus, & ultimus omnium Damascius, habet Brucherus Hist. Philos. Period. 2. Part. 1. Lib. 1. Cap. 2. Sect. 4. Nec silentio prætereunda est Schola Augustodenis in Gallia, a Constantio patre Constantini Imperatoris restaurata, Eunomio, qui Rhetoricam edoceret, concessis sexcentis millibus nummorum pro mercede. Qua occasione habuit ille Orationem ad Praefectum Gallicarum de instaurandis Scholis, ubi post laudatam Imperatorum in promovendis litteris curam, ait: *Salarium me liberalissimi Principes ex hujus Reipublicæ juribus in sexcentis millibus nummum accipere jussérunt. Hoc ego salarium quantum ad honorem pertinet, ad aeratum accipio, & in accepti ratione perscribo: sed expensum referre patriæ cupio; & ad restitutionem hujus operis, quo ad usus populi erit, destinare.* Sed redeundum est ad Romanos Professores, quibus annua centena Vespasianus constituit. Hæc summa bis mille, & quingentos nostros aureos efficit. Sunt qui putant, salario in Urbe fuisse annua centena, in Provinciis vero sexagena. Et Tatianus quidem avaritiæ Philosophos increpans, illorum nonnullos sexcentorum aureorum mercede donatos indicat: *Tantum, ait, a contemptu opum absunt, ut a Romano Imperatore quidam illorum ad sexcentos annuos aureos accipient.* Verisimilius tamen est, hæc salario variasse, uti censet Lipsius, sive ex ingenio Principis, sive ex meritis Professorum. Hinc Eunomio tanta merces persoluta. Notandum vero est, paucos tunc temporis fuisse publicos Professores, uti ex legibus Theodosii, & Justiniani

ni compertum erit Capite sequenti. Minores Civitates nonnisi ternos docentes habebant, majores quatuor, hosque Rethores, & Grammaticos L. Si duas §. 1. & seq. De excus. Tut. L. 1. De decr. ab Ord. facien. Ceterum in Civitatibus salarym constituebatur Professoribus artium liberalium, & Medicis, Decreto Ordinis, ut patet Digestorum Lib. 50. Tit. 9. De Decretis ab Ordine faciendis, ubi statutum est, Medicos non a Præside Provincia, sed ab Ordine cuiusque Civitatis constituendos, ut certi de probitate morum, & peritia artis eligant ipsi, quibus se, liberosque suos in agritudine corporum committant; ac Decuriones non posse sine iusl Principis constituere salarya, nisi Professoribus bonarum artium, & Medicis: Sed et si salarym alicui Decuriones decreverint, decretum id nonnumquam ullius erit momenti: ut putasi ob liberalem artem fuerit constitutum, vel ob medicinam, ob has enim causas licet constitui salarya.

VI. Salariis Imperatores jura quædam, seu privilegia addiderunt, immunitatem nempe a tutela, & cura, & a muneribus civilibus. De qua re Modestinus Jurisconsultus Lib. 27. Digestorum Titulo 10. De excusationibus, ait ita: Grammatici, Rethores, Sophistæ, Medici, qui circulatores vocantur, quemadmodum a reliquis muneribus, ita & a tutela, & a cura requiem habent. Addit, numerum Professorum in unaquaque Civitate, qui vacationem munerum habent, definitum ex epistola Antonini Pii Communitati Asiæ, quam sic recitat: Minores quidam Civitates possunt quinque Medicos immunes habere, & tres Sophistas, & Grammaticos totidem: majores autem Civitates, septem, qui eurent, quatuor, qui doceant utramque doctrinam: maximæ autem Civitates decem Medicos, & Rethores quinque, & Grammaticos totidem. Supra hunc autem numerum ne maxima quidem Civitas immunitatem præstat. Decet autem, maximo quidem numero uti Metropoles gentium, secundo au-

autem, quæ habent vel forum causarum, vel loca judiciorum; tertio autem reliquas. Additur, hac immunitate illos dumtaxat Professores donandos, qui fuerint decreto Senatus adsciti in statutum Professorum numerum, qui non negligenter suo munere functi sunt. Quoniam vero Antoninus Pius laudata epistola Philosophos haud complexus est, subdit Modestinus: *Et Philosophos quidem liberari a tutelis Paulus scribit ita: Philosophi, Oratores, Grammatici, qui publice juvenibus profunt excusantur a tutelis: nam & Ulpianus libro quarto de Officio Proconsulis ita scribit.... De Philosophis autem eadem Constitutio Divi Pii, ita dicit, Philosophorum autem non est constitutus numerus, quia rarisunt, qui philosophantur. Existimo autem quoniam, qui divitiis superabundant, voluntarie tribuent pecuniam in utilitatem patriæ: si autem proprie loquantur de substantia, inde jam manifesti fient non philosophantes.* Est autem Imperatoris Commodi Constitutionibus inscriptum Capitulum ex epistola Antonini Pii, in qua manifestatur, *& Philosophos habere immunitatem tutelarum: sunt autem hæc verba: Consimiliter autem his omnibus Divus pater meus mox ingrediens principatum, Constitutione existentes honores, & immunitates firmavit, scribens, Philosophos, Rhetores, Grammaticos, Medicos, immunes esse gymnasii sacerdotii stantes, & neque adfrumenti, & vini, & olei emptiones, & propositiones, & neque judicare, & legatos esse, neque in militia numerari nolentes, neque ad alium famularum eos cogi.* Ex his patet, ante Adrianum Professores artium liberalium immunitatem habuisse a muneribus personalibus, & hanc illis ab Adriano confirmatam. Philosophos vero non fuisse immunes a muneribus patrimonialibus, quia verus Philosophus non videtur, qui de suis bonis sollicitus est: bene vero ceteros Professores Constitutione Antonini Pii. Additur, a Severo, & Antonino statutum, ut Prof-

fessores fruantur hac immunitate in Patria , si ibi doceant : secus vero si doceant in aliena Patria , exceptis viris doctissimis , & Professoribus , qui Romæ docent : Romæ philosophantem cum salario , vel sine salario , remissionem habere , promulgatum est a Divo Severo , & Antonino , ita ac si in propria patria doceret . Quibus promulgationibus potest quis illam rationem adducere , quoniam in Regia Urbe , quæ & habetur , & est communis patriæ , docentes , utique utilē scipsum præbens , non minus , quam in propria patria , immunitate fruetur . Legum vero Doctores in aliquo præsidatu docentes , remissionem non habebunt , Rome autem docentes a tutela , & a cura remittuntur . Sapientissime dictum est , Romam haberi , & esse communem patriam . Quam enim universi tamquam matrem colunt , decet universos tamquam filios complecti , maxime , qui se ipsum utilē præbet . Quæ autem sint munera personalia , quæ patrimonialia , explicatur Digestorum Lib. 50. Tit. 4. de Muneribus & honoribus . Ibi alia immunitas memoratur Professoribus concessâ a Vespasiano , & Adriano , præbendi nempe publica hospitia : Magistris , qui civilium munerum vacationem habent , item Grammaticis , & Oratoribus , & Medicis , & Philosophis , ne ospitem reciperent , a Principibus fuisse immunitatem indultam , & Divus Vespasianus , & Divus Adrianus rescripsierunt . Et eodem Lib. 50. Digestorum Tit. 5 De vacatione , & excusatione munierum , Philosophi declarantur immunes a gerendis tutelis , & sordidis muneribus corporalibus , non ea , quæ sumptibus expediuntur ; etenim vere philosophantes pecuniam contemnunt . Ibidem Professores Urbis a Paulo declarantur immunes , ac si in patria profiterentur : Eos qui Romæ profitentur , proinde in patria sua excusari muneribus aportere , ac si in patria sua profiterentur . Hac tamen immunitate civilium munerum minime donantur , qui pueros primas litteras docent . Poetas quoque

que nulla immunitatis prærogativa juvari, declaravit Philippus Imperator Cod. Lib. 10. Tit. 52. *de Professoribus, & Medicis.* Additur, nec Calculatores, qui numerandi artem docent, gaudere immunitate, quam Antoninus Pius Professoribus artium liberalium concessit. Porro sicut in Civitatibus decreto Decurionum Professores eligebantur, ita decreto eorum, illis hæc immunitas asserbatur, uti de Medicis declararunt Diocletianus & Maximianus Cod. Lib. 10. Tit. 52 *De Profess. & Med.* & uti dicitur Lib. 50. Digestorum Tit. 9. *De Decretis ab Ordine faciendis.* Hinc & liberum erat Decurionibus illos Professores dimittere, qui negligenter operam suam præstarent. Ita declaravit Gordianus Imperator Cod. Lib. 10. Tit. 52. *De Profess. & Medicis:* *Grammaticos seu Oratores Decreto Ordinis probatos, si non se utiles studenibus præbeant, denuo ab eodem Ordine reprobari posse incognitum non est.*

VII. Tantis Cæfarum beneficiis crevit, viguit, flouruit in Urbe res litteraria. Et quidem ætate Augusti Roma plures viros doctos aluit. Inter hos Virgilius Poësis, Philosophiæ, Medicinæ, & Mathematicæ disciplinis imbutus; Horatius, Ovidius, Manilius, Lucanus, Persius, qui carminibus suis etiam Philosophiæ vestigia expreserunt. Et ex Historicis, Livius, Tacitus, & Strabo Geographus. Tum Anaxilaus Larisseus Philosophus Pythagoricus, quem ab magiæ crimen Urbe, & Italia cedere jussit Imperator. Q. Sextius novæ cuiusdam sectæ auctor, cuius extant sententiæ, quas Rufinus latine vertit, & Xysto II. Papæ tribuit. Sotion Alexandrinus præceptor Seneca. Areus præceptor Augusti. Imperante Adriano, qui viros doctos omnes fovit, ac salariis donavit, floruerunt in Urbe Epicetus, Favorinus, Heliodorus, aliquique plurimi. Et Favorinum magni nominis Philosophum, ac Rhetorem Romæ docuisse, magnosque viros, eorumque filios habuisse auditores, narrat Philostratus in ejus

ejus vita . Galenus ab Imperatoribus Marco Aurelio , & L. Vero accersitus Romam venit , diuque ibi mansit , exagitatus tamen a Medicis Urbis , qui ejus gloriae invidebant . Imperante Philippo , Romam adiit Plotinus insignis Philosophus , qui Ammonium præceptorem Alexandriæ audiverat , atque Romæ Scholam instituit , ad quam plurimi auditores confluabant , uti narrat in ejus vita Porphyrius . Inter hos Gentilianus Amelius , Paulinus Scythopolites , Eustochius Alexandrinus , Zethus Medici . Sed & alii magni viri Plotino adhæserunt , Marcellus , Orontius , Sabinillus , & Rogatianus Senatores Romani ; quos in Philosophiam diligentissime incubuisse , Porphyrius testatur : Rogatianum vero ita Philosophia occupatum , ut bonorum suorum curam neglexerit , & servos omnes expulerit , respueritque dignitates , nec ullam habuerit Prætor constitutus publici muneris rationem , nec lares proprios habitaret , sed cum amicis quibusdam cibum , somnumque caperet . Audiebant etiam Plotinum mulieres nonnullæ inter quas Gemina in ejus ædibus habitabat ; præcipue vero ejus discipuli , familiaresque fuere Serapion Alexandrinus , ac Porphyrius . De hac Schola ait Augustinus Epist . 68. ad Dioſc . Tunc Plotini Schola Romæ floruit habuitque condiscipulos multos acutissimos , ac solerissimos viros . Sed aliqui eorum magicarum artium curiositate depravati sunt , aliqui Dominum Jesum Christum ipſius veritatis , atque sapientiae incommutabilis , quam conabantur attingere , cognoscentes gestare personam , in ejus militiam transverrunt . Atque ita annis viginti sex , magna auctoritate Romæ vixit Plotinus , Galieno Imperatori , & uxori Saloniñæ charus , quorum funetus benevolentia oravit , ut dirutam quanidam in Campania Civitatem Philosophis aptam instauraret , permetteretque eam Platonis legibus gubernari , ac Platanopolim dici , quo ipse cum suis esset profecturus . In ea Schola res Philosophicas , Theologicas ,

cas, Astrologicas, Mathematicas, actas esse colligitur ex Porphyrio. Plotini Scholam tum alibi ejus discipuli, tum Romæ Porphyrius Christianorum hostis infensissimus propagarunt. Quanto autem plausu docuerit, testatur Eunapius in vita Sophistarum. Ei successit Jamblicus discipulus, & ipse hostis Christianorum. Notat Brucherus Hist. Phil. Per. 2. p. 1. Lib. 1. Cap. 2. Sect. 4. post Jamblici mortem aduersis fatis usam esse Scholam Plotini, quod, Constantino ad Christianam religionem converso, evera fuerit superstitionis Gentilis, quam tamen restituit Julianus apostata, qui ex hac Schola habuit præceptores, familiaresque Aedesium, Maximum, Chrysanthium, & Philosophiam Alexandrinam gratia, & salariis auxit. Quoad Peripateticam Philosophiam, quam Tyrannio, & Andronicus, editis Romæ Aristotelis, & Theophrasti libris, vulgaverant, ea illustres habuit sectatores Sosigenem Julio Cæsari charum, Nicolaum Damascenum Augusto, & Alexandrum Ægeum præceptorem Neronis. His adjungendus Alexander Aphrodisœus, qui ipse in libro de fato scribit, constitutum se a Septinio Severo, & Antonino Caracalla Professorem Philosophia Aristotelis, & Magistrum publicum *præconio testimonii corum*. Athenis tamen non Romæ hunc docuisse censet Brucherus, quia ipsomet scribit sibi non licuisse adire Imperatores. Ex hac quoque secta Themistius insignis Philosophus, postquam diu Constantinopoli docuisset, Romam venit, invitatusque lautissimis conditionibus, ut in Urbe doceret, maluit Constantinopolim redire, ubi ducta uxore, & genitis liberis sedem fixerat, quemadmodum colligitur ex epistola Constantii ad Senatum, & ex epistola prima Libanii ejus discipuli ad ipsum data. Plurimum ille valuit gratia apud Constantium, Julianum, Jovianum, Valentem, Valentinianum, Gratianum, Theodosium, a quibus electus est ad summos honores. Ex secta Cynica Romæ fuere, imperante Nerone, Musonius, & Demetrius,

de quo narrat Philostratus: *Demetrium se ipsum cum Nerone commisisse, maxime postquam Gymnatum Nero absolvisset, omnium, quae Romae essent, plurimum admirandum, festumque diem sacrificii in eoperatis celebravit.* *Gymnatum enim ingressum Demetrium orationem habuisse adversus eos, qui balneis utebantur, tamquam imbellies, & scipios inquinantes, inanegue esse istas impensis ostendisse.* Quibus dictis, quo minus statim capite plecteretur, ei profuisse, quod cantus suavitate se ipsum eo die superasset Nero. Addit, in exilium abiisse. Crescens Philosopherus Cynicus Romae Christianos, præsertim Justinum maxime vexavit. Secta Stoica plurimum in Urbe floruit, præsertim quia Athenodorus Tarsensis fuit Augusto præceptor, charusque, a quo accepit Claudium instituendum. Imo regnantibus Antoninis ceterorum sectarum fortunam superavit. Sub Antonino Piololum in Cathedra publica, & stipendium habuit, uti Lucianus in Eunicho, Capitolinus, & Xiphilinus in hujus Imperatoris vita testantur. Et Imperator, qui salaria subtraxerat multis, quos otiosos, nullamque operam conferre reipublicæ putabat, stipendio tamen donavit Stoicos. Athenis, Alexandriæ, & Tarsi in Cilicia Stoicam Philosophiam fuisse publice traditam juventuti, certum est ex Strabone Lib. 14. An Romæ publice doceri cœpta sit, ambigit Paganinus Gaudentius Cap. 48. de Philos. Rom. Sed Brucherus Hist. Phil. Per. 2. p. 1. Lib. 1. Cap. 2. Se&t. 7. affirmat, Stoicos aperiisse in ædibus suis ludos, annuente Imperatore, quia Capitolinus tradit, M. Antoninum Philosophum tanto Philosophia amore incensum, ut ad domum Apollonii Stoici discendi causa veniret. Certe ex hac secta sub Nerone docuerat Romæ Annæus Cornutus Leptitanus, quem in omni eruditioris genere fuisse versatissimum, Dio testatur, aluitque convictum philosophantium. Et narrat auctor vita Persii, hunc usum esse apud Cornutum convictu duorum do-

ctissi-

*Hissorum, & sanctissimum virorum, acriter tunc  
 philosophantium Claudii Agaternii Medici Lacedæmonii,  
 & Petronii Aristocratis Magnetis, quos unice miratus  
 sit, & emulatus, cum aequales essent, & Cornuto mi-  
 nores. Illius virtutem, ac in docendo diligentiam sum-  
 mis laudibus extollit Persius discipulus Satyra 5. qui mo-  
 riens, ei bibliothecam suam, magnamque pecuniam dari  
 jussit; hanc tamen Cornutus sororibus, quas hæredes  
 fecerat, reliquit. Suidas nominat Cornutum veluti coœ-  
 vum Livio, & obscurum Histicum. At Vossius, Fabri-  
 cius, Brucherus notant ab eo distinguendum hunc Cor-  
 nutum iusignem Philosophum Stoicum, qui diu post Li-  
 vini vixit. In exilium abire iuslîs est a Nerone, quod  
 hunc monuisset, ne tot libros ederet inutiles, nullusque  
 pretii, uti narrat Dio Lib. 62. simulque exilio pulsus est  
 a Nerone C. Musonius Rufus, insignis & ipse Philoso-  
 phus Stoicus, præfectus munitionibus, de cuius memo-  
 rabilibus dictis, factisque scripsit libellum Pollio Vale-  
 riis Alexandrinus, sparsimque apud veteres, præsertim  
 Stobæum, illius eximia dicta leguntur, quorum summam  
 exhibet Stollius in Hist. Philos. moral. Gentil. At an-  
 nuente Vespasiano revocatus, tantam apud ipsum iniit  
 gratiam, ut cum Philosophi Stoici ab Imperatore pulsi  
 fuerint, solus ipse in Urbe manserit, testibus Xiphilino,  
 & Zonara. Inclaruere etiam tunc temporis Chæremont  
 Ægyptius, L. Annæus Seneca, & Dio Prusensis a gra-  
 tia Coccei Nervæ dictus Coccejanus, & ab eloquentia  
 dictus Chrysostomus. Euphrates Alexandrinus Plinii ju-  
 nioris præceptor Imperatoribus Vespasiano, & Adriano  
 charus, cum morbo, & senecta esset attritus, hausta ci-  
 cuta se occidit, impetrata ab Adriano venia. Hisce Stoicis  
 adjungendi sunt Epictetus, quo familiarissime usus est  
 Adrianus, & Sextus Chæronensis, qui Romæ publice  
 docuit magna fama, & ad cuius Scholam ipse M. Aure-  
 lius Imperator properabat. Præcipue tamen hujus sectæ*

ornamentum ipse fuit Imperator M. Aurelius Antoninus. Vigente deinde Christiana religione , multo i&lh&strior facta est h&c secta , quod Stoici se Christianorum moribus & pr&ceptis conformari curarunt . Videndus Brucherus in Dissertatione de Stoicis subdolis Christianorum imitatoribus . Secta Epicuræa , qua& teste Luciano in Eunicho publice docebatur , soluto stipendio , Athenis , & alibi , habuit Romæ sectatores Plinium seniorem , & Lucianum hostem Christianorum , quos calumniis vexavit , cu&n regnante M. Aurelio Antonino , Ægyptum administravit . Porro censet Brucherus , Augustum Stoicis , & Peripateticis favisse ; Tiberium amasse Pythagoricos peritos divinandi ; Claudium , Cajum , Neronem exiguum Philosophis omnibus pretium statuisse ; Vespasiano , & Tito regnantibus Pythagoricos , Stoicosque in Aula floruisse ; sub Trajano , & Adriano , Philosophos omnis generis ; & Platonicos in aula Severi , Julia favente . E Græcis Rhetoribus , seu Sophistis , celeberrimus in Urbe fuit Adrianus Tyrius , quem ex Atheniensi cathedra Romam duxit M. Antoninus Imperator , & ubi tanta cum gloria thronum Sophisticum est moderatus , ut teste Philostrato , subito ac declamationem fore denunciaverat , Senatores , Equites , omnes magno studio ad Athenæum convolaverint , illumque audiverint , veluti suavissimam Philomenam . Idem Philostratus testis est , Philagram celebrem Sophistam ex Atheniensi Schola a Marco Imperatore ad amplissimæ Urbis suggestum accessitum esse . Ex eodem Philostrato in libro de vitis Sophistarum constat , sub Marco Imperatore Evodianum Smyrnam , Herodem Atheniensem , Hermogenem Tarsensem Græcos Sophistas Rome professos esse . His adjungendi ex eodem Philostrato Ælianus Sophista Romanus , quem plurimum commendat Philostratus , quod Romanus homo eleganter Græce differuerit : & Aspasius Ravennas , qui Alexander Severo fuit ab epistolis , & in Urbe pr&fuit annonæ .

E La-

E Latinis vero Rhetoribus Quintilianus dicitur in Cassiodori Chronico ex Hispania sub Domitiano Romanam venisse, & primus publico salario Rhetoricam docuisse.

VIII. Tandem adversa bonarum artium fata sub Ethniciis Imperatoribus commemoranda sunt; illudque notandum Cesares illos, qui virtutibus omnibus, etiam litteris bellum intulisse. Primo quidem Tiberium Mathematicos expellere voluisse, sed deprecantibus, ac artem desituros promittentibus veniam concessisse, scribit Svetonius. At Mathematicorum nomine Chaldaei potissimum indicantur, qui vanissimis praesagiis homines decipiebant. Ceterum Tiberio liberales artes acceptas fuisse Svetonius testatur; imo ipsas Mathematicas disciplinas: *Circa Deos, inquit, ac religiones negligenter, quippe addictus Mathematicæ, persuasioneque plenus cuncta fato agi.* A Caligula neglectas litteras indicat Svetonius, ubi refert contempsisse illum Homeri, Virgilii, & Livii libros, ac bibliothecis omnibus voluisse eos amovere; sepe quoque jaestasse se aboliturum omnem Jurisconsultorum usum. Neronem voluisse Philosophia studia prohibere, quod Philosophos malis artibus, magia, & divinationi deditos existimaret, factumque esse ex isto Imperatoris in Philosophiam odio, ut magni quidam viri in vincula conjicerentur, alii hac, illac dilaberentur, narrat Philostratus in vita Apollonii Tyanei. Sed ex parte saltem suspecta est doctis viris hæc Philostrati narratio. Silent enim hanc Philosophorum persecutionem Svetonius, & Dio, et si accurati fuerint in describenda Neronis insania. Svetonius hoc unum refert: *Neronem, interficita matre, cum furioso exigitaretur, & materna specie, facto per Magos sacro evocare manes, & exorare tentavisse.* Et Plinius Lib. 3. Cap. 2. tradit: *omnia, que Magi promittunt, Neronem vanam falsaque comperisse, cum nemo umquam ulli arti validius favisset.* At si deceptus hisce imposturis Nero occasionem arripuisse Philosophos exagitan-

gitandi, id Scriptores illi minime præterissent. Imo Philostratus ipse refert Apollonium, & Demetrium Philosophos Cynicos Romæ tunc fuisse. Verosimilium est, illud Philosophorum genus, quod artes Chaldæas, magiam nempe, & vaticinandi peritiam jaetabat, Neronem deceptum, Urbe excedere jussisse. Quibus, cum Pythagorici, & Platonici, qui ex Ægypto per omnes Romani imperii provincias se diffuderunt, ipsi se aggregarent, fieri potuit, ut tamquam Chaldæarum artium studiosi Urbe rejerentur. Cæterum hanc narrationem a Philostrato confitam ad Apollonii virtutem extollendam probat Gaudentius in libro de Philosophia Romanorum. Certe tamen a Vitellio Mathematici, & Urbe pulsi, & graviter exagitati, quos intra Kalendas Octobris, Urbe, Italiaque jussit abire. De eo Svetonius: *Nullis tamen infensor, quam vernaculis, & Mathematicis; ut quisque deferretur inauditum capite puniebat, exacerbatus, quod post dictum suum, quo jubebat, intra Kalendas Octobris Urbe, Italiaque, Mathematici excederent, statim libellus est propositus, & Chaldaeos diccre, Bonum factum, ne Vitellius Germanicus intra eundem Kalendarum diem usquam esset.* Vespasianum, qui Vitellio successit, ingenia, & artes, Professoresque eximie fovisse, dictum alibi fuit. Atqui tamen Stoicos Philosophos ejecit Urbe, uno excepto C. Musonio Rufo, qui ipsi erat addictissimus. Narrat enim Xiphilinus in illius vita, Stoicos Philosophos prætextu Philosophiae multa ignominiosa in Principem differuisse; & hinc Mucianus Vespasiano persuasit, ut omnes, qui essent ejus scitæ, ex Urbe expelleret, dixitque in eos multa, ira magis incitatus, quam studio doctrinæ. Itaque Vespasianus statim Philosophos Roma expulit præter Musonium, Demetrium vero, & Hostilium in insulas relegavit. Narrat Svetonius, ut a Domitiano neglectæ fuerint litteræ: *Liberalia studia, inquit, in initio imperii neglexit, quamquam bibliothecas incendio absumperas*

ptas impensisime reparare curasset, exemplaribus undique petitis, missisque Alexandriam, qui describerent, emendarentque. Numquam tamen aut Historia, Carmi-nibusve cognoscendi operam ullam aut stylo vel necessario dedit. Praeser Commentarios, & ab ea Tiberii Cæsar is nihil letitabat; epistolas, orationesque, & edita alieno formabat ingenio. Mirum proinde non est, si eodem Svetonio teste, Philosophos Urbe Italiaque submovit. At illatam bonis artibus contumeliam vindicarunt Adria-nus, Antoninus Pius, & M. Antoninus Philosophus in omnes Philosophos propensissimi. A quorum tamen ve-stigiis longe recessit Antoninus Caracalla, de quo Xiphilinus: *Antoninus nihil cogitabat boni, neque enim didicerat; id quod ipse fatebatur, & ob eam causam, nos, quos neverat studiosos esse, negligebat.* Severus quidem instituerat eum omnibus rebus, qua ad virtutem perti-nent, & corpus animumque ejus ita exercuerat; ut cum jam esset Imperator, versaretur cum Doctoribus, & magna-m diei partem philospharetur, ungereturque, & equitaret ad millia passuum XCIII. seque turbida tempe-state in natando exerceret. Quibus ex rebus quamquam valuit viribus corporis, tamen ipsum doctrinæ cepit obli-vio, non aliter quam sibi nomen ejus numquam adivisisset. Cui simillimus filius Antoninus Heliogabalus Princeps foedissimus, quam averso fuerit animo a studiis liberalibus indicat Herodianus Lib. 5. Historia: Postea igitur quam Alexander Cæsar est appellatus, volebat eum statim An-toninus suis illis institutis imbuere, ut scilicet choros agitans, saltansque, & sacerdotii pariceps, vestitu eodem, atque artibus uteretur: quem tamen mater Mam-mæa ab omni illa fæditate vindicabat, summotis clam Doctoribus omnium disciplinarum, modestiamque edocens, ac palestra virilibusque gymnasii insuefaciens: Gracisque eum pariter, & Latinis literis instituens. Quibus rebus magnopere Antoninus indignabatur, jam-

gue

que adoptionis, imperique participati pœnitiebat. Quapropter omnes illius Doctores Aula exegit, quosdamque illustriores partim morte, partim exilio affecit; ridiculas afferens causas, quod filium ipsius corrumperent, neque agitare cum choros, atque ebacchari finerent, sed ad modestiam corponerent, & virilia officia edocerent. His adjungendus Licinius, quem ajunt dicere solitum, pestem, ac venenum esse Reipublicæ litteras. Insanum caput! Porro de Licinio ita scribit Pomponius Lætus in Compendio Historiæ Romanae: *Litterarum accerrimus hostis afferens venenum, ac pestem reipublicæ esse Philosophos, & Oratores, quos odio præcipue habuit, & infestabatur.* *Litterarum enim adeo expers, ut nomen decrevis vix subscribere posset.* Atque his imperantibus, tum Rempublicam, tum Romanum Gymnasium male se habuisse compertum est.



## C A P U T III.

### D E G Y M N A S I O R O M A N O S U B I M P E R A T O R I B U S C H R I S T I A N I S

*Leges Valentiniani. II. Et Theodosii de Studiis liberalibus Urbis Romae. III. De Studio Jurisprudentiae in Romano Gymnasio. IV. Quæ privilegia concederint Professoribus Imperatores Christiani. V. Quæque stipendia. VI. Quam floruerit his temporibus Romanum Gymnasiu. VII. Julianus Imperator Christianos a Scholis prohibuit. VIII. De Gymnasio Romano, imperantibus Gothis.*

I.  Ualis fuerit status Gymnasii Romani sub Imperatoribus Christianis, disertissime patet ex pluribus illorum legibus in utroque Codice relatis. Et primo quidem ex celebri Constitutione Valentiniani I. quæ extat Lib. xiv. Tit. ix. Codicis Theodosiani, data sub anno tertio ejus Consulatus, qui incidit in annum Christi ccclxx. & directa Olybrio Urbis Praefecto. Etsi enim ea præferat nomina Imperatorum Valentiniani, Valentis, & Gratiani, quod mos esset nomina omnium Principum, qui simul imperium administrabant, legibus inscribere, tamen soli Valentiniano, cui hæc pars suberat Occidentalis imperii, est tribuenda. Plures hac Constitutione leges Imperator sapientissimus statuit ad optimam in Urbe Studiorum ordinationem, quæ totæ eo collimant, ut qui litteris addiscendis se tradunt, seriam, diligenterque huic rei operam præstent. Itaque primo jussit, dandas esse litteras a Judicibus Provincialibus, ut conditionem testarentur illorum, qui Urbem adirent

studiorum causa. Id vero, ne profugi, ne scelesti homines, ne ii etiam, quibus esset in patria manendum, prætextu studiorum se subducerent patria, & ad Urbem consugerent. Hinc etiam Ecclesiasticis legibus cautum fuit, ut nullus peregrinus ad communionem admittetur, qui non afferret testimoniales litteras Episcopi sui. Has Judicum Provincialium litteras exhibendas statuit Magistro Censuum; & huic, cæterisque Censualibus curam injunxit recensendi in tabulas nomina, patriam, merita illorum, qui Romanam venerant studiorum causa; atque explorandi, quibus studiis vellent incumbere, quo in loco degerent, quam vitæ rationem conjectarentur. Nam Censualium munus in Urbe fuit referre in tabulas cives omnes, eorumque bona, tum ad tributa persolenda, tum ad vim imperii dignoscendam. Igitur hac Valentiniæ lege, Censuales debuerunt describere eos omnes, qui in Urbe Litteris addiscendis vacabant, & eorum vitam inspicere, ac curare, ne spectacula frequenter adirent, ne luxuosis conviviis totos se darent, ne turpes conventus inirent, data eis facultate verberibus afficiendi, vel Urbe ejiciendi, quos turpem, otiosamque vitam agere deprehendissent. Quemadmodum vero otiosos, ac inhonestos adolescentes voluit Imperator verberibus, aut exilio puniendos; ita diligentes, optimosque voluit præmiis afficiendos. Quapropter jussit, ut Censuales singulis annis cōscium facerent Imperatorem illorum omnium, qui de litteris optime meruissent, & quorum opera uti posset in administratione imperii. Verba Constitutionis hæc sunt: *Quicumque ad Urbem discendi cupiditate veniunt, primitus ad Magistrum Census Provincialium Judicum, a quibus copia est danda veniam, ejusmodi litteras proferant, ut oppida hominum, & natales, & merita expressa teneantur.* Deinde, ut in primo statim profiteantur introitu, quibus potissimum studiis operam navare proponant. Tertio, ut hospiti-

eorum sollicito Censualium norit Officium, quo ei rei impertinent curam, quam se adseruerint expetisse. Idem immineant Censuales, ut singuli corum tales se in conventibus prebeant, quales esse debent, qui turpem, in honestamque famam, & confociationes (quas proximas putamus esse criminibus) aestimant fugiendas, neve spectacula frequentius adeant, aut adpetant vulgo intempestiva convivia. Quin etiam tribuimus potestatem, ut si quis de his non ita in Urbe se gesscrit, quemadmodum liberalium rerum dignitas poscat, publice verberibus adfustus, statimque navigio superpositus abiciatur Urbe, domumque redeat. His sane, qui sedulam operam professioribus navant, usque ad viceustum etatis suæ annum Romæ liceat commorari. Post id vero tempus, qui neglexerit sponte remeari, sollicitudine Praefituræ etiam impurius ad patriam revertatur. Verum ne hæc perfunditorie fortasse currentur, præcessa sinceritas tuum officium Censuale commoneat, ut per singulos menses, qui, vel unde veniant, quive sint, pro ratione temporis ad Africam, vel ad cæteras Provincias remittendi brevibus comprehendat. His dumtaxat exceptis, qui Corpororum sunt oneribus adjuncti. Similes autem breves etiam ad scrinia mansuetudinis nostræ annis singulis dirigantur: quo meritis singulorum institutionibusque compertis utrum quandoque nobis sunt necessarii judicemus. Dat. iiiij. Id. Mart. Triv. Valentiniano & Valente iiij. A. A. Cos. Plura de hac sapientissima lege differunt Gothofredus in Commentariis ad Codicem Theodosianum, & Hermannus Conringius in Dissertatione ad hanc rem, quæ extat Tomo tertio Antiquitatum Romanarum, auctore Sallengre. Illud perspectuvi est, voluisse Imperatorem, ut omnem, diligentemque operam Litteris addiscendis naverent, qui hanc ob causam venirent ad Urbem. Hinc illitus cura, ne se voluptatibus darent, neve inutiles, otiosique, magno cum Republicæ damno, in Urbe commorarent-

rentur. Quoniam vero periculum erat, ut adolescentes, absolutis studiis, quorum causa Romam venerant, diurniorem ibi moram traherent, qua se subducerent oneribus in patria sua subeundis, hinc voluit Imperator, ut illorum nulli fas esset, post expletum vigesimum etatis suæ annum, diutius in Urbe morari, & a patriis laribus abesse. Ab hac vero recedendi necessitate illos exceptit, qui adscripti fuissent quibusdam Societatibus Artificum, quas *Corporatorum* vocabant. Pluribus autem modis poterat quis hisce Societatibus addici, tum etiam, si Corporatorum filiam sibi matrimonio copulasset. Nam ex Lege Codicis Theodosiani si quis ducebat filiam pistoris manebat pistrino obnoxius, & *familie pistoris adnexus oneribus etiam parere cogatur*. Jam vero ex hac Constitutione colligitur Imperatores in magna totius Imperii negotiorum mole, rectam studiorum Urbis ordinacionem, reique litterariae incrementum minime neglexisse.

II. At Valentinianus iis consuluit, qui in Romano Gymnasio addiscendis Litteris incumbebant. Theodosius vero Junior anno CDXXV. ipsis bonarum artium Professoribus providit. Extat hujus Imperatoris Constitutio in Codice Theodosiano, quam tamen non ad Romanum, sed ad Constantinopolitanum Gymnasium spectare censem doctissimus Gothofredus, quod ex argumenti aequalitate, videatur conjungenda, cum lege ultima, *De operibus publicis*, & lege unica, *De Professoribus*, qui in Urbe Constantinopolitana docentes ex lege meruerunt Comitiam: quæ certe leges spectant ad Gymnasium Constantinopolitanum. Verum hæc ipsa Theodosii Constitutio a Triboniano relata est in Codice Justiniani Lib. xi. sub titulo, *De studiis liberalibus Urbis Romæ*, & *Constantinopolis*, quo patet, eam ad utrumque Gymnasium referendam esse. Nam curarunt Imperatores Scholam Urbis Constantinopolitanae, ubi sedem Orientalis imperii statuerant, ad normam formaque Romanæ Scholæ com-

ponere . Nec umquam Tribonianus hanc Legem Romano Gymnasio accommodasset, si ea solam Academiam Constantinopolitanam complexa esset . Adhæc leges fere omnes Imperatorum de Professoribus , deque studiis , studia , Professoresque Urbis Rome minime omittunt . Verisimile autem non est, Theodosium neglecta Urbis Schola , folius Constantinopolitanæ Scholæ curam habuisse . Sed etiam si Theodosius hanc Constitutionem tulerit pro una Constantinopolitana Schola , certum tamen est , Justinianum eamdem pro Romano quoque Gymnasio renovasse . Ita vero ait : *Universos, qui usurpantes sibi nomina Magistrorum in publicis Registrationibus, Cellulisque collectos undecumque discipulos circumferre consueverunt, ab ostentatione vulgari præcipimus amovere, ita ut si quis eorum post emissis divinæ sanctionis affatus, quæ prohibemus, atque damnamus, iterum forte tentaverit, non solum ejus, quam meretur, infamia notam subeat, verum etiam pellendum se ex ipsa, ubi versatur illicite, certe cognoscat.* Illos vero , qui intra plurimorum domos eadem exercere privatim studia consueverunt, si ipsis tantummodo discipulis vacare maluerint, quos intra parietes domesticos docent nulla hujusmodi interminatione prohibemus . Sin autem ex eorum numero fierint, qui videntur intra Capitoliū Auditorium constituti: bi omnibus modis privataram cädium studia sibi interdicta esse cognoscant; scituri, quod se adversus cœlestia statuta fata facientes deprehensi fuerint, nil penitus ex illis privilegiis consequantur, quæ his, qui in Capitolio docere tantummodo præcepisunt, merito deferuntur . Habeat igitur Auditorium specialiter nostrum, in his primum , quos Romanæ eloquentia doctrina commendat Oratores tres numero, decem vero Grammaticos , in his etiam, qui facundia Græcitatis pollere noscuntur, quinque numero sint Sophistæ , & Grammatici aque decem . Et quoniam non in his artibus tan-

tantum adolescentiam gloriosam optamus institui, profundioris quoque scientia, atque doctrinæ Magistris sociamus auctores. Unum igitur adjungi cæteris volumus, quæ Philosophiæ arcana rimetur; duos quoque, quæ Juris, ac legum voluntates pandant: ita ut unicuique loca specialiter deputata adsignari faciat tua sublimitas, ne discipuli sibi invicem possint obstrepere, vel Magistri, neve linguarum confuso permixta, vel vocum, aures quorumdam aut mentes a studio litterarum avertat. Data est Theophylo Urbis Præfecto, atque inscripta nomine Theodosii, & Valentiniani junioris Imperatorum. Primum itaque cautum est hac lege, ne quis temere sibi usurparet munus publice docendi. Nam quemadmodum plurimum interest Reipublicæ, ut cives recte sapienterque liberalibus Disciplinis imbuantur; ita plurimum interest Reipublicæ, ut ab optimis, probatisque Magistris doceantur. Quapropter plurimis Imperatorum legibus Professores in singulis civitatibus, Decurionum suffragiis fuerunt constituendi. In Urbe vero ab ipsis Imperatoribus Professores eligebantur. In hanc rem Julianus Imperator legem edidit Cod. Lib. x. Tit. LII. de Professoribus, & Medicis, quæ sic habet: *Magistros studiorum, Doctoresque excellere oportet moribus primum, deinde facundia. Sed quia singulis Civitatibus adesse ipse non possum, jubeo, quisquis docere vult, non repente, nec temere profiliat ad hoc munus, sed iudicio Ordinis probatus, decretum Curialium mereatur, optimorum conspirante consensu.* Vetus igitur Imperator, nulla Principis auctoritate, aliquos in Urbe publice docere, magnumque Auditorum numerum, qui mos fuit Sophistarum, sibi modis omnibus procurare. Privatam tamen disciplinam permissit, quod ea non multitudinem, sed paucos complectatur, neque præferat publicam auctoritatem. At publicos Professores a tradendis privatim disciplinis prohibuit, tum ne aliis curis occupati suo deessent muni-  
ri,

ri, tum ne suo, & privatorum commodo deservire vide-  
rentur, qui toti servire debent Reipublicæ. Præterea  
numerum Professorum Romani, ac Constantinopolitani  
Gymnasi Imperator præscripsit, qui in Capitolio doce-  
rent distinctis in cellulis, ne studia perturbarentur. La-  
tinam Grammaticam decem Professores, totidem alii  
Græcam docuere. Et solemne fuit Romanis peritia  
utriusque linguae institui, ut qui Græce nesciret, indoctus  
haberetur. Romana Eloquentia, seu Ars Oratoria a tri-  
bus Oratoribus tradebatur. Hujus Romani studiosissimi  
fuere, maxime ii, qui se Foro, ac Jurisprudentiæ dabant.  
Græcam Facundiam quinque Sophistæ tractabant. Sophis-  
tæ dicti sunt Rhetores Græci, quorum ars in eo potissimum  
versabatur, ut causa inferior dicendo evadere pos-  
set superior, & ut in utramque partem de quavis re pro-  
posita disputarent. Horum summa fuit apud Veteres  
existimatio, ut salariis, honoribus, coronis, statuisque do-  
nati fuerint, in Legationibus, & Magistratibus adhibiti,  
victu publico sustentati, & omni honoris genere affecti.  
Illorum vitas scripsere Philostratus, & Eunapius. Neque  
tunc primum in Urbe thronum docendi accepere, cum  
jam antea ab Adriano, & Antonino Imperatoribus stip-  
endia, auditoria, & privilegia obtinuissent. Unum Phi-  
losophia habebat Professorem; quo patet Sophistas hac  
lege a Philosophis distingui, et si non raro Philosophi di-  
cti fuerint Sophistæ. Nec etiam, tunc primum Philosophia  
in publica Urbis pulpita ascendit; cum ex dictis Ca-  
pite antecedenti constet, sub Cæsaribus plures Philosophos  
stipendio Principis in Urbe docuisse. Major fuit in  
Auditorio Romano numerus Sophistarum, quam Philosophorum,  
quia Veteres Eloquentiam majori in pretio ha-  
buerunt. Videndi Nicolaus Kriegk in Dissertatione de  
Eloquentia Sophistarum, & Ludovicus Cresollius in Thea-  
tro veterum Rhetorum, ubi magna eruditione tradit om-  
nem Sophistarum disciplinam, mores, vitam, dicendi, do-

docendique rationem. Mathematicis nullam hæc Constitutio statuit in Capitolio sedem, et si olim Alexander Severus ipsis salary, & auditoria decrevisset. Sed hisce temporibus potissimum apud Alexandrinos, & Græcos Mathematicæ Disciplinae vigeant.

III. Jurisprudentia nunc primum in Urbe publico stipendio, & auditorio donata est. Nam veteres Imperatores prefertim Adrianus, & Alexander Severus, et si cæteris liberalium artium Professoribus stipendia, & auditoria contulissent, omiserant tamen Jurisconsultos. Ita vero in publicis Cathedris locum naæta est, ut tamen non in omnibus Imperii Civitatibus, in quibus essent cæterarum artium Scholæ publicæ, sed in Regiis Urbibus dumtaxat Roma, & Constantinopoli, quibus Theodosius, & Valentinianus Berytum metropolim Phœnicia addiderunt, fas esset Jurisprudentiam edoceri. Quæ earum Urbium prærogativa jam ante Justiniani tempora obtinuit. Eam namque Justinianus confirmans in Constitutione de ratione, & methodo Juris docendi ad Antecessores, testatur, *jam a retro Principibus constitutum*, ut Jura nonnisi in Scholis Romana, Constantinopolitana, & Beryensi interpretarentur. Non is igitur primus hanc prærogativam Regiis illis Urbibus assertuit, sed a prædecessoribus Principibus assertam confirmavit citata Constitutione, quam promulgavit anno DXXXIII. edito novo Codice Juris ex libris Institutionum, libris Digestorum, librisque Constitutionum Imperialium conflato, ubi ait: *Hæc autem tria volumina a nobis composita tradi eis tam in Regiis Urbibus, quam in Beryensem pulcherrima Civitate, quam & legum nutricem bene quis appellat, tantum modo volumus, quod jam & a retro Principibus constitutum est, & non in aliis locis, quæ a majoribus tale non meruerint privilegium, quia audiri mus etiam in Alexandrina Civitate, & in Cesariensem, & in aliis quosdam imperitos devagare, & doctrinam disciplinis adul-*

adulterinam tradere , quos sub hac interminatione ab hoc conamine repellimus , & si ausi fuerint in posterum in hoc perpetrare , & extra Urbes Regias , & Beryten-  
sum metropolim hoc facere , denarum librarium auri pæ-  
na plectantur , & reiiciantur ab ea Civitate , in qua non  
leges docent , sed in leges cemmittunt . Jus itaque fuit  
Romani Gymnasi , quemadmodum & Constantinopoliti-  
tani , ac Berytenis , a Theodosio , aliisque Imperatoribus  
concessum , & a Justiniano confirmatuni , ut ibi solum Le-  
ges explicarentur . Indubium autem est , ex his tribus  
nobilissimis amplissimarum Urbium Gymnasiis , Roma-  
num in hac re cæteris longe præstissime , quod Jura Ro-  
mæ nata essent , a Romanis Magistratibus , & a Romanis  
Jurisconsultis data , uti dicitur Leg. Omnes dies . C. de  
Feriis , unde Romam nuncuparunt legum matrem , ac  
domicilium . Hinc deficientibus legibus , consuetudo Ro-  
manæ Urbis vim legis obtinebat . Ita declaravit Justinianus in Constitutione de conceptione Digestorum ad Tri-  
bonianum , his verbis : *Sed si quæ leges in veteribus li-  
bris positaæ , jam in desuetudinem abierunt , nullo modo  
vobis easdem ponere permittimus : cum hoc tantummodo  
obtinere volumus , quæ vel judiciorum frequentissimus  
ordo exercuit , vel longa consuetudo hujus Almae Urbis  
comprobavit , secundum Salvii Juliani scripturam , quæ  
indicat , debere omnes Civitates consuetudinem Romæ se-  
quiri , quæ caput est Orbis terrarum , non ipsam alias Ci-  
vitates . Romam autem intelligendum est non solum ve-  
terem , sed etiam regiam nostram , quæ Deo propitio cum  
melioribus condita est auguriis .* Patet igitur e Salvii Ju-  
lianii sententia , consuetudines Romanæ Urbis loco legis  
fuisse . Quod & probavit Justinianus , et si hanc Urbis di-  
gnitatem communem quoque fecerit Civitati Constanti-  
nopolitanæ , ubi Imperatores sedem suam collocaverant .  
Verum Romanarum consuetudinum major longe esse de-  
buit auctoritas , quod Romæ primum Jura nata essent , &

insigniter crevissent. Itaque sicuti nobilissimis Jurisprudentiæ studiis tria hæc Gymnasia Romanum, Constantinopolitanum, Berytense, cæteris omnibus Imperii Scholis præstabant, ita eadem Jurisprudentiæ gloria, Romanum Gymnasium, tum omnes Imperii Academias, tum etiam Constantinopolitanam & Beryensem Scholas longe superabat. Fatendum tamen, Jus Romanum diutius in Schola Constantinopolitana, quam in Romana mansisse. Nam in Oriente Jus Civile Justiniani translatum in Græcam linguam viguit usque ad annum DCCCLXVI. quo Basilius Macedo novos libros Juris edidit nomine Basilicorum, quorum auctoritas mansit ad finem usque Græci imperii. At in Occidente, occupata a Longobardis Italia, Justiniani Jus exulavit, una excepta Ravenna, a qua etiani recessit, postquam octavo sæculo ab Imperio Romano per Aistulphum Longobardorum Regem fuit avulsa. Hinc in Italia Romanis legibus Visigothicæ, Longobardicæ, Francicæ, Burgundiones successere, & ita periit Jus Romanum, ut deletis Longobardis, frustra, et si magno studio a Carolo Magno quereretur, ac usque ad Lotharii tempora, sæculum scilicet duodecimum, delituerit.

IV. Ex adductis Principum Constitutionibus novimus, quot fuerit in Romano Gymnasio Professores, quæ Disciplinae illic traderentur, quibus legibus adolescentes Litteris incumbentes adstringerentur. Progredimur ad privilegia, quæ Professoribus bonarum artium Christiani Imperatores concessere. Primus occurrit Constantinus, quem Victor testatur, *nutrisse artes bonas, præcipue studia Litterarum*, quemque laudat Porphyrius ep. vi. ob summam Litterarum curam in magna imperii mole. Hujus extat Lex prima in Codice Theodosiano Lib. xiii. Tit. iii. *De Professoribus, & Medicis*, qua eis confirmat immunitatem a subeundis muneribus personalibus, ita tamen, ut a consequendis Reipublicæ honoribus minime excluderentur: *Fungi eos honoribus volentes permittimus,*

*mus, invitos non cogimus, & eorum personas vindicat ab injuriis, sanctasque declarat. Quæ lex in Codice Justiniano Lib. x. Tit. lii. ita legitur inscripta Volusiano : Medicos, & maxime Archiatros, Grammaticos, & Professores alios litterarum, & Doctores legum una cum uxoribus, & filiis, necnon & rebus, quas in Civitatibus suis possident, ab omni functione, & ab omnibus muneribus civilibus, vel publicis immunes esse præcipimus : & neque in Provinciis hospites recipere, nec ullo fungi munere, nec ad judicium deduci, vel exhiberi, vel injuriam pati : ut si quis eos vexaverit, pana arbitrio judicis plebatur, mercedes etiam eorum, & salaria reddi jubemus, quo facilius liberalibus studiis, & memoratis artibus multos instituant. Quæ verba indicant, hoc privilegium non omnes viros doctos complecti, sed eos tantum, qui alios instituebant. Certum est Professoribus etiam Romani Gymnasi hanc immunitatem collatam esse. Nihilo tamen minus Valentianus, & Valens Constitutione data Principio Præfecto Urbis, quæ extat Lib. xiii. Tit. iii. Codicis Theodosiani, illos expresse hac eadem immunitate donarunt : Medicis, & Magistris Urbis Romæ sciant omnes immunitatem esse concessam ; ita ut etiam uxores eorum ab omni inquietudine tribuantur immunes, & a ceteris meritis publicis vacent : eosdem ad militiam minime comprehendiplaceat : Sed nec hospites militares recipient. Professores itaque a subeundis publicis muneribus, ab excipiendis hospitibus, & a dandis militibus, liberi, exemptique fuere. Honorius, & Theodosius vetera privilegia iisdem confirmarunt, ac addiderunt, ut immunes essent ab omni præstanta collatione. Legitur illorum Constitutio loco citato Codicis Theodosiani : Grammaticos, Oratores, atque Philosophiæ præceptores, nec non etiam Medicos, præter hæc, quæ retrolatarum Sanctionum auctoritate consecuti sunt privilegia, immunitatesque, frui hac prærogativa præ-*

cipimus, ut universi, qui in Sacro Palatio inter Archia-  
tos militarunt, cum Comitivam primi Ordinis vel secun-  
di adepti fuerint, aut majoris gradum dignitatis ascen-  
derint, nulla municipali, nulla Curialium conlatione,  
nulla Senatoria vel glebali descriptione vexentur; seu  
indepta administratione, seu accepta testimoniali me-  
ruerint missiōnem, sīnt ab omni functione omnibusque mu-  
nicipibus publicis immunes, nec eorum domus ubicumque  
positæ militem seu judicem suscipiant hospitandum. Quæ  
omnia filii etiam eorum, & conjugibus illibata præci-  
pimus custodiri, ita ut nec ad militiam liberi memorato-  
rum trabantur inviti. Hæc autem & Professoribus me-  
moratis, corumque liberis deferenda mandamus. Hæc  
Constitutio in Codice Justinianeo nonnullis detractis le-  
gitur, quæ ut observat Cujacius, ipsum Constitutionis sen-  
sum corrumpunt. Quoniam vero aliqui, ut his immuni-  
tatis fruerentur, sumpto Philosophi habitu, se se hu-  
jus Disciplinae Professores jaetabant, declararunt Valen-  
tinianus, & Valens, solos publicos Philosophiae Professo-  
res ad id munus a Magistratu delectos immunitate uti  
posse, cæteros Philosophos gerendis Patriæ muneribus  
subesse: *Turpe enim est, ut patriæ functiones ferre non  
possit, qui etiam fortunæ vim se ferre profitetur.* His pa-  
tet, ampliorem immunitatem ab Imperatoribus Christia-  
nis Professores bonarum artium consecutos esse. Adhæc  
Professores Romani, & Constantopolitan Gymnasii, post-  
quam annis viginti in tradendis liberalibus Disciplinis  
meruissent, Lege Theodosii, & Valentinianni rude dona-  
ti, honorabantur Comitiva primi Ordinis, & Vicariis  
adæquabantur. Comitiva erat honoris titulus a Constan-  
tino Imperatore inventus, uti constat ex Eusebio Lib.  
iv. de vita Constantini; cuius Ordinis plures fuere, alii  
dicti Comites Consistoriani, alii Palatii, alii rei milita-  
ris, ut patet ex Libroxii. Codicis, Titulo x. & sequen-  
tibus. Qui vero post administrationem Provinciae evase-  
rant

rant Comites primi Ordinis, adæquabantur Vicariis. Hujus quoque honoris participes fuere Professores Regiarum Urbium, qui annis viginti munus docendi gessissent. Extat hæc Constitutio inscripta Theophilo Praefecto Urbis, Lib. vi. Tit. xxii. Codicis Theodosiani, & refertur in Codice Justinianeo Lib. xii. Tit. xv. his verbis: *Grammaticos tam Græcos, quam Latinos, Sophistas, & Jurisperitos in hac Regia Urbe professionem suam exercentes, & inter statutos connumeratos, si laudabilem in se probis moribus vitam esse monstraverint, si docendi peritiam, facundiamque dicendæ, interpretandique subtilitatem, & copiam differendæ habere patofecerint, & cætu amplissimo judicante digni fuerint estimati, cum ad viginti annos observatione iugè, ac sedulo docendæ labore pervenerint, placuit honorari, & his, qui sunt ex vicaria dignitate connumerari.* In Codice Theodosiano hæc addita sunt verba: *& cætu amplissimo judicante digni fuerint estimati, qui in memorato Auditorio Professorum fungantur officio.* Ex his verbis colligit doctissimus Cujacius, hanc legem conjungendam esse cùm alia Theodosii lege de studiis liberalibus Urbis Romæ, & Constantinopolis, quæ numerum statuit Professorum in Capitolii Auditorio; atque adeo hanc Comitis dignitatem conferri etiam Professoribus Gymnasi Romani: licet Lex ista Theodosii, & Valentiniani in utroque Codice inscripta sit de Professoribus, qui in Urbe Constantino-litana docentes ex lege mérucrunt Comitivam. Certe hæc Constitutio illos eosdem Professores complectitur, quos in Auditorio Capitoli docere iisserat Theodosius. At hujus Constitutio studium nedum Constantinopolitanum, sed etiam Romanum complectitur. Et Regiæ Urbis dignitas utrique Civitati conveniebat. Cæterum ante hæc tempora Professores Romani post annos viginti rude donabantur. Ita Quintilianus de seipso ait: *Post impetratam studiis meis quietem, quæ per viginti annos erudiendis*

*diendis juvenibus impenderam*. Nam Codicis Lib.v. Tit. iv. qui viginti annis stipendia acceperant, veterani ab Antonino Imperatore dicuntur. Sed ad Comitis dignitatem consequendam satis non erat annis viginti publice in Regia Urbe docuisse. Siquidem hoc beneficio erant illi aſſiciendi dumtaxat, qui optimis eſſent moribus inſtructi, qui offiſcio ſuo minime deſuiffent, quique ſufragio Patrum digni hoc honore habiti eſſent. Itaque doctis viris privilegia, & honores conferebantur. Valentianum laudat Themistius oratione undecima, hoc quidem nomine: *Quis tanta præmia preposuit? quis eloquentiæ laude celebres, cum iſtis virtutibus viriſtute bellicis duciſbus parem ad dignitatis gradum evexit?* Et de Mauricio refert Suidas: *Dicitur eloquentiari maximi fecisse, & in optimis quibusque disciplinis versatos maximis honoribus affeciffi.* Denique a Theodosio juniore bonarum artium amantissimo confirmata ſunt privilegia, & beneficia omnia Grammaticis, Oratoribus, Philosophis confeſſa prædeceſſorum Principum munificentia Legibus xvi. xvii. xviii. Libro xiiii. Titulo iii. Codicis Theodosiani.

V. Neque ab Imperatoribus Christianis neglecta ſunt Professorum ſtipendia, quæ ipſis Vespasianus, Antoninus, Alexander Severus conſtituerant. Ea enim Professoribus ſolvi jussit Conſtantinus citata Lege Codicis Justinian. Lib. x. Tit. iii. *De Professoribus & Medicis*, ſcribens Volusiano: *mercedes etiam eorum, & ſalaria reddi jubemus, quo facilius liberalibus ſtudiis, & memorati artibus multos inſtituant.* Imo, cum Alexander Severus annonas quibusdam dumtaxat Oratoribus Forenſibus confeſſifſet, eaſdem Valens, Gratianus, & Valentianus omnibus Professoribus bonarum artium in præcipuis Imperii Civitatibus contulere. Horum Principum Constitutio inſcripta Antonio Galliarum Præfecto, exat Lib. xiiii. Tit. iii. Codicis Theodosiani, aitque: *Per omne Diæcſim commiſſam magnificenſiae tuae frequen-*

quentissimis in Civitatibus, que pollut, & eminent claritudine praeceptorum optimi quique erudienda praesideant juventuti: Rhetores loquimur, & Grammaticos Atticā Romanaque doctrinā, quorum Oratoribus vingtiquatuor annonarum e fisco emolumenta donentur, Grammaticis Latino, vel Græco duodecim annonarum deductior paulo numerus ex more praestetur, ut singulis urbibus, que metropoles nuncupantur, nobilium Professorum electio celebretur. Nec vero indicemus, liberum ut sit cuique Civitati suos Doctores, & Magistros placito sibi juvare compendio; Tribus ororum vel clarissimā Civitati uberioris aliquid putavimus deferendum: Rectori ut triginta, item viginti Grammatico Latino, Græco etiam, si qui dignus reperiri potuerit, duodecim praebantur annona. Annona dicebatur stipendum in speciebus consistens in frumento, vino, oleo, pane, carne, sale, quod ad unius hominis victum sufficeret. Ex solvebantur militibus, unde dicta annona militares, de quibus extat Titulus xxxvii. Libri xi. Codicis Justinianei. Aliæ dicta civiles, quæ aliis Officialibus praestabantur, deque his agit Titulus xxv. Libri xi. ejusdem Codicis. Porro annonas Professoribus quoque Romanis persolutas esse indicat Symmachus Lib. i. ep. 73. quæ est ad Hesperiū: *Priscianus frater meus, inquit, cum primis Philosophorum litteratura, & honestate censendus, Senatu auctore salarii emolumenta consequitur. Super ejus annonis dicitur orta dubitatio. Cus si nihil talis compendii Optimatum voluntas ante tribuisset, eruditio sua frumentum ferre debuisset. Scis enim bonas artes honore nutriti, atque hoc esse specimen florensis Reipublicæ, ut Disciplinarum Professoribus præmia opulenta pendantur. Quæso igitur, ne hac inquietudine aut illius minuatur utilitas, aut amplissimo Ordini censendi auctoritas derogetur. Interest famæ, & gloria tue, ut confirmandi magis, quam negandi commodi causa, de Philo-*

*losophi salario dubitare videaris.* Illud quoque colligitur ex hac epistola ; Professoribus nempe Urbis , salario a Senatu decreta esse : *Priscianus Senatu auctore salarii emolumenta consequitur.* Hinc hortatur Hesperium , ne amplissimi Ordinis decretis deroget . Atque notanda est Symmachi sententia de stipendiis Professorum : *bonas artes honore nutritri , atque hoc esse specimen florentis Reipublicae , ut Disciplinarum Professoribus præmia opulenta pendantur.* Quare Leo Imperator exoptabat , ut militum stipendia in Philosophos erogarentur , quod milites alantur turbata Republica , Philosophi vero Republica florente : *Cum aliquando Eulogio Philosopho , narrat de Leone Imperatore Suida , stipendum dari jussisset , quodam ex Eunuchis dicente pecuniam illam militibus esse impendendam , dixit : Utinam mea ætate fiat , ut stipendia militum in Philosophos convertantur .* Sed res minime cessit ex voto . Auctor est Zonaras , Justinianum Imperatorem , cum ei pecunia non suppeteret ad plurimi Templorum ædificia ab eo incepta , ademisse Professoribus bonarum artium statuta in singulis civitatibus stipendia . Dubiam tamen faciunt in hac re Zonarae fidem leges plurimæ de Professorum salariis , quas in Codice Justinianus inferuit . Verisimile est hanc bonarum artium calamitatem , in barbararum gentium irrüptiones , quæ Imperium occuparunt , referendam esse . *Quoad Professores Urbis , labente quarto sæculo , cum Symmachus in viuis erat , amiserant stipendia.* Is enim Lib. v. ep. xxxiiii. scribit Efestioni plures illi hospites affuturos , *postquam Romanae juventutis Magistris subfida detracita sunt solemnis alimoniae.* Inchoato vix quinto sæculo , nempe anno ecccx. Urbs ab Alarico Gothorum Rege direpta est , rursumque anno cccclv. a Genserico Rege Vandalorum . Ex hac publica clade , enasci potuit occasio auferendi Professoribus stipendia , quæ eis sequenti sæculo Athalaricus restituit .

VI. His temporibus, summa fuit Romani Gymnasi gloria, quam Optimorum Principum cura, & beneficia illi conciliaverant. Et quidem ex allata Valentiniani Constitutione, celeberrimam tum fuisse toto Terrarum Orbe Scholam Romanam, ad quam ex Africa, & ex omnibus Imperii Romani Provinciis, ut ipsa verba Legis indicant, homines confluabant causa addiscendi liberales Disciplinas, præsertim Juris scientiam, merito colligit in Dissertatione ad hanc legem Hermannus Conringius. Tantoque in numero confluabant, ut jusserit Imperator, nomina eorum singulis mensibus referri ad Præfectum Urbis; simulque, ne post expletum annum vigesimum in Urbe remanerent. Quamvis tunc temporis in omnibus Romani Imperii Provinciis Scholæ publicæ essent, ac Professores ære publico condueti. In Galliis studia fuisse ætate sua florentissima, testatur Hieronymus in epistola ad Rusticum; & nihilo tamen minus e Gallia Romam studiorum causa plurimi adibant: *Audio te habere matrem religiosam, multorum annorum viduam, quæ aluit, quæ eruditiv infantem, ac post studia Galliarum, quæ vel florentissima sunt, misit Romam, ut ubertatem Gallici, nitoremque sermonis gravitas Romana condiret.* Rutilius Numatianus Lib. 1. Itinerarii sui scribit, Palladium Gallum missum Romam ad discenda Jura. Sidonius Apollinaris Lib. 1. ep. 6. hortatur Eunapium, ut ad discendum Jus perget Romam *domicilium Legum, Gymnasium Litterarum.* Carthaginem tam vigebant studia bonarum artium, ut Augustinus duas dixerit Urbes Latinarum Litterarum artifices, Romanam, Carthaginemque; & Salvianus Lib. 7. de Gubern. ait, *illuc liberalium artium Scholæ, illuc Philosophorum officinae, cuncta denique vel linguarum Gymnasia, vel morum.* Et tamen ex Africa, uti patet e laudata Valentiniani lege, adolescentes innumeri Romam studiis ut incumberent, petebant. Ita Septimius Severus Imperator

tor ex Africa Romam venerat studiorum causa . Eodem consilio Alypius , teste Augustino Lib. 6. Confes. Cap.8. Urbem petiti . Ipse Augustinus bonis artibus Carthagine institutus, Romam petere constituit , ut ibi uteretur flor- rentissimo Litterarum statu . De qua re ita scribit Lib. 5. Confess. Cap. 8. Non idco Romam pergere volui , quod majores quæstus , majorque mibi dignitas ab amicis , qui hoc suadebant , promittebatur , quamquam & ista duce- bant animum tunc meum , sed illa erat tunc causa maxi- ma , & pene sola , quod audiebam quietius ibi studere adolescentes , & ordinatiore disciplinae coertione sedari , ne in ejus Scholam , quo Magistro non utuntur , passim , & proterve irruant , nec eos admitti omnino , nisi ille permiserit . Contra apud Carthaginem fæda est ; & in- temperans licentia Scholasticorum : irrumpt impuden- ter , & profuriosa fronte perturbant ordinem , quem quisque discipulis ad proficiendum instituerit .... Ergo quos mores , cum studierem meos esse nolui , eos , cum do- cerem cogabar perpeti alienos , & ideo placebat ire , ubi talia non fieri , omnes , qui noverant , indicabant . Rur- sus in eodem Lib.5. Confess. Cap.11. testatur Augustinus adolescentum , qui Romæ tunc studiis vacabant , non eam fuisse audaciam , quam Carthagine improbaverat : Sedu- lo ergo agere cæperam , propter quod veneram , ut doce- rem artem Rheticam , & prius domi congregare ali- quos , quibus , & per quos innotescere cæperam , & ec- ce cognosco alia Romæ fieri , quæ non patiebar in Africa . Nam revera illas eversiones a perditiis adolescentibus ibi non fieri , manifestatum est mibi . Sed subito ne merce- dem Magistro reddant , conspirant multi adolescentes , & transferunt se ad alium , desertores fidei , & quibus præ pecunia caritate , justitia vilis est . Inde plurimi af- firmarunt , inter quos doctissimus Sirmondus in notis ad epistolas Sidonii Apollinaris , Augustinum in Romano Athenæo Rheticam docuisse . At difficultatem creat , quod

quod mercedem a discipulis videatur accepisse , cum tam  
men in Athenæo publica mercede Professores alerentur .  
Verisimile tamen est , eo anno , quo Augustinus Romanum  
venit , & quo Symmachus Præfeturam Urbis gerebat ,  
*detracta esse Magistris Romanae juventutis subsidia sole-*  
*mnis alimonie* , ut ex eodem Symmacho diximus . Nam  
& eo anno Urbs magna penuria laboravit , quam describit  
Baronius . Certe non domi tantum , sed etiam in Athene  
videtur Augustinus docuisse . Nam ait , se in Urbe  
prius domi congregare aliquos , quibus , & per quos inno-  
tesceret cœpisse . Postea igitur locum in Scholis publicis  
obtinuit , tanta fama , ut Symmachus Urbis Præfetus  
illum ad publicum munus docendi , Mediolanum mifer-  
rit . Et quod Augustinus refert de audacia Carthaginien-  
sium studiosorum , deque quiete , qua in Urbe Scholæ  
fruebantur , id spectat ad Scholas publicas , estque tri-  
buendum Legi Valentiniani de studiis liberalibus Urbis  
Romæ . Contigit Augustini Romam adventus anno Do-  
mini ccclxxxiii . sequenti vero anno a Symmacho Ur-  
bis Præfecto , quem Theodosius de hoc monuerat , mis-  
sus est Mediolanum , impertita etiam evectione publica ,  
ut ibi Rhetoricae publice profiteretur . De qua re ita  
ipse scribit Lib . 5 . Confess . Cap . 13 . *Postquam missum est*  
*a Mediolano Romam ad Præfectum Urbis , ut illi Civita-*  
*tati Rhetoricae Magister provideretur , impertita etiam*  
*evectione publica , ego ipse ambivi per eosdem ipsos Ma-*  
*nichæs vanitatibus ebrios , quibus , ut carerem , ibam ,*  
*sed utrique nesciebamus , ut dictione proposita , me pro-*  
*batum Præfetus tunc Symmachus mitteret . Inde patet*  
etiam , quam floruerit Urbs litteris , ut ex Urbe arces-  
serentur Professores bonarum artium , qui in præclarissi-  
ma docerent Civitate Imperii . Et hæc cura tanti erat ,  
ut ad ipsum Urbis Præfectum spectaret ; nec is temere  
Professorem constituebat , sed quem jam in publicis Scho-  
lis probasset . Hoc eodem quarto seculo Roma habuit al-

terum præclarissimum Rhetorica Professorem, eumdemque Christianum, Marium Victorinum Afrum, quem publice docuisse Rhetoricam, regnante Constantino, Augustinus Lib. 8. Confes. Cap. 2. & Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis testantur. Is dicitur ab Augustino: *Doctissimus senex, & omnium liberalium doctininarum peritissimus, quique Philosophorum tam multa legerat, & disjudicaverat, & dilucidaverat, doctor tot nobilium Senatorum, qui etiam ob insigne præclari Magisterii, quod cives hujus Mundi eximium putant, statuam in Romano foro meruerat, & acceperat.* Plures Platonicorum libros hunc Latinitate donasse, ipse Augustinus testatur. Scriptis etiam contra Arianos, & Commentarios in epistolas Pauli, quorum meminit Hieronymus. Notandum vero, insignes Professores Urbis statua in foro Trajani ex Senatusconsulto donatos esse. Hujus Victorini discipulus Romæ fuit Hieronymus, qui eo se contulerat, ut Græcis, Latinisque litteris instituereatur. Ita ipse in Chronico ad annum xx. Constantii: *Victorinus Rhetor, & Donatus Grammaticus Magisteri, & præceptores mei Romæ insignes habebantur.* Et in Commentariis ad Ezechiem Cap. 40. affirmat, se puerum Romæ liberalibus studiis eruditum. Tum in Commentariis ad Epistolam ad Galatas Cap. 2. dicit, se adolescentulum Romæ controversias declamassem, & ad vera certamina fictis litibus se exercuisse, sæpe adiisse Tribunalia Iudicium, ut disertissimos audiret Oratores. Imo in Regula Monacharum Cap. 11. diserte dicitur Hieronymus publicum Professorem in Urbe egisse: *Ut meas miseras detegam, me antequam vicefimum annum etatis attingerem Urbs Roma in summum præelegerat Magistrum in omnibus pene liberalibus artibus. Nondum Sancti Spiritus Scholas intraveram, nondum cœcutiens pervenire ad sanctæ veritatis poteram disciplinam.* Donatus insignis Grammaticus, cuius extant Commenarii in Terentium, & Vir-

& Virgilium ; hac etate in Urbe publice docebat . Hac quoque etate docuit Romæ Rheticam Proeresius præclarissimus Rhetor , cuius vitam scripsit Eunapius , qui e Schola Atheniensi sub Constantio Imperatore ad Urbem venerat , ibique tantam consecutus est gloriam , ut statua donatus sit , cum hac inscriptione , *Regina Rerum Roma Regi Eloquentia* . Proeresio Athenas redeunti succedit Eusebius Alexandrinus illius discipulus , de quo Eunapius citato loco : *Romanis roganibus uti proprium suum discipulum ad se mitteret , Eusebium patria Alexandrinum eomisit , qui cum Urbis Romæ moribus congruere videbatur ; quippe is ad assentationem eruditus , Proceribus palpari norat , & Athenis seditionis homo habebatur , aliosque præ se contemnere , se se maximi facere consueverat . Quapropter hominem urbanarum negotiarum haud imperium eo submisit : nam quod ad Oratioriam facultatem attinet , id dixisse sat est , quod Egyptius fuerit , ea vero gens Poetics studio mirum in modum insanit , ita ut seria tractans Mercurius ab iis discesserit . Inde colligitur , Romæ tunc temporis gratos potissimum fuisse Sophistas , qui se magni fecissent , & in Procerum laudes se se effudissent . Alterum insignem in Romano Athenæo Rheticæ Professorem Palladium laudat Symmachus Lib. 3. ep. 50. & Lib. 1. ep. 9. ubi de eo ait : *Movit novus Athenai hospes Latiare Concilium , divisionis arte , inventionum copia , sensuum gravitate , luce verborum . Denique non omittendus Ennodius Ticinensis , quem saeculo quinto in Romano Gymnasio docuisse affirmat doctissimus Sirmondus in notis ad illius Dictiones , et si Gattus in libello de Gymnasio Ticinensi , in hac Schola jam illum docuisse opinetur . Extat enim inter Dictiones , seu Orationes Ennodii una in dedicacione Auditorii quando ad forum translatio facta est , ubi de Romano Gymnasio sermonem esse indicant hæc verba : Vincta hic ora tenet mens captiva , non agnoscit for-**

*rum Romani Populi, non liberalis eruditionis Gymnasmum, qui adhuc quasi in secessibus continebat. Ex quibus verbis colligitur, agi de Auditorio Romano, quod e pristinis sedibus translatum fuerat ad forum, atque hac occasione Ennodium Orationem habuisse. Quanta vero fuerit Romani Gymnasi gloria sexto saeculo, mox dicendum erit.*

VII. Florentissimum hunc Gymnasi Romani, reique litterariæ statum Julianus Augustus haud leviter turbavit, qui, ut Christianæ religionis incremento, gloriae obstatet, & Ethnicae superstitioni consuleret, quam Christiani validissimis ex ipsorum Philosophia, Theologiaque desumptis argumentis convellebant, Christianos prohibuit a docendis Litteris, addiscendisque. Ad hanc rem, primo decretivt, nulos esse in Imperii Civitatibus constituendos Professores, inscio Imperatore, uti legitur in Codice Theodosiano, Titulo de Professoribus, & Medicis: *Magistros studiorum, Doctoresque excellere oportet moribus primum, deinde facundia. Sed quia singularis Civitatibus adesse ipse non possum: Tabeo, quisquis docere vult, non repente, nec temere profiliat ad hoc munus, sed judicio Ordinis probatus decretum Curialium mereatur, Optimorum conspirante consensu. Hoc enim decretum ad me tractandum referetur, altiore quodam honore, nostro judicio studiis Civitatum accedant.* Cum igitur decretum de eligendis Professoribus ad se jussierit transmittendum, jam voluit arbitrio suo reservatum, quinam Professores essent Scholis praeficiendi. Clarius tamen id statuit edicto, quod inter ejus epistolæ editas a Petro Martinio Morentino legitur, ubi postquam dixerit: *Omnes, qui quiduis docere proficiuntur, bonis moribus esse debent, neque opiniones novas, & a sensu populari abhorrentes afferre: sed imprimis tales esse debent, qui adolescentes in veterum scriptis instituant, sive sint Rhetores, sive Grammatici, & præcipue Sophistæ, qui non*

non solum verborum, sed etiam morum Magistros esse volunt, & ad se Philosophiam de administratione rebus publicis pertinere contendunt. Addit, turpe esse, ut Christiani incumbant explicandis illorum Auctorum scriptis, quos ob cultum Deorum accusant impietatis, & amentiae; quapropter illis vel abstinendum esse a Scholis, vel a Deorum cultu reiciendo. Quod Juliani editum ipsi Ammiano Marcellino Scriptori Ethnico iniquum visum est, agenti Lib. xxii. Illud autem inclemens obruendum perenni silentio, quod arcebat docere Magistros Rhetoricos, & Grammaticos ritus Christiani cultores. Rursum Lib. xxv. dicit, Julianum se inclementer gessisse, quod docere vetuit Magistros Rhetoricos & Grammaticos Christianos ut transirent a Numinum cultu. Quibus verbis Ammianus Marcellinus veram indicat causam, cur Julianus Christianos a docendo prohibuerit, ne scilicet auditores suos ab Ethnica superstitione dimoverent. Nam tunc temporis Christianorum erant Scholæ plurimæ, & celeberrimæ. Hujusmodi erat Schola Alexandrina, in qua Pantænus, Clemens Alexandrinus, Ammonius, Origenes insignes Philosophi Christiani edocuerant res sacras, prophanaque. De Origenè scribit Eusebius Lib. vi. Cap. xviii. Discipulos acutioris ingenii ad Philosophiam introducebat, Geometriam illis tradens, & Arithmeticam aliasque prævias disciplinas, inde ad varias Philosophorum sectas eos perducens. Celebris etiam suit Schola Ædessena, ubi Eusebium Episcopum Emesenum humanioribus litteris imbutum tradunt Socrates, & Sozomenus. Et testatur Sozomenus Lib. v. Cap. xlii. Julianum id ob invidiam in Apollinarem, & alios celebres Christianos Professores decreuisse: Nam non medicocriter ejus animum offendebat non solum Apollinaris Syrus, vir omni doctrinæ genere, & orationis formis instrutus, verum Basilius, & Gregorius Cappadociæ, qui omnibus illius etatis Rhetoribus laudem præripiebant, atque alii eodem tempore

pore quamplurimi diserti viri, quorum alii sunt Niceni Concilii decreta, alii hæresim Ariānam amplexati. Hinc igitur solum quoniam magnam ad persuadendum facultatem posse parari censebat, vetuit ne Christiani Gentilium disciplinis instruerentur. Promulgato itaque hoc Imperatoris Edicto, siluit, desistitque a docendi munere Musonius insignis Philosophus Christianus, uti in Proeresii vita testatur Eunapius. Proeresium quoque magni nominis Philosophum Scholam deseruisse, scribit Hieronymus in Chronico. Siluit etiam celeberrimus in Romano Gymnasio Professor Rhetoricae Marius Victorinus, de quo testatur Augustinus Lib. viii. Confes. Cap. v. delegisse potius Cathedram deserere, quam a Christiana fide deficere: *Loquacem Scholam deserere maluit, quam verbum tuum, quo linguis infantium facis disertas.* Contigit hæc rei litterariæ calamitas anno ccclxi i. Quæ nova auëta est calamitate, cum etiam prohibuerit Imperator Christianos Litteras addiscere, *Vetuit*, inquit Theodoreetus Lib. iii. Cap. viii. ne Galilæorum filii (sic enim Christianos vocabat) Poeticae, & Rhetoricae, ad Philosophia studiis erudirentur. Et Sozomenus scribit: *Vetuit ne Christianorum liberi Poetas, & alios Scriptores Gentiles perdiscerent, neque horum Doctores adirent.* Extat in hanc rem gravissima Oratio Gregorii Nazianzeni in Julianum. At paucos post annos restituti fuere Cathedris Professores Christiani, hac lege Valentiniani, & Valentini Imperatorum, quæ extat in Codice Theodosiane, Titulo de Professoribus, & Medicis: *Si qui erudientis adolescentulis vitapariter, & facundia idoneus erit: vel novum instituat Auditorium, vel repeatat intermissionem.* Atque ita publicæ Scholæ Professoribus, ut Auditoribus Christianis iterum patuerunt. Hasce tamen Gentilibus Professoribus sexto seculo Justinianus occlusisse videtur. Narrat quidem Procopius in Anecdotois, quem Zonaras exscripsit, Justinianum prohibuisse Philosophiam

publice doceri. Sed de Procopii in hac re fide merito dubitat Hermannus Conringius in Antiquitatibus Academicis, cum Codicis Justinianei Tituli de Professoribus, deque studiis liberalibus Urbis Romæ, & Constantinopolis aliud testentur. Nam in eo Codice Philosophi donantur Cathedra, stipendiis, ac immunitatibus. Verisimile est, solos Philosophos Gentiles Justinianum e Cathedris amovisse, quibus subtracta esse eo tempore salaria, alii quoque Scriptores testantur. Inde Isidorum Gazæum, Damascium Syrum, Simplicium Cilicem, Eulalium Phrygem, Priscianum Lydum, Hermiam, & Diogenem Phœnices Philosophos abiisse in Persiam, narrat Brucherus in Historia Philosophiæ. In merito tamen vir doctissimus exinde Justiniano adscribit invectam in Oriente Litterarum inficitiam. Nam Justinianus suis legibus in Codice descriptis rei litterariæ quamaxime consuluerat; tum ea tempestate, vigente jam Christiana religione, tot, tantique erant ex hoc numero Professores, ut jam Gentiles amoveri possent a Scholis sine ullo rei litterariæ detimento.

VIII.<sup>4</sup> Hactenus Gymnasi Romani fortunam sub Imperatoribus Christianis prosecuti sumus; jam perginus ad Gothorum Principum tempora. His regnibus, maxime floruisse in Urbe studia artium liberalium colligitur ex Cassiodoro in præfatione Divinarum Lectionum: *Cum studia, inquit, sacerulariū litterarum magno desiderio servare cognoscerem, ita ut multa pars hominum per ipsa, se Mundi prudentiam crederet adipisci.* Hinc a Theodorico Rege apud Cassiodorum Lib. 5. ep. 22. Roma dicitur *Civitas Litterarum*. Confluebant ad Urbem ex remotissimis regionibus adolescentes studiorum causa, quos sapientissimi Reges nolebant ab Urbe recedere, nisi in bonis artibus satis esissent versati. Id patet ex epistola Theodorici Regis Symmacho Patricio apud Cassiodorum Lib. 4. ep. 6. *Spectabiliis Valerianus in Syria etana Civitate*

tate confitens reverti se ad lares proprios supplicavit, qui studiorum causa liberos suos ad Romanam Civitatem deduxit. Quos illustris magnificientia tua ex nostra continens iussione in supradicta Urbe faciat commorari, nec illis liceat ante discedere, nisi hoc noster proloquatur affatus. Ita enim ex illis studiorum proventus acquiritur, & nostræ iussionis reverentia custoditur. Non ergo sibi putet impositum, quod debuit esse votivum! Nulli sit ingrata Roma, qua dicti non potest aliena. Illa Eloquentia secunda mater, illa virtutum omnium latissimum templum. Sentiatur plane, quod clarum est, non sine gratia esse creditur, cui habitatio tanta præstatur. Eadem fere habet Theodosicus in epistola ad Festum Patricium apud eundem Cassiodorum Lib. 1. ep. 6. ubi occasione cuiusdam Filagrii, qui fratris filios Romam duxerat studiorum causa, statuit, inconsulto Principe, minime concedendam esse facultatem discedendi ab Urbe iis, qui illic addiscendis litteris incumberent. Magna sane Gymnasi Romani gloria, quod tantani illius curam gererent Principes. Magna quoque Principum gloria, quod litterarum incremento tantum consulerent. Cujus rei aliud suggerit argumentum insignis epistola Athalarici Regis Gothorum, qui circa annum DXXX. imperium tenuit Italiam, inscripta Senatui Romano, ut Professoribus artium consueta stipendia solverentur. Extat inter opera Cassiodori Lib. 9. ep. 21. atque ita ait: *Filiorum causas jure ad patrum cognoscimus revisisse personas; ut ipsi de illorum proventu debeant cogitare, quorum inter est Studia Romana proficere. Neque enim credendum est, vos inde posse minus esse sollicitos, unde & generi vestro crescit ornatus, & certui provenit assidua lectio ne confilium.* Nuper siquidem, ut est de vobis cura nostra sollicita quorumdam susurratione cognovimus Doctores Eloquentia Romana laboris sui constituta præmia non habere, & aliquorum nundinatione fieri, ut Schola-

larum Magistris deputata summa videatur imminui. Quapropter cum manifestum sit, primum artes nutrire nefas judicavimus Doctoribus adolescentium aliquid subtrahi, qui sunt potius ad glorioſa ſtudia commodorum augmento provocandi. Prima enim Grammaticorum Schola eſt fundamentum pulcherrimum litterarum, mater glorioſa facundiae, quæ cogitare novit ad laudem, loqui ſine vitio, hoc in curſu orationis, ſic errorem cognofit abſonum, quemadmodum boni mores crimen de- testantur externum. Nam ſicut Muſicus conſonantibus choris efficit dulcissimum melos, ita diſpoſitis congruen- ter accentibus, metrum novit decantare Grammaticus. Eſt Grammatica magistra verborum, ornatix humani generis, quæ per exercitationem pulcherrimæ lectionis antiquorum, nos cognofcitur juvare confiliis. Hac non utuntur barbari Reges: apud legales Dominos manere co- gnoscitur singularis. Arma enim & reliqua gentes ha- bent: ſola reperitur Eloquentia, quæ Romanorum Do- minis obſecundat. Hinc Oratorum pugna civilis juris claſſicum canit. Hinc cunctos Proceres nobiliffima deſer- titudo commendat, & ut reliqua taceamus, hoc quod loquimur, inde eſt. Qua de re P. C. hanc vobis curam, hanc auctoritatē propria divinitate largimur, ut ſuc- ceſſor Scholæ liberalium litterarum, tam Grammaticus, quam Orator, nec non Juris expoſitor, commoda ſui de- ceſſoris ab eis, quorum intereſt, ſine aliqua imminutione percipiat: & ſemel primi Ordinis veſtri, ac reliqui Sc- natus ampliſſimi auctoritate firmatus: donec fuſcepti operis idoneus reperitur, neque de transferendis, neque de imminuendis annonis a quolibet patiatur improbam queſtionem: ſed vobis ordinantibus atque cuſtodiēntibus emolumenrorum ſuorum ſecuritate potiatur, Prefecto Urbis nibilominus conſtitutaſervante. Et ne aliquid pro voluntate præbeniūm relinquatur incertum, mox ut ſex menses exempli fuerint, ſtatutæ ſummae conſequantur

prædicti Magistri medianam portionem . Residua vero anni  
 tempora cum annorum debita redhibitione claudantur .  
 Ne cogantur de alieno pendere fastidio , cui piaculum est  
 vel horarum aliquo vacasse momento . In tantum enim ,  
 quæ sunt decreta , volumus firmissime custodiri , ut si quis  
 eius interest differendam putaverit hanc quasi debitam  
 functionem procurato more usurarum dispendia ipse pa-  
 tiatur : quia justa commoda laudabiliter laborantibus ,  
 plebenda cupiditate substrahit . Nam si opes nostræ sce-  
 nicis pro populi oblectatione largimur , & ea studiisissi-  
 me consequuntur , qui adeo necessarii non habentur ,  
 quanto magis illis sine dilatione præbenda sunt , per quos ,  
 & honesti mores proveniunt : & Palatio nostro facunda  
 nutriuntur ingenia . Hæc autem præsentibus litterarum  
 Magistris venerando cœtui nostro præcipimus intimari .  
 Ut sicut nos agnoscunt de suis commodis esse sollicitos , ita  
 a se provebitus adolescentium enixius noverint nos exigen-  
 dos . Cesset nunc illa satyris Doctoribus querulis usurpa-  
 ta sententia : quia duabus curis ingenium non debet oc-  
 cupari . Ecce jam habere probantur tolerabile hospitium :  
 unde nunc merito , uni sollicitudini jugiter inharentes ,  
 toto vigore animi ad bonarum artium studia transferan-  
 tur . Rechte , sapienterque dictum est ab Athalarico , Se-  
 natui Romano ornamentum , consiliumque accedere e  
 publicis Scholis . Nam quæ esset alicujus Civitatis facies ,  
 si nullus , vel vix ullus , esset bonis artibus locus . De-  
 esset in arduis , ac difficultimis negotiis consilium ; & mo-  
 rum corruptela via ullis legibus coerceretur . Hinc cri-  
 minis loco habet Rex sapientissimus Professoribus bona-  
 rum artium , e quibus summa provenit Reipublicæ utili-  
 tas , stipendia detrahere . Quod artes nutriendæ sint præ-  
 miis ; quod præmiis Cives sint ad studia litterarum ma-  
 gis , magisque excitandi ; quod destituti stipendiis jam  
 a re litteraria abstrahantur ; quod denique , si Scenicis ad  
 populi voluptatem pinguia conceduntur stipendia , ea  
 de-

deneganda non sint Professoribus ad totius Reipublicæ utilitatē. Hæc vero stipendia singulis sex mensibus juf- sit persolvenda, ea lege, ut usuræ præstandæ essent, si stipendia differrentur. Et Præfecto Urbis, Senatuique Romano hæc incumbebat cura. Huic quoque incumbebat cura constituendi Professores, uti colligitur ex illis verbis: *& semel Primi Ordinis nostri, ac reliqui Senatus amplissimi autoritate firmatus, donec suscepit operis idoneus reperitur, neque de transfigredit, neque de imminuendis annonis a quolibet pariatur improbam qua-  
stionem.* Ut enim in aliis Imperii Civitatibus Decurio-nes, ita in Urbe, Senatus Professores constituerunt. De-  
nique ex hac epistola colligitur, non alias tunc fuisse in  
Romano Gymnasio Professores, quam Grammaticos,  
Rhetores, Jurisconsultos. Nulla de Philosophis mentio  
est. Nihilo tamen minus his temporibus fuere in Urbe  
insignes quidam Philosophi, ac Mathematici, Martianus  
Felix Capella Carthaginensis, Severinus Boethius Se-  
nator Romanus, Dionysius Exiguus, & Aurelius Cassio-  
dorus Cancellarius Theodorici Regis Gothorum, quo-  
rum libri de Philosophia, deque Mathematicis Discipli-  
nis indicant cæteras liberales artes præter Eloquentiam,  
ac Jurisprudentiam, minime in sola Græcia hæsisse. At-  
que is fuit status Gymnasii Romani regnibus Gothis.



## C A P U T I V.

## DE GYMNASIO ROMANO MEDIO ÆVO.

*Medio ævo extintæ Litteræ in Oriente. II. Et Occidente. III. Gregorius Magnus ab hoc crimine vindicatur. IV. De Schola Palatii Pontificii. V. Professores bonarum artium ex Urbe in Galliam abducti a Carolo Magno. VI. Cura Romanorum Pontificum in excitandis Scholis, litterisque. VII. De Scholis publicis in Italia a Lothario eretis. VIII. An decimi sæculi ignorantia Urbem quoque involverit.*

I.



Unesta bonis artibus ingredimur sæcula. In Oriente extincta Atheniensi Schola, imperantibus Principibus, neque pretium, nec honorem litteris statuentibus, crebrisque Arabum incursionibus, desit fere universa res litteraria. Cui calamitati inferendæ plurimum contulit Leo Isaurus Imperator, quem a viris doctis, litterisque abhoruisse, ac eruditionum Scholas, quæ a Constantino Magno usque ad ea tempora floruerant, extinxisse, testantur Paulus Diaconus Lib. 21. Cap. 19. Anastasius Bibliothecarius, & Martyr Theophanes in Ecclesiastica Historia. Præcipue vero Bibliothecam Palatinam, & insigne Doctorum virorum Collegium immani crudelitate sustulit Princeps imperitissimus. Ut enim narrat Zonaras: *Domus erat basilica proxime forum orarium, in qua multi Codices, & humanæ, & generosioris, & Divinæ sapientiæ affervabantur ab antiquis temporibus ei ad habitandum assignata, qui eruditione excelleret, quem Oecumenicum Doctorem appellabant. Is duodecim contubernales habebat excellen-*

lenter eruditos: his publicus vietus præbebatur, hos  
 eruditioñis & cognitionis avidi accedebant, hos Impera-  
 tores ad rerum gerendarum consilia adhibebant. Eos Leo  
 si capisset, & in suam sententiam pertraxisset, omnia  
 sibi confecta putabat: Sed cum saepe cum iis egisset frustra,  
 eos domum dimisit in illas aedes regias, multamque ma-  
 teriam aridam circum eos collocatam noctu incendi jus-  
 fit, atque ita aedes cum libris, & doctos illos, & ve-  
 nerabiles viros combusit. Quamvis Hermanno Conrin-  
 gio in Antiquitatibus Academicis suspecta sit fidei hæc  
 Zonaræ narratio, quod nec sceleris atrocitatem nec Col-  
 legium, Doctoremque Oecumenicum alii Scriptores me-  
 morent; ea tamen probatur Francisco Patricio in Discus-  
 sionibus Peripateticis, Bruchero in Historia Philosophiæ,  
 Christiano Lupo in Commentariis ad Can. xviii. Con-  
 cili v. Romani sub Gregorio VII. aliisque, utpote quam  
 referunt etiam Cedrenus, Michael Glycas, & Codinus  
 in libro de Originibus Constantinopolitanis. Sed & Ma-  
 gistri Oecumenici dignitatem, qui Palatio, ac Biblio-  
 thecæ præterat, esse antiquissimam, ac eam ante Ana-  
 stasiū Imperatorem gesuisse Georgium Chæroboscum,  
 cuius plures extant in Bibliotheca Regia Parisiensi libri  
 cum Titulo *Doctoris Oecumenici*, affirmat Leo Allatius  
 in Diatriba de claris Georgiis. Præterea Leonem ad in-  
 star Juliani Imperatoris, & Abdela Saracenorum Prin-  
 cipis prohibuisse Christianos a descendis litteris, narrat  
 Anastasius Bibliothecarius in Historia. Perdendis quo-  
 que bonis artibus Imperator Michael Amorianus contu-  
 lit, de quo scribit Georgius Cedrenus: *Michael littera-*  
*ruram est adeo aversatus, ut ne pueros quidem ea per-*  
*miserit erudiri, ne vel vesania ipsius coarguenda, at-*  
*que refellenda instrumenta alii inde pararent, vel di-*  
*sciplina adiuti, cum oculorum ac linguae velocitate in-*  
*legendo uterentur, ipsi palmam ejus rei præriperent.*  
*Adeo enim in litteris componendis, & conficiendis syl-*  
*labis*

labis erat tardus, ut alius librum faciliter perlegeret quam ipse sui nominis clementa percenseret. Hinc omnem Orientem ignorantia occupavit. Rediit tamen litteris lux quædam, medio saeculo nono, Michaele imperante, & Barda Cæsare, qui de resuscitandis litteris revocandaque Philosophia consilium coepit, & pro illo rum-temporum conditione perfecit. De quo Cedrenus Bardas profanas quoque litteras, quæ Imperatorum barbarie, atque infideliæ jam a multis annis prorsus absolverant, & evanuerant, recreavit, singulis scientiis certo loco suas Scholas attribuens, supremæ autem omnium Philosophicæ ad ipsam Regiam in Magnaura. Et infra: Bardas Scrgium Leonis discipulum Geometrico Gymnasio, & Theodosium itidem ejus familiarem Arithmetico, ac Astronomico ludo præpositum. Large eis sumptius suppeditavit, usque erat studiosus bonarum arrium, sapientem quoque Scholas frequentavit, alacritatem discen-  
 tum suo exemplo confirmans. Hoc patre bonas litteras, prorsus ante extingitas, ita ut ne vestigium quidem earum, aut scintilla extaret, brevi temporis spatio ad magna exiret amplitudinem. Eadem narrant Zonaras, & Curopolates. Laudatus a Cedreno Leo, quem Barda constituit Philosophicæ Professorem, fuit summus Philosophus, Joannis Patriarchæ Constantinopolitani consobrinus, ac postea Archiepiscopus Thessalonicensis. Atque hæc omnia ad litterarum restaurationem egisse Bardam consilio Photii viri doctissimi suspicatur Hermannus Conringius in Antiquitatibus Academicis. Diu tamen non viguit hæc rei litterariæ reparatio; siquidem imperio a Tyrannis oppresso, rursum jacuere litteræ usque ad saeculum decimum, cum Constantinus Porphyrogenitus illis restituendis incubuit. Audiendus Cedrenus: *Scientias Arithmeticam, Musican, Astronomiam, Geometriam, & omnium principem Philosophiam, quæ jam longo tempore, ob incuriam, & infideliæ Imperatorum pe-*

perierant, sua industria instauravit; conquisitis qui in quovis genere excellerent, ac constitutis Doctoribus, studiosisque receptis, & conductis. Quo factum est, ut exiguī temporis cursu, barbarie profligata, urbs litteris floruerit. Ex his postremis Cedreni verbis colligit doctissimus Thomassinus de Benef. Par. 2. Lib. 1. Cap. 100. nedum Professoribus, sed etiam Studiosis publicos sumptus concessos fuisse a munificentissimo Principe. Observat quoque, in notitiis Imperii, & Palatii recenseri *Summum Philosopherum*, eum nempe, qui praeerat Scholæ Philosophia in Palatio, & hac dignitate Psellum aliquando donatum. Attamen extinctum cum Constantino litterarum lumen, testatur Libro quinto Alexiadis Anna Comnena, usque ad imperium Alexis Comneni, qui eas rursum revocavit in lucem, privilegiis, & salariis constitutis illarum Professoribus, quæ memorantur a Balsamone in Commentariis ad Canonem xix. Concilii Trullani. Atque exinde floruerere in Oriente litteræ, et si cum antiquorum temporum elegantia minime comparandæ, usque ad captam saeculo decimoquinto a Turcis Constantinopolim, eversumque Græcorum imperium; qua calamitate, Græcorum doctissimi Italianam, Romanique adeuntes, bonarum artium studia non leviter adjuvarunt.

II. Deficientibus in Oriente litteris, dissoluta coniunctione inter utramque Imperii Romani partem, desiere in Occidente Græci sermonis usus, Græcorum librorum cognitionis, & litterariae peregrinationes, fontesque illi, e quibus derivata fuerant in Occidentales Terras flumina eruditio, & præcipue Philosophia. Adhac Principes barbari imperium tenuerunt, armis potius, quam litteris incumbentes, neque favore, aut benevolentia viros doctos complexi sunt, nec eorum studia adjuvarunt. In Italia iis temporibus, cum eam Heruli sub Odoacre, Gothique sub Teodorico occuparunt, non potuit tam cito excidere litterarum amor; unde & plures

res viri docti, Severinus Boethius, Ennodius Ticinen-sis, Cassiodorus, Dionysius Exiguus, Arator, Venantius Fortunatus atque illa Italiam illustrarunt. At Longobardis, Alboino Duce, illius imperio potitis, scientia fere omnis exolevit, ac saeculo septimo summa litterarum inscitia Italiam omnem occupavit. Illius aevi Chartæ ab Episcopis, Principibus, & Judicibus signatae, barbarismis, & solecismis undique adpersae, satis indicant, neque Grammaticæ studium inter Italos viguisse. Hinc Paulus Diaconus Lib. 7. Cap. 7. de Gestis Longobardorum veluti rem memoria dignam notat floruisse Ticini sub Cuniberto Rege, anno 722. Felicem Grammaticum: *Eo tempore floruit in arte Grammatica Felix patruus Flaviani præceptoris mei, quem in tantum Rex dilexit, ut ei baculum argento, auroque decoratum inter reliqua sua largitatis munera condonaret.* Sed non leve argumentum litterariæ hujus in Italia calamitatis suggerit epistola Gregorii II. Romani Pontificis, anno 728. cum Legatos suos misit ad Concilium VI. generale: *Pro obedientia, inquit, quam debuimus, non pro confidencia eorum scientia, illos dirigimus. Nam apud homines in medio Gentium positos, & labore corporis quotidiani vivum conquirentes, quomodo ad plenum poterit inveniri Scripturarum scientia.* Subdit, se, suoque ea tantum tenere cum simplicitate cordis, quæ tradita sunt; ac studere, ne quid minuatur, mutetur, vel augeatur. Patres quoque Concilii Romani eadem occasione ita scripsierunt Imperatori: *Si ad eloquentiam saecularem (re-spicimus) non estimamus quemquam temporibus nostris reperiri posse, qui de summitate scientia gloriatur, quandoquidem in nostris regionibus, diversarum gentium quotidie astuat furor.* Nec octavo saeculo felicia auspicia nocte sunt litteræ. Imo sumnia in Occidente barbariem invaluisse, pluribus tradit Baluzius in notis ad Reginonem Prumiensem. Idque colligi etiam potest ex

Canone viii. Concilii Toletani viii. saeculo septimo, quo Clericus ordinari prohibetur, qui ignoraverit Psalterium, & Cantiones solemnes, & Baptismi cærenicias; ut proinde ad ecclesiasticam eruditionem satis erat legere, & psallere. Quin etiam canendi ars saeculo octavo videtur litterarum, ac Philosophiaæ locum obtinuisse. Unde, præsente Carolo Magno, de canendi arte graviter disceptatum fuisse, narrat in illius vita Monachus Engolismensis: *Ecce orta est contentio per dies festos Pascha inter Cantores Romanorum, & Gallorum. Dicebant se Romani doctissime cantilenas ecclesiasticas preferre, sicut docti fuerant a S. Gregorio Papa, Gallos corrupte cantare, & cantilenam sanam destruendo lacerare, quæ contentio ante Dominum Regem Carolum pervenit. Galli vero propter securitatem Domini Regis Caroli valde exprobabant Cantoribus Romanis. Romani propter auctoritatem magna doctrinae, eos scutatos, rusticos, & indecos veluti bruta animalia affirmabant, & doctrinam S. Gregorii preferebant rusticitatice eorum. Dignam sane Romanis, Gallis, Imperatore controversiam!* Quapropter Carolus Magnus, accersitis ex Britannia, ubi tunc vigebant artium liberalium studia, viris doctis, ea tum in Italia, tum in Gallia restitui curavit. Et licet in Italia quedam tunc temporis Scholæ esissent, ac in Castellis, vicisque Parochi docerent Grammaticam, uti ex quibusdam Chartis Episcoporum Mutinensium observat Clarissimus Muratorius Dissert. 43. Tomo 3. Antiquitatum Medii Aevi, tamen Scholæ nobiliorum disciplinarum nullæ. Itaque hoc aevum, tenebris ignorantiae involuto, nonnisi in Monasteria Ordinis S. Benedicti, studia liberalium artium, misera tamen, veluti in asylum se receperunt. Sunt qui hanc gloriam S. Benedicto adscribunt qui cum in Regula sua decrevisset, ut qui initiari vellent sacro Ordine, prius docerentur, occasionem dederit erigendi in Monasteriis eas Scholas, in quas litteræ, tam-

quam in latibulum quoddam secesserunt. Alii tamen receptæ huic opinioni refragantur, nihil illum ad litterarum culturam Regula sua contulisse, quem averso a literis fuisse animo, colligunt ex Dialogo secundo S. Gregorii Papæ, ubi Benedictus dicitur Romæ liberalibus studiis operam dedisse, hisque despectis, nescium, & sapienter indoctum recessisse. Quæ vero passim referunt Scriptores de Romanorum nobilium filiis sancto præceptoris commissis, non ad institutionem litterariam, sed asceticam, ad evitanda sæculi vitia, ajunt referenda esse. Ipsam quoque S. Benedicti Regulam de Studiis liberalibus habere nihil, & lectionem, & meditationem asceticam solummodo injungere, opus quoque manuum suis commendare, ad instar veterum Ascetarum. Denique ita rem se habuisse in aliis Monasticis Ordinibus illius ætatis, uti colligitur ex illorum Regulis a Luca Holstenio editis, unumque Cassiodorum *Institutiones Divinas humanaeque* sive *Letitiones* pro suis Monachis Vivariensibus edidisse. Hæc utrinque disputata legi possunt apud Conringium, Naudæum, Mabillonium. Illud tamen certum est, a sæculo nono in Monasteriis Benedictinorum viros doctissimos floruisse, ut proinde merito dici possit, illorum præsidio, quicquid litterarum quodammodo fuit, veluti a naufragio servatum fuisse. Ludovicus Pius, qui Carolo M. successit, & ejus eruditio in Graeca & Latina lingua laudat Theganus, editis Capitularibus, Episcopos excitavit ad Scholas instruendas. Vicissim ab eo petiere Episcopi in Concilio Parisiensi vi. anno Christi Dcccxxix. ut publicas erigeret Scholas, ne excideret fructus tot laborum, quibus Carolus Magnus, & ipse, magnam sibi gloriam comparaverant. Eisdem publicas Scholas a Carolo Calvo Imperatore restaurari petierunt Concilium Valentiniū III. anno Dcccclv. Cán. 18. & Concilium Tullense apud Saponarias anno Dcccclv. At frequentes Normannoruni incursiones, & intestina Ca-

ro-

rolinorum Principum bellis, incremento litterarum obtinere, donec eas jamdiu neglectas Hugo Capitius revocaverit. In Germania hanc litterarum restorationem Ottones Imperatores præstiterent. In Anglia debetur hæc gloria Alfredo Regi bonarum artium amantissimo, qui seculo nono, usus opera Noeti Monachi, & aliorum doctorum virorum, quos e dissitis regionibus accerferat, litteras restauravit; quas deinde post Danorum incursiones pristino restituerunt splendori Henricus II. Richardusque. De litterarum in Italia, & Urbe fortuna dicendum mox erit.

III. Huic bonarum artium calamitati inducendæ causam, occasionemque dedisse Gregorium Magnum Pontificem gravissimum, atque sanctissimum, ut qui humaniores litteras, ac Philosophiam contempsit, ut illarum loco studia Scripturarum, artemque canendi substiteret, falso opinatur Jacobus Brucherus in Historia Philosophiæ. Observatis Period. 2. Par. 2. Lib. 2. Cap. 2. jam a seculo primo obtinuisse, ut Astrologi, Genethliaci, Chaldaei, aliquique hujus furfuris homines, abusi honesto Philosophiæ nomine, se se jaetarent Philosophos, ac Mathematicos, & pro talibus quoque haberentur, uti constat ex pluribus Scriptoribus, præsertim Gellio Lib. 1. Cap. 9. Noctium Atticarum ajente: *Vulgaris, quos gentilitio vocabulo Chaldaeos dicere oportet, Mathematicos dicit.* Ea significatio etiam seculo sexto obtinuit, ut patet ex Titulo xviii. Lib. x. Codicis Justiniane*De Maledicis & Mathematicis*; & ex Lib. ix. Codicis Theodosiani *de Mathematicis Urbe Roma, ac omnibus Civitatibuspellendis & corum Codicibus cremandis*. Hujusmodi homines, eti accepti vulgo, qui his studiis delectari solet, exosi tamen fuere Principibus, eorumque Ministris, quod sepe in vitam Principis agerent, & vaticiniis alerent animos rebellium. Hinc Urbe, & Imperio Romano ejecti, gravibusque poenis coerciti. Notatu di-

gnat-

gna sunt verba Julii Firmici Lib. 1. Cap. 7. Mathem.  
*Cave quando de statu Reipublicæ, vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti respondeas. Non enim oportet, nec licet ut de statu Reipublicæ aliquid nefaria curiositate dicamus. Sed & sceleratus, atque omni animadversione dignus est, si quis interrogatus de fato dixerit Imperatoris, quia nihil nec dicere poterit, nec inveneri .... Sed nec aliquis Mathematicus verum aliquid in fato Imperatoris definire poterit, solus enim Imperator stellarum non subjacet cursibus, & solus est, in cuius fato stellæ decernendi non habent potestatem. Cum enim fuerit totius Orbis Imperator, & dominus, fatum tum ejus Dei summi judicio gubernatur. Eosdem Ecclesia suis legibus perstrinxit, præsertim, quia eorum ars sexcentis esset superstitutionibus involuta. Hinc dicitur Gregorius, ait Joannes Sarisberiensis Policr. Lib. 2. Cap. 2. qui melleo prædicationis imbre totam rigavit, & inebriavit Ecclesiam, Mathefim jussit ab Aula recedere. Imo addit Sarisberiensis, ut traditur a majoribus incendio dedit probata lectionis scripta Palatinus quæcumque tenebat Apollo; in quibus erant præcipua, quæ coelestium mentem, & superiorum oracula videbantur hominibus revelare. Combusti nempe Bibliothecam ab Imperatoribus in Aede Apollinis juxta Palatum extractam, quæ cum ex parte, jam coelesti igne taeta sub Commodo conflagrasset, tandem a Gregorio deleta est. Id vero fecisse Gregorium, eo consilio, ut Sacrarum Literarum lectionem hominibus eo fortius commendaret, idem Sarisberiensis Lib. 8. Cap. 19. asserit: Fertur tamen Ecclæsius Gregorius Bibliothecam combusisse gentilem, quo Divinae Paginae gratior esset locus, & major auctoritas, & diligentia studijsior. Hanc Sarisberiensis narrationem ex incerto rumore haustram Petrus Bayle in Dictionario, ac Joannes Barbeyracus in Tractatu de Morali Patrum, quamvis uterque ad contumelias propensiimus,*

mus, tamen dubiam, suspectaque fidei habent. Factum tam insigne Joannes Diaconus in illius vita minime siluissest. Attamen Brucherò probatur, quod Gregorium abhorruisse a prophanis litteris constet ex illius epistola scripta Viennensi Episcopo Lib. 9. Ep. 48. *Pervenit ad nos, quod sine verecundia memorare non possumus, fraternitatem tuam Grammaticam quibusdam exponere.* Quam rem ita moleste suscepimus, ac sumus vehementius aspernati, ut ea, quæ prius dicta fuerunt, in gemisum, & tristitiam verteremus, quia in uno se ore Jovis laudibus, Christi laudes non capiunt. Et quam grave nefandumque sit Episcopis canere, quod nec laico religioso conveniat considera.... Si posthac evidenter ea, quæ ad nos perlata sunt, falsa esse claruerint, nec vos nugis, & secularibus litteris studere constituerit, Deo nostro gratias agimus, qui cor vestrum maculari blasphemis nefandorum laudibus non permisisti. Ex his omnibus Brucherò affirmat, grave vulnus rei litterariae Gregorium Pontificem inflixisse, quod exoso Mathematicorum nomine, omnem Philosophiam inusserit, quod optimos libros emendio tulerit, quodque seculares litteras veluti nugas, & blasphemias habuerit. Atqui tamen hujus criminis Gregorius immeritissimus accusatur. Neque enim illi invisa fuit Philosophia, vel eodem habuit loco Philosophos, Chaldaeosque, qui, teste Joanne Diacono in illius vita, in Pythagorica Philosophia fuerat ab ephæbis versatus. Neque optimos libros combussit, uti silente Joanne Diacono, Sarisberiensis narrat ex incerto rumore. Et licet combussisset, non alios tamen, quam eos, *in quibus erant præcipua, quæ cœlestium mentem, & superiorum oracula videbantur hominibus revelare*, idest fatidicos, Astrologicis vaticiniis plenos; cuius generis bis mille libros Augustus Imperator, narrante Svetonio, jussérat igni tradi. Hinc & Matthesin jussit ab Aula recedere, quam etiam Imperatores Urbe, & Imperio ejecerant, pœnitis

nisque coercuerant. Neque aversatus est humanas litteras, veluti nugas, blasphemiasque, qui ipsis addiscendis vacaverat, teste Gregorio Turonensi illius ævi Scriptore: *Litteris Grammaticalibus, Dialecticis, atque Rhetoricis ita erat institutus, ut nulli in Urbe ipsa videretur esse secundus.* Quique liberales artes, & Latini sermonis elegantiam, una cum Sacrarum Scripturarum studiis in ipso Pontificio Palatio exceptit, coluitque, uti ex Joanne Diacono mox dicturi sumus. Ægre tamen tulit Episcopum, neglecto gravissimo munere suo, sacerularibus litteris delectari potius, quam sacris; tantoque illarum amore rapi, ut ipse Grammaticam edoceret. Crimen erat Episcopo, potius Deorum laudibus, quam Christi oblectari, quod & laico crimen fuisset. Id etiam egre tulit Hieronymus eti humanarum litterarum peritissimus scribens Damaso: *Sacerdotes Dei omiffis Evangelis, & Prophetis videmus Comædias legere, amatoria bucolicorum versuum verba canere, tenere Virgilium, & id quod in pueris necessitatis est, crimen in se facere voluntatis.* Id etiam ægre tulit S. Augustinus Ep. 117. indignum existimans Episcopo Ecclesiasticis curis occupato explanare questiones de Dialogis Ciceronis: *O rem, ait, dignam vigiliis, & lucubrationibus Episcoporum.* Et in Ep. 118. Cap. 34. ait, res, quæ in Ciceronis libris leguntur, minimè congruere Episcoporum professioni, non quidem per se ipsas, sed prout a Cicerone deromptæ. Et rursum Lib. 2. de Gen. ad litt. Cap. 34. scribit, disputationes de syderum magnitudine, & intervallis, Episcopo minime convenire. Itaque Gregorio, uti & cæteris Patribus, mens fuit hortandi Episcopos, ut toti vacarent Divinis Scripturis, avocandique illos ab earum rerum studio, quæ implendo muneri suo potuissent obstat. Non quod sacerulares litteras per se ipsas spectatas veluti nugas, blasphemiasque existimarent, sed quod tales essent comparate ad Diuinæ Scripturas. Hinc etiam Gre-

Gregorius, teste in illius vita Joanne Diacono, Episcopos prohibuit a Gentilium librorum lectione. Quod & a Concilio Carthaginensi iv. Can. 16. fuerat sancitum: *Ut Episcopus Gentilium libros non legat.* Cæterum doctissimi Ecclesiæ Patres in sæcularibus litteris non leviter fuerunt versati; & Basilius librum edidit *de libris Gentilium legendis*, ubi ait, disciplinas sæculares instar habere foliorum, quibus ornantur arbores, & fructus muniuntur, ac conservantur.

IV. Optaverat Cassiodorus, & auctor fuerat Agapeto Papæ, ut Scholæ Theologiae in Urbe constituerentur. Narrat enim in præfatione Divinarum Lectionum, se vehementer doluisse, quod, cum in Urbe insigniter esflorescerent humanæ Litteræ, nulli tamen essent publici Magistri, qui sacras Litteras profiterentur; *gravissimo dolore permotus, quod Scripturis Divinis Magistris publici deessent:* Tum totis viribus apud Agapetum Papam egisse, ut ne Romæ deessent publicæ Scholæ sacrarum rerum, similes earum, quæ olim Alexandriæ, & quæ etiam tum Nisibi florebant: *Nisus sum cum Beatisimo Agapiro Urbis Romæ, ut sicut apud Alexandriam multo tempore fuisse traditur institutum, nunc etiam in Nisibi Civitate Syrorum Hebreis sedulo fertur exponi, collatis expensis in Urbe Romana professos Doctores Scholæ potius acciperent Christianæ, unde anima susciperet æternam salutem, & casto, atque purissimo eloquio, fidelium lingua comeretur.* Ad eam igitur usque etatem, nempe annini lxxxv. quo Agapetus Pontifex sedere cœpit, nullæ fuerunt in Urbe Theologicæ Scholæ publicæ, quamvis essent Scholæ, eaque insignes humanarum litterarum. Quod, uti observat Baronius, traditione potissimum a majoribus derivata, sacræ res inniterentur. Verum refellendis, & vincendis Hæreticis necesse fuit doctrinam sacrarum litterarum diligentius perscrutari, ac communiri. Hinc optabat Cassiodorus publicos Theo-

logicæ Disciplinæ Professores constitui; resque cessisset  
 e voto, nisi ingruentia bella obstitissent: Sed cum pro-  
 pter bella fervenia, & turbulenta nimis in Italico Re-  
 gno certamina, desiderium meum nullatenus valuisse im-  
 pleri, quoniam non habet locum res pacis, temporibus  
 inquietis: ad hoc divina charitate probor esse compulsus,  
 ut ad vicem Magistri introductorios vobis libros istos,  
 Domino præstante confecerim, per quos, sicut æfimo, &  
 Scripturarum Divinarum series, & sæcularium litter-  
 rarum compendiosa notitia Domini munere panderetur.  
 His verbis patet, Cassiodoruni non eas voluisse in Urbe  
 Scholas sacrarum rerum, quæ studia excluderent huma-  
 narum litterarum, sed quæ cum ipsis consociarentur.  
 Unde in Opere de Divinis Lectionibus, ubi palam facit,  
 quibus clarere debeant studiis Christianæ Scholæ, mini-  
 me prætermittit sæculares disciplinas; sed sæcis institu-  
 tionibus adjungit librum de septem disciplinis Gram-  
 matica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, Musica,  
 Geometria, Astronomia, quibus omnibus Monachos suos  
 Vivarienses jubet instituendos. Jam vero hanc ipsam  
 Scholam sacrarum simul, & humanarum litterarum, cu-  
 jus statuenda auctor fuerat Cassiodorus Agapeto Papæ,  
 & quam in Urbe constitui temporum injuria minime per-  
 misserat, Gregorius Magnus Summus Pontifex, labente  
 sexto sæculo, in ipsis Aedibus Pontificiis collocavit.  
 Narrat enim in ejus vita Joannes Diaconus, aceritos a  
 Gregorio in Palatium doctissimos quoque a Clero, Mo-  
 nastryisque, quorum plerique postea episcopalibus do-  
 nati sunt sedibus, & quorum studio Divinæ, & humanæ  
 litteræ insigniter in Urbe floruerunt. Videbantur passim  
 cum eruditissimis Clericis adhædere Pontifici religiosis-  
 mi Monachū ... Tunc rerum sapientia Roma sibi Templum  
 visibiliter quodammodo fabricarat, & septemplicibus  
 artibus veluti columnis nobilissimorum totidem lapidum,  
 Apostolica sedis atrium fulciebat. Nullus Pontifici fa-

mu-

mulantium barbarum quodlibet in sermone , vel habita preferebat , sed togatu . Quiritium more , seu trabeata Latinitas suum Latum in ipso Latiali Palatio singulariter obtinebat . Refforuerant ibi diversarum artium studia . Quæ de Latini sermonis elegantia , quæ in Palatio vigebat , quæque de studiis diversarum artium ibi resforscentibus scribit Joannes Diaconus , ea apertissime indicant , non solis facris Litteris , verum etiam humanis , suum fuisse locum in Schola Palatii Pontificii . Idque clarius indicatur illis *septemplicibus artibus* , quibus , veluti tot columnis , affirmat atrium Apostolicæ Sedis fulciri . Illarum quippe nomine designantur septem artes liberales , quas Cassiodorus sacris Institutionibus coniunxit , & quæ nomine trivii , & quadrivii expressæ sunt medio ævo , nempe Grammatica , Rhetorica , Dialectica , Musica , Arithmetica , Geometria , Astronomia . Fattendum igitur est , Gregorium suam instruxisse Scholam ad instar cæterarum Scholarum Episcopalis , & Christianarum , in quibus sacra litteræ , simul cum humanis conjungebantur . Hinc a doctissimo Thomassino de Benef . Part . II . Lib . I . Cap . 95 . dicitur tunc temporis Roma *domicilium disciplinarum omnium sacrarum* , & *Schola litterarum florentissima* , sicut & *artium* . Hæc Palatina Schola diu viguit medio ævo , atque in ipso erat Palatio Lateranensi , ubi Summi Pontifices habitarunt . Ibi , ii qui sacris erant Ordinibus initiandi , Divinis Scripturis , Ecclesiasticis Disciplinis , atque Cantu instituebantur . Nam hisce sæculis ignorantia , tota litteratura , eaque exigua , Clericis , Monachisque concludebatur . Sæpiissime Anastasius Bibliothecarius in vitis Romanorum Pontificum meminit hujus Scholæ in Patriarchio Lateranensi , ubi Pontifices plurimi fuerunt sacris litteris instituti . De Leone III . scribit : *Qui a parva etate in vestario Patriarchii enutritus , & educatus , omnemque ecclesiasticam Disciplinam spiritualiter eruditus , tam in Psal-*

terio, quam in sacris Scripturis pollens, Subdiaconus factus &c. Et in vita Paschalis I. ait: *Qui a primævo etatis sua Divino cultui mancipatus, atque in sacrofante Ecclesia Patriarchio, studiis Divinis, salutifere quæ Scriptura imbutus, tam in Psalterio, quam in sacris paginis Novi ac Veteris Testamenti specialiter eruditus.* Eadem fere habet in vitis Pauli I. Stephani II. Stephani III. Stephani IV. Gregorii II. Valentini, Sergii II. Benedicti III. qui omnes e Schola Palatii Lateranensi prodierunt. Et si qui in Monasteriorum Scholis litteras didicissent, ad Lateranensem deinde Scholam accedebant sacris studiis operam daturi. Ita de Leone IV. refert Anastasius: *Hic primum a parentibus ob studia litterarum in Monasterium B. Martini Confessoris Christi, quod foris muros hujus Civitatis Romanae juxta Ecclesiam B. Petri Apostoli institutum est, quo usque litteras sacras plenius disceret sponte concepsit*, indeque ad Lateranense Patriarchium se contulit. Erat & in Patriarchio Lateranensi Bibliotheca, cuius curam habuisse Gregorium II. narrat in hujus Pontificis vita Anastasius; quæque illic permanxit, donec ibi Pontifices habitarunt, translataque Avenionem Sede, libri eo translati sunt, & nonnisi sub Martino V. Romam reducti, uti scribit Rasponus in libro de Basilica Lateranensi. Fortasse Bibliothecarius imminebat Scholæ, uti indicare videtur in vita Stephani VI. Anastasius: *Iste quidem Beatissimus Pontifex nobilium parentum Romanorum prosapia ortus, dum per Dei gratiam creceret, fuerit edocitus dogmatibus studio & sollicitudine Zachariae sanctissimi Episcopi consanguinei sui, & Sedis Apostolicae Bibliothecarii. Quem scilicet cum inspiceret piæ memoria Hadrianus Junior Pontifex moribus bonis pollentem, & litterarum studiis ferventem apud dicto genitore suo cum auferens ad Subdiaconatus, Deo favente, gradum provexit.* In hac vero Lateranensi Schola nedium viguisse studia cantus, ministeriique eccl-

eleasticī, sed præcipue Divinarum Scripturarū, atque  
sacrarū Traditionū, indicat Anastasius sexcentis lo-  
cīs. Nam Pontifices in Lateranensi Patriarchio eruditos  
affirmat Divinis Litteris, sacrificiisque doctrinīs. Unde tunc  
temporis Romana Schola sacrarū rerū, erat omnium  
celeberrima, ad quam e dissītis regionib⁹ Clerici, Mo-  
nachique confluēbant. Narrat enim Beda Lib. iv. Cap.  
xxiiii. Monachum quendam Anglum in Monasterio Hil-  
dæ Abbatissæ Sacris Scripturis discendis incubuisse, tum  
eodem consilio petiisse Cantiam, ut Theodorum Archie-  
scopum audiret, ubi postquam aliquamdiu lectiōnibus  
sacris vacavit, etiam Romanam adire curavit, quod eo tem-  
pore magna virtutis affimabatur. Romanū quoque se  
contulit studiorū causa notissimus ille Vilfridus postea  
Eboracensis Archiepiscopus, usus Bonifacio Archidiaco-  
no præceptore, a quo & Ecclesiasticas disciplinas, & me-  
thodum festos dies computandi accepisse, narrat Beda Lib.  
v. Cap. xx. Veniens Vilfridus Romanam, & orationē, at-  
que meditationi rerū Ecclesiasticarū quotidiana man-  
eplatus instantia pervenit ad amicitiam viri sanctissimi,  
ac doctissimi Bonifacii videlicet Archidiaconi, qui etiam  
erat Confiliarius Apostolicus Papæ, cuius magisterio qua-  
tuor Evangeliorū libros ex ordine didicit, & computum  
Pascha rationabile, & alia multa, quæ in patria nequi-  
verat, Ecclesiasticis disciplinis accommoda, eodem Magistro  
tradente percepit. Quam scientiam detulit in Angliam.  
Ex his omnibus compertum est, in magna illa litterarū  
clade, quæ medio āvo Occidentem omnem involvit, sa-  
era studia in Urbe minime desisse, & Scholam Latera-  
nensem a Pontificibus excitatam, servatamque, antiquo  
Athenæo, & veteri Auditorio Capitolii, si non in hu-  
manarū litterarū gloria, in sacrarū tamen rerū  
studio successisse. Hinc doctissimus Thomassinus citato  
loco afferit, Romanam Scholam omnium ea tempestate  
fuisse præclarissimam; & Clarissimus Muratorius Dissert.

43. Antiquitatum medii ævi , enarrans calamitatem litterarum in Italia , fatetur in Urbe sacrarum rerum studia permansiisse . At præter Palatinam Scholam , alias non defuisse Romanis pueris Scholas liberalibus artibus addiscendis , colligitur ex Anastasio Bibliothecario , qui in vita Hadriani I. narrat anno ~~CCCLXXIV.~~ Carolo Magno ad Urbem venienti obviam occurrisse ad primum lapidem Scholam militiæ , & *Scholas puerorum*, qui pergebant ad discendas litteras , ramos olivarum gestantes in latitiæ argumentum , uti olim mos fuit .

V. Præter ecclesiasticas disciplinas , studia artium liberalium pro illorum temporum conditione minime desierunt in Urbe , cum ex ea Carolus Magnus abduxerit in Galliam ad restaurandas litteras Professores Grammaticæ , & Arithmeticæ . Testis est hujus rei Monachus Engolismensis in vita Caroli Magni ad annum ~~CCCLXXXVII.~~ ubi narrata contentione , quæ Romæ fuit de cantu inter Romanos , Gallosque Cantores , & ut Carolus secum in Galliam duxerit Romanos Cantores duos , subdit : *Similiter erudierunt Romani Cantores supradicti Cantores Francorum in arte organandi , & Dominus Rex Carolus iterum a Roma artis Grammaticæ , & Computatoriaæ Magistros secum adduxit , & ubique studium litterarum expandere iussit .* Et rursus infra : *Reveritus est in Franciam , adducens secum Cantores Romanorum , & Grammaticos peritissimos , & Calculatores .* Ut proinde , quemadmodum in Ecclesiastico Cantu Professores Romani atate illa excellebant , ita Professores Grammaticæ , & Arithmeticæ ; cum Carolus Magnus selectissimos quoque ad studia in Galliis renovanda adhibuerit , præsertim Alcuinum Anglum doctissimum , & Clementem Monachum Scotum . Jam vere duos illos Romanos Professores Grammaticæ , & Arithmeticæ , a Monacho Engolismensi memoratos , Petrum , Joannemque appellatos fuisse , atque abunde instructos septem liberalibus disciplinis

plinis testatur Enkecardus junior Monachus Sangallensis in libro de Casibus S. Galli Capite quarto. Medio a<sup>vo</sup> cursus omnis studiorum septem liberalibus disciplinis as- solvebatur, & harum nomine indicabantur Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Musica, Arithmetica, Geome- tria, Astronomia. Quapropter Romanorum Professorum peritia, non in Grammatica solum, & Arithmetica, ve- rum etiam in aliis illis disciplinis, uti asserit Monachus Sangallensis, versabatur. Cum autem illos, jussu Caroli Magni ubique studia litterarum expandisse, scribat Mo- nachus Engolismensis, perspectum fit, Romanos Profes- sores septem illis disciplinis tradendis in Gallia incubuisse. Hinc Romanum Gymnasium a Carolo in Galliam translatum scribit Joannes Balæus in libro de Scriptori- bus Anglis : *Gymnasum ex Roma circiter annum salutis DCCXCI. Lutetiam Parisiorum translulit, quod & illuc Athenis persimili prius cura venerat, & conjectis pri- num studii fundamentis per Joannem, & Claudium mi- rifice illud lectoris collustrabat publicis.* Huic consonat Martinus Polonus in Hadriano Pontifice ad annum Chri- sti DCCLXXXVII. *Hoc tempore, inquit, floret Albinus, qui & Alcuinus Caroli eruditio: hic genere Anglicus fuit, ingenio clarus, & Philosophia excellentissimus, non tan- tum scientia, sed etiam morum honestate præclarus. Ab eo Carolus didicit omnes artes liberales, qui etiam stu- dium de Urbe Roma Parisios translulit, quod de Gracia illuc translatum fuerat a Romanis.* Non Professores so- sum, sed etiam libros ex Urbe in Galliam detulit Caro- lus Magnus. Legitur enim apud Duchesnium in Historia Francorum epistola Hadriani Pontificis ad Carolum, qua dicitur : *Direximus etiam Excellentissimæ Præcellentiae vestrae & libros quantum reperire posuimus, id est Antiphonale, Responsale, insimul Artem Grammaticam, Ari- stotelis, Dionysii Arcopagita libros, Geometricam, Or- thographicam, Grammaticam, omnes Graeco eloquio*

*Scrip-*

*Scriptores, nec non & Horologium nocturnum.* Unde patet, quanta tunc temporis fuerit in Urbe, & omni Occidente inopia librorum. Itaque Carolus acceptis ex Urbe libris, ac Professoribus artium liberalium, usus consilio, & opera Alcuini viri doctissimi, extinctas in Gallia litteras conatu omni studuit revocare. Et primo quidem ad instar Scholæ Palatii Pontificii, Scholam Palatinam excitavit, cui ipsum Alcuinum præfecit. Qui etiam in Turonensi Civitate erexerat Scholam, & ipsem docuerat Grammaticam, Philosophiam, Astronomiam, sacrasque Scripturas. Nam Divinarum rerum studia cum studiis artium liberalium copulanda esse, pluribus probabat Alcuinus. Tum alia plures erectæ Scholæ publicæ in Gallia, & Germania, quas recenset Launojus in libello de Scholis celebrioribus a Carolo Magno vel institutis, vel restauratis. Et observat Thomassinus de veteri, & nova Ecclesiæ disciplina Part. 2. Lib. 1. Cap. 96. cura Caroli Magni, quadruplices tunc fuisse Scholas Presbyterales, Episcopales, Monasteriales, & Palatinas; atque in iis studia effebuisse humanarum litterarum, Philosophiæ, Arithmeticæ, Dialecticæ, Astronomiæ, Theologiae, Canonum, & Scripturarum. Italiam quoque suis beneficiis complexus est. Nam Joannem Albinum Monachum Scotum misit Papiam, teste Monacho Sangallensi, ut nobiores edoceret scientias. Cum enim Scotti duo in sæcularibus, & sacræ litteris versatissimi, ex Hibernia in Galliam venissent, atque paratos se ad docendas mercede litteras testati essent; Carolus, his accersitis, horum unum nomine Clementem in Galliam manere jussit, puerisque erudiendis præfecit; alterum in Italianam, Ticinumque ablegavit, *ut qui illuc ad eum voluissent ad discendum congregi posuissent*. Hinc Papiense Gymnatum a Carolo Magno institutum afferunt Middendorpius in libello Academiarum universi Orbis, aliique. Plura de hac re habet Antonius Gattus in libello de Gymnasio

Ti-

Ticinensi , ubi tradit Scholas publicas Papienses ante Carolum floruisse , restauratas tamen a Carolo circa annum **DCCCLXXX** . misso Papiam Joanne Albino Scoto , cuius in Italiam , & Galliam adventum vindicat a censura Joannis Launoji . Reviviscere igitur visæ sunt litteræ ætate Caroli Magni , pluresque fuere in Gallia insignes Scholæ , Turonensis , Lugdunensis , Remensis , & aliaæ a Launojo recensitæ ; omnium vero celeberrima fuit Palatina quam ad instar Schola Palatii Pontificii excitaverat Carolus Magnus , & ubi tum alii , tum Rabodus Episcopus Ultrajectensis eruditus est liberalibus disciplinis . De quo in ejus vita Surius , die **29.** Novembris : *Primo ad Caroli Regis Francorum , inde ad Ludovici ejus Filii Aulam se contulit , non quod Palatinos ambiret honores : sed quod intra Regis Palatum liberalium disciplinarum studia præclara colerentur . Præcerat illi Gymnasio Manno Philosophus . Et Regis Palatum dicebatur Schola , uti patet ex Can. **12.** Concilii Carisiacensis anno **DCCCLVIII.** Quemadmodum igitur in Palatina Schola Regum Francorum , studia tum sacra , tum prophana excolebantur , ita & in Schola Palatina Lateranensi , ad cuius exemplar illam Carolus composuerat . Proinde ambigendum non est , quin medio ævo fuerit in Urbe Schola publica sacrarum , & humanarum litterarum ; e qua Carolus Magnus Professores bonarum artium abduxit in Galliam , ut extintas litteras restitueret .*

**VI.** Cujus quidem rei aliud est non leve argumentum , quod nempe curaverint Romani Pontifices in illa litterarum calamitate , Scholas ubique excitari publicas artium liberalium . Neque enim ipsi in Urbe principe eas permississent Scholas deesse , quas alibi ne deessent , summo studio curarunt . Hæc semper fuit Romanorum Pontificum cura , ut vel procul dissitæ gentes tenebris ignorantiae involutaæ , humanis , sacrisque litteris eridentur . Auctor est Beda Lib. **4.** Cap. **12.** a Vitaliano Pa-

pa, qui sedere cœpit anno DCLVII. missos in Angliam Theodorum origine Græcum, & Adrianum Abbatem, a quibus Angli sacram, humanamque scientiam accepere: Et quia litteris simul Ecclesiasticis, & secularibus, ut diximus, abundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterva scientia & salutaris quotidie flumina in rigandis eorum cordibus emanabant, ita ut etiam Metrica artis, Astronomia, & Arithmeticæ Ecclesiasticae disciplinam inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quod usque hodie supersunt de eorum discipulis, qui Latinam Græcamque ergo ut propriam in qua nati sunt, norunt. Artes illæ liberales vocantur Ecclesiasticae a Beda, quod Ecclesiasticis disciplinis consociarentur, & deseruissent. Illæ igitur in Urbe colebantur, & ex Urbe ad Angliam, Galliamque transmittebantur. Eisdem in Scholis publicis Episcopaliibus tradi, Summi Pontifices decreverunt. Concilium Romanum sub Eugenio II. celebratum anno Christi DCCCXXVI: Can. 34. statuit: De quibusdam locis ad nos refertur, non Magistros, neque curam inveniri pro studiis litterarum. Idcirco universis Episcopis, subiectis que plebibus, & aliis locis, in quibus necessitas occurrit, omnino cura & diligentia habeatur, ut Magistri, & Doctores constituantur, qui studia litterarum, liberaliumque artium, ac sancta habentes dogmata assidue docent: quia in his maxime Divina manifestantur, atque declarantur mandata. Confirmatum est idem Decretum a Leone IV. in Concilio Romano anno DCCCLIII. additumque, ut si quando deessent in Scholis hisce, artium liberalium Professores, ne Catechistæ certe deessent, & Theologi, qui sacra docerent: Etsi liberalium artium Praceptorcs in plebibus, ut assulet, raro inveniuntur, tamen Divina Scripturae Magistri, & Institutores Ecclesiastici Officii nullatenus desint, qui & annualiter proprio Episcopo de ejusdem actionis opere solliciti inquisiti de-

*debeant respondere.* Tanta tunc erat litterarum calamitas. In his igitur Scholis Episcopilibus conjungenda erant humanæ litteræ simul cum Divinis. Atque ita rem se habuisse constat ex testimonio Scriptorum illius ævi a Lau-nojo congestis. Præsertim ex Trithemio in Chronico Hirsaugensi ad annum DCCCCLII. scribente, in Scholis Episcopilibus, & Monasteriorum præeunte Scholastico, sive Professore, præter sacras litteras, cursum trivii, & quadrivii absolutum fuisse. Nam medio ævo omnes artes in duas classes dividebantur, quarum inferior complectens Grammaticam, Rheticam, Dialecticam dicebatur cursus trivii, classis vero superior complectens Musicam, Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam dicebatur cursus quadrivii, uti constat ex Joanne Sariberensi. In Schola Ecclesia Paderbonensis hæc viguisse studia, tradit auctor vita S. Meinueri Episcopi apud Sudrium, die 5. Junii: *In Paderbonensi Ecclesia publica floruerunt studia, quando ibi Musici fuerunt, & Dialeti-ci enituerunt, Rhetici, clarique Grammatici. Ubi Mathematici claruerunt, & Astronomi habebantur, Physici atque Geometrici. Viguit Horatius, magnusque Virgilius, Sallustius, & Statius.* Atque alias quoque Scholas Ecclesiarum, & Monasteriorum, hæc fere studia complexas esse, probat doctissimus Thomassinus.

VII. Eodem hoc nono sæculo, revocandis in Italia litteris, & publicis Scholis constituendis, præter Romanos Pontifices, Lotharius Imperator, quem Ludovicus Pius ejus parens anno DCCXXIII. in consortium imperii adsciverat, & Italix regno præfecerat, suam operam contulit. Nam edito Capitulari, quod evulgavit Muratorius Tom. 1. Part. 2. Script. Ital. & Tom. 3. Antiqu. mediæ ævi, Dissert. 43. statuit, ut in omni Italia essent Scholæ quædam publicæ, ad quas e vicinis Oppidis adolescentes convenienter: *De doctrina vero, qua ob nimiam incuriam atque ignoriam quorumque Præposito-*

rum cunctis in locis est funditus extincta, placuit, ut sicut  
 a nobis constitutum est, ita ab omnibus observetur. Vi-  
 delicet ut ab his, qui nostra dispositione Artes docentes  
 alios, per loca denominata sunt constituti, maximum  
 dent studium, qualiter sibi commissi Scholastici ita profi-  
 ciant, atque doctrinæ insistant, sicut præsens exposcit ne-  
 cessitas. Propter opportunitatem tamen omnium apta lo-  
 ca distincte ad hoc exercitium prouidimus, ut difficultas  
 locorum longe positorum, ac paupertas nulli fieret excus-  
 satio. Primum in Papia convenientia ad Dungallum de  
 Mediolano, de Brixia, de Laudo, de Bergamo, de No-  
 varia, de Vercellis, de Derthona, de Aquis, de Genua,  
 de Asti, de Cuma. In Eboreja ipse Episcopus hoc per se  
 faciat. In Taurinis convenientia de Vighintimilio, de Al-  
 begano, de Vadis, de Alba. In Cremona discant de Regia,  
 de Placentia, de Parma, de Mutino. In Florentia de  
 Thuscia resplicant. In Fermo de Spoletinis Civitatibus  
 convenientia. In Verona de Mantua, de Tridento. In Vicen-  
 tia de Patavi, de Tarvisio, de Feltris, de Ceneta, de As-  
 tilo. Reliquæ Civitatis forum Julii ad Scholam concur-  
 rant. Magnam litterarum calamitatem, ut in tanta Italia  
 parte, nonnisi essent novem Scholæ publicæ, ad quas e  
 diffisit Civitatibus debuerunt se se adolescentes conferre.  
 Atque in his Scholis Ars docebatur. Hujus autem nomi-  
 ne censet Muratorius Grammaticam indicari, quod æta-  
 te illa vix ullus esset in Italia usus Rethoricæ; quod or-  
 dinatus Philosophia, ac Theologia cursus in Scholis tra-  
 di coepit nonnisi post annum millesimum; quodque  
 Divinarum Scripturarum studia haud dici potuissent Ar-  
 tes. Sola igitur Grammatica in his Scholis a Lothario  
 constitutis tradebatur. Verum tunc temporis Ars Gram-  
 matica humaniores quoque litteras, Poesin, Oratoriam,  
 & Historiam explicando veterum libros complectebatur.  
 Quapropter Joannes Monachus in vita S.Odonis Clunia-  
 censis Abbatis circa annum Dccccl. dicit hunc Gramma-  
 tica

*ticæ artis liberalibus studiis educatum.* Notat quoque Muratorius singulis Scholis unum præfuisse Magistrum, & Ticinensi quidem Gymnasio Dungallum Monachum Hibernum, qui e Britannia, ubi tunc vigebat res litteraria, venit in Italiam, & Bobiense Cenobium pluribus Libris ditavit, qui pro cultu SS. Imaginum contra Claudio Taurinensem Episcopum disputavit. At neque Romanorum Pontificum, neque Lotharii studio aucta est in Italia res litteraria. Imo Claudius Taurinensis Episcopus minime dubitavit Concilium quoddam Episcoporum Italæ vocare Congregationem indoctorum virorum. Et cum sæculo nono Carolus Calvus, uti scribit Herricus Monachus Antissiodorensis in præfatione ad vitam S. Germani, doctos viros in Galliam acciret ad litteras promovendas, in Græcia quidem, & Hibernia eos perquisisse dicitur, non autem in Italia. Tum ex Concilio Romano anno DCCXXVI. colligitur abundasse Italiæ Clericis indoctis, quos Concilium prohibet ministerio, *ut docti valeant ad debitum ministerium pervenire.* Et Episcopos ipsos inde monendos a Metropolitano, *ut doceri possint.* Romæ tamen haud extinctas fuisse litteras colligitur ex aliquibus doctis viris, qui tunc in Urbe florere, Anastasio, & Guillelmo Bibliothecariis, Joanne Diacono, aliisque; & e Schola Lateranensi, qua adhuc perdurabat, & ubi instituti fuere Sergius II. Stephanus VI. aliique hujus ævi Pontifices. Beneventi quoque nec defuere litteræ. Nam Anonymus Salernitanus, quem edidit Muratorius Tomo 2. Part. 2. Scriptorum rerum Italicarum, scribit, quo tempore Ludovicus II. Beneventi erat circa annum DCCCLXXX. *triginta duos Philosophos* eam Urbem habuisse, ex quibus unus insignis Ildebricus nomine inter illos degebat, non solum liberalibus disciplinis apprime imbutus, sed etiam probæ virtutis deditus. Opinatur Muratorius, ex commercio Græcorum, apud quos Barda Cæsar anno DCCCLIX. liberales

artes

artes revocaverat , tantam scientiæ copiam ad illos derivasse .

VIII. Sæculum decimum plane funeſtissimum naſta ſunt litteræ . De hoc sæculo Baronius : *Norū nunc inchoatur sæculum , quod ſuī asperitate , ac boni sterilitate ferreum , malique exundantis deformitate plumbeum , atque inopia Scriptorum appellari confuerit obscurum .* Et Bellarminus Lib. 4. de Rom. Pontif. Cap. 12. ait hoc sæculo nullum fuiffe indoctius , infeliciusque . Scribit quoque Carolus Sigonius de Regno Italiae Lib. 7. Cap. 178. hoc ſeculo , litterarum ſtudia fuiffe ferre nulla , niſi Philosophia , & Theologia ; nam *Jus Civile Romanum* uſque ad Lotharium Imperatorem prope Italiae fuit incognitum , & Medicorum uſus ſemper fuit major , quam dignitas , Poetæ , & Oratores , ſi qui hoc nomine digni erant ; ſibi potius , quam populo caneabant . Qui vero cæteris antecedere eloquentiæ laude , ac varia litterarum doétrina putabantur , iſi plerique Monachi erant . At neque Philosophia honorem ullum fuiffe , probat Brucherus , tum quia totus eruditioñis ambitus abſolvebatur circulo trivii , & quadriuui , omiſſa Philosophia , tum quia plerique etiam quadrivium non attingebant . Pluresque adducit causas Brucherus neglectæ in curſu artium Philosophiæ , quod nempe artes liberales , cum in Monasteriis , & Cathedralibus traderentur , hinc ad ſacra ſtudia ordinabantur ; quodque libri Philosophici expoſerent notitiam Græcæ Philosophiæ , cum tamen in illis ignorantia ſæculis nullus Græc doctor eſſet . Aliam cauſam subdit ex Christiano Thomaſio cur Mathematicæ , & Philosophiæ cura pauciflimos tangeret , nempe parum utile viſum fuiffe Clero , & Monachis , ut laici in talibus ſcientiis profundius informarentur , aut exercerentur , que omnem autoritatē humanam reſpunnerint , & vel rationes palpabiles , vel affenſum ſenſus communis deſiderant , qualespræ cæteris ſunt ſcientiæ mathematicæ . Accedit , ma-

magnam tunc temporis fuisse in Clericis, laicisque monitum corruptelam. Clericorum tanta fuerunt vitia, ut Ratherius Veronensis Part. 2. de contemtu Canonum dixerit, Italicos præ ceteris contemnere Clericos, & Canones, quia præ ceteris Clerici Itali luxuriae, & gulae deservirent, & non nisi barba, ac veste a laicis distinguerentur. De Romanis scribit Luitprandus Episcopus Cremonensis, & Legatus Ottonis Magni ad Graecorum Imperatorem: *Eos nos Longobardi tanto dignamur, ut inimicos nostros, commoti, nil aliud contumeliarum, nisi Romane, dicamus.* Censem Muratorius ad litterarum perniciem non mediocriter etiam contulisse penuriam Chartarum, & librorum. Nam Ægyptiacæ Papyri jam tunc rariores erant in Occidente, occupata a Saracenis Aegypto, & abrupto commercio inter Orientem, ac Occidentem. Sole itaque ad scripturam supererant Chartarum Pergamenarum, seu Membranarum, quarum usus fuerat antiquissimus, quæque carius emebantur, ut sæpe in eadem membra, obliteratis antiquis characteribus, novi scriberentur. Libri quoque rari, & magno in pretio, ac ex barbarorum incursione rariores facti. Jam diximus Carolum Magnum ab Adriano Pontifice petiisse, ac obtinuisse libros, eosque paucos, *quantum reperire potuit.* Id ipsum colligitur ex epistola Lupi Ferrariensis ad Benedictum III. circa annum DCCCLV. a quo petiit in Galliam mitti *Commentarios B. Hieronymi in Hieremiam, Tullium de Oratore, duodecim libros Institutionum Oratoriarum Quintiliani, Donati Commentarium in Terentium,* quos libros promittit se reddituros. Hinc vel librum donare tunc temporis, plurimi erat. De Stephano V. tamquam magnum aliquid dicitur in ejus vita apud Muratorium Tom. 3. Script. Ital. donasse Ecclesiæ S. Pauli librum *Commentariorum Prophetarum, librum gestarum rerum, librum Comitem, idest Ritualem.* Et idem Muratorius exhibet epitaphium insculptum tumulo Grecorii

gorii Cardinalis Tituli S. Clementis, in hac Ecclesia in Urbe inventum, ubi tamquam magnum donum notatur, Ecclesiæ suæ ad usum Clericorum qđedisse libros Veteris, ac Novi Testamenti. Vixit is circa annum DCCXLIIII. Et Turrigius in Crypt. Vatican. Par. 2. Cap. 8. duas antiquas donationes exhibet marmore inscriptas in Urbe, in quarum una Theubaldus quidam dono dedit Ecclesiæ S. Valentini sub Joanne IX. *Misssalem unum, Antiphonaria duo, unum Diurni, aliumque Nocturni Officii, Feriales duos, Librum Geneseos, cum Historiis Canonicis, Passionarium, Dialogum cum Scintillario, Innaria duo, librum ex Moralibus.* In alia vero inscriptione Romanus Presbyter se donasse ait Ecclesiæ S. Nicolai in Carcere *quinque libros Deptatico, Moralia Job, Bedam super Psalterium, Librum Prophetiarum, Librum sermonum, unum librum Concordiae, librum Manualem.* Ex hac librorum inopia, magnam cladem litteris inferri debuisse, perspectum est. In tanta autem clade, aliquas fuisse in Italia Scholas publicas, tradit Ratherius Episcopus Veronensis in Spicilegio Dacheriano, his verbis: *Pone quemlibet Nobilium Scholis tradi, quod utique hodie magis ambitu fieri videtur Episcopandi, quam cupiditate Domino militandi:* Et Atto Episcopus Vercellensis circa annum DCXL. in suo Capitulari Cap. 61. in Spicilegio Dacheriano statuit: *Presbyteri etiam per Villas, & Vicos Scholas habeant & si quislibet fidelium suos parvulos ad discendas litteras eis committere vult, eos suscipere, & docere non renuant, sed cum summa eos caritate doccant.* Unde patet, Parochiorum munus fuisse Scholas habere publicas, in quibus non Clerici soli, sed pueri quilibet, litteris erudirentur. Et notat Muratorius, inter alia munia Parochialia medio ævo recenseri *Scholas habere, Pueros edocere.* Sed quænam eset tunc temporis Italorum litteratura, edicit Glaber Rodulphus qui circa annum MXLV. suas scripsit Historias a Duchef-  
gio

nio editas : *Ipsorum quoque tempore ( anno nempe M. ) apud Ravennam quidam Vilgardus dictus studio Artis Grammaticæ magis assiduus , quam frequens , sicut Italæ semper mos fuit Artes negligere cæteras , illam seculari .* Hinc paucos Italos doctos tulit hæc ætas , Attonem Vercellensem , Luitprandum Ticinensem , aliosque nonnullos . Romæ quidem hoc sæculo jacuisse litteras , & librorum raritas , & morum corruptela , & frequentes in eligendis Pontificibus dissensiones satis ostendunt . At non tanta invaluit ignorantia , quantam effingit Arnoldus Episcopus Aurelianensis in Conciliabulo Remensi ajens , ut apud Baronium legitur ad annum DCCCCXCII . *Quum Roma hoc tempore nullus pene sit ( ut fama est ) qui litteras didicerit , sine quibus , ut scriptum est , vix Ostiariorum efficitur , qua fronte aliquis docebit , qui minime didicit :* Quæ ex maledicentia prolata esse probat Baronius , cum in altero Concilio Remensi paulo post celebrato , Leo Apostolicae Sedis Legatus tanta valuerit doctrina , ut ipsum Arnoldum confutaverit , atque Patres Concilii a priori sententia discedere impulerit . Addi potest Ratherii Veronensis Episcopi testimonium in suo Itinerario , ubi ait : *Qua ignorantia , quo melius exui , quo aptius possum , quam Roma doceri ? Quid enim de Ecclesiasticis dogmatibus alicubi scitur , quod Romæ ignoratur ? Illic summi , illic rotius Orbis Doctores &c.* Certe reviscere quodammodo coeperunt in Urbe litteræ , anno DCCCCXCIX . cum Gerbertus , quem alii Aurelianensem , alii Italum faciunt , insignis Philosophus , & Mathematicus , præceptor Roberti Galliae Regis , & Ottonis III . Imperatoris , Abbas primum Bobiensis , deinde Rhemensis , & Ravennæ Archiepiscopus supremum Pontificatum init sub nomine Silvestri II . Qui cum in Italia , & Germania moraretur , Codices omnium disciplinarum collegerat , tum ad sua studia , tum ad Monachorum usum , ut patet ex ejus epistolis a Duchesnio , & in Bibliotheca

Patrum editis . Nam in epistola 44. ad Ecbertum Abbatem Turonensem scribit : *Bibliothecam assidue comparo, & sicut Romæ dudum, ac in aliis partibus Italæ, in Germania quoque, & Belgio Scriptorum, Authorumque exemplaria multitudine nūmmorum redemi .* Et in epistola 130. ad Raymundum Monachum : *Noſti quanto ſtudio librorum exemplaria undique conquiram . Noſti, quo Scriptores in Urbibus aut agris Italæ paſſim habebantur : Age ergo fac, ut mibi ſcribantur Manilius de Afrologia, de Rhetorica .* Eundem curaſſe , ut a Gallia in Italiā mitterentur Scholastici , conſtat ex ipſius epiftola ad Ecbertum Archiepifcopum Trevenſem : *Si deliberaſt an Scholasticos in Italiā ad nos uſque dirigaſtis, confilium noſtrum in aperto eſt, quod laudabiliſter laudabimus, quod feretis, feremus .* Nomine Scholasticorum intelligendi ſunt Scolarum Magiftri , quo nomine ipſe Gerbertus vocatur in quadam ipſius epiftola edita a Mabillonio inter vetera Analœta ; tum in aliis ſuis epiftolis ſe Scholasticum inſcritbit . Gerberti doctrinam præfertim in Philosophia , & Mathematica Trithemius , aliique Scriptores commandant , adeo ut meruerit Philoſophus appellari . Cum vero Mathematicarum rerum eſſet peritiſſimus , & machinarum hydraulicarum artificiis stu- porem iniiceret , contigit ex illius ſæculi inſecitia , ut na- giæ criminis accusaretur . Cujus quidem calumnia a Ben- none Cardinali ſæculo undecimo in ſcenam productæ , in Henrici IV. Imperatoriſ gratiam contra Gregorium VII. & a Sigeberto Gemblacensi , ac Martino Polono arreptæ , falſitatē demonstrarunt viri docti variis argumentis , præfertim ex silentio Scriptorum coævorum , & laudibus , quibus Gerbertum extulerunt . Is igitur in Italia , & Urbe , quemadmodum Otto Imperator in Germania , pro illorum temporum conditione , aliquem bonis artibus honorem conservavit .

# C A P U T V.

## D E G Y M N A S I O R O M A N O SÆCULO DECIMO TERTIO

Romanorum Pontificum cura de restaurandis Scholis II. Et Imperatorum . III. Quæ fuerit his temporibus rei litterariorum facies in Italia . IV. Studium utriusque Juris Innocentius Quartus in Urbe statuit . V. Honorius Tertius instituit Scholam , & Magistrum Sacri Palatii . VI. Albertus Magnus , & Sanctus Thomas Aquinas docent in Schola Sacri Palatii . VII. Beatus Ambrosius Sanfedonius restaurat in Urbe studia Theologica , VIII. De Lectoribus Sacri Palatii .

- I.  Onarum artium studiis, quæ Silvester II. Romanus Pontifex , & Otto Imperator excitaverant , obstatissime videntur saeculis undecimo , & duodecimo , barbararum gentium irruptiones , & frequentes in Palæstinam expeditiones , quæ Episcopos , Principes , Clericos , Laicos occuparunt . Non defuit tamen litteris Romanorum Pontificum patrocinium , quorum decretis sepiissime cautum erat , ne deessent publicæ Scholæ in Ecclesiis Cathedralibus . Gregorius VII. in Concilio Romano , anno MLXXIIII. jussit , ut omnes Episcopi artes litterarum in suis Ecclesiis doceri facerent . Mediolanensem hujusmodi Scholam prope S. Ambrosii Ecclesiam , ubi Clerici vacabant Philosophia , memorat Landulphus in Historia Mediolanensi edita a Muratorio inter Scriptores rerum Italicarum . Jussit & Lateranense Concilium sub Alexandro III. celebratum anno MCLXXX. Cap. 18. ut in Ecclesiis omnibus Cathedralibus Magister consili-

stitueretur, qui Clericos ejusdem Ecclesie, & Scholares pauperes gratis doceat, cui Beneficium aliquod Ecclesiasticum esset concedendum, ne a suis discipulis mercem accipere cogeretur. Additum, ut in Ecclesiis, ac Monasteriis illis, Scholæ restaurarentur, quæ forte temporum injuria desiscent. Decreta hæc confirmavit Alexander III. Cap. *Quia nonnullis.* Titulo *De Magistris*, statuitque, ut nedium in Cathedralibus Ecclesiis, verum etiam in aliis, Magister esset, qui Clericos ipsarum Ecclesiæ, & aliarum gratis in Grammatica facultate, ac aliis instruat juxta posse; utque in Metropolitanana Ecclesia docendis Sacris Litteris Theologus præficeretur. Ab eodem Pontifice pluribus epistolis Decretalibus cautum est, ne aliquid pretii exigeretur pro concedenda facultate docendi, & ut hæc facultas idoneis viris minime deneretur, ut in Cap. *Quanto,* Titulo *De Magistris*: *Eis distracte præcipiat, ut quicumque viri idonei litterati volunt regere studia litterarum, eos sine molestia, & exactione qualicumque scholas regere patientur.* Quæ omnia ad majus facilisque litterarum incrementum spectabant. Neque hæ Scholæ, quas in Ecclesiis esse Romanii Pontifices imperabant, solis patebant Clericis, patebant enim & laicis, uti indicant illa Concilii Lateranensis verba: *qui Clericos ejusdem Ecclesie, & Scholares pauperes gratis doceat.* Præterea Lateranenses Patres se eo Consilio ad hasce Scholas promovendas adduci affirmant, quo perspectum fit, eos tum Clericis, tum laicis consulere voluisse: *Quoniam Ecclesia Dei, inquit, & iis, quæ spectant ad subsidium corporis, & in iis, quæ ad profectum animarum proveniunt, indigentibus, sicut pia mater providere tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus juvari non possunt, legendi, & proficiendi opportunitas subtrahatur.* Quæ Episcoporum cura certe universos complectitur. Cæterum raros fuisse per hæc tempora Magistros Theologie, indicat Honорius III. Cap.

*Cap. Super specula Tit. De Magistris*, ubi renovans Concilii Lateranensis decretum, ait : *quia super hoc propter raritatem Magistrorum se possent forsan aliqui excusare, ab Ecclesiarum Prælatis, & Capitulis ad Theologiam professoris studium aliqui docibiles desinentur, qui cum docti fuerint, in Dei Ecclesia velut splendor fulgeant firmamenti, ex quibus postmodum copia possit haberri Doctorum.*

II. Huic Romanorum Pontificum studio de Scholis, litterisque restaurandis accessit simile studium nonnullorum Imperatorum, quorum auctoritate excitata sunt hoc anno plurimæ Academiæ, sive Universitates. Nam Scholæ illæ publicæ olim a Lothario I. in Italia erectæ, uti observat Clarissimus Muratorius Dissert. 44. Tom. 3. Antiqu. medii ævi, nec Universitates, nec Academiæ dici proprie potuere ; quod unus in illis Magister incumberet litteris edocendis, quemadmodum Ticini unus Dungallus, Eporediæ unus Episcopus ; atque adeo Academicarum in Italia restauratio, post extinctionem Romanum Imperium, ad hac tempora est referenda. Sæculo duodecimo, Juris Romani studium ubique cœpit invalescere. Cum enim Pisani, qui classe adiuverant Lotharium Impetratorem contra Rogerium Ducem Apuliae bellum gerentem, inopinato reperiissent Amalphi Digestorum Libros, ac Pisas adsportassent, quos deinde initio saeculi decimiquinti, Florentini in patriam detulere ; cumque iisdem temporibus, repertus fuerit Ravennæ, quæ Civitas longo tempore Romanis legibus vixerat, Constitutionum Imperialium liber, & inde cæteri libri Juris, imo & Digestorum aliud exemplar in lucem venerit ; hinc Jus Romanum post diuturnum exilium, oblivionemque rediit in Italiam, revixitque. Sunt tamen viri clarissimi, qui, affirmantibus aliis, negant Pandectarum Codicem a Pisani apud Amalphim repertum. Et Muratorius testis est, ante annum M<sup>c</sup>XXXV. quo inventus est Codex Amal-

phi-

phitanus, libros Digestorum notos aliquibus in Italia fuisse, ac adductos in Charta quadam anni DCCLII. pro Episcopo Aretino contra Episcopum Senensem. Ut ut res istae se habuerit, certum est duodecimo saeculo Jus Romanum in Italia e tenebris emersisse, & Italorum studia ad illius interpretationem, ac usum continuo exarsisse. Nam Lotharius Imperator publico edicto in omnes Imperii regiones emissso decretivit Jus Romanum in Scholas publicas, inque omnia Tribunalia admitti, ex eoque imposterum causas judicari, deletis legibus Longobardorum, & vestigiis pristinæ servitutis. Primam autem Juris Civilis Scholam aperuit Bononiæ, statuitque Professorem Irnerium, qui tam egregii facinoris auctor fuerat Imperatori. Qui cum Graciam linguam didicisset, Juris quoque scientiam ex Urbe Constantinopolis secum in Italiam aduexisse creditur; ibi namque adhuc patebant tum ceterarum artium Scholæ, tum præcipue Juris Civilis, quod suppressis Latinis Justiniani libris e Gracis Basilicorum Codicibus promebatur. Itaque duodecimo saeculo, Italia, & præcipue Bononiensis Schola excelluit studio Juris Romani, ut ab Anonymo quodam, quem vulgavit Muratorius Tom. 5. Script. Ital. in libro de bello & excidio Comensis Civitatis ad annum MCXXVII. Bononia jam docta vocetur. Unde coniicit Muratorius, jam ante inventum Codicem Pandectarum, & sub finem undecimi saeculi Irnerium Bononiæ docuisse. An alia quoque disciplina in Schola Bononiensi tum traderentur, satis non constat. Censet doctissimus Muratorius anno MCCVIII. Boncompagnum Florentinum fuisse primum Grammaticæ, & humaniorum Litterarum Professorem. Sigonius in Historia Bononiensi ad annum MCCXIX. memorat Honorii III. epistolam ad Episcopum Bononiensem, ut Theologiae studium in Urbe aferret, neque Religiosos, aut Juri Civili, aut Physicae operam dare permitteret. Tantaque fama claruit Bononiensis Schola, ut Odol-

fre-

fredus, qui anno **MCCCLXII.** ibi Leges docebat, scripserit:  
*Vidi ego Bononiae, aetate Domini Azonis, quum Schola-*  
*res poterant vitare forum in causa criminali, & ade-*  
*rant eo tempore ferme decem millia Scholarium. Quod*  
 quidem cum Bononiensis Civitatis potentiam quamaxime  
 augeret, hinc Professores adigebantur sacramento,  
 nullibi nisi Bononiae Jurisprudentiae Scholam habituros,  
 neque ullo modo auctores futuros, ut Bononiensis Scho-  
 la gloria minueretur. Hujus iuramenti exempla quædam  
 ex Archivo Bononiensi depromta exhibit Muratorius.  
 Id tamen impedit non potuit, quin plures viri docti  
 alibi docuerint. Seculo decimo tertio iusignis fuit Scho-  
 la Legum Mutinae, Professore Guidone de Luzaria, quem  
 deinde Carolus I. Andegavensis Neapolim accersivit.  
 Celebre etiam fuit Gymnasium Patavinum in odium Ro-  
 noniensium a Friderico II. erectum anno **MCCXXII.** edi-  
 to Diplomate, quo revocavit Constitutionem latam de  
 Studio & Studentibus Bononiæ. Ab eodem Imperatore  
 restaurata est Neapolitana Academia ad hæc usque tem-  
 ra celeberrima. Aliæ quoque publicæ Scholæ in Neapo-  
 litano Regno erectæ, uti testatur Nicolaus de Jamilla  
 Tom. 8. Script. rerum Ital. *Ipse vero Imperator libera-*  
*lium artium, & omnis approbata scientia Scholas in*  
*Regno ipso constituit, Doctoribus ex diversis Mundi par-*  
*tibus per præmiorum liberalitatem accitis.* Celebres  
 etiam fuere his temporibus in Italia Academias Florenti-  
 na, Pisana, Perusina, Ferrarensis, & aliæ, de quibus  
 agit Middendorpius in libello Academiarum totius Or-  
 bis. Quo autem ritu Doctores ad publicum docendi mu-  
 nus accenserentur, habetur ex Charta quadam an. **MCCXX.**  
 edita a Muratorio, qua Jacopinum de Ruffinis Parmen-  
 sem ad publicam Juris Civilis in Gymnasio Patavino pro-  
 fessionem Prætor Patavinus invitavit. Denique Acade-  
 miarum in Italia splendori non parum contulit Frideri-  
 cus Enobardus Imperator, lata anno **MCLVIII.** Authenti-

ca *Habita*, quæ extat in Codice *Ne filius pro patre*. Ea enim libera permisit itinera, causa studiorum: omnibus, qui causa studiorum peregrinantur Scholaribus, & maxime Divinarum atque sacrarum Legum Professoribus hoc nostræ pietatis beneficium indulgemus, ut ad loca, in quibus exercentur studia litterarum, tam ipsi, quam eorum nuncii veniant, & in eis secure habitent: vetuit illis aliquam injuriam irrogari, illorumque negotia permisit, vel ab Episcopo, vel a Rectore Gymnasi definiri. Sunt qui putant latam hanc sanctionem a Friderico II. Imperatore, sed anno MCLVI 11. is imperio minime praे erat.

III. Cæteris liberalibus Disciplinis haud tanta fuit in Italia fortuna, quanta fuerat Juri Romano. Narratur a Leone Ostiensi in Chronico Cassinensi Lib. 2. cap. 33. In Synodo Romana neminem Berengario valuisse obsecrare, ideoque Albericum evocatum fuisse ad Synodum, cumque post multos verborum conflictus, cum neuter cederet, unius hebdomadæ acceptis induciis, librum adversus Diaconum edidisse, & omnes ejus assertiones dextruxisse. Et Sigebertus scribit, Albericum præstantis doctrinæ virum, quod Berengarii facundia in dicendo resistere non potuisset, spatium dierum septem ad respondendum petiisse. Hunc Albericum postea Cardinalem Petrus Diaconus in libro de viris illustribus Cassinenibus vocat singularē illis temporibus virum, & Philosophum insignem. A Baronio tamen ad annum MLIX. hæc narratio exploditur. Certe tamen ætate illa Dialectica inter artes liberales præcipuum habebat locum, atque in hac palestra Berengarius cum asseclis suis præcipue fuit versatus. Hinc ex innumeris quæstionibus ope Dialecticæ excogitatis, enatum novum genus philosophandi, quod vocatur Philosophia Scholastica, quia e Scholis Monasteriorum, in quibus Dialecticæ argutia vigebant, prodiit. Præsertim in Schola Parisiensi duodecimo sæculo obtinuit

nuit Dialecticæ studium, teste Abaelardo in Historia calamatum suarum, qui in hac disciplina fuit omnium verissimus. Et ad audiendum Abaelardum ex Urbe quoque confluabant Parisios adolescentes, uti Fulco in epistola ad ipsius data testatur: *Roma tibi suos docendos transmittebat alumnos; & quæ olim omnium artium scientiam auditoribus solebat infundere, sapientiorem se sapiente, transmissis Scholaribus monstrabat.* Addit ex Anglia, aliisque dissitis regionibus adolescentes, ut erudirentur in Dialecticis Abaelardum adiisse. Quamvis tamen per hæc tempora paucos Litteræ habuerint in Italia cultores; habuere tamen aliquos, præsertim Lanfrancum, & Anselmum, quorum opera, uti olim, ita etiam hac ætate, ex Italia in Galliam, Britanniamque transmigrarunt Litteræ. Testis est Guilelmus Malmesburiensis libro 1. de Gestis Anglorum, Lanfrancum *liberales artes, quæ jamdudum forduerant e Latio in Gallias vocasse, & acuminis suo expolivisse.* Et Guitmundus Episcopus Aversanus in libro de veritate Corporis, & Sanguinis Christi ait: *Per Dominum Lanfrancum, virum & que doctissimum liberales artes Deus recalcere, atque optime reviviscere fecit.* Eadem fere habet Guillelmus Gemmeticensis lib. 6. Historia Normannorum. Tunc Parisiensis Schola assurgere cœpit, Italis quoque ad eam confluentibus, causa addiscendi Disciplinas illuc a Lanfranco aduectas. Et hujus quidem discipuli fuere Alexander II. & Gregorius VII. Pontifices Summi. Tantaque doctrinæ fama celebris erat Parisiensis Schola, ut teste Ottone Frisingensi Lib. 1. Cap. 45. de gestis Friderici I. quum suspectæ quædam propositiones Giberti Porretani Pictaviensis Episcopi delatae essent ad Eugenium III. Papam anno MCXLVI. is responderit: *Se Gallias introire, ibique de hoc verbo, eo quod propter litteratorum viorum copiam ibidem manentium opportuniorem examinandi facultatem haberet, plenus velle cognoscere.* Sed

ad Italiam ut redeamus, ibi a s<sup>e</sup>culo duodecimo viguit Studium Juris Romani. Patet ex Pancirolo in libro de Claris Legum Interpretibus, plures tunc temporis floruisse Juritconsultos, variisque in Italiæ Gymnasiis doceuisse. Dialectica suum habuit locum. Huic accessit studium librorum Aristotelis, qui in Arabicum versi pervernerant in Occidentem; & aliorum Orientalium librorum, quos Constantinus Monachus Cassinensis peritissimus Orientalis scientiæ aduexit in Italiam. Hinc errores illi erupere, quos enumerat Joannes Franciscus Buddeus in libro de Hæresibus ex Philosophia Aristotelica ortis. Hinc etiam in Academia Parisiensi proscripti Aristotelis libri physici, ac metaphysici, cum a Cardinali Roberto de Corceone, cui demandata fuerat cura reformandæ Academiæ, tum a Simone Cardinali Legato Gregorii IX. de qua re videndus Launojus in libro de varia Aristotelis fortuna. At in Italia, & alibi non eadem fuit Aristotelis fortuna. Nam in Germania, & Italia eos vulgari curavit Fridericus II. Imperator magnus Litterarum patronus, qui Galeni, Aristotelis, & aliorum Philosophorum Opera e Græco, & Arabico verti imperaverat. Extat apud Petrum de Vineis Lib. 3. ep. 69. hujus Imperatoris epistola ad Bononienses Professores, qua eis libros plures Philosophicos transmittit. Tum in Academiis Bononiensi, Patavina, Ferrarensi, Neapolitana lectus Aristoteles, inualuitque Philosophia Paripatetica Saracenica. quam in Germania Albertus Magnus, & in Gallia, ac Italia Thomas Aquinas propagarunt; adeo ut annis Christi MCCCLXVI. & MCCCLII. Cardinales, quibus commissa fuit cura reformandæ Parisiensis Academiæ, Aristotelis libros publice legendos permiserint. Denique præter Legum, & Peripatetice Philosophie studia censet Munitarius, tum temporis Italos in publicis Academiis operam dedisse Trivio & Quadrivio nempe Grammaticæ, Rhetoricæ, Dialecticæ, Geometria, Arithmetica, Mu-

līca, Astronomia. Sed politiores Litteræ nonnisi sāculo decimo tertio reviviscere cōperunt opera Dantis Aligerii, ejusque discipuli Francisci Petrarchæ, quorum conatus imitati sunt innumeri viri eruditæ, qui ex horum disciplina prodierunt.

IV. Perlustratis Scholis, statuque rei litterariae in Italia, adeundum jam nobis est Romanum Gymnasium, quod ab Innocentio IV. Pontifice anno MCCXLIIII. Studia accepit Juris utriusque. Diximus, duodecimo sāculo auctoritate Lotharii Imperatoris, & opera Irnerii Juriſconsulti, tum Bononiae, tum in aliis Academiis Jus Romanum publice doceri cōpisse. Eadem aetate, auctore Gratiano, prodiit Juris Canonici Collectio, quæ summo plausu excepta, pluresque nostra Commentatores cōpedit etiam e publicis Cathedris doceri. Igitur Innocentius Pontificii non minus ac Cæsarii Juris consultissimus, ut ejus testantur Commentarii in quinque Libros Decretalium, & Liber apologeticus de jurisdictione Imperii, & auctoritate Pontificis contra Petrum de Vineis editus, qui pro Friderico Imperatore scripserat, unde *Canonistarum splendor*, atque *Organum veritatis* dicitur a nonnullis, sapientissimo consilio decrevit, ut in Urbe vigerent studia Juris Ecclesiastici, & Civilis. Addidit huic studio privilegia, illa nempe omnia, quæ aliis Studiis generalibus collata essent, illudque peculiare, ut iis, qui in Romano Gymnasio Juribus operam darent, fas esset suorum Beneficiorum fructus percipere, ac si in Ecclesiis suis residerent. Namque de Jure communi Cap. *Super specula* Tit. *De Magistris*, hoc privilegium solos complectitur, qui incumbunt Theologicis rebus. Extat Innocentii IV. Constitutio in Libro Sexto Decretalium Cap. *Cum de diversis*. Tit. *De privilegiis*, atque ita se habet: *Cum de diversis Mundi partibus multi confluant ad Sedem Apostolicam quasi matrem, nos ad communem tam ipsorum, quam aliorum omnium Commodum,*

& profectum paterna sollicitudine intendentes, ut sit  
 iis mora hujusmodi fructuosa, providimus, quod ibidem  
 de cætero regatur & vigeat studium Juris Divini, &  
 humani, Canonici videlicet & Civilis. Unde volumus,  
 & statuimus, ut studentes in Scholis ipsis penes Sedem  
 eamdem talibus omnino privilegiis, libertatibus, & im-  
 munitatibus gaudeant, quibus gaudent Studentes in Scho-  
 lis ubi generale regitur Studium, ac recipiant integre  
 proventus suos Ecclesiasticos, sicut illi. Hinc plurimi In-  
 nocentium IV. faciunt Romani Gymnasi primum aucto-  
 rem. Unde & Joannes Andreas in Clementina prima  
 De Magistris asserit Bononiensem Academiam Romanam  
 esse antiquorem. Et Passerinus in Commentario ad hanc  
 Decretalem faretur quidem Romanum Gymnasium anti-  
 quissimum, & a priscis Imperatoribus exstructum; atta-  
 men Innocentium IV. cenfet primum e Romanis Ponti-  
 ficibus illud restaurasse. Id vero de solis Legum studiis  
 intelligendum est, quæ primus Innocentius Romano re-  
 stituit Gymnasio. Cum enim sæculo duodecimo post lon-  
 gam oblivionem Jus Romanum prodierit in lucem, ac  
 publice doceri coeperit; cumque etiam Jus Pontificium  
 tunc temporis sedem in Scholis publicis habuerit, hinc  
 consentaneum erat, ut hæc præclarissima studia in Urbe  
 quoque vigerent. Quod quidem præstitit Innocentius.  
 Cæterum ante Innocentium erat in Urbe Schola publica  
 Theologicarum rerum, Schola Sacri Palatii, quæ nec  
 desuit medio ævo; & hanc Honorius III. restauraverat.  
 Quapropter, Innocentio auctore, nonnisi Jura Ecclesias-  
 tica, & Civilia in Urbe publice interpretari coeperunt;  
 & id indicant ipsius Pontificis verba: *providimus quod*  
*ibidem de cætero regatur & vigeat Studium Juris Di-*  
*vini & humani, Canonici videlicet & Civilis.* Preterea  
 Innocentius Scholis publicis Urbis contulit privilegia  
 omnia, quæ aliis Universitatibus collata essent. Nam similiare  
 erat tunc temporis privilegia erectis Universitatibus.

bus expetere, ac obtinere a Romanis Pontificibus. Ipse Innocentius, teste Ciacconio *Auditeores Academie Parisiensis vettigalibus exemit, & ne extra Lutetiam per litteras Apostolicas super litibus inter eos exortis trahantur, primus omnium vetuit.* Academias quoque Tolosanam, Valentinam, & Placentinam pluribus ab Innocentio auctas prærogativis, testatur Raynaldus in Anna libus. Itaque sub tanti Pontificis patrocinio floruit in Urbe pro conditione illorum temporum res litteraria. Nam etiam familiaritate sua, & honoribus viros doctos prosequebatur; unde ait Ciacconius. *Dotorum virorum familiaritate, eum mirifice delestatum fuisse testimonio sunt quatuor ipsius Cardinalium creationes, quibus Cardinalium sedes jampridem vacuas optimo quoque & doctissimo in Collegium cooptato replevit.* In eorum numero fuit Petrus Capoccius Romanus, qui ex suis paternis bonis Collegium dictum Sapientiae, Perusiae excitavit, ubi quadraginta juvenes alerentur, qui Litteris addiscendis operam darent. Iisdem temporibus eximii quidam Jurisconsulti Romæ fuerunt. Goffredus Tranensis Gregorii IX. Cappellanus, qui Juris disciplinam, servato Decretalium ordine, in compendium redegit: Bernardus Compostellanus Innocentii IV. Cappellanus, cuius jussu *Causus Decretalium* confecit, & eruditos in eas Commentarios composuit, quos *Apparatus* vocant: Durandus Speculator Causarum Auditor in Curia Romana, pluribus libris, & operibus clarus, & Episcopatu Mimatensi celeberrimus: Bernardus Bottonus Parmensis Sacri Palatii Auditor, Glossarum collector præstantissimus: Henricus Hostiensis, quem Innocentius Ebroudensi Ecclesiae præfecit, aliquique, quorum opera maximum in Urbe, & Academia splendorem Legibus sive Ecclesiasticis, sive Civilibus conciliavit. Denique ex hac Innocentii IV. Sanctione colligitur, tunc primum Romanam Academiam ad ceterarum Academiarum nor-

mani

mam compositam esse; cum illi communia fecerit privilegia omnia, quibus utebantur *studentes in Scholis ubi generale regitur Studium*. Jam vero cæteræ Universitates suum habebant Rectorem, quem ipsi Professores, Discipulique eligebat; & is ex Constitutione *Habita* Friderici Imperatoris in illorum negotiis definiendis ordinariam exercebat jurisdictionem. Nam Fridericus aut Episcopum, aut Dominum, aut Magistrum suum permeritat a Studentibus adeundum, ut in eorum negotiis jus diceret. Ubi nomine *Domini*, non quidem Magistratus loci, aut Præses Provinciae indigitatur, uti nonnullis visum est; cum certum sit, Fridericu[m] exemptos voluisse Scholares a foro Præsidis, vel Magistratus; nec is *Dominus* dici consueverit, uti observat Cujacius. Alii eumdem *Dominum* ac Magistrum faciunt. Alii *Dominum* centent intelligendum Rectorem Academiae, *Magistrum* vero peculiarem cujusque Præceptorem. Atque hæc est sententia Petri Rebuffi Lib. 3. de privilegiis Scholastico-rum. Certe Bonifacius VIII. in sua Constitutione de Studio Urbis, nomine *Domini*, cui Fridericus hanc jurisdictionem concesserat, intellexit Rectorem. Nam Rectori Academiae Romanæ adscripsit jurisdictionem definendi causas civiles, & criminales Professorum, & Discipulorum, innovata Friderici Imperatoris Sanctione. Ex his vero patet Romanam Academiam ab etate Innocentii IV. suum habuisse Rectorem donatum hac præclarissima jurisdictione.

V. Diximus, publicas Theologicarum rerum Scholas ante Innocentii Quarti tempora in Urbe extitisse. Nec Scholæ illæ Urbi deesse poterant, quas Concilium Lateranense, Alexander III. aliquie Pontifices, ut in omnibus essent Ecclesiis Cathedralibus imperarunt. Diximus quoque, medio ævo in ipso Palatio Pontificio insignem viguisse Scholam sacrarum rerum. Hanc temporum injuria extinctam restaurare cœpit Honorius III. anno

na mcccixiiii. cum instituit Scholam, Magistrumque Sacri Palatii, suadente S. Dominico Fundatore amplissimi Ordinis Prædicatorum, quem virum sanctissimum, atque doctissimum, primum huic Scholæ prefecit. Rem ita narrat Malvenda in Annalibus Ordinis Prædicatorum: *Sanctæ Sabinae Monasterium vicinum erat Pontificis Maximus adib⁹. Quare cum B. Dominicus cerneret quotidie, occupatis cum Pontifice Cardinalibus, eorum ministros in Aula variis deambulationibus, ac nugis tempus tere-re, indoluit, & Pontificem adiit, ac dixit turpe, & da-mnosum esse, tempus a tanta multitudine in cassum teri, sibique videri utile futurum, si tantisper dum Cardina-les cum eo in negotiis occupantur Ecclesiæ, quispiam do-ctus utile aliquod publice interpretaretur. Placuit ad-modum Honorio consilium, & ipsi, qui consulverat (nam magnus in sacris Litteris vir erat) id negotium dedit, quod libenter suscepit ille, & quotidie Pauli Apostoli, magno auditorum confessu, & attentione interpretari epistolas cepit. Atque adeo res placuit, ut deinceps in-stitutum sit, ut ex Ordine Prædicatorum ad ejusmodi munus aliquis semper eligeretur, & dignitatis ille titu-lo, qui delectus fuisset, insigniretur, Sacri Magister Pa-lati diceretur. Eadem in vita Honorii narrat Oldoinus. Hæc igitur fuit occasio instituendæ Scholæ, & Magistri Sacri Palatii. Quæ deinde Schola non solos Cardinalium ministros complectebatur, sed universos, qui voluissent edoceri. Ne vero quis putet Sanctum Dominicum in Palatio Pontificio egisse potius Concionatorem, quam publicum Sacrae Scripturæ Professorem, audiendus Sanctus Antoninus, qui in Hist. Part. 3. Tit. 22. Cap. 2. ita refert: *Ad sapientiam Scripturarum, & Sacrae Theolo-gie totum se applicans B. Dominicus, amore ejus noctes ducebat insomnes, ut sacra ejus testatur Historia; inde que hauisit avide, quod postea effudit abunde: Magisterque factus in sacra Theologia, primusque Magister Sacri Pa-lati,**

latii, quæ postea dignitas Ordini Prædicatorum fuit inducta, legit in Curia Romana, & aliis locis plures libros Paginæ sacrae, disputans frequenter contra hæreticos, & prædicans, & exhortans cunctos fideles, & maxime per Ordinem suum, cui soli collatus est titulus Ordinis Prædicatorum. Audiendus etiam auctor coævus, Iannes de Columna, Ordinis Prædicatorum, quem Alexander IV. præfecit Ecclesiæ Messanensi, in libro deiris illustribus, inquiens de S. Dominico: *Cum autem esset Vir Dei Roma multi ad ejus sanam doctrinam convolabant. Legebant enim tunc in publicis Scholis Paulum, ad cuius Scholas constuebat non modica turba Scholarium, & etiam Prelatorum, & Magister ab omnibus vocabatur.* Addit, scripsisse illum Commentarios in epistolas Pauli. Indubium itaque est, S. Dominicum egisse in Schola Palatii Pontificii publicum Sacrarum Scripturarum Professorem, primumque huic Scholæ præfuisse. Hinc ipsi, & ejus successoribus, adscriptus *Magistri* titulus, quo donabantur, qui e Cathedra docerent, vel docuissent. Hinc dicti *Magistri Sacri Palatii*, quod Scholis Sacri Palatii præcessent. Certe S. Dominicci successores, in hoc præstantissimo officio, diu hoc docendi munere functi sunt. Fatetur doctissimus Jacobus Echard Tomo I. Scriptorum Ordinis Prædicatorum, pag. 21. quod saeculo decimo tertio, Magistri Sacri Palatii munus in Schola Romana, & Pontificia regimine, & in publica Sacra Scriptura expositione potissimum contineretur, quos duplice hoc officio functos certo nobis constat. Id etiam fatetur Fontana in libello de Magistro Sacri Palatii. Et quidem B. Bartholomæus de Bragantiis, Ordinis Prædicatorum, quem Fontana proximum facit in hoc munere S. Dominicci successorem, deinde Episcopus Vicentinus, libros Dionysii Areopagita in Palatio explicavit, ac Commentarii illustravit. Durandus a S. Portiano vir doctissimus, Magister Sacri Palatii sub Joanne XXII. tum Episco-

scopus Meldensis , ipsem in suis ad libros Sententiarum Commentariis fatetur se in Palatio Pontificio Sacras Scripturas docuisse . Nam etiam Pontifices , qui Avenione confederunt , ibi Magistrum , Lectores , Scholamque habuerunt Sacri Palatii . Sed & jus constituendi Doctores Theologiae , quod Magistro Sacri Palatii incumbebat , quodque ei confirmavit Eugenius IV. uti dicendum erit suo loco , ostendit illum praeuiissae Scholæ Palatinæ Theologicarum rerum . Et hujus illius munera intuitu Pius V. Constitutione edita anno MDLXX. declaravit Magistrum Sacri Palatii Canonicum Vaticanæ Basilicæ , concessa illi Præbenda Theologali , juxta Concilii Tridentini decreta : *Basilicæ prædictæ* , ait , *illiusque personis per commodius , valdeque utile , & necessarium esse censentes , ut unam Theologalem Præbendam in dicta Basilica insituamus , illamque officio Magistri Palatii hujusmodi adscribamus , quo facilius Magister dicti Palatii pro tempore existens personis Basilicæ , & Palatii hujusmodi doctrina , & opera sua , & sacrarum Litterarum , & doctrina ejusdem D. Thomæ interpretatione , & lectura prodeesse , ac onera officii hujusmodi sibi pro tempore incumbentia facilius perferre , commodiusque sustentari possit . Quam pii V. sanctionem deinde Gregorius XIII. revocavit . Quæ omnia evincent , primam hujus munera institutionem fuisse , ut in Pontificio Palatio Theologicas res , & sacras Litteras edoceret , Scholisque præflet , quæ in Palatio habebantur . Postea ab hoc docendi munere cessarunt Sacri Palatii Magistri , quod illorum opera sapissime uterentur Pontifices in gravissimis Ecclesiæ negotiis , quod eis non raro Legationes committerent , quod in Conciliis illos adesse vellent , quodque sacris rebus in Palatio edocendis incumberent Lectores Sacri Palatii . Nihilotamen minus novis privilegiis , ac juribus aucta est dignitas Magistri Sacri Palatii , quæ nonnisi viris selectissimis consuevit committi . Leo X. in Concilio*

Lateranensi v. Paulus V. Urbanus VIII. decreverunt, ne ulli in Urbe typis ederentur libri, inconsulto Palatii Apostolici Magistro. Sed hæc, aliaque illius jura, & officia in eximio libro ad hanc rem mox edendo complectitur eruditissimus Joseph Catalanus pluribus jam evulgatis libris præclarissimus.

VI. In hac Schola Sacri Palatii, quam Honorius Papa III. instituerat, seu potius restauraverat, & ubi S. Dominicus, tum alii doctissimi ex Ordine Prædicatorum, sacras res pertractaverant, docuerunt quoque hoc sæculo decimo tertio Albertus Magnus, ejusque discipulus S. Thomas Aquinas. Ille quidem Romam venit anno MCCLV. Alexandro IV. Pontifice, ut ibi Dominicanis suis, ac Minoritis apud Pontificem patrocinaretur, quos ab Universitate Parisiensi amovere conabantur Parisienses Professores. Hac occasione, petente Pontifice, vir doctissimus e cathedra disseruit de Evangelio S. Joannis, deque epistolis Canonicis, uti narrat Cantipratanus Lib. 2. Cap. 10. *Sed post præfatas disputationes cum adpetitionem D. Papæ, & omnium Cardinalium ipse Magister Albertus Evangelium Joannis, & Epistolæ Canonicas miro, & inaudito modo super omnem hominem exponendo legisset.* Non alibi sane, quam in Schola Sacri Palatii. Ecce enim Pontifex, Cardinalesque optassem, ut in Scholis sui Ordinis, vel quæ ad Palatium Pontificium minime spectabant, ille dissereret? Sed ipsemet Albertus Magnus Par. 2. Summæ indicat, se in Palatio Pontificio lectiones habuisse de unitate intellectus contra Averroem. *Hec omnia, ait, aliquando in Curia collegi existens ad præceptum D. Alexandri Papæ, & factus fuit ibidem libellus, quem multi habent, & intitulatur contra Averrois.* Verisimile est, hanc questionem de unitate intellectus, non ad Philosophiam, sed ad Scholasticam Theologiam, quam ille tractabat, spectasse. Quod igitur Albertus Magnus in Pontificiis Ædibus docue-

cuerit, hinc illum Petrus de Prussia in ipsius vita Cap. 32. affirmat, fuisse Lectorem Sacri Palatii, & Jacobus Echard Tom. 1. Script. Ordin. Prædic. recenset eumdem inter Magistros Sacri Palatii. Huic viro tam insigni præclarissimum illud Ecclesiæ lumen Thomas Aquinas in eodem munere successit. Eum namque e Schola Parisiensi, ubi magna eminebat doctrinæ fama, accersitum anno MCCLXI. jussit in Urbe res Theologicas pertractare Urbanus IV. Pontifex, Theologiæ, cui in Academia Parisiensi vacaverat, amantissimus. Ita quidem testantur in Urbani IV. vita Nauclerus, Platina, & Ciacconius, quorum postremus hæc scribit de S. Thoma: *Romam ab Urbano accersitus, spretis dignitatibus, quæ ultro ei offerebantur, totum lectioni, & scriptio*n*i dedit. Nam & Scholam Romæ instauravit, & rogatu Urbani multa conscripsit, & totam fere naturalem Philosophiam, ac moralē commentationibus exposuit; & contra Gentiles libros aureos edidit; explicuit Job, Cantica Salomonis, Joannem, & plurimam alia tanto ingenio, & doctore digna; Catenam auream ex omnibus Catholicis Scriptoribus in Evangelia colligit.* Quæ res indigitatur quoque a Ptolomæo Lucensi ejus discipulo his verbis: *Tunc Frater Thomas rediit de Parisis, ex certis causis, & ad petitionem Urbani multa fecit, & scripsit præcipue duo. Unum fuit, quod exposuit Evangelia sub miro contextu diversorum Doctorum, ut unus auctor videtur, quod non fuit sine magna auctoritate tradentis... Isto autem tempore Frater Thomas tenens studium Romæ, quasi totam Philosophiam Aristotelis sive naturalem, sive moralē composuit, & in scriptum, sive compendium redegit, sed præcipue singulari, & novo Ethicam, & Metaphysicam quodam modo tradendi. Hoc Ptolomæi Lucensi testimonium adducitur quoque a Jocobo Echard in suo Opere de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum, ubi agit de S. Thoma, additque: Deinceps autem in illis, in*

quibus Summi Pontifices pro libito agebant Civitatibus, Urbe veteri, Anagnia, Viterbii, Perusii, & ipse eos sequutus, commoratus est, Scholam Theologicam ubique regens apud nosetros ubique nova in rem Ecclesie condens, ac edens Opera. Atqui non in sui Ordinis Scholis, sed in Palatii Pontificii Schola S. Thomam docuisse plurima probant, quod nempe ab Urbano IV. Roman accersitus sit ad docendum, quod illius iussu docuerit, quod varias per Civitates sequutus fuerit itinera Pontificum, quodque in locis, ubi Pontifices habebant domicilium, in cathedralm ascenderit. Nam Magister, & Schola Sacri Palatii, ubique Pontificem sequebantur. Ecur ille tot domicilia, Scholasque mutasset, cur adhæsisset Pontificibus alio migrantibus, si dumtaxat apud suos docuisset? Quo tempore, dum in Urbe Theologiam publice legeret, instituta a Pontifice Festivitate Sanctissimi Corporis Christi, Ordinem Divini Officii in hac solemnitate recitandum composuit. Rem narrat in vita Urbani IV. Ciacconius: *Anno Domini MCCLXIV. Pontificatus III. Sanctissimi Corporis Christi solemnitas, quinta feria post octavam Pentecostes ab eodem Pontifice perpetuis temporibus cum solemnni supplicatione, qua nunc etiam celebratur, instituta est Cap. 1. De Reliqu. & Vener. Sanctior. in Clementinis, cum ejus solemnitatis Officium Sanctus Thomas Aquinas, qui eo tempore Theologiam publice in ea Civitate profitebatur composuisset, Hymnos, inquam, & preces solemnnes, in quibus figura Veteris Testamenti cum rebus Novi conferuntur.* Rediit deinde Parisios Doctor Angelicus, rursusque Romanum adiit anno MCCLXXI. ac iterum in Urbe docuit, uti scribit laudatus Jacobus Echard, demum Neapolitanam Academiam suis lectionibus illustravit.

VII. Circa eadem tempora, Schola Theologicorum rerum Sacri Palatii alterum habuit insignem doctrinam, & sanctitatem Professorem ex Ordine Prædicatorum

B. Am-

B. Ambrosium Sansedonium Senensem , versatissimum in studiis Philosophicis , ac Theologicis , quibus Coloniæ , & Parisiis operam dederat . Ut enim narrat Julius Sansedonius Episcopus Grossetanus in vita Beati Ambrosii , quam Romæ edidit anno MDCXI . Urbanus IV. jussit illum in Urbe Theologiam publice docere , atque Scholam injuria temporum collapsam restaurare . Eadem narrat Fontana in Theatro Dominicanu . Eadem quoque narrant Scriptores illius vitæ apud Bollandum die 10. Martii . Cap. 15. his verbis : *Dominus Innocentius IV. Pontifex Maximus , qui in scientia magnus fuit , audita Servi Dei Ambrosii fama , ad Episcopales dignitates eum promovere tentavit : sed vir sanctus sancta quadam resistit omniaco eam acceptare recusavit : & quia jam Theologorum Schola in Italia , & præcipue Romana Urbe ob proximas belli perturbationes defecisset , cupiens dictus Pontifex Theologie studium in melius reformare jussit Beatum virum in Urbe commorari , ut Theologiam legeret . Per triennium itaque Theologiam Romæ legit , & vacationum tempore , populo cum magno Prælatorum , & Cardinalium concursu prædicavit . . . Tantus namque erat concursus , & devotio populorum ad illum , quod vanam gloriam metuens tale officium exequi posse vietabat , & maxime in Urbe : unde apud Prælatos Ordinis proposse procuravit , ut quietis locus , & contemplationis in Monasterio aliquo sibi daretur : quod utique obtinuit , sive a Summo Pontifice licentia obtenta ab Urbe discedens in variis Italiae Conventibus contemplationi , & orationi vacans annis quindecim moras traxit . Quod Innocentio IV. hic adscribitur , id Urbano IV. vel Clementi IV. adscribunt Fontana , Julius Sansedonius , & Jacobus Echard . Is sane observat , Innocentium IV. electum Pontificem anno MCCXLIIII . sequenti anno Lugdunum petiisse , nec in Italianam rediisse , nisi anno MCCLII. , & se se Urbi hucusque a Friderici Imperatoris secessori- bus*

bus oppressæ reddidisse, anno MCCLIII. ibique brevem egisse moram, Neapolimque profectum vivis excessisse, adeoque in tanta temporum calamitate, Scholam Theologicam restaurare minime potuisse. Accedit, quod cum Sansedonius in lucem venerit anno MCCXX. jam circa trigesimum ætatis annum in Scholis Romanis, sub Innocentio IV. Pontifice, claruisset. Censet igitur Echard Sansedonium sub Urbano IV. vel potius Clemente IV. post annum MCCLX. in Urbe docuisse; a quo etiam Pontifice plures gravissimas legationes accepit. Indubium autem est, hæc intelligenda esse de Schola Sacri Palatii, ea scilicet, cuius Professores a Pontifice constituebantur, & peregre accersebantur, & nonnisi impetrata Pontificis venia dimittebantur, & ea, quæ omnibus in Urbe patebat. Cur vero S. Thontas Aquinas, & B. Ambrosius Sansedonius dicantur a Scriptoribus restauratores Romanae Theologicæ Scholæ, causa est, quod etsi Honorius III. jam antea in Pontificio Palatio Scholam sacrarum rerum constituisset, tamen sequentium temporum injuria, turbisque a Friderico II. in Sedem Apostolicam excitatis, crebraque Pontificum ab Urbe absentia, ea fere defecerat, donec Aquinas, & Sansedonius, duo doctissimi Professores, pristinum splendorem Scholæ, ac Theologia in Urbe reddiderunt.

VIII. Neque unus Sacri Palatii Magister in hac Schola edocebat, verum etiam alii viri selectissimi, quibus ipse præterat, quiq; dicebantur Lectores Sacri Palatii. Hinc Schola illa in monumentis hujus, & sequentis ævi, & præsertim antiquis Regestis Ordinis Prædicatorum, uti testatur Fontana, dici consuevit *Universitas Sacri Palatii*. Nam plures in ea aderant Professores, quorum alii Sacris Scripturis explicandis, alii rebus Theologicis tractandis, vel Hæreticis refellendis incumbebant. Et non nisi viri doctissimi ad hasce cathedras accersebantur, quos sepe Pontifices summis Ecclesiæ

siꝝ honoribus donabant . Ex hoc numero plures occur-  
runt in Annalibus Minorum Vvadingi . Joannes Pecca-  
mus Anglus discipulus S. Bonaventuræ , postquam in  
Oxonienſi , & Parisienſi Academiis docuiflet , a Nico-  
lao III. donatus eſt cathedra in Schola Sacri Palatii circa  
annum MCCLXXVIIII . deinde Archiepiscopatu Cantua-  
renſi . Huic Martinus IV. anno MCCLXXXI . ſubſtituit in  
eodem munere Matthæum Acquaspartanum virum do-  
ctiſſimum , quem poſtea Nicolaus IV. anno MCCLXXXVIII.  
Cardinalem creavit . Mattheo Aquaspartano ad ſupre-  
num Ordinis regimen eveſto ſucceleraſt in munere Le-  
ctoris Sacri Palatii Guilhelmus de Falgario Tolofanus ,  
qui defuncti Miniftri generalis Ordinis Minorum vices  
obierat . Falgarium electum Epifcopum Vivariensem in  
Gallia exceptit in eadem cathedra Joannes de Muro Pi-  
cenus , tum fui Ordinis supremus Moderator , tandem-  
que ſub Bonifacio VIII. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis . Is  
ſuccelforem habuit Gentilem Monteflorium Picenum ,  
quem idem Pontifex Bonifacius , cadente hoc ſeculo de-  
cimo tertio , inter Cardinales adſcivit . Hujus ſedem ob-  
tinuit Reginaldus etiam ex Ordine Minorum , quem non  
nulli afferunt Cardinalem fuiffe , & Archiepifcopum Ro-  
tomagenſem . Alium quoque Lectorem Sacri Palatii ,  
virum doctiſſimum ex Ordine Minorum memorat Vva-  
dingus de Scriptoribus Franciscanis Gulielmum Gaines-  
burgum Profeforem Theologiae in Academia Oxonienſi ,  
gravifimis funetum legationibus ſub Eduardo I. Angliae  
Rege , quem Bonifacius VIII. prafecit Eccleſiæ Vvigor-  
nienſi . Hos Lectores ſæpe ex Ordine Prædicatorum ad-  
lectos fuiffe teſtatur Fontana in Theatro Dominicano :  
*Notandum eſt , quod non ſolum Magiftri Sacri Palatii af-  
ſumebantur ſemper ex Ordine Prædicatorum , ſed etiam  
Lectores ſententiarum , & ſacrae Scripturæ , & iſti eli-  
gebantur ſemper in Capitulis generalibus , ut in Capitu-  
la generali anni MCCCCXLII. Avenione celebrato electus*

eſt

est Fr. Matthæus de Finario Ligur Lector Sacri Palatii; & in Capitulo generali apud Divonem MCCCXLIV. Fr. Bartholomæus Pennades Hispanus: & in Capitulo generali apud Montem Pessulanum anno MCCCCLVI. Fr. Ludovicus Vincentius Hispanus. Et erant distincta officia. Nam Lectores non tantum e nostra familia assuebantur, & legabant sicut modo in Academia Romana, quæ dicitur Sapientia. Addit, quandoque Sacri Palatii Lectores, antenibus Pontificibus, suisse ad hoc munus delectos ab ipsis Ordinis supremis Moderatoribus. Ita in Regestis Leonardi de Mansuetis Magistri Generalis Ordinis Prædicatorum sub Sisto IV. legitur Fr. Joannes de Candido Baccalaureus deputatus ad legendum sententias in Sacro Palatio pro primo anno, pro gradu, & forma, & completa lectura habuit licentiam accipiendi insignia Magistralia ubicumque: Fr. Joannes Augustini de S. Miniate fuit institutus, & assignatus in Baccalaureum pro forma, & gradu Magisterii pro secundo anno in Schola Sacri Palatii, cum gratiis, & libertatibus consuetis. Erant & Lectores extraordinarii in eadem Schola, uti ex iisdem Regestis colligitur: Fr. Joannes Clerici Conventus Brugellensis fuit institutus Baccalaureus extraordinarius Universitatis dicti Sacri Palatii pro gradu, & forma Magisterii. Erant & Lectores Biblici, præter Lectores Theologicarum rerum, quemadmodum eadem indicant Regesta: Fr. Geminianus Laurentii de Florentia fuit assignatus in Biblicum Sacri Palatii pro gradu & forma Magisterii. Quamvis permitterent Papæ, eligi Lectores a suis Ordinis Moderatoribus, tamen sæpe, & ut plurimum ipsi eos huic muneri præfiebant. Qua autem formula, constat ex litteris datis ab Eugenio IV. anno MCDXXXII. F. Bartholomæo de Florentia Ordinis Prædicatorum, quas exhibet Tomo 3. Bullarii ejusdem Ordinis amplissimus, & doctissimus Magister Generalis Antoninus Bremond: Virtutibus pollens, & meritis, ac sacrae Theologie prædictus

ditus scientia singulari, prout famæ laudabilis testimoniō commendaris, illam in nostro, & Apostolicæ Sedis conspectu gratiam meruisti, quod personam tuam paterna benevolentia prosequamur. Ut igitur percipias, quod suggestit nostramentis affectus, te, qui Sacrae Theologie Professor existis, in Lectorem Sacri Palatii nostri, necnon familiarem, continuum commensalem gratiose recipimus, ac familiarium nostrorum continuorum commensalium confortio favorabiliter aggregamus. Intendentes ergo, quod per hoc, favoris Apostolici praesidia plenius fortiaris, te omnibus, & singulis privilegiis, indulgentiis, prærogativis, honoribus, & aliis gratiis, quibuscumque Lectoribus & familiaribus hujusmodi domeflicis, continua commensalibus competentibus, de cætero effectualiter uti volumus, & gaudere. Age igitur, & sic demum circa præfatum officium proficere satage, quod a nobis, & dicta Sede digne honorem, & gratiam consequi merearis. Lectores igitur Sacri Palatii ut familiares, & commensales Pontificis habebantur. Jam vero ex his omnibus perspicuum fit, sæculo decimo tertio, præter Scholam publicam utriusque Juris, quam Innocentius IV. constituerat, suis etiam in Urbe, auctore Honorio III. Scholam Scripturæ Sacrae, & Theologię in ipso Palatio Pontificio, camque ibi permanisse sæculis decimo quarto, & decimo quinto, donec Leo X. omnes Scholas Urbis in uno, eodemque loco collocaverit. Nam antequam Scholis omnibus is addiceretur locus, illæ variis in regionibus Urbis stationes habuere. Hinc Sixtus IV. Constitutione *Solicitude Pastoralis Officii anno MCDLXXIIII.* Romanam Academiam vocavit *Universitatem Studii Curiæ, & Urbis.*

## C A P U T VI.

DE G Y M N A S I O R O M A N O  
SÆCULO DECIMO QUARTO

*Romana Academia a Bonifacio Octavo pluribus Disciplinis . II. Et Privilegiis aucta . III. Hujus Pontificis partes tuendas suscipit . IV. Ejusque famam vindicat . V. Clemens Quintus in Concilio Viennensi ei addidit studia linguarum Orientalium . VI. Joannes Vigilius secundus confirmavit privilegia Romani Gymnasi , ac conditiones præscriptis ad Doctores in eo constitutendos : VII. Eximit quidam illius ævi Professores . VIII. Calamitas Romanæ Academæ , labente hoc sæculo .*

I.



Ux , sedente Bonifacio VIII. excitatae sunt in Urbe , & in Ecclesia turbæ gravissimæ , haud levem Romano Gymnasio prædecessorum Pontificum cura restituto , perniciem intulissent , nisi doctus , magnique consilii Pontifex , inter graviora Reipublicæ negotia , illius incolumentati , & incremento consuluisset . Nec ille qui Firmanam , Appameensem , & Avenionensem Academias instituit , ac privilegiis donavit omnibus , quibus donati essent Professores , Scholaresque Bononienis Academæ , data facultate Episcopo Magisteria , Laureamque concedendi , iis , qui Professorum suffragiis probati essent , Romanam Academiam omnium antiquissimam , & nobilissimam neglexisset . Imo cum Anagniæ moraretur , anno millesimo tercentesimo tertio , Pontificatus sui nono , & ultimo , quamvis magna oppressus calamitate , bonis artibus in Urbe alendis , perenandisque studuit , edita Con-

Constitutione *In supremo*, qua decrevit, ut numquam decesset Urbi publica omnium disciplinarum Schola, cuius Professores, Auditoresque iis fruerentur privilegiis omnibus, quibus aliarum Academiarum fruuntur Professores, Auditoresque: *Ad hunc igitur universalem profectum*, ait, *non solum incolarum Urbis ipsius, & circumpositae regionis, sed & aliorum, qui propter hoc quasi continuo de diversis Mundi partibus confluunt ad eamdem, studio paternæ sollicitudinis intendentes, diligentii super hoc cum fratribus nostris deliberatione præhabita, de ipsorum consilio, auctoritate Apostolica duximas statuendum*, quod in Urbe prædicta perpetuis futuris temporibus vigeret studium in qualibet facultate, ac Docentes, & Studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis Doctoribus, & Scholaribus in studiis generalibus commorantibus gaudeant, & utantur. Hinc patet Romanam Academiam a Bonifacio VIII. novis decretis restauratam, non tamen primo institutam, utpote quam Innocentius IV. jam antea in Urbe esse imperaverat, cuius Sanctionem Bonifacius retulit in Libro Sexto Decretalium. Et Bonifacius ipse in citata sua Constitutione indicat, ætate sua, Romanum Gymnasium tanta gloria effusisse, ut ad illud confluenter undique plurimi causa addiscendi liberales disciplinas: *non solum, inquit, incolarum Urbis ipsius, & circumpositae regionis, sed & aliorum, qui propter hoc quasi continuo de diversis Mundi partibus confluunt ad eamdem*. Sed cum Innocentius Studium publicum *Juris Divini, & Humani* in Urbe constituisset; cum Honorius III. & Urbanus IV. Scholam sacrarum rerum instaurassent; Bonifacius iussit in Urbe Studium florescere, non Juris tantum Divini, humanique, neque duntaxat sacrarum rerum, sed *in qualibet Facultate*. Quas autem facultates in publicis Scholis Urbis stationem habere Bonifacius voluerit, coniicere licet ex illius Constitutionibus de Fir-

mana, & Avenionensi Academia constituendis . Neque enim verisimile est , voluisse illum Romano Gymnasio deesse Facultatem ullam pæclarissimam, quam in aliis Gymnasiis edocendam imperabat . In Constitutione *In supremæ data eodem anno millesimo tercentesimo tertio*, de Firmana Universitate, ait : *ut in eadem Civitate de cæteris Studiis generale ad instar Studii Bononensis illudque perpetuis temporibus inibi vigeat tam in Theologia, Jure Canonico, ac Civili, & Artibus, quam alia qualibet licita facultate.* In Constitutione de Studio generali Avenionensi, data eodem anno, quæ incipit *Consistoris omnium differens de scientiarum necessitate, innuit has omnes Disciplinas, Grammaticam, Rheticam, Dialecticam, Musicam, Geometriam, Astronomiam, urriusque Juris, & sacrarum Litterarum scientiam.* Tum de concedendis Magisteriis verba faciens , ait : *Sancimus, ut in Jure Canonico, & Civili, ac in Medicina, & liberalibus artibus examinari possint ibidem, & in facultatibus ipsis dumtaxat Magisterii titulo decorari.* Quapropter pro comperto habendum est, has omnes Disciplinas, quas in aliis Universitatibus edoceri Bonifacius urgebat, in Romanum Gymnasium intulisse, cum decrevit, *Studia ne ibi deessent in qualibet Facultate.* Cæterum Græca litteratura, & Philosophia, adhuc atque illa in tenebris jacebat, donec cadente hoc decimo quarto sæculo , opera Manuelis Chrysoloræ cœperit reviviscere . Hanc Bonifaciū de Romana Academia curam memorant Dantes , & Oldradus Jurisconsultus , qui eo sæculo floruerent . Neque eam silentio obvolvit Joannes Rubeus in vita Bonifacii VIII. scribens Cap. xiiii. *Instituit Academias Apameensem, Firmanam, & Avenionensem; Romanam ornavit, indulgens frequentantibus eam, ut fructus suorum, quæ vocant Beneficiorum percipere possent.*

II. Pluribus præterea privilegiis nec levis momenti Bonifacius Romanam Academiam donatam voluit , qui-

quibus homines ad studia magis incitarentur, & magis in Urbe vigerent Litteræ. Nam primo, Professoribus, & Discipulis, qui in Romano Gymnasio bonis artibus operantarentur, communia fecit privilegia omnia, quibus uterentur in cæteris aliis Universitatibus Professores, eorumque Discipuli. Docentes, & Studentes ibidem, omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis Doctribus, & Scholaribus in Studiis generalibus commorantibus gaudent & utantur. Hoc idem privilegium Romano Gymnasio afferuerat Innocentius IV. Cap. Cum de diversis. Titulo *De privilegiis* in sexto. Tum exemptos declaravit, immunesque Professores, & Auditores Romani Gymnasii, tam in negotiis civilibus, quam in negotiis criminalibus a foro Curiæ Capitolinæ: *ut Doctores, vel Scholarès in hujusmodi Romano Studio commorantes non possint invisi in Curia Capitolii, occasione qualibet civiliter, vel criminaliter conveniri*, excepto tamen hoc crimine, si quis eorum alicui Professori, vel Discipulo necem intulerit, cum non debat Romanum Gymnasiū illi, a quo accepit injuriam, imunitatem præbere. Tertio jurisdictionem in illos, qui in Romano Gymnasio, liberales Disciplinas vel edocerent, vel addiscerent, adscribit ipsius Gymnasii Rectori, quem Professores, & eorum Discipuli eligerent: *Rectores quoque, quos Doctres, & Scholarès, pro tempore duxerint eligendos, in ipsos Doctores, & Scholarès ac familiares ipsorum, tam circa cognitionem, ac decisionem causarum civilium, & criminalium civiliter motarum, & etiam criminaliter in criminibus levoribus, quam ipsorum corrigendos excessus leves, ordinariam obtineant potestatem.* Qua in re Bonifacius Constitutionem Friderici Imperatoris innovavit, & pro Romana Academia ampliavit. Cum enim Fridericus liberum fecisset Scholaribus, ut ad sua definienda negoti adirent vel Episcopum, vel Rectorem; Bonifacius addidit crimina illorum

rum a Rectore punienda, & hujus jurisdictionem familiares etiam illorum voluit complecti: *Et licet Roma, ait, communis sit patria, se tamen quispam litem contra Scholares peregrinantes causa studiorum in illa super aliquo negotio movere voluerit, hujus rei opione daza Scholaribus ipsis eos coram Domino, aut Magistro suo, vel praedito Vicario conveniat, juxta legitimam super hoc editam Sanctionem.* Quarto immunes dixit, ac decrevit Professores, & Discipulos Gymnasi Romani a novis tributis, vectigalibus, aliisque oneribus praestandis: *Nec ad alias contributiones in taliis, aut collectis, quæ imponerentur pro tempore habitatoribus dictæ Urbis, seu aliqua obsequia communis Urbis ipsius praestanda praetextu moræ, quam in eadem Urbe contraherent, vel aliqua paedagia ratione rerum suarum, quas ad dictum Romanum Studium deferri, vel exinde reportari ficerent Doctores aut Scholarès ejusdem Romani studii teneantur.* Quinto, pretium locationis ædium, quas Professores, eorumque Discipuli habitarent, jussit a duobus definiri, quorum unus illorum suffragio eligendus esset, atque standum eorum judicio: *Pensiones domorum, quas Doctores vel Scholarès in eadem Urbe Studiorum causa morantes inhabitarent taxari deberent per duos taxatores, quorum unum ipse Doctores, & Scholarès & alterum Commune ipsius Vrbis elegant, & si hi duo concordare nequirent; stetur taxationi tertii taxatoris ab eisdem Doctribus, & Scholaribus eligendi, ac ultra taxationem hujusmodi nihil ab eis possit exigè nomine pensionis pro domibus supradictis.* Denique iis, qui in Gymnasio Romano edocendis, vel addiscendis liberalibus Disciplinis incumbunt, permittit suorum Beneficiorum redditus percipere, quamvis in Ecclesiis sibi commissis minime maneant. De jure namque cummuni hoc privilegium iis solis competit, qui vacant Theologicis Studiis. Plures tamen Doctores sentiunt eodem frui privilegio, qui

qui in addiscendo , vel edocendo Jure Canonico versantur , quod hoc etiam studium sit utile Ecclesiae . Negant tamen alii , nisi adsit speciale privilegium . At in Gymnasio Romano , ex hac Bonifacii Constitutione , quaque Disciplinas Clerici legibus residentia addicti docent , vel discant , suorum Beneficiorum redditibus minime privantur : *Dum bujusmodi Studio docendo , vel audiendo insisterent , fructus , redditus & proventus omnium Beneficiorum suorum cum cura , & sine cura etiam si aliqua corum Personatus , vel Dignitates existarent , cum ea possint integritate percipere , quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis , cum quia illos perciperent , si in Ecclesiis , in quibus illa obtinent , persona liter residerent , & ad residendum in iis interim minime teneantur , neque ad id a quoquam valeant coarctari .*

III. Noverat Bonifacius quantum utilitatis , & praesidii , ex florentissimo Romanæ Academiæ statu , sperandum esset Romanis Pontificibus . Ipsi quidem gravissimum fuit cum Philippo Pulcro Gallorum Rege dissidium ; quod Pontifex Constitutione juss erit , ne Clerici aliquid Laicis solverent sive auctoritate Sedis Apostolice ; quod Rex , monente Pontifice , Hierosolymitanam expeditionem neglexerit ; Legatum Pontificis Episcopum Appameensem in carcerem conjecterit ; Colunines acerbos ipsius hostes foverit ; Episcopos , & Abbates Regni justos a Pontifice Romam venire ad celebrandum Concilium prohibuerit ; Legatum Apostolicum Parisiis expulerit ; & plenas conviciis litteras ipsi Pontifici rescriperit . Extant Pontificis , Regisque alterna epistolæ utrinque missæ , plenæ mutuis contumeliis , si modo vere & ab ipsis compositæ , & non confictæ ab aliis sint , uti plurimi viri docti opinantur . Demum utrinque deuentum est ad extrema . Pontifex Regem Galliæ in publico Consistorio , maxima hominum frequentia Communione privat , Regnoque deiicit , illudque Alberto Cæsari addicit ,

cit, insigni habita Oratione, quæ adhuc extat, cuius initium est *Refulsi Sol, qui erat sub nubibus*, ubi illud Geneseos: *Creavit Deus duo luminaria in Firmamento Cœli*, explicat de Pontifice, & Imperatore. E contra Rex percitus in Bonifacium ira indicit Parisis Conventum Procerum, & Episcoporum Regni, commemoratisque injuriis a Bonifacio VIII. acceptis, ejusque ambitione, ac malis artibus ad occupandum Pontificatum, quem inuste tenet, adhibitis, ab ejus sententia ad Sedem Apostolicam, quam tunc vacantem asserebat, & ad futurum Concilium generale provocat; & capita quædam criminum, quibus Bonifacius Hæreticus, blasphemus, periurus simoniacus, homicida, & sceleratus accusabatur, in medium profert, cogitque Doctores Parisienses dicta capita suscipere, examinare, tueri. Testatur Petrus de Marca Lib. 4. c. 16. de Concordia Sacerdotii & Imperii, Universitates Regni placitis Regiis contra Bonifacium confessisse. Quibus auditis Pontifex, maximo Sacerdotum Conventu, Kal. Novembris, anno millesimo tercentesimo secundo coacto coram Clero, & Populo Romano, jureruando de obiectis sibi criminibus purgavit, insontemque probavit. Fusa totum hoc celebre dissidium narratur a Joanne Rubeo in vita Bonifacii VIII. & Henrico Spondano in Annalibus Ecclesiasticis. In re tanta, non defuit Pontifici, Academia Romanæ præsidium. Sed quemadmodum Parisiensis Academia probaverat, quæ in Bonifacium Philippus congesserat; ita Romana Academia improbavit, diluitque crimina Pontifici obiecta, atque ipsius jura, tum in assequendo Pontificatu, tum in iis, quæ a Rege expugnare contenderat, accerrime defendit. Imprimis Joannes Minius Franciscanus, quem ex Publico Professore, seu Lectore Sacri Palatii Bonifacius Cardinalis creaverat, & Episcopum Portuensem, magnam in hac re operam præstitit Pontifici. Tum universa Academia suffragio suo Bonifacium vindicavit.

Me-

Memorat hanc rem Joannes Rubeus in Vita Bonifacii Papæ VIII. Lib. 1. Cap. 20. *Academia Romana pro dignitate Pontificia contra Philippum constantissime steterat, Parisina pro Philippo in Bonifacium; pro variis igitur utriusque meritis, illam multis ornavit privilegiis, huic docendi, & conferendi magistralis laurea potestatem ademit, strinxitque anathema in eos, qui vel docere, vel docentes audire, vel Academiam ipsam adire presumeant: Supra ceteros, Bonifacii causam defendit Aegidius Columna Romanus, quem Bonifacius creaverat Archiepiscopum Bituricensem, edito libro De Renunciatione Papæ, qui extat in Bibliotheca Pontificia Roccaberti, ubi illum vindicat ea calumnia, quasi ejus fraude Celestinus se abdicasset Pontificatu. Hunc autem virum doctissimum aliquando e publica Cathedra Romæ docuisse verisimile est. Ex Jurisconsultis Petrus Paludanus in Tractatu De Causa immediata Ecclesiastica Potestatis, & Joannes Andreas Lectura in Regulas Libri Sexii Decretalium, pariter Bonifacium vindicarunt.*

IV. Neque hoc solum nomine Romana Academia de Bonifacio Pontifice præclarissime meruit. Addi enim potest vindicatam Bonifacii famam in Viennensi Concilio ab illius Professoribus Joanne Minio, & Gentili de Montefiore, quos e Lectoribus Sacri Palatii Bonifacius Cardinalatu auxerat. Rem ita narrat Joannes Rubeus in Vita Pontificis Bonifacii VIII. Cap. 22. *Viennæ habitum Concilium fuit, præsente Philippo, æmulis Bonifacii urgentibus quicquid ad eum damnandum facere videretur: Sed non est sapientia, non est prudentia contra Dominum: Quem ille iustificat, quis condemnabit? Voluerunt Bonifacit hostes sempiternam illius nomini notam inurere, perpetua hærescos macula eum reddere infamem; sed qui vocat e tenebris lumen Deus, hoc ipsum Concilium, quo illum infami criminum nefandorum macula damnandum hostes sperabant, ejus non interitur.*

gloriae operari voluit. Nequicquam enim opponente invidia, accusante impietate, ab universis Patribus, Catholicus nullaque infectus heresos labe pronuntiatur. Idque argumentis petitis e jure Cæsareo Richardus Senensis, e Pontificio, & Decretalibus, quas vocant, Gentilis Monteflorius, e Theologia Joannes Murrensis solidissime demonstrarunt; Caroccio, & Gulielmo cognomento Debolo Catalanis ad singulare certamen provocantibus eos, qui Bonifacium laceſſerent. Atque ita patrocinante Numinе, Synodo decernente, applaudentibus universis, vicerunt innocentia, & veritas, vicit Bonifacius, illudque inimici ejus consecuti sunt, ut cum aeterno memoria Concilio, aeternum maneret integritatis Bonifacii, & malitia hostium illius monumentum. Eamdem testatur rem Ciacconius in vita Cardinalis Gentilis de Montefloro: In Concilio Viennensi Bonifacium VIII. Catholicum Pontificem fuisse constantissime afferuit, eumque Theologica facultate contra illos defendit, qui ipsius memoriam tamquam Heretici a Clemente damnari contendeant. Coram Philippo Galliarum Rege, petitis ex Jure Canonico argumentis, Bonifacium fuisse Pontificem, & insontem ab impositis calumniis demonstravit, quia & litteris scriptis testatus est Orbi Bonifacium pie vitam clausisse. Rursumque in vita Joannis Minii, seu de Murro ait: Bonifacium VIII. quem Philippus Francorum Rex, tamquam Hæreticum damnari petebat, Theologica facultate defendit in Concilio Viennensi, & impiam Adversariorum temeritatem repreſſit. Idipsum Vvadingus in Annalibus Fratrum Minorum, & de Scriptoribus Franciscanis narrat. Uterque vero fuerat Lector Sacri Palatii, uterque ex illa Romana Academia prodierat, quam Bonifacius pluribus disciplinis, & privilegiis pluribus auxerat, & in qua litterarum studia efflorescere curaverat. Adeo verum est, ex optimo Academice Romanae statu, subsidium, praesidiumque, ad contemnendos Sedis Apo-

Apostolicæ hostes, ad vindicanda Romanæ Ecclesiæ jura,  
Romanis Pontificibus nunquam defuturum.

V. Bonifacio successit Benedictus XI. & huic Clemens V. anno millesimo tercentesimo quinto, a quo Pontifice in generali Viennensi Concilio post sex annos celebrato novum ornementum accepit Gymnasium Romanum. Statuit namque Constitutione, qua extat inter Clementinas, Titulo *De Magistris*, ut in Gymnasiis Romano, Parisiensi, Oxoniensi, Salamantino, Bononiensi studia vigerent Orientalium Linguarum Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ: *Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes perpeti cura revolvimus, ut errantes in viam veritatis inducere, ipsosque lucrifacere Deo sua nobis cooperante gratia, valeamus: hoc est, quod profecto desideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulo destinamus affectum, ac circu illud diligentî studio, & studiosa diligentia vigilamus: Non ambigimus autem, quin ad hujusmodi nostrum desiderium asequendum Divinorum Eloquiorum sit expositio congrua, ipsorumque fidelis praedicatio admodum opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hac promi uocantur inaniter, vacuaque redire, si auribus lingua loquentis ignorantium proferantur: Ideoque illius, cuius vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitantes exemplum, qui ituros per universum Mundum ad Evangelizandum Apostolos in omni Linguarum genere fore voluit eruditos, viris Catholicis notitiam Linguarum habentibus, quibus utuntur Infideles præcipue abundare sanctam affectamus Ecclesiam, qui Infideles ipsos sciant, & valeant sacris institutis instruere, Christianorumque Collegio per doctrinam Christianæ Fidei, ac susceptionem sacri Baptismatis aggregare. Ut igitur peritia Linguarum hujusmodi possit habiliter per instructionis efficaciam obtineri: hoc Sacro approbante Concilio Scholas in subscriptarum Linguarum generibus ubicumque Romanam Curiam residere contigerit,*

nec non in Parisiensi, & Oxoniensi, Bononiensi, & Salamantino Studiis providimus erigendas: Statuentes, ut in quolibet locorum ipsorum teneantur viri Catholici sufficientem habentes Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ Linguarum notitiam: duo videlicet uniuscujusque Linguæ perisi, qui Scholas regant inibi, & libros de Linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios Linguas ipsis sollicite doceant, earumque peritiam studiofa in illos instruptione transfundant: ut instruti, & edotti sufficienter in Linguis hujusmodi, fructum speratum possint ( Deo auxilore ) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsis populos infideles. Quibus equidem in Romana Curia legentibus per Sedem Apostolicam, in studiis vero Parisiensi per Regem Francie, in Oxoniensi Angliae, Scotiae, Hiberniae, ac Vuallicæ, in Bononiensi per Italiam, in Salmantino per Hispanie Prælatos, Monasteria, Capitula, Conventus, Collégia exempta, & non exempta, Ecclesiistarum Rectores in stipendiis competentibus, & sumptibus volumus prævidere: contributio-  
nis onere singulis juxta facultatum exigentiam imponen-  
do: Privilegiis, & exemptionibus quibuscumque con-  
trariis nequaquam obstantibus, quibus tamen nolumus,  
quo ad alia præjudicium generari. Ita Clemens Papa V.  
In antiquioribus Codicibus Græca Lingua additur He-  
braicæ, Chaldaicæ, & quidem congruenter ad optimum  
Pontificis consilium de hisce studiis instituendis. Duo  
enim Clementem, Patresque Viennenses ad hanc Ori-  
entalium Linguarum notitiam commendandam potissimum  
impulere. Quorum unum est, ut Divinæ Litteræ, quæ  
Hebræo, Græcove scriptæ fuerunt sermone, & in Arabi-  
cum, Syriacum, Chaldaicum translata, melius, faci-  
liusque intelligerentur, ac explanarentur; alterum, ut  
Orientales a Catholicis dissidentes facilius, commodius-  
que ad unitatem perducerentur. Fuse de necessitate, ac  
utilitate studii harum Linguarum agunt Mabillonius,

Du-

Dupinius, aliquae differentes de facris studiis recte instituendis. Notumque est quantum lucis, & utilitatis, postremis hisce temporibus accesserit Catholicae doctrinæ ex Orientalium libris, præsertim Liturgiis a Renaudotio, Vanslebio, Assemanno translati. Ipse Vanslebius, qui Orientem adierat, ut ex iis libris quidquam Luthe-ranis rebus consentaneum caperet, agnita veritate, transfiit ad Catholicorum castra. Hinc igitur Clementi Pontifici, & Patribus Viennensis consilium de Orientalium Linguis edocendis. Et jam antea Raimundus Lullus in hisce studiis, ac Philosophia versatissimus, cum Romanis venisset anno millesimo ducentesimo octuage-simo septimo, Honorio IV. Pontifice, auctor fuerat, ut in Coenobiis ad Infideles convertendos excitarentur Scholæ Linguarum Orientalium. Sed quod novam artem communinem, univeralemque scientiarum omnium commendaret, eamque publice legendi veniam peteret, neglegetus abiit in Asiam, Africamque, tum Neapoli docuit, deinde Genuæ pedem fixit. Has deinde Scholas Orientalium Linguarum in Coenobiis esse Paulus V. Constitutione *Apostolica* imperavit. Itaque Clemens V. & Concilium Viennense decreverunt in Academiis Romana, Bononiensi, Parisiensi, Oxoniensi, Salamantina, Orientalium Linguas publice edoceri. Atque id indicat, ea tempestate, in omni Europa, summarissime existimatio-nem, famamque harum Academiarum, ut omnium nobilissima haberentur. Et de Parisiensi quidem, patet ex ipsius Historia a Bulteo conscripta, quam, & quot titulis, pluribus ab hinc sæculis splendidissime effulserit. Bononiensis Academias summa semper dignitas fuit, ut eam Innocentius IV. in Constitutione *Quasi*, addens Theologica studia dixerit uti *stellam perfulgidam emicuisse, & diffusa claritate longe lateque respluisse in Jure Cunonica, & Civili, & liberalibus artibus*. Eamdem Pius IV. Constitutione *Sacri vocat Studiorum matrem*. Falso ta-menq

men Joannes Andreas eam facit Romana antiquorem, utpote quam censet a Innocentio IV. excitatam. Oxoniensem Scholam ab Alfredo Rege sapientissimo erectam nono seculo, celeberrimam fuisse, & initio sexculi decimi tertii tria habuisse Studiosorum millia, qui pro suis tuendis privilegiis contendebant, patet ex illius Historia a Vootdio descripta, & ex Middendorpio in libro Academicarum universi Orbis. Nec exigua fuit Acadeniae Salmaticensis gloria, cuius testes sunt Mendo, Gonzalez, Middendorpius. Iis vero Romana Academia, antiquitate temporis, nobilitate Urbis, peritia Professorum, frequentia Auditorum, privilegiis Principum, minime concedebat. Hinc igitur ab hisce tote Orbe Scholis praeclarissimis, Clemens Pontifex, & Viennense Concilium ad universos desfluere studia Orientalium Linguarum voluere; ut olim Imperatorum Legibus, ex Scholis Romana, Constantinopolitana, ac Beryensi derivabat ad universos scientia Juris.

VI. Itaque Romana Academia tunc temporis inter celebriores habebatur. Cujus proinde splendori conservando studuit etiam Joannes Vigesimus secundus, et si procul ab Urbe domicilium haberet. Nam edita Constitutione *Dignum duximus*, anno millesimo, tercentesimo, decimo octavo, Pontificatus sui anno secundo probavit, confirmavitque Bonifacii Octavi Sanctionem de Studio Urbis, & privilegia ei collata, testatus plurimos ad Urbem studiorum causa confluere. Tum Vicario Urbis demandavit curam constituendi, certis quibusdam servatis conditionibus, Professores, Doctoresque Romani Gymnasi: *Nos Urbem eamdem propter præmissæ sue devotionis insignia uberioris dono gratiae prosequi cupientes, auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio, Vicario nostro in dicta Urbe in spiritualibus, qui nunc est, & pro tempore erit, imperiendi personis ad hoc idoneis docendi licentiam juxta infrascriptum modum lib-*

beram concedimus facultatem , auctoritate praeditam ,  
 tenore presentium statuimus , ut si qui processu temporis  
 fuerint , qui sibi in eodem studio docendi liceniam , ut  
 alios luculentius erudire valcant petierint , imperitiri ,  
 in Canonico & Civili examinari possint ibidem , in iisdem  
 facultatibus dumtaxat titulo Magisterii decorari :  
 & ut quiores aliqui fuerint promovendi , presentantur  
 eidem Vicario , qui pro tempore fuerit , vel ciui , quem ad  
 hoc Vicarius duxerit deputandum : qui Magistris faculta-  
 tis illius , in qua examinatio fuerit facienda , tam Re-  
 gentibus , quam non Regentibus quinque vel quatuor ad  
 minus in eodem studio presentibus convocatis , eos gra-  
 tis , & difficultate quacumque sublata in dictorum Ma-  
 gistrorum presentiam de scientia , facundia , modo legen-  
 di , & aliis , quae in promovendis ad Doctoratus seu Ma-  
 gistratus officium requiruntur examinare studeant dili-  
 genter : nullum tamen , qui doctorari petierit in Jure  
 Civili ad hujusmodi examinationem admittat nisi qui ad  
 minus sex annis Civilia Jura audierit , & duobus saltet  
 ex eis illa in aliquo studio generali , ac Institutionem , vel  
 duos Digestorum , vel Codicis libros publice legerit in  
 eodem : uno saltem eorum perleto in Romano studio , quo  
 fuerit doctorandus . Nullum etiam , qui doctorari pe-  
 tierit in Jure Canonico ad hujusmodi examinationem re-  
 cipiat , nisi quinque annis Canonica Jura audierit , ex  
 quibus saltet duobus illa similiter in aliquo studio ge-  
 nerali , ac duos vel unum Decretalium librorum publi-  
 ce legerit in Romano , in quo fuerit magistrandus .  
 Additur , computandos esse annos illos duos , in quibus  
 Jura legerint , cum aliis annis , in quibus Jura audiver-  
 rint . Hac igitur Constitutione , nulli poterant in Roma-  
 no Gymnasio alesqui Doctoris munus , honoremque , nisi  
 illorum scientia comprobata fuisset suffragiis Professorum  
 illius facultatis , in qua illi exoptarent Doctores consti-  
 tui . Atque examen hoc peragendum erat , presente Ur-  
 bis .

bis Vicario . Jam vero ad hoc examen subeundum non quidem universi admittebantur ; sed ii dumtaxat , qui vel annis quatuor Juri Civili , vel annis tribus Juri Canonico addiscendo operam dedissent ; tum annis duobus Jura edocuissent , & eorum uno in Gymnasio Romano . Si his conditionibus prædicti essent , ad examen accedere fas eis erat , atque publici Professores illorum scientiam , facundiam , elegantiam , diligentiam explorabant , tum illos Magisterio dignos pronunciabant . His vero hac lege probatis fas erat , ubique e cathedra docere . *Illi autem , qui in Civitate prefata examinati & approbati fuerint , ac docendi licentiam obtinuerint , ut est dictum ex tunc absque examinatione , vel approbatione alia regendi , & docendi ubique plenam habeant facultatem , nec a quoquam valeant prohiberi .* Plura deinde Pontifex addit , ut examen illud rite perficeretur . Vicarium nempe huic examini adesse debere , atque propositis tantum , non tactis Evangelii jurare , se iis dumtaxat , qui re ipsa probati fuerint , docendi facultatem concessurum : si que legitimate impeditus adesse nequiverit , aliumque delegaverit , hunc tactis Evangelii , simile juramentum datumrum : nemini concedendam facultatem docendi , nisi ei , quem omnes , vel major pars Doctorum , qui hujusmodi examinationi intererunt , approbabunt : Professoribus quoque ad examinandum accersitis jurandum esse simili ratione . Hanc vero examinis formam Pontifex præscribit : *Licentiando in Jure Canonico assignetur puncta de mane , videlicet unum Decretum , & una Decretalis : Licentiando etiam in Jure Civili puncta hora prædicta similiter assignantur , una Lex videlicet in Digesto veteri , & altera in Codice per Doctores super quibus dicti Licentiandi examen fuerint subituri : Idem vero Doctores ad mandatum ejusdem Vicarii hora competenti post nonam ejusdem diei super prædictis punctis subiectum licentianum examini , & tam circa examen hujusmodi , quod sit*

*in secreto, quam circa examinationem publicam cæteræ observent, quæ in similibus consueverint in Bononiensi studio observari.* Perspectum est, hac Constitutione agi de iis Doctoribus, qui simul Professores essent constituti. Ita enim indicant illa Pontificis verba: *Si qui processu temporis fuerint, qui sibi in eodem studio docendi licentiam, ut alios luculentius erudire valcant, petierint impertiri.* Quapropter is ordo ad illos spectabat, qui deinde aucti honore Doctoris seu Magistri in publicis Gymnasiis docebant. Hinc illud patet, quanta olim cura, & diligentia in Romano Gymnasio Doctores declararentur. Praeterea quoque ab eodem Pontifice sancta sunt Constitutiones, *Inter cæteras*, de studio Perusino erecto a Clemente V. & Constitutione, *Dum sollicitæ*, jussit in eodem studio esse Cathedras Artium, & Medicinæ, utque Episcopus Lauream concederet, iis, qui, prævio examine, hoc honore digni haberentur.

VII. Ex hac Joannis XXII. Constitutione colligitur Romanum Gymnasiū, ubi Jura Ecclesiastica, & Civilia explicabantur, Pontificibus Avenione commorantibus, minime desisse, imo potius viguisse. Verisimile est eximios illos Jurisconsultos Ricardum de Senis, Dinum Mugellanum, Gulielmum de Mandagotto postea Archiepiscopum Ebredunensem, & Berengarium Fredoni deinde Episcopum Biterensem, querum opera usus est Bonifacius VIII. in concinando libro sexto Decretalium, aliquando in Gymnasio Romano Jura docuisse. Neque enim illorum in hac re operam neglexisset Bonifacius, qui nihil sibi reliquum fecit, ut Romanam Academiam summo in honore collocaret. Certe tamen docuit hoc saeculo in Gymnasio Romano insignis ille Jurisconsultus Oldradus de Ponte discipulus Dini, postquam Bononiae, & Patavii tanta gloria professus esset, ut pater legum diceretur. Is igitur Romam ad docendum conductus præclara ibi edidit in *Jus Civile Commentaria*, adlectusque inter Ad-

vocatos Consistoriales, magna claruit fama, & luculenta Responsa in Vulgus emisit, & alia plurima Opera, quæ periere; solumque extat volumen Responsorum, ex quo non pauca sibi Joannes Andreas adscripsit. Tum Avenionem petiit, & apud Joannem XXII. in magna fuit auctoritate, utpote qui illius opera utebatur in difficilimis Ecclesiæ negotiis, illumque consuluit, quid esset facendum in schismate a Ludovico Bavaro, & Petro Corbario Pseudopontifice excitato, extatque in hac re Olradi Consilium, quod in suis Annalibus retulit Bzovius. Ibi etiam coram Roberto Siciliæ Rege causam defendit Thomæ Sanseverini, pro quo Comitatum Sancti Severini evicit. Sed accusatus apud Pontificem, quod Clientes prodidisset, graviterque reprehensus, concepto ex animi moerore morbo e vivis excessit, circa annum MCCCXXXV. Huic addendus alter eximius Jurisconsultus Angelus Ubaldus Perusinus celeberrimi Baldi Ubaldi germanus frater, qui prius in patria, deinde Romæ interpretatus est Jura, ut ipsem scribit in Commentario ad Leg. 1. §. *Pueritiam Digestis De postulando*. Postea Florentiæ functus est eodem munere, tandemque Patavii, circa annum MCCCLXXXVI. scripsitque Commentaria in Jus Civile, volumen Responsorum, & alia Opera. Verum celebrem Scholam Theologicarum rerum Sacri Palatii, secum Pontifices Avenionem transtulerant. Nam Magister, Lectores, & Schola Sacri Palatii, quemadmodum cetera Palatii Pontificii officia, & ministeria, sequebantur ubique Pontificem. Et Avenione quoque in magna erat dignitate, virisque selectissimi ad hanc cathedras accersebantur. Memorat Lezana in Annalibus Carmelitarum Petrum de Berreto Narbonensem Carmelitani, Confessarium Clementis VI. simulque Lectorem Sacri Palatii, postea Episcopum Grassensem, & tandem anno Christi MCCCXLVIII. Episcopum Vaisonensem, qui plura scripsit Theologica Opera, uti constat ex Ludovico Jacobo in Biblio-

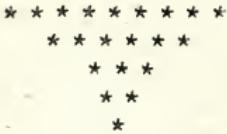
bliotheca Carmelitarum . Hunc tamen Ludovicus Jacobus , & Sammarthani in Gallia Christiana agentes de Episcopis Vasionensis scribunt Magistrum Sacri Palatii , vel ex errore , vel quod nomine Magistri intellexerint Lectorem . Alterum ejusdem Instituti virum doctissimum , Lectoremque Sacri Palatii sub Joanne XXII . laudat Lezana in Annalibus Carmelitarum , nempe Guidonem de Perpignano , cuius etiam meminit Thomas Valdensis Tom . 2 . de Sacram . Cap . 64 . ubi ait : *Credi potest similiter deliquisse Joannem Paris in verbo quando scripsit in Tractatu suo determinato , hanc viam impanationis ad tantum placuisse Doctori Guidoni nostri Ordinis Fratrum Carmelitarum , tunc quidem Lectori Sacri Palatii , ut si foret Papa ipsam decerneret eligendam .* Fuit Guido supremus sui Ordinis Praeses , tum Episcopus Majoricensis , ac tandem Elnensis , plures nomine Pontificis obiit legationes , plurimumque tuendis Ecclesiz , & Pontificis partibus contra Bavarum , Corbarium , Okamum contulit . Multos edidit libros Theologicos , ac Philosophicos , quos inter recensentur Opus tripartitum de perfectione vita Catholice , liber Quæstionum variarum , Opus de concordia Evangelistarum , Correctorium Juris , Summa de heresibus , & alia Opera , ut videre est apud Sextum Senensem , Trithemium , Bellarninum de Scriptoribus Ecclesiasticis , & Lucium Belgam in Bibliotheca Carmelitarum . Sub eodem Pontifice Joanne XXII . in Avenionensi Schola Sacri Palatii , Sacras Scripturas interpretabatur Durandus a S . Portiano ex Ordine Prædicatorum Magister Sacri Palatii , ut ipsemet scribit in Commentariis ad libros Sententiarum , & alibi dictum jam fuit . Unde patet , hanc Scholam , ejusque Professores apud Romanos Pontifices semper in magno honore fuisse .

VIII. At diuturna Romanorum Pontificum ab Urbe absentia perdidit tandem Gymnasium Romanum , quod sedentibus Avenione Clemente V . & Joanne XXII . non

dum defecerat . Tum gravissimæ calamitates , quas Urbs passa est , iis quoque temporibus , cum Pontifices ad eam rediere , præsertim sub Urbano VI. & Bonifacio IX. impedimento fuere , quominus Scholæ publicæ restituerentur . Nam & schifina gravissimum , & molesta exterorum Principum arma , hostium irruptiones , frequentesque Civium dissensiones , Urbem , resque publicas diu multumque perturbarunt . Certe Innocentius VII. cum anno MCCCCVI. cœpit consilium de restituenda Romana Academia , te-  
status est , eam diu antea desisse : *Hujusmodi studia* , ait , *per longissima spatha baetenus intermissa* . Desit igitur Romana Academia , & magno quidem cum Sedi Apostolicæ detimento . Cum enim anno MCCCLXXVIII. mor-  
tuuo Gregorio XI. qui Sedem Pontificiam restituerat Urbi , clamoribus , minisque Romani petiissent Italum Pon-  
tificem , electusque fuerit Urbanus VI. enatumque inde difficillimum illud schisma Avenionense , quod Cardinales causati nullam Urbani electionem , ob vim sibi a po-  
pulo illatam , alium Pontificem Clementem VII. Fun-  
dis constituerent ; diu , multumque disputatum utrinque est , quis rite , meritoque in Petri Cathedra federet . *Multæ disputationes* , ait S. Antoninus Chron. Par. 3.  
Tit. 22. Cap. 2. *multi libelli editi pro utriusque partis defensione* . Peritissimos viros in Sacra Pagina , & Jure Canonico habuit toto tempore illo , quo duravit id schi-  
sma utraq[ue] pars , ac etiam religiosissimos viros , & quod majus est etiam miraculis fulgentes ; nec unquam sic posuit quæstio illa decidi , quin semper remaneret apud plurimos dubia . Viros doctos , Academiasque in suas partes trahere studuit uterque Pontifex . Urbanus , ejusque fautores Baldum insignem illum Perusinum Jurisconsultum consuluere , extatque Baldi Consilium pro tuenda Urbani electione , quod in suis Annalibus retulit Raynaldus . Consultus quoque de eadem re Joannes de Li-  
gnano celebris Professor Bononiensis suffragatus est elec-  
cio-

ctionis Urbani VI. diffusa Allegatione , quam etiam Raynaldus in calce Tomi xvi i. Annalium protulit . Eamdem Urbani electionem , tum alii Jurisconsulti , tum Richardus de Senis Professor Bononiensis scriptis comprobant , hujusque in hac re sententiam exhibit Cæsar Bulæus Egassius in Historia Universitatis Parisiensis . Quod si tunc temporis Romana Academia insigniter floruisse<sup>t</sup> , magnum sanc<sup>t</sup> firmum , certumque præsidium juribus Pontifici attulisset , quo eorum , qui Clementi favebant , autoritatem submovisset . In hujusmodi enim controversiis , ad populos in officio continendos , magni sunt momenti suffragia doctorum virorum , præsertim vero celeberrimæ alicujus Academiæ . Hinc tum Urbanus Pontifex , tum Cardinales , qui schismæ fecerant , aliquique Clementis fautores , nil sibi reliquum fecerunt , ut præclarissimam Academiam Parisensem , cuius magna semper dignitas fuit , suis partibus adderent . Extant plures in hanc rem litteræ Urbani , & Cardinalium ad Universitatem Parisensem datæ , quas in hujus Historia refert Cæsar Bulæus Egassius . Et primo quidem Parisensis Academia anceps hæsit , imo Urbano adhæsisset , nisi Rex , & conventus Episcoporum , ac Theologorum ad hanc rem habitus , qui pro Clemente pugnabant , illam suas in partes pertraxissent . Egregie tamen studuit pro concilianda Ecclesia pace . Nam & apud Regem , & apud Clementem graviter institut , ut schismati finis imponeretur ; jamque Cardinales illarum partium commoverat , nisi Clementis obitus inita mutandi consilia occasionem præbuisset . Quæ omnia fuse narrantur a Spondano in Annalibus Ecclesiasticis , & a Bulæo Egasio in Historia illius Universitatis . Præter exteris , non deerant Urbano domestici hostes . Narrat enim Theodoricus de Niem in hujus schismatis Historia quendam Bartholinum de Placentia Procuratorem in Romana Curia , suffragantibus eius nonnullis Theologis , ac Jurisconsultis propositiones aliquas

quas in medium protulisse , quæ Pontificiæ dignitati graviter derogabant . Tuendis igitur juribus Pontificiis , conservandæ ejus dignitati , refellendisque ejus hostibus , necesse est præsto semper adese Romanam Academiam viris undequaque doctissimis conflatam , ut , pro re nata , necesse non sit exterorum opem implorare , ac peregre nostris rebus præsidium arcere . Accedit , Romanam Ecclesiam esse omnium Ecclesiarum magistram in Theologicis rebus , Ecclesiastica disciplina , sacrificisque cæremoniis , iisque omnibus , quæ ad religionem spectant . Ad ipsius Judicium cæteræ Ecclesiæ , Catholicique omnes configunt , ubi de religione agitur , de libris , de propositionibus , vel probandis , vel proscribendis , deque omni Ecclesiastica controversia definita , juxta pervetustam variarum Ecclesiarum consuetudinem , de qua fuse loquitur scriptor eximius Christianus Luperus ubi agit de appellationibus ad Romanam Apostolicam Sedem . Porro convenit , ut Summo Pontifici in tantis rebus , quas recensui , Romana Academia suam operam præstet .



# C A P U T VII.

## D E G Y M N A S I O R O M A N O SÆCULO DECIMO QUINTO

Innocentius Septimus extinctam Romanam Academiam instaurare conatur . II. Quam floruerint in Urbe Litteræ , Eugenio Quarto Pontifice . III. Eugenius ades , & stipendia publiis Professoribus addicet . IV. Nicolaus Quintus magnus Litterarum , & Gymnasi patronus . V. Eximii Professores illius ævi . VI. De Aristotelis , & Platonis fortuna in Gymnasio Romano . VII. Status Gymnasi sub Pontificibus , qui successere . VIII. De constitutis Doctoribus in Theologia . IX. Et in utroque Jure . X. De Cancellariis Universitatum .

- I. Iluerat diu Romanum Gymnasium , rebus publicis quammaxime turbatis , cum Innocentius VII. multarum , magnarumque rerum peritissimus , inchoante sæculo decimoquinto , supremum Pontificatum adeptus est . Qui , ubi primum , pacata Romanorum seditione , cuius causa Viterbiū secesserat , rediit ad Urbem , statim de instauranda Academia cogitavit , viris doctissimis in eam accitis . Memorat hanc rem Theodoricus de Nien , auctor illius ævi , in Historia de Schismate , Lib. 2. Cap. 39. ubi postquam retulerit Innocentium Romanī reversum , magna civium lētitia exceptum , addit : nec non generale studium in ipsa Urbe renovavit , quod eo defuncto statim evanuit . At Odoricus Raynaldus Tomo xvii. Annal. Eccles. ad annum mccccvi . exhibet ipsum Innocentii Diploma ad hanc rem editum , quod



quod est hujusmodi: *Ad exaltationem Romanæ Urbis, & Curiæ nostræ decorem per vigili animo, & assidua meditatione intendentess emna quærimus, & disponimus, unde illis queat honor, & uilicas laudabiliter provenire.* Cum itaque litterarum studia, & bonarum artium doctrinae, præter summam, ac manifestissimam utilitatem, quam privatim atque publice afferunt, maximum ornatum, ac dignitatem illis Civitatibus, & locis, in quibus ipsa videntur præbtere videantur, & cum pace, ac tranquillitate cuius nos esse cupidissimos profitemur maxime sint conjuncta, decrevimus, Deo auctore, hujusmodi studia per longissima spatia bacchanus intermissu in hoc tempore Pontificatus nostri ad hanc Urbem reducere, & omni fomento, ea rursus excitare, ut hemines per eruditio[n]em, veritatem rerum agnoscant, & Deo, atque legibus parere addiscant. Facultatibus itaque omnibus singillatim divisis, singulis eorum, ut moris est, suos præfecimus Magistros, viros peritissimos, & largo studio, longisque vigiliis instruc[t]os, data a nobis opera diligent, ut nemini studio in quacumque Disciplina, bonus, atque laudabilis deſit Praeceptor. Primum enim in Theologia subtilissimi Magistri, deinde tam Jure Canonico, quam Civili prudentissimi Doctores, & omnem judiciorum usum per exercitationem callentes, in hac Urbe docebunt. Erunt & Medicinae Professores famosissimi ad eam ipsam artem ostendendam deputati, nec Philosophia, rerumque naturalium, & præterea Logica, atque Rhetorica artis deerunt Praeceptores; erit denique, sic enim providimus, ut nihil huic nostro deſit studio, qui litteras Græcas, omnesque ejus Linguae auctores perfectissime doceat. Ab hujusmodi igitur Doctribus ad legendum in hac Alma Urbe deputatis, omnes, qui discendi flagrant cupiditate sclerissimi instrui poterunt. Quod si quis est, qui putet ipsum locum, in quo studetur, atque proficitur, auctoritatem quamdam hominibus afferre,

re, is considerare debet hujus inclitæ Urbis incomparabilem excellentiam, nulla enim est Urbs in toto Orbe terrarum, quæ magis illustris, magisque magnifica sit, & in qua hæc ipsa studia, quæ nos reducere intendimus, diutius floruerint: in hac enim Latinæ Litteræ a principio inventæ, in hac Tura Civilia ab incunabulis scripta atque populis tradita; hæc sacrorum sedes est Canonum: in in hac omnis sapientia ratio, omnisque doctrina, vel a principio inventa, vel a Græcis transumpta, cæteræ igitur Civitates aliena studia docent, hæc sua propria, & vernacula profiterunt. Quamobrem accelerarent homines hanc Urbem studiorum gratia adire, ut in nostris, atque Curia nostræ oculis per virtutem cogniti, præmia laborum amplissima consequantur. Datum Romæ apud S. Petrum Kal. Septembbris, Pontificatus nostri anno secundo. Is fuit annus Christi MCCCCVI. In horum numero Professorum, quos Innocentius in Romanum Gymnasium vocavit, videtur recensendus Theodorus Beneventanus, cuius mentionem faciunt Toppius in Bibliotheca Neapolitana, & Giano in Annalibus Servorum B. Mariæ Virginis. Qui prius in Salernitana Academia docuerat, tum Ordini Servorum nomen dederat, atque Perusia Scholis præerat, tandemque circa hæc tempora in Romano Gymnasio sedem habuisse dicitur a Giano. Nil igitur omisit Innocentius ad instaurandum Gymnasium Romanum. Nam & viros doctissimos eo accersivit, & illuc Disciplinas omnes tradi jussit, Theologiam, Medicinam, Philosophiam, Logicam, Jus Civile, Jus Canonicum, Rhetoricam, Græcasque litteras. Atque singulæ hæc disciplinas singulos habuere Professores. Neque tunc primum id institutum, sed jam antea in usu fuerat, uti indicant hæc Innocentii verba: *Facultatibus itaque omnibus singillatim divisis, singulis eorum, ut moris est, suos prefecimus Magistros.* Quanta fuisset Romanæ Academiæ gloria, si diuturnior huic Pontifici vita fuisset! At magno

cum litterarum detimento , paulo post vivis eruptus est, eoque extincto , cum nondum res Gymnasi Romani firmæ essent , rursum Litteræ pristinam calamitatem subiere . Id vero indicatur a Theodorico Niemio citato loco , his verbis : *quod eo defuncto statim evanuit* . Hinc Academiae Romanæ renovatio, sacerculo decimo quinto, Eugenio IV. Pontifici est adscribenda .

II. Haec tenus rerum Theologicarum , ac utriusque Juris , Linguarum etiam Orientalium studia in Gymnasio Romano potissimum viguere . Non quod cæteris liberalibus Disciplinis nullus in eo esset locus ; cum Bonifacius VIII. dcrevisset , Studia ibi ne deessent *cujuslibet facultatis* ; & Innocentius VII. omnes in illud ex antiquo more intulisset Disciplinas . Sed nondum illæ pristinum splendorem diu in Italia , & toto Occidente neglectum , tandem receperant . Et huic quidem bonis artibus restituendo, præclarissima illa duo ingenia Dantes , & Petrarca non mediocriter contulerunt . Demum id contigit cadente sacerculo xiv. cum clarissimus ille Emmanuel Chrisoloras Byzantinus , domi optimis artibus nutritus , bono litterarum fato , e Græcia in Italiam apulit , Legatus Joannis Paleologi Græcorum Imperatoris , causa implorandi auxilii ad reprimendum Bajazethum Turcarum Imperatorem . Ille enim , Græcia præfenti metu liberata , quod Bajazethum cepisset Tamerlanus Tartarorum Imperator , pedem in Italia fixit , ac Venetiis primum , mox Florentiæ , deinde Romæ , tandem Ticini Græcas Disciplinas docuit , easque septingentis plus quam annis haec tenus in Occidente neglectas suscitavit , discipulos nactus magni ingenii , & eximiæ postea doctrinæ Franciscum Barbarum , Franciscum Philelphum , Poggium , Aretinum , Strozziun , Guarinum , Vergerium , Ugolinum , Ambrosium Camalduensem , Antonium Corbinellum , Jannotium Mannetum , aliosque , a quibus Græci libri e pulvere traxi , Græcaeque litteratura  
e te-

e tenebris eruta , per Italiam diffusa est . Quapropter Chrisoloram hoc decimoquinto saeculo vivis eruptum Constantiae , quo venerat causa visendi Concilii , memorant extolluntque Scriptores , ut qui primus in Occidente auctor fuerit revocandi Graecas Disciplinas . In hac vero Litterarum restauratione , Urbs cæteris Italiae Civitatibus longe præstítit , tum quod ibi Chrisoloras docuerit , & plures hujus clarissimi Discipuli , aut ibi vixerint , aut e publicis pulpitis docuerint ; tum quia hoc saeculo Eugenius IV . Pontifex rei litterariae amantissimus imperio præfuerit . Ita enim Eugenium describit Ciacconius : *Vir aspectu insignis , & veneratione dignus , gravis in dicendo potius , quam eloquens , modice literaturæ , multæ cognitionis , Historiæ præsertim , liberalis in emines , tum vel maxime in litteratos , quorum familiaritate delectatus est . Nam Leonardum Aretinum , Carolum Poggium , Aurispam , Trapezuntium , & Blondum viros doctissimos secretis suis admisit . Gymnasia ante omnia , quam diligentissima fovit , maxime vero Romanum , ad quod genus omne literaturæ adhibuit . Accessit litteris favor , ac patrocinium Cardinalis Bessarionis , viri a rebus gestis , & a doctrinae præstantia amplissimi . Qui præclarissima illius saeculi ingenia in famulatu suo habuit Theodorum Gazam , Plethonem , Andronicum Thessalonensem , Domitium Calderinum , Nicolaum Perotum , Valerium Viterbiensem ; usus quoque familiaritate insignium plurium virorum , Trapezuntii , Argyropili , Philelphi , Blondi , Leonii , Aretini , Poggii , Vallæ , Campani , adeo ut communī suffragio Litterarum Patronus diceretur . Tanto igitur patrocinio Eugenii Pontificis , & Bessarionis Cardinalis , tot viri doctissimi in Urbe fuerunt , horum plures in Gymnasio publice docuerunt ; & Liberales Disciplinae in Urbe pre aliis Italiae Civitatibus , Gymnasisque , insigniter floruerunt .*

III. Ut vero tanta Litterarum gloria perpetuo in

Urbe vigeret, nec temporum injuria unquam deeset, pristinamque Litera subirent calamitatem, publicis Scholis consulendum esse Eugenius decrevit. Et primo quidem illis habendis Aedes media fere in Urbe jussit a Senatu Romano addici; tum aucto vestigali vini, quod ab exteris regionibus Romanam advehunt, hac pretia alendis Professoribus jussit erogari. Quare Eugenio excitati, ditatique Romani Gymnasi gloriam adscribunt Andreas Fulvius in Carmine de antiquitate Urbis ad Leonem X. Fensonius lib. 3. Statutorum Urbis, aliisque. Et hanc rem quoque memorat Ciacconius in vita Cardinalis Joannis Baptista Mellini, his verbis: *Mortuo deinde Martino, & in ejus locum Eugenio suffetto, cum de instituendo Gymnasio Romano cum publico salario mentio haberetur, ortaque esset ob hanc rem inter Civitatem, & Pontificem dissensio quedam, tandem Civis ipsi domum emere non longe a Circo Flaminio, ubi Praeceptores liberalium artium publice legerent, ac novum vestigal impo- suere, unde salarium legentibus praebetur, vini alienae Romanam advesti id vestigal est.* Addit, Joannem Baptistam Mellinum in nova hac Sapientiae domo post crebras, & graves disputationes publice habitas in conventu doctissimorum hominum insignia Doctoratus accepisse; ejusque disputationibus intersuisse plures viros clarissimos, Abbatem Siculum, Ludovicum Pontanum, Antonium Rosellum, Gasparem duos, aliosque. Porro ut Gymnasi administratio recte se haberet, duas in hanc rem Pontifex edidit Constitutiones. Harum prima lata est, anno MCCCCXXXI. qua confirmavit Rectori jurisdictionem civillem, criminalemque ei a Bonifacio VIII. concessam: *Rectores quoque, quos Doctores, & Scholares ejusmodi Romani Studii pro tempore duxerint eligendos, in ipsos Doctores, & Scholares, & familiares ipsorum tam circa cognitionem, & decisionem Causarum civilium, & criminalium civiliter motarum, & criminaliter in crimi-*

ni-

nibus levioribus, quam ipsorum corrigendos excessus le-  
ver, ordinariam obtineant potestatem. Tum statuit, ut in  
Gabellam vini forensis addantur etiam pro libra tres so-  
lidi cum dimidio, quæ additio exigi & conservari debeat,  
& pecunia exinde exactæ exponi juxta ordinationem Re-  
ctoris & Reformatorum prot tempore existentium pro sala-  
rio Doctorum per eos ad legendum in Studio conductorum,  
& omnium aliarum expensarum in Studio hujusmodi oc-  
currentium. Haec tenus constitutio Pontificis Eugenii IV.  
Unde patet solius Rectoris jurisdictionem fuisse; in ad-  
ministracione vero publicæ pecuniaæ, atque in accersen-  
dis Professoribus, suas habuisse partes Reformatores.  
Altera edita est sequenti anno, eaque incipit *A supremo  
Patrefamilias*, quam exhibet Galganettus inter Statuta  
Urbis. Ibi memorat, confirmatque Eugenius primam il-  
lam Constitutionem, atque decrevisse se, ut generale  
studium perpetuo in Urbe esset in qualibet facultate, ut-  
que Professores, Auditoresque iis omnibus donati essent  
privilegiis, quæ aliis Universitatibus collata sunt, & ut  
stipendia solverentur Professoribus ex vestigali vini ab  
exteris regionibus Romam advecti, rem hanc moderan-  
tibus Rectore, & Reformatoribus; ita tamen, ut si  
quid, solutis stipendiis, ex illa pecunia summa superef-  
fet, id vel adficandis Scholis, vel excitandis Aedibus,  
quas Auditores illi habitarent, quibus ob inopiam nullæ  
essent, vel aliis Gymnasii usibus impenderetur. Præte-  
terea Constitutione hac præscripsit Pontifex ordinem eli-  
gendi posthac quatuor Gymnasii Reformatores. Nam juf-  
fit annis singulis a Conservatoribus Urbis feligendos esse  
duodecim Cives Romanos, quorum aliqui ad rei literariz  
utilitatem esse omnino deberent in utroque Ju-  
re Doctores, horum omnium nomina exhibenda esse  
Camerario Romanæ Ecclesiaz, in cuius esset potestate  
quatuor ex illis duodecim constituere Reformatores Stu-  
dii, ita tamen, ut ex his quatuor, unus Doctoris hono-  
re

re frueretur. Et e Tabellionibus Urbis, tres a Conservatoribus nominandos, unum a Camerario feligendum, qui hoc munere in Gymnasio fungeretur. Reformatores absolute sui officii anno, reddere jussit administracionis suæ rationem Conservatoribus ipsis, & Cardinali Camerario, vel alicui, qui hujus vices gereret. Reformatorum Officium obtinuit fortasse a Bonifacii VIII. ætate. Neque enim Eugenius hos memorat tamquam recenter institutos, et si novam illorum eligendorum formam tradidisset. Cumque in publicis Scholis excitandis, alendisque Senatus Romanus suas habuisset partes, hinc enati Reformatores, qui Senatus nomine illarum gererent curam. Atque hoc erat inter Rectorem, ac Reformatores discrimen, quod Rector Summi Principis, & Cœtus Academicus partes obiret, Reformatores vero Senatus, Populique Romani.

IV. Eximia fuere Nicolai Quinti Pontificis, qui Eugenio successit, de re litteraria merita, omnium doctorum virorum laudibus perpetuo commendanda. Quod, capta a Turcis Constantinopoli, profugas Græcos litteratos liberaliter exceperit, & in Gymnasio docere jusserit. Libros e tota Græcia perquisitos ad se jusserit afferri, & in Latinam Linguam converti; Bibliothecam veteribus, ac novis Codicibus pretiosissimis instruxerit, in qua circiter tria millia librorum volumina posuit; doctos viros in cognitorum, & amicorum loco habuerit. Quamobrem, quotquot fuere ea etate Scriptores, Antoninus, Cardinalis Bessarion, Cardinalis Ægidius, Franciscus Philephus, aliisque bene multi Nicolaum suminis laudibus celebrarunt. Audiendus de eo Cardinalis Ægidius: *Hic viros doctos sui temporis quot invenit, toto Pontificatus sui tempore in libris conquirendis, exscribendis, interpretandis exercuit, neminemque, qui aliquid librorum, aut invenisset, solertia, aut ingenio elaboratum edidisset, indonatum abire passus est: quemobrem tantum bo-*

norum ingeniorum numerum excitavit, & in litterarum certarien adduxit, ut primus auctor fuerit bis temporibus eloquii, & eruditionis. Et Franciscus Philelphus in epistola ad Callixtum III. scribit: *Quantum sibi gloriam comparavit Nicolaus V. cum ad cæteras virtutes suas, vitæque saulimoniam, tanta eruditione, tanta sapientia polluit, ut omnibus benefacret, omnes ad se accerferet, quos ulla vel ingenii, vel doctrinae præstantia insignes esse audiret!* Vidimus unius ejus Optimi Sapientissimique Pontificis vel diligentia, vel munificentia id esse factum, infinita pene Græca volumina, quæ nostris hominibus erant ignota, de rebus maximis, atque clarissimis a Græcis Philosophis, Historicis, Oratoribus, eleganter scripta in Latinum esse traducta sermonem, idemque factum de libris Theologicis atque Mathematicis .... Qui post Urbis Constantinopolitane captivitatem Nuncios suos, & negotiatores clam misit per universam illam, & Europam, & Asiam, quæ Turcis paret ad couquirendos, emendosque Græcos Codices, nulli neque labore parcer, neque impensa, innumerabilia prope volumina ingenti etiam pretio adiecta sunt in Italiam: itaque tunc optimo duci potest, non periisse Græciam, sed Italiā, quæ olim Magna Græcia dicta est, unius ejus ejus Pontificis clementia commigraſſe. Misit etiam quamplurimos cum grandi pecunia per Europam universam, qui ubique diligenter odorarent, si quid Latinæ gravitatis, & elegantie usquam lateret, idque nullius pretiū rationem habentes ad se devehendum curarent. Tot, & tantos doctos viros, hujus Pontificis beneficiis affectos, pluribus abhinc sæculis Roma non viderat. Horum alii versabantur in Aula, alii in Gymnasio. Alii edendis, alii vertendis e Græco in Latinam linguam libris operam dabant. Tunc Dionysii Areopagitæ, Basili, Gregorii Nazianzeni, Joannis Chrysostomi, Cyrilli Opera in Latinum sermonem translata. Poggius Quintilia-

lianum tunc invenit , & Enoch Ascalanus Marcum Cælium Apicum , & Porphyriōnem in Opera Horatii egrēgium Scriptorem; Laurentius Valla vertit Latine e Græco insignes Historicos Herodotum , & Thucididem . Nicolaus Perottus vertit Polybium , Publiūs Candidus Historiam Appiani Alexandrini , Poggius Florentinus Diodorūm Siculum ; Theodorus Gaza vertit Theophrastum de Plantis ; Guarinus Veronensis Geographiam Strabonis . Et jam Litterarum splendori nil deesse videbatur . Quamvis etiam huic illarum splendori restituendo in Italia , suam operam contulerint Alphonsus Rex Neapolitanorum , & Laurentius Medicus . Ille enim doctorum virorum studiosissimus , plures in Aula sua exceptit , Panormitam , Facium , ipsunque Vallam Roma excedere coactum , & eorum studia insigniter fovit , quo nomine laudatur a Beſtarione in præfatione ad versionem Metaphysicorum Aristotelis . Is vero Græcos extores benignè exceptit ; Joannem Lascares in Græciam allegavit , ut optimos , & antiquos Scriptores magno ære redimeret ; muneribus , & stipendiis doctos viros excitavit Marfilium Ficinum , Angelum Politianum , Demetrium Chalcondylam , aliosque , ut proinde pater eruditio[n]is dicetur . Attamen Nicolaus V. Pontifex de re litteraria præclarissime meruit . De hujus Pontificis erga litteras , & litteratos viros patrocinio edidit *Disputationem* Vir Clarissimus Dominicus Georgius in calce Vitæ ejusdem Pontificis . Ex qua patet aurea sane sæcula Nicolaum Urbis reddidisse . In tanto Litterarum studio , non potuit Nicolaus Romanum Gymnasium negligere . Imo Constitutionem edidit , quæ extat in Collectione Bullarum Romanorum Pontificum ex Bibliotheca Petri Gomesii excerpta , & edita Romæ anno MDXIV. in qua confirmat , innovatque Constitutionem Bonifacii VIII. de Studio U[bi]bis latam anno MCCCIIII. ac ait , in melius Studiorum rationem ejusdem Gymnasi Urbis a se fuisse restitutam .

Hanc

Hanc Sanctionem , quæ editoris vitio caret nota temporis , censet Dominicus Georgius in hujus Pontificis vita referendam esse ad annnnm mcccccl . Quæ fuerit hæc Studiorum ratio a Nicolao in Gymnasium illata , temporum injuria certo definiri nequit . Verisimile tamen est , niti diorem Græcorum Philosophiam , Græcas litteras , Latini sermonis elegantiam , veteremque eloquentiam Gymnasio Romano restitutas .

V. Ea quidem atæte , Eugenio IV. & Nicolao V. imperantibus , præclarissimi totius Italæ viri in Gymnasio docuerunt . Neque enim solis legibus , ac privilegiis , sed etiam constitutis eximiis Professoribus Eugenius , & Nicolaus Gymnasi Romani gloriae consuluerunt . In illorum numero Ludovicus Pontanus insignis Jurisconsultus , quem Eugenius Protonotarium Apostolicum , Advocatum Consistoriale , & Romanæ Rotæ Auditorem constituit ; quemque Alphonsus Rex Neapolitanorum misit ad Concilium Basileense . Et Iu Coppulus Perusinus , qui in libros Digestorum , Codicemque scripsit , Advocatus Consistorialis , pariter sub Eugenio Pontifice Jura in Romano Gymnasio interpretabatur . Franciscus Philephus Tolentinas Græca & Latina litteraturæ peritissimus , Eugenio Pontifici , & Alphonso Regi charus docuit in Romano Gymnasio humaniores litteras , magna cum sui nominis gloria , uti testatur doctissimus ille Alexander ab Alexandro Lib. 1. Cap. 23. qui sæpc Philolphum docentem audire consuevit : *Ad eum* , inquit , *quotidie concursus Studioorum juvenum , & clari nominis Professorum frequens fiebat . Ipseque inter legendum firma etiam tunc voce , & latere , novis , & exquisitis eloquentiæ generibus præceptisque Discipulos imbuebat , exploratoque judicio , singula dicendi genera , & Philosophorum scita multo cum nitore , & cultu pensabat , & rimabatur . Cumque aliquando e Cathedra dixisset ludum litterarum Ciceronem aperuisse ; & Gram-*

maticus quidam, qui illius gloriae invidebat, id perfracte denegasset; Philephus pluribus congestis Ciceronis testimoniis Scholam aliquando Ciceronem habuisse probavit. Et Philephi partes ipse Alexander, pluribus etiam allatis testimoniis de ludo litterario Ciceronis, tuendas suscepit, uti patet ex citato Genialium Dierum loco, ubi narrat hanc litterariam concertationem. Qui etiam, dum Romæ degereret, audire in Gymnasio consuevit duos clarissimos Professores, quorum familiaritate utebatur Nicolaum Perottum, & Domitium Calderinum. Horum Perottus Latini, Græcique sermonis peritisimus, postquam in publicis pulpitis meruisset, & Polybius insignem Historicum Latinitati donasset, præfuit Ecclesiæ Sipontinæ Archiepiscopus. Alter tanta gloria humaniores litteras est professus, ut litterarii splendoris assertor, ac omnis obscuritatis illustrator haberetur. Uterque summis laudibus a Jovio in Elogiis doctorum virorum extollitur. Enoch Asculanus Rhetor eloquentissimus, utriusque linguae Professor eximius, a Nicolao V. Romanum accersitus est, ut Poeticam, & Rheticam e Cathedra doceret, multasque Orationes, & Epistolas edidit, uti testatur Petrus Angelus Spera lib. 4. de Nobil. Profes. Gram. Neque omittendus est celeberrimus ille Laurentius Valla, quem etiam publice docentem Urbs audivit; ac diutius fortasse audivisset, nisi plurius, quos linguae suæ licentia offenderat, invidiam in se concitasset; qua excedere coactus est, & ad Alphonsi Regis patrocinium confugere, in cuius Aula liberalissime exceptus, magnam Regis patrocinio calamitatem evasit, reus heterodoxiae postulatus. Addendi sunt Græci doctissimi, quos patria exules, Gracia a Turcis subacta, Nicolaus Pontifex in Gymnasio Cathedra & stipendio donavit. Georgius Trapezuntius ob versos Aristotelis, Eusebii Cæsariensis, & Hermogenis libros, & ob summam Aristoteliæ Philosophiæ peritiam clarissimus, qui tempore Concilii

cili Florentini in Italiam venerat , sub Eugenio Rhetoricam , & Philosophiam in Urbe publice docuit , eundemque Nicolaus V. sibi ab epistolis esse voluit . Universitatis quoque Rectorem egisse Vossius testatur . Docuit etiam in Romano Gymnasio Theodorus Gaza Philosophia , Medicinæ , Theologiæ , & elegantiorum litterarum doctissimus . Huic addendus Andronicus Thessalonicensis in Græca litteratura , & Aristotelica Philosophia versatissimus , usus patrocinio Cardinalis Bessarionis primum Romæ , deinde Florentiæ publice docuit . Et Joannes Argyropilus Constantinopolitanus Græcarum Litterarum , ac Aristotelicæ Philosophiæ peritissimus pariter publico stipendio Philosophiam in Urbe docuit . Ut jam nulli fere fuerint doctissimi illius ævi Professores , quos Gymnasium Romanum minime aluerit .

VI. Horuni itaque insignium virorum opera , tum elegantiores litteræ Græcæ , & Latinæ , tum Philosophia Aristotelis , quam ob temporum barbariam , & Græci sermonis imperitiam fædissime conspurcaverant , magnam in Romanis Scholis lucem accepere . Præcipue vero Philosophia Aristotelis pristino splendori vindicata , & restituta est in Urbe , & Gymnasio , ut ibi videretur sedem suam e Græcia translatam collocasse ; quemadmodum Platonica Philosophia apud Florentinos . Nam extores Græci , qui in Italiam appulerant , restituendæ pótissimum Philosophiæ incubuerunt ; cum tamen illi , qui Galliam adierant , in solis tradendis Græcis litteris hæserint , negligentis Philosophicis rebus , fortasse ex invidia Professorum Parisiensium , uti observat Brucherus in sua Historia Philosophiæ . Itaque Græcorum Philosophiam Italia exceptit ; & Platonica quidem patrocinio Mediceæ Gentis viguit apud Florentinos , naœta ibi eximios sectatores Georgium Genistum , ejusque discipulum Bessarionem , Marfilium Ficinum , Joannem Picum Mirandulanum ; Aristotelicam vero Professores Romani Georgius Trape-

zuntius, Theodorus Gaza, Andronicus Thessalonicensis, Joannes Argyropilus in Urbem ac Gymnasium intulerunt, & magna luce donarunt. Cui sane rei Nicolaus V. non mediocriter contulit, imperata nova Aristotelis versione. Rem narrat Cardinalis Bessario in dedicacione Versionis Metaphysicorum Aristotelis: *Ita in Latinum verterunt Veteres Aristotelem, ut opus fuerit Sanctissimum, & Clementissimum Dominum Nicolaum V. Pontificem Maximum, qui omnis scientia, omnis Divina, humanaque sapientiae doctissimus in Apostolica Sede descendit, quique ut loco, & dignitate, ita Philosophia & Theologia, & omni optimarum scientiarum genere principatum obtinet, viros eligere utriusque linguae peritos, qui omnes fere Aristotelis libros in Latinam traducerent orationem.* Auctore igitur Nicolao Pontifice, Georgius Trapezuntius, Theodorus Gaza, Joannes Argyropilus, Bessario Cardinalis, Laurentius Valla, aliquie vertendo Aristoteli se se dedere. Et Janoutius Manettus Florentinus charus Nicolao V. cuius vitam scripsit, libros Categoriarum Aristotelis, & Isagogen Porphyrianam vertit in Latinum; scripsitque Socratis, ac Senecæ vitam: Alphonsum quoque Regem optasse, ut Metaphysica Aristotelis Latinitate donaretur testatur Bessario Cardinalis. Theodorus Gaza Aristotelis Historiam Animalium vertendam suscepit, quam deinde Sexto IV. dicavit. Argyropilus præter versionem Aristotelis scripsit Commentaria in hujus Ethicam. Denique, favente Pontifice, Urbem omnem, excepto Bessarione, Aristoteles occupabat. Quapropter Joannes Launojus in libello de varia Aristotelis fortuna in Academia Parisiensi opponit Nicolaum Gregorio IX. qui libros Aristotelis corrigendos esse decreverat. Certe olim hujus Philosophi libri pluribus nœvis adspargebantur, quibus diluendis, Thomas Aquinas, aliquie Interpretes operam contulerant. Porro tanta Aristotelis in Urbe fortuna, Platonicorum invidiam

con-

concitavit. Enatum inde bellum illud Philosophicum a Leone Allatio in libro de claris Georgiis memoratum, fuse a Boivinio descriptum in peculiari de hac lite Dissertatione, & a Brucherio in Historia Philosophiae. Clas-  
sicum cecinit, bellique hujus Philosophici signum sustulit Georgius Gemistus Pletho, celeerrimus Philosophus, & acerrimus Platonis sectator, edito libro, *de Platonice, & Aristotelica Philosophie differentia*, in quo plu-  
ra convicia in Aristotelica Philosophiae cultores cumula-  
vit. Cui primum se opposuit Georgius Scholarius, notus sub Gennadii nomine, quem postea Turcæ in Constanti-  
nopolitana Sede collocarunt, editis contra Plethonem  
libris, non minori vehementia scribendi. Et hunc nova  
responsione conviciais plena refutavit Pletho, ut exulce-  
ratus Scholarius jam Patriarcha libros Plethonis *de Legi-  
bus*; *& Commentarios in oracula magica Zoroastris* ac-  
cusaverit Ethnicæ superstitionis, & comburendos jufse-  
fit. Quæ deinde controversia Romanos Professores oc-  
cupavit. Cum enim Pletho sibi refutandum sumpsisset  
hoc Aristotelis dogma: *naturam quidem statuisse omnia  
alicujus rei gratia facere, verumtamen nibil consulto  
agere, quemadmodum ars quoque, licet sine confilio agat,*  
*omnia tamen alicujus rei gratia faciat*, Aristotelicos,  
præfertim Gazam, & Trapezuntium in se concitavit.  
Magna acerbitate utrinque disputatum, scriptumque est.  
Trapezuntius acerrime Platonicos aggressus est; & hunc  
sævientem repressit Cardinalis Bessarion, qui a Gemisto  
hauferat Platonicam Philosophiam, editis libris quatuor  
contra calumniatorem Platonis, & librum *de Natura &  
Arte adversus Trapezuntium*. Tum e Platonicis castris  
Michael Apostolius Constantinopolitanus Plethonis, &  
Bessarionis partes suscipiens prodiit in medium. Huic  
vehementius, quam par erat, scribenti respondit Andro-  
nicus Callisti Thesalonicensis, & ipse in Romano Gy-  
mnasio Professor, qui tamen, ne amplissimum Cardina-  
lem,

lem , cuius patrocinio utebatur , offenderebat , tum Apostoli libellum , tum Responsonem suam illius sententia subiecit . Cui placuit Andronici modestia , dataque ad Apostolium epistola , hunc monuit , non conviciis cum adversario pugnandum , sed demostrationibus , & rationibus . Nam etsi in Platonicis partibus esset Bessarion , non inde tamen nec ullum Aristotelii pretium statuebat , nec hujus defensione offendebatur ; e contra Trapezuntius , & Gaza nimio partium Aristotelis studio abrepti , nullius fere pretii Platonem faciebant . Tamdem a litteraria hac pugna cessatum est . Trapezuntius Bessarioni infensus Neapolim ad Alphonsi Regis patrocinium confugit , a quo stipendio donatus est , nec Romam rediit , nisi sub Sexto IV. ubi senex , amissa memoria , obiit . Gaza oppressus inopia rei familiaris se se ad Brutios recepit , ibique e vivis excesit . Andronicus , reliqua Romana Cathedra , docuit in Florentino Gymnasio , tum in Galliam abiit . Pletho , & Apostolius redierant in Graciam , ibique supremo saeclo functi sunt . Nihilo tamen minus Aristotelicæ Philosophiæ diu in Italia eximii se se dedere viri Pomponatius , Majoragius , Barbarus , Zabarella , Mazonius , CatSalpinus , Niphus , Cremoninus , aliique . Præcipue vero in Gymnasio Romano diu multumque vixit , magna cum gloria a viris præclarissimis tradita est . Nam eam Joannes Argyropilus , postquam diu Florentia egisset , & institutioni litterariæ Petri , & Laurentii Mediceorum præfuisset , vastante Etruriam peste Romanum veniens MCDLXXX docuit e publicis pulpitibus . Hunc in Gymnasio differentem aliquando audivit doctissimus ille Joannes Reuchlinus , dictus Capnio , qui tunc Roma aderat Legatus Electoris Palatini . Cumque , Argyropilio interrogante , an attigisset Græcas litteras , se illarum peritum professus esset , ei Thucydidem legendum , ac interpretandum obtulit Argyropulus . Quod cum utrumque eleganter ficeret Capnio , miratus homo Græcus ad

Au-

Auditores conversus exclamavit , ecce Græcia nostro exilio transvolavit Alpes . Sequent sœculo Aristotelica Philosophia habuit in Scholis Urbis insignes cultores Niphum , Mazonium , Muretum , Cœsalpinum . At Franciscus Patricius sub Clemente VIII. Platonicam illuc attulit Philosophiam .

VII. Extincto Nicolao Quinto , magnum desit bonis artibus patrocinium . Attamen Paulum II. laudat Philelphus ob litterarum curam . Ita quidem in epistola ad Leonardum Griphum : *Jam omnis bonarum artium , & eloquentiae dignitas post unius Nicolai V. Pontificis Maximi vitam , tamquam obsoleta interierat , quæ nunc felicioribus auspiciis reviviscent , germinat , ac floret , & in uberrimam , optimamque frugem coalescit .* Alia epistola Theodoro Gazæ gratulatur , quod Romam a Papa Paulo II. accersitus esset opera Philippi Cardinalis Bononiensis , ac propterea immortales gratias ait Pontifici agendas , *quod ab exilio Musas , veluti longo postliminio in Romanam Curiam revocaverit .* Invisus huic Pontifici Platina illum accusat neglectæ , perditæque literaturæ . Gymnasio tamen Romano non defuere his temporibus illustres Professores , Joannes Turrecremata Cardinalis , Franciscus a Brevio Venetus , postea Romanæ Rotæ Auditor , & Episcopus Cnenetensis , quorum meminit Pancirolus lib. 3. de Claris Legum interpretibus . Marcus Vigerius Sixto IV. affinis , deinde Episcopus Senogallienus , & Cardinalis . Andreas Brenta clarus Rhetoricae , & Humanitatis Professor , cuius meminit Spera Lib. 3. de Nobilitate Professorum Grammaticæ . Et Bartholomæus Partenius Brixiensis , quem pluribus laudat Ghilinus in Theatro Litteratorum . His longe præstitit summa eruditio gloria Julius Pomponius Lætus Laurentii Vallæ discipulus , quem quidem Paulus II. cum Platina , & Callimacho exagitavit , at Sextus IV. & Innocentius VIII. beneficiis affecerunt , & Ca-

the-

thedra donarunt in Gymnasio Romano , ubi docuit tanta  
sui nominis fama , ut , teste Jovio in elogiis doctorum vi-  
rorum , Romana juventus a media statim nocte præoc-  
cupatis subselliis , profitentem ante auroram præveniret .  
Antonius Flaminius Siculus , Græcis , Latinisque litteris ,  
eruditioñe , Poesi instrutissimus docuit politiores litteras  
in Gymnasio Romano , vergente ad finem hoc sæculo de-  
cimo quinto , cuius prælectionibus Romam longa anno-  
rum serie , nil habuisse eruditius , ait Joannes Pierius Va-  
lerianus Lib. 1. de infelicitate litteratorum . Addendi  
Antonius Faber Amiternus insignis Professor humanar-  
um litterarum , cuius magna cum laude mentionem fa-  
faciunt Spera in libro de Nobilitate Professorum Gram-  
maticæ , & Toppius in Bibliotheca Neapolitana . Anto-  
nii Tileſii Cosentini peritissimi artis Oratoriæ , & Poeti-  
cæ doctrina illustravit quoque hoc tempore Scholas Ro-  
manas . Addendi ejusdem professionis homines doctissimi ,  
ac notissimi , Joannes Regius Venetus , Thomas Phæ-  
drus , ac Philippus Beroaldus , qui usque ad Leonis X.  
tempora , stationem docendi in Scholis Romanis occu-  
parunt . Nec defuere Theologi præclarissimi , Thomas  
de Vio dictus Cardinalis Cajetanus , & Silvester Prierius ,  
Dominicanus , uterque doctissimus . Notandum , Scho-  
lam publicam Theologicarum rerum , & Sacrarum Scri-  
pturarum , adhuc hoc sæculo decimo quinto perstisile in  
Sacro Palatio , ut patet ex pluribus monumentis sub Eu-  
genio IV. & Sixto IV. jam relatis alibi , cum de Lectori-  
bus Sacri Palatii eginus . Et hinc hoc sæculo , Eugenius IV.  
confirmavit Magistro Saeri Palatii facultatem  
constituendi Doctores in Sacra Theologia .

VIII. Nam erekts Academiis , restitutisque Litte-  
ris , mos ubique invaluit , cuius originem nonnulli adscri-  
bunt Lothario , ut qui de studiis liberalibus optime me-  
ruissent , honore aliquo litterario donarentur . Quemad-  
modum in rebus politicis , vel militaribus , qui se bene  
gef-

gesſiſſent, ornabantur titulo, graduque Equitis, aut Militis, & magna ſolemniitate, pluribus cæremoniis, adhibitis quibusdam iſignibus, inaugurarī conſueverunt. Ita quoque in re litteraria, viři docti, multiplici ritu, ac traditif nonnullis acceptæ dignitatis signis, conſtitui coeperunt Doctores, Baccalaurei, Licentiati. Atque hunc morem Academæ omnes fervarunt. Quoad Urbem attinet, cum ibi Schola Theologicarum rerum in Sacro Palatio locum haberet, eique præſet Magister Sacri Palatii, hinc obtinuit, ex antiquo iſtituto, ut illius auctoritate conſerrentur hujusmodi honores in Theologicis Disciplinis. Id colligitur ex litteris Innocentii VII. datis anno MCDVI. & relatis Tomo II. Bullarii Ordinis Prædicatorum pag. 478. quibus Pontifex ratum habet Magisterii gradum confeſſum Fr. Melchiori Augustiniano ab Hugolino Magistro Sacri Palatii. Idipſum patet ex Bulla Eugenii IV. data anno MCDXXXVII. in gratiam Joannis de Turrecremata Magistri Sacri Palatii, qua hanc facultatem Magistro Sacri Palatii confirmavit. Exibet hanc Bullam Fontana in Theatro Dominicano, atque in Syllabo Magistrorum Sacri Palatii, ubi: *Cum juxta antiquam laudabilem confuetudinem omnes in Theologia Doctorandi in Romana Curia, nonniſi ab hujusmodi Magistro Sacri Palatii licentiam pro forma Magisterii, & iſignia ejusdem fufcipere conſueverint, quod nullus imposterum, Universitate Civitatis, in qua Curiam effe contigerit, dumtaxat excepta, poſſit legere, vel in Theologia in prædicta Romana Curia per aliquem Doctorari, ſed vos viros, ſeculares conſiderata peritia, & vita honestate, aliiſque ad id requiſitis, Religiosos vero de ipſorum Generalium licentia, ſi erunt digni, & idonei, ad lectruram ſcientiarum, & Biblia promovere, & Baccalaureos iſtituere poſſitis, & lectrura completa, habito proborum Magistrorum, quos decreveritis affumendos, privato examine, prædicta Magisterii iſignia eis dare,*

A a

&amp; con-

& concedere, ut sic Magistrati gratiis, & privilegiis,  
 quibus alii Theologæ Professores gaudent, ipsi etiam  
 usi, & gaudere possint, & valeant, auctoritate Aposto-  
 lica concedimus per præsentes. Veterem itaque consue-  
 tudinem probat, confirmatque Pontifex, ut nulli in Ur-  
 be Magistri, Doctoresque in Theologia declararentur,  
 sive Seculares, sive Regulares, nisi auctoritate Magistri  
 Sacri Palatii. Cujus rei plurima exempla profert Fonta-  
 na ex antiquis Regestis Ordinis Prædicatorum desumpta,  
 eaque sunt: *Magister Daniel Egber Conventus Vressa-*  
*licensis habuit approbationem Lecturæ suæ, & Magiste-*  
*rii suscepit in Universitate Sacri Palatii, & gaudere po-*  
*test privilegiis Magistrorum, ut verus Magister. Nullis*  
*obstantibus in contrarium xii. Martii MCDXXL. Romæ.*  
 Pariter in Regestis Joachimi Turriani Magistri generalis  
 legitur: *Fr. Gregorius Baccalaureus Conventus Garen-*  
*sis habet licentiam suscipiendi insignia Magistralia in*  
*Universitate Sacri Palatii, dummodo sibi de juramento*  
*&c. Romæ vi. Februarii MCDXC: Fr. Petrus Conzarensis*  
*potes̄ suscipere Magisterium in Universitate Sacri Pa-*  
*latii. Rursus ex his patet, hoc quoque seculo, Scholam*  
 Theologicam in Palatio perstuisse, atque nuncupatam es-  
 se *Universitatem*. Quoniam vero Magister Sacri Palatii  
 eam moderabatur, idcirco is Theologicos gradus con-  
 ferebat. Id tamen, nonnisi prævio examine, ut patet ex  
 citata Bulla Eugenii IV. ubi: *habito proborum Magistro-*  
*rum, quos decreveritis assumendos, privato examine:*  
 & ex litteris Sixti IV. relatis Tom. II. Bullarii Ordinis  
 Prædicatorum pag. 584. quibus conceditur Fr. Salvo de  
 Panormo Magistro Sacri Palatii facultas creandi Magis-  
 trum in Theologia Fr. Petrum de Hanturibus: *adhibi-*  
*tis tribus, aut quatuor in Theologia Magistris, si præ-*  
*missio rigoroso examine, ad id idoneus repertus fuerit,*  
 & aliud Canonicum non obstat impedimentum, super quo  
 tuum, & ipsorum Magistrorum conscientiam oneramus,  
 gra-

gradum , & insignia doctoratus in dicta Theologia praedito Petro , auctoritate nostra conferas , & assignes , ita ut deinceps omnibus , & singulis exemptionibus immunitatibus , & praeminentibus , prærogativis , gratiis , & indultis , quibus alii in Theologia Magistri in quacumque Universitate solemniter assumpti potiuntur , & gaudent , seu potiri , & gaudere poterunt , quomodolibet in futurum ipse quoque uti , & gaudere libere , ac licite valeat . Hinc enatum videtur Collegium illud Theologorum in Urbe , cui usque ad hæc tempora competit ibidem facultas creandi Doctores in Theologia . Hoc Collegium conflatum est ex Magistro Sacri Palatii , qui principem locum obtinet , Sacrista Papæ , Commissario Sancti Officij , quinque Procuratoribus Generalibus Ordinum Mendicantium , Dominicanu , Conventuali , Augustiniano , Carmelita , Servita , & duobus Professoribus Universitatis , nempe Lectore Theologiae , & Lectore Sacrae Scripturæ , & Secretario . Cum enim Magistri Sacri Palatii debuerint prævio examine conferre Doctoratus honorem , jam ad hujusmodi examen instituendum consueverunt ipsos publicos Theologicarum rerum Professores accersere . Porro , fuit aliquando in more , ut in publicis Cathedris Theologicarum Disciplinarum in Romana Universitate docerent Procuratores generales Ordinum Mendicantium . Id colligitur ex nonnullis antiquis Catalogis Professorum sub Paulo III . Pio V . Gregorio XIII . ubi sacris Disciplinis tradendis leguntur incubuisse Procuratores Generales , Dominicanus , Augustinianus , Carmelita , Franciscanus , Servita . Et in aliis Catalogis utplurimum Professores sacrarum rerum ex his Ordinibus accerti obseruantur . Igitur , cum Magister Sacri Palatii ute-  
retur opera publicorum Professorum ad examen agendum illorum , qui essent honore Theologico afficiendi , cumque Professores illi saepe essent Procuratores Generales Ordinum Mendicantium , factum inde est , ut hu-

iusmodi cœtui gravissimo competit facultaſtas doctoſrandi in Theologia. Ita tamen, ut Magiſter Sacri Palatii duos ex illorum numero deligat, qui Candidati doctrinam ad trutinam revocant, & Promotorem, qui eidem præbet Doctoratus iſignia, ipſo Magiſtro Sacri Palatii formulam pronunciante. Indubium autem eſt, hoc Theologorum Collegium eſſe partem Romanæ Universitatis, & hujus nomine hoc offiſio fungi. Nam hujusmodi gradus litterarios conferre ſpectat ad publicam Universitatem. Et conſtat hanc facultatem fuſſe *Universitatis Sacri Palatii*, quæ eadem eſt, ac Universitas Urbis. Neque alio nomine, Magiſtri Sacri Palatii hac facultate uſi ſunt, neque alio nomine eamdem ipſis Pontifices confeſſere, niſi quia prærant Scholæ, ſeu *Universitati Sacri Palatii*. Adhac Procuratores generales Ordinum Mendicantium, eo titulo, in hoc Collegium adſciti ſunt, quia olim iidem erant & publici Sacrarum rerum Profefſores. Igitur hoc Collegium in hac re ipsam Romanam Universitatem, cuius eſt pars, repræſentat.

**IX.** Quoad Doctores in Jure Canonico, vel Civili, jam diximus Capite præcedenti, ex Constitutione Joannis XXII. quæ incipit *Dignum duximus*, Doctores in utroque Jure conſtitutos fuſſe auctoritate Cardinalis Pontificis in Urbe Vicarii, hac conditione, ut qui eo honore afficiendi eſſent, prius examinarentur, & adprobarentur a publicis Profefſoribus. Igitur ad hos ſpectabat experiri, ac comprobare, an aliqui hoc honore digni eſſent. Jam vero, iis temporibus, ſapiffime Advocati Conſistoriales, tamquam Juris peritissimi, fuerunt & publici Profefſores, ut patet exemplis Oldradi de Ponte, Juonis Coppoli, Ludovici Pontani, & aliorum plurium. Hinc fieri potuit, ut nonniſi ipſis hoc munus adſcriberetur. Certe, ſeculo decimoquinto, jam Advocati Conſistoriales hoc jure examinandi, probandique Doctores Legum Ecclesiasticarum, vel Civilium uiebantur. Nam-

Sixtus IV. edita Constitutione, *Sollicitudo Pastoralis officii*, anno MCDLXXXIII. jus istud Advocatis Consistorialibus confirmavit, declaravitque ipsis solis in Urbe competere, ita ut Doctores ab aliis constituti nullius essent pretii, imo excommunicationem incurrent, nec eis fas esset in Foro patrocinari; siue Romanus Pontifex munus promovendi Doctorem committeret alicui, is in instituendo examine, uti deberet Opera Advocatorum Consistorialium. Idque decretivit, ut nonnullos coercent, qui hac facultate temere utebantur, *in praedium*, & gravamen *Cardinalis Camerarii*, qui Universitatis Studii Curiae, & Urbis earundem Cancellarius generalis existit, ac Collegii Advocatorum praedictorum, sub quorum promotione, examine, & approbatione in Universitate praedicta promovendi ad gradus praedictos hactenus promoveri consueverunt. Perspectum fit ex his verbis, jam ante haec tempora incubuisse Advocatis Consistorialibus examen instituere, & probare, si qui Doctores in Jure Canonico, aut Civili declarari voluisserent. De hujus amplissimi Collegii origine, officio, ac privilegiis dicemus Capite sequenti, capta occasione, quod eisdem Sixtus V. regimen Gymnasii Romani commiserit. Porro laudatam Sixti IV. Constitutionem, praedictaque jus Advocatorum Consistorialium, plures Summi Pontifices sequenti saeculo, & deinceps confirmarunt, ac vindicarunt, uti dicendum erit alibi. Igitur ex antiquissimo instituto, & ex pluribus Romanorum Pontificum Constitutionibus, a solo Advocatorum Consistorialium Collegio constitui possunt in Urbe Doctores Juris Canonici, vel Civilis; atque proinde in hac re Collegium hoc amplissimum est pars nobilissima Romanæ Universitatis, atque hujus vices exhibit. Is vero est ordo totius rei agenda jam olim ad haec usque tempora usitatus. Ex Advocatis Consistorialibus ille, quem Camerarium nunquam inquirit, exploratque, an polleat Candidatus tanta

tanta Juris scientia , quanta requiritur ad con sequendum Doctoris gradum . Hujus vero rei Camerarium , certum , conscientique facit aliquis e Professorum numero , quem docentem Jura Candidatus audierit . Is igitur testatur Candidato vires esse pares huic muneri agendo . Eam ob rem , singulis Advocatis Consistorialibus , & Delegato Cardinalis Camerarii , Monitores seu Bidelli annunciant Doctorem stata die creandum esse . Conveniunt in aula magna Gymnasi . His Candidatus præsens sistitur a publico aliquo Jurium Professore . Tum Catholicæ Fidei Professionem recitat , juxta Pii IV . Sanctionem . Deinde verba facit , differitque de nonnullis Propositionibus ex Jure sive Canonico ; sive Civili decerpis , quæ antea ei fuerant communicatae . Ubi finem dicendi fecerit , ultimus ex Advocatis Consistorialibus opponit aliqua , quæ Candidatus explicet , diluatque . Quod cum is præstiterit , egreditur aula , dum interim Advocati Consistoriales ferunt suffragia , an sit Doctor promovendus . Si ei faverint suffragia , tunc Secretarius Collegii Advocatorum Consistorialium , jubente Decano , pergens ad ipsius Aulæ fores , edicit illum probari decreto Collegii . Quapropter rursus aulam ingreditur , tuncque ille , qui vices agit Cardinalis Camerarii , declarat certa verborum formula Doctorem . Mox ab uno ex Advocatis Consistorialibus , quem vocant Promotorem , accipit Doctoratus insignia , Librum , Biretum , Annulum , & in sede collocatur . Tandem Delegatus Cardinalis Camerarii , Advocative Consistoriales amplexu Doctorem excipiunt .

X. In constituendis Doctoribus Legum Ecclesiasticarum , sive Civilium , etiam Cancellarii Academiarum suas ubique habent partes . Hujus instituti pervetusta indicari potest origo . Cum nempe primus omnium Masurius Sabinus novum hunc honorem conciliavit Jurisprudentia accipiens ab Augusto , deinde a Tiberio publicam auctoritatem respondendi de Jure , quod munus antea depen debat

debat a privatorum arbitrio , & populari opinione . Ex-  
 inde invaluit , ut nullis fas esset Jura publice interpreta-  
 ri , nisi iis , quibus a Principe concederetur . Nec te-  
 mere obtinuit hoc institutum . Nam cum leges comple-  
 tantur Principis mentem , & voluntatem , consentaneum  
 videtur , ut illarum interpretandarum facultas , non  
 cuiuslibet hominis arbitrio , sed certis Jurisconsultis a  
 Principe constitutis , permittatur . Ad hanc vero geren-  
 dam Provinciam necesse fuit , a summis Principibus no-  
 minari Ministrum aliquem , qui ipsorum vices gereret ,  
 hancque facultatem doctis viris , servatis quibusdam con-  
 ditionibus , ipsorum nomine concederet . Romani qui-  
 dem Pontifices in excitandis Universitatibus consueve-  
 runt hoc munus Episcopis demandare , ut patet ex plu-  
 ribus illorum Constitutionibus , qua<sup>e</sup> passim occurunt in  
 Bullario . Nam in hac re Ecclesiasticam potestatem in-  
 terpellandam esse putarunt . Hinc Mendo in libro de Ju-  
 re Academic<sup>o</sup> , & Escobarius in quæstionibus de Pontifi-  
 cia , & Regia jurisdictione disputant , an ad Ecclesiasti-  
 cam , vel ad Civilem potestatem spectat Universit<sup>ates</sup> ,  
 & Doctores constituere . Certe in Bullario plurimæ le-  
 guntur Romanorum Pontificum Constitutiones ad tem-  
 pora usque nobis proxima , quibus variæ in diversis Eu-  
 ropea Civitatibus excitantur Universit<sup>ates</sup> , & donantur  
 privilegiis , concessa ut plurimum Episcopo facultate Do-  
 ctores promovendi . Quandoque etiam Imperatores mu-  
 nus hoc Episcopis commiserunt . Refert enim Gattus in  
 libello de Gymnasio Ticinensi Diploma Caroli IV . Im-  
 peratoris , quo Episcopus Ticinensis hanc facultatem ac-  
 cepit . Quandoque vero Principes munus hoc obeundum  
 luere a summo Regni Cancellario . Nam cum Cancella-  
 ri<sup>us</sup> præcesset Juribus , & Rescriptis Principum , ipseque  
 se continens intra cancellos , a quibus nomen hausit , red-  
 deret Jura ; videbatur consentaneum , æquumque , ut is  
 etiam vices Principis ageret in iis constituendis , qui-  
 bus

bus fas esset Jura interpretari. Ita in Neapolitano Regno summus Cancellarius praest Doctoribus promovendis. At neque necesse erat hanc provinciam summo Cancellario delegare, neque is adeste poterat in omnibus Civitatibus, & Universitatibus Regni, ubi Doctoratus honores conferuntur. Quapropter vel ipsi Civitatum Episcopi, vel alii auctoritate accepta a Principe, hoc officio fungi debuerunt. Et hi dicti sunt Cancellarii Universitatum, quod eorum munus videretur muneri Summi Cancellarii respondere, & convenire. Unde a nonnullis Scriptoribus, praesertim Escobario in quæstionibus de jurisdictione Pontificia, & Regia in Studiis generalibus, Cancellarii Universitatum dicuntur Vicarii Summi Cancellarii. Distincta tamen sunt officia. Nam in omnibus fere Universitatibus Cancellarius Universitatis distinguitur a supremo Cancellario Regni. Hæc itaque causa fuit constituendi in Academiis omnibus Cancellarios. Hanc hujus muneris originem statuit Cothmannus in Responseibus Academicis, ubi ait: *Divus Augustus, quo major, & augustior Juris auctoritas habere-  
retur, & esset, primus constituit, ut ex voluntate ejus re-  
sponderetur Leg. 2. §. penult. Digest. De Orig. Juris,  
& res tam augusta, nonnisi Augusto auctore celebrare-  
tur, & conficeretur, ex quo factum est, quod Academiis,  
& Scholis publicis solemniter institutis peculiares Aca-  
demiarum Cancellarii sint constituti, qui Majestatis  
principalis, quam eo nomine semper adire incommode-  
rat, vices subirent, & de Jure respondendi licentiam  
concederent. Hanc etiam statuit Pereira, Acad. Quæst.  
Lib. 6. Disp. 1. ubi inquit: *Cancellarii Academic munus  
praesipue confidere in conferendis gradibus Doctoratus  
Magisterii, ac similibus. Cum enim potestas doctorandi  
supremo Principi de Jure competit, expeditio graduum  
consequenter spectabit ad Vicarium Principis, qui est  
Cancellarius; sicut enim Cancellarius Regni apud ali-  
quas**

quas nationes est Vicarius Principis pro toto Regno, & absolutus expeditor privilegiorum, ita Cancellarius Principis pro Academia, atque adeo expeditor, seu in executione collator privilegiorum, quae sunt in Academia præcipua, qualia Doctoratum, & Magisteriorum gradus. Consentunt Mendo in libro de Jure Academicō, & Escobarius loco citato, aliique. In Urbe, decimo quarto saeculo auctoritate Cardinalis Pontificis Vicarii, in spiritualibus pro tempore existentis, conferebantur honores Doctoratus in utroque Jure, uti patet ex citata Constitutione Joannis XXII. quæ incipit, *Dignum duximus.* At saeculo decimo quinto, jam id munus erat Cardinalis Camerarii, cum Sextus IV. Constitutione *Soliditudo Pastoralis officii*, id confirmavit, inquiens, temere ante hac promotos Doctores in Apostolica Sedi, & siletti filii Raphaelis S. Georgii ad Vellum aureum Diaconi Cardinalis, nostri, & pro tempore existentis Romanii Pontificis Camerarii, qui Universitatis Studii Curia, & Urbis earumdem Cancellarius generalis existit, & in hoc Apostolica, & Imperiali fungitur potestate. Cui instituto occasionem dare potuit, quod Camerarius esset Cancellarius Aula Pontificia, & in Aula stationem habebat Universitas Sacri Palatii; quodque Eugenius IV. in Constitutione *A Supremo Patrefamilias* anno MCDXLII. jussérat Cardinalem Camerarium imminere electioni Reformatorum, ac Notarii Gymnasi, tum rationibus eorum administrationis, quas, expleto suo munere, reddidissent. Nondum tamen, Pontifice Eugenio, officium Cancellarii addictum fuisse Cardinali Camerario, indicat Pontificis in laudata Constitutione silentium. At Sexto IV. sedente, id jam receptum erat. Deinceps usque ad hæc tempora Cardinalis Camerarius S. R. E. est simul Cancellarius Romanæ Universitatis. Porro amplissima est Cardinalis Camerarii dignitas in Aula Pontificia, utpote qui successisse videtur veteri Cardinali

Archidiacono, qui primus erat Pontificis Minister; qui junioribus Clericis imminebat; negotia, & bona Ecclesiæ temporalia administrabat; curam gerebat viduarum, & pauperum; denique jurisdictionem Episcopi exercebat. Fusa de Archidiaconis agit doctissimus Thomassinus Par. 1. Lib. 2. Cap. 18. Veteris & novæ Ecclesiæ Disciplinæ. Refert Ciacconius, Gregorium VII. ante Pontificatum, hanc dignitatem obtinuisse, atque eam contulisse cuidam Joanni, qui cum postea in Clementis III. Pseudopontificis partes defecisset, causam dedit, ut deinceps extinta fuerit in Romana Ecclesia dignitas Archidiaconi. At tamen, teste Vvilemo Malmesburiensi, in Concilio Bariensi sedet Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis, *juxta Romanum Archidiaconum*. Quapropter censet Thomassinus, desuisse in Ecclesia Romana munus Archidiaconi, quod Cardinales proiecti ad majoris dignitatis fastigium, sibi Archidiaconum imminere noluerint. Ei successit Camerarius, cuius officium notum jam erat saeculo duodecimo, quo tempore, occurrit Cencius Sabellus Camerarius, & Cancellarius, tum Cardinalis, denique Summus Pontifex Honorius III.



## C A P U T VIII.

D E G Y M N A S I O R O M A N O  
SÆCULO DECIMO SEXTO

*Quid egerit Leo Decimus. II. Quidque decrevererit ad Romanis Gymnasii splendorem. III. Sacra Ædes extorta. IV. Calamitas Litterarum sub Clemente Secundo. V. Restituta Schola publica a successoribus Pontificibus. VI. De re litteraria Gymnasii, hoc saeculo. VII. Sextus Quintus ejus patrocinium nonnullis Cardinalibus commendat. VIII. Ejusdem regimen Advocatis Consistorialibus committit. IX. De Advocatis Consistorialibus. X. De Rectori. XI. Ius creandi Doctores Legum huic Collegio confirmatum, & vindicatum. XII. De constituendis Doctribus in Medicina, & Philosophia.*

I.  Omanis Gymnasii felicissima tempora, quæ Eugenius Quartus, & Nicolaus Quintus bonis artibus procuraverant, nonnisi sub Leone Decimo litterarum Pontifice amantissimo rediere. Nam prædecessores Pontifices gravissimis curis bellisque impliciti, augenda rei litterariae incumbere non potuerunt. Hinc, ubi Leo Decimus supremum Pontificatum concendit, id carmen a doctis viris inscriptum est in arcu triumphali ad Hadriani pontem, quo significabatur, illuxisse demum litteris, ac litteratis tempora auspiciatissima.

*Olim habuit Cypris sua tempora, tempora Mavors  
Olim habuit, sua nunc temporas Palla habet.*

Et sane Pio II. in liberalibus disciplinis summe versato, datum est probro a Francisco Philelpho, doctos viros negligisse, uti colligitur ex epistolis Papensis, quibus hæc calumnia diluitur. Nam illum doctis viris defuisse ino-

pia ærarii gravissimis bellis exhausti, testantur Platina, & Ciacconius : *Fovere ingenia suorum temporum non vi-sus, quod tria gravissima bella ab eo suscepit ærarium Pontificium exhausterant, ut ære alieno, ac magno qui-dem sepe premeretur.* Multos tamen litteratos, munerebus aulicis, & beneficiis ecclesiasticis juvit : orantes, & poemata recitantes libenter audivit ; eorumque judicio, qui aliquid sapere viderentur sua scripta commisit. Eadem fortasse causa Sixtus IV. quamvis & ipse doctissimus, & olim in pluribus Academiis publicus Professor Theodoro Gazæ libros Aristotelis de animalibus in Latinum translatos ipsi offerenti, exiguum quidem centum aureorum munus concessit, quod ille ægerrime ferens proiecit in Tiberim. Nam tantam subiit pecuniam calamitatem, ut primus nova Collegia venalia instituerit, nova vestigalia decreverit, plurima officia vendiderit, & in horum numero Notariatum Gymnasii. Ceterum præclarissime meruit de re litteraria ob extructam Vaticanam Bibliothecam, adiectis ex omni Europa libris, constitutisque annuis proventibus, ad emendos libros, alendosque illius ministros. De Alexandro VI. scribit Ciacconius : *Artes liberales, si non colebat, admirabatur, & Juris præscriptim scientiam, salario Doctoribus, stipendia militibus, mercedem operariis numquam est differre, ne cum auferre vius.* Imo ab Alexandre VI. Pontifice auctum est Gymnasii ædificium, quod sub Eugenio IV. cooperat excitari. Unde Andreas Fulvius in Carmine de antiquitate Urbis ad Leonem X. lib. 2. ait :

*Nec vos Pieridum reboania telta silebo.*

*Hic ubi Gymnasium media spectatur in Urbe.*

*Musarum, Phœbique, ac Palladis artibus ingens.*

*Eugenii Quarti auspiciis, & munere primum.*

*Fundatum, cui Roma stipis dedit annua dona.*

*Cellesto magnis ex vestigalibus auro.*

*Persolvenda sacras illic profitentibus artes.*

Hæc

*Hec loca Alexander Sextus renovavit, & auxit.  
Adjungens &des spatio majore propinquas.  
Amplaque porticibus designans atria magnis.*

At his omnibus longe quidem præstitit Summus Pontifex Leo X. cuius insigne fuit erga liberales artes studium haustum ab atavis, Cosmo proavo, & Laurentio patre, eximiis litterarum patronis; & ab optimis Institutotoribus Angelo Politiano, Demetrio Chalcondila, & Urbano Bolzanio; tum a doctis viris, quorum familiaritate usus est, Marsilio Ficino, Joanne Pico Mirandulano, Christophoro Landino, celebri Joanne Lascare, & Marullo Tarcaniota. Quapropter statim ab adepto Pontificatu litteris, litteratisque consuluit; ac primo quidem sibi ab epistolis esse voluit Petrum Bembum, & Jacobum Sadoleatum, qui cæteros omnes eloquentiae laudibus anteibant; Vaticanae Bibliotheca Beroaldum juniorem in arte Poetica excellentem præfecit; & in Gymnasio Romano præclarissimos Professores collocavit. De qua re ita scribit Jovius in hujus Pontificis vita. *Gymnasium vero accisis undique gravissimarum artium Professoribus ita instauravit, ut neque Bononiensis, neque Patavino, vel doctorum præstantia, vel auditorum concursu cedere videatur. Augustinus Suezanus Philosophiam, & Christophorus Aretinus Medicinam proficiebatur, Hieronymus Butigella Juris scientiam docebat. In humanioribus studiis, eruditione, stylo, & eloquentia Parrhasius Coseninus erat insignis: In Græcis litteris eminebat Basilius Chalcondylas, ejus Demetrii filius, qui ipsius Pontificis in adolescentia fuerat præceptor. Singulos vero vel mediocris etiam nominis Poetas, & exquisitos, nobilioribus artibus instrutios tanta benignitate suscipiebat, ut omnes jam excitatis animis ad excolenda litterarum studiu vehementer accenderentur, quum a tanto armorum strepitu, quo neglectis litteris, Julii aures magnopere gaudebant, tandem virtutis locus patefactus esse videtur.*

tur. Egregiam sane Pontificis gloriam, quod in Urbem, Aulam, Gymnasium viros doctos intulerit. Quid enim ad Reipublicæ, & Ecclesiæ utilitatem præstantius fieri potest, quam rei litterariæ consulere? Nec deerat Gymnasio aliarum disciplinarum, præsertim sacrarum Professores. Sed illi dumtaxat a Jovio nominantur, quod præclarissima essent sui sæculi ingenia. Sunt qui Leonem carpunt, quod neglectis Theologicis rebus, humanis litteris nimium indulserit. At optimos quoque Theologæ Professores ab eo in Gymnasium acceritos testatur Middendorpius in libro Academiarum Orbis Christiani: *Leo X. ait, bonarum litterarum patronus, & fautor maximus, egregiis impendiis in Urbem accerfuit, qui linguis, & politiorem litteraturam, sacramque Theologiam interpretarentur: quorum patrocinio Orthodoxa religio, & vera sapientia contra hæreses, quæ tunc exorriebantur a viris doctissimis defendetur.* Scriptis Middendorpius sub Pio V. cum adhuc vigebat memoria earum rerum, quas Leo gesserat. Ibidem exhibit Middendorpius litteras Leonis datas Marco Masuro Creteni, ut e Græcia Romam adduceret nonnullos liberalis ingenii indolisque adolescentes, unde Latinis hominibus verus, germanusque usus, & recta cognitio Græcæ Linguae comparari posset. Sed hoc Pontificis studium in excitando, promovendoque in Urbe Græci sermonis usu, egregie sacrarum rerum studia adjuvabat. Indubium enim est, ad optimam Sacræ Scripturæ, & Græcorum Patrum interpretationem, præsertim cum contra Hæreticos res est, scientiam Græcæ linguae plurimum conferre.

II. Consuluit etiam Gymnasio legibus sapientissimis. Nam ipso primo sui Pontificatus anno MDXIII. Constitutionem ad hanc rem edidit, quæ incipit, *Dum suavissimos, qua novum addit robur Constitutioni Bonifacii Papæ VIII. de Studio Urbis, quæ incipit, In supremæ, rataque declaravit privilegia omnia Professoribus, & Auditio-*

ditoribus Gymnasi Romani concessa . Tum statuit , ne Gymnasio deessent , cuiuslibet facultatis Professores , præfertim vero Juris Canonici , Juris Civilis , Philosophia , ac Medicinæ , iisque viri præstantissimi , undique a Rectori , & Reformatoribus accersendi , quibus stipendia , pensitatis eorum meritis , concederentur : Ut ex nunc de cætero præter illos , qui necessarii fuerint in qualibet facultate Lectores , unus sicut in Jure Canonico , & unus in Jure Civili Doctores , & unus in Philosophia , seu Medicina Magistri eminentis litteraturæ viri undecumque ad legendum in Scholis publicis dicitæ Urbis solitis temporibus , & diebus , iustis , & honestis salariis , arbitrio pro tempore existentium Rectòris , & Reformatorum dicti Studii juxta ipsorum Doctorum , & Magistrorum qualitates , de Romani Pontificis licentia , moderandis , & affigrandis per eosdem Rectorem , & Reformatores communè opportuna in hoc per eos adhibenda diligenter annuatim conducantur . Igitur Rectori , ac Reformatoribus incumbebat , Professores , & eorum stipendia constituere , interpellato tamen Pontificis consensu . Ut vero omnem , diligentemque operam suam Professores in Juribus explanandis impenderent , vetita illis sunt a Pontifice negotia omnia forensia , & officia , ne aliis curis distracti , publico muneri vel minimum deessent . Tum statutum est , ut Professores , absolutis suis lectiōnibus , adhuc tamen in Scholis aliquamdiu consistenter , causa disputandi , clariusque discipulos instruendi , si quid eis circa rem litterariam obscurum , ac difficile esset . Negligentibus Professoribus poena indicitur , ut qui temere a docendo abstinuerit , pars ei detrahatur stipendii , quæ fartis tectis Gymnasi , ac Scholæ Monitori , seu Bidello sit impendenda . Huius vero datum est in mandatis , ut Professorum nomina , horasque , quibus esset illis docendum recenseat in tabulis , siue aliquando officio suo desuerint ; atque ut annunciet dies , quibus est feriandum .

Ne-

Neque id solum ad rectam studiorum ordinationem Pontifex decrevit. Sed Reformatoribus injunxit curam ad eundi bis in hebdomada Scholas ipsas, Rectorique semel in mense, vel pluries, si expediret, idque incertis diebus, & horis pariter incertis, ut ipsimet noscant, si quid emendandum, perficiendumque est, siue res litteraria bene se habeat. Omnia vero, quae ad Gymnasii privilegia, administrationemque spectant, quaeque Pontifex decrevit, ita voluit ab universis custodiri, ut excommunicatos dixerit ipso jure, tenerique ad resarcendum duplum illati danini, Magistratus omnes, Auditorem Camerae, Urbis Gubernatorem, Senatorem, ceterosque, qui aliquo modo Gymnasii juribus detraherent, concessa Rectori, ac Reformatoribus facultate vindicandi Gymnasii jura, etiam Censuraram Ecclesiasticarum praesidio. Et antiquis privilegiis, qua prædecessores Pontifices Professoribus, ac Auditoribus Romani Gymnasii contulerant, illud addidit, ut fas esset Clericis cujusque Ordinis, in eo Gymnasio, addiscendo Juri Civili operam dare, et si Ecclesiasticae Leges eos ab hisce Studiis prohiberent. Tandem, ut dignitati, & majestate Romani Gymnasii nihil omnino deesset, tres jussit Cardinales, primum ex Ordine Episcoporum, primumque ex Ordine Presbyterorum, atque primum ex Ordine Diaconorum, illius gerere patrocinium. Jam vero exinde colligitur, quæ fuerit Gymnasii Romani facies sub Leone X. Qualibet Disciplina suum habebat Professorem. Tota potestas administrandi Gymnasii penes Rectorem erat, suffragantibus Reformatoribus. Hi, consulto Pontifice, accersebant Professores, illisque salario, & dies, horasque docendi constituebant. Si qui Professores, vel Bidelli defuisse officio suo a Rectore puniebantur; & ab eodem vel levia crimina Professorum, aut Discipulorum discutiebantur. Is etiam saepe adibat Scholas, ut Professores, Auditoresque in officio contineret. Denique tres Cardinales

nales amplissimi conservandis juribus Gymnasii imminabant, si ad eorum præsidium confugere contigisset. Quibus omnibus nihil excogitari potest sapientius, præstansque ad Gymnasiū Romani gloriam servandam, augendamque. Quapropter, mirum non est, si Leone imperante, tanta illius fuerit dignitas, ut inter primas Italie Academias principem locum haberet, ut ipsemet asserit in Constitutione, *Quam omnibus*, data anno MDXIV. his verbis: *Sanc nuper ad Summum Pontificatum Divina Providentia cum assumpti fuissimus, & restitutis in pri- stinis juribus dilectis filiis Populo Romano, inter alia Ve- stigial Gymnasti Romani multis antea annis ad alios usas distractum, eisdem restituissimus, ut Urbs Roma ita in re litteraria, sicut in cæteris rebus totius Orbis caput esset procuravimus, accersitis ex diversis locis ad profi- tendum in Gymnasio prædicto viris in omni doctrinarum generis præclarissimis, quo factum est, ut præcedenti anno, Pontificatus nostri primo, talis studentium numerus ad Urbem eamdem confluxerit, ut jam Gymnasiū Romanum inter omnia alia totius Italie principatum facile obtenturum videatur.*

III. In votis etiam habuit Optimus Princeps, magnis sumptibus, amplum, & nobile ædificium construere publicis Scholis habendis. Sed quod in votis hæserit Pontificis animus, tribuendum est temporum calamitati. Ne tamen irrita omnino caderent vota, Sacram Aëdiculam in honorem Sanctorum Leonis Papæ, & Fortunati Martyris jussit esse in Gymnasio, cui Præpositus, duoque Presbyteri in sacro ministerio deseruissent. Ita quidem lata Constitutione, *Quam nobis*, anno MDXIV. ubi: *Ad Omnipotens igitur Dei laudem, motu proprio, & ex no- stra certa scientia, non ad alicujus super hoc nobis por- rectæ supplicationis instantiam, sed de nostra mera de- liberatione, liberalitate, decreto, & voluntate intra di- dictum Gymnasiū pro nunc in Schola, scul loco prædicto,*

dictam Capellam sub invocatione Sanctorum Leonis Papæ, & Fortunati Martyris, convenienti ædificio construi, & ædificari mandamus, in eaque, ex nunc, prout extunc, cum constructa, & ædificata fuerit, ut præmititur, unam Præposituram, quæ pro Clero Romano dignitas sit, pro uno Præposito Academicæ nuncupando, & duas perpetuas Capellanias pro duobus perpetuis Capellaniis, Capellaniis ejusdem Academicæ Romanae nuncupandis, qui Capellani, quatenus Sacerdotes sint, & ad id commode vacare possint per se ipsos, alias per Sacerdotes idoneos qualibet die in dicto Gymnasio ordinarie, vel extraordinarie legitur, in Capella prædicta Missam in primo crepusculo alternatim celebrare, & observato die, quo Altissimo quandocumque placuerit nos a terrenis ad Cœlestia transferre solemne anniversarium tam pronostra, quam aliorum ex familia nostra de Medicis, qui Romæ oblerint, animarum salute, dicti die, annuatim facere teneantur, auctoritate Apostolica, tenore presentium erigimus, & instituimus. Tum sacris hisce Ministris stipendum constituit: illorum vero nominandorum potestatem ipsis Gymnasi Reformatoriis concessit, hac tamen lege, ut Præpositus nonnisi ex Professoribus, Capellani vero, vel ex Professoribus, vel nonnisi ex Civibus Romanis feligerentur. Hos a Reformatoriis selectos jussit a Rectore Gymnasi probandos, ac in accepto munere instituendos. Præpositum Romanæ Academicæ iis prærogativis ornavit omnibus, quibus ceteri Clerici in Dignitate Ecclesiastica constituti, atque inter Canonicos Basilicæ Vaticanæ, tamquam illorum unum, jussit recenseri, sacrificisque indutum vestibus in illorum numero Sacra ministrare. Qua dignitate primum omnium donavit Philippum Beroaldum, qui Pontifici erat a secretis, & humanas litteras in Gymnasio profitebatur. Capellanorum vero munus contulit Camillo Portio Canonicus Basilicæ Vaticanae & Professori, & Joanni

Ga-

Gasoldo, qui erat Pontifici a cubiculo, ita tamen, ut illorum Institutio a Rectore Gymnasi Episcopo Comensi, & Reformatoribus Maffeo Volaterrano Canonicō Basiliæ Vaticanæ, & Baptista Casalio Canonicō Basiliæ Lateranensis perageretur. Præterea in hac Aede Sacra Gymnasi decrevit litterarias omnes functiones agendas, quæ olim in Ecclesia S. Eustachio sacra peragebantur: ut nempe Doctores in quavis disciplina lauream conquerentur: ut ibi disputationes agerentur litterariæ, illæ etiam, quas agunt Auditores Sacri Palatii, & Advocati Consistoriales, cum primum suum munus aggrediuntur: utque ibidem Professorum nomina, quovis anno, e Tabulis recitentur, in die festo S. Lucae, & Oratio pro Studiorum instaurazione haberetur. Quamvis deinceps ob Sacelli angustiam, adhuc in Ecclesia S. Eustachii, hujusmodi litterariæ functiones saxe peractæ fuerint, donec sub Innocentio X. & Alexandro VII. amplam sacram Aedem Gymnasium habuerit. At Præpositum, Capellanosque Romanae Academæ e medio abstulit Alexander Papa VII. Adhuc tamen, eodem jubente Pontifice, singulis annis, stata die, Sacro solemni, & Oratione a Professorum aliquo habenda, Leoni X. Principi beneficentissimo, ob tot, ac tanta in Gymnasium merita, præsentibus Advocatis Consistorialibus, & Professoribus, iusta solvuntur.

IV. Leone extinto, quæ successere tempora, ut Urbi, ita & Gymnasio infelia fuere. Direpta enim saxisissime Urbe, & rebus publicis turbatis quam maxime, siluit aliquando Gymnasium. Quapropter Clemens VII. anno MDXXVII. Constitutionem, *Cum nos affectione*, edidit, ut pretia, quæ ex vino ab exteris regionibus Romanam advento solvebantur, quæque Professoribus debebantur, silente Gymnasio, interea cederent alendis Conservatoribus Urbis, & reficiendis mœniis, ita tamen ut Professorum essent, cum primum Scholæ publicæ restituerentur:

tur : Cum sicut accepimus Gabella sive Dohana vinorum Urbis , Terræ nuncupata , ab ipsis Senatu , Populoque Romanopro salario , tam ordinarias , quam extraordinarias lectiones in ipsis Urbis Studio legentibus imposita , & instituta fuerit , & specialiter primo Decretum , quod fructus , ac emolumenta quæcumque ex illa provenientia in salariis præfatis , postea vero felicis recordationis Leonem Papam X. etiam prædecessorem nostrum , quod etiam in augmento salarii Conservatorum ejusdem Almae Urbis , & aliorum illius Officialium pro certa summa aucti , & si quid ultra ex supradictis salariis superesset , illud plus in refertione , sive reparatione manum , sive murorum Urbis exponeretur , & in praesenti anno MDXXVIII. non fuerint , aut futuri ab qualitatem temporum sint Legentes , quibus salario persolvi debeant : propterea eisdem , praesentis anni , & aliorum , quibus , futuri temporibus forte non legetur , omnes , & singulos fructus ex dicta Gabella provenientes etiam Legentium salariis destinatos , augmentatione salariorum Conservatorum , & aliorum Officialium prædicatorum , & quando in Gymnasio dictæ Urbis legatur , etiam , dictis actualiter Legentium salariis dumtaxat exceptis , in redificationem murorum prædictorum & non alios usus exponi , & converti debere statuimus , & ordinamus . Quodque dum , & quoties in Gymnasio dictæ Urbis legi contingit , actu tamen legentibus , & non aliis salario hujusmodi assignari , & solvi debeant : & alias assignari contingat , ut hactenus per Pontifices prædecessores , & etiam per Nos assignata reperiuntur , tales assignationes , & mandata de dictis salariis solvendis , & inde secuta quæcumque irritamus , & annullamus , & solvere habentibus , ne solvant inhibemus . Ob hanc rem Jovius in vita Cardinalis Pompeii Columnæ carpit Clementem Pontificem , aitque magnam ubi concitasse populi invidiam . Dandum tamen est aliquid temporum calamitati . Hinc &c

& a Julio II. anno MDXI. Constitutione, *Ex debito pastoralis officii*, simile quidquam decretum fuerat. Cuni enim Eugenius IV. Pontifex sapientissimus jussisset, ut quæ ex vectigali vini supereret pecunia, ea, extruendis ædibus ad illorum usum, qui scientiis addiscendis incumbunt, quique summa premuntur inopia rei familiaris, seu fabricando Collegio pauperum Scholarium, impendetur; cumque optimis illius Pontificis votis factum satis minime fuisset, erogata in alios, variosque usus pecunia; hinc statuit Julius II. Pontifex, ut nonnisi reficiendis moenia Urbis, aliisque publicis usibus, quæ ex salariis Professorum supereret pecunia, erogaretur; ita tamen, ut cum nulla urgerent publicæ necessitates, danda esset opera huic Collegio pauperum Scholarium ædificando. Cæterum tum Julius II. tum Clemens VII. sua servanda voluere Professoribus stipendia.

V. Attamen diuturna non fuit in Urbe hæc rei literariæ calamitas; utpote quia a successoribus Pontificibus restituta sunt Scholæ publicæ. Et in his Paulus III. duos insignes pietate, & doctrina viros e Societate Jesu Lainez, & Fabrum, socios S. Ignatii Lojolæ, stationem habere jussit. Narrat enim Maffeus in vita Sancti Ignatii Lib. 2. Cap. 6. Ignatium suam, & sociorum operam in sacris ministeriis Pontifici obtulisse, quam in publicis Scholaribus Pontifex adhibuit: *Neque, ait, aspernatus est prius Patrum studia Christi Vicarius, atque in praesentia donec ejusmodi aliqua se se offerret occasio, iussi, Faber, & Linez in Almo Sapientiae Gymnasio Sacras Litteras profiteri, quo munere dum alter in Bibliis, alter in Scholastica Theologia, ut appellant, pari cum eruditione & pietatis laude perfunguntur, atque etiam sepe coram ipso Pontifice de gravissimis rerum Divinarum questionibus disputant.* Et ex Elenchis Professorum sub Paulo III. constat, nullam fere Facultatem tunc Gymnasio defuisse. Plures enim res Theologicas tractarunt: plures Jura sive

Ca-

Canonica , sive Civilia , & horum aliqui Institutiones Juris tradiderunt . Medicina tum Theorica , tum Practica suos habuit distinctos Professores . Aderat , qui Anatomem exercebat . Metaphysica , Philosophia , & Logica a distinctis Professoribus edocebantur . Duo vacabant Rhetoricis rebus . Nec deerant Professores Hebraici , & Græci sermonis . Erant & Professores extra ordinem ; erant & ii, qui silentibus cæteris , cathedras ascendebant , atque hos inter Joseph Cincius agens diebus festivis , de simplicibus Medicamentis . Pariter res se habuit sub Pontificibus successoribus Julio III. Pio IV. Pio V. & Gregorio XIII. Atque tanta tunc temporis erat Romani Gymnasi fama , ut Iacobus Middendorpius , qui sub Pio V. edidit libros duos Academiarum Orbis Christiani , scripsiter de Romano Gymnasio : *In quo omne disciplinarum genus , varieque lingue a viris sapientissimis publice tradantur : ac tam in sacra Theologia , quam utroque Jure , & Medicina , atque humanioribus litteris honores scholastici conferuntur . Ante , & post prælectiones Studioſi in porticu invicem acute disputant , sape etiam in ipsis Professores , ut & in reliquis fere Italiae Academiis observatur . Id Pius V. ad Ecclesias Catholicas , & bonarum litterarum inflationem natus , atque a Domino Deo singulariter electus Pontifex Optimus , & doctissimus , habentus augere , & exornare laborat . His temporibus confluenter studiorum causa undique adolescentes . Hinc Philippus II. Rex Catholicus , narrante eodem Middendorpio , cum anno superi. ri , severissimo editio probiberet , ne quis ex Provinciis suis Belgicis ad alias Academias atque Scholas studiorum gratia , quam imperio suo subiectas , proficiet eretur , Romanam , communem omnium patriam , honorumque studiorum matrem solummodo exceperit . Porro Gregorius XIII. tum ut Romanæ Universitatis splendorem augeret , tum ut Romanos Jurisconsultos ad bonarum artium studia magis ex-*

excitaret , ipsis dedit facultatem interpretandi Jura , vel  
 alias Disciplinas edocendi in Romano Gymnasio , dum-  
 modo a Rectore , & Reformatoribus essent probati , edita  
 Constitutione , qua incipit , *Sapientes* , anno MDLXXIV .  
 Omnes , inquit , & singuli adolescentes , & juvenes Do-  
 tiores ex patre , & avo Romæ natis , Romani , & exce-  
 dentes vigesimum secundum aetatis suæ annum , qui in  
 Studio , seu Gymnasio publico dictæ Urbis in quacumque  
 Facultate pro tempore legere voluerint , ad Lecturam  
 hujusmodi , facta tamen prius per eos coram dilectis filiis  
 nostris S.R.E. Cardinalibus super eodem Studio , seu Gy-  
 mnasio deputatis , ac illius Rectore , & Reformatoribus  
 pro tempore existentibus , una Lectione , admitti debeant ,  
 cum salario viginti quinque scutorum quolibet anno pro  
 unoquoque , qui , ut præfertur legere voluerit , Apostolica  
 auctoritate tenore presentium perpetuo concedimus , &  
 clargimur . Necnon ejisdem Doctoribus , ut præfertur ,  
 qui in eodem Gymnasio munus legendi subibunt , dictum  
 salarium annum viginti quinque scutorum ipsis , & eorum  
 cuilibet , debitum , & consuetum in eodem Studio , seu Gy-  
 mnasi reditibus , proventibus , vectigalibus , & aliis  
 emolumentiis universis per eos ad quos spectat , & pro  
 tempore spectabili persolvendum , moru , & auctoritate  
 similibus , constituiimus , & assignamus , ipsosque ad Le-  
 cturam hujusmodi recipi , & admitti , & salarium eis ,  
 & eorum singulis persolvi debere , ut præfertur , decer-  
 nimus . Hinc fortasse in Albo Profesorum anni MDLXXVI .  
 sub eodem Gregorio Pontifice occurrit Hieronymus Pan-  
 donus Professor Institutionum extra ordinem , stipendio  
 viginti quinque aureorum . Sed hoc institutum haud diu  
 perduravit ; neque successores Pontifices in suis de Stu-  
 dio Urbis Constitutionibus , ullam illius mentionem fe-  
 cere . Notandum hoc loco est , in adducta Gregorii XIII .  
 Constitutione , Scholas publicas *Sapientie dici Gymna-*  
*sium Urbis* . Quamvis Pontifex insigne Societatis Jesu

Col-

Collegium edocendis litteris excitaverit , atque pluribus beneficiis cumulaverit, tamen nil detractum voluit Romæ Universitati , seu Gymnasio *Sapientia* . Quapropter erravit Andreas Victorellus , cum in additionibus ad Ciacconium , agens de Gregorio Pontifice , scripsit : *Urbis Gymnasium , sive Collegium Romanum fundavit hoc eodem anno idem Sanctus Pontifex , illudque Patribus Societatis Jesu regendum dedit* . Nam illud est, ac dici debet Urbis Gymnasium , ubi res litteraria auctoritate Principis , vel Magistratus ordinatur ; Professores publica auctoritate constituuntur , & publico stipendio aluntur ; ubi custodiuntur leges a Principe latæ ; ubi Jura , & Medicina edocentur ; ubi Rector utitur jurisdictione a Principe concessa . Hoc Gymnasium , & olim ab Innocentio IV. & Bonifacio VIII. & Clemente V. & deinceps a Gregorio XIII. Sixto V. Alexandro VII. dictum est *Studium Urbis* . Cæteræ Scholæ publicæ , quas tum Patres Societatis , tum Scholarum Piarum , magno cum Civium commido , & utilitate , in omnibus fere Civitatibus habent , nisi illæ accedant conditiones , minime dici possunt verae *Universitates* . Gravioris erroris rei sunt Mendo in libro de Jure Academicō , & Cardinalis de Luca Discursu 44. Relationis Curiae Romanæ , qui dignitati Romanæ Universitatis plurimum detrahunt . Nam Romana Academia antiquitate temporis , beneficiis Pontificum , peritia Professorum , numero Disciplinarum , ordinatione rei litteraria , nullis aliis Scholis publicis Urbis primas concedit . Atque hinc Universitas Urbis dici cœpit *Archigymnatum* .

VI. Hoc quoque sæculo in Cathedris Romanis præclarissimi Professores docuere . Nam Rhetoricam , literasque humanas pertractarunt Janus Parrhasius sub Leone X. Romulus Amaseus sub Paulo III. Sylvius Antonianus sub Pio IV. Thomas Correa , & Marcus Antonius Muretus sub Gregorio XIII. Aldus Manutius sub Cle-

Clemente VIII. notissima ingenia . Mathematicæ Disciplinæ , ineunte hoc sæculo , Profesorem habuere Nicolaum Copernicum , quem in Urbe aliquas observationes fecisse testatur Veldlerus Cap. 15. §. 19. Historia Astronomiæ . Huic addendus Joannes Taisnerus Hannonus Mathematicus celeberrimus , auctor libri *de usu sphaeræ materialis hæc tenus ab omnibus Philosophis & Mathematicis magno studio forum incommodo negletto* , nec non *Operis Mathematici* , ubi Chiromantia , & Astrologia prolixè exponuntur , quem in Urbe docuisse tanta fortuna , ut tercentos Auditores haberet , testatur Ghilinus in Theatro Litteratorum . Nec omittendus Lucas Valerius Romanus , cuius magna cum laude meminit in Pynacotheca Janus Nicius Erithræus . In Philosophia excelluit Augustinus Niphus Svesianus clarissimi nominis Philosophus Peripateticus , cuius operam magnis stipendiis Academia omnes Italiae exoptarunt . Qui dum in Urbe doceret , jubente Leone X. Pomponatii Librum *de immortalitate animorum* confutandum accepit , demonstrans magno eruditio[n]is apparatu ex principiis Aristotelicæ Philosophiæ , animas esse immortales , quod Pomponatius negaverat . Nec siluit Pomponatius , sed edito *Defensorio* , se adversus Niphum defendit . Tum alii in Niphum prodieré adversarii , Franciscus Lychittus Franciscanus , qui *Theoremata philosophica* Nipho opposuit , & Lucas Prassicus Anversanus , qui edidit *Confutationes in quasdam Niphi commentationes pro defensione Catholica & Peripatetica veritatis* . Sed Niphi partes contra Pomponatium defendit Chrysostomus Casalenes Dominicanus edito contra illius *Defensorium* libro *de immortalitate animorum* . Fusæ de Philosophico hoc certamine agit Jacobus Brucherus in Historia Philosophiæ . Sub Clemente VIII. celeberrimi duo Philosophi in Gymnasio Romano sedem habuere , Franciscus Patricius Platonicus castris addictissimus , & Jacobus Mazonius sectator

Aristotelis. Quæ causa fuit, ut armis litterariis inter se congregederentur, uti narratur a Bruchero in Historia Philosophiae. Ediderat Mazonius librum *de consensu Aristotelis, & Platonis*, hocque illius studium conciliandi utrumque Philosophum Patricio minime placuerat. Enata deinde est occasio congrediendi. Cum enim Mazonius suscepisset patrocinium Dantis Poetæ contra Castravillam, editis duobus libris, in quibus, data occasione, Patricium carpebat, quod Aristotelem acerbe agebat; Patricius, edito libro, se adversus Mazonium defendit. Quod ita hunc exasperavit, ut novo scripto reum plurimorum errorum Patricium postularet. Rursus edita responsione se defendit Patricius, rursumque Patricium impugnavit Mazonius; nec desistet, nisi ille finem scribendi fecisset. Neque cum Jacobo Mazonio solum Patricius graves habuit controversias, sed etiam cum Theodoro Angelutio Philosopho, ac Medico Patavino de Philosophia naturali. Tantum autem propriarum hypothesis assertione odium incurrit, ut coactus fuerit paulo ante mortem nonnullas retractare. Et studuit quidem in suis *Discussionibus Peripateticis* Aristotelem cum Platone conciliare, ita tamen ut Aristotelem pessimè egerit, ac veluti confarcinatorem, & plagiarium traduxerit. Quem tanto odio prosequebatur, ut cum novam suam de Universis Philosophiam Gregorio XIII. dedicaret, Pontificem hortaretur, ut proscripta ex Urbe, atque omnibus Gymnasiis Pontificiæ Ditionis, Aristotelica Philosophia, tamquam impia, & prophana, Platonicam doceri juberet. Et hanc Christiana Religioni consentientem, illam vero Ethnicæ superstitioni, edito libro, cui titulus *Aristoteles exotericus*, pluribus argumentis probavit. Quoad Medicinam, ea, hoc saeculo a Romani Gymnasii Professoribus magnam lucem accepit. Bartholomaeus Eustachius sub Pio IV. Anatomen, Medicinamque tractans in publicis Scholis, plurima, eaque præstantissi-

ma in re Anatomica primus observavit. Quod ipse pre-  
miserat in versione Erotiani, ubi ait: *Illud velim scias,  
quasdam a me tibi observationes, & inventiones anato-  
micas paratas esse, quas modo exequim, ut spero, ut mihi  
judicem præbeas velis, legisse unquam paeniteat.* Cele-  
bres sunt ejus Tabulæ Anatomicæ, quas e tenebris pri-  
mus omnium eruit clarissimus Medicus Clementis XI.  
Joannes Baptista Lancisius. Ex his Tabulis has inventio-  
nes Anatomicas tribuit Eustachio Hiacynthus Gimma  
Tom. 2. Hist. Litter. pag. 706. in epist. ad Lancisium:  
*Quod primus Stapedem detexit musculum necpe in mo-  
vendis ossibus necessarium, & alia, qua Veslingius, Blan-  
cardus, Verheien, alitque non reulerunt. Quod capsu-  
las succenturias Babuini, & Capserii, & atrabilares  
Bartholini primum aliis nominibus descripsit. Quod  
Suammerdamium superavit, ac prevenit in describendis  
uteri ligamentis, & Graaffium in musculis labiorum  
vulvæ. Quod os uteri internum, & folliculorum oscula  
ognovit, qua Malpighius appellavit sygmata. Quod  
vidit ante Fallopium tubas Fallopianas dictas, & indi-  
cavit ante Pecquetum, canalem limpæ, & clyli in tho-  
race, & plura etiam circa cerebellum. Quod item va-  
rios pecudum foetus cum membranis, & cotyledonibus  
primum observavit. Constantius Varolus Bononiensis,  
Medicinae, & Anatomiae peritissimus, Archiater Gre-  
gorii XIII. & publicus Anatomiae Professor primus repe-  
rit originem nervorum opticorum, de qua re librum scri-  
psit. Sallustius Salvianus Romanus pluribus editis libris  
clarissimus, publicus Professor sub Gregorio XIII. novas  
excogitavit, defenditque sententias in libris *de urinarum  
differentiis, causis, & judiciis*, quas tum privatis, tum  
publicis disputationibus, ab aliorum Medicorum invidia  
vindicavit. Andreas Baccius, & Marsilius Cagnatus,  
publici Medicinae Professores sub Clemente VIII. ma-  
gnum sibi nomen in re Medica compararunt. Quo etiam*

tempore celeberrimus ille Medicus , ac Philosophus Andreas Cæsalpinus docuit e Cathedris Romanis , qui circulationem sanguinis in humano corpore ante Haruæum observavit . Ita enim ait in suis Quæstionibus Peripateticis Lib. 5. Cap. 4. *Idcirco pulmo per venam arteriæ similem ex dextro cordis ventriculo fervidum hauriens sanguinem , eumque per anastomosim arteriæ venali reddens , quæ in sinistrum cordis ventriculum tendit , transmissò interim aere per asperæ arteriæ canales , qui juxta arteriam venalem protenduntur , non tamen osculis communicantes , ut putavit Galenus , solo tactu temperat . Huic sanguinis circulationi ex dextro cordis ventriculo per pulmones in sinistrum ejusdem ventriculum optime respondent ea , quæ ex dissectione apparent . Nam duo sunt vasa in dextrum ventriculum definentia , duo etiam in sinistrum , duorum autem unum intromittit tantum , alterum educit membranis eo ingenio constitutis . Tanti viri famam non leviter obscuravit Nicolaus Taurellus , editis contra Cæsalpinum Alpibus cæsis , ubi eum Atheismi accusat . Nam in suis doctis Quæstionibus Peripateticis visus est adhæsse Aristotelis de Deo , deque humano intellectu sententia , unamque animam statuere pro corporum animatorum numero multiplicatam , cuius participatione corpora sint animata omnia , hancque universalem animam esse Deum . Et fatetur Brucherus in Historia Philosophiæ Cæsalpinum abreptum studio Aristotelis , unam voluisse animatorum communem animam , quæ pro varia subjectorum materia , varias efficeret animatorum species . Sed raritate hujus libri Cæsalpini , factum est , ut nec illius sententia satis perspecta sit , neque ab hac nota vindicari possit . Denique , hoc eodem sæculo , Romanum Gymnasium habuit Jurisconsultos eximiæ doctrinæ Benedictum Lomellinum postea Cardinalem , Bonfignorum Finettum , Flaminium Parisium , Cinum Canpanum , Hieronymum Parisettum , & Petrum Paulum Parisiium*

risium postea Cardinalem . Quapropter ubi Sumimi Pontifices Pius IV. Pius V. & Gregorius XIII. emendando Decreto Gratiani nonnullos insignes Jurisconsultos , ac Theologos incumbere decreverunt , Romani Gymnasi Professores minime omiserunt . Nam Hieronymus Parfettus Regiensis , publicus Juris interpres , & Christophorus Patavinus Augustinianus , Professor Theologiae , operam in hac re suam præstiteret ; uti constat ex Antonio Augustino , & Dovatio in Prænotionibus Canonis .

VII. Ad Gymnasi Romani gloriam , & utilitatem , hoc sæculo , Sextus V. Pontifex inauguratus est , qui sacrarum rerum Professorem in eo egerat . Ita enim testatur Lelius Peregrinus in oratione funebri , quam Sixto e vivis sublato , habuit in Basilica Liberiana , quamque in hujus Pontificis vita inferuit Ciacconius : *In omnibus fere scientiis , ait , admiraculum eruditus , a Mysis minime alienus , solida eloquentia , & incredibili Philosophia cognitione instrutus , sacris litteris , ac Theologicas difficultatibus enucleandis sui Ordinis Scholas mire extulit . Romanum Gymnasmum , in quo publice Theologiam profitebatur , exornavit .* Qui autem fieri potuisset , ut nullam de Romana Universitate tantus Pontifex gereret curam ? Imo nullus eo liberalior , & munificentior , Gymnasium oppressum ære alieno liberavit , collata pecunia viginti millium aureorum . Et ut illius utilitati prospiceret , Congregationem amplissimorum Cardinalem statuit , quorum munus esset tuendi , vindicandi , augendi gloriam , & jura Romanæ Academiæ . Itaque in sua Constitutione , qua incipit , *Immensu æterni Dei ,* data anno MDLXXXVII. qua plures Cardinalium Congregationes ad Ecclesiæ , & Reipublicæ negotia pertractanda constituit , quinque Cardinales patrocinium Universitatis gerere decrevit : *Illud etiæ cogitantes , ait , quod litterarum cognitio , liberalesque doctrinae , & disciplinæ , quibus juventus in publicis Gymnasiis instruitur ,*

*ac*

ac eruditur, magnam Christianæ Reipublicæ, si cum pietate conjugantur afferunt utilitatem: tunc enim Civitates, & Regna optime administrantur, cum sapientes, atque intelligentes gubernacula possident; ob eam sanctam causam, Romani Gymnasi, ejusque Universitatis ornanda, & amplificanda curam merito gerimus, unde, & ipsam Universitatem ab ære alieno viginti duorum millium scutorum, & aliis pluribus oneribus sublevavimus, & plane liberavimus. Itaque, ut illius rationibus, quam optime prospiciamus, Cardinales quinque eidem Gymnasi, & Universitati illiusque reformationi præficiimus, quibus facultatem concedimus, ut cum opus fuerit præclaros Theologiae Magistros, & liberalium artium Professores, egregios Jurisconsultos, undecimque ad juventutem erudiendam evocent, qui morum integritate, eruditione, atque elegantia litterarum non minus præstant, quam peritia, usque docendi, assiduisque prælectionibus juvenes instruant, utque singulis scientiarum Magistris pro meritorum ratiōne, re tamen Nobiscum, aut cum successoribus nostris participata, stipendium constituant. Primus Leo X. Pontifex Maximus addixerat quosdam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales gerendo patrocinio Romanæ Universitatis, nempe primum Cardinalem ex Episcoporum numero, itemque primum Presbyterum, atque primum Diaconum. Nam Bonifacius VIII. commiserat tuenda jura Romanæ Academiae Abbatii S. Laurentii extra muros, Priori Basilice Sancta Sanctorum, & Præposito Ecclesiæ S. Eustachii. Eugenius IV. iuslerat Cardinalem Camerarium imminere, cum Reformatores, expleto suo munere, rationem redidissent administrationis publicæ pecuniae. Igitur primus Leo Pontifex nonnullos Cardinales nominavit ad Romani Gymnasi præsidium. At Sixtus V. novam ad hanc rem Cardinalium Congregationem statuit, cui facultatem quoque concessit accersendi, si ampliori auctoritate

ritate opus esset, ad Romanas Cathedras clarissimos Professores. Huic etiam Congregationi patrocinium commendavit Collegiorum quorundam Urbis, nempe Marianitarum, Græcorum, ac Neophytorum, imo & non nullarum Europæ Universitatum, quæ singulari jure suerant Apostolicæ Sedi, Parisiensis, Bononiensis, & Salamantinæ: *Eidem Congregationi imponimus, ut eamdem Universitatum, atque ad eas pertincentium negotiorum apud Sedem Apostolicam curam gerat, illarumque necessitates Nobis, successoribusque nostris ordine exponat, ut eis ex paterna charitate, opem, & auxilium afferre valeamus, easque interdum per litteras visitet, nostro nomine Catholicis viris Apostolicam Benedictionem impetratur, illisque, ut prospere cuncta eveniant, aliis vero spiritum consilio sanioris a Deo Optimo Maximo deprecetur: quibus verbis indicatur Oxoniensis Academia, quæ etiam in tutelam fuerat Sedis Apostolicæ.* In hac Congregatione, ut plurimum locum habuit Cardinalis ille, qui Pontificis esset fratriss filius, uti Cardinales, Petrus Aldobrandinus, & Antonius Barberinus, cuius proinde summa erat dignitas, & auctoritas. Desit deinde hæc Congregatio, uti etiam Cardinalis de Luca in Relatione Curiæ Romanæ testatur; nullamque illius successores Pontifices in suis Constitutionibus mentionem fecere.

VIII. Ab eodem sapientissimo Pontifice, regimen, & administrationem Romanæ Universitatis insigne Advocatorum Consistorialium Collegium accepit, ita ut Rector Universitatis semper ex illorum cœtu, & illorum suffragiis eligeretur. Refert Cartharius in Syllabo Advocatorum Consistorialium Sixti Papæ V. Constitutionem ad hanc rem dataam anno MDLXXXVII. quæ incipit *Sacri Apostolatus ministerio.* Ibi Pontifex ait, tum ob amplissimi Collegii merita, quod aureorum sex millia sublevandis Romanæ Universitatis necessitatibus contulisset,

tum

tum quia in illum Cœtum viri doctissimi cooptarentur, se eidem Collegio regimen Gymnasii perpetuo committere: *Attendentes, quod si dictum officium Collegio dilectorum filiorum sacræ Aulae nostræ Consistorialis Advocatorum perpetuo uniretur, & incorporaretur, idem officium felicius gubernaretur, ac utilitati publica, & ipsis Gymnasi plenius consuleretur, cum in dicto Collegio, semper adfint viri litterarum scientia, rerum experientia, ac usu & prudentia præstantes.* Cum enim in hoc Collegium præclarissimi totius Italæ Jurisconsulti consueverint admitti; cum iisdem consueverint Pontifices gravissima negotia committere; cumque Advocati Consistoriales magnum honoris locum obtinerent; recte sapienterque Pontifex, illorum administrationi Gymnasiūm perpetuo committendum esse existimavit. Et ita quidem, ut nil detractum voluerit ex juribus omnibus, omniq[ue] auctoritate, quibus antea, sive ex Constitutionibus Pontificum, sive ex consuetudine, usuque, sive jure, sive quovis alio nomine Rectores utebantur; *Officium Rectoratus Gymnasiū Urbis hujusmodi, ait, per ipsum Collegium regendum, ac gubernandum juxta prvidam dispositionem, & ordinationem per eos, vel maiorem eorum partem faciendam, & toties, quoties eis, vel eorum majori parti expedire videbitur, mutandam, cum omnibus, & singulis illius fructibus, juribus, conventionibus, & emolumentis universis, & quibuscumque tam ordinariis, quam extraordinariis, & que alii, qui pro tempore fuerunt Rectores dicti Gymnasiū, quovis modo habuerunt, seu habere potuerunt, ac quibusvis causis, & rationibus, necnon quibusvis honoribus, oneribus, præminentibus, antelationibus, prærogativis, jurisdictionibus, auctoritatibus, facultatibus, liberatibus, immunitatibus, & exemptionibus, privilegiis, & indulxit, solitis, & consuetis, & quibusvis aliis concessionibus, & gratiis, quibus tam ultimus, quam alit*

Re-

Rectores dicti Gymnasi, quavis ratione, vel causa usi, gavisi, & potiti fuerunt, ac uti, gaudere, & potiri potuerunt, Collegio Advocatorum hujusmodi, ita quod liceat ipsi Collegio per se, vel alium, seu alios eorum, & Collegii hujusmodi nominibus corporalem, realem, & actualem possessionem dicti Officii apprehendere, ac perpetuo retinere, illiusque fructus, redditus, provenitus, jura, obventiones, & emolumenta percipere, exigere, & levare, & in suos, ac Collegii, & officii hujusmodi usus, & utilitatem convertere; ipsumque officium perse, & quemlibet eorum exercere, regere, & gubernare, ac immia, & singula, qua ad hujusmodi officium, ejusque liberum exercitium spectant, & pertinent, gerere, & facere, cuiusvis licentia desuper minime requista, auctoritate Apostolica, tenore praesentium perpetuo unimus, & incorporamus. Quapropter Pontifex nil derogatum voluit iis, quæ circa regimen Gymnasi, officiumque Rectoris Bonifacius VIII. Eugenius IV. & Leo X. in suis Constitutionibus decreverant. Itaque, codem anno, die quarta Septembri, Advocati Consistoriales, ritibus consuetis, Gymnasi possessionem inivere, primumque ei praefecerunt Rectorem Horatium Burgesium ornatissimum virum. Interfueru huic rei Vincentius Parensius, Cæsar Marsilius, Pompejus Arigonius, Hieronymus Gabrielius, Cinus Campanus, Alexander Litta, Joannes Garzias Mellinus, Coronatus de Coronatis, Mutius Vellius Advocati Consistoriales. Ratam vero habuit Clemens VIII. anno MDXCIX. Constitutione, *Decet Romanum Pontificem*, hanc administrationem Romanæ Universitatis Advocatis Consistorialibus demandatam, cum probavit, confirmavitque quidquid ab ipsis ad illius regimen sanctum fuisset: *Præterea, inquit, omnia, & singula Statuta, Constitutiones, Ordinationes, & Capitula per Collegium Advocatorum hujusmodi, pro ejus, & negotiorum illius, nec non Gymnasio prædicto, cuius Re-*

ctoratus eidem Collegio Advocatorum Apostolica autoritate, unitus, & annexus reperitur incumbentium, personarumque eis subjectarum felici regimine, & gubernio facta, & condita . . . tenore praesentium perpetuo confirmamus, & approbamus: concessa insuper eidem Collegio potestate mutandi, innovandi, augendi eadem Statuta, si ita eis expedire videretur. In hisce Constitutionibus Sixti V. & Clementis VIII. altum est de Reformatoribus Studii silentium. Hos proinde, quorum officium ob demandatam Advocatis Consistorialibus curam Gymnasii, inutile, & superfluum evaserat, jam tum extingui coepisse opinamur.

**IX.** Hujus amplissimi Collegii a pristinis saeculis accessenda est origo. Compertum est, a quinto saeculo Occidentis Ecclesiis habuisse *Scholasticos Defensores*, & *Regionarios Defensores*, quos ad instar *Defensorum Civitatis*, quorum crebra est in Codice mentio, sibi procurarunt Episcopi, & Ecclesiae, ut sua, & pauperum negotia tuerentur. Fuse de his agit doctissimus Thomasinus Par. 1. Lib. 2. Cap. 97. de nova, & veteri Ecclesiæ disciplina, ubi tradit primum ex laicis, deinde ex Clericis Defensores Ecclesiarum eligi consuevisse. Frequens horum mentio est in epistolis S. Gregorii Magni, cuius aetate magno in honore erant, ut illis commissa esset cura patrimonii Romanæ Ecclesiae, cura etiam aliarum Ecclesiarum, & patrocinium pauperum; saepe quoque ipsis demandarentur gravissima Ecclesiæ negotia; ut proinde Gregorius Lib. 7. ep. 17. dixerit: *quia Defensorum officium in causis Ecclesiae, & obsequiis noscitur laborare Pontificum*. Nec desit medio aeo illorum officium. Nam mentionem faciunt Defensorum Stefanus Papa III. in epistola ad Carolum, & Carlomanum Reges, & Capitularia Caroli Magni. At recentiori aeo dici coeperrunt Advocati Consistoriales, quod ipsis solis fas esset, in Consistorio Pontificis, negotiis Episcoporum, Ecclesiastrum,

rum , & pauperum patrocinari . Hinc eadem fuere Advocatis Consistorialibus officia , quæ olim Defensoribus incumbeant . Atque hanc illorum originem statuunt tum plures Auctores , tum omnium Doctissimus BENEDICTUS XIV. in Brevi quodam edito die 5. Martii , anno MDCXLII . Jam vero magna fuit hujus Collegii dignitas . Nam primo Jurisconsulti doctissimi , postquam in præcipuis Italiæ Academiis docuissent , honoris causa in hunc Cœtum adsciscabantur . Tum ex hoc Ordine prodiere plurimi viri a doctrina , a rebus gestis , ab amplissimis dignitatibus clarissimi , Episcopi , Cardinalesque magno in numero , Pontifices , præfertim BENEDICTUS XIV. qui unus fatus est ad hujus Collegii dignitatem comprobandum . Sæpe illorum peritiæ gravissima commissa sunt a Pontificibus negotia Ecclesiæ , & Sedis Apostolicæ ; cuius rei plurima exempla dat Cartharius in Syllabo Advocatorum Consistorialium . Aderant in Conciliis , utribus obscuris doctrina sua lucem afferrent . Pontificum itinera comitabantur , ne deesset Aula tantorum viorum obsequium . Quæ omnia perspecta sunt ex Syllabo Advocatorum Consistorialium , auctore Carthario , & ex eorumdem Albo in calce hujus Operis edendo . Eorum autem munus in eo potissimum versabatur , ut cum olim Pontifex nonnisi in Consistorio tractaret negotia Ecclesiæ , Episcoporum , & Reipublicæ ; ipsi in tanto conventu , de iis , quæ agebantur , verba facerent . Neque enim decet , nisi Viros gravissimos , selectosque , Pontificem in tanta maiestate jus dicentem , alloqui . Atque hoc esse illorum officium , Martinus V. Constitutione , In Apostolica ; lata anno MCDXXVII . disertis verbis testatur . Quoniam vero antiquis Defensoribus incumbebat cura patrimonii Ecclesiæ , & pauperum hinc jam diu invalidit , ut Patronus Ærariorum Pontificii , ac pauperum ex memorato Cœtu semper accersiretur . Videndum de hujus Collegii præstantia Rubeus in libro , cui titulus : *Defensor*

*for redivivus.* Olim Collegium hoc decem Jurisconsultis constabat; tum jubente Sixto IV. auctus illorum numerus ad duodecim. Ex hisce unus, antiquissimo jure, Bononiensis, alter decreto Urbani VIII. anno MDCCXXV. Ferrarensis, unus Pii IV. iussu MDLX. Mediolanensis, alter beneficio Innocentii XII. anno MDXCV. Neapolitanus, cæteri ex Ditione Pontificia. Universi antequam in hunc Cœtum admittantur, prædicti esse debent Juris scientia, & hujus rei periculum faciunt in publico conventu. Et Clemens XII. Brevi dato die XXII. Januarii MDCCXXXI. decretivit, nonnisi optimos Jurisconsultos in hunc Ordinem cooptandos, ne impares deinde sint officiis *Advocati Fisci, & Camera Apostolicae, Advocati pauperum, & Promotoris Fidei, quæ eis conferri consueverunt.* Inter eos primas tenet Decanus, seu is, qui in hoc Collegio est antiquissimus eorum, qui Romæ sunt, quique inter Prælatos Aulæ Romanae non recensentur. Quoniam vero jam diu mos desit, ut Pontifex in Consistorio, auditis Advocatis, jus redderet; hinc nunc temporis verba faciunt in Consistorio, cum a Pontifice petenda sunt Pallia Archiepiscopis conferenda; cum agitur de iis, qui in Sanctorum numero sunt referendi; & si qui Cardinales sedigitate sua abdicarent; si que aliquibus Oratoribus Principum permitteretur adire in Consistorio Pontificem; horum nomine Advocati Consistoriales verba facerent. Nuper vero omnia illorum munia, & privilegia, novis quoque additis beneficiis, confirmavit Sanctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. qui diu in hoc Collegio meruerat, Constitutione, *Inter conspicuos Ordines*, de qua re alibi dicemus.

X. Itaque huic Ordini amplissimo commisum est regimen Gymnasi Romani. Ad hanc rem, singulis annis, collatis suffragiis, unum e cœtu suo Rectorem Gymnasi constituunt; sæpe eumdem diutius hoc fungi munere permittunt. Is dicitur, *Rector Deputatus*, duosque scilicet

cios sibi adjungit ad hoc munus obeundum. Olim Rectores Gymnasi Romani ab ipsis Professoribus, eorumque discipulis eligebantur, ut patet ex Bulla Bonifacii VIII. *Rectores quoque quos Doctores & Scholares ejusdem Romani Studii pro tempore duxerint eligendos.* Nam excitatis ubique Academiis, cum necesse esset eis aliquem imminere, & rei litterariae curam gerere; visum est, nemini aptius id munus convenie, quam alicui e Professorum numero, quem ipsi Professores, discipulique communis suffragio elegissent. Ita fere res se habuit in omnibus Academiis, præsertim Parisiensi, uti constat ex Bulæo; Patavina, uti constat ex Thomassino; Salmanticensi, uti Mendœ testatur; Neapolitana, Colonensi, aliisque. Perduravit hoc institutum in Romana Academia, sedente Eugenio Quarto. Nam in hujus Pontificis Constitutione, Capite antecedenti adducta, leguntur eadem verba Constitutionis Bonifacii VIII. de Rectoribus, quos Professores, eorumque Discipuli constituisserent. Hinc cum plurima Eugenius decreverit quoad modum eligendi Reformatores Gymnasi, siluit tamen de electione Rectoris, utpote quæ suffragiis totius Academiarum esset permissa. Quapropter Joannem illum Matisconensem Episcopum, qui sub Eugenio Pontifice agebat Rectorem, & quem Sammarthani in Gallia Christiana vocant Decretorum Magistrum, opinamus e numero Professorum fuisse. Georgium quoque Trapezuntium Rectorem, Professoremque fuisse, tradunt Vossius, & alii, Jam vero in omnibus Academiis amplissima fuit dignitas Rectoris. Cum enim Cœtus ipse Professorum, & Auditorum ob præstantiam doctrinæ, ob beneficia Principum, ob præclara in Rempublicam merita, ob defensionem Fidei, ac Religionis, magnum honoris, ac dignitatis locum in qualibet Civitate, Provincia, & Regno obtineret; hinc consequebatur, ut qui Cœtui huic amplissimo præsset, illumque repræsentaret, is in sum-

mo honore , dignitate , & existimatione esset . Hinc Rectoribus sceptra argentea præferebantur . Ita de Rectore Papiensis Academiæ constat ex Arnaldo Ferrono Lib . 7 . Hist . Gall . ubi narrat Antonium Levam Cæsaris Ducem , ut militibus stipendia solveret , etiam argentea sceptra , quæ instar fascium præferebantur Rectori Universitatis , in suos usus convertisse . De Rectore Academiæ Montispessulanæ scribit Middendorpius : *Rectoris tanta auctoritas est , ut Studioſi quacumque etiam de causa egredientem comitari honoris gratia cogantur , quod se non sine maxima studiorum suorum , multarumque horarum jactura nimis frequenter fecisse queritur Rebussus . Ac quorumdam Rectorum inhumanitatem reprobavit , qui de Studiis parum solliciti , ambulando per plateas , eundo ad nuptias , saepe etiam ad amicas , mortuorumque sepulturas , prelectiones interturbabant . Idemque Middendorpius testatur , Rectorem Academiæ Viennensis in omnibus actibus publicis alterum a Principe , vel ejus Vicario locum obtinuisse . Augebat Rectorum dignitatem jurisdictione in negotiis definiendis Professorum , ac discipulorum illis a Friderico Imperatore concessâ . Nam vi hujus Sanctionis in omnibus fere Academiis Rectores hac usi sunt potestate . De Colonensi scribit Middendorpius : *In omnibus quoque causis criminalibus & civibus jurisdictionem exercet : quare gravissima semper inter Colonensem Archiepiscopum , & Rectorem controversia fuit exorta : solius bæcsis cognitionem non usurpat : & quamquam pro electione Rectoris quatuor ijsis anni temporibus Universitas cogitur , fere tamen nunc integrum annum retinetur : & de jure responsurus Rector Theologus , Medicus , & Philosophus perpetuo Jurisconsultum Afforum , & Consiliarium habet . Deque Rectore Academiæ Viennensis , scribit : Universitatis Rector in actibus publicis alterum a Principe , vel ejus Vicario locum obtinet , atque omnibus Academiæ membris**

bris ex aquo, & bono jus dicit, non modo in civilibus,  
 sed in criminalibus etiam controversiis. Pariter Recto-  
 ribus Academiarum Complutensis, Salamanca, Pari-  
 siensis, Oxoniensis, Bononiensis, & aliarum plurium,  
 fuisse ordinariam jurisdictionem in Professores, Schola-  
 resque, probat Cothmannus in suis Responsionibus Aca-  
 demicis. In Academia Neapolitana olim fuit ad hanc  
 rem *Justitiarius Scholarium*, quo abrogato, jurisdictione  
 haec rediit ad Rectorem. Hinc Rectoribus ordinariam  
 jurisdictionem abscribunt Mendo in libro de Jure Acade-  
 mico, Escobarius de jurisdictione in Studiis generalibus,  
 Pereira in Republica litteraria, aliquae quamplures.  
 Denique privilegia plurima a Principibus collata Academiis,  
 non parum dignitatem illarum Rectorum extulerunt.  
 Cum igitur Rectores tanto honore aucti essent,  
 causa fuit, cur, denta Professoribus, ac Scholaribus elec-  
 tione, coepirint ipsi Summi Principes Academias sibi  
 subjectis Rectores praeficere. Plurimum enim sua, &  
 Reipublicæ interesse existimarent, si in tanto munere  
 virum suis rebus addictissimum collocarent. Ita in Gy-  
 mnasio Patavino Rector a Senatu Veneto constitui coe-  
 pit. In Gymnasio Neapolitano munus Rectoris perpe-  
 tuum addictum fuit Magno Regni Capellano. Pariter in  
 Gymnasio Romano mos desiiit, ut a Professoribus, Scho-  
 laribusque Rector nominaretur. Sed ipsi Summi Pontifices  
 aliquem e gravissimis Aulae Romanae Praefulibus huic  
 muneri praeficere consueverunt. Ita testatur Sixtus V.  
 in laudata Constitutione, his verbis: *Sane licet alias  
 Officium Rectoratus Gymnasii Almae Urbis uni ex Prae-  
 latis Romanis Curia ad ejus vitam concedi, & affignari so-  
 litum fuerit.* Cumque antea, etiam laicis Professoribus  
 potuerit hoc munus committi, hinc ubi Romani Pontifices  
 sibi Rectoris electionem vindicarunt, nulla lege adi-  
 gebantur, ut e Clericorum dumtaxat numero Rectores  
 feligerent. Quod indicatur a Leone in Bulla, *Quam  
 omni-*

*omnibus*, ubi agens de Capellanis Romanæ Academiæ a Rectori instituendis, ait: *Quæ Rectoris pro tempore institutio, seu confirmatio, etiamsi in futurum contingat, dictum Rectorem Prælatum non esse* (ut nunc est) *sed simplicem Clericum, aut merum laicum esse, easdem vires, & eundem effectum habeat, proinde si esset institutio per Nos, seuper alios Pontifices successores nostros Romanos pro tempore in dictis Præpositis, & Capellanis respective facta.* In aliis quoque Academiis laici non nunquam hoc munere donabantur, uti de Viennensi testatur Middendorpius, ita tamen, ut laicus Rector Clericum aliquem sibi adsciverit ad jurisdictionem in ecclesiasticas personas exercendam. At Romani Pontifices ut plurimum consueverunt Prælatos amplissimos Aulæ Romanæ præficere Gymnasio. Nam sub Leone X. anno MDXII. uti constat ex Constitutione, *Dum suavissimos*, administrabat hanc provinciam Dominicus Jacobatius de Faceschis Romanus, Episcopus Lucerinus, Pontificis in Urbe in rebus spiritualibus Vicarius, olim Advocatus Consistorialis, & Auditor Rotæ Romanæ. Cujus quidem quanta fuerit in utroque Jure, & Theologia peritia, plurimi ab eo editi libri, quos recenset Ciacconius, testantur; ut merito illum Leo X. anno MDXVII. inter Cardinales cooptaverit, & Urbe discedens suum in ea Legatum nominaverit. Anno MDXIV. præterat Academiæ Romanæ Episcopus Comensis, cuius meminit Leo X. in Bulla *Quam omnibus*. Is autem fuit Scaramutia Trivultius nobilissimus Mediolanensis, ac doctissimus Jurisconsultus, qui in Scholis publicis Ticinensisibus Jura docuerat, & a Ludovico XII. Galliarum Rege in Consiliarium Regni fuerat adlectus, quem idem Pontifex Leo X. anno MDXVII. Cardinalium Ordini addidit. Vir quidem de publicis rebus, deque re litteraria optime meritus, uti Ughellus narrat in Episcopis Comensisibus. Andreas Jacobatius, Dominici frater, vir doctus, & Orientalium lin-

guarum peritissimus , sub eodem Leone Pontifice , teste Ciacconio , fuit Rector Gymnasi , Vicarius Pnntificis in Urbe , & Episcopus Lucerinus . Verisimile , est utrumque Jacobatum in Gymnasio aliquandiu docuisse . Sub Paolo III. Julio III. Pio IV. & Pio V. gessit Rectoris munus Camillus Peruscus Episcopus Alatrinus , vir ornatissimus . Huic aetate gravi , & residentia legibus adstricto , Pius IV. anno MDLXIV. Coadiutorem dedit cum futura successione , & ducentorum aureorum stipendio celeberrimum Silvium Antonianum , Professorem humanarum litterarum in Romano Gymnasio , tum Cardinalem amplissimum . Extant Pii IV. ad hanc rem litterae in vita hujus Cardinalis conscripta a Josepho Castalione . Ibi legitur , ut Camillus Peruscus consenserit huic Coadiutoriae , & ut die XI. Februarii , anno MDLXV. Antonianus exhibuerit Conservatoribus Urbis Pontificis litteras , & coram Cardinale Vitellio , & Camillo Perusco solitam Fidei professionem , consuetumque juramentum ediderit . Gregorio XIII. Pontifice , agebat Rectorem Annibal de Grassis , simulque erat Consultor S. Officii , & Judex Confidentialium , uti legitur in prefatione ad Decisiones Cæsaris de Grassis . Hic quoque Cæsar de Grassis , Auditor Sacri Palati , diu moderatus est Romanam Academiam . Denique sub Sixto V. fungebatur hoc munere Simon Cecchinius , Utriusque Signaturæ Referendarius , Auditor Contradictarum , & deinde Romanæ Rotæ , eximius Jurium Doctor , & Poeta . Atque ita res se habuit usque ad Sextum V. qui ut optimæ administrationi Romanæ Academizæ perpetuo consuleret , utque Advocatorum Consistorialium merita compensaret , ipsis perpetuo hoc munus addixit . Et quidem tunc temporis , & sequenti ævo , sapissime ex publicis Professoribus creabantur Advocati Consistoriales , uti Olradus de Ponte , Ludovicus Pontanus , Ivo Coppulus , Hieronymus Accorambonus , Bonifgnorus Finettus , Antonius Vellius , Sigismundus Zan-

nettinus, Rutilius Alterius, Cinus Campanus, Marcus Antonius Bizzonius, aliique. Imo adhuc in Collegium hoc adsciti stipendia Professorum percipiebant. Nam in Elenchis Professorum sub Pio V. anno MDLXVII. legitur Antonius Vellius Advocatus Consistorialis, Professor Jurium hora vespertina, stipendio centum quinquaginta aureorum. Pariter sub Gregorio XIII. occurrit in Albis Professorum Marcus Antonius Bizzonius, quem Pius V. adscripsérat inter Advocatos Consistoriales. Julius Be-nignus, & Cinus Campanus, uterque Advocatus Con-sistorialis, inter Professores, qui stipendia percipiunt, recensentur.

XI. Diximus Capite antecedenti, Sextum IV. confirmasse Advocatis Consistorialibus jus constituendi Doctores Legum, quod nullis aliis fas eset. Verum cum nonnulli id sibi jus arrogarent, indeoque saepe ad hunc honorem promoverentur, Julius III. lata Constitutione, *Cum sicut fide dignorum*, anno MDLII. ne Doctorum dignitas vilesceret, & ne privilegiis Advocatorum Consistorialium detraheretur, novo donavit robore Sixti IV. Sanctionem, declarans, folos in Urbe Advocatos Consistoriales insignia Doctoratus conferre posse, ac nullius momenti fore, si quid in hac re alii ausi essent: *Nos igitur præmissis, prout ex debito Pastoralis Officii tenemur obviare volentes, præserim in Urbe ex qua utrumque Jus proficit, ac descendit, & a cuius exemplo Orbis partes solent regulari, ac de litterarum Scientia virtutibus, & meritis vestris, quibus vestro Collegio Doctores in ueroque Jure Civili, & Canonico creandi, & illis insig-nia conferendi ex diversis privilegiis, & antiqua con-fuetudine jus, facultas, & potestas competit, & in qui-bus etiam potestas Sanctæ Romanae Ecclesiæ Camerarii, Gymnasiique Almae Urbis nostra Cancellarii pro tempore existentium representatur: Motu proprio, & en certa nostra scientia, non ad vestram, seu alicuius instantiam,*  
sed

sed de nostra mera deliberatione tenore praesentium fla-  
 tuimus, & ordinamus, quod ex nunc de cetero perpetuis  
 futuris temporibus nullus, etiam praetextu cuiusdam li-  
 centiae, seu facultatis sibi concessae . . . ad gradum Do-  
 CTORATUS IN UTRQVE, seu alterum Jurium hujusmodi ab  
 alio, quam a vobis, & Collegio vestro in dicta Curia af-  
 sumi, seu in utroque, vel altero Jurium Doctorari pos-  
 sit. Rursum a Sixto V. Constitutione, Sacri Apostolatus  
 ministerio, anno MDLXXXVII. novum robur accessit anti-  
 quo huic Advocatorum Consistorialium privilegio, cum  
 confirmaverit, ac innovaverit, omnia, & quæcumque  
 privilegia eidem Collegio, & Advocatis Consistorialibus  
 per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros  
 & præcipue per piæ memoriae Julium Papam III. etiam  
 prædecessorem nostrum super facultate Doctores creandi,  
 etiam privative quo ad alios. Nihilo tamen minus am-  
 plissimum Protonotariorum Apostolicorum Collegium,  
 sæculo hoc cadente, eamdem sibi potestatem adscribe-  
 bat. Quapropter, Clemente VIII. Pontifice, diu, mul-  
 tumque disputatum est in Foro Romano, an jus promo-  
 vendi in Urbe Doctores, utrique Collegio esset commu-  
 ne. Tandem anno MDXC. die IIII. Aprilis, suffragio Pa-  
 trum, qui in Rota Romana jus dicunt, definitum est,  
 Doctores in utroque Jure a solo Advocatorum Consisto-  
 rialium Collegio constitui posse. Est hæc Romanæ Rotæ  
 Decisio MCLXXVII. coram Seraphino. Et huic illorum  
 Patrum judicio suffragatus est Clemens VIII. promulga-  
 ta eodem anno, Constitutione, quæ incipit, *Decet Ro-  
 manum Pontificem*, qua Constitutionibus in hac re Sixti  
 IV. Julii III. Sixti V. innovatis, declaratur, *quod mu-  
 nus, seu privilegium, & facultas creandi Doctores, seu  
 Licentiatos in utroque, vel altero Jurium, ac conferen-  
 di insignia Doctoratas, & Licentiaturas solummodo ad  
 Collegium Advocatorum hujusmodi, privative quoad om-  
 nes alias personas cujuscumque status, gradus, ordinis,*  
 & con-

& conditionis, ac omnia alia Collegia Officialium dictæ  
 Curiae, & Notariorum de numero Participantium præ-  
 dictorum perpetuo spectet: vetitumque est, quibusvis  
 aliis personis, & Collegiis etiam Notariorum de numero  
 Participantium hujusmodi, ne de cætero personas qua-  
 scumque, etiam quomodolibet optime qualificatas in eis-  
 dem Curia, Urbe, & districtu ad Doctoratus, seu licen-  
 tiaturæ Gradus assumere, seu illis eorum insignia tra-  
 dere quoque modo, etiam vigore privilegiorum, & indul-  
 torum ad hoc eis auctoritate prædicta concessorum, ac  
 etiam confirmatorum, & innovatorum. Præterea ibi-  
 dem privilegia aliis Collegiis in hac re concessa nullius  
 declarantur momenti; nullius quoque pretii declarantur  
 Doctores ab aliis promoti, imo & pñnis quibusdam affi-  
 ciuntur. Quoniam vero hoc idem jus in Doctoribus pro-  
 movendis Comites Palatini sibi asseruerant, Pius V. Con-  
 stitutione, *Quamvis a Sede Apostolica*, anno MDLXVII I.  
 & Clemens VIII. eadem Constitutione, *Decet Romanum*  
*Pontificem*, id ipsis fas minime esse decreverunt. At  
 iterum sequenti sæculo rediit hæc controversia, quam  
 hic indicamus, ne rursum de ea agere cogamur. Con-  
 cessa enim ab Urbano VIII. anno MDCCXXIX. Protonotariis  
 Apostolicis facultate promovendi quatuor dumtaxat Do-  
 ctores, quibusdam servatis conditionibus, has cum illi  
 neglexissent, excitata inde sunt lites, resque diu dispe-  
 ptata. Tandem nuper huic controversiæ finem imposuit  
 Sanctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. edita Con-  
 stitutione, *Inter conspicuos Ordines*, anno MDCCXLIV. In  
 ea enim certam, firmamque facit Advocatorum Consi-  
 storialium potestatem conferendi Doctoratus honoreni,  
 quæ nullis aliis in Curia, & Urbe conveniat; restituit-  
 que pristinam vim Constitutionibus prædecessorum Pon-  
 tificum jam recensitis; e contra vim detrahit privilegiis  
 omnibus, quæ aliis hanc potestatem communicarent.  
 Tum, extincta inter Protonotarios, Advocatosque lite,  
 de-

declarat , Protonotariis integrum neque fuisse , nec esse , ut absentes ab Urbe constituerent Doctores ; idque solum ipso fas esse , ex Urbani VIII. beneficio , ut nempe singulis annis quatuor tantummodo , qui in Urbe ad sint , & non nisi prævio examine , augeant Doctoris gradu . Imo , ut nobilissimum Protonotariorum Collegium , suis beneficiis complectatur , annuit , indulgetque ipsis facultatem constituendi annis singulis sex Doctores , dummodo tamen in Urbe commorentur , quibusdam etiam conditionibus prescriptis . Mox statuit , ut nullis in posteruni in Aula Romana conferantur Officia , vel Beneficia , quæ non nisi Doctoribus sunt conferenda , nisi litterarum hunc honorem in Romano Gymnasio ab Advocatis Consistorialibus acceperint . Idque se decrevisse testatur Pontifex , ut Advocatos Consistoriales majoribus privilegiis donaret , ut Gymnasi Romani dignitatem augeret , utque rebus publicis melius consuleret : Nostræ Consistorialis Aulae Advocatos , eorumque Collegium amplioribus favoribus , & gratiis prosequi , & tam prædicti Archigymnasi Almae Urbis nostræ splendori , & dignitati , quam feliciori , atque utiliori Romana Curiæ statui , & regimini plenius consulere , & providere volentes , simulque dignum rationique consonum reputantes , ut quicumque ad Dignitates , Prelaturas , Magistratus , aliaque munia , & Officia dictæ Curiæ , quæ in eadem Curia , & Urbe considunt , & in ea exercentur , & quæ Doctoratus gradum in utroque vel altero Jurium annexum habent , aut quomodolibet requirunt , pro tempore assimi , & promoveri desiderant eorum doctrinæ , & idoneitatis in prædicto Archigymnasio publicum præbeant experimentum . Excepit tamen ab hac generali lege illos , qui consequuntur Officia nonnulla quibusdam nationibus addicta .

XII. Quoad Doctores in Philosophia , ac Medicina , ii honorem hunc consequuntur ab insigni in Urbe Collegio Medicorum . Jam olim sub Imperatoribus fuit in Urbe

be Collegium Archiatrorum , cuius s<sup>e</sup>p<sup>e</sup> mentio fit in utroque Codice . Archiatri dici coeperunt Medicis Principis , atque adeo primarii , qui deinde distincti sunt in Archiatros Palatii , & Archiatros populares , & ex his conslatum Collegium , uti censem Daniel Clericus in Historia Medicinæ . Archiatrorum popularium numerum , electionemque decrevit Valentinianus Lib. xiiii . Codicis Theodosiani Titulo iiii . de Medicis , & Professoribus , Leg. viii . Exceptis portus Syxti , virginum Vestalium quot Regiones Urbis sunt , totidem constituantur Archiatri , qui scientes annonaria sibi commoda a populi commodis honeste obsequi tenuioribus malint , quam turpiter servire divitibus . Quos etiam ea patimur accipere , quæ sani offerunt pro obsequiis , non ea , quæ periclitantes pro salute promittant . Quod si huic Archiatrorum numero aliquem aut conditio fatalis , aut aliquæ fortuna decerpserit , in ejus locum non patrocinio præpotentium , non gratia judicantis alius subrogetur , sed horum omnium fidelis circumspetque delectu , qui & ipsorum consorcio , & Archiatris ipsius dignitate , & nostro judicio dignus habeatur de cuius nomine referri ad nos potius oportebit . Hinc patet , totidem fuisse Archiatros populares , quot erant Urbis regiones , exceptis Medicis qui in xystis , & apud Virgines Vestales Medicinam faciebant , de quibus videndus doctissimus Gothofredus . Illorum autem munus fuisse obsequi tenuioribus , curare nempe eos , quibus nullæ , vel tenues essent opes . Et ob hanc rem percipiebant annonas e publico æario . Nec ullus in hoc Collegium cooptari potuit , nisi communis aliorum suffragio , & auctoritate Imperatoris . De qua re rursus Leg. ix . ait Valentinianus : Si qui in Archiatri defuncti est locum promotionis meritis adgregandus , non ante eorum particeps fiat , quam primis , quæ in Ordine reperientur , septem , vel eo amplius judicantibus idoneus adprobetur : ita ut quicunque fuerit admissus , non ad prior

priorum numerum statim ueniat , sed cum ordinem con-  
sequatur , qui cæteris ad priora subiectis , ultimus po-  
terit inveniri , bisque annonarum compendia , quæ eorum  
sunt meritis , dignitatique præstanta , tua sinceritas ju-  
xta dispositionem prius habitam faciat ministrari : Me-  
morat hanc legem Symmachus Lib. 10. ep. 40. Erant &  
Architatri Sacri Palatii , qui *intrapenitralia Regalis Au-  
læ* , uti dicitur Leg. xii. citato loco Codicis Theodosia-  
ni , Medicinam exercebant ; qui que deinde aſtequebantur  
Comitivam primi Ordinis , atque immunes erant ab om-  
nibus publicis muneribus subeundis . Horum primus di-  
cebatur Comes Architrorum . Quod vero non omnes  
Medici dicerentur Architatri , probant verba Legis vi.  
Lib. x. Cod. Justin. Tit. lii. ubi : *Medicos , & maxime  
Architros* . Quemadmodum igitur olim in Urbe fuit  
præcipuorum quorūdam Medicorum Collegium , &  
nonnullis privilegiis ornatum , ita etiam sæculis subse-  
quentibus , præsertim sæculo decimo quinto , cum huic  
Collegio Sixtus IV. potestatem addidit examinandi , pro-  
bandique illos , qui in Urbe voluissent Medicinam exer-  
cere . Nam id olim eis fuisse a Sixto IV. concessum testa-  
tur Clemens VII. Constitutione *In superne anno MDXXX.*  
edita , qua confirmavit Statuta hujus Collegii , & juri-  
ſiđctionem Protomedici in examinandis , probandisque  
Medicis , ac Pharmacopolis . Tum Julius III. anno Do-  
mini MDLIII. lata Constitutione , quæ incipit *Meritis de-  
votionis ueſtræ* , confirmavit huic Collegio privilegia a  
prædecessoribus Pontificibus concessa , præsertim Cle-  
mente VII. annuitque , ut Protomedicus jus diceret in  
causis sive civilibus , sive criminalibus , quæ ad ejus offi-  
cium spectarent , utque nonnisi ab hoc Medicorum Colle-  
gio fas esset conferri Doctoratus insignia in Philosophia ,  
ac Medicina : *Statuimus , inquit , & Ordinamus , &*  
*nunc & de cetero perpetuis futuris temporibus , ut nul-  
lus , etiam praetextu cuiusvis licentiæ , seu facultatis*  
*sibi ,*

sibi, etiam Apostolica auctoritate conceffæ . . . ad Philosophiaæ, & Medicinæ, seu earum alterum Doctoratus gradum, præterquam a vestro Physicorum, & Medicorum Collegio in dicta Alma Urbe nostra existente assumi, creari, & promoveri posse. Cumque excitata esset controversia inter hoc Medicorum Collegium, & Collegium Pharmacopolarum, Gregorius Pontifex XIII. anno MDLXXV. Constitutione, *Cum officio Pastorali*, declaravit, officinas Pharmacopolarum a Protomedico visitandas, hos, eorumque Pharmacæ ab eodem probanda, premiumque Pharmacorum a Protomedico statuendum. Tum alia Constitutione ab eodem Gregorio Papa XIII. promulgata anno MDLXXVI. quæ incipit *In Apostolica dignitatis*, sancitum est, ut quicumque in Urbe vellent artem medendi exercere, ii, examine, suffragioque Protomedi, ac Collegii Medicorum essent comprobandi. Præterea Constitutione Clementis VIII. anni MDXCIII. cuius initium est, *Quo viri, qui tum salubribus artis Medicinae preceptis*, Statuta hujus Collegii, ac privilegia a predecessoribus Pontificibus concessa, novo robore donata sunt; declaratumque, Medicos, Chirurgos, Pharmacopolas Urbis, Ditionisque Pontificia subesse jurisdictioni Protonedici, hujusque Collegii; illorum causas civiles, criminalesque spectantes ad hanc artem, a Protomedico in prima instantia definiendas esse; hujus judicio standum esse, an pares sint illis vires his muneribus exercendis; medicamenta quoque a Pharmacopolis confecta Protomedi examini subiicienda esse. Denique ab Urbano VIII. & Clemente X. novis Constitutionibus corroborata sunt privilegia, & Statuta hujus Collegii, ea-que typis edita anno MDCLXXVI. Est igitur in Urbe insigne Collegium ex duodecim Medicis conflatum, quorum si unus loco cesserit, eligitur alter suffragiis cæterorum, dummodo nonnullis prædictis sit conditionibus, quæ leguntur Statutorum Cap. 19. atque in primo ingressu differen-

serendum ei est de Philosophia, deque Medicina, jurandumque se Collegii Statuta servaturum. Horum unus suffragiis cæterorum electus agit Protomedicum generalē, simulque cum tribus Consiliariis exerceat jurisdictionem omnem in Urbe, & Ditione Pontificia in rebus ad artem Medicam spectantibus; hique omnes, expleto sui Magistratus tempore, subiiciuntur Censorum judicio, an quidquam officio suo defuerint. Ad hoc Collegium spectat Doctores vel in Philosophia, vel Medicina constitutere in Urbe, neque id aliis fas est. Qui igitur hoc honore donari exoptat, adire debet Protomedicum, cuius auctoritate nonnulli nominantur, qui illius in Philosophia, vel Medicina peritiam explorent, ac testentur. Tum illi publicum examen est subeundum, differendumque de nonnullis propositionibus forte desumptis, vel ex Aphorismis Hippocratis, vel ex libris Physicianum Ausecultationum Aristotelis, in conventu totius Collegii, & Vicesgerentis Cardinalis Camerarii, postquam Catholicæ Fidei professionem recitaverit, consuetumque sacramentum præstiterit. Tum iis, quæ ille dixit, opponit nonnulla ultimus e Collegio; ægrumque fingit quodam morbo laborantem, ut ille hujus curandi methodum tradat. Quibus finitis, feruntur suffragia, iisque collatis, si ei faverint, petit a Vicesgerente, vel a Protomedico sibi insignia Doctoratus conferri. Et Vicesgerens Camerarii, vel eo absente, Protomedicus illum Doctorem decreto Collegii declarat, Promotor vero ei tradit insignia, Librum, Annulum, Biretum, postquam eum in Cathedra collocaverit. Deinde novus Doctor procumbens ante Vicesgerentem, vel Protomedicum, promittit, juratque tactis Evangelii, se dignitati Romanæ Ecclesiæ, Populique Romani, juribusque Collegii Medicorum numquam detracturum; pauperes sine ulla mercede curaturum; ægros omnes suæ curæ commissos hortaturum ad Ecclesiæ Sacraenta suscipienda juxta

Pii V. Constitutionem ; omneque studium in ægrotis curandis se adhibiturum . Tum singulorum amplexibus excipitur , eisque pro collato beneficio gratias agit plurimas . Atque is est ritus creandi Doctores Philosophiæ , vel Medicinæ in Romano Gymnasio . Nec ambigendum est , quin in hac re Collegium Medicorum Urbis exhibeat vices Romanæ Universitatis , & hujns nomine probet , constituantque Doctores . Proinde hoc insigne Collegium quoad hanc rem est pars Romanæ Academiæ , uti etiam satetur Cardinalis de Luca Discursu 44 . Relationis Curiæ Romanæ . Hinc ait : *In eadem Universitate , vel Sapientia adfunt etiam Collegia Theologorum , & Medicorum Scientificorum , qui Physici appellantur , ad differentiam Chirurgorum practicorum , & mechanicorum ; atque penes utrumque Collegium residet quoque eadem potestas Doctorandi in propria professione respective .*



## C A P U T . I X.

D E G Y M N A S I O R O M A N O  
SÆCULO DECIMO SEPTIMO.

Gymnasii ædificium sub Alexandro Septimo perficitur :  
 II. De ejus Bibliotheca . III. De Sacra Æde . IV. De  
 Horto Medico . V. De stipendiis Professorum . VI. No-  
 va quarumdam Disciplinarum Cathedræ restituta vel  
 creata . VII. Solemnis Dedicatio Gymnasi . VIII. De-  
 creto Clementis Nonni nullis in Urbe fas est publice do-  
 cere , dissentiente Gymnasi Rectore . IX. Jus inter-  
 pretandarum Legum uni Gymnasio Romano assertum ,  
 & vindicatum . X. De quibusdam Theologicis exer-  
 citionibus in Gymnasio Romano .

- I.  Edes publicis scholis habendis in re-  
 gione Sancti Eustachii , jubente Eu-  
 genio IV. Pontifice rei litterarix stu-  
 diosissimo , Senatus Romanus extru-  
 xerat . Has Alexander VI. Pius III.  
 Julius II. Leo X. Paulus III. Grego-  
 riush XIII. Sixtus V. adjectis ædificiis  
 curaverant ampliari ; unde & quorundam illorum Ponti-  
 ficum Gentilitia insignia adhuc in Gymnasio supersunt .  
 Sub Sexto V. molem ædificii auctam ab ea parte , quæ re-  
 spicit Ecclesiam Gentis Hispanæ Divo Jacobo Apostolo  
 sacram , & absolutam externam faciem Gymnasi , aper-  
 tum principale ostium , extructam interioreni aream , ac  
 porticibus adornatam , erectamque turrim cum tintinna-  
 bulo ad convocandos Auditores , narrat Franciscus Ma-  
 cedo in sua Archigymnasi Sapientia descriptio . Dein-  
 de usque ad Clementem VIII. opus lente processit , cum  
 fabricari coepit ad latera ædificii , & aliquantum operis  
 adiici .

adiici. Nec cessatum est sub Paulo V. de quo testatur Ciacconius: *Lyceum Romanum, Sapientiam vulgus appellat, magnis accessionibus edificiorum factis ampliavit: utque ultima ei manus imponeretur nonnulla Sedis Apostolicae vettigalia loco pignoris substitutioni perficienda obligavit.* Rursus sub Urbano VIII. data est opera perficiendo Gymnasii ædificio, atque nova Ædes sacra constructa, cui in iustam altitudinem jam educta sub Innocentio X. fastigium, seu fornicem imposuere, ercta super tectum turri cochleario opere spiris intortis sinuata, quæ desinit in coronam. Hinc de Urbano scribit Ciacconius: *Gymnatum Romanum, quod Sapientiam vocant ornatus, & majus constituit, in quo hæc inscriptio:*

VRBANO VIII. PONT. MAX.

OB SAPIENTIAE GLORIAM ET PATROCINIVM.

Adhuc illa Gymnasii facies, quæ forum S. Eustachii spectat, perficienda erat. Tandem, sedente Alexandro VII. anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto ad Pontificatum electo, totum Gymnasii ædificium absolutum est, auctumque insigni Bibliotheca, & Horto Medico in monte Janiculo medicis exercitationibus aptissimo. Quapropter in externa Ecclesiæ Gymnasii fronte inscriptum legitur:

ALEXANDRO VII. P. M.

OB ÆDEM SAPIENTIAE

TOTO AMBITV PERFECTAM ET BIBLIOTHECA

HORTOQUE MEDICO INSTRVCTAM

SACRI CONSISTORII ADVOCATI

POS. M. DC. LX.

Idque in hujus Pontificis vita minime prætermisit Panvinius in additionibus ad Ciacconium: *Archigymnatum Romanum a Leone X. institutum toto ambitu perfecit, in eoque egregii operis Ædem in honorem S. Iunis ab Innocentio X. invocatam absolvit, & Bibliothecam omnis generis libris luculenter instructam ingenti aula, ac the-*

*thebis magnifice instrutis, publicæ commoditati aperuit.*

II. Bibliotheca hæc, qua Alexander VII. donavit Romanum Gymnasiū, juris fuerat Ducum Urbini, uti & altera pretiosissimis manuscriptis referta, quam in Vaticanam Bibliothecam intulit. De qua re idem Ciacconius scribit: *Bibliotheca Vaticana adjunxit celebrem illam Urbinatum Ducum magna omnis generis manuscriptorum copia refertissimam, cuius jacturam Urbinatis large rependit. Aliam vero impressorum librorum Bibliothecam eorumdem Ducum, quæ Urbania in situ, atque inter blattas jacebat, pensato pariter cibibus damno, Archigymnasio Romano donavit. Quamobrem in monumentum tanti beneficii, jussit Carolus Emmanuel Vizzanius Bononiensis, Advocatus Consistorialis, Rectorque Gymnasiī, marmoreum Alexandri Pontificis Simulachrum in ipsa Bibliothecæ fronte collocari, hac addita inscriptione:*

ALEXANDRO VII. PONT. MAX.

QUOD POST VRBEM A PESTILENTIA VINDICATAM  
ET AD SVMMAM ELEGANTIAM NITOREMQUE  
MVLTIPLICI OPERE PERDVCTAM  
POST EMENDATOS POPVLI MORES  
ET CLERI DISCIPLINAM DIVINVMQUE CVLTVM  
SANCTIVS ORDINATVM  
ALIAQUE COMPLVRVA LIBERALITER POSITA  
ET SALVBRITER INSTITVTA  
NE QVID VEL AD CIVIVM COMMODITATEM  
VEL AD AMPLITVDINEM VRBIS DEESSET  
LIBERALIBVS DISCIPLINIS ET BONIS ARTIBVS  
PVBLICE ALENDIS EXCOLENDISQUE  
GYMNASI II ÆDIFICATIONEM ABSOLVERIT  
BIBLIOTHECAM INSTITVERIT INSTRVXERIT DICARIT  
SAC. CONSIST. AVLÆ ADVOCATI POSS.  
ANNO SAL. M. DC. LXI.

Tum

Tum idem Gymnasi Rector in ipsa Bibliotheca addidit  
hanc aliam inscriptionem:

Libros omnigenæ eruditionis a Francisco Maria II.  
Urbini Duce, summo studio conquisitos  
**ALEXANDER VII. PONT. MAX.**

Ut splendidiori illorum cultui, & Reipublicæ litterariae bono  
Consuleret, cum hisque consociatos, & permixtos  
In Romana Sapientia Archigymnasio  
A se condita instructaque Bibliotheca  
Publica luce donavit.

Ad conservandam vero, & administrandam Bibliothecam sanctitatem sunt a Pontifice leges nonnullæ Constitutione *In suprema Pastoralis Officii*, edita anno MDCLXVII. In ea præfatur Pontifex, se Bibliothecam hanc curæ Advocatorum Consistorialium, & publico usui commississe: *Dudum siquidem*, ait, *inter gravissimas, multipliesque Apostolica servitutis curas peculiari sollicitudine ad Urbis Sapientiam nuncupatam animum intendentem, ejusque edificium, & Sacellum olim magnifice a Pontificibus prædecessoribus nostris inchoata, imperfecta remanere proficientes, magno sumptu perficimus, & absolvimus, & tamen non minus publica utilitati, studiorum commoditatii, quam Urbis, & ipsius Sapientiae splendori studentes in ea insignem Bibliothecam a nomine nostro Alexandrinam nuncupatam sumptuose, & splendide a fundamentis construximus, eamque armariis, & magna librorum undique conqueritorum copia instruximus, & publico usui, nedum subditorum nostrorum, sed omnium quarumcumque nationum ad hanc nostram Almam Urbem confluentium sub cura, regimine, & administratione Collegii Advocatorum nostri Consistorii inseruiat, & inde quibuscumque litterarum studio vacare cipientibus, earumdem capessendarum occasio, & commoditas ministretur. Tum statuit, ut ex coetu suo Consistoriales Advocati unum feligant, qui Bibliotheca præsit, atque*

atque Bibliothecarius dicatur: ut etiam eorumdem Advocatorum Consistorialium suffragiis Presbyter aliquis constituantur, qui librorum curam gerat; in ipsa Bibliotheca adsit; aureos nummos decem, loco stipendii singularis mensibus accipiat; Sacrum faciat in Aede Gymnasi, diebus, in quibus patent Scholæ; & primus Custos nuncupetur. Huic adjunctum voluit Presbyterum alium, nomine Subcustodis, de Advocatorum Consistorialium suffragio, deque primi Custodis consensu diligendum, ita tamen, ut Advocatis Consistorialibus liberum sit, hos a Bibliothecæ cura amovere, si ita expediret. Et primo Custodi data potestas constituendi inferiorem ministrum ad vilia Bibliothecæ ministeria obeunda. Constitutionis hæc sunt verba: *Volumus solvi menstrua scuta decem unī Sacerdoti, qui custodia ejusdem nostræ Bibliothecæ affiat, & Priorius Custos nuncupetur, & alia menstrua scuta septem unī Subcustodi, qui pariter sit Sacerdos una cum mansionibus in ædibus dictæ Sapientiae a prædicto Collegio Advocatorum, adsignandis, in quibus supradictus Custos, & Subcustos affiduo residere, & habitare, & ut nequeant eas ulli alteri locare neque ullo modo etiam gratis cùpiam concedere, & alternatim diebus, in quibus publicæ lectiōnes in Sapientia habentur, Sacrum Missæ Sacrificium celebrare, & Sacristiæ, & ejusque bonorum, & sacrarum suppellebilium curam, & custodiā diligenter habere tenentur, eorumque depuratio, & amotio sit ad nutum, & libitum dicti Collegij Advocatorum nostri Consistorii in futurum. His tamen muneribus explendis, prima illa vice, Pontifex præfecit Marcum Antonium Burattum Advocatum Consistorialem Bibliothecarium, Carolum Magrium Presbyterum Custodem primum, & Faustum Maironum Presbyterum Maronitam Custodem alterum: jussitque, ut descriptis libris omnibus, singulisque, qui in Bibliotheca affervantur, se se ad illorum curam Primus Custos, cum suarum rerum*

terum periculo, solemniter obliget. Omnem vero administrandæ, augendæ, conservandæ Bibliothecæ potestatem uni Advocatorum Consistorialium Collegio commisit, his verbis: *Curam vero, regimen, gubernium, administrationem, & sollicitudinem pro implemento, executione, manutentione omnium supradictarum nostrarum ordinationum, & ipsius Bibliothecæ, expta hac prima vice, deinceps perpetuis futuris temporibus imponimus, injungimus, & cimmittimus eidem Collegio Advocatorum nostri Consistorii, quod teneantur eligere unum ex iisdem Advocatis in Praefectum ejusdem Bibliothecæ, Bibliothecarium nuncupandum, duraturum ad triennium, vel alias arbitrio Collegii, qui præst, & continua, ac sedula cura invigilet, ut quilibet ex supradictis ministris munere suo legitime & fideliter fungatur, tam circa Bibliothecam, quam circa Ecclesiam, ejusque Sacrarium, & suppelletilem, curetque omnia a prædictis Custode, Subcustode, & ministris, qui ipsi obediens teneantur perfete, & diligenter impleri.* Neque prætermisit Pontifex annum censem conservandæ, & augendæ Bibliothecæ necessarium. Nam pecuniam ex locatione ædium, quæ ad Gymnasium spectant, defumptam, emendis libris, aliisque Bibliothecæ, aut Gymnasii usibus, de sententia Collegii Advocatorum Aulæ Consistorialis jussit applicandam. Quoniam vero publico commodo, & rei litterariæ incremento hanc Bibliothecam extruxerat, edixit, ut diebus singulis, quibus non esset feriandum, pateret omnibus, data tamen facultate Advocatis Consistorialibus, quorum arbitrio totum hoc commendavit negotium, ordinandi, quanto temporis spatio, mane, vespereque, fas esset universis Bibliothecam adire: *Ut autem Bibliotheca ista jugiter inserviat usui publico, volumns, mandamus, & præcipimus, quod retineatur aperta de mane per horas quatuor continuas singulis diebus non festiis de præcepto,*

exce-

excepta feria quinta, in qua vacare possit. Diebus autem, in quibus publicæ lectiones in eodem Gymnasio habentur, retineatur aperta, tum de mane, quam de vespere, & juxta ordinationem desuper faciendam a Collegio prædictorum Advocatorum nostri Confessorii. His sapientissimis Alexandri VII. legibus ad nostra usque tempora, Bibliotheca administratur, cui præest Advocatus aliquis Confessorialis. Patet vero quatuor integris horis matutinis, ac tribus horis vespertinis, singulis diebus, quibus in Archigymnasio docetur, aliis vero diebus non festivis de precepto, patet dumtaxat horis matutinis; die vero Jovis minime patet. Ab eodem Pontifice Alexander VII. inficta est Excommunicatio latè sententiæ, cuius solus Romanus Pontifex veniam facit, iis, qui Bibliothecæ hujus Alexandrinae libros, vel exaratos manu, vel typis editos abstulerint. Hæc tamen prohibitio ipsius Bibliothecarium minime complectitur, utpote cui in civitate Constitutione facultas data est, de sententia Collegii Advocatorum, commutandi inferioris note libros cum libris majoris momenti, valeatque idem Præfetus, quotiescumque opus fuerit, libros Bibliothecæ antiquioris, & deterioris impressionis, vel qualitatis, prævio tamen decreto Collegii legitime congregati in scriptis redigendo cum aliis libris permutare, premiumque necessarium ex redditibus supradictis pro dote ejusdem Bibliothecæ assignatis supplere. Tandem ab Innocentio XI. anno MDCLXXXIIII. Constitutione, quæ incipit, Cum felicis recordationis, quæque extat in novo Bullario declaratum est, fas esse in Bibliotheca hac Alexandrina damnatos quoscumque libros assertari.

III. Dictum jam alibi suit, ut Oratorium intra Gymnasi ambitum, Sanctis Leoni Papæ, & Fortunato Martyni sacrum, Leo X. excitaverit; & ad illius ministerium constituerit Præpositum, duosque Presbyteros, quos Rectoris consensu, Reformatores nominarent. Huic sacræ

Ædi nova deinde facies accessit, præsertim sub Urbano VIII. & Innocentio X. insigni, nobilique structura, opera Borromini Architecturæ peritissimi. Et Reformatores quidem Gymnasi, auctore Innocentio X. desierunt. Annui vero proventus olim a Leone X. Præposito, ac duobus Presbyteris addicti, temporum calamitate, aliquid detrimenti acceperant. Adhac Gymnasi Bibliothecæ recenter extructæ addicendi erant Ministri spectatæ virtutis, qui illius gererent curam. Quapropter Alessandro Pontifici utile, ac opportunum visum est consilium, si abrogata Leonis X. Constitutione, *Quam omnibus*, sublatis Præposito, Capellanisque Academiz, iidem duo Presbyteri, & Bibliotheca, & Sacra Ædi deservirent. Itaque, enarratis iis, quæ Leo X. in sua Constitutione ordinaverat de Præposito Academiz, ejusque Capellanis, statuit, jussitque a Presbyteris illis duobus, qui libris custodiendis incumberent, custodiendam quoque Sacrae Ædis suppellestilem, & Sacrum in ea faciendum, iis diebus, in quibus docent e Cathedra Professores: *Cum hodie*, ait, *mutato rerum statu dicta Sapientia Urbis*, *ejusque Gymnasium*, & *Sacellum* (*ut diximus*) *ad meliorem utilitatem*, *splendidiorum usum* *per nos redacta fuerint*, *proindeque necessarium sit eidem Bibliothecæ* *de opportunitis Custodibus*, & *Sacello prædicto de Capellanis*, *qui singulis diebus*, *in quibus publicæ letiones habentur celebrent*, *providere*, *dotemque congruam eisdem constituere*, & *affignare*. Motu proprio, non autem ad alicujus Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex nostra mera liberalitate, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine dictam Constitutionem Leonis X. & quamcumque aliam, de qua etiam *specialis*, & *individua fieri* *debeat* *mentio*, *earum tenores pro expressis habentes*, ac *si de verbo ad verbum hic insertæ* *forent*, *Præposituram*, & *Capellanias prædictas* *in eadem Constitutione* *Leonis X.* *aut quocumque alia*

alio modo eretas, & institutas cum dote, & dotibus superius expressis, seu in alia veriori quantitate, aliis modis quomodolibet constitutis, & assignatis, nunc in vim Apostolicae, seu alterius provisionis possessas, videlicet Preposituram a Dilecto filio Bartholomeo Oregio Basiliæ S. Petri de Urbe Canonico, atque Capellaniæ, unam a Venerabili Fratre nostro Marco Antonio de Marescotis Episcopo Clusino, & alteram a dilecto etiam Filio Sebastiano Baldino, eorum Titulos collativos penitus, & omnino suppressimus, abolemus, ac etiam penitus extinguimus. Tum annuos illorum redditus jubet Custodi, & Subcustodi Bibliothecæ persolvendos, qui simul debeant in Aede Sacra, alternis vicibus, cum Professores pulpitæ ascendunt, Sacris operari. Neque tamen derogatum voluit annuis exequiis Leonis X. in Ecclesia Gymnasi celebrandis: *Anniversarium autem, ait, pro anima felicis recordationis Leonis X. quotannis celebrari solitum volumus, ut modo, & forma solitis continuantur.* Quapropter, adhuc singulis annis, stata die, convenient in Ecclesia Advocati Consistoriales, Professoresque, & hinc, inde, scaminis tapeto tectis insident, dum Sacrum solemni ritu a Primo Bibliothecæ Custode celebratur, pro expianda anima Leonis X. Tum Oratio de hujus Pontificis laudibus a Professorum aliquo de suggestu habetur. Tandem consuetæ ad Tumulum preces, benedictionesque recitantur, Advocatis, ac Professoribus accensos cereos manu gestantibus. Altera die, defunctis Advocatis Consistorialibus, eodem ritu, nulla tamen habita Oratione, justa solvuntur. Denique sequenti die, iisdem ritibus, Professorum, qui vivis excesserunt, exequiæ aguntur.

IV. Ex ejusdem Alexandri Papæ VII. munificentia Hortum Medicum in monte Janiculo Botanicis exercitationibus peragendis accepit Gymnasium Romanum. Atque institutum est, ut qui e Medicinæ Professoribus translationi incumberet simplicium Medicamentorum, is

etiam , statis diebus , in Gymnasio , herbarum nomina , & characteres indicaret . Quo munere functus est sub Alessandro VII. ac diu , Joannes Franciscus Sinibaldus Romanus , cui in eadem provincia successit sub Clemente X. Jacobus Sinibaldus itidem Romanus . Hunc sub Alessandro VIII. exceptit Joannes Baptista Triumphettus Bononiensis , rei herbariae peritissimus , cujus opera , & diligentia , Hortus hic Medicus plurimum accepit incrementi . Nam anno MDCLXXXVIII. ei addidit stirpes supra centum e variis exteris regionibus advectas , nobilissimas , magnique pretii , quarum catalogum typis edidit , atque Bernardino Scotto Advocato Consistoriali , Rectorique Gymnasii dicavit . In hujusce catalogi præfatione testatur Triumphettus , cura ejusdem Rectoris , excitatum in Gymnasio Theatrum Anatomicum , atque Hortum Medicum variis operibus auctum , & expolitum , seque editurum generalem plantarum omnium catalogum : *In quo , ait , jana circiter tres mille stirpium varietates enumeranda veniunt , cum totidem in hujusmodi Horto , ut cuivis libere conspicere licet , jam feliciter virescentes eundem cunctis Europæ Botanicis Hortis , aut facile principem ( abst invidia dico ) aut saltem nulli secundum abunde reddant , suisque exornent coronis .* Is etiam primus omnium quamplurimas stirpes nobilissimi generis observavit , descripsitque , atque e variis diffisis locis evulsa , transtulit in Hortum Romanum , quas neque Bauhinus , nec Breynius , nec Mentzelius , aliique Phytologi evulgaverant . Harum novarum stirpium historiam iconibus illustratam publici juris fecit , simul cum novis quibusdam suis observationibus de Ortu , & Vegetatione Plantarum , testatus in epistola ad Antonium Felicem Marcellum , cui librum dicavit , se ægre tulisse , quod tam insigne Viridarium raris profecto vegetalibus dives delitesceret . Tum sub Clemente XI. Pontifice , anno MDCCIII. extracta est in ipso Horto Medico aula

aula pentagona insignis structuræ , ubi Botanicæ exercitationes haberentur, quæ olim in Gymnasio habebantur : dataque opera , ut stirpes Indicæ , & Africanae , quæ aere benigno gaudent , sub tecto custodirentur , rigida tempestate . Quam ob rem laudat Clementem Triumphantissimus in Vindiciis suarum Observationum : Tamdem licuit , inquit , quod nusquam antea , Botanicam totius jam Orbis delicium super hisce aureis Janiculi glebis posteriori mangonio reddere exultantem . Exultat sanc ipsa ob novam Magnifici Theatri structuram in Phytologicarum exercitationum asylum ab astuosis , aliisve tempestatum injuriis , neconon aptissima Hybernacula ad Africarum , atque Indicarum tot stirpium necessariam tutelam contra hyemis rigores , omnia Tuæ Providentia nusibus , Tua liberali ope construxit . Deinde Petrus Asphaltus , eidem muneri incumbens , præclarissime de re herbaria meruit . Nunc Romanum hoc Viridarium in florissimo est statu , atque cultu , uti Capite sequenti dicendum erit .

V. His omnibus ab Alexandro VII. ad Romanæ Academiæ utilitatem gestis accessit cura restituendi , vindicandique stipendia Professorum . Primus omnium Pontificum Eugenius IV. alendis Professoribus certam pecuniam summam ex vectigali vini , quod ab exteris regionibus in Urbem infertur , constituerat . Hæc summa jam sex mille aureos conficiebat . Sed injuria temporum aliquid ex ea perierat Professoribus . Quapropter non semel Reatores , ut ea Scholis publicis restitueretur in integrum , a Pontificibus exorarunt , ac obtinuerunt . Nam a Paulo Papa V. primum , edito Chirographo , die 7. Aprilis , anno MDCX. tum a Gregorio XV. edito Chirographo , die 28. Augusti , anno MDCXXII. datum est in mandatis Magistratui Populi Romani , seu Conservatoribus Urbis , ut aureorum sex millia salariis Professorum persolvendis impenderentur . Horum Pontificum decreta innovavit , con-

fir-

firmavitque Alexander VII. Chirographo edito, die 15.  
 Maii, anno MDLV. petente Carolo Emanuele Vizzanio  
 Rectore. Unde in libris Camerariatus Collegii Advocata-  
 torum Consistorialium, fol. 588. adnotatum legitur ab  
 eodem Rectore: *Eadem die Sanctissimum Dominum no-  
 strum, post illi breviter enarratum Romanæ hujus Uni-  
 versitatis statum supplex nomine Collegii exoravi, ut Le-  
 tiores ad integrum scutorum sex millium cis a Paulo V.  
 & illius successore pro salariis assignatorum summam re-  
 integrare dignaretur, ex eo quod in Tabella Populi Ro-  
 mani exitus, & introitus Gabelle Studii reperirentur  
 descripta scuta quinque millia, & octingenta tantum.*  
*Sanctitas sua benigna annuit, ideoque infra scriptum ma-  
 nus sua firmavit Chirographum, cuius Originale tradidi  
 Domino meo Cathario Decano, ut eum in Archivo Colle-  
 gii servaret. In Elencho Professorum sub Gregorio XIII.  
 anno MDLXXVI. horum stipendia sex mille aureos efficiunt.  
 At in Elencho anni MDLXXXII. stipendia excedunt hanc  
 summam. Et sub Clemente VIII. anno MDXCII. aurei su-  
 pra septem mille Professoribus solvebantur. Ita quoque  
 annis MDXCIII. & MDXCIV. & MDXCV. ubi pinguis legun-  
 tur Professorum salario. Porro hujus pecuniae administra-  
 tionem Eugenius Papa IV. Rectori, & Reformatoriis  
 commisferat, ut patet ex adductis illius Constitutioni-  
 bus: *Statuimus, & ordinamus, ut in Gabellam vini  
 forensis addantur etiam pro librate tres solidi cum dimidio,  
 quæ additio exigi, & conservari debeat, & pecunia ex-  
 inde exacta exponi juxta ordinationem Venerabilis Fra-  
 tris nostri Joannis Episcopi Matisconensis Rectores, ac  
 Dilectorum Filiorum Nobilis Viri Pauli de Valle, Ar-  
 tium, & Medicina Doctoris, Joannis de Astallis, Lau-  
 rentii de Limis, & Laurentii Stati Civium Romanorum  
 Reformatorum dicti Studii, ac aliorum Rectoris, &  
 Reformatorum pro tempore existentium pro salario Docto-  
 rum per eos ad legendum in Studio conductorum, & om-  
 nium**

nium aliarum expensarum in Studio hujusmodi occurrentium . Pariter Leo X. decreverat salaria Professorum a Rectore , & Reformatoribus , juxta ipsorum Doctorum , & Magistrorum qualitates de Romani Pontificis licentia esse constituenda . Itaque nulla fuerunt certa quibusdam Cathedris stipendia , sed auctoritate Pontificis , suffragioque Rectoris constituebantur majora , vel minora , juxta varias personarum , ac rerum circumstantias . Ea quidem aliquando exigua fuere , uti loquens de Theodoro Gaza indicat Raphael Volaterranus Anthropologiae Lib. 21. ubi ait , huic non fuisse fortunam parem virtuti , & ob inopiam deseruisse Urbem , uti & aliis contigerat : *Viros quoque multos ego sape memini , & litteris & moribus claros magna buc expectatione venisse , paulo post fame coactos discedere . Rursumque loquens de Andronico Theſſalonicensi ait : Roma apud Nicenum vivebat , profitebaturque non pari quidem virtuti emolumento . Quapropter sicut plerique alii ejus generis coactus est egestate Urbem deserere , Florentiamque se conferre .* Scripsit Volaterranus sub Julio II. Pontifice . Nihilo tamen minus sape illustrium Professorum opera magnis stipendiis conducta est . Nam Romulus Amasaeus sub Paulo III. profitebatur humanas litteras stipendio mille & quadringentorum florenorum . Franciscus Patricius Philosophus præclarissimus , & Andreas Cæſalpinus Medicus magni nominiis sub Clemente VIII. accepere stipendiū loco aureos sexcentos . Sunt qui scribunt Jacobo Mazonio solutum stipendium aureorum mille . Vincentio Alfario Medico peritissimo sub Paulo V. cum primum profiteri cœpit soluti sunt aurei tercenti . Augustino Mascardo Professori Rheticæ Urbanus VIII. solvi jussit aureos quingentos . Julio Angelo Bargeo , ac Jacobo Lampugnano Professoribus Medicinæ , cum primum aggressi sunt munus litterarum , dati sunt aurei quingenti . Aldus Manutius anno MDLXXXVIII. stipendio ducentorum aureorum profiteri

cœ-

cœpit. Attamen in Gymnasio mos fuit, ut primo quidem Professores licet doctissimi parvis stipendiis operam suam navarent, quæ deinde, data occasione, augebantur, tum ob munieris litterarii antiquitatem, tum ob eorum merita. Ita Marcus Antonius Muretus docuit sub Pio IV. Philosophiam Moralem stipendio centum aureorum, cui Rhetoricam tradenti sub Gregorio XIII. solvebantur aurei quingenti, tandemque anno MDLXXXII. septingenti. Cinus Campanus anno MDLXII. sedebat in Juris Cathedra salario ducentorum aureorum, quod anno MDXCV. pervenerat ad aureos sexcentos. Et Julius Benignus, qui Institutiones Juris tradendas aggreditus est anno MDLXXVI. octoginta primum aureos, & tandem anno MDCCXIX. aureos fere octingentos percipiebat. Nec semel clarissimi Professores parvis stipendiis docuere, uti Petrus Maria Passerinus Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, Laurentius Brancatus de Laurea Ordinis Minorum Conventualium, Franciscus Macedo Ordinis Minorum de Observantia, aliquique. Ex his patet nullis olim Cathedris certa, & fixa suis stipendia, nec certas in hoc negotio suis leges; sed ut plurimum in constituendis, augendisque stipendiis, habitam suis rationem, quam diu, quam bene in Gymnasio quis meruisset. Quapropter, ubi, pro re nata, augendum erat stipendium, ut si aliquis e veteribus Professoribus supremum diem obiisset, vel ad Sacerdotia eventus esset, Professores datis Pontifici supplicibus libellis, exorabant, ut suis rebus consuleretur. Atque Pontifices consueverunt Rectoris suffragium expetere, vel hujus arbitrio hoc negotium committere. Tandem obtinuit, ut nonnullæ Cathedræ propria, & fixa haberent stipendia, de qua re dicendum erit Capite sequenti.

VI. Accesserunt hoc saculo ad majorem Gymnasi gloriā novæ quædam Disciplinarum Cathedræ. Diximus, in Athenæo Romano præcipuum locum habuisse Rheticam; & Imperatores illuc se contulisse ad Rhetores

tores audiendos. Diximus etiam, in Auditorio Capitolii sub Imperatoribus Christianis tres Oratores Latinam eloquentiam, quinque Sophistas Græcam facundiam edocuisse: Dictum etiam fuit, regnantibus in Italia Gothis, Professores Eloquentiæ in Urbe minime defuisse. Nec defuere, restituto Gymnasio a Summis Pontificibus, uti colligitur ex Constitutione Bonifacii VIII. & Diplomate Innocentii VII. atque ex hujus Artis Professoribus, qui sub Eugenio IV. & Nicolao V. & deinceps floruere. Jam vero post Leonis X. tempora, duo incumbebant huic rei, quorum unus mane, alter vespere e Cathedra docebat. Verisimile est illorum unum tradidisse præcepta Eloquentiæ, alterum humaniores litteras tradidisse. Ita res se habuit usque ad Pauli V. tempora, quum ab uno, eodemque Professore Rhetorica, & Humanæ litteræ tractari cooperunt. Quapropter Urbanus VIII. in gratiam Augustini Mascardi viri doctissimi, qui ipsi erat a Cubiculo, antiquam Rhetorica stationem restituit, datis hisce litteris, anno MDCXXVIII. die 3. Aprilis: Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, unam in præfato Gymnasio Eloquentiæ sive Rhetorica Cathedram pro uno ipsis Eloquentiæ sive Rhetorica Lectere & Professorum cum omnibus, & singulis privilegiis, & indultis, etiam speciali nota, & expressione dignis, quibus aliarum scientiarum, sive disciplinarum in dicto Gymnasio Cathedratici Professores de jure, usu, statuto, consuetudine, aut ex concessione Apostolica, vel alias quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum. Nec non provisione annua scutorum quingentorum monetæ ex ea octogintorum scutorum similium, quam Venerabilis Frater Julius Archiepiscopus Theffalonicensis, uti Juris Civilis in eodem Gymnasio olim Professor, & Jubilatus ex concessione Apostolica percipit, postquam tamen per obitum ipsum Julius Archiepiscopi, seu alias ex eius

persona quomodolibet effaverit, desumenda, & persol-  
 venda, Apostolica auctoritate, tenore praesentium eli-  
 gimus, & instituimus. Primum autem Eloquentia Pro-  
 fessorem iussit esse Augustinum Mascardum Sarzanensem,  
 qui ipsi Pontifici erat a cubiculo, virum summa eruditione  
 præditum, ut quidem varii ejus libri testantur. Et ab Ale-  
 xandro VII. Pontifice additæ sunt Gymnasio novæ quæ-  
 dam Cathedra utilium, ac nobilium Disciplinarum. Ut  
 enim Franciscus Macedo in sua Archigymnasi descri-  
 ptione testatum facit: *Sex Cathedras instituit, quæ de-  
 siderabantur, auctore dignas Alexandro.* Primam Dog-  
 maticam de Controversiis Catholicæ Fidei. Secundam  
 Decreti. Tertiam Pandectarum. Quartam Institutionum  
 Juris Canonici. Quintam materiae Criminalis. Se-  
 xtam Historiæ Ecclesiæ. Quarum argumentum, qui con-  
 sideret, necessarias imprimis Romana juventuti, ac uti-  
 les toti Christianæ Republicæ esse, atque adeo, cum do-  
 mi ad formandos Catholicorum juvenum animos, tum fo-  
 ris ad refutandos Hereticorum errores, magno deinceps  
 usui fore comperier. Cum plurimi semper fuerint in Gy-  
 mnasio Romano utriusque Juris Professores, hinc a vero  
 haud plurimum distat, datam aliquando ab illorum non-  
 nullis suis operam, vel Decreto, vel Pandectis, vel In-  
 stitutionibus tractandis. Et quidem in Albo Professorum  
 sub Clemente VIII. anno MCXIII. descriptus legitur in  
 Criminalibus Dominicus Zappus Tiburtinus, salario au-  
 reorum viginti quinque: & sub Paulo V. anno MDCV. Ivo  
 Gattulus Romanus. Quod igitur hisce studiis incerta es-  
 set in Gymnasio sedes, certam, perpetuamque fecit Ale-  
 xander. Primique occurunt anno MDCLVIIII. harum re-  
 rum Professores, in Controversiis Dogmaticis, Joannes  
 Baptista de Nisiis Procurator Generalis Ordinis Minorum  
 Conventualium, qui antea Moralem tractabat Theo-  
 logiam; in Decreto Jacobus Cincius Romanus; in Pan-  
 dectis Carolus Selvagus; in Criminalibus Titus Sabelli-  
 cus;

eus; in Institutionibus Juris Canonici Conceptius Pica Aquilanus; & in Institutionibus Juris Civilis Alexander Brugottus Florentinus, qui omnes jam antea in Gymnasio meruerant. Historiam Ecclesiae primus tractare coepit Franciscus Macedo Ulyssiponensis, Ordinis Minorum, pluribus editis libris clarissimus. Quot, quantisque laudibus sit prosequendum hoc Alexandri VII. consilium, institutumque, facile intelliget quisque. Præsertim vero, quod Dogmatum, & Historiæ Ecclesiasticæ tractationem in Gymnasium induxerit. Perspectum enim est cuilibet in sacris doctrinis vel leviter versato, neque mediocrem Theologum esse posse, qui nullam, vel levem notitiam Dogmatum, & Historiæ Ecclesiasticæ habuerit. Adhæc in Gymnasio Urbis, in qua Religio, Romanus Pontifex, Fides, & Disciplina sedem habent præcipuam, primumque locum, & ex qua ad omnes Ecclesiæ desfluunt sacræ doctrinæ rivuli, necesse erat, illas præsertim tradi, ac efflorescere Disciplinas, quæ conservandæ Religioni, vindicandæ Fidei, refellendis Hæreticis inserviunt. Tales autem imprimis sunt Theologia Dogmatica, atque Historia Ecclesiæ.

VII. Jam vero, absolutis ædificio, Bibliotheca, &deque sacra Gymnasiæ, auctis etiam Disciplinarum Cathedris, statuit Alexander VII. Pontifex magnis solemnibus Gymnasium dedicare. Id etiam apud Ethnicos fuit usitatum, ut ædificia recenter extructa, tum publica, tum privata, quum primum iis uti cuperint, multiplici ritu, & pompa consecraverint. De Tito scribit Svetonius: *Amphitheatro dedicato .... munus edidit apparatus, largissimumque.* Ita Nero variis conviviis, publicis ludis, sparsisque in populum muneribus, eodem Svetonio teste, domum suam consecravit. Ab eodem Nerone Gymnasium exercendis corporibus constructum, dedicatumque, oleo Senatoribus, & Equitibus distributo, narrat Xiphilinus. Christiani sanctiori consilio mo-

rem hunc in Ecclesiis, Altaribus, Coemeteriis, Aedibusque dedicandis servarunt. Itaque ex antiquissimo hoc more, statuit Alexander Pontifex, postridie Idus Novembris, quæ Dominica dies fuit, anno MDCLX. solemnem Gymnasii Dedicationem agere; quam ante aliquot dies absolvisset, nisi Tiberis suis limitibus excessisset, Urbem aquis immersisset, & ea cura totum Pontificem occupasset. Hujus cæmeria ordinem totum descripsit pluribus Franciscus Macedo, qui præsens aderat, in libello quodam cui Titulus: *Descriptio Archigymnasi Sapientia*. A consecratione Aedis Sacra ductum est initium. Cui peragendæ Pontifex insigni munificentia dono dedit Ecclesia Romani Gymnasi Venerandum Alexandri Martyris Corpus, nuper in Coemeterio Priscillæ repertum, cum Monogrammate Christi, *Alpha*, & *Omega*, & hac inscriptione:

ALEXANDER DEP. V. IDVS OCTOBRES.

Quod Senensibus suis dono dare cogitaverat. Sacrum hoc munus ab Ambrosio Landuccio Episcopo Porphyriensi, Pontificio Sacrista delatum, traditumque consuetis ritibus excepit Cardinalis Antonius Barberinus, pridie illius diei, atque arca pluribus obsignata sigillis inclusum, in ara veteris Sacelli reliquit, ut postera die in novam Gymnasi Ecclesiam transferret. Ubi hæc dies illuxit, Cardinalis Barberinus, Carolus Emmanuel Vizzanius Rector Gymnasi, & Assessor S. Officii, Advocati Consistoriales, Profeflores, & magna cujusuis Ordinis multitudo in Gymnasium convenere. Tum Cardinale Sacris operante, ministrantibus Advocatis Consistorialibus Buratto, & Bottino, quorum ille Diaconi, hic Subdiaconi fungebatur officio, consueto Ecclesiæ ritu, in honorem Sancti Juonis, consecrata est Ecclesia Gymnasi, quæ splendidissime ornata erat. Peracta consecratione, ad vetus Sacellum, ubi Sacrarum Reliquiarum arcam collocaverant, accessere universi; eamque Cardinalis ipse,

ipse, magno comitatu, insignique pompa detulit ad novam S. Juonis Ecclesiam, ut in ipso Altaris sinu conderetur. Ibi igitur pretiosissimis lipsanis locus datus. Interea his absolutis, idem Alexander Pontifex adiit Gymnasium. Cardinalium vero plerique eo jam venerant, alii Pontificem sequebantur; quibus parata suera in Aede Sacra subsellia, ut adessent, Pontifice Sacrum faciente. Ergo Pontifex solenini ritu Sacrum fecit. Quo expleto, ad aulam magnam Gymnasi vario ornamentorum genere sumptuosissime circumvestitam processere universi. Solio in ipsius aulae fronte erecto insedit Pontifex, & prope Solium steterunt Proceres quidam, Legatus Ducus Sabaudiae, Marius Chisius Pontificis frater, Augustinus Chisius fratris filius, Laurentius Columina Magnus Comestabulus, Franciscus Phebeus Cæremoniarum Præfetus, Jacobus Ninius Præfectus Pontificii Cubiculi, Clemens Accarisius Pontificius Pincerna. Cardinalium sedilia dextram, laevamque aulae partem occupabant. Tum Advocati Consistoriales, tanquam Gymnali Moderatores, religionis, officii, & gratiarum actionis causa ad pedum oscula accessere. Deinde Professores e duobus pulpitis, quæ ad dicendum parata fuerant, ex utroque aula latere, infra sedilia Cardinalium, alternis differere cœperunt de ea re litteraria, cui tractandæ ipsi incumbebant. In omni autem disciplinarum genere Professor unus verba fecit. Primus dixit e dextro suggestu Petrus Maria Passerinus Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, Professor Theologiae. Hunc exceptit e sinistro suggestu Joseph Palamolla Policastrensis primus Canonum Professor. Huic successit a dextro suggestu Joseph Carpanus Romanus primus Professor Juris Civilis. Quartus ex adverso dixit Benedictus Rita Leonianus, Magister Theoricae Medicinae. Quinto loco differuit Antonius Marinarius Carmelita Metaphysicae Lector. Successere Linguarum Orientalium Professores, Joannes Baptista Jon-

na,

na , & Demetrius Phalereus , ille Hebraicæ , hic Græcæ lingua . Quos secuti sunt Abraham Echellensis Syriaci sermonis , & Ludovicus Maraccius Arabici sermonis Magistri , qui Epigrammata peregrino primum idiomate , deinde Latino recitarunt . Tandem ultimus omnium Jacobus Albanus Ghibbesius Professor Rhetoricæ habuit Orationem gratiarum actionis . Horum omnium Dissertationes edidit Franciscus Macedo in citato Libello . Et Pontifex singulis dari jussit aureos viginti . Ubi omnes dicensi finem fecere , a Secretario Collegii recitata sunt singulorum Professorum nomina ; singulique , cum nominabantur , adibant Pontificem , illique pedem osculabantur . Atque hoc ritu , peracta est solemnis Dedicatio Gymnasi , in cuius rei memoriam , tum inscriptio posita est in ipso Sacrae Ædis fronte , quam jam retulimus , tum nummi ex auro , vel ex argento conflat , in quorum parte aversa , quæ Pontificiæ imagini respondet , Archigymnasi effigies conspicitur , his verbis insculptis : *Omnis Sapientia a Domino.*

VIII. Alexandro Septimo Pontifici beneficentissimo successit anno MDCLXVII. Clemens Papa IX. a quo etiam data est opera majori conciliando Gymnasi Romani splendori . Certum est , antiquissimis Legibus Civilibus publicos Professores bonarum artium decreto Ordinis , seu Decurionum Civitatis fuisse probandos , ne in damnum Reipublicæ cederet res litteraria . Hinc Cod. Lib.x. Tit. LII. de Profess. & Med. dicitur a Gordiano Imperatore : *Grammaticos , seu Oratores decreto Ordinis probatos , si non se utiles Studentibus præbeant , denuo ab eodem Ordine reprobari posse incognitum non est .* Cur vero , publica auctoritate feligendi essent Professores , non obscure colligitur ex Lib. i Digestorum , Tit. ix. de Decreto ab Ordine faciendis , ubi statutum est , Medicos non à Præside Provinciae , sed ab Ordinis cuiusque Civitatis constituendos , ut certi de probitate morum , & peritia ar-

*artis eligant ipse, quibus se, liberosque suos in agritudo  
dine corporum committant. Quemadmodum enim cor-  
porum, ita nec animorum cura committi debet impro-  
bis, imperitisque Professoribus. At qui adolescentes in-  
stituunt liberalibus disciplinis, hi in animorum cura ver-  
santur; quibus insignem perniciem afferre possunt, si  
vel perverse, vel leviter sapiant. Quapropter Legibus  
quoque Ecclesiasticis cautum est, ne erudiendis adole-  
scentulis quis vacaret, cui non esset facultas publice do-  
cendi. Cum enim Libro quinto Decretalium Titulo v.  
*De Magistris*, Decreto Concilii Lateranensis, & Alexan-  
dri III. Pontificis, pro annuenda potestate docendi, pre-  
mium aliquod exigi nefas sit; hinc sequitur, hanc ipsam  
docendi facultatem expetere viros doctos & consueisse,  
& debuisse. Et hanc quidem idoneis viris minime dene-  
gandam esse voluit Concilium Lateranense Cap. i. loco  
citato, his verbis: *Pro licentia vero docendi nullus om-  
nino pretium exigat, vel sub obtenta alicujus consuetu-  
dinis ab eis, qui docent aliquid querat, nec docere  
quemquam, qui sit idoneus, expedita licentia interdi-  
cat.* Pariterque Alexander III. scribens Vintoniensi Epi-  
scopo Cap. *Quanto 3. citati* Tituli, inquit: *Sedeis (qui pu-  
blice docere permittebant) districte precipiat, ut qui-  
cumque viri idonei, & literati volunt regere studia lit-  
terarum, eos sine molestia, & exactione qualicumque  
Scholas regere patientur.* Et si vero idoneis viris docen-  
di facultas non esset deneganda, ea tamen facultas ab ip-  
sis erat expetenda, & obtainenda: neque sine publica au-  
toritate, vel Civili, vel Ecclesiastica, ipsis fas erat Scho-  
las publicas moderari. Neque ab aliis, quam a Magi-  
stribus, vel Civilibus, vel Ecclesiasticis ferendum erat  
suffragium, an qui se alias erudiendis offerrent, idonei,  
aptique essent huic muneri gerendo. Quicumque igitur  
vellent hoc munus inire, hi ut plurimum ab Episcopo,  
vel a Magistratu debuerunt hujus muneris exercendi fa-  
cul-*

cultatem expetere , atque obtinere . Spectat enim quam-  
maxime ad Ecclesiæ , & Reipublicæ administrationem ,  
ut neque temere , nec sine delectu , & pro arbitrio cujus-  
que ingenii , gravissimum docendi nunus exerceatur . In  
locis , ubi publicæ extructæ fuerunt Scholæ , sive ab Epi-  
scopo , sive a Principe , facultatem docendi annuebat ,  
qui Scholis hisce præfesset . Nam is a Principe , sive ab  
Episcopo constitutus erat supremus Moderator rei litte-  
rariae ; cuius proinde officio incumbebat , imminere , ac  
curare , ne quid ex imperitis , improbisque Magistris res  
litteraria detrimenti caperet . Quamobrem , restaurato  
a Pontificibus Gymnasio Romano , eadem antiquissimæ  
vigerunt leges , ne alii præter publicos Professores a  
Principe constitutos in Urbe docerent . Id in antiquissi-  
mis Professorum Elenchis cautum legitur , his verbis :  
*Præter hos nullis aliis profiteri liccat.* Si qui igitur ex-  
tra Romanum Gymnasium voluissent ludum aliquem litterariorum moderari , id ipsis erat a Rectore Gymnasi statuendum . Et is in singulis Regionibus Urbis statuebat  
Magistros Grammaticæ , qui prima litterarum elementa ,  
& Latinum sermonem edocerent pueros , uti constat ex  
omnibus Elenchis Professorum . Hanc Rectoris auctorita-  
tem ratam habuit Clemens IX. perpetuo Decreto , edi-  
to anno MDCLXVIIII. nomine Cardinalis Antonii Barbe-  
rini Camerarii Romanæ Ecclesiæ , & unius e Protectori-  
bus Studii , quod extat in libris Camerariatus Collegii  
Advocatorum Consistorialium : *De mandato Sanctissimi  
Domini nostri Papæ vive vocis oraculo nobis injuncto ,  
& ex Decreto futuris temporibus in perpetuum , & in-  
violabiliter observando , ab eodem Sanctissimo matura-  
consideratione promulgato sub pena ducentorum aureo-  
rum locispis applicandorum , ac irrogata infamia , &  
perpetui ab Urbe exillii , præcipimus omnibus , & singu-  
lis cujuscumque conditionis , ordinis , aut professionis ,  
ne quisquam corum publice docere , Scholam aperire , aut*  
Scho-

Scholares apud se , discendi causa in contubernio habere audeat , vel præsumat , nisi prius Illusterrimo Domino ejusdem Almae Urbis Gymnasi Reætori pro tempore existenti , se præsentaverit , ejusque , vel alterius ab eo deputati , examini se subjecerit , & apud eumdems Illusterrimum Dominum , Christianæ Fidei solitam professio nem emiserit , atque ab eodem facultatem docendi per litteras , quas vocant Patentes , habuerit . Quocirca , & qui hodie sunt Regionum Magistri ; aut quomodocum que Scholas apertas , aut Studiofos domi Convictores ha bient ( exceptis dumtaxat Collegiis publicis approbatis ) infra triginta dies ab harum litterarum promulgatione , prædictum Illusterrimum Dominum adire , & prædicta omnia subire , & observare sub iisdem pœnis omnino debeant . Datum Romæ in Aedibus nostris , die xviii. Octo bris MDCLXVIII. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris , & Domini Nostri Clementis Divina providentia Papæ IX. anno secundo. Petrus Franciscus de Rubeis , Sacri Confessorii Advocatus , & Reætor deputatus . Hinc ad nostra usque tempora , si qui publicum in Urbe ludum litterarium velint moderari , debent hujus rei veniam facienda a Reætore Gymnasi impetrare , qui illorum in docendo vires factò periculo , potest experiri , & Fidei Catholicae professione emissa , eisdem docendi facultateni impertitur . Cumque sub Innocentio XI. nonnulli ausi fuissent , inscio Reætore , Scholas habere , hinc cæteri Ludimagistri , qui Reætoris auctoritate variis in Regionibus Urbis præerant Scholis , dato libello supplice , Summum Pontificem exorarunt , ut illorum audacia coerce retur . Rescripsit autem Pontifex , ut Gymnasi Reætor consuleret huic rei .

IX. Cadente hoc saeculo decimo septimo , a gravissimis Patribus , qui in Romana Rota jus dicunt , assertum , vindicatumque est foli publico Gymnasio Sapientiæ jus interpretandarum Legum , sive Civilium , sive

Kk

Ec-

Ecclesiasticarum. Cum enim in Collegio Romano Societatis Jesu, ubi patent omnibus nonnullarum Disciplinarum Scholæ nobilissimæ, cogitatum fuerit, anno Domini MDCXCVI, de Jure Canonico edocendo; Advocati Consistoriales, Moderatores publici Gymnasii, ac ejusdem Professores obstitere: reque ad Judicem Sperellum, qui Auditoris Cameræ Apostolicæ vices gerebat, tum ad Patres Rotæ Romanae delata, his præcipue momentis certatum est pro tuendo jure publici Gymnasii. Legibus Civilibus liberales artes nonnisi in publicis Universitatibus publice docendas esse; ut patet Lege unica Cod. *de Studiis liberalibus Urbis Romæ*, ubi: *Universos, qui usurpantes sibi nomina Magistrorum in publicis Magistrationibus, Cellulisque collectos, undecumque discipulos circumferre consuerunt ab ostentatione vulgari præcepimus anoveri.* Ibi Gymnasium publicum dici a Principe, *Auditorium nostrum*, quo significatur jure singulari illuc litteras edoceri. Præsertim vero jus interpretandarum Legum in toto Romano Imperio, solis tribus publicis Gymnasiis concessum fuisse, nempe Romano, Constantiopolitano, ac Beryensi. Alias quoque Universitates hoc jure frui, ut non alibi Leges fas sit docere. Nam de Neapolitana scribit Middendorpius Libr. Acad. Orbis: *Cum Federicus II. banc Academiam fundasset, non solum decrevit, ne quis extra illud Regnum Studiorum causa proficiere tur, verum etiam ne in trivialibus Regni Scholis majores Disciplinae traderentur, quoniam istam Academiam florissimam reddere cupiebat.* De Patavina idem Middendorpius testatur a Senatu Veneto decretum, ut Subditi alibi nequeant studiis incumbere, quam in Gymnasio Patavino, ac controversiam inter Professores enatam, Patresque Societatis, ita fuisse compositam ab Episcopo Patavino, ut publicum Gymnasium nihil caperet detimenti. Testis est Mendo Jesuita Lib.4. Quæst. 5. de Jure Acad. anno MDXCII. decrevisse Salmaticens-

ticensem Academiam, ne Scholares laici addiscendis scientiis in Collegio Societatis operam darent, & ne in eodem Collegio doceretur, iisdem cum publico Gymnasio horis; & excitata in hanc rem lite, tandem a Senatu Regio Castellæ, anno MDCIII. definitum, quod *Scholares seculares in nulla Religiosa Communitate lectiones audirent.* Quoad Bononiensem Academiam Urbanus VIII. Constitutione anni MDCLXI. die x. Novembris decrevit, nullis fas esse in Civitate, & Provincia Bononiensi Disciplinas illas tradere, quæ in publico ejusdem Civitatis Gymnasio edocentur. At Romanæ Academiæ omnia iura competere, quibus aliæ fruuntur. Addebatur, Constitutionibus Societatis Part. 4. Cap. 12. studia Theologiæ, & Sacrarum Scripturarum pertractanda eis esse, non attingendo tamen eam partem Canonum, qua foro contentiose inservit. Atque idipsum a pluribus Scriptoribus affirmari. Decrevisse quidem Lateranense Concilium, ut viris idoneis concederetur facultas docendi; ita tamen, ut ne Universitatum iura lœdantur, nec illarum splendori quidquam detraheretur. Privilegia a Paulo III. Pio V. Gregorio XIII. concessa, quæ a Palearino in libro de Statibus hominum referuntur, docendi liberales artes, Jus Canonicum minime complecti. Ab antiquissimis temporibus nullum in Urbe docuisse publice Jura, nonnisi quia noverat quisque id sibi esse interdictum. In de Romani Gymnasii jus confirmari, auctoritate Legis *Si quisquam.* Digestis. *De diversi. & tempor. prescript.* ubi dicitur: *Si quisquam in fluminis publici diverticulo solus pluribus annis piscatus sit, alterum eodem jure uti prohibet.* Denique jamdiu in more positum, ut a Rectore Gymnasii concederetur facultas Jura interpretandi. His igitur momentis mature pensitatis, tandem die xxi. Maii, anno MDCCVIII. a Patribus Romanæ Rotæ dicta est sententia, quæ legitur typis impressa in *Romana Juris legendi super bono Jure,* excitatoque Dubio, *An & de cuius*

*jus bono jure constet*, suffragati sunt Judices privilegiis Universitatis: *Domini favore Universitatis de ipsis bono jure constare procul dubio respondendum esse censuerunt*. Alteroque simul proposito Dubio circa *Manutentionem*, pariter: *Domini censuerunt Universitati & non Patribus Societatis Jesu dandam esse Manutentionem in possessione, vel quasi possessione legendi Jus Canonicum ex professo & in separata Cathedra*. Equeissimam autem hanc sententiam hisce momentis Patres compobarunt. Quod jus privativum Romanæ Universitatis fundetur, nedum in generali ordinatione Juris prohibentis publice Leges interpretari, extra ea loca, quæ hanc facultatem obtinuerint privilegio; sed etiam in speciali ordinatione Juris Pontificii in Capite *Cum de diversis*. De privil. in Sexto, ubi ab Innocentio IV. Romana Academia præcipue constituta est ad Jus edocendum, uti etiam *ex Constitutionibus Bonifacii VIII. & Leonis X.* Quod retroactis temporibus Gymnasium Romanum hoc jure privativo frueretur; cum nullus umquam publice explanaverit *Jura*, inconsulto Rectore; nec ullæ Propositio-nes ex Jure selectæ, fuerint publice propugnandæ, etiam a Romanæ Rotæ Auditoribus in Cancellaria, cum pri-mum ad hoc officium accersuntur, nisi data venia a Re-ctore Gymnasi. Quod Decreta Concilii Lateranenfis, & Alexandri III. Tit. *de Magistris*, id unum statuant, ne scilicet aliquid pretii exigatur pro concedenda facultate docendi: Privilegia vero Pontificum Patribus Societatis indulta de Scholis publicis habendis, Juris Scholas mi-nime cumplectantur. Quod Regularibus, præsertim ve-ro Patribus Societatis interdicta sint studia utriusque Ju-ris; nec ulla esse possit scientia Juris Canonici, sine ulla scientia Juris Civilis. Denique cum nonnullæ Rotæ Ro-manæ Decisiones in medium proferrentur in *Cracoviensi juris lagendi coram Coccino, Ubaldo, Ghislerio*, medio seculo decimo septimo, Judicuni sententia fuit, in illis di-

disputatum fuisse de Theologia, ac litteris humanioribus, non vero de Juribus edocendis. Rursum hæc controversia ad examen revocata est in Auditorio Sacrae Rotæ, rursumque definita, die 9. Januarii, anno MDCXCIX. in alia Romana juris legendi tum super bono Jure tum super Manutentione, hoc Decreto, standum esse in decis. At quoad bonum Ius, declararunt Patres constare de bono Jure Universitatis, seu Archigymnasti prohibendi Collegio Romano lecturam, seu explicacionum Juris Canonici in universum eo modo, quo fuit in separata Cathedra incepta, posse tamen Patres Societatis dicti Collegii Sacros Canones Forum contentosum non respicientes docere in Cathedra Theologiae positivæ: num vero pro Canonibus permisſis, hunc contentosum Forum non resipientibus erigi potuerit, vel possit particularis, & separata Cathedra, Domini non fuerunt concordes, ut resolutionem super hoc puncto ad aliam propositionem dislulerint. Quapropter, die 22. Junii, anno MDCXCIX. Romanæ Rotæ Patres, in quæstionem vocarunt, an fas esset Patribus Societatis, Cathedra distincta a Theologia, Canones illos explicare, qui minime spectarent ad Forum contentiosum; definitumque est, id eis minime fas esse, tum quia illorum Statuta eis dumtaxat permittunt Theologica studia; tum quia Canones sejuncti a Foro, vix a Theologia sejungi poslunt; tum quia ad illa usque tempora, nulla in Collegio Romano fuerat Cathedra Canonibus edocendis. Hæ Rotæ Decisiones typis editæ sunt, ac memorantur ab Antonello Lib. de oner. & jur. Cleric. Decis. 26. & a Card. Petra in Commet. ad Constit. Inter cæteras Joannis XXII. Igitur antiquissimum jus Gymnasi Romani interpretandarum Legum sive Civilium, sive Ecclesiasticarum, novum robur accepit his gravissimorum Patrum Rotæ Romanæ suffragiis. Cui juri etiam novum robur addidit Innocentius XII. Pontifex Maximus, anno MDCC. lato Edicto, nomine Joannis Baptista

sta Spinolæ Cardinalis Camerarii, ut nullus in Urbe , si-  
ve publicus Professor , sive aliquis alius , extra publicum  
Gymnasium , sive privatim , sive publice traderet Insti-  
tutiones sive Civiles , sive Canonicas , sive Criminales ;  
exceptis Collegiis , Seminariisque , ubi fas eset alicui  
publico Professori , vel aliis Lectoribus , facultate tamen  
eis a Rectore Gymnasii concessa , Jura docere : utque ibi  
publice propugnari Theses in Jure deberent , nonnisi  
consentiente Rectore : ut publici Professores mercedem  
nullam a suis Discipulis exigenterent , ac diligentem Scho-  
lis habendis operam darent ; sin minus , detracta salarii  
parte punirentur . Pariter Clementis XI. Edicto cautum  
est , ne quis in Urbe , sine permisso Rectoris , Jura do-  
ceret . Memorat hæc Pontificia Decreta Vincentius Pe-  
tra , loco citato .

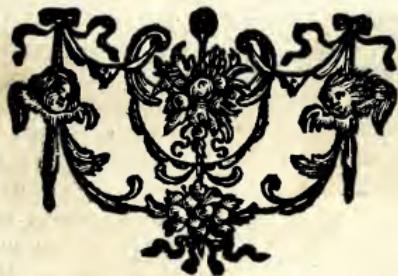
X. Spectant ad Gymnasii Romani ornementum non-  
nullæ , quæ in eo habentur , Theologicæ exercitationes .  
Et quidem in mentem venerat Alexandro VII. Papæ Opti-  
mo consilium instituendi clarissimorum Theologorum  
collegium , quorum opera tuendæ Ecclesiæ insigniter de-  
seruiret . Ita enim narrat Panvinius in additionibus ad  
Ciacconium : *Destinaverat & virorum Collegium insi-  
tuere sacrarum omnis generis litterarum eruditione præ-  
stantium , qui ex omnibus Christiani Orbis provinciis le-  
gerentur , pro ut quisque fuma , & ingenio clarus esset .  
Horum opera , & consilio utile volebat in definiendis Fidei  
controversiis , & retundendis calamis Romanæ Sedi in-  
fensis , quibus Theologorum nostrorum , qui Scholastica  
tantum norunt studium impar est . Ex quo profecto ingens  
Summis Pontificibus præsidium , ipsi autem Urbi decus ,  
atque existimatio accederet , & ille , vel maximus fru-  
ctus aliquando existeret , quod si quæ apud exteros præ-  
clara ingenia succrescerent , vitio gentis , vel aliqua alia  
de causa , male in Urbem Romanam animata , allela spe  
præmiorum , & vita beneficio , nostra fierent . Statuerat  
enim*

enim ad eos viros liberaliter alendos, Collegio attribuere redditus insignium Monasteriorum, quæ spectatae religionis, atque industria hominibus olim referta, collapsa in præsens disciplina, a prisissimis moribus defecerunt: & ex eorum numero illos, qui diu probati merito, & sapientia eminerent, ad Magistratus amplissimos, & primos Ecclesiæ Romanae gradus provehere. Nec ambigendum est, quin hoc nobilissimum Collegium pars fuisset publici Gymnasi, illiusque magnum ornamentum. At dolendum sane, hæc Pontificis vota irrita fuisse, tantumque consilium executione caruisse. Attamen non desuerunt Gymnasio, eadem atque, Theologicæ quædam exercitationes. Nam Decreto Congregationis, quæ Visitationis Apostolicæ dicitur, anno MDC LX, statutum est, ut Parochi Urbis, semel in hebdomada in Gymnasio de Theologia Morali dissererent, ac disputarent. His vero disputationibus Pontifex præses jussit unum ex publicis Professoribus Theologiae. Legitur enim in libro Camerariatis Collegii fol. 694. die 12. Januarii 1661. Rectore Carolo Emmanuele Vizzanio: *Sanctissimus Dominus noster factus sibi per me infra scriptum Rettorem Deputatum relatione decreti novissime a Sacra Congregatione emanati, quod impostorum Parochi Urbis debeant consuetas theses Casuum Conscientia defendere in Ecclesia, seu Sacello Sapientie per Sanctitatem suam nuperrime absoluto, prædictum decretum approbavit, & jussit imposterum prædictis thesibus ultra expressis in prædicto decreto assistere, ac difficultatibus arguentium, quando opus sit satisfacere aliquem ex Lectoribus Theologis prædictæ Sapientie in Catalogo Lectorum ejusdem Universitatis descriptis, alternatim, vel determinate prout Rectori pro tempore magis expediens visum fuerit. Nunc vero, ab hujus sæculi decimi octavi exordio, disputationibus illis successere clarissimorum plurium Theologorum exercitationes de Sacra Scriptura, de Controversiis*

Fidei , de Theologia , deque Ecclesiastica Historia , quæ in qualibet hebdomada , feria tertia , & sexta , in Gymnasio aguntur . Insignis hic Theologoam cœtus dicitur Academia Theologica , atque ex Censoribus , & Academicis constat , ita tamen , ut nullus inter Censores cooptetur , qui non antea sex annis inter Academicos differendo , ac disputando meruerit . Nam in quolibet convenitu unus quidem differit , duo vero in disserentem insurgunt ; & Censores de ipsa re judicium ferunt . Hujus Acadentiæ Institutionem , ac Statuta , quæ magna ex parte auctorem habent doctissimum Cardinalēm Ferrarium ex Ordine Prædicatorum , laudavit , confirmavitque Clemens XI . Constitutione *Inscrutabili* edita die 23 . Aprilis , anno MDCCXIIII . ac nonnulla privilegia Academicis concessit , quorum eligendorum curam nonnullis Cardinalibus commisit . Et ne Censores unquam deessent , statuit , ut illi Professores publici Theologiae , ad quos spectat Lauream in Theologia conferre , iidem , ipso jure fruantur in hac Academia Censorum officio : *ut omnes , singuli Sacrae Theologiae in eodem Gymnasio Lectores nunc & pro tempore existentes , qui Collegium Theologorum inibi constituant , officium Censorum in dicta Academia pariter ubincent .* A Benedicto XIII . qui sæpe hisce Theologicis exercitationibus delebat , majora accepit Acadenia Theologica beneficia . Nam Constitutione *In excelsa* , lata die 6 . Maji , anno MDCCXXVI . nedum Clementis XI . de hac re Constitutionem , & Academiæ statuta confirmavit , verum etiam decrevit , ut ex Dataria Apostolica , quotannis solverentur aurei nummi quinquaginta singulis Academicis numero viginti , donec ex pleto suo munere , inter Censores cooptarentur . Tunc alios esse in illorum loco subrogandos , qui hæc eadem stipendia perciperent . Verum paucis ab hinc annis detracta illis fuere hæc ex Apostolica Dataria præmia , & subsidia . Nihilo tamen minus insigni munificentia Car-

di-

dinalis Raphaelis de Girolamo , qui in hac doctorum vi-  
etorum Academia excitanda , fovendaque nil sibi reli-  
quum fecerat , haud exigua pecunia summa Academicis  
loco præmii singulis annis distribuenda , est testamen-  
to relicta . Atque hæc Academia , cui nonnulli Cardina-  
les imminent , adhuc in Gymnasio , qualibet in hebdo-  
mada conventus suos præclarissime celebrat . Nonnun-  
quam , conveniente multitudine , præsentibus amplissi-  
mis Cardinalibus , vel clarissimis Aulæ Romanæ Præla-  
tis , disputationes publicæ instituuntur . Singulorum me-  
rita a Viro ad hoc munus deputato , quem Secretarium  
vocant , describuntur . Porro spectat hæc Academia ad  
Romanum Sapientiæ Gymnasium , tum quia in ea habet  
sedem , tum etiam , quia ex Constitutione Clementis XI.  
duo ejusdem Gymnasii Professores jure perpetuo fungun-  
tur ibidem Censorum honore , & officio .



## C A P U T X.

D E G Y M N A S I O R O M A N O  
SÆCULO DECIMO OCTAVO

BENEDICTUS XIV. restaurat Romanam Academiam .  
 II. Ejus regimen Advocatis Consistorialibus , eorumque jura confirmat . III. Statuit ordinem constituendū publicos Professores . IV. Mathematicam , & Chemiam donat Cathedra , & stipendio . V. Definit numerum , & stipendia Professorum utriusque Juris . VI. Et Medicina , ac Botanica . VII. Theologia Moralis , Physica experimentalia , & Liturgia docentur e Cathedra . VIII. Quotidianam operam jubet Professores præstare . IX. Conditiones decernit ad vacationem muneric obtinendam . X. De dignitate Professorum Urbis XI. De Ordine , quem inter se servant . XII. Ordo totius rei litterariae in Gymnasio Romano .

- I.  Ua varia diversis temporibus , Imperatores plurimi , Romanique Pontifices contulerunt bonis artibus incrementa , & beneficia , ea omnia ab uno eodemque BENEDICTO XIV. Pontifice simul collata vident etas hæc nostra felicissima . Nam alii quidem exemplo suo , alii patrocinio ad Litterarum studia homines excitarunt . Ab aliis stipendia , honores , vel privilegia Professores bonarum artium accepere . Alii denique promulgatis optimis legibus rem litterariam adjuvarunt . Hæc vero omnia nostris hisce temporibus unus idemque Pontifex præstítit , ut qui liberalium Disciplinarum studia excitavit , fovit , auxit exemplo , patrocinio , præmiis , honoribus , opibus , legibusque . Qui in supremo Pon-

Pontificatu , et si omnium Ecclesiarum , & totius Reipublicæ sollicitudinem gerat , & officiis omnibus Episcopi , ac Principis, pietatis , & imperii, ne vel minimum desit ; tamen Litterarum studiis , in quibus ab ineunte ætate fuerat diligentissime versatus , quæque in omni vita suæ genere honestissime coluit , totus incumbit , ac ut alii etiam incumbant , modis omnibus curat . Cujus quidem rei , cum plurima sint argументa , eaque indigenis , exterisque perspecta , tamen illud insigne est , quod ad nostrum pertinet institutum , reddidisse illum Gymnasio Romano pristinam gloriam , & dignitatem . Ab ea namque Romanum Gymnasium exciderat aliquamdiu ; adeo ut Cardinalis de Luca in sua Relatione Curiæ Romanæ Discursu quadragesimo quarto , agens de Sapientia Gymnasio scriptitaverit : *Exceptis Facultatibus Legum , & Medicinae , licet in Sapientia adfint Professores , seu Lectores Theologici , Philosophici , & Aliarum Facultatum , vel artium liberalium , attamen videri potius Studium quoddam cæremoniale . Tantam Romanæ Universitatis calamitatem* BENEDICTUS XIV. Pontifex Gloriosissimus avertit , atque in florentissimum statum commutavit . Ejus enim cura , & imperio Professores doctissimi constituti : jussi omnes diligentem , quotidianaque operam in Scholis habendis impendere : otiosi e medio sublati : Disciplinæ nennullæ præstantissimæ in publica pulpita illatae : Experimenta Physica , Mathematica , Chymica , Anatomica , Botanica , vel revocata , vel nunc primum inducta Professorum merita , & stipendia æquiore lance pensitata : illocum numerus definitus : & leges plurimæ ad rei litterariæ ordinationem sapientissime latæ . Quibus omnibus Optimè Principis beneficiis , reviviscere visa est pristina Gymnasi Romani gloria , ut jam nobis minime invidenda sit dignitas , & fortuna , quam Eugenius IV. & Nicolaus V. vel Leo X. aut Clemens VIII. vel Alexander VII. bonis artibus attulerunt . Et adscribendum quidem est

Romanæ Academiæ felicitati , quod Pontifici rei litterarioria studiosissimo adhæreat inter primos Aulæ Ministros Rector ipsius Academiæ , Clemens Argenuillerius , Vir peritia Juris , probitate morum , & singulari studio justi , & æqui , cum paucis comparandus . Jam singula , quæ in Romani Gymnasii utilitatem decreta sunt , prosequamur .

II. Regimen Gymnasii , quod Sixtus V. Advocatis Consistorialibus commiserat , quodque plures alii Pontifices comprobaverant , Gloriosissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. eisdem confirmavit , lata Constitutione , *Inter conspicuos Ordines anno MDCCXL IV. his verbis:* Quam proinde unionem , & perpetuam annexionem & incorporationem Officii Rektoratus hujusmodi una cum facultatibus ipsum Gymnasium , ejusque Ecclesiam , Scholas , & Bibliothecam regendi , affervandi , & gubernandi , unumque ex proprio Collegio in singulos annos Studiorum Rectorem , atque alterum Bibliothecarium , tum etiam Bibliothecæ prædictæ Custodes , aliosque Gymnasii prædicti Officiales , & Ministros , respective eligendi , & deputandi , salvo eorum jure , quibus vel oneroſo , vel alio legitimo titulo nonnullorum Officialium hujusmodi deputatio competere dignoscatur ; nec non ejusdem Bibliotheca libros permutandi ; statuta quoque , ordinaciones , & provisiores pro Gymnasii prædicti meliori regimine , & utilitate condendi , faciendi , & publicandi , atque illa , seu illas , toties quoties eisdem , seu corum majori parti expedire videbitur mutandi , & innovandi , sicuti per Prædecessores Noſtres Sixtum V. Clementem VIII. & Alexandrum VII. Romanos Pontifices eisdem alias concesſe fuerunt , approbamus , & confirmamus , & quatenus opus sit de novo concedimus , & indulgemus . Quoniam vero Sixti V. Constitutione , administratio Gymnasii ita fuerat Collegio Advocatorum Consistorialium addicta , ut nil tamen deperditum , detratumque esſet ex juribus , privilegiisque omnibus , quibus

bus antehac Urbis Universitas , ejusque Rector uteban-  
tur , vel beneficiis Pontificum , vel consuetudine , vel  
quovis alio titulo ; jam perspicuum fit , omnia antiqua  
Gymnasii , Rectorisque jura , hac etiam BENEDICTI  
XIV. Constitutione restitui , ac novo robore donari .  
Præterea , ut hoc insigne Collegium majoribus afficeret  
beneficiis , eidem confirmavit antiqua jura omnia , &  
addidit nova . Nam I. recenset hoc Collegium *inter*  
*Conspicuos Ordines Curiæ Romanæ* , quod conflatum est  
ex Viris doctrina , virtute , ac rerum peritia præclaris ,  
quodque addictum est gravissimis muneribus exercendis ,  
& amplissimis donatum privilegiis ; testatus sibi gratissi-  
mum esse , quod diu in hoc Coœtu meruisset . II. Statuit  
duodenarium Advocatorum numerum , ita tamen , ut in-  
ter eos sit sedes perpetuo addicta Civibus Bononiensi ,  
Ferrariensi , Mediolanensi , Neapolitano a Pontifice se-  
ligendis : utque cæteri ex Advocatis Romanæ Curiæ ,  
Civibus Romanis , vel Pontificiæ Ditionis feligantur ,  
permissa trium electione ipsi Collegio , quorum unum  
Pontifex in ea sede collocet . III. Declarat , neminem ex-  
cedere officio Consistorialis Advocati , nisi aut inter  
Cardinales , vel inter Episcopos residentia legibus alli-  
gatos , vel inter Auditores Rotæ Romanæ adscribatur .  
IV. Decernit illum in hoc Collegio Decanum nuncupa-  
ri , qui antiquior sit ex iis , qui Romæ sunt , quique nulla  
alia Dignitate Aulae Romanæ fruuntur ; antiquitatem  
vero cuiusque esse metiendam ab eo die , quo litteras  
Pontificis de electione sua exhibuerit Collegio . V. Edicit ,  
Advocatos Consistoriales procul dubio esse Pontificis Fa-  
miliares , ac Commensales ; atque adeo illos sequi debe-  
re Pontificum itinera , & iis obviam ire , quibus honoris  
causa Pontifex Familiares suos jubet occurrere . VI. Eos-  
dem præcellere Advocatis , Doctoribus , & Professoribus  
omnibus , tum etiam familiaribus Principum , & Cardi-  
nalium ; & in omnibus publicis Functionibus locum ob-  
tine-

tinere post Cubicularios Pontificios , & ante Capellanos Secretos ; tum in omnibus Solemnis Pontificiis adesse debere . VII. In his vero Pontificiis Solemnis , seu Capellis , si in Palatio agantur , statuit scamno insidere ante scamnum Cubiculariorum ; si vero in Vaticana Basilica celebrentur , jubet sedere in inferiori gradu Solii Pontificii . VIII. In Conciliis , sive Generalibus , sive Provincialibus constituit , eundem Advocatis Consistorialibus locum fore , quem obtinent in Aula Romana . IX. Confirmat eisdem usum Cappæ violacei coloris in publicis Functionibus , atque Pluvialis in Coronatione Pontificis ; tum etiam Togæ , seu Mantelli nigri , ita ut hoc vestimenti genere neque Auditoribus Sacri Palatii uti fas sit , nisi de illorum consensu . X. Addit Advocatis Consistorialibus facultatem utendi *Habitu Viatorio* nigri tamen coloris . XI. Declarat , eorum munus esse Causas pertractare in Consistorio Pontificis , & consequenter verba facere in Consistorio de iis , qui sunt inter Beatos , vel Sanctos recensendi ; ac negotia omnia , quæ in Consistorio significanda sunt Pontifici , exponere . XII. Probat , confirmatque facultatem privativam constituendi Doctores in utroque Jure , quæ spectat ad hoc Collegium , uti alibi dictum suit . XIII. Cum litteraria instituuntur certamina ad publicos Professores constituendos , suffragia , que horum peritiam comprobent , jubet ab Advocatis Consistorialibus ferenda . XIV. Afferit , addicitque perpetuo Advocatis Consistorialibus Officia Promotoris Fidei , Advocati Pauperum , Advocati Fisci , & Camera Apostolica , Advocati Fabricæ Basilicæ S. Petri , Advocati Senatus , Populique Romani , & Commissarii Conclavis , Sede vacante . XV. Eisdem permittit usum Domestici Oratorii . XVI. Denique rata , ac firma habet omnia illorum jura , & Statuta , ita quidem , ut liberum eis sit nova Statuta condere , si ita expedire , ipsis visum fuerit . Quapropter tot , & tantis acceptis beneficiis ,

ne illorum memoria umquam excideret , Advocati Consistoriales grati animi causa excitarunt in Aula magna Gymnasii marmoreum monumentum cum hac inscriptione .

### BENEDICTO XIV.

PONT. O. M.

Q<sub>VOD</sub> VETERA COLLEGI IVRA

FIRMA RATAQ<sub>U</sub> ESSE

VOLVERIT

NOVAQ<sub>U</sub> PRO SVA LIBERALITATE

ADDIDERIT

PRINCIP<sub>I</sub> INDVLGENTISSIMO

CONLEGÆ OLIM SVO

ADVOCATI SACRI CONSISTORI

D. N. M. Q<sub>U</sub> EIVS

ANIMO L. P.

PONT. A. Q<sub>VIN</sub>T<sub>O</sub>

III. Eadem Pontificia Lege definitus est ordo constituentis publicos Professores . Diximus alibi , Professores Urbis olim ab Imperatore , vel a Senatu docendi munus accepisse . In Provinciis vero a Decurionibus Civitatum . Deinde sub Romanis Pontificibus , horum auctoritate , electio Professorum absolvebatur . Neque enim Bonifacius VIII. Clemens V. Innocentius VII. Eugenius IV. quidquam de Professoribus accersendis decreverunt . Joannes XXII. statuerat dumtaxat ordinem promovendi Doctores . At Constitutione Leonis X. *Dum suavissimos* , indicatur , Professorum operam conductam fuisse a Rectore , & Reformatoribus , impetrato Pontificis consensu . Jubet enim ut *eminentis litteratura viri undecumque ad legendum in Scholis publicis dictæ Urbis ... per eosdem Rectorem , & Reformatores communis opportuna in hoc per eos adhibeenda diligentia annuatim conducantur* . Sixtus V. Constitutione *Sacri Apostolatus ministerio* , nil derogatum voluit pristinis juribus Rectoris .

ris . At Constitutione , *Immensa aeterni Dei* , qua decrevit Cardinales nonnullos patrocinium Gymnasi gerere , eisdem communem fecit potestatem accersendi Professores , si opus fuisset , & de Romani Pontificis sententia : *Quibus facultatem concedimus* , inquit , *ut cum opus fuerit* , *praclaros Theologiae Magistros* , & *liberalium artium Professores* , *egregios Jurisconsultos undecumque ad juventutem erudiendam evocent* . Itaque Professores Urbis a Pontifice constituebantur , vel suggestione Rectoris , vel suggestione Cardinalium Protectorum Studii , præsertim vero Cardinalis Pontificis fratris filii . Qua in re Cardinalis Petrus Aldobrandinus præclarissime meruit . Invaluit deinde , ut qui vellent e Cathedra docere inito certamine , suarum virium periculum facerent . Cui instituto fortasse occasionem dedit Constitutio *Cupientes* Gregorii XIII. qua fas esse dixit Romanis Jurisconsultis , atque Doctoribus publice in Gymnasio legere Disciplinas quaslibet , dummodo scientia sua periculum fecissent , publica Lectione habita , præsentibus Cardinalibus Protectoribus Studii , Rectore , & Reformatoribus : *Fatua* , inquit , *prius per eos coram Dilectis Filiis nostris Cardinalibus super eodem Studio seu Gymnasio deputatis* , ac illius Rectore , & Reformatoribus pro tempore existentibus una lectione . Frequentissima fuere sæculo decimo septimo hæc certamina litteraria , cum de aliquo constituendo Professore agebatur , quæ vulgo dicuntur *Concursus* . His peragendis jubebant Pontifices , Cardinalem aliquem adesse , vel fratris sui filium , Camerarium , Summum Ministrum , aut aliquem e Cardinalibus Protectoribus Studii , aut alium suo arbitrio deputatum . Ita anno MDCIX. die vi. Octobris , certamen pro Cathedra Juris Civilis actum est præsente Cardinale Arigonio , qui primus erat e Protectoribus Studii . Anno MDXVI. die XXII. Martii , Cardinalis Sabellus delegatus est a Pontifice , ut adesset certamini pro Cathedra Juris Canonici insti-  
tuens-

tuendo. Anno MCDL. Cardinalis Capponius ; & anno  
 MDLXXVII. Cardinalis Cibo hisce litterariis concertatio-  
 nibus interfuerunt. Atque agebantur vel in Aedibus Pon-  
 tificiis, vel in aedibus ipsius Cardinalis, qui Pontificis no-  
 mine aderat. Aderant quoque Rektor, & ceterique Advocati  
 Consistoriales, & singuli ferebant suffragia, de illorum  
 peritia, qui se huic examini subjiciebant. Antea vero  
 promulgabantur Edicta nomine Rectoris, & Cardina-  
 lium Protectorum Studii, queis certamen habendum  
 omnibus innotesceret. Cujus Edicti haec forma fuit : *De*  
*mandato Eminentissimorum & Reverendissimorum Do-*  
*minorum S.R.E. Cardinalium, nec non R. P. D. Petri*  
*Francisci de Rubeis Sacre Confessorialis Aulae Advocati,*  
*& ejusdem Studii Rektoris Deputati.* *Intimetur omni-*  
*bus, & singulis valentibus concurrere ad Lecturam In-*  
*sstitutionum Civilium quatenus infra dies octo a dato*  
*praesentium debeant eorum nomina, cognomina, pa-*  
*trium, privilegium Doctoratus, & alias qualitates, si*  
*quas habent, deferre R.P.D. Rektori praedicto describen-*  
*das, & diebus, & horis intimandis in loco statuendo ac-*  
*cedere ad Concursum coram Eminentiss. & Rev. Domino*  
*Cardinale Capponio Deputato, & Collegio RR. PP. DD.*  
*Sacrae Confessorialis Aulae Advocatorum apud cum con-*  
*gregando, quia dignior, & magis idoneus praferetur*  
*cum honorario congruo.* Datum Romæ XXI. Septembris  
 MDCL. Petrus Franciscus de Rubeis Rektor Deputatus.  
 Simile Edictum latum legitur anno MDLXXXIV. a Mar-  
 co Antonio Buratto Rectore pro Concurso ad Cathedram Mathematicæ faciendo, præsente Eminentissimo  
 Cibo. Itaque a Rectore describebantur conditiones sin-  
 gularum, qui se certaminis objiciebant; tum dies, & hora  
 agendæ rei indicebantur. Sed horis vigintiquatuor ante  
 statam horam periculi faciendi, vel Cardinalis, vel Re-  
 tor Gymnasi statuebat, quid a singulis in subeundo cer-  
 tamine esset tractandum. Et quidem si de Jure Canonico,  
 M m

vel

vel Civili agebatur , singuli Textum aliquem Juris interpretandum accipiebant . Si agebatur de Medicina , Textus ex Hippocratis libris desumebatur . In aliis artibus liberalibus alia feligebantur argumenta , circa quæ illorum opera esset impendenda . Stata hora , præsentibus Cardinale , Rectore , Advocatis Consistorialibus , qui libet de re sibi proposita diserebat . Ubi finem dicendi fecerat , si in utroque Jure certamen versabatur , Advocati Consistoriales differentem objectionibus , quibus ille faceret satis , provocabant . Si de aliis Disciplinis certamen erat , insurgebant in differentem Professores duo , vel alii , quibus Rector hanc provinciam demandasset . His peractis , singuli Advocati Consistoriales ferebant suffragium . Quibus collatis , Cardinalis ille , qui aderat , vel Rector Gymnasi , totius rei gestæ Pontificem concium faciebat ; isque illum præficiebat Cathedræ vacanti , quem majora suffragia dignorem declarassent . Tum ei a Rectore significabatur electio a Pontifice facta , electumque Rector Pontifici sistebat . Sed antequam munus litterariorum aggrederetur , Catholicæ Fidei professionem juxta Pii IV. Constitutionem *In sacrosancta* , præstabat . Sæpiissime ipsi Professores , qui in inferioribus stationibus docebant , se se dabant certamini , ut superiores Cathedras occuparent . Quandoque viduata aliqua Cathedra , qui antea aliquod certamen subiisset , in ea collocabatur . Igitur nulla certa lege ad nostra usque tempora Professores Urbis constituendi fuere . Sed vel ex litterario certamine , vel ex arbitrio Pontificis , interpellato suffragio Rectoris , munus hoc conferebatur . Nuper vero BENEDICTUS XIV. Pontifex Gloriosissimus , Constitutione sua , qua incipit , *Inter conspicuos Ordines* , certam in hac re legem statuit , his verbis : *In eligendis autem per concursum , quoties ita Nobis , & Successoribus Nostris placuerit , tam Juris Canonici , & Cœsarei in Archigymnasio predicto Antecessoribus , quam alia-*

aliarum Theologiae, Lingue sanctae, aliarumque Linguarum, & Eloquentiae, nec non rationalis, & experimentalis Philosophiae, Medicinae, & ceterarum Artium, & Facultatum, quæ in Archigymnasio hujusmodi publice traduntur, & explicantur, Professoribus, atque Lectoribus, volumus, ut concurrentium examini coram Ven. Fratre Nostro Annibale Episcopo Portuensi S. R. E. Cardinali Camerario, & ejusdem Archigymnasi, atque Universitatis Studii generalis Cancellario, Sancti Clementis nuncupato, ejusque in officio Camerariatus hujusmodi Successoribus, habendo, Advocati predicti collegialiter semper affstant; & pro eorum, qui examinati fuerint, electione, una cum Camerario praedicto, qui tamen dupliciti suffragii iuris gaudere debeat, iidem Advocati Consistoriales suffragium ferant. Et quidem examen eorum, qui ad obtainendas Cathedras in Decretis, seu Jure Civilis scientiarum, et peritiam suam profitentur, ab ipsis Advocatis Consistorialibus peragendum erit. Ad aliarum vero scientiarum, sive facultatum, aut linguarum Lectores Candidatos experiendos, atque probandos ab Archigymnasi Reclatore pro tempore deputato, cum praedicto S.R.E. Cardinali Camerarii participatione, et assensu, alii assumentur Assessores in scientiis, facultatibus, et linguis hujusmodi praestantes, juxta quorum consilium, atque sententiam tam Camerarius, quam Advocati praedicti in suffragiis ferendis super concurrentium peritiam, judicia sua dirigere valeant. Ac denique totius examinis seve concursus, et suffragiorum latorum relatio, Nobis seu Romano pro tempore Pontifici, fiet; ut vacantii Cathedrae, seu Lectura de persona habili, et idonea, auctoritate Apostolica provideatur. Atque jam ex hac lege certamina litteraria in eligendis Professoribus agi ut plurimum solent. Nam & sine ullo certamine alii ad publicas Cathedras vocantur; cum Pontifex jusserrit certamina ineunda, quoties ita Nobis, & Successoribus

*bus Nostris placuerit.* Et quidem viri doctissimi, quorum jam explorata est scientia, editis libris, vel diuturna in Scholis regendis opera, haud se publico certamini consueverunt committere. Et qui peregre ab Urbe com morantur, vix, aut ne vix quidem noscere possunt Romæ certari de Professore constituendo; neque si noscent, iter arriperent, ut ingenii sui vires ostenderent. Ne igitur clarissimarum quorundam virorum opera deeset Gymnasio, liberum voluit Pontifex, ut vel ex certamine, vel electione sua Professores in Cathedris Romanis collocarentur. Denique omittendum non est, olim Professores Urbis ad annum conduci consueisse, ut patet ex Bulla Leonis X. ubi: *annuatim conductancur.* Et is mos perpetuo viguit in Gymnasio, uti colligitur ex omnibus antiquis Elenchis Professorum, in quibus præmittitur, eos ad biennium, vel triennium, vel quadriennium conduci. Id nunc quoque temporis servatur, et si minime contingat a munere suo aliquem amoveri.

IV. Ab eodem Gloriosissimo Pontifice anctum est Romanum Gymnasium duabus Cathedris præstantissimis, nempe Mathematicæ, & Chemiæ. Et quidem Mathematicis Disciplinis sua semper fuerat in Romano Gymnasio sedes, uti patet ex Constitutionibus Bonifacii VIII. & Eugenii IV. quæ jubent studium in Urbe esse *in qualibet facultate.* Imo verisimile est insignem illum Mathematicum Joannem Regiomontanum, quem a Viennensi Gymnasio, ubi post mortem Purbachii publice docebat, Roman duxit, Pio II. Pontifice, Cardinalis Bessarion, ibidem publice docuisse. Et hunc quidem in Urbe familiaritatem inivisse cum Georgio Trapezuntio publico Professore, qui in Ptolomeo, & Theone interpretando operam navaverat, atque observationes plures Astronomicas fecisse, referunt Gassendus in illius vita, & Veldlerus in Historia Astronomiæ. Quamvis ei diurna tunc non fuerit in Urbe mora, utpote qui, Bessarione ob

ob negotia Religionis in Græciam profecto , concessit Ferrariam , Patavium , Venetiasque , ubi Cardinalis Cufani Quadraturam Circuli confutavit ; reversusque Romanum , infensum per id tempus habuit Trapezuntium , quod interpretationem Theonis non satis probaret : & sunt , qui putant extinctum Regiomontanum in Urbe , quo e Germania venerat , jubente Sixto IV. ut reformationem Kalendarii aggredetur , odio , & opera filiorum Trapezuntii , quod parentis errores in vertendis Ptolomæo , & Theone minime dissimularet . Certe tamen Copernicus , & Taisnerus in Urbe docuere . Deinde in omnibus Professorum Elenchis , quæ supersunt , occurrit Professor Mathematicæ . Unus tamen huic rei vacabat , idemque aliquando duas simul tradidit Disciplinas , uti Lucas Valerius Romanus diu docuit Mathesin simul , ac Moralem Philosophiam . At sapientissime statutum est a BENEDICTO XIV. Pontifice , ut duo posthac essent in Gymnasio Mathematicarum rerum Professores , quorum unus Elementa , alter abstrusiores , & nobiliores hujus amplissimæ Disciplinae partes tractaret . Nam eorum , qui se hisce studiis dant , duplex est ordo , eorum scilicet , qui nec prima elementa noverunt , & aliorum , quibus perspecta sunt quidem elementa , ignotæ vero sublimiores , difficilioresque Mathematicæ Disciplinae . Hinc Pontificia lege hac , elementa Geometria , Algebrae , & Arithmetica suum habent Professorem ; & suum quoque habent Astronomia , Statica , cæteræque partes Matheseos . Et Chemia quoque , cuius notitia , & usus , ætate hac bonis artibus auspicatissima , plurimum utilitatis , lucisque affert rebus Medicis , Mechanicis , ac Physicis , auctore hoc Pontifice , suum nacta est in Gymnasio locum . Data est in hanc rem Pontificis Constitutio anno MDCCXLIIII . incipiens his verbis : *Quanta Reipublicæ commoda : ubi ait : Motu proprio , & ex certa scientia , meraque deliberatione Nostris , deque Apostolicæ potestatis plenitudine , in*

in præfato publico Archigymnasio , seu studio generali , Sapientia nuncupato , de Urbe , præter eum , in qua Elementa Geometricæ traduntur , aliasque inibi præexistentes Cathedras , & Lecturas , duas novas Cathedras , seu Lecturas alteram nimisrum Mathematicæ , alteram vero Chymicæ , pro aliis duobus Lectoribus , altero nempe Mathematicæ , altero autem Chymicæ hujusmodi Professoribus probatae fidei , & idoneitatis ad Cathedras hujusmodi pro tempore quomodolibet vacantes , prævio concursu , & servata forma dudum a Nobis in Constitutione nostra privilegiorum nostra Consistorialis Aula Advocatorum confirmatoria , que incipit , Inter conspicuos Ordines , edita quarto Kalendas Septembbris Anno quinto . §. In eligendis , tradita , atque præscripta deputandis , & assumendis , ad commune bonum , publicamque utilitatem , Apostolica autoritate perpetuo erigimus , & instituimus . Ne vero aliorum Professorum stipendiis quidquam detraheret , decrevit , ut hisce duobus Antecessoribus recenter ab eo constitutis solverentur stipendia ex ea pecunia summa , quam Avenionenses Typographi illi , quibus unis ex privilegio conceditur facultas edendi politicas , & litterarias Narrationes rerum ubique gestarum , in Ærarium Pontificium intulissent . Et hujus pecunia administrationem , facultatemque ineundi novi contratus cum Avenionensibus Typographis , commisit Cardinali Primo Pontificis Ministro , Rectorique Gymnasii : Eisdemque Cathedris , seu Lecturis a Nobis sic ereditis , & institutis , pro earum dote , ac utriusque Lectoris congruo salario , & provisione , annuam summam quadringentorum scutorum moneta Romana de iulis decem pro quolibet scuto ad rationem ducentorum scutorum pro quolibet , eis , ut infra persolvendorum , eadem Apostolica autoritate constituiimus , & assignamus . Porro hujus optimi instituti occasionem , consiliumque dedit Amplissimus Cardinalis Silvius Valente Gonzaga S.R.E. Camerarius , & Pon-

& Pontifici a summis imperii negotiis, qui in magna rerum gerendarum mole, quas summa cum laude administrat, rem litterariam infligitur foveat.

V. Quoad numerum Professorum, varia olim fuit Gymnasii disciplina, neque certa lege id erat definitum. A Bonifacio VIII. & Eugenio IV. silentio prætermisum est, quot in publicis Cathedris sedere deberent Professores. Clemens V. sedem dari jussit duobus linguarum Orientalium Magistris. At Innocentius VII. singulos Professores addixit singulis hisce Disciplinis, Theologiae, Juri Civili, Medicinæ, Philosophiae, Logicae, Rhetoricae, & Græcae linguae. Leo X. decrevit, singulas hasce Disciplinas, Jus Canonicum, Jus Civile, Philosophiam, Medicinam suum habere Professorem, *præter alios, qui necessarii fuerint in qualibet facultate Lectores.* Attamen post Leonis X. tempora non unus quidem Juri Canonico, alter Juri Civili, sed plures tradendis Juribus incubuerunt. Nam, uti constat ex antiquis Professorum Elenchis, duo semper fuere Professores Ordinarii Juris Canonici, quorum unus matutinis horis, alter vespertinis e Cathedra docebat. Ita res se habuit sub Paulo III. Julio III. Pio IV. Pio V. Gregorio XIII. Sixto V. Et imperante Gregorio XIII. alter e duobus Juris Canonici Professoribus sextum Librum Decretalium interpretabatur. Verum ab anno MDCXXI. diuque postea Jus Canonicum tres habuit Professores, quorum unus de sexto Decretalium Libro disferebat. Tandem sub Alexandro VII. anno MDCLVIII. & sequentibus Pontificibus, præter duos Juris Canonici Antecessores, matutinum, & vespertinum, qui ab antiquissimis temporibus obtinuerant in Gymnasio sedem, tertius exponendo Gratiani Decreto operam suam impendebat. Hinc Franciscus Macedo in sua Archigymnasi descriptione ait, ab Alexandro VII. erectam Cathedram Decreti. Sed is tertius Juris Canonici Professor ab anno MDCXXI. sub Gregorio XV. agebat de

Li-

Libro Sexto Decretalium . Quoad Professores Juris Civilis , antiquissima , atque perpetua Gymnasi disciplina tulit quatuor hujus Facultatis Professores , quorum duo mane , aliquie duo vespere in pulpita ascenderent . Se- dente Gregorio XIII. anno MDLXXVI. his quintus acce- fit tradendis Criminalibus rebus . At sub Pontificibus , qui successerunt , in Elenchis Professorum , nullum illius deinceps occurrit vestigium usque ad Clementem VIII. & Paulum V. cum tractarunt Criminalia Ivo Gattulus , & Dominicus Zappus , & sub Urbano VIII. Joannes Sancti- nus . Verisimile tamen est , ex illis quatuor Juris Civilis Professoribus , unum Criminalibus , alterum etiam tra- dendis Pandectis incubuisse . Has Cathedras postea ne- glectas revocavit Alexander VII. uti dictum fuit Capite præcedenti . Professores Institutionum Juris a Pauli III. ætate anno MDXXXIX. usque continuo , stationem in Gy- mnasio habuere . Duo huic rei vacabant , quorum unus mane , alter vespere . His quandoque tertius accessit . Attamen Alexandrum VII. auctorem hujus Cathedræ asserit Macedo . Itaque diu Gymnasium aluit novem Ju- ris Professores , nempe tres Juris Canonici , quatuor Ju- ris Civilis , duos Institutionum . Non raro tamen hisce aliis adjungebantur . Et quoad illorum stipendia , eti- olim , ut diximus , nulla fuissent stipendia quibusdam Cathedris addicta , tamen obtinuerat , ut quædam essent superiores stationes majoribus stipendiis cumulatae . Ut proinde sæpiissime curarent Professores ex inferioribus stationibus ad illas transferri . Nuper vero numerum , & stipendia Professorum Juris decrevit Sanctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. exarato Chirographo die XXIIII. Maii , anno MDCCXLVIII. Statuit enim , ut nonnisi sex essent Juris Professores , unus quidem traden- dis Institutionibus Juris Canonici , alter Juris Civilis , tertius Criminalibus rebus , quartus Pandectis , quintus Decreto Gratiani ; sextus vagam aliquam Juris Civilis

materiam a Rectore statuendam tractaret. Præter hos jussit, septimum esse ultra numerum, cuius munus sit, illius Antecessoris vices supplere, qui ægra valetudine, vel alia causa a Scholis habendis prohiberetur. Id vero ne Professorum numerus inutiliter augeretur, in aliorum perniciem, atque rei litterariæ. Quoad stipendia decrevit, utilorum essent majora emolumenta, qui diuturniorem operam navassent, in quacumque essent statione; ita ut singulis e duobus Professoribus Juris antiquissimis solvendi sint aurei quadringenti; aliis duobus, qui temporis diuturnitate illos proxime excipiunt, aurei tercenti; denique reliquis duobus, qui postremi omnium munus litterariorum aggressi sunt, aurei ducenti. Idque statutum est, ne ex una statione, in qua vix essent versati, ad aliam commigrare Professores conarentur. Professori ultra numerum nulla certa constituit stipendia, ita tamen, ut si longo tempore docuerit, Rectoris sententia sit inter stipendiarios recensendum.

VI. Ad Professores quod attinet Medicinæ. Etsi Leo Papa X. huic tradendæ Arti Professorem unum addixerit, attamen antiqui omnes Professorum Catalogi exhibent hanc Artem in quatuor partes dissectam, jam a Pauli III. Pontificatu, nempe Medicinam Theoricam, Medicinam Practicam, Chirurgiam cum Anatome conjunctam, & Simplicium Medicamentorum tractationem. Atque ut plurimum hisce edocendis quatuor Antecessores vacabant, alii matutinis horis, alii vespertinis. Sed a Clementis VIII. ætate, auctus est illorum numerus, ut jam duo Theoricam, totidem Practicam, præter Anatominæ, & Simplicium Medicamentorum Professores, expenderent. Imo sub Urbano VIII. præter hos se prodit Alexander Menghinus de Monte Ilcinio, qui diu, etiamque sub Innocentio X. differuit de Morbis Mulierum. Et sub Alexandro VII. recensitis Professoribus adjungebatur pariter Hyacinthus Altomarius Consentinus, qui

de Morbis Mulierum verba faciebat . At simplicium Medicamentorum tractatio ab Urbani VIII. Pontificatu locum habuit in diebus , quibus erat cæteris feriandum . Et huic Professori incumbebat herbarum , quæ ad rem Medicam spectant , nomina , & characteres indicare . Anatomicarum rerum Cathedra numquam defuit Gymnasio Romano ; quæ etiam in secundis humani corporis partibus versabatur . Unde sub Pontifice Gregorio XIII. anno **MDLXXXII.** leguntur in Anatomia Archangelus Piccolomineus stipendio centum aureorum , & Leonardus Bladinus Incisor stipendio aureorum quadraginta . Ex his omnibus patet , antiquissimam , perpetuamque esse in Gymnasio Romano distinctionem , tractationemque Medicinæ Theoricae , Medicinæ Practicæ , Anatomiae , & Simplicium Medicamentorum . At cum Professorum in re Medica numerus non semel creverit , nulla quidem aucta Gymnasii utilitate , recte , sapienterque statutum est a **BENEDICTO XIV.** Pontifice , in memorato Chirographo , ut post hac , non ultra sex alerentur Medicæ rei Professores , quorum unus Theoricam , alter Practicam tractaret , re illis a Rectore definienda , circa quam illorum opera in singulis annis esset adhibenda ; Institutionibus Theoricae , Institutionibus Practicæ , Institutionibus Botanicae , Institutionibus Anatomiae alii quatuor incumbenter . Quibus salario jussit distribuenda , eadem lege , qua Professoribus utriusque Juris , ita ut duo antiquissimi , singuli acciperent aureos quadringtonos , minus antiqui tercentos , denique duo recentiores , singuli acciperent aureos ducentos , nulla Cathedrae ratione habita , sed dumtaxat in munere litterario antiquitatis . Pariter hisce sex adjectum voluit septimum extra ordinem , qui impedito alicui ex illis Professoribus ferret suppeditias . Adjecit & Professorem Botanicae Practicæ , qui in Horto Medico adolescentes harum rerum studiosos in dignoscendis distinguendisque herbis institueret . Nam olim hoc munere

nere fungebatur idem Professor, qui in Gymnasio Botanicam edocebat. Nunc præter Professorem Botanicæ, qui quotidie e Cathedra docet vim, usumque herbarum in Medicis rebus; alter, diebus festivis, ut Auditóribus Botanicæ liberum sit se eo conferre, ante oculos ponit stirpes ipsas, earumque characteres, quarum nomina, & virtutes audiverant. Ad eam rem Horto huic Medico cultus omnis nobilissimus restitutus est, & quammaxime auctus. Nam stirpes plurimæ redditæ sunt, vel de novo adjectæ, ita ut illarum genera diversa ad sex usque millia enumerentur; atque illarum plurimæ Indicæ, & Africanae, quæ mille vasis exceptæ, senviente hyeme, diligenter custodiuntur. Universæ stirpes distinctæ sunt in classes, eo ordine, quem tradidit Vir præclarissimus Joseph Pitton de Tournefort, Socius Academæ Regiæ Scientiarum, & in Horto Regio Parisiensi Professor Botanicæ, in suo Libello de optima methodo instituenda in Re Herbaria ad Gulielmum Sherardum. Tum stirpium semina in armariis ad id constructis servantur; illarum etiam, quæ iis temporibus vegetare solent, cum nullæ habentur Botanicæ exercitationes, caules, & trunci assertantur, ut de iis agi possit illa quoque tempestate, qua minime virescunt. His omnibus, jussu Rectoris, & cura Nicolai de Vecchis Advocati Confistorialis in rei herbariae incrementum gestis, BENEDICTI XIV. Summi Pontificis munificentia accessit, qui aquæ copiam non exiguum alendis stirpibus, nullo soluto pretio, concescit. Ejusdem Pontificis imperio Professori Botanicæ practicæ est stipendum aureorum centum supra viginti.

VII. Progredimur ad aliarum artium liberalium Professores. Disciplinæ Theologicæ utplurimum a quatuor, vel quinque Antecessoribus traditæ sunt: & sub Gregorio XIII. anno MDLXXVI. Rector Cæsare de Grassi occurrunt in Elencho Professores sacrarum rerum quinque Procuratores generales Dominicanus, Franciscanus,

Augustinianus, Carmelita, Servita. Et s<sup>e</sup>p<sup>e</sup> ex hisce Ordinibus viri doctissimi res Theologicas in Gymnasio tratarunt. Sub Sixto V. Clemente VIII. Paulo V. Gregorio XV. duo fuerunt Professores Theologiæ, quorum unus mane, alter vespere docebat, tertius circa Sacram Scripturam versabatur. Atque hi Dominicanus, Franciscanus, Augustinianus. Sed ab anno MDCXXXVI. Urbano VIII. Pontifice, duo etiam diversis horis matutina, & vespertina, vacabant interpretandis Sacris Scripturis. Attamen sub Innocentio X. res ad pristinum institutum rediit, ut duo Theologiam, tertius Sacram Scripturam tractarent, usque ad annum MDCLIII. quo accessit quartus hora vespertina Professor Theologiæ Moralis. Verum anno MDCLVIII. Pontifice Alexandro VII. omissa Morali Theologia, huic quarto Professori demandatum est munus agendi de Controversiis Dogmaticis. Deinceps, perpetua praxi, duo Professores Theologicis rebus, alter Sacris Litteris, quartus Controversiis agendis incubuere. Accessit quintus pariter sub Alexandro VII. qui Historiam Ecclesiasticam e Cathedra expenderet. Atque ad nostra usque tempora quinque fuerunt in Gymnasio sacrarum Disciplinarum Cathedræ, in quibus totidem sedebant Professores. Deinde unus, idemque constitutus est Professor rebus Historicis simul, ac Controversiis tractandis. Quo munere functus est Cœlestinus Galianus, Vir doctissimus, deinde Archiepiscopus Tarentinus, nunc Thessalonicensis, & Magnus Aulæ Neapolitanæ Capellanus. Nuper vero, Rectore Argenvillerio, ut tot, & tantarum rerum, quæ in Historia Ecclesiæ, & Controversiis Dogmaticis occurront, diligenti tractationi fieret satis, rursus dissecta sunt hæc munia, & duobus Professoribus commissa. Et Theologia Moralis, quæ ab Alexandri Papæ VII. atestate siluerat in Gymnasio, revocata quoque est, sedemque illam accepit, quam olim Metaphysica occupabat. Nam tres erant in Gymnasio Philosophiæ Professo-

fessores, quorum unus Logicam, alter Physicam, tertius  
 Metaphysicam edocebat. Hæc fuit perpetua Gymnasii  
 disciplina. Etsi non raro tradenda Philosophia plurimi  
 incubuerint. Nec defuit ab antiquissimis temporibus  
 Professor Moralis Philosophie. Hoc munere anno Do-  
 mini MDLXIIII. fungebatur celeberrimus Marcus Anto-  
 nius Muretus, Pio IV. Pontifice. Professores vero Lo-  
 gicæ sepe ad alia munera litteraria excurrebant, uti Phi-  
 lander Colutius Velerinus, qui sub Paulo V. & Urba-  
 no VIII. Logicam simul & Medicinam expendebat. Nu-  
 per, eodem Rectore Argenuillero, res Logicæ, & Me-  
 physicæ simul conjunctæ sunt, quod ex hujuscē seculi in-  
 genio, jam Disciplinæ illæ ab innumeris tricis, captio-  
 fisque contentionibus, nugisque expurgatae sint, atque  
 eadem fere, vel simillima plura complectantur. Igitur  
 ex eadem Cathedra Logica & Metaphysica traduntur.  
 Inde Professori olim Metaphysicæ demandata est provin-  
 cia Moralem Theologiam expendendi. Quoad Physi-  
 cam spectat, ea olim, ad nostra usque tempora ex Aristotile,  
 vel Platone hauriebatur. Quoniam vero atate hac  
 Litteris auspiciatissima, Philosophia Peripatetica stoma-  
 chum movet, ea remota, successerunt in ea Cathedra  
 Phylica Experimenta ad Nevvtoni, aliorumque Recen-  
 torum mentein accomodata. De Professore Rhetoricæ,  
 & Humanitatis diximus Capite præcedenti, duos olim  
 hoc munere functos esse, tum unum utramque provin-  
 ciam administraſſe, usque ad Urbanum VIII. qui Rheto-  
 ricam ab Humanis litteris fejunxit. At ab anno MDCXL.  
 ad hæc usque tempora, unus, idemque Professor Rheto-  
 ricis rebus, & Humanis Litteris tradendis incumbit.  
 Orientales Linguas iusſit Clemens V. in Romano Gy-  
 mnasio edoceri. Attamen in nonnullis antiquis Profes-  
 sorum Elenchis desideratur Græcæ Linguae Professor,  
 fortasse, quod id ageret etiam Professor Humanarum Lit-  
 terarum. Sub Paulo V. Marcus Dobellus Parthus Ara-  
 bi-

bicam Linguam in Gymnasio tradebat ; & sub Pontifice Gregorio XV. Victorius Scialach Maronita, qui simul Chaldaeorum idioma edocebat . Deinceps tres Linguarum Professores fuere , Hebraicis , Græcis , Arabicis simul & Chaldaicis litteris tradendis . His quartus adjunctus est sub Innocentio X. anno MDCLIIII. qui Syrorum Grammaticam expendebat . Id diu præstitit Abraham Echellensis . Hujusmodi institutum ad hanc usque ætatem perduravit . Quatuor igitur sunt in Gymnasio Professores Linguarum Orientalium, nempe Græci, Hebreici, Arabici, ac Syriaci sermonis . Sed eorum opera non in solis hæret Grammaticis rebus . Nuper enim , Rector Argenuillero , illis additum est munus agendi de rebus Sacris , atque Liturgicis Orientalium Christianorum . Cum enim ad Catholicæ Fidei incrementum , atque ad Schismaticos adducendos in Ecclesiam , Orientales linguae in Gymnasium illatae sint , perspectum est , ad hunc scopum plurimum conferre notitiam sacrarum rerum , quibus illarum gentium Ecclesiæ utuntur . Pariter Infidelium conversionem juvare plurimi potest notitia institutorum , legum , & morum , statusque eorum Reipublicæ . Et Arabici sermonis Professor , tum illarum gentium ritus , disciplinam , doctrinamque exponit ; tum Mahumetis Legislatoris fabulas , & præcepta refellit . De Mathematicis Disciplinis jam diximus .

VIII. Tot , tantisque institutis ad rei litterariæ incrementum videbatur illud deesse , ut nempe Professores frequentius , ac diligentius Scholis adescent . Hoc quidem negotium arbitrio Rectoris , ac Reformatorum commissum fuerat Constitutione Leonis X. his verbis : *Tam ipsi , quam ceteri omnes ad legendum in hujusmodi Scholis pro tempore conducti soliti temporibus , & diebus , horisque ad id eius per Rectorem , & Reformatores prefatos statutis , legitimo impedimento cessante , commissum sibi legendi manus obire , & post finitas lectiones per*

*per aliquod conveniens spatium circulos in iisdem Scholis tenere debeant.* Cum igitur id liberum esset , neque certa statutum lege , jam integro anno , paucis dumtaxat mensibus , paucisque diebus Professores pulpita ascendebant . Cui incommode ut occurreret Innocentius XII. decrevit , ut Professores Institutionum Juris Sacri si-  
ve Civilis quotidianam operam in Scholis publicis præstarent . Id etiam injunctum fuit Professoribus Institutionum Medicinæ . Quapropter ad nostra usque tempora Professores distinguebantur in tres Ordines . Alii dicti sunt Quotidiani a quotidianis eorum Lectionibus , exceptis festis diebus , & Jovis die , atque in hac erant classe soli Professores Institutionum Juris , & Medicinæ . Alii dicti sunt Ordinarii , quibus docendum erat in nonnullis dumtaxat diebus , ac mensibus . Alii dicti sunt Extraordinarii , quorum Lectiones dumtaxat in diebus festis , dieque Jovis audiebantur . Horum antiqua est in Gymnasio institutio . Nam in omnibus Professorum Elenchis occurrunt Professores extra ordinem cuiuslibet Disciplinæ , diebus festis . Sub Paulo III. hanc sedem obtinuit Professor Simplicium Medicamentorum . Et Historia Ecclesiæ cum primum ab Alexandro VII. in Gymnasiū illata est , usque ad hanc attatem , tractabatur iis diebus , quibus filiis silentiæ cæteri Professores . Tandem legge BENEDICTI XIV. Summi Pontificis , in memorato Chirographo expressa , sublata est hæc Professorum distinctio , jussique omnes , singulis diebus , demptis festis , excepto que die Jovis , e Cathedra docere . Itaque a die sexta Novembris , cum auspicantur Lectiones , usque ad diem vigesimam Julii , cum feriandi tempus succedit , Professores universi quotidie pulpita ascendunt . Adhuc tamen nonnulli , silentibus dumtaxat cæteris , verba faciunt . Et ne unus in alterius messem excurrat , vel inutilibus rebus occupetur , vel ne aëtum agat , Rector , singulis Professoribus indicit rem eo anno pertractandam .

De-

Denique, ut ne officio suo Professores, vel Auditores desint, tum s<sup>e</sup>piissime Monitor, seu Bidellus Scholas adit, exploratque, an recte se habeant omnia, ut Rectorem harum rerum conscient faciat; tum Rector ipse, vel Advocatus aliquis Consistorialis in hujus curæ partem adscitus, quandoque, & inopinato, se ad Scholas consert, auditque differentes Professores. Quod si quis nec ægra valetudine, nec consensu Rectoris, nec æqua de causa, statis diebus, & horis, deesset Scholis, hunc detracta salarii parte, quæ respondet diebus illis, in quibus nulla fuit in Gymnasio illius opera, decrevit Pontifex puniendum.

IX. Olim Professores publici postquam annis viginti in tradendis Disciplinis meruissent, rude donabantur, uti de Quintiliano diximus. Diximus, etiam lege Antonini Imperatoris Cod. Lib. v. Tit. lv. qui viginti annorum stipendia acceperant, dictos esse veterans, & in Cod. Justin. Lib. xii. Tit. xv. publicos Professores Regiarum Urbium, post viginti annorum operam, Comites primi Ordinis evasisse. Restituto a Pontificibus Gymnasio, vacatio muneric antiquis Professoribus concessa est arbitrio Pontificis, suffragioque Rectoris. Testis est Janus Nicius Erithraeus in Pinacotheca, Casarem Valentini Romanum, postquam annis vigintiquinque Jura docuisset, tunc demum obtinuisse vacationem muneric, ut nihil tamen de salario deperderet, sed integrum ad finem usque vitæ perciperet. Julium quoque Benignum vigintiquinque annorum Professorem, rude donatum, idem Janus Nicius testatur. Isque Archiepiscopatu<sup>m</sup> Thesalonicensi auctus adhuc stipendum aureoruni octingentorum percipiebat, uti patet ex adductis litteris Urbani Papæ VIII. quibus Augustinum Mascardum constituit Rhetorica Professorem. In Elenchis tamen s<sup>e</sup>pe occurserunt Professores, qui annos ultra triginta in munere litterario impenderant. Et mos erat, ut vel ætate graves, vel infirma valetudine, vel antiquitate muneric bene meriti

riti offerrent Pontifici supplices libellos, ut a Scholis cestarent, salvo stipendio. Pontifex vero, interpellato suffragio Rectoris, illorum votis annuebat. Quoniam vero res istae nullis erat certis limitibus circumscripta, non senec, qui exiguum, vel etiam nullam operam in Gymnasio impenderant, rude, & stipendio donati sunt, magno cum aliorum Professorum detimento, quibus desperditum fuerat, quod fætitiis illis veteranis, ac nomine tenus Professoribus solvendum erat. Ita publica pecunia litterariis laboribus addicta in otiosorum hominum commodum projiciebatur. Hanc corruptelam Gloriosissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. in memorato Chirographo e medio sustulit. Decrevit enim has conditio-nes ad vacationem munericis obtinendam. Qui annis quadraginta in publicis Cathedris docuerit, cestet a munere, & integrum percipiat illud omne stipendium, quod ei solvebatur, quoad in vivis fuerit. Qui annos triginta in excendo munere litterario compleverit, si vacare velit, stipendium quidem accipiat, sed detraetis aureis sexaginta, Professori illi solvendis, qui in ejus locum succederit. Qui annorum dumtaxat viginti Professor fuerit, si velit rude donari, dimidium stipendii sui sibi dumtaxat vindicet. Qui nondum annis viginti in Gymnasio meruerit, si velit a Scholis abstinere, nullum omnino ei debeatur stipendium.

X. Cum vero omnia, quæ dicta sunt, spectent non solum ad rei litterariæ utilitatem, sed etiam ad dignitatem Professorum Urbis, non abs re erit, si pauca de eorum præstantia subnegetamus. Dignitatem Professorum Urbis constituit primo, extollitque dignitas loci, ubi docent, in Urbe scilicet olim totius Romani Imperii, deinde totius Christianæ Ecclesiæ principe. Quemadmodum etiam Magistratus omnes five Civiles, five Ecclesiastici, qui jus dicunt in Civitatibus, quæ Provinciarum, vel Regnum sint metropoles, majorem obtinent dignita-

O o tem,

tem , & auctoritatem . Hinc Innocentius VII. in Diplomate adducto Cap. viii. hujus Libri, ait : *Quod si quis est qui putet ipsum locum in quo studetur, atque proficitur auctoritatem quamdam hominibus afferre, is considerare debet hujus Inclitæ Urbis incomparabilem excellentiam, nulla enim est Urbs in toto Orbe Terrarum, quæ magis illustris, magisque magnifica sit, & in qua hæc ipsa studia, quæ nos reducere intendimus diutius floruerint.* Nam & hoc etiam auget dignitatem Professorum Urbis, quod ibi doceant, ubi Litteræ diu, & plurimum vigore . Præsertim vero Jurisprudentia, & Latinæ Litteræ ex Urbe ad Occidentem omnem commigrarunt . Græcæ vero in Urbe præcipuam sedem collocarunt . Hinc undique & Philosophi, & Adolescentes ad Urbem veluti Studiorum matrem confluxerunt . Ex quo potissimum momento Jacobus Middendorpius in libello Academiarum totius Orbis probat : *Perquam honestum semper fuisse Romæ vel docuisse, vel studuisse. Sicut olim honestissimum erat Athenis operam litteris dedisse, ita postquam ex Ægypto & Gracia Musæ Romanæ immigrarant, inter celebria, maximeque honorata ponebatur, se quis Romæ bonas litteras docuisset, percepissetque.* Tertio ex antiquitate Romanæ Academiæ, ejus Professorum excellētia comprobatur . Certum enim est, prima Romanæ Academiæ initia repetenda esse a Vespasiano, Adriano, Alessandro Severo, & Marco Aurelio Antonino Imperatoribus, qui stipendia, & Auditoria Professoribus bonarum artium decreverunt . Adhac Romana Academia singulari jure dicebatur Imperatoris, uti in addueta Lege Thedosi Imperatoris, ubi dicitur . *Auditorium nostrum.* Deinde vero Urbis imperio ad Romanos Pontifices translato, singulari quoque jure est Universitas Romani Pontificis, Sedisque Apostolicæ . Ac pluribus diximus Cap.v. hujus Libri, eam olim, diuque dictam fuisse *Universitatem Sacri Palatii.* Jam vero si nobilissimæ quedam Europæ

ropæ Universitates , Parisiensis , Oxoniensis , Salamantica , Bononiensis , ut sibi majorem dignitatem , auctoritatemque conciliarent , se se commiserunt tutela Sedi Apostolica , atque hoc etiam nomine cæteris aliis præcelluerunt , quanta erit dignitas Romanæ Academæ , quæ est ipsa Universitas Apostolica Sedis ? Præterea Professores Urbis majoribus cumulati fuere privilegiis , atque ab aliis distincti . Nam cum alii Professores minime excusarentur a muneribus , si alibi , quam in Patria docerent , Professores tamen Urbis , et si exteri , hac immunitate fruebantur Legibus Severi , & Antonini , uti testatur Modestinus Lib. xxvii . Digestorum , Titulo X. *De excusationibus* , ac diximus Cap. ii . hujus Libri . Tum etiam Professores Regiarum Urbium donabantur Comitiva primi Ordinis , atque Vicariis adæquabantur . A Romanis vero Pontificibus collata sunt Professoribus Urbis , tum privilegia plurima , tum illa omnia , quæ aliarum Universitatum Professoribus essent concessa . Neque omitendum est , olim auctoritate Imperatoris , Romanique Senatus , deinde vero , & nostris quoque temporibus suffragio Romani Pontificis , Professores Urbis in publicis Cathedris collocari . Denique ex hoc Ordine quamplures Cardinales , Episcopi , Scriptores , virique clarissimi fuere . Quapropter jure , meritoque , uti ait Middendorpius , Cælius Rhodoginus Zachariam Rhodoginum felicem esse dicebat , quod ipsi in hac suprema , & omnium celeberrima Academia profiteri contigisset , atque ex hoc loco celeberrimo auctoritatem caperet .

XI. Nunc de ordine , quem inter se servant Professores Gymnasi Romani , aliqua subjiciamus . Perpetuo , & antiquissimo Gymnasi usu , ordo dignitatis Professorum , neque a singulorum privatis titulis , seu gradibus , neque a ætate , neque a diuturniori in Scholis publicis opera , neque a majori Lectionum numero , neque ex aliquo privilegio , sed ex Disciplinarum , quas singuli profite-

fitebantur, genere, desunti consuevit. Itaque primum locum semper occuparunt Professores sacrarum rerum, secundum Professores Juris Canonici, tertium Professores Juris Civilis, quartum Professores Medicinæ, quintum Professores Philosophiæ, sextum Professores Rhetoricae, & Humanarum Litterarum, septimum Professores Linguarum. Hoc ordine descripti sunt in omnibus antiquis Elenchis. Nam in hisce Tabulis quidem eorum nomina describuntur, eodem ordine, quem servant in publicis Functionibus. Et hinc ubi statutum fuit a Collegio Advocatorum Consistorialium, ut Professores Ordinarii Medicinæ præcederent Professores extra ordinem, aditum fuit Decreto, & ita in Rotulis futuris inscribi. Hunc vero Disciplinarum, & Professorum ordinem æque, ac convenienter inductum esse, probant ea, quæ tradit Cassianus Decima Parte Catalogi Gloriæ Mundi. Ibi enim Consid. 10. pluribus probat inter omnes litteratos omnibus præferendos esse Theologos. Tum Consid. 17. pluribus argumentis ostendit, scientiam Juris Canonici cæteris post Theologiam dignorem esse, præfertim vero scientia Juris Civilis. Deinde Consid. 19. ait, scientiam Juris Civilis excellere inter alias scientias, & disciplinas. Et Consid. 25. fuse disputat, probatque Jurisconsultos esse Medicis præferendos. In sequentibus vero Considerationibus agit de nobilitate & præcellentia Medicinæ, Philosophiæ, Rhetoricæ, Grammaticæ, & Matheœcos. Quoniam vero genus quodlibet Disciplinarum plures complectitur species, pluresque Professores, hinc eorum is ordo obtinuit in Gymnasio Romano, ut ex Professoribus sacrarum rerum primus esset, qui Theologiani, secundus, qui Sacram Scripturam interpretabatur. Ex Professoribus Jurium, ultimi fuere Professores Institutionum. Ita quoque in Medicina, & hi præferebantur iis, qui Anatomen, & Simplicia Medicamenta tractabant. In Philosophicis rebus hoc ordine processerunt :

Pro-

Professor Metaphysicæ, Philosophia naturalis, Philosophiæ moralis, Matheſeos, & Logicæ. Hos ſequebantur Magiſter Eloquentiæ, & Professor Humanarum Litterarum. Claudebant agmen Profefſores Linguarum, inter quos Magiſter Hebræi sermonis diu priuini locum occu-  
 pavit. Cæterum non raro excitatae ſunt controverſiae de loco dignitatis, quem quisque obtineret, hæque judicio,  
 & ſententia Rectoris, aut Collegii Advocatorum Conſiſtorialium definiebantur. Ita cum Profefſores Ordinarii Medicinæ Profefſoribus extra Ordinem præferri con-  
 derunt. De qua re legitur in Libris Camerariatus Col-  
 legii fol. 746. die XI. Octobris anno MDCLXIV. Rectore  
 Petro Franciſco de Rubeis, ut convenerint ſimul Advo-  
 cati Conſiſtoriales pro decidenda controverſia exorta oc-  
 caſione precedentiæ inter Trullium Chirurgiæ, & Anato-  
 miciæ, necnon Sinibaldum Simplicium Medicamento-  
 rum in Romana Univerſitate Profefſores ex una, atque  
 Caporipam, & Manfredum Medicinam extra ordinem  
 ſupra numerum in eadem Univerſitate profitentes ex al-  
 tera, re mature diſcuſſa decreverunt, attenta conſuetu-  
 dine hujus Univerſitatis ſupra centum annos authenticis  
 iphis Archigymnati documentis comprobata, cui affinis  
 eſt obſervantia Studii Patavini, præſatos Trullium, &  
 Sinibaldum pccedere debere in omnibus artibus ad di-  
 etam Univerſitatem ſpeſtantibus diſtos Caporipam, &  
 Manfredum tamquam Profefſores extraordinarios adſci-  
 tos ultra numerum, & ita in Rotulis futuriſ inscribi,  
 & in libro Attorum Collegii per modernum Camera-  
 riū adnotandum eſſe. Et cum Alexander VII. novam  
 ſtatuit Cathedram Ecclesiasticæ Historiæ, eique Franci-  
 ſcum Macedo præfecit, is libellum ſupplicem obtulit  
 Collegio, ut novæ huic Cathedræ locum concederent,  
 qui tantæ Disciplinæ conveniret. Pariter hujus ſæculi  
 initio Didacus Aghirre primarius Juris Civilis Professor  
 ſibi priuini locum post primarium Juris Canonici Pro-  
 fesso-

fessorem deberi contendit, resque hæc definita est suffragiis Advocatorum Consistorialium. Nuper vero, cum Jurisprudentiæ, & Medicinæ Antecessoribus statuta fuerint eo majora stipendia, quo diutius in Gymnasio docuissent, statutum quoque est, ut in illorum Ordine antiquiores præcederent recentiores. Itaque is ordo est Professorum Urbis, quo sedent in publicis Functionibus. Professor Theologiae ad mentem S. Thomæ, Professor Theologiae Scotti, Professor Sacrae Scripturae, Professor Controversiarum, Thologus Moralis, & qui expendit Historiam Ecclesiæ. Sequuntur Jurisconsulti, servato inter se ordine antiquitatis in munere litterario. Post hos sedent Medicarum rerum Magistri pariter servato ordine antiquitatis. Et huic Classi adjunguntur Professores Chemiæ, & Botanicæ Practicæ. Tum locum occupant cæterarum artium Professores, Metaphysicæ, Physicæ, Ethicæ, Matheos, Rhetoricæ, & Linguarum (simul ac rerum Liturgicarum) Hebraicæ, Græcæ, Syriacæ, Arabicæ.

XII. Superest tandem ut totius rei litterariae ordinem in Gymnasio Romano describamus. Habet Gymnasiū Professores viginti septem, qui actu, qui quotidie præstant operam suam in tradendis liberalibus Disciplinis. Sex Jura interpretantur, totidem vacant Medicis rebus, reliqui quindecim tractant cæteras artes liberales. Scholæ patent tribus horis matutinis, ac duabus vespertinis; & in hisce horis Professores alii aliis succedentes in publica pulpita ascendunt. Itaque prima hora matutina Professoribus Institutionum Juris Civilis, Institutionum Medicinæ Theoricæ, Metaphysicæ simul & Logicæ, Theologiae, Græcique sermonis, docendum est. Hos sequuntur secunda hora matutina Professores, qui de Pandectis, de elementis Botanicæ, de Physicis rebus, de aliquo Tractatu Juris Civilis, & Medicinæ Theoricæ, deque Sacra Scriptura agunt. Quibus succedunt tertia hora

hora matutina Professores tractantes Criminalia negotia, Institutiones Anatomiae, Elementa Mathematicae, Rheticam, Ethicam, atque Historiam Ecclesiae. Hoc sane ordine iidem Auditores Jurisprudentiae, auditis prima hora Institutionibus, ad Pandectarum studium secunda hora se conferunt, vel ad aliquem Juris Civilis Tractatum addiscendum; deinde tertia hora possunt, si vellint, Criminalibus rebus vacare. Pariter ei, qui prima hora Scholam adit Theologiae, successivis horis, patent Scholae Sacrae Scripturæ, & Ecclesiasticae Historiae. Et qui Medicas Institutiones primum audierunt, ab audiendis deinde Medicina Theorica, vel Botanica, & Anatomia minime prohibentur. Tandem liberum cuique adolescenti est, a Logicis & Metaphysicis rebus ad Physicas, & Mathematicas commigrare. Is idem est ordo rei horis pomeridianis. Nam prima hora vespertina docentur e Cathedra Institutiones Juris Canonici, Institutiones Medicinæ Practicæ, Grammatica Syrorum simul & Liturgia, & Arabum Grammatica. In secunda hora vespertina stationem habent in Gymnasio, qui Decretum Gratiani, Medicinam Practicam, Mathematicam, Chemiam, Moralem Theologiam, Hebræorum sermonem tradunt. Quapropter, integrum est Auditibus, simul Institutionibus Juris Canonici, & Decreto Gratiani incumbere; vel Medicinæ practicæ, ejusque Institutionibus. Hi Professores omnes, exceptis festis diebus, deinde etiam Jovis die, differunt e Cathedra. Præter hos sunt alii duo, qui in Gymnasio verba faciunt iis diebus, quibus cæteri feriantur, Professor Theologiae Scotisticae, & Professor Controversiarum. Iisdem diebus, Professor Botanicæ practicæ, statis temporibus, indicat in Horto Medico characteres herbarum, de quibus disserentem Professorem in Gymnasio adolescentes audierunt. Pariter iis diebus, quibus cæteri Professores a Scholis abstinent, Professor Anatomiae in Theatro

An-

Anatomico dissectas humani corporis partes ante oculos ponit , ac examini subiicit . Præterea qualibet hebdomada diebus Mercurii , & Sabbathi secunda hora vespertina in Theatro Chymico habentur Chymica experimenta . Tum etiam bis in mense , die Sabbathi , secunda hora matutina , in Theatro Physico Professor incubit faciundis Physicis experimentis . Ad hæc litteraria ministeria , habet Gymnasium suppellectilem omnem , & instrumentum omne , quod necesse est , diligentissime elaboratum , Chymicis , Physicis , Mathematicis , Anatomicis operationibus aptissimum . Singulis annis , die decima octava Octobris , quæ S. Luca festiva est , ex antiquissimo more conveniunt in Gymnasium Professores Rector , Advocatique Consistoriales , & Sacro celebrato , legitur e pulpite Catalogus Professorum , & Edictum Rectoris pro recta Studiorum ordinatione . Hujus Edicti summa hæc est . I. Ut singulis diebus , cum Lectiones habentur , celebretur Sacrum in Ecclesia Gymnasi , ut ei Professores , Auditoresque adesse possint . II. Monet , & hortatur Professores , Auditoresque , ut Eucharisticam mensam frequenter adeant , atque honeste vivant . III. Jubet , in Scholis , totoque Gymnasio universos modeste , urbane , liberaliterque se gerere , præsertim vero a Discipulis suos coli Institutores . IV. Arcet , prohibetque a toto Gymnasio ludos omnes , clamores , scommata , & alia hujus generis , quæ non decent loci majestatem . V. Pariter vetat armis cuiuscunq; generis munitos Scholas adire ; & mutuis conviciis , vel ictibus contendere , sive decertare . VI. Ne perditi adolescentes violent Gymnasi sanctitatem , mandat , ut nullis liberum sit ad Jurium , vel Medicinæ studia se conferre , nisi a Rectori veniam impetraverint . VII. Ut inferiores Gymnasi Ministri caveant , studeantque , ne Professores a Scholis habendis perturbentur , & ne quid sit in Gymnasio indignum , in honestumque . VIII. Ut ne eorum ædes aliis locentur ,  
vel

vel vacationum tempore, Scholæ aliis usibus occupentur. IX. Ut qui violaverint hæc Statuta, pœnis sint afficiendi. X. Ut Professores, statis diebus, & horis, non desint officio suo, hortatur, atque mandat. XI. Qui vero defuerint, eos statuit puniendos, detracta salarii parte. XII. Puniendos quoque decernit Professores, qui nec septem habeant Auditores. XIII. Quæ omnia, ut perspecta ei sint, jubet, Bidellum singulis horis circumire Scholas omnes, atque negligentes, inutilesque Professores Rectori indicare. XIV. Edicit, ex ægra valetudine dumtaxat fas esse Professoribus a Scholis abesse, non vero ex aliis officiis, negotiisque, quibus non debuissent se se implicare. XV. Fas non esse Professori impedito vices suas alteri demandare, cum id spectet ad Rectorem. XVI. Denique indictis pœnis, mandat, ne quis in Urbe, sive privatum, sive publice, ludum litterarium instituat: Postremo idem Illus̄trissimus, & Reverendissimus D. Rector præcedentia Edicta confirmando, ac renovando, omnibus, & singulis cuiuscumque conditionis, ordinis, ac professionis distritto precipit sub pœna ducentorum aureorum Locis Pii applicandorum, irrogatae infamiae, & perpetui ab Urbe exilii, ne quisquam publice, aut privatum, etiam in aliquo Sacrario, vel alibi docere, Scholam aperire, aut Scholares apud se discendi causa in contubernio habere audeat, vel præsumat, nisi prius eidem D. Rectori se præsentaverit, ejusque, vel alterius ab eo deputati examini se subjecerit, & coram præfato D. Rectori solitam Christianæ Fidei professionem emiserit, ut expressis verbis disponitur in Constitutione 88. Jan. mem. Pii IV., ac denique ab ipso D. Rectore, sed quem privative pertinet, facultatem docendi per literas, quas vocant patentes, quotannis renovandas, obtinuerit: Unusquisque autem eorum indicem Tabellanæ præforibus habeat, qua institutum suum profiteatur, in primis vero meminerit, ut præter res literarias, ea,

quæ ad doctrinam Christianam pertinent, Scholares diligenter doceant juxta formam dictarum Patentium, aliaque adimpleat, ad quæ ex proprii muneris ratione, atque ex ejusdem D. Rectoris Edictis tenetur.

Similiter nemo audeat sine expressa ipsius Illustriss. & Reverendiss. D. Rectoris licentia, quolibet anno per eum renovanda, Jus Canonicum, aut Civile, vel quæ sunt Artis Medicæ extra Romanum Archigymnaſium, Hortumque Medicum, privatim, vel publice, legere, docere, aut quocumque alio modo explicare, Disputationes, aut Conclusiones instituere, vel subſtinere, sub pœnis, quæ in antedictis præcedentibus Edictis continentur, & aliis arbitrio ejusdem. Illudque unum præ certis inculcatur, ut nemo imprimere audeat, aut imprimi faciat, ſuſtineat, aut diſtribuat, ſive in Archigymnaſio, ſive alio quovis loco Conclusiones vel Disputationes Juris, niſi prius ab Illustriss. & Reverendissimo D. Rectore licentiam inſcriptis obtinuerit, prævio examine, & approbatione, ſub penis indictis, aliiſque etiam gravioribus arbitrio ejusdem Domini Rectoris. Hoc Edictum, & Catalogus Professorum promulgantur die 18. Octobris; ſingulique donantur Calendario, ubi deſcripti ſunt dies omnes docendi, & feriandi. Sed nonniſi die 25. Novembris, quæ Sanctæ Catharinæ Virginis Alexandrinæ eſt ſacra, in aula Gymnaſii habetur ſingulis annis Oratio pro Studiorum inchoatione. Attamen a die ſexta Novembris auſpicantur Lectiones, & ad diem uſque vigefimam primam Julii, navant operam ſuam Professores. Atque is eſt ordo rei litterariae in Gymnaſio Romano, BENEDICTO XIV. Pontifice, Clemente Argenuillerio Rectore. Quod diu, quod plurimum Ecclesiæ, Urbi, ac bonis artibus ſit fauſtum, felix, fortunatumque.

D E P R O F E S S O R I B U S  
 G Y M N A S I I R O M A N I  
*L I B E R S E C U N D U S*  
 C A P U T I.

P R O F E S S O R E S R H E T O R I C Æ,  
 E T H U M A N I T A T I S.



I C O L A U S P E R O T T U S dicitur a Jovio, alisque Saxoferratensis in Umbria. Quare a Toppio in Bibliotheca dissentit in additionibus Nicodemus quod illum dixerit natum Cavelli prope Capuam. Vir fuit in Sacris Scripturis, Theologia, Græcis, Latinisque litteris versatissimus. Romæ usus est patrocinio Cardinalis Bessarionis, docuit in publicis Scholis Humaniores Litteras, uti narrat Alexander abAlexandro L. iv. Cap.vi. Genialium dierum. Polybium, aliasque Græcos Latinitate donavit. Martialem Scholiis illustravit. Scripsit Commentarios Latinæ Lingue, Rudimenta Grammaticæ, de Metris, de conscribendis epistolis, & alia plura. Anno MCDLVIII. creatus est Archiepiscopus Sipontinus. Umbriam, Tusciamque administravit. Bononiae insignem Orationem habuit de laudibus Friderici III. Imperatoris, cui fuerat a Consilio, & ab eo donatus corona laurea. Obiit ruri prope patriam anno Domini MCDLXXX. De eo Jovius in Elogiis, Volaterranus in Anthropol. Jacobus Bergomensis Lib.xv. Suppl. Chron. Ughellius in Italia Sacra, Morerius, Vossius, aliquie.

P p 2

Do-

**D O M I T I U S C A L D E R I N U S** e Calderia Oppido Veronensis agri docuit in Scholis Urbis tanta gloria, ut, teste Paulo Jovio, omnis obscuritatis illustrator fuerit acclamatus. Verum editis interpretationum Commentariis peracerbas cum æmulis simultates exercuit, quod nimis aculeato dicendi genere uteretur. Perottò infensus fuit. De qua re Alexander ab Alexandro Lib.4. Cap.21. Nicolaus Perottus Spontinus *Præfus homo fuit accurato ingenio, & lettione multa exercitus: eum Domitius Calderinus, vir ut in ea tempestate, doctus, & amulatio ne doctrinae, & morum dissimilitudine osum habebat; iuris que, & conviciis apud suos sc̄tatores plerumque inceſſebat, sepiusque apud Studiosos in invidiam illum crimenque vocabat: & ut sunt fere ingenia in explicandis auditoribus, si quid in controversiam veniret, uterque potius, quo pacto diversus ab altero diffentiret, quam quid veræ lettionis effet, rimabatur. Cum autem in Scholis Romæ, eodem tempore, Martialis apophoreta publice leſſitarent, cuius hoc disticon fuit.*

*In pretio scopas testatur palma fuisse*

*Ocia sed scopis nunc analēcta dabunt.*

ita istos versus uterque interpretatus est, ut post multa deblatterata verba vix aliquem sensum illorum ex dictis elicere queas. Tum dat ipse interpretationem; Martialem nempe analectorum nomine indicasse purgamenta cœnarum in pavimento ex testulis confecto depicta, quæ cum solo hærent, ocia dant scopis. Calderinum ætate, & laude florentem rapida febris eripuit. Funus Romana Academia celebravit, teste Jovio in elogiis. Volaterranus Lib. 21. Anthropol. refert obiisse Calderinum natum annis triginta, ex pestilentia, atque fuisse Apostolicum Secretarium.

**L A V R E N T I U S V A L L A** Romanus, Canonicus Basilicæ Lateranensis, natus est anno MCDXV. Unde fallitur Trithemius in libro de Script. Eccles. asserens hunc

Gram-

Grammaticorum Principem, Philosophum, Rhetorem,  
& Theologum præstantissimum, ingenio subtilem, acrem  
& vehementem, Latinam eloquentiam Græca præfe-  
rentem claruisse in Concilio Constantiensi anno MCDXIV.  
celebrato. Cum esset ingenio, & stilo acerrimus, plu-  
rimorum invidiam in se concitavit. Quare Urbe exce-  
dens, Neapolim confudit ad Alphonsum Regem docto-  
rum virorum amantissimum, isque quinquagenarius a  
Valla Latinam Linguam accepit. At rursus Neapoli no-  
vas sibi constavit iniurias; & sunt qui scribunt reum il-  
lum heterodoxie accusatum, evasisse rogum patrocinio  
Regis, scopis tamen cæsum, & ad palinodiam coactum.  
At Brucherus in Historia Philosophia suspicatur Pog-  
gium, qui primus hæc narrat, hanc contumeliam Vallæ  
affinxisse, quod verisimile non sit tantum virum, in tan-  
ta Regis gratia, publico supplicio affectum. Deinde Sum-  
mi Pontificis Nicolai V. gratiam sibi conciliavit, a quo  
donatus est stipendio, & Cathedra, & officio Scriptoris  
Apostolici, in quo munere obiit quinquagenarius, anno  
MCDLXV. uti ex ejus epitaphio apud Fabricium, & Vossiu-  
m de Historicis Latinis. Videtur Vallæ ad Urbem re-  
ditus contigisse anno MCDLI. cum ei hoc anno Philephus  
Mediolani agens scriperit his verbis: *Audio te reliquisse  
Alphonsum Regem, & esse Romæ. Nec dubito, te nibil  
pro tua prudentia fecisse temore. Miror autem cum ab  
Alfonso honorifice, & ut accepi, commode tractare-  
ris, quid Roma, quam Neapolii hoc tempore vitam agore  
malueris, præsertim cum non sis nescius, quos fluctus  
navigaturus sis.* Scriptis Valla de elegantia Latinæ Lin-  
guæ, de Dialectica libros tres, de Voluptate & vero bo-  
no libros tres, & alia, que recenset Ouidius. Plura de  
Valla habent Bayle in Dict. Hanckius de Rom. rer. Scri-  
pt. Brucherus in Hist. Philos. Vossius aliique.

ENOCH ASCULANUS insignis Rhetoricæ, Græ-  
cæ, & Latinæ Linguæ Professor, a Nicolao V. Pontifice  
Ro-

Romam advocatus est, ubi Poeticæ, & Rhetoricæ sive Humanarum Literarum Cathedram accepit, multasque Epistolas, & Orationes composuit, uti scribit Petrus Angelus Spera in libro de Nobilitate Professorum Grammaticæ, & Humanitatis. Magnam navavit operam Nicolao Pontifici in libris conquirendis, colligendisque. Morerius in Dict. Lentus de Clar. Ascul.

FRANCISCUS PHILELPHUS Tolentinas, Græce, Latineque doctissimus, postquam Byzantii aliquamdiu esset diversatus, ubi uxorem duxit filiam Emmanuelis Chrysoloræ, rediit in Italianam, Legatus Paleologi Imperatoris ad implorandam Christianorum Principum opem. Docuit primum apud Venetos, Florentinos, Senenses, Bononienses, Mediolanenses, publico stipendio, Latinas, Græcasque Litteras. Et ex ejus epistolis colligitur præcipuas Italiam Academias magnis stipendiis illius operam vel conduxisse, vel exoptasse. Usus est gratia, & patrocinio Eugenii IV. Nicolai V. Alphonsi Neapolitanorum Regis, Francisci Sforzæ, & Philippi Mariae Ducis Mediolanensis. Denique senex docuit in publicis Scholis Urbis, magna cum Auditorum frequentia, uti testatur Alexander ab Alexandro Lib. 1. Cap. 23. Genialium Dierum: *Franciscus Philelphus*, ait, *etatis sue homo doctus, & fortunatus inter suis avi Poetas sumam carmine primum amspicatus est; a Principibusque, qui eo tempore floruerunt, magnis honoribus, & re familiari honestatus fuit. Cujus virtus inuenitis adolescentia postquam deferuere cupiditates, cum jam etate matura senesceret, magnis postea virtutibus emendavit. Is cum avo ingravescente celebris famæ haberetur, & Optimatum rogatu, accersituque Romam adventasset, experiri credo, volens, quantum dicendo valerer, Tusculanas Quæstiones Ciceronis publice in Scholis legere aggressus est. Ad eum quotidie concursus Studiosorum juvenum, & clari nominis Professorum frequens fiebat. Ipsi-*

seque inter legendum firma etiam tunc voce , & latere , novis exquisitisque Eloquentiae generibus , praeceptisque discipulos imbuebat , exploratoque judicio singula dicendi genera , & Philosophorum scita multo cum nitore , & cultu pensabat , & rimabatur . Eum ego adolescentulus senem inter ceteros coeuros meos colui , & observavi . Id contigisse videtur vel annis extremis Pii II . vel sub Paulo II . quo tempore Philephus senium agebat . Et anno MCDLX . adhuc Mediolani docebat , uti ex ejus epistolis , quæ editæ sunt Roma ineunte hoc sæculo de cimo octavo . Vertit Philephus e Græco in Latinum Dionis Prusensis librum unum , Hippocratis libros de flatibus , & passionibus corporis , Rhetoricam Aristotelis , & ex Plutarcho nonnullas illustrium virorum vitas . Scriptis versibus Sfortiadorum libros novem , Satyrarum libros sex , Lyricorum libros sex , & Græca Carmina plurima . Edidit etiam Conviviorum libros duos , de Pietate librum , de morali disciplina libros octo , deque vita Nicolai V . libros duos , Epistolæ , & Orationes plures . Decessit nonagenarius Bononiæ , adeo dissipatis rei domesticæ copiis , ut , teste Jovio , ad efferendum funus & cubiculi , & coquinæ instrumenta venierint . De eo Jovius in elogiis , Vossius in libro de Historicis Latinis , Jacobus Philippus Bergomensis in Suppl . Chron . lib . 15 . Volaterranus Lib . 21 . Anthrop . aliquie .

POMPONIUM LATUM præclarissimum Laurentii Vallæ discipulum Jovius Sanctoseverinatem in Provincia Salernitana , Volaterranus , & Barrius Calabrum asserunt . Paulum II . infensem habuit cum Platina , & Callimacho . At beneficio Sixti IV . & Innocentii VIII . stipendium , & Cathedram Humaniorum litterarum obtinuit . Testis est Jovius Romanam juventutem tanto studio ad audiendum Latum confluxisse , ut pluribus horis antea præoccuparet subsellia ; ac in suggestu summani laudem promeruisse , quamvis in familiari sermone bal-

balbutire esset solitus. Utebatur simplici, ac frugali genere vivendi. Domi suæ Academiam doctorum viorum instituit. De qua re Volaterranus Lib. 21. *Pomponius natione Calaber Gracorum ignarus, tantum antiquariorum se se facilitaverat, ac si qua nomina exoleta ac portentosa invenerat, Scholis ostentabat. Juventutem Romanam erudiit, labore alioquin assiduo, noctibus totis vigilabat, libros ipsem et scriptitando, simul et disciebat, et proficiebat.* Ex salario, et discipulorum mercibus parvum agellum, et domunculam in Quirinali sibi paraverat, ubi sodalitatem litteratorum, ut ipse appellabat, instituit: in qua Urbis natalem, et Romulum coluit. Scriptit Compendium Grammaticæ, De Romanis Cæsaribus, De Antiquitatibus Urbis, Vitas Sallustii, & Statii. Tum alia, quæ typis haud commissa fuere. Septuagenarius vivis excessit, cum gelidissimo vini potu ventriculi calorem oppressisset. Elatus est Auditorum humeris, honestante funus familia Alexandri VI. Pontificis, & laudante Marso Oratore, uti a Jovio narratur. Inopem obiisse testatur Valerianus. Jacet in Ecclesia S. Salvatoris in Lauro, ejusque tumulo hæc inscripta sunt Carmina.

Hic jacet exigua Lætus Pomponius urna  
Cujus honesto merito pulsat utrumque polum.  
Lætus erat Romæ Vates sublimis, et idem  
Rhetor, nunc Campis Lætior Eliſis.

Domitius Palladius Pos.

Ejus vitam scriptit Sabellicus discipulus. Laudatur a Jovio, Vossio in libro de Historicis Latinis, Hanchio, Toppio, & Nicodemo in additionibus ad Toppium.

**PORCELLIUS** Poeta, teste Volaterrano, eodem tempore in Urbe profitebatur. De quo ita ait Volaterranus: *Porcellius Poeta Neapolitanus, verum ipse Romanus dici malebat, ubi vixit, et extinctus est admodum senex: vir absque labore, ac doctrina, in Scholis eadem*

qæ-

quotannis sere & lectitabat, & vernacula lingua enarrabat: tantum carmina, quibus omnia referunt natura faciebat, non tam bona, quam facilitia, & pene extemporalia. Viro tamen hujusmodi admirator non defuit Fredericus Urbini Dux, qui res suas ab eo conscribi voluit. Toppius scribit, nonnulla Porcellii Carmina Parisiis edita anno Domini MDLIX. inter Opuscula Poetarum a Colineo collecta.

CHALCIDIUM quoque hoc tempore Professorem in Urbe egisse Volaterranus testatur: Eodem tempore, ait, in Urbe Pomponius Latus, Porcellius, & Chalcidius profitebantur. Tum de Chalcidio subdit: Chalcidius Graecorum non erat ignarus, nec imperitus Grammaticus, attamen infans, & absque genio. Distinctionibus in primis invigilabat. Lexiconque condiderat, quod obitu ipsius superveniente, Jovinianus ejus discipulus sibi vindicavit.

JOANNES SULPICIUS Verulanus Professor Humanarum Litterarum sub Innocentio VIII. primus hoc saeculo Tragoedias, Comœdiasque agendi modis Musicis usum restituit. Ita ipse testatur in editione Vitruvii, *De Architectura*, in cuius epistola dedicatoria ad Cardinalem Riarium, laudans hujus Cardinalis magnificentiam in operibus publicis construendis, ait: *Tu enim primus Tragœdia, quam nos juventutem excitandi gratia, & agere, & cantare primi hoc aeo docuimus (nam ejusmodi actionem jam multis facultatis Roma non viderat) in medio foro pulpitum ad quinque pedum altitudinem erestrum pulcherrime exornasti. Eamdemque postquam in Hadriani mole Divo Innocentio spectante est alta, rursum intra tuos penates tamquam in media Circi cavea toto confessu, umbraculis teste admisso populo, & pluribus tui Ordinis spectatoribus honorifice exceperisti. Tu etiam primus picturata scenæ faciem, quam Pomponiani Comœdiam agerent. nostro saeculo ostendisti: quare a*

te *Theatrum novum tota Urbs magnis votis expectat.* Pomponianorum nomine indicantur viri docti, qui ex Academis erant Pomponii Latii. Ex eadem epistola colligitur Innocentium VIII. cogitasse nobile edificium publicis Scholis construere : *Innocentius, ait, imposito bellis fine, Prætorio suburbanoparacto, agilitatis certaminibus, & equitum concursionibus, dotalibusqne sumptuariis legibus revocatis...* Tum Flora Campus, tum Circus Flaminius lateribus aptissime sternitur.... De Gymnasio nostro evertendo, & magnifice construendo (quod utinam præoccupasse: ibi enim cotidiana omnium disciplinarum eduntur spectacula) prudentissimi Reformatores jam injere consilium. Primus omnium edidit Vitruvii libros de Architectura. Scriptis commentaria in Lucani Pharsaliam, libros duos de Re Militari, Librum de Moribus, *Præludia Grammatica*. Bayle in Diction. Morerius in Dictionar. Spera Lib. 4. de Nobil. Profess. Gram. & Human.

ANDREAS BRENTA eximus Philosophia, & Humanitatis Professor docuit in Scholis Urbis, Graece, Latineque Rhetoricam, ediditque præclara Opera, uti testatur Petrus Angelus Spera Lib. 3. de Nobilitate Professorum Grammaticæ. Obiit anno MCDLXXXIV. florente ætate, cum esset a conscribendis epistolis Oliverio Cardinali Carafa. Vertit in Latinum Hippocratem de Insomniis, & de natura hominum. Scriptis Orationes, & Carmina, & Syntagma Reticulum. Fuit Patavinus, docuitque sub Sixto IV. De eo Pappadop. Tom. 2. Lib. 2. Capite 9. Gymnasi Patav.

BARTOLOMÆUS PARTENIUS Brixensis doctissimus Graecæ, Latinæque litteraturæ profitebatur in Urbe circa annum MCCCLXXXIX. uti refert Ghilinus in Theatro Litteratorum. Vertit in Latinum Thucididem. Edidit : *Traduzione degl' amori di Leucippo, e di Cleofonte dall' idioma Greco in versi Latini.* Morerius.

AN-

**A N T O N I U S F L A M I N I U S** ex Oppido Bizini in Sicilia circa annos MCDLXXXIV. & MDII. docuit in Scholis Urbis politiores litteras, in quibus, uti etiam in Græcis disciplinis erat versatissimus. Hujus hominis ingenium ita describit Joannes Pierius Valerianus Lib. 1. de infelicitate Litteratorum: *Antonius Flaminius natione Siculus, cuius prælectionibus Roma longa annorum serie nihil habuit eruditius, vitam imprimis eo infelicitatis genere perduxit, quod nullius umquam neque docti, neque indocti hominis familiaritate, commerciove delebatuſ est; non famulum, non servum habuit, neminem umquam ad cœnam adhibuit, neque aliorum ipſe mensas affebavit, quod faustum aliquis dicat, nisi solitudine ipſa, & molestum, & periculofum effet. Is autem inopinata præventus morte, a caupone vicinie, qui quotidiana edulia homini venditabat, cunctationem admirante, quod jam triduum non apparuisset, & per hortuli finestrellam quamdam ingresso, inter libros, quos humi stratas, stratus & ipſe lectitare confueverat, sempiterno oppreſſus somno repertus est.* Lucius Marineus in suis epistolis ſæpe, & plurimum extollit Antonii Flaminii doctrinam, morumque probitatem. Edidit *de Accentricis, Epycidis, & obſidibus* volumina duo. Mongitorius in Bibliot. Sicula, Spera Lib. 4. de Nobil. Profefſ. Gramm. Diversus est ab Antonio Flaminio Imolensi, de quo Ghilinus in Theatro Litteratorum.

**J O A N N E S R E G I U S** Venetus, Theodori Gazz discipulus, doctrina, & ingenio summis hoc tempore viris conferri poterat, ut ait Volaterranus. Inter Profefſores Gymnasi Romani recenſetur a Joanne Pierio Valeriano. Illum Innocentius VIII. præfecit Vaticanæ Bibliothecæ. At sub Alexandro VI. exagitatus Viterbum ſe-cessit, ibique veneno extinctus dicitur a Valeriano Lib. 1. de infelicitate Litteratorum. Ejus bona, scriptaque in Plutarchum periere.

THOMAS INGERANNIS Volaterranus, alio nomine PHÆDRVS vocatus, dicitur a Valeriano Romanæ Cathedræ decus, & ornamentum, quo nullus ætate illa fuit eloquentior, ac vehementior in dicendo. Præfuit etiam Vaticanæ Bibliothecæ. Misere periit, rem ita narrante Valeriano: *dum mula media in Urbe vebitur, junctis fabulis obviam bubalis, qui visenda magnitudinis carrucam trahebant: consternata siquidem mula, bubalisque identidem perierat, simul ab ea calcitrofa excussus est tam magna corporatura vir, quantum hominem nostris, simul a plaustro superatus, quamvis in rotarum medium intervallum incidens elisionem evitarit, corrupto ramen præ timore, & gravi casu intra viscera sanguine, multa inde longæ, & incommodæ valetudinis incommoda perpetuus in ejusmodi crumna, vita fuitus est.*

PHILIPPUS BEROALDUS junior, ut a Philippo Beroaldo patre, viro doctissimo, & olim Professore Parisiensi distinguitur, Bononiensis, magna vir litteraturæ, postquam in patria docuisset, Roma docuit publica mercede, magna cum eloquentia, & facundia. Joanni Cardinali Mediceo charus, & a secretis, eo ad Pontificatum electo, sub nomine Leonis X. constitutus est anno Domini MDXIV. primus Præpositus Romanæ Academiæ. Phædro e vivis sublato, ei successit anno MDXVI. in Vaticanæ Bibliothecæ præposituram. At majoribus beneficiiis destitutus ex mœrore obiit, teste Joanne Pierio Valeriano. De eo Vossius, Morerius, Bayle & alii.

CAMILLUS PORTIUS Romanus quanta fuerit celebritatis, ait Joannes Pierius Valerianus, ignorat nemo, sive ille Romanum Cathedram magno omnium stupore, & admiratione decoraret, sive pro rostris clamaret, ut nihil ejus dictione suavius, nihil jucundius, nihil expolitus haberetur. Is tamen simul ac Leon X. Pontifice Maximo Aprutine est Ecclesiæ præfetus,

*H*us, acerbissima diuturni cuiusdam morbi nulli Medicorum cogniti correptus inclemens, postquam miserabilis cruciatu mense plurimos decubuit astitatus, morbi demum ejus truculentia, & totius corporis doloribus oppressus virente adhuc etate animam egit incredibili apud omnes sui relieto desiderio. Fuerat ante Episcopatum Canonicus Vaticanæ Basilicæ, & Capellanus Romanæ Academiæ, uti colligitur ex Constitutione *Quam omnibus* anno MDXIV. a Leone X. promulgata. Donatus est Aprutino Sacerdotio anno MDXVII. obiit anno MDXXII. uti refert Ughellus.

**D**ONATUS POLIUS Florentinus, Romanæ Cathedræ Professor, Leonisque X. familiaritate non ignobilis, in quo multæ erant, & reconditæ litteræ, eloquenti vis non erat, memoratur a Valeriano Lib. I. de infelicitate Litteratorum, & Spera Lib. 4. de Nobil. Professorum Grammaticæ, & Humanitatis. Ejus necem ita refert Valerianus: *Is a quodam puerō, qui homini servībat, spē prædæ, noctū adactō in frontem malleo trucidatus est, cum alioquin pauperrimus vitam semper egisset duram, & insigni mendicitate miserabilem.*

**J**ANUS PARRHASIUS sive Joannes Parisius Contentinus natus est anno MCDLXX. duxitque uxorem Demetrii Chalondylis filiam. Docuit Mediolani pri-  
mum, tanta gloria, ut inter ejus auditores Trivultius summus armorum Dux sexagenarius conspiceretur. Me-  
diolano excedere coactus conspiratione Ludimagistro-  
rum, a Leone X. accepit Cathedram Humanarum Lit-  
terarum in Gymnasio Romano, hisce litteris, quas e  
Bibliotheca S. Joannis ad Carbonariam Neapoli edidit  
Toppius: *Leo Papa X. Dilectie fili salutem, & Apostoli-  
cam benedictionem. Cupientes ut Romanum Gymnaſium  
optimis Doctoribus abundet, quo ii, qui se bonis artibus  
dediderunt ea ex re percipere fructus ubiores possint;  
de tua in studiis mitioribus doctrina certiores facti, ad  
ea*

*ea docenda , profitendaque Romæ publice te eligimus , statuimusque , ut singulis annis ducentos aureos haberes . Quamobrem hortamur te , ut ad Urbem quamprimum te conferas : libenti enim , & paterno animo te videbis . Datum Romæ apud S. Petruum sub annulo Piscatoris . Dic xxviii . Septembri MDXIII . Anno secundo . Sed tanti suggestus honore , diu perfrui illum non potuisse scribit Jovius , coactum articulare morbo redire in patriam , ubi supremum obiit . Edidit Commentarios doctissimos in Claudianum , & in Artem Poeticam Q. Horatii Flacci , Annotationes in Ovidium , & Orationem Ciceronis pro Milone ; & Epistolas ad Atticum , Librum de rebus per epistolam quæsitis , Compendium Rhetoricæ ex optimis utriusque Lingue Auctoriibus excerptum . Alia Parrhasi Opera in Livium , Florum , Tacitum , Cæfarem , Valerium Flaccum , Virgilium , Juvenalem , Tibullum , Persium , Epistolas plures , & Carmina , quæ typis commissa non sunt , afferuari Neapoli in Bibliotheca S. Joannis ad Carbonarium testantur Toppius in Bibliotheca , & Quatromanus in sua Consentia descriptione . De eo Jovius in elogiis , Barrius Lib. 1 . Cap. 7 . de antiqu. Calabriæ , Nicodemus in additionibus ad Toppii Bibliothecam , Barthius in Advers. Lib. 21 . Cap. 10 . Bayle in Dictionario .*

Nicocus DE ROGGIANO Oppido prope Consentiam Orator , & Poeta dicitur Jano Parrhasio successisse in Romana Cathedra a Petro Angelo Spera Lib. 4 . de Nobil. Profef. Gramm. & a Toppio in Bibliotheca Neapolitana . Edidit versibus libros quatuor *Sylvarum de conquestu Italiae , de rebus sacris .*

AUGUSTUS VALDUS seu Baldus , Patavinus , teste Vossio de Historicis Latinis , Pomponii Latii Cathedram obtinuit , ac annis quadraginta , Latinas , Graecasque Litteras docuit juventutem , obiitque paulo post Urbis direptionem . De eo ita scribit Joannes Pierius

Va-

Valerianus : *Augustus Valdus Patavinus civis, qui Romæ per tot annos bonas litteras tantis ab eo vigiliis, sudoribus, & peregrinationibus acquisitas professus erat, qui non solum voce, verum etiam scriptis eruditioem omnifariam ab interitu vindicabat; quam autem miserabili mortis genere vitam finiit. Incidit enim in Romanam cladem Hispanorum illam, & Germanorum prædonum serviciam accerbissimam, cuius ante oculos direpta domo, ipse in vinculis habitus, preciosissimam librorum suppellebilem, laboreisque illos suos, quos præsertim in Plinium elucubrabat coram dilacerari, & in usum culinæ incendi conspexit, & in eomærore omnibus aliis incommodis conficitatus propter arrogantem eorum crudelitatem, quibus nihil umquam fuit improbus, dum modicæ fortunæ vir insatiabilem barbarorum fitim tributis explorare nequit, qui omne senectutis suæ viaticum jam excusserant e loculis, post cruciatus varios fame demum consumptus perhibetur.*

PETRUS MARSUS e Marsorum regione, in Neapolitano Regno, vir doctissimus, Canonicus S. Laurentii in Damaso, docuit aliquando in Romano Gymnasio Humanas Litteras. Edidit Commentarios in Ciceronem *de Officiis*, *de Amicitia*, *de Senectute*, atque Cardinali Riario dicavit, testatus, se mox editurum alios Commentarios in *Tusculanas Ciceronis Questiones*, in libros de *Finibus*, & in Horatium. Terentium quoque, Silium, & librum tertium Ciceronis *de natura Deorum* notis illustravit. Præterea edidit *Orationem in die Ascensionis de immortalitate animæ ad Rev. in Christo Patrem Dominum Raphaelem tit. S. Georgii Cardinalem; Panegyricum Innocentio VIII. dicatum in memoriam S. Joannis Baptistæ; Orationem dictam in die S. Stephani primi Martyris; Panegyricum in memoriam S. Augustini Ecclesiae Doctoris eximii*. Sabellicus in *Dialogo de Latinae Linguae Reparatoribus* postquam plura de Pauli Marci lau-

laudibus dixerit, addit: *Præfuit itaque is in communem usum omnino aliquid, sed multo plura ejus centerraneus Petrus Marſus Cefensis.* Is non ad Poetas solum explicandos, sed ad Oratores quoque, & Philosophos studium adfecit. Extant ejus in Silium Italicum Commentarii multa eruditio[n]e referti; sed longe utiliora, quæ in Ciceronis Opera conscripsit: eloquens ut Pomponii Auditoriem agnoscas, & quod plus est, propemodum Philosophus: sed quantuscumque in Philosophia est, cum Argyropoli contubernium effecit. Unde patet Marſum fuisse discipulum Pomponii Lat[i], & Argyropoli, diversumque a Paulo Marſo Piscinensi, viro etiam doctissimo. Jacet in Ecclesia S. Laurentii in Damaso cum hac inscriptione relata a Schradero in Monum. Ital.

PETRO MARSO

AEDIS HVIVS D. LAURENTII CANONICO  
VIRO DOCTISSIMO, ET INTEGRERIMO  
BONORVM OMNIVM HONESTATO VOTISQUE EXPETITO  
ASCANIUS MARSVS PATRVO BENEMERENTI P.  
VIX. ANN. LXX. MEN. II.

De Marſo videndi Nicolaus Toppius in Bibl. Neap. & in additionibus Leonardus Nicodemus, & Bayle in Dictionary.

ANTONIUS AMITERNUS ita dictus ab ejus patria prope Aquilam, Clementem VII. Summum Pontificem Humanis Litteris instituit, quas etiam e Cathedra docuit. Quam misere perierit describitur his verbis a Joanne Pierio Valeriano: *Antonius Amiterinus Cathedra Romana celebris, Julii Medici Cardinalis, qui nunc Summus Pontifex est in Grammaticis, & Oratoria præceptor, anno anteā, quam is ad Pontificatum ascenderet, peſte Hadrianea Roma ſæviente profagerat. In de librorum, ſcriptorumque ſuorum defiderio incensus, ut bujusmodi ſuppellebitilem, vel ut nonnulli volunt, reconditam pecuniam auferret, reverſus Romam, & de-*

*mum*

num suam ingressus , ubi familiares sui , eo morbo contaminati interierant , ipse quoque contactus e vestigio , dum abitionem parat , Aquilam profecturus senex , ager , & corpore , & animo confectus , quadragesimo ab Urbe lapide intra hospitium , vel a nemine in diversorium receptus , vel ipse nulli satis fidens , ut procellosam tamen cali tempestatem , qua large cadente pluvia oborta erat per noctem evitaret , in proximi Templi cuiusdam vetustate prærupti proum se congecerat , noctem ibi pro foribus quieturus , mane autem a viatoribus ibidem reperitus est exanimatus . Hunc edidisse nonnulla Carmina , & successisse Petro Marso in Romana Cathedra affirmat Petrus Angelus Spera .

**ANTONIUS TILES IUS** Consentinus excelluit gloria Oratoria artis , atque Poeticæ , in Romano Gymnasio . Edidit doctissimum Commentarium *De Coronarum generibus* , librumque *De Coloribus* , notisque in Horatium , librum Elegiarum , Tragoediam , cui titulus *Imber aureus* , & alia quædam . Docuit etiam Mediolani , uti testatur Gesnierus in Bibliotheca , qui Telesium magnis laudibus extollit . Videndi de Antonio Tilelio Toppius in Bibliotheca Neapolitana , Nicodemus in Additionibus , Jovius in elogiis , Barrius de antiqu . Calab . Lib . 2 . Capite 7 . Quattromanus in descriptione Consentia , aliique .

**LAZARUS BONAMICUS** Bassianensis Linguarum , & Antiquitatis peritissimus , a Reginaldo Polo Romam ductus est anno MDXXV . ubi Eloquentiam , Humanasque Litteras e Cathedra tradidit . Direpta deinde Urbe , cum libros , scriptaque sua amisisset , Patavium se contulit , ibique professus est , aucta consueta aureorum ducentorum mercede ; neque Clemente VII . invitante , adduci potuit , ut ad Urbem rediret , neque a Bononensibus magna promittentibus stipendia , Patavino Gymnasio potuit amoveri . Obiit Patavii anno MDLII . major se-

ptuagenario . Ejus nonnisi quædam Epistolæ , ac Orationes supersunt . Laudatur a Thuano Hist. Lib. 11. Spera Lib. 3. de Nobil. Profes. Gram. Ghilino in Theatro Literat. Morerio in Dictionario .

LEONARDUS MARSUS Professor Rhetoricæ hora matutina sub Paulo III. annis MDXXXIX. & MDXLII. stipendio florenorum CDXXV.

NICOLAUS SCEVOLA iisdem annis , Rheticam profitebatur , stipendio eodem .

JOANNES BAPTISTA Pius sub Paulo III. Rheticam hora vespertina tradebat , stipendio florenorum CCCCVII. De eo Jovius in elogis : Non erit ullo seculo agrestibus præsertim Grammaticis ingratum Piæ nomen , urbanis autem , & elegantibus viris numquam injucundum . Robusto enim ingenio , tenacique memoria prævalidus , doctissimi famam meruit , quum obscuros auctores interpretandos suscepisset , inepta quidem Beroaldi præceptoris amulatione , cuius in Afinum Apuleii Commendationes exierant ; in iis fuere Fulgentius , Sidonius , & Poetis Plautus , Lucretius , & Valerius Flaccus . Exulet enim rancide vetustatis vocabula delectu insano seculabatur , admirante quidem discipulorum inscia turba , quum plane a non insulsissimis ridearetur . Siquidem ejus sermo , stylusque , Oscorum , & Aborigenum linguam pingui atque aspera novitate referebant , quam nonnulli lascive ludentes discere percuperent , nisi contagiose vitii periculo terrorerentur . Factum autem brevi est , ut ea obsoletæ , & ridenda passim elocutionis verba , tamquam portenta in scenam transferint , confecta scilicet a lepidis ingenii mirabilis fabula ... Ceterum Pius quadrato ingenio eos nasutorum rumores contempsit , sua conscientia profecto felix , quod neminem se videre diceret , eruditu nomine dignum , qui de vi , & tota facultate vel abstrusa lectionis interrogatus , præclare , & constanter prolatu presentis doctrinæ thesauro minime respondebat .

ret. Id enim ipse vegeta rerum omnium, & in sene quidem admirabili recordatione, tam probe, quam superbe praeflare erat solitus. Sed vel sero ita explosi stylit vitium agnoscit, ut se totum ad Ciceronem recipere, & multa in eo elucidando commentaretur. Eum postremo quum Bononiae, Mediolani, & Luca per quinquaginta annos docuisset, Paulus Pontifex tamquam veterem suum familiarem in Urbem accivit, publicoque in munere defunctus est octogenarius. Jacet in Ecclesia S. Eustachii.

CÆSAREUS COSENTINUS Professor Rheticæ ab anno MDXLVIII. sub Paulo III. usque ad annum MDLXVI. sub Pio V. stipendio ducentorum aureorum.

ROMULUS AMASEUS Utinensis, stipendio florenorum MCDXIIII. Rheticam docuit in Scholis Urbis sub Paulo III. hora vespertina. Docuerat circa annum MDXX. Græcas litteras iu Gymnasio Patavino. Xenophontis libros de Cyri minoris expeditione in Latinum vertit, itemque Pausaniam. Edidit libros duos de dignitate Lingua Latinae adversus Etruscos, & de ratione instituendi. De eo Bayle in Dictionario, & Morerius, & Papadopoli.

SYLVIUS ANTONIANUS ex Oppido Castelli Dioecesis Pennensis natus anno MDXL. obscuro genere, favore Othonis Truchsesi Cardinalis Augustani præclarorum ingeniorum fautoris munificentissimi stipendia accépit, quorum subsidio Latinam Græcamque linguam, omnęque artes liberales didicit. Puer undecim annorum in prandio quodam a Cardinali Francisco Pisano instructo pluribus sui Ordinis viris, extemporarium Carmen ad Lyra sonum edidit, tum in laudem Cardinalis Medicei qui postea Pius IV. fuit, tum in alia argumenta. Eudem cum audivisset Hercules Dux Ferrariæ, qui Romam venerat gratulatum Marcello II. Pontifici, Ferrariam duxit, ac ibidem in publico Gymnasio Eloquentiam, & Humaniores Litteras decimum sextum annum agentem

festis diebus extra ordinem docere præcepit, quod magna Auditorum frequentia prestitit. Ibidem Philosophiam, & Jurisprudentiam didicit, donatusque est laurea in Ferrariensem Jurisconsultorum Collegio. Hercule Estensi mortuo, & ad Pontificatum evecto Pio IV. cui puer supremum Ecclesiæ regimen versibus prænuntiaverat, Romam venit, ædem & victum in Palatio accepit, atque Cardinali Boromæo fuit ab epistolis, quo cum Mediolanum se contulit, & Mediolanensis Concilii Acta conscripsit. Pio IV. jubente, Cathedram Humaniorum Litterarum in Romano Gymnasio moderatus est anno MDLXIII. hora vespertina stipendio ducentorum aureorum, & viros doctissimos habuit auditores; eoque die quo primuni cœpit explicare Ciceronis Orationem pro Marcello, tanta fuit frequentia, ut viginti quinque adfuerint Cardinales. Tum anno sequenti datus est Coadiutor cum futura successione, eodemque stipendio, Camillo Perusco Rectori Romanæ Academiæ. Sub Pio V. Pontifice, cum Borromæus Cardinalis Mediolanum reversus esset, Sylvius Romæ mansit, ac initiatius Sacerdotio, totum se Theologicis studiis, atque Philippo Neri instituendum tradidit. Deinde fuit a secretis Collegio Cardinalium, & Congregationi moderanti res Episcoporum sub Sixto V. tum supplicum libellorum Magister sub Gregorio XIII. & Cubiculi Pontificii Præfectus, Secretarius Brevium, Canonicus Basiliæ Vaticanæ sub Clemente VIII. a quo tandem in Cardinalium Ordinem adscriptus est, anno MDXCVII. Claruit non minus litteris, quam pietate. Obiit anno MDCIII. ætatis suæ LXIII. Scripsit præter plura Carmina, & Orationes, *Librum de Christiana puerorum educatione*, *Dissertationem de obscuratione Solis in morte Christi*, *De successione Apostolica*, *De stylo Ecclesiastico*, *De primatu S. Petri*, *Lucubrationes in Rhetoricam Aristotelis*, & in Orationes Ciceronis. Ejus vitam edidit Joseph Castalio. Laudatur  
a Card.

a Card. Valerio in suis epistolis , Jano Nicio in Pinacotheca , Ghilino in Theatro Litteratorum , Ciacconio in vitis Cardinalium , Toppio in Bibliotheca Neapolitana , Nicodemo in additionibus , Bayle in Dictionario .

JOANNES BAPTISTA CAMOTIUS anno MDLXXVI. sub Gregorio XIII. Pontifice , Rhetoricam mane profitebatur stipendio centum aureorum . Is nobili genere Asyli in agro Tarvisino natus , Medicinæ , Philosophiæ , & Linguarum Orientalium fuit peritissimus , præsertim Græcæ linguae peritia nulli secundus . Philosophiam docuit Bononiae sub Julio III. & in Maceratense Gymnasio sub Paolo IV. indeque a Pio IV. Romam accitus docuit in Scholis Urbis Rheticam , simulque vertendis Sanctorum Patrum Operibus incubuit . Obiit sexagenarius anno MDLXXXI. Emendavit Opera Theophrasti , & Aristotelis , ediditque Commentarios in eorum Metaphysica . Vertit latine Physica Pfelli , & Comm. Olympiodori in Meteora . Extant etiam ejus Orationes aliquot , & Græca Poemata . A Simlero in Biblio. dicitur in Græcis litteris incomparabilis . De eo Tuanus in Elogiis , Pappadopoli de Gynn. Patav. Tom.2. Lib.5. Cap. 30.

THOMAS CORREA eodem tempore , eodemque stipendio eidem muneri incumbebat , usque ad annum MDLXXXII. quo ei solvebantur aurei ducenti . Is natiue fuit Lusitanus , Conimbricensis , Græce , Latineque doctissimus , primum Panormi docuit , tum Romæ ; simulque feriatis diebus in Dominicanorum Gymnasio de rebus curiosissimis , summa verborum , ac sententiarum elegantia disterebat , uti testatur Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispanæ , addens : *Jesuitarum sodalitio , cui adscriptus vixerat , olim relicto , aversum ab iis animum , qui in Collegio Romano humaniora Studia profitebantur , viris crudelissimis semper offendit .* Deinde magnis stipendiis a Bononiensibus conductus , ibi extitit dicendi recteque scribendi Magister . Obiit anno MDXCV.

ætatis suæ LVIII. tumulatus in Bononiensi Ecclesia Carmelitarum. Edidit *Explanaciones in librum de Arte Poetica Horatii: Libros quinque de Eloquentia: De toto eo Poematis genere, quod Epigramma vulge dicitur, & de iis, quæ ad illud pertinent Libellum: De Elegia libellum: Logicam: Orationem in Romano Gymnasio de antiquitate dignitateque Poësis, & Poetarum differentia, Orationes varias.* Laudatur a Nicolao Antonio in Bibl. Hisp. Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, Hieronymo Ghilino in Theatro Litteratorum.

MARCUS ANTONIUS MURETUS Lemovicensis, insignis Jurisconsultus, Philosophus, Orator, Poeta, primum docuit in patria, Venetiisque, mox a Card. Hippolito Estensi Romam vocatus, docuit in Scholis Urbis Philosophiam Moralem, tum Pandectas, denique anno MDLXXVI. sub Gregorio XIII. Rhetoricam, hora vespertina, stipendio aureorum quingentorum, simul cum Camotio, & Correa Professoribus matutinis; & anno Domini MDLXXXII. stipendio aureorum septingentorum. A Stephano Battorio Polonorum Rege magnis præmiis ad docendum apud Polonus invitatus, noluit Romana Cathedra discedere. Novem ante mortem annis, totum se pieti, sacrisque studiis dedit, ac inter Presbyteros cooptatus magna religione quotidie Sacrum fecit. Decessit anno MDLXXXV. anno ætatis suæ sexagesimo, jacetque in Ecclesia Deo Trino, & Uno in Colle Hortorum dicata. Edidit *Orationum volumina duo: Varias Lectiones: Poemata: Hymnos sacros: Disputationes in librum primum Pandectarum: De Legibus & Senatusconsultis: De Constitutionibus Principum: De officio ejus, cui mandata est jurisdictione: Tractatum de Jurisdictione & imperio: Commentarios in Titulos ad materiam jurisdictionis pertinentes: Commentarios in Æthica, Oeconomica, Rhetorica Aristotelis: Topicorum Interpretationes: In libros duos Platonis de Republica: Notas in Xenon-*

Xenophontem : Commentarios in Tacitum : Notas in Sallustium, & in Cicerouem de Officiis, & de Finibus : Commentarios & Notas in Orationes Ciceronis, Terentium Horatium, Catullum, Tibullum, Propertium. Laudatur a Jano Nicio Erithraeo in Pinacotheca, Ghileno in Theatro Litteratorum.

PAULUS VIALARDUS Gregorio XIII. Pontifice, Rectore Cæsare de Grassi, anno MDLXXXVII. Rhetoricam profitebatur hora matutina, honorario aureorum cl.

POMPEUS UGONIUS Romanus, Clericus Beneficiatus Vaticanæ Basilicæ, cuius eloquentia summis laudibus commendatur a Jano Nicio Erithraeo in Pinacotheca, auspicatus est munus litterarium in Romano Gymnasio, anno MDLXXXVI. Sixto V. Pontifice, & Horatio Burghegio Rectore, eoque functus est annis viginti septem; quo tempore pervenerat ejus stipendium ad aureos fere quadragesimos. Scripsit Orationes plures, Historiamque illarum Ecclesiârum, qua per dies singulos Quadragesima visitantur. Obiit anno MDCIV. Mentionem ejus faciunt Janus Nicius loco citato, Mandosius in Bibliotheca Romana, Maraccius in Bibliotheca Mariana.

MAURITIUS BRESIUS Gratianopolitanus eodem anno MDLXXXVII. hora matutina sedebat in Rheticæ Cathedra, eique solvabantur aurei ducenti. Extant quædam ejus Orationes.

ALDO MANUTIUS Venetus, Pauli filius, Professor Humanarum Litterarum magni nominis, dicitus junior, ut ab Aldo avo distinguitur, postquam in Gymnasio Bononiensi, & Pisano e Cathedra disseruisset, Romanum venit, Sixto V. Pontifice, ac hospitium, & cibum in Vaticanis ædibus accepit, quod magna rei domesticae inopia premeretur, ut illi necessæ fuerit pecuniam foenori accipere, ad adsportandam in Urbem Bibliothecam suam. Uxore dimissa, tamquam contra leges ducta, profliteri cœpit in Gymnasio anno MDLXXXVIII.

Hu-

Humaniores Litteras , stipendio aureorum ducentorum , eique muneri novem annis incubuit . At testatur Janus Nicius Erithræus in Pinacotheca ad audiendum tantum virum e Cathedra docentem vel paucos , vel nullos se contulisse . Ciceronis Opera illustravit . Scriptit de quæfatis per epistolas libros tres , Orthographiam , notas ad Censorinum de die Natali , multaque præterea Etrusco sermone . Obiit in Urbe , anno MDXCVII . Clemente VIII . Pontifice . Paulus Manutius ejus pater sub Pio IV . & Pio V . prærerat in Urbe sacris libris emendandis , accurateque edendis , quo officio funetus jam fuerat apud Bononienses , atque hoc nomine occurrit in Catalogis Professorum , stipendio aureorum quingentorum . Is scho- liis , notisque Ciceronis Epistolas , & Orationes , Virgiliique Georgica , atque Bucolica illustravit ; scriptisque Antiquitatum Romanarum libros quatuor , Apophtegmatum ex optimis utriusque linguae Scriptoribus libros octo , Epistolas , Orationesque .

JACOBUS MARCHESETTUS Pisauensis primum Mathematicam , tum anno MDXCIX . Rheticam docuit in Scholis Urbis , hora vespertina usque ad annum MDCV . simul cum Pompeo Ugonio Professore matutino , ejusque stipendium excedebat aureos tercentos .

BERNARDUS GULIELMUS Sanfovinus succedit Ugo- nio anno MDCXIV . stipendio centum aureorum , solusque in Gymnasio Rheticis rebus incubuit usque ad annum Domini MDCXX .

HENRICUS CHIFFELIUS Antuerpiensis in illius lo- cum subrogatus est , tenui stipendio , ac annis triginta quatuor suam operam præstitit , denique ejus stipendium excedebat aureos ducentos . Solus hoc munere funetus est usque ad annum MDCXXVIII . quum Urbanus VIII . in hujus muneris partem Augustinum Mascardum accer- sit . Scriptit Chiffelius *De bello Granatenſi per Ferdinandam Regem Catholicum gesto . Lucii Annae Seneca*

The-

*Thebaidem, Chori totius, & quinti actus adjectu suppletam: De laudibus Pauli V. & Ludovici Cardinalis Ludovisi: Ejus mentionem facit Allatius in Apibus Urbanis.*

AUGUSTINUS MASCARDUS Sarzanensis filius Alderani Mascardi eximii Jurisconsulti, fraterque Joannis Mascardi Episcopi Nebiensis, Urbano VIII. Pontifici a Cubiculo, excelluit in litteris humanioribus ac eloquentia, quam ab anno MDCXXVIII. professus est annis tredecim, hora vespertina, stipendio aureorum quingentorum. Scripsit doctissimos in Tabulam Cebetis Commentarios, orationes, sermonesque, quae omnia unico volume comprehensa continentur. Composuit librum de arte Historica, ea eruditione, ut omnes superiores, qui in hoc genere elaborarunt, superasse censeatur: Dissertationes de affectibus, sive perturbationibus animi: Prologues Ethicas. Obiit in patria tabe confessus anno MDCXL. etatis sua quadragesimo nono. Erithraeus in Pinacotheca, Ghilinus in Theatro, Imperialis in Musæo, Crassus in elogis, Morerius in Dictionario, Sopranus, & Justinianus de Script. Ligur.

JACOBUS ALBANUS GHIBBESIUS Londinensis aggressus est munus hoc litterarum anno MDCLV. & annis viginti novem exercuit. Scripsit *Carmina Lyrica ad exemplum Q. Horatii Flacci concinnata: Tyberis & Mantus amores redivivis in nuptiis Caroli Benedicti Iustiniani & Catarinae Gonzagæ Epitalamium: Cæsarum optimus, & pessimus, Orationes duas: Orationem de Nobilitate: Orationem pro nova Bibliotheca Romana & Sapientia: Trismegistum Medicum, seu Orationes in funere Leonis X. Glykypicron fel & mel Hispanorum: Propempticon Flavio Card. Chisio in Galliam Legato.*

MICHAEL BRUGUERES Romanus stipendio aureorum centum ascendit Rhetoricæ, atque Humaniorum Literarum Cathedram anno MDCLXXXIV. cui anno MDCCI. da-

tus est Coadiutor cum futura successione Benedictus Menzinus Florentinus ob ipsius ægritudinem. Ejus hæc opera: *Le pompe della Pittura e della Scoltura Ode.* *Il regno di Cristo posto nella Croce, e nelle spine, Discorso.* *Dal trädimento le nozze, Opera scenica.* *Il vero amor non vuol Politica, Tragicomedia.* *Rime tra li Poeti Arcadi, e nella Storia del Crescimbeni.*

BENEDICTUS MENZINUS Florentinus, natus est anno MDCXLVI. ususque patrocinio Vincentii Salviati, Poeticam, & Oratoriam studiosissime coluit, & aliquamdiu in patria docuit, ubi Carmina Lyrica edidit Etrusco sermone, & Opuscula quædam Latina, quæ magnam illi gloriam conciliarunt. Romam veniens anno MDCLXXXI. beneficio Cardinalis Decii Azzolini, a Christina Suecorum Regina in Aula sua exceptus, stipendioque donatus, amanioribus studiis magis incubuit, & Carmina plurima nobilissima scripsit. Tum, defuncta Suecorum Regina, Cardinali Ragioscho Primi Poloniae, qui Romanus venerat ad Innocentium XII. Pontificem eligendum, fuit ab epistolis conferibendis, cumque is in patriam rediret, Menzinus a Pontifice inter Canonicos S. Angeli in Foro Piscium cooptatus est. Mox a Clemente XI. anno MDCCXI. Michaeli Brugueres publico Eloquentiae Professori, qui adversa valetudine detinebatur Coadiutor datus cum futura successione, functus est publico munere usque ad annum MDCCIV. cum vivis excessit, tumulatus in sua Ecclesia. Plurima edidit, soluta oratione, & versibus, quæ tum ipse recenset in suo Elegiarum libro, tum Crescimbenius in *Arcadia*. Legitur Menzini vita a Josepho Paulutio scripta Tom. I. vitarum illustrium Arcadum.

JUSTUS FONTANINUS Forojuliensis ab anno MDCCIV. ad annum MDCCVIII. Rhetoricis, Humanisque Litteris publice tradendis in Romano Gymnasio operam dedit. Quanta ejus fuerit eruditio testantur libri plures ab eo edi-

editi : *Oratio de usu & præstantia bonarum litterarum : De Corona ferrea Longobardorum : De antiquitatibus Hortæ Coloniae Etruscorum : Vindicia antiquorum diplomatum contra Bartholomæum Germonium : Dissertatiuncula de Codice Veneto Evangelii S. Marci : Dell' Eloquenza Italiana : Ragionamento delle masnade, e d' altri servi secondo l' uso de Longobardi : L' Aminta di Torquato Tasso difeso, & illustrato : Dell' Iсторia del dominio temporale della Sede Apostolica nel Ducato di Parma, e Piacenza : Giunte dell' osservazioni intorno all' Iстории Italiani registrati da Gerardo Vassio : Diu præfuit nobilissimæ Bibliotheca Renati Cardinalis Imperialis, decoratusque Archiepiscopatu Ancyranu obiit anno MDCCXXXVI.*

ALEXANDER BURGOS Messanensis, Ordinis Minorum Conventualium , natus anno MDCLXVI. excelluit in Humanioribus Litteris , Poesi , & Eloquentia . Primum apud suos Philosophiam , Theologiamque docuit , tum in Bononiensi Gymnasio Rheticæ præcepta tradidit , deinde Perusia Historiam Ecclesiasticam publice professus est . Romæ magnam omnium Ordinum aestimationem sibi conciliavit , adscriptus inter Consultores S. Cong. Indicis , interque Academicos Arcades , & Infecundos , donatusque publica Cathedra Rheticæ , & Humaniorum Litterarum anno MDCCVIII. cui muneri incubuit usque ad annum MDCCXII. cum ad Cathedram Metaphysicæ in Gymnasio Patavino accersitus est . Tum anno Christi MDCCXXVI. a Carolo VI. nominatus est Episcopus Catanensis , ubi obiit , cum ante paucos dies eo pervernisset . Extant ejus Carmina quadam Italica , quæ recenset Mongitorius in Bibliotheca Sicula . Tum etiam Dissertationes nonnullæ : *De necessitate, & usu Historiae Ecclesiastice in rebus Theologicis : De usu & necessitate Eloquencia in rebus sacris tractandis, habita in Archigymnasio Romane Sapientie : In funere Leonis X.*

Orationes duas: *Oratio pro studiis primis Philosophicis habita in Gymnasio Patavino.* Laudatur ab eruditis Lipsiensibus.

PAULINUS A S. JOSEPHO Lucensis Clericus Regularis Scholarum Piarum ab anno MDCCXIIII. Cathedram Rhetoricæ, & Humaniorum Litterarum in Gymnasio Romano obtinet. Per annos viginti instituit Geometria, ceterisque Mathematicis Disciplinis nobiles adolescentes, qui in Collegio Nazareno aluntur, ubi præfuit aliquamdiu. Anno MDCCXLII. in Comitiis generalibus sui Ordinis adlectus est inter illos quatuor, qui una cum supremo Moderatore, universum Ordinem administrant, quos Assistentes Generales nuncupant; eodemque munere fungi illi aliis sex annis Comitia anni MDCCXLVIII. decreverunt. Plures in Gymnasio Orationes habuit, quarum undecim unico volumine collectas publici juris fecit anno MDCCXXVI. eodemque anno Lipsenses viri docti in suis Eruditorum Aëris hocce judicium de his Orationibus tulerunt: *dignas easdem utique fuisse, quæ publicæ laci commisere, cum pluribus communicari, pluribusque legi possent illi fatebuntur, quibus intelligere datum est, quantum verae laudis habeat oratio, naturali sua florens pulchritudine, casta, gravis, concinna, & aquabiliter decurrens, & quæ a fucis, atque frigore longissime absit. Ipse etiam argumentorum delectus, atque dignitas pretium illis haud leve addit, atque ornamentum.* Prima scilicet de litterarum humaniorum neglegitur, atque corruptela agit: Secunda vulgare præjudicium confutat nostræ etatis hominum, qui Maceratum penuria minus recte tribuunt, quod pauci admodum hodie ultra mediocritatem in litterarum studiis affurgant: quarta quanta sit illiteratorum infelicitas commonistrat: quinta de forensi Latinitate expurganda gravissima confusa subministrat: sexta de usu & necessitate Eloquentie in foro, & hodiernis judiciis differit:

septi-

septima in optimis studiis lente festinandum esse saluberrimis monitis inculcat: octava, quæ maxime sit expedita discendi ratio edocet: decima ingeniorum delictum ad studia litterarum habendum esse demonstrat, quo neglecto, quod plerumque fieri videas nihil eximiū enasci posse: tertia denique, nona, atque undecima in laudibus Leonis X. P. M. decantundis occupantur, & in anniversariis parentalibus memoriae hujus Pontificis Archigymnasi restoratoris dicatis habitæ sunt. Hæque Orationes sequenti anno typis rursus editæ sunt Lipsiæ, cura Joannis Erhardi Kappii in Lipsiensi Gymnasio Eloquentiæ Professoris, uti testatur Joannes Georgius Walchius in Historia Critica Latinæ Linguæ, Cap. xii. ubi agens de lectione Scriptorum Recentiorum, ait: *Paulinus a S. Josepho Professor Eloquentiæ publicus in Archigymnasio Romanæ Sapientiæ edidit nonnullas Orationes latinas separatim, quas deinde in summam redegit ac conjunctim juris publici fecit: novis iisque elegantibus typis istas repetendas curavit MDCXXVIII.* eruditissimus Jo: Echard Kappius atque doctissimum programma adjectit de causis corruptæ hoc ævo Eloquentiæ Romanæ, eo consilio, ut cultoribus castæ, ac nitidæ Latinitatis ac Romanæ eloquentiæ pulcrum exemplum, quod ante oculos haberent, ac sedulo imitarentur, commendaret, cuius consilio, & reclam init rationem: adparere enim in hisce Orationibus magna Eloquentiæ vis, elegans, & casta dictio, sententiarum splendor, & gravitas; hisque virtutibus ad laudem Oratorum veterum accedunt, suoque Auctori merito insignem inter illos, qui nostro ævo facundia sua eloquentiæ litteras ornant, locum vindicant. Sed & Budeus in supplemento ad Isagogen Theologicam Tom. 2. pag. 21. harum Paulini Orationum multa cum laude meminit. Anno MDCXLVIII. illarum prodiit volumen secundum BENEDICTO XIV. Pontifici Optimo Maximo consecratum, cuius benevolentia

lentia , & patrocinio jam pridem Auctōr usus est . Harum duæ Leonem X. celebrant , duæ Sciolos oppugnant , cæterarum argumenta sunt : De litteris , & eloquentia cum ceteris disciplinis conjungendis : De M. Tullio Cicero-ne imitando: De studio Poetarum ad litteras , & eloquentiam necessario : De præmatura ingenii sui opinione: De optimis artibus nobili juventuti necessariis : De probitate viro litterato necessaria: De vi , & potestate litterarum : De felicitate viri litterati. Eodem Auctōre anno Domini MDCCXXXVI. editæ sunt : *Institutiones Analyticæ earumque usus in Geometria cum Appendice de constructione Problematum solidorum* ; & anno MDCCXLIIII. *Institutiones Arithmetica cum Appendice Praxeon Chronologicarum* : quarum tanta fuit fortuna , ut necesse fuerit paulo post , eas semel , iterumque prælo dare . Extant & ejus Carmina quædam , nomine *Trinuri Naviani Pastoris Arcadis* , nempe Ecloga Cardinali Alessandro Albano post gravem , diuturnamque oculorum ægritudinem in Castro Gandulphi prope Albani confirmandæ valetudinis causa commoranti ; & altera in nuptiis Caroli Albani , & Teresiæ Borromeæ .



## C A P U T II.

## PROFESSORES PHILOSOPHIÆ.



EORGIUS TRAPEZUNTIISS patria Cretensis sub Eugenio IV. Pontifice , tempore Concilii Florentini in Italiam venit , & Venetiis primo, deinde Romæ pedem figens, Rhetoricam, ac Philosophiam docuit , præfuitque Gymnaſio , circa annum MCDXL. Postea a Nicolao V. sibi ab epistolis esse iussus est. Anno MCDLXV. Costantinopolim venit , moxque rediit in Italiam . At ob summum Aristotelis studium , contemptumque Platonis , odium Cardinalis Bessarionis , aliorumque in ſe concitavit , ut illi necesse fuerit Urbe excedere , & ad Alphonſum Regem Neapolitanorum confugere , cuius ſtipendiis diu vixit , tandemque ſenex , amissa memoria , obiit Romæ anno MCDLXXXIV. Virum fuſſe doctissimum , veterisque litteratura Græca peritissimum , & Aristotelicis partibus addictissimum convenienter Eruditus , quorum judicia de Trapezuntio collegit Allatius in libro de claris Georgiis . Audiendus de eo Volaterranus Lib. 21. Anthrop. Georgius Trapezuntius patria , venit Ponto Romam , Eugenio ſedente : Peripateticus & ipſe vir , labore affiduo circa disciplinas omnes , utriusque lingua interpres eruditissimus . Scripti de Rhetorica , vertit magnum Ptolomai opus , quod Almageſtum vocant : quare a Nicolao V. Apoſtolicus Scriba factus fuerat ob litteras , publicoque ſalario profitebatur , quem ego ſenem puer docentem audiui . In extrema ſenectute oblitus erat omnino litterarum , ſolusque urbem baculo nixus incedere malebat . Vertit etiam Platonis libros de legibus , & Eusebium , Cyilli libros de Trinitate , Chrysostomi homiliaſ multas ,

Ba-

Basilium in Eunonium, & alios Græcos . Scripsit Dialecticam , Commentarium in Ptolomæi centum sententias , Tractatum de Antisciis , Tractatum de Astrologorum judiciis , & alia plurima . Ejus vitam edidit Fernandus Alphonsus Herrera ; atque de eo agunt Jovius in elogiis , Allatius de claris Georgiis , Pappadopoli de Gymnasio Patavino , Brucherus in Historia Philosophiæ , Veidlerus in Historia Astronomiæ , aliisque .

THEODORUS GAZA Thessalonicensis doctissimus Philosophicis , Medicis , Theologicis rebus , atque elegantioribus litteris , Romanum venit Eugenio Pontifice , a Beslarione Cardinale humanissime exceptus & Presbyter ordinatus est , deinde donatus Cathedra in Gymnasio , & sacerdotio in magna Græcia . At negligens rei familiaris in paupertatem , atque inopiam redactus est , ut ad Brutios se receperit , ibique obierit anno MCDLXXVIII . Volaterrano dicitur *utroque eloquio clarissimus* , & in *Eloquentiæ* , *Philosophicæque ac Medicinæ studiis* hujus facili facile princeps habebatur , amulus omnino Trapezunii . Convertit in Latinum sermonem Theophrastum de Plantis , Aristotelis libros de animalibus , & libros problematum ; præterea libros Ciceronis de senectute , & amicitia in Græcam elegantissime linguam . Scripsit de Grammatica libros quatuor , & de mensibus Atticis librum unum . Excelluit præfertim peritia Aristotelicæ Philosophiæ . Summis laudibus extollitur a Jovio in elogiis , Fabricio in Bibliotheca , Bruchero in Historia Philosophiæ .

ANDRONICUS CALLISTI Thessalonicensis , Græcia a Turcis subacta , Urbem petuit , atque Cardinalis Beslarionis patrocinio se coniunxit . Vir fuit in Græcis antiquitatibus versatissimus , & in Aristotelica Philosophia nulli secundus , quam & publice docuit in Gymnasio . De eo ita scribit Volaterranus : *Andronicus item Thessalonicensis preceptor in Græca disciplina secundum Theodorum*

dorum habebatur forte & lingua patria superior. Nam unus omnes ejus sermonis autores evoluerat: ac scientiam quam cyclicam vocant, praeterea Aristotelicam omnem disciplinam probe tenebat. Romæ apud Nicenum vivebat, profitebaturque non pari quidem virtuti emolumento. Quapropter sicut plerique alii ejus generis coactus est egestate Urbem defercere, Florentiamque se conferre, ubi magno discipulorum concursu, inter quos Politianus fuit, aliquot annos professus, demum in Galliam comitatem penetravit, dum ibi majora sperat emolumenta: ubi parvo post tempore, cum esset jam magnopere senex, morbo extinctus est. Fuit alioquin pronunciatione ineptus, & qui preter studium Litterarum nihil omnino rerum ageret. Jam Cap. 7. Lib. 1. narravimus quas Trapezuntius & Andronicus inierint cum Platonis Philosophis concertationes. Andronici scripta, atque epistolas recenset Fabricius in Bibliotheca Græca Vol. 2. De eo Bayle in Dictionario, & Brucherius in Historia Philosophia.

JOANNES ARGYROPULUS Constantinopolitanus, patria a Turcis capta, Florentiam se contulit, a Cosmo Mediceo benigne exceptus, & ob egregiam litterarum Græcarum, ac Philosophiæ Aristotelis scientiam, istitutioni litteraria Petri filii, atque Laurentii nepotis lauto stipendio praefectus est. Ibi & discipulum habuit in Philosophia Angelum Politianum. Grassante in Etruria peste, anno MCDLXXX. Romam venit, docuitque in Gymnasio Aristotelis Philosophiam. Vertit in Latinum sermonem Physicos & Ethicos hujus Philosophi libros. Addidit Commentarium in Ethicam Aristotelis, & Solutiones quæstionum, quas proposuerunt Philosophi, & Medici quidam ex Cypro insula. Recensent ejus scripta Vossius agens de Historicis Græcis, Fabricius in Bibliotheca, Oudinus de Scriptoribus Ecclesiasticis. De eo hæc habet Volaterranus: *Argyropulus patria Constantinopolitanus*

Florentie diu professus plurimos docuit : inter quos Donatum Acciajolum . Deinde Romæ publico salario , ubi paulo post obiit , relicto filio Isacio nobili mystico . Aliquot Aristotelis libros convertit magis eleganter , quam fideliter , cum in hoc Philosopho haud aliter , quam in sacris libris verbum verbo reddere oporteat . Jovius in elogiis auctor est obiisse septuagenarium ex immodico melopeponum esu , cum cibi , & vini aque avidus , & capax , & multo abdomen ventricosus eset . Extinctus est anno MCDLXXXVI .

ANDREAM DE PERUSIO Procuratorem Generalem Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis , & publicum in Gymnaſio Philosophiæ Professorem memorat Gianus in Annalibus Servorum ad annum MCDXCIV .

FRANCISCUM DE VERONA ex eodem Ordine , pariterque Procuratorem Generalem , & Philosophiæ publicum Professorem ibidem Gianus commemorat , ad eundem annum .

AUGUSTINUS NIPHUS Svetianus , celeberrimi nominis Philosophus Peripateticus hauserat Philosophiam Patavii a Nicoletto Vernia , summo studio placitis Averrois addicto . Eam Neapoli primum multis annis docuit ; tum , Jovio teste , in omnibus fere Italæ Academiis , Pisis , Bononiæ , Salerni , ac Romæ sub Leone X . Et ipse in libro de Divitiis fatetur oblatum sibi a Venetis , & Bononiensibus stipendium millenorum aureorum singulis annis , ut in eorum Gymnasiis Philosophiam doceret , seque hanc mercedem a Florentinis accepisse , cum Pisis profitebatur . Pluribus beneficiis a Leone X . affectus est , uti colligitur ex Diplomate hujus Pontificis relato a Sandero in *Flandria illustrata* , usus quoque est gratia Caroli V . Imperatoris . Plurima scripsit Opera , quorum longum catalogum exhibent Gabriel Naudæus , & Toppius , ac Nicodemus in Bibliotheca Neapolitana . Nam universos fere Aristotelis libros Analyticorum , To-

Topicorum , de Rhetorica , de anima , de physico auditu , de Cœlo & Mundo , de Generatione & Corruptione , de Physiognomia , de Animalibus , Meteorologicos , ac Metaphysicos Commentariis illustravit ; uti etiam plurima Averrois Opera . Atque hi Commentarii maxime inter ejus labores commendantur . Tum libros plures scripsit de Intellectu , de Immortalitate animæ , de Dæmonibus , de Artificiosa interpretatione somniorum , de Diebus criticis , de Calamitatum nostrarum causis , de Figuris stellarum , de Verissimis temporum signis ; de Ratione medendi , de Auguriis , de Regnandi peritia , de Re Aulica , de Pulchro & amore , & Opuscula . Scripta ejus moralia collegit , ediditque Gabriel Naudæus , qui in eorum præfatione fuse , & accurate Niphi vitam describit . Obiisse dicitur a Jovio anno MDXXXVII . Sed observat Naudæus anno MDXLV . Niphum in vivis fuisse , cum eo anno inscripserit Paulo III . librum de Animalibus . Mortem ei accelerasse Jovius ait , quod cum iter nocturno tempore in patriam faceret , obortis tonsillis , quæ fauces obsederant , refrigeratus perierit . Videndi de Nipho Naudæus , Sanderus , Bayle , Brucherus .

MARCUS ANTONIUS ZIMARA Sanctipetrinas Philosophus non ignobilis postquam in Patavino Gymnasio Logicam docuisset Romam venit ad obeundum munus publici Professoris . Sed anno MDXXV . Patavium rediit , ut primam in hoc Gymnasio occuparet Cathedram Philosophiæ . Hujus sunt hæc Opera : *Theoremata* , quæ vocat , *memorabilium propositionum limitationes* . *Tabula dilucidationum in dicta Aristotelis & Averrois* , ordine alphabetico proposita . *Indicatio locorum* , in quibus hi Philosophi copiosius de rebus quæstis disputatione . *Solutiones contradictionum Aristotelis , & Averrois* in unum collectæ , & in ordinem redactæ ex contextu librorum utriusque Magistri . Obiit anno MDLII . Hunc laudat Nicolaus Pappadopoli in Historia Gymnasii Patavini .

FRANCISCUS PALMERIUS Romanus, Professor Philosophiae, memoratur a Joanne Pierio Valeriano in libro de infelicitate Litteratorum, his verbis: *Franciscus Palmerius Romanus civis, vir optime litteratus: & Philosophiae studiis clarus, qui Pisis, & Romæ, ea publice professus est, ambiguum faciebat, utrum magis eruditione, an eloquentia præstaret. Apud Cardinalem Rodulphum in honore fuit.* Addit triduo ante direptionem Urbis Palmerium excessisse, atque magnam illam calamitatem evasisse. Sed anno fequenti nislum a Pontifice ad Urbem veterem ad Joannem Sabellum, ut discordias inter eum Romanum & Cæsarinos componeret, regesta, redeuntem ad Urbem, medio in itinere ita evanuisse, ut neque ejus, neque comitum fama ulla apparuerit.

LUDOVICUS BUCCAFERREUS Bononiensis Philosophus, ac Medicus Leoni X. & Clementi VII. & Cardinalli Gonzagæ charus, docuit primum in Patria Logicam & Philosophiam annis octo; tum anno MDXXII. Romanum ducetus a Cardinale Pyrrho Gonzaga, ibi magno honorario Peripateticam Philosophiam quinquennio professus est. Et narrat ipse Lectione 30. in Aristotelem de Sensu, & Sensibili, ut in Coronatione Clementis VII. interpellata fuerit ejus sententia, an aqua Sacri Calicis in vinum transmutaretur. Anno MDXXVIII. Romanam Cathedram cum Bononiensi commutavit, in qua differuit annis sexdecim, habuitque insignes discipulos Julium Scaligerum, Franciscum Piccolomineum, Federicum Pendafium, Antonium Bernardum, Mainettum de Mainettis, Hieronymum Osorium. Sacris initiatus, inter Protonearios Apostolicos adlectus fuit, tum etiam donatus Equestri honore, & dignitate Comitis Palatini. Scripsit Commentarios in librum primum Physicorum, primum, & secundum de Ortu, & Interitu, quatuor libros Meteorologicorum, tres libros de Anima, ac Parva Naturalia

ralia Aristotelis . Vivis excessit anno MDXLV . tribus annis major sexagenario . Laudatur a Ghilino in Theatro Literatorum , & Thomassino in elogii doctorum virorum .

HIERONYMUS ARTIUS Hispanus Professor Metaphysicæ sub Paulo III . anno MDXXXIX . legitur in antiquis Catalogis Professorum .

JACOBUS JACOMELLUS eodem tempore Philosophiam & Logicam profitebatur . Is e Collegio Medicorum Urbis fuit , patremque habuit Cosmum Jacomellum Protomedicum generalem medio fere hoc saeculo decimo sexto . Jacobus anno Domini MDLIX . adhuc profitebatur Theologiam simul ac Philosophiam magnis stipendiis .

SEBASTIANUS ANTONIUS DE SETIA extra ordinem anno MDXXXIX . de Philosophicis rebus agebat .

FRANCISCUS SANSONIUS Logicam pertractabat , tunc Philosophiam usque ad annum MDLII . Julio III . Pontifice . E Collegio erat Medicorum Urbis , atque Protomedicum generalem egit anno MDLIV . & rursus post annos undecim .

JOANNES BAPTISTA CALDERINUS Veronensis , Ordinis Servorum Beatae Mariæ Virginis , Metaphysicam simul & Theologiam tradidit in Gymnasio sub Paulo III . ab anno MDLII . deinde vero sub Pio IV . & Pio V . solis Theologicis rebus incubuit . Variis apud suos claruit muneribus Prioris S. Mariae in Via , Commissarii , Vicariiique generalis , tum & Pœnitentiarium egit Basiliæ Vaticanae , atque Cardinalium Collegio non semel fuit a Sacris Confessionibus . De eo hæc narrat Giani in Annalibus Servorum : *Joannes Baptista Divinis humanisque litteris versatus diu Romæ fuit , & Metaphysicalem Cathedram ea in Sapientia plures annos exercuit . Decer- tabant in eo scientia simul & religio , qua tantum valuit , ut non modo Pœnitentiarii officio in Vaticano tam diu fungeretur , quod aliorum Decanus evasisset ; verum etiam*

etiam & Familia Farnesie perpetuus criminum expiator ante Pontificatum Pauli III. usque ad hæc tempora esset, non sine maxima Farnesiorum benevolentia, & reverentia orga ipsum. Quanti vero apud Curiam habetur Pater iste, tria successive Conclavia Cardinalium apertissime declarant, quibus ipse eorumdem Purpuratorum Confessarius publicus deputatus fuit. Quali autem in tam magnis opportunitatibus moderatione animi sit commendandus Calderinus, unum illud satis demonstrat, quod a Duce Farnesio, a Ducissa, a tota familia a plerisque Prælati, & Cardinalibus ipsis frequenter monitus; ut aliquid pro se effagaret, numquam adduci potuit, ut vel tantillum quid pro se a quovis exposceret; cum enim in adoratione Marcelli Pontificis, qui fuerat Protector noster, & valde familiaris ejusdem, Calderinus post Cardinales antequam Conclave dissolveretur ad ipsius pedes accederet, monitus a Pontifice, ut aliquid per se peteret, plenariam tantummodo in articulo mortis Indulgentiam pro se humiliter petiit. Obiit anno Domini MDLXXIV.

HIERONYMUS PONTANUS ab anno MDXLVIII. per annos triginta quatuor Philosophiam professus est. Is patria fuit Imolensis professione Medicus, atque Medicus generalis annis 1575. 1581. & 1589.

JOANNES PAULUS CARDELLUS Novariensis, Ordinis Servorum B. M. Virginis, sub Paulo III. de Logicis rebus agebat. Hunc ita describit Gianus in Annalibus: *Vir facilis, tenaci, & perpetua memoria, doctrina, & eloquentia tam differendo in Cathedra, quam in suggestione declamando singularis. Id noverunt Mediolanum, Venetiae, Ancona, Roma & alia per celebres Italæ Cathedrales. Id experta fuit publica Sapientia Romæ, ubi diu Cathedram primariam exercuit, & ejus tandem eloquentiam testantur, quo typis mandatae fuerunt anno MDLXXV. conciones in libro qui inscribitur: Prediche di-*

*diversi illustri Teologi.* Fuit sui Ordinis Vicarius generalis anno MDLXIV.

MICHAEL ANGELUS NALDINIUS Florentinus Ordinis Servorum B. M. Virginis, aliquot annis, Pontifice Paulo III. Philosophiani e Cathedra docuit. Hunc Philosophum, Theologumque præstantissimum afferit Pociantrius in elogii illustrium Florentinorum, qui in Cathedrali Florentina summa cum laude libros Job fuerat interpretatus, & Antonio Altoviti Archiepiscopo erat a rebus Theologicis, ac conciones habuerat in præcipuis Italiæ Civitatibus. Edidit *Speculum patientie Job*, seu homilias triginta duas in Job, Etrusco sermone. Obiit sexagenarius anno MDLXX. uti in Annalibus Ordinis Gia-nus testatur.

AGAMENNON DE CASTELLO, & CÆSAR JACOMELLUS operam suam tractandæ Logicæ impendebant sub Paulo III. anno MDXLIX. una cum Joanne Paulo Cardellio, & Alexandro Butrio, horis matutinis, vespertinisque; simulque Philosophiam extra ordinem profitebantur.

ALEXANDER BUTRIUS Romanus Medicus Collegii, primo Logicam docuit sub Paulo III. tum Philosophiam annis quadraginta stipendio aureorum quadringtonitorum.

JOANNES JACOBUS PAVESIUS Catacensis Philosophus & Medicus præterat Cathedræ Philosophiæ anno MDLXI. quo eodem munere functus est in Gymnasio Patavino. Laudatur a Barrio Lib. 4. Cap. 1. de antiqu. Calabriæ, & a Toppio in Bibliotheca Neapolitana, hæcque illius Opera recensentur: *Commentarii in prologum Averrois super Analytica Posteriora Aristotelis: Peripatetica Disputationes in prima Aristotelis Philosophia.* Hunc Savonensem facit Justinianus de Scriptor. Ligur. At antiqui Professorum Catalogi Calabrum afferunt.

PROLOMÆUS CORPHINIUS e Populo in Neapolitano Regno, ab anno MDLXI. fedit per annos ultra viginti in Cathedra Metaphysicæ, tum a Sixto V. præfектus est Ec-clesiæ

clesiae Bovenſi, obiitque in Urbe, uti colligitur ex monumēto ei in patria excitato, quod in Bibliotheca Neapolitana retulit Toppius: *D. O. M. Ptolomaeo Corphinio Doct. Theol. a Populo dum Romæ publicus interpres Philosophia summa cum laude florebat a Sixto V. Pontifice Max. meritorum memore Episcopus Bovenſis creatus est, qui post triennium Ecclesia regiminis migravit ad cœlum, sepultusque in Ecclesia S. Valenſini in Urbe a par. Virg. MDXC. ne tanti viri memoria pereat Angelus Felix Archipresbyter Buxi & Sac. Theol. Mag. grati antimoni monumentum posuit.*

MARCUS ANTONIUS MURETUS, de quo diximus Capite antecedenti, Moralem Philosophiam docuit sub Pio IV. anno MDLXIII. stipendio aureorum centum.

ARISTOPHILUS DE FLORENZOLIS simul cum Alexander Butrio res Philosophicas pertractabat anno MDLXIIII. Pio V. Pontifice eique sub Gregorio XIII. successit Bernardus Crippa, cuius extat liber a Lindenio relatus: *Peripatetica vita conservatio.*

JULIUS CASTELLANUS Philosophiam profitebatur sub Gregorio XIII. hora matutina, stipendio aureorum centum & quinquaginta. Hunc memorat, laudatq[ue] Ughellus in Episcopis Faventinis, agens de Joanne Antonio de Grassis Episcopo Faventino. Ibi testatur Julium Castellanum fuisse Nobilem Faventinum, & Canonicum Cathedralis Ecclesiae, tum Professorem Gymnasii Romani, atque a Sixto V. designatum Episcopum Cariatensem, virum doctrina, & libris clarum, quippe qui Quæstiones Academicas in Ciceronem eruditissimas, & de Humano Intellectu ad Platonis mentem evulgavit, inscriptisque Cosmo Mediceo Magno Duci Etruriæ, cuius filios erudierat; Questiones vero Academicas dedicavit Cardinali Hieronymo Dandino Episcopo Imolensi; & alia reliquit sui ingenii monumenta, quæ extare apud Petrum Damianum Castellanum illius consanguineum, Abbatem Ci-

Cisterciensem, refert Ughellus. Obiit Julius Romæ, anno MDLXXXVI. Editi ab eo libri ita inscribuntur: *Commentarii in libros Aristotelis de humano Intellectu ex doctrina Philosophorum Christianorum descripti: Notæ in Cyropediam Xenophontis: Adversus Ciceronis Quæstiones Academicas Disputatio.* De eo Morerius in Dictionario, Thuanus in Historia, Teissierius in elogis.

ANTONIUS BUCIUS BURGI S. SEPULCHRI, & THEODOSIUS CERBELLIUS SABINUS LOGICAM PROFITEBANTUR SUB PIO PAPA IV. TUM SUB PIO V. PHILONENUS BOCCUCCIUS SIMUL CUM CERBELLIO HUIC MUNERI VACABAT, & SUB PONTIFICE GREGORIO XIII. ANNO MDLXXVI. GASPAR PIROTUS, & JACOBUS TRULLUS, & POST ANNOS SEX ALOYSIUS PEREGRINUS, & EMANUEL CONSTANTINUS DE LOGICIS REBUS DISSEREBANT. EX HIS THEODOSIUS CERBELLIUS E COLLE VETERI, & GASPAR PIROTUS ROMANUS, FUERUNT MEDIEI COLLEGII URBI.

ALOYSIUS PEREGRINUS NEAPOLITANUS PROFESSOR LOGICÆ AB ANNO MDLXXXI. PER ANNOS FERE DECEM; EIQUE SUCCESSIT IN EADEM CATHEDRA TIBURTII GALERANUS CAMERINENSIS USQUE AD ANNUM MDXCV.

JOSEPHI DE SANCTIS ÆQUICOLA REATINUS MEDICUS AB ANNO MDLXXXI. LOGICAM PROFITERI COEPIT, TUM POST ANNOS DUODECIM CATHEDRAM PHILOSOPHIAE, TANDEM MEDICINÆ OBTINUIT, VIXITQUE AD ANNUM USQUE MDCLIII. UT PROFESSOR JAM ESSET ANNORUM SEPTUAGINTA. BIS EGIT PROTOME- DICUM GENERALEM.

JULIUS CÆSAR LAGALLA PADULANUS IN NEAPOLITANO REGNO, SUCCESSIT ÆQUICOLA ANNO MDXCII. ATQUE HORA VESPERTINA LOGICAM PROFESSUS EST ANNIS SEPTEM, TUM INITIO SÆCULI DECIMI SEPTIMI AD PHILOSOPHIAE CATHEDRAM ASCENDIT, DOCUITQUE IN EA STATIONE ANNIS VIGINTI QUATUOR. MAGNIS LAUDIBUS EXTOLLITUR A JANO NICIO ERITHRÆO IN PINACOTHECA, A QUO LAGALLA DICITUR DOCUISSÆ PHILOSOPHIAM, AC MEDICINAM MAGNA EUM AUDITORUM FREQUENTIA, QUAM ILLI CONCILIABAT SINGULARIS DOCTRINA, CUM ELOQUENTIA, & LATINI

tini sermonis elegantia. Cum Pompejo Caimo inimici-  
tias gessit. Scriptit librum de immortalitate animorum,  
disputationem de cælo animato, & philosophica alia  
multa, quorum magna pars ab eodemmet ipso commissa  
est Leonis Allatii fidei, ac diligentia. Obiit in Urbe,  
jacetque in Ecclesia Carthusianorum. Ejus vitam scriptit  
Leo Allatius.

**L A E L I U S P E R E G R I N U S** de Sonnino ab anno  
**M D L X X X V I .** Moralem Philosophiam annis quindecim pro-  
fessus est. A Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca dicitur  
Orator non solum disertus, verum etiam eloquens, qui  
Orationes plures habuit magna cum laude, & Philo-  
sophicis, ac Theologicis disciplinis in primis excultus. Ex-  
tant nonnullæ ejus Orationes, quarum una est ad Cle-  
mentem VIII. duæ de Christi ad Cælos ascensu, una fe-  
ria quarta Cinerum. Orationem quoque habuit in Basí-  
lica Liberiana in funere Sixti V. quam in hujus Pontificis  
vita edidit Ciacconius.

**E V A N G E L I S T A P A T A V I N U S** Ordinis Eremitarum Sancti Augustini Professor Philosophiae ab anno  
**M D L X X X I I .** per annos undecim hora vespertina; cum  
Alexander Butrius hora matutina Philosophiam profite-  
batur.

**M A R I U S A C E T U R A** Tricaricensis Ordinis Minorum  
Conventualium aliquot annis sub Sixto V. Pontifice, &  
Rectore Horatio Burghesio Metaphysicam docuit.

**A L P H I U S M A T T H I O L U S** Alcamensis Carmelita post-  
quam Drepani, Panormi, Neapoli, & Patavii apud suos  
Philosophiam, Theologiamque docuisset, Methaphysi-  
cæ Cathedram obtinuit in Romano Gymnasio, anno  
**M D X C .** Suæ religionis munia præstantissima gessit, illumi-  
que Dux Feriæ moderator Siciliæ inter illos recensuit,  
quorum unum Philippus III. Rex Hispaniæ non inararet  
Episcopum Agrigentum. Scriptit Lectiones Theolo-  
gicas, ac Philosophicas, lucubrationesque in Metaphy-  
sicam.

sicam . Laudatur a Lucio Belga in Biblioth. Carmel. Mongitorio in Bibl. Sicula , Pirro in notitia Ecclesiarum Mazaricensis .

HENRICUS SILVIUS Astensis Carmelita in ejus locum successit post annos duos usque ad annum MDXCIX.

JOANNES ANTONIUS BOVIUS Carmelita Novariensis ei subrogatus est , & annis octo differuit de Metaphysicis rebus . Edidit : *Risposta alle considerationi di Fra Paolo da Venetia sopra le Censure di Paolo V. Lettera a Paolo Rocca sopra due lettere del Doge e Senato di Venezia al Clero e popoli del suo Stato* . Anno MDCVI . creatus est Episcopus Melphitensis , vixitque in Episcopatu annis sexdecim .

FRANCISCUS PATRICIUS celeberrimus Philosophus Platonicus natus est anno MDXXIX . Clissa in Illyrico , unde Venetus dicitur , atque in prima adolescentia continuis peregrinationibus terra marique per Græciam , Asiam , Europam occupatus , tandem post Cypricum bellum , oppresus adversa fortuna Patavium venit , sequre totum Philosophiæ dedit , tum Mutinæ , ubi familiaritatem iniit cum Tarquinia Molzia rerum Philosophicarum peritissima . Ab Antonio Montecatino clari nominis Philosopho commendatus Alfonso II . Duci Atestino , jussus est Platonicam Philosophiam in Gymnasio Ferrarensi publice profiteri , quo in munere , summa cum gloria , versatus est annis septendecim . Quapropter Clemens VIII . insignem virum Roman vocavit , atque Platonicam Philosophiam jussit in Gymnasio docere , stipendio sexcentorum aureorum . Eo munere Patricius functus est ab anno MDXCI . usque ad annum MDCVII . quo supremum obiit . Omnia doctorum virorum consensu ( quorum testimonia collegerunt Fabricius in Bibliotheca , Crassus in elogiis , Gimma in Historia Litteraria ) Patricius inter summos Italiae viros doctrina illustres numeratur ob ingenii vim , ornatum dicendi , & absolutissi-

mam antiquorum notitiam . Præsertim Erithræus in Pinacotheca eruditionem , ingeniumque Patricii summis laudibus commendavit . In eo tamen Mazonii , & plurimorum invidiam in se concitatavit , quod nedum Platonicam Philosophiam nimium extolleret , sed Aristotelem pessime ageret , ac contumeliis afficeret . De qua re diximus Cap. viii . Lib. i. atque videndus Jacobus Brucherus in Histor. Philos. Period. iii . Part. i . Libr. ii . Cap. iv . Plurima edidit Latine & Italice , eaque sunt : *Discussiones Peripateticæ: Aristoteles exotericus: Nova de universis Philosophia libris quinquaginta comprehensa: Paralleli militari: La milizia Romana di Polibio, T. Livio, e Dionigi Alicarnasseo dichiarata: Della Poetica: Della Rettorica: Della Storia: Risposta a due opposizioni fattegli da Jacopo Mazzoni: Difesa delle cento accuse dategli dal medesimo: & alia quædam .* Tum etiam tenebris eruit Commentarium Græcum Philoponi in Metaphysicam Aristotelis , atque Latinitate donavit , & Oracula Trismegisti , Orphei , Zoroastris collecta simul edidit . Fuse de Patricio Bayle in Dictionario .

JACOBUS MAZONIUS Cæsenatensis , sœcundi ingenii , & vastissimæ memoriae Philosophus Aristotelicarum partium , tantum valuit in Philosophicis rebus , quibus in Patavino Gymnasio operam dederat , ut juvenis fere viginti annorum , edito libro *de triplici hominum vita, otiosa nempe, contemplativa, & religiosa* quæstiones centum & nonaginta septem supra quinque millia publice disputandas per quatriduum Bononiae sucepérit anno Domini MDLXXVII . magna cum omnium admiratione , uti narrat Janus Nicius Erithræus in Pinacotheca . Crescente tanti viri fama , nedum summi viri Mazonium in familiaritatem suam vocarunt , sed etiam plures Academiae illius operam conduxerunt . Narrat quidem Imperialis in Musæo Mazonium Romæ primum , tum Macerata , & deinde per decennium Pisis docuisse , tandemque Gy-

Gymnasio Ferrarensi præfuisse. Aliter tamen narrat Erithræus, Petrum scilicet Cardinalem Aldobrandinum, qui sub Clemente VIII. summa rerum potiebatur, tandem a Ferdinando Etruriae Duce impetravisse, ut Romanum mitteretur, ibique Cardinali carissimum, & officiis, beneficiisque omnibus ornatum, mille aureorum stipendio conductum fuisse, ut Aristotelis Stagiritæ de Philosophia libros in Gymnasio Romano extra ordinem interpretaretur; ab eo autem Principe jussum se Ferrariam sequi, illuc cum eo abiisse. Quæ melius cohærent, quam Imperialis narratio, cum Mazonius a Romano Gymnasio ad Ferrarensis præposituram transferit, ibique in eo munere obierit. Igitur Mazonius e Pisana Cathedra ad Romanam translatus est, in qua tamen paucis annis sedidit. Nam cum anno MDXCVIII. Cardinalis Petrus Aldobrandinus ad Ferrariam recipiendam proficeretur cum exercitu, Mazonius illum secutus est, tum ob res bene gestas aureo torque donatus, & Ferrarensi Academiæ Moderator datus, quo in munere, vix quinquagenarius excessit anno MDCIIII. Edidit præter memoratum librum de triplici vita, in quo Platonem & Aristotelem nititur conciliare, *Præludia in Aristotelem & Platonis universum Philosophiam*, tum libros duos Italico sermone in Dantis Poetæ patrocinium. Laudatur ab Imperiali in Musæo, Jano Nicio in Pinacotheca, Bruchero in Historia Philosophiæ.

PAULUS BENIUS Eugubinus Philosophiam profiteri cœpit anno MDXCIV. & annis quinque in hoc munere versatus est. Ejus sunt: *Disputatio in Platonis Timæum, sive in naturalem, atque divinam Platonis & Aristotelis Philosophiam decades tres: Disputatio, in qua ostenditur, præstare Comædiam, atque Tragædiam metrorum vinculis solvere: Discorsi sopra l' inondazione del Tevere: Comparazione di Torquato Tasso con Omero e Virgilio insieme con la difesa dell' Ariosto, paragonato ad*

*ad Omero: Il Cavalcanti overo la difesa dell' Anticrusca: Commentarii in Poeticam Aristotelis: Risposta alle Considerazioni e dubii del Dottor Malacreta sopra il Pastor fido: Il Goffredo overo Gierusalemme liberata del Tasso col commento.*

MARCUS ANTONIUS LUCIANUS Belfortensis Logicam docebat anno MDCI. tum ad Cathedram ascendit Medicinæ, ac stipendum meruit annis triginta. Protomedicus erat generalis anno MDCXXV.

JOSEPH VENTURINUS Pisanus Professor Philosophiæ ab anno MDXCVI. annis undecim simul cum Julio Cæsare Lagalla.

PHILANDER COLUTIUS Veliternus ab anno MDCIII. egit de Logica & de morbis mulierum. Obiit Protomedicus anno Domini MDCXXVII. edito libro, qui inscriptus est: *De uteri querimoniis*. Sed aliquandiu Franciscus Colutius illius vices supplevit, isque scripsit: *De querelis Nephriticis*, libros tres. Linden de script. Med.

JOANNES BAPTISTA PISELLUS de Monte Bodio Ordines Minorum Conventualium Professor Logicæ ab anno MDXCIX. annis octo; eique successit Aurelius Rafaelius Perusinus Ordinis Servorum B.M. Virginis; cuius sedem post annos decem obtinuit Franciscus Colutius Veliternus usque ad annum MDCXXVII.

POMPEJUS CAIMUS Utinensis, Medicus, & Mathematicus, Græcis, Latinisque litteris edocetus, discipulus Hieronymi Mercurialis, primo in patria Medicinam exercuit, tum anno MDCVI. Philosophiam docere caput in Romano Gymnasio hora vespertina simul cum Julio Cæsare Lagalla Professore Philosophiæ hora matutina, quocum ex ingenii æmulatione decertavit. Annis decem & octo e Cathedra Romana differuit, ususque est patrocinio Cardinalis Montalti, in cuius ædibus diversabatur; atque narrat in elogiis doctorum virorum Thomaslinus Caïnum invitatum a Pisaniis, ut in eorum Gymnasio profite-

fiteretur stipendio aureorum mille & ducentorum noluisse Romanam Cathedrani deserere . Nec pingue illi erat in Urbe stipendum, cum anno MDCXXIIII. vix ejus stipendum excederet aureos tercentos . Sed tanta ejus fama erat , ut non semel Neapolim, Florentiamque accitus fuerit ad valetudinem curandam Proregis , Magnique Ducis Etruriæ . Gregorio XV. lethalem morbum prædixit . Cardinale Montalto e vivis sublato conducta est a Venetis ejus opera ut in Gymnasio Patavino Medicæ Facultatis præcepta in locum Sanctorii traderet . Quo munere fungi coepit anno MDCXXIV. sed antequam Urbe excederet Urbanus VIII. illum cooptavit inter Equites Auratos , Comitesque Palatinos . Patavii similitates suscepit , exercuitque cum Cæsare Cremonino Philosopho clarissimo . Obiit anno MDCXXXI. sexagenarius in pago quodam prope Patavium , quo se receperat , saeviente peste , his ingenii sui monumentis relictis : *De calido innato libri tres* : *De febrium putridarum indicationibus juxta Galeni methodum libri duo* : *De nobilitate* : *Dell' ingegno umano* : *Parallello Politico delle Repubbliche antiche , e moderne* : *Dialogo delle tre vite migliori* : Et plurima manu exarata . Caimum laudant Thomassinus in Elogiis , Janus Nicius in Pinacotheca , Pappadopoli Lib. 3. Seçt. 2. Cap. 28. Gymn. Patav. Mercklinius in additionibus ad Vander Linden de Scriptis Medicis .

STEPHANUS DE BARBERIIS Carmelita , Pedemontanus, Professor Methaphysicæ ab anno MDCVII. annis viginti .

HIPPOLITUS STRADA Romanus anno Christi MDCXVII. successit Lucæ Valerio in Cathedra Philosophia Moralis , atque annis sex professus est .

DOMINICUS BANDIERA Mutinensis , Protonearius Apostolicus , in Hippoliti Stradæ Cathedram subrogatus est , annosque novem in ea egit . Scripsit *De hominis activa vita* ; seu *Compendium Moralis Disciplinarum* :

*Super*

*Super Adagio veteri, Veritas odium parit: Problema Ethicum ad lib. 4. Moral. Aristotelis, Utrum nobis optandum sit, ut amici nostri ad supremos opum & dignitatum gradus evitantur. Memoratur a Leone Allatio in Apibus Urbanis.*

POMPEJVS GARIGLIANVS Capuanus, hujusque Ecclesiæ Canonicus, qui sub Paulo V. Romam venerat, in familiam receptus Cardinalis Peretti, Cathedram obtinuit Philosophiæ, quam Julius Cæsar Lagalla tamdiu occupaverat, anno MDCXXIV. Urbano VIII. Pontifice, Rectore Joanne Baptista Millino. Præclarum habet de eo elogium in sua Pinacotheca Janus Nicius Erithræus his verbis: *de quacumque re proposita dicebat ex tempore, ita dolte, ita erudite, ita subtiliter, ut omnes, vehementer delectati admirarentur: verum fere semper omnia vernaculo sermone effundebat: etenim pure, dilucide, eleganter dicendi laude caruit: memoria erat tanta, quantam in nemine, quem quidem noverim, me vidisse memini. Totum Platonem, Aristotelem, Hippocratem, Galenum, Themistium, D. Thomam, aliosque penitus noverat, ut eorum etiam verba referret.* Addit innumera esse, quæ ille scripsit, quæque typis mandare decreverat; sed unum edidisse de Nobilitate Libellum, lingua vernacula, & alterum Latina, quo aliquot Platonis Dialogos interpretatione sua conatur illustrare. Extant etiam ejus *Lezioni Academicæ*, quas memorat Toppius in Biblioteca Neapolitana. Et Nicodemus in additionibus testatur editum a Garigliano Romæ Libellum hunc: *Lezioni di Pompeo Garigliano lette nell' Accademia degl' Umoristi di Roma sopra alcuni Sonetti di Monsignore della Casa.* Commentarios edidit in Platonis Dialogum, qui Phædo, seu de animarum immortalitate inscribitur, & in Platonis Epinomicem; alios quoque Commentarios in alia Platonis Opera paraverat, ut ipse testatur in Epistola ad Cardinalem Bonifacium Caetanum.

num . Erithraeus tamen et si Gariglianum summis laudibus exornet , illumque dicat Mazonii gloriam æquasse , Commentarios hosce accusat obscuritatis . Nondum tres annos in Cathedra exegerat , cum illum in lecto decubentem mors inopina oppresset .

**P Y R R H U S P H U N T I C U L A** Aquilanus successit Caimo anno MDCXXIV. in Cathedra Vespertina Philosophiae , in qua tamen uno anno docuit , ejusque locum obtinuit .

**A N G E L U S C A R D I U S** Senensis Professor Philosophiae , hora vespertina , annis quatuor . Fuit e Collegio Medicorum Urbis .

**D O M I N I C U S C A M P A N E L L A** de Putignano Ordinis Carmelitarum , Metaphysicam post Barberium profiteri coepit anno MDCCXVII. atque annis quatuor docuit . Hunc Procuratoris Generalis munere functum Innocentius X. præfecit Ecclesia S. Agathæ Gothorum . Scripsit contra Jansenii librum , obiitque anno MDCLXVIIIL Toppius in Bibl. Neapol.

**T H O M A S B O S C U S** de Medicina , Carmelita ei succedit , usque ad annum MDCCXLII.

**Z A C A R I A S Z A C A R I A** Sublacensis Logicæ Professor ab anno MDCCXXXI. per annos octo .

**J A C O B U S P H I L I P P U S C A M O L A** Romanus præfuit Cathedrae Moralis Philosophiae ab anno MDCCXXXV. usque ad annum MDCLXVI. Editæ sunt quædam Orationes ab eo dictæ in Academia Intrecciatorum .

**A N T O N I U S M A R I N A R I U S** Gryptaliensis Ordinis Carmelitarum Professor Logicæ ab anno MDCCXL. per annos viginti ; tum ad Cathedram Methaphysicæ ascendit , in qua docuit usque ad MDCLXV. Edidit *Verum Augustinum adversus Opus , cui titulus est , Augustinus Cornelii Jansenii Episcopi Irenensis , triplici tomo divisum* . Scripsit etiam *de Opinionie probabili*. Toppius in Bibliot. Neapol. refert Marinarium fuisse a rebus Theologicis

Card. Francisco Barberino, & Episcopum Tagastensem.  
 JOANNES BAPTISTA DE LEZANA Matri-  
 tensis Carmelita de Methaphysicis rebus agere coepit an-  
 no MDCXL I. per annos octodecim, quum ei in hac Cath-  
 edra Marinarius successit. Variis functus est muneribus,  
 praesertim Procuratoris Generalis Ordinis, Consultoris  
 Congregationum Sacrorum Rituum, & Indicis. Scripsit  
*Annales Carmelitarum quatuor Tomis: De Regularium*  
*reformatione ex variis Patrum sententiis: Summam*  
*questionum Regularium seu de Casibus Conscientiae ad*  
*personas Regulares utriusque sexus valde spectantibus:*  
*Consulta varia Theologica & Juridica: Summam Theolo-*  
*gicæ Sacrae tribus Tomis: Librum apologeticum pro Im-*  
*maculata Deipara Virginis Mariae Conceptione, & alia*  
*quædam Opuscula.* Obiit Romæ anno MDCLXV. ætatis sue  
 septuagesimo tertio. Pluribus laudatur a Nicolao Anto-  
 nio in Bibliotheca Hispana, ubi plurimum Scriptorum te-  
 stimonia proferuntur, qui Lezanam doctissimum nomi-  
 narunt.

GUIDELMUS ARETIUS Lancastrensis Professor  
 Philosophiae ab anno MDCXLVI. per annos sexdecim.

THOMAS DE THOMASIS Pisauensis, Or-  
 dinis Clericorum Ministrantium infirmis Professor Logi-  
 cæ hora vespertina ab anno MDCXLIII. per annos unde-  
 cim. Laudatur a Carthario in Syllabo Advocatorum  
 Consistorialium pag. 28. Edidit: *Privilegia Collegii Se-*  
*cretariorum Apostolicorum, cum serie Secretariorum,*  
*Statutis Collegii, & Compendio rerum memorabi-*  
*lium.*

FRANCISCUS ANGELUCI us ex Podio S. Cru-  
 cis Spoletanae Dioecesis, Philosophiam profiteri coepit  
 no MDCXLV. hora matutina, sed post tres annos ad Ca-  
 thedram ascendit Juris Civilis, deinde ad Episcopatum  
 Verulanum, de quo alibi.

DEMETRIUS FALEREUS Constantinopolita-  
 nus

nus docuerat annis quatuor Græcas Litteras in Romano Gymnasio, cum anno MDCXLVIII. simul aggressus est munus profitendi Philosophiam, atque ad annum usque MDCLXII. in utroque munere versatus est. Scriptis librum de *Elocutione*, quem Petrus Victorius Commentariis illustravit, & Petrus Segnius in vernacula lingua vertit.

**J O S E P H P O L I T I A N U S** Romanus Medicus Michaelis I. Poloniae Regis, & e Collegio Medicorum Urbis, Logicam tractare coepit anno MDCLX. cum Marinarius ad Cathedram Metaphysicæ translatus esset, sed post annos tres ei successit.

**A U G U S T I N U S D E A N G E L I S** Neapolitanus, Clericus Regularis Congregationis Sommaschæ, tribus annis hoc munere functus est. Editæ ab eo sunt: *Lectiones Théologicae de Deo clare visto, omnia sciente, nos prædestinante, ac omnia creante in summam contraria: De Deo, ut Trino, & ut Incarnato: Homologia seu Consensus Historia Ecclesiastica cum Sacris Canonibus, Conciliis, Decretalibus, Bullis, seu Constitutionibus Summorum Pontificum in duas partes distributa: De recto usu opinionis probaailis Quæstio unica in quinque Lectiones distributa*. Obiit Episcopus Umbriaticensis. De eo Toppius in Bibliotheca Neapolitana.

**P E T R U S M I C H A E L S C A L I O L U S** Faventinus ab anno MDCLVIII. usque ad annum MDCXCV. Philosophiam professoris est, hora matutina.

**C A E S A R M A C C H I A T U S** Firmanus, Medicus Christianæ Alexandrae Svecorum Reginæ, & Protomedicus generalis anno MDCLXXIV. auspicatus est munus Professoris Philosophiæ, hora vespertina, anno MDCLXIV. & annis sex id egit.

**J A C O B U S P E D I C I N U S** Beneventanus e Clericis Regularibus Minoribus successor Camolæ in Cathedra Moralis Philosophiæ, anno MDCLXVI. atque annis tribus

in ea sedit. Inter suos plurimis muneribus functus, tum etiam inter Consultores Congregationis Indicis cooptatus, deinde anno MDCLXIX. creatus est Archiepiscopus Epidaurensis, & Episcopus Guardiensis, quam Ecclesiam annis novenadecim administravit. Coletus in additionibus ad Ughellium.

PETRUS ISIMBARDUS Mediolanensis, Carmelita successit Marinatio in Cathedra Metaphysicæ, docuitque annis sex.

VINCENTIUS FANUS, Ordinis Prædicatorum Viterbiensis successit Augustino de Angelis ad Episcopatum Umbriatici electo in Cathedra Logicæ, quam annis sex occupavit. Fuit Sacrae Congregationis Indicis Secretarius, ac de eo videndus Clar. Catalanus in Libro De Seer. Saer. Congreg. Indicis.

FRANCISCUS NAZARIUS Bergomensis Professor Philosophiæ, hora vespertina, in locum Cæsaris Macchiati, anno MDCLXX. per annos triginta. Is Auctor fuit edendi in Urbe Diaria Litteratorum, quæ ab anno MDCLXVII F. per annos plures composuit, ut legitur to. i. Diariorum.

LUCAS TISBIA Neapolitanus e Clericis Regularibus Minoribus, Professor Moralis Philosophiæ, subrogatus Pedicino Episcopo, annis duobus.

FERDINANDUS TARTAGLIA de Medicina, Ordinis Carmelitarum, Cathedram Metaphysicæ obtinuit ab anno MDCLXX. per annos decem & octo.

THOMAS CAMOTTUS Cheriensis, Ordinis Prædicatorum, Professor Logicæ anno MDCLXXII. per annos quatuor. Sacrae Congregationi Indicis fuit a Secretis, uti conflat ex Clar. Catalano in citato libro.

RAPHAEL BILLECIUS Panormitanus, Ordinis Clericorum Regularium Minorum, Moralem Philosophiam pertractavit ab anno MDCLXX. per annos tres supra viginti.

PAULINUS BENARDINUS Lucensis, Ordinis Prædicatorum

catorum, docebat in Cathedra Logicæ anno MDCLXXVI. per annos viginti quatuor. Eum Cardinales in Conclavi congregati, & qui electus est Pontifex Innocentius XII. a sacris Confessionibus habuere. Anno MDCCXCV. Magisterio Sacri Palatii præficitur; quo tamen munere, post annos sexdecim se abdicavit, senexque obiit MDCCXIII. Catalanus de Mag. Sacr. Palat.

CAROLUS PHILLIBERTUS BARBERIUS a Raconisio Carmelita, Professor Metaphysicæ, anno MDCLXXXVIII. suique Ordinis supremus Moderator.

CAROLUS CORNACCIOLI Carmelita, Professor Metaphysicæ, Generalis Carmelitarum, & anno MDCCXXVI. Episcopus Bobiensis.

PHILIPPUS YTURBIDE ex eodem Ordine successit; sed eodem anno electus est Episcopus Venusinus.

HIACYNTHUS A S. BERNARDINO Romanus Augustianus Discalceatus Professor Philosophiæ anno MDCCXCV.

ANTONIUS BALSARINUS Chius, anno MDCC. ab Innocentio XII. Pontifice electus est Professor Logicæ; tum a Collegio Advocatorum Consistorialium Custos Bibliothecæ Alexandrinæ. Hunc optime meritum de Græcis suis Turcorum imperio oppressis, deque Missionariis in Oriente degentibus, de Infidelibus quoque, Hæreticis, Schismaticisque ad Ecclesiam Catholicam adducendis, præsertim Dionysio Cicala Protosyncello Alexandrino, Clemens XI. non semel præfecisset variis in Oriente Ecclesiis, nisi ipse tantum munus detrectasset. Hunc etiam Sacra Congregatio de Propaganda Fide jussit seripto confutare Constantinopolitani Pseudo-Concilii anno Christi MDCCXXII. a quatuor Patriarchis, aliisque Græcis Episcopis celebrati acta, & definitiones. Cumque jussu Pontificis plurimi docti viri constituti fuissent emendandis, componendisque Liturgicis Libris Ecclesiæ Græcæ, Balsarinus inter eos locum habuit. Academiæ Theologicae egit Censorem, Secretariunque. Demum Carthag.

Ar-

Archiepiscopus, & Vicarius Eccl. Constantin. Obiit in Urbe anno MDCCXXXI.

AUGUSTINUS PIPIA Sardus Ord. Prædic. anno Christi MDCCXI. Secret. Sacr. Congregat. Indicis, Professor Philosophiæ, tum Magister Generalis, denique Cardinalis, de quo Catalanus cit. Lib.

P E T R U S P E R E Z Hispanus Ordinis Prædicatorum Professor Philosophiæ, & Secretarius Congr. Indicis, anno MDCCXXXI. obiit post tres annos.

PHILIPPUS GRUTER Neapolitanus Cler. Reg. Min. successit Billecio, cum apud suos annis viginti docuisset, & maxima Religionis suæ munera gessisset, adscriptus etiam inter Consultores Indicis, & Examinatores Cleri Romani. Edidit: *De arte bene desiderandi, seu de voto non ambiendi.* Obiit anno MDCCXIIII. Coadjutorem habuerat Antonium Franciscum Saluthium Florentinum, tum anno MDCCVIIII. Cajetanum Corazza Romanum, veteranum inter suos Professorem, primisque functum muneribus, Lectorem in Collegio de Propaganda Fide, Examinatorem Cleri, atque Auctorem librorum: *De arte bene amandi, seu diligendi Deum.*

CLEMENS PISELLUS Prænestinus ex eodem Ordine, fuit Procurator generalis, Cathedram Moralis Philosophiæ tenuit usque ad annum MDCCXV. quo e vivis excessit. Scripsit *Summam Theologiae*, vitam Francisci Caraccioli, monumentaque Historica suæ Religionis, Concio-nes, Orationesque Panegyricas, tum Carmina quædam Latino, & Italico sermone. Ejus mentio fit in fastis Ar-cadum vita functorum, auctore Crescimbenio.

MARIUS A TURRE Romanus e Clericis Regularibus Minoribus Piselli locum occupavit, sed mox Cadiutorum habuit in hoc munere Hieronymum Curlum Januen-sem.

HIERONYMUS CURLO Januensis, e Clericis Regula-ribus Minoribus, professus est Moralem Philosophiam ab anno

anno MDCCXXVI. usque ad annum MDCCXL I. cum a Sanctissimo Pontifice BENEDICTO XIV. auctus est Episcopatu Aleriensi in Corsica, obiitque anno MDCL.

NICOLAUS RIDOLPHIUS Florentinus, Ordinis Prædicatorum, successit Petro Perez in Cathedra Philosophiæ, anno MDCCXXIIII. qui Florentia, & Roma Philosophiam, ac Theologiam diu docuerat. A Benedicto Papa XIII. recusato Episcopatu Recinetensi, ac Lauretano, constitutus est à Secretis Sacrae Congregationis Indicis; mox a Clemente XII. in locum Joannis Benedicti Zuanelli defuncti anno MDCCXXXIIII. Magister Sacri Palatii renunciatus. Vixit in hoc munere annis undecim. Videndus de Ridolphio Doctissimus Catalanus in laudato libro de Mag. Sac. Palat.

POLYCARPUS DE BURGOS Granatensis Carmelita profitetur Metaphysicam anno MDCCXXVI. deinde Coadjutorem habuit cum futura successione Bartholomæum a Valle, & Savedra Cordubensem, ejusdem Ordinis, qui nunc temporis Moralem tractat Theologiam, cum munus Metaphysicam docendi fuerit Professori Logicæ demandatum.

PANTALEON BALSARINUS Chius, Doctor Jurium, ac Theologiarum, Antonio patruo Coadjutor, successorque datus est, anno MDCCXXVI. in Cathedra Logicæ, tum etiam in officio Custodis Alexandrinae Bibliothecæ. In Academia Theologica diu disputando inter Academicos cum meruisset, ad officium, gradumque Censoris, & Secretarii electus est. Beneficio Clementis XII. Pontificis est Abbas Ecclesiarum S. Petri in Colle in Veneta Ditione. Anno MDCCXLVI. rude donatus est.

JOSEPH AUGUSTINUS ORSI Florentinus, Ordinis Prædicatorum, diu apud suos Theologian docuerat, adscitusque erat inter Theologos Casanatenses, cum anno MDCCXXXIIII. datus est successor Ridolfio, tum in munere Secretarii Sacrae Congregationis Indicis, tum in Romani Gymnasii Cathedra Philosophiæ. Nunc præest

Ma-

Magisterio Sacri Palatii . Edidit Vir doctissimus libros plures de auctoritate summa Romani Pontificis, ejusque certo judicio , Dissertationesque plures , & Historiam Ecclesiæ Italico sermone , ad omnium eruditionem , ac utilitatem . Ejus Opera recenset Clar. Catalanus in lib. De Mag. Sacri Palatii .

LEO BARTOLOTTUS Januensis Cler. Reg. Minor. veteranus inter suos Professor , ac primis functus munib⁹, Consultor Congr. Rituum , & Indicis , qui in Concilio Romano ut Theologus federat , successit Curlo , anno MDCCXL I. sed post annos octo obtinuit vacationem munieris .

JULIUS CÆSAR LOMELLINUS Januensis Cler. Reg. Minor , apud suos docuit annis viginti , & Provincialem egit , Bartolotto Coadjutor datus est anno MDCCXLIV. cui tribus abhinc annis successit in Cathedra Moral. Philos.

FRANCISCUS JACQUIER e Vitriaco in Gallia , Ordinis Minimorum , Lector Sacræ Scripturæ in Collegio de Propaganda Fide , ab anno MDCCXLVI I. rebus Physicis edocendis , ac experimentis faciundis incumbit . Isaaci Neutoni Philosophiam eximiis *Commentariis* illustravit .

LAURENTIUS SAVORINUS Venetus , Ordinis Minorum Conventualium , anno MDCCXLVI II. ex certamine obtinuit Cathedram Logicæ , simulque agit de Metaphysicis rebus .

## C A P U T III.

## P R O F E S S O R E S M E D I C I N Æ .



ARTHOLOMAEUS DE PISIS discipulus Petri Leonii, Medicus Leonis X. magnæ doctrinæ, cum in Romano Gymnasio Medicinani doceret, controversiam habuit, cum Hieronymo de Eugubio Medico in eodem Gymnasio Professore; unde Apologiam edidit, cui titulus: *Bartholomæi Physici, Servi Papæ Apologia, vel quorundam a se dictorum, & a Hieronymo de Eugubio concurrente suo impugnatorum Defensio, sive Purgatio, & dictorum ejus in eundem retorsio, vel improbatio cum apta expositione, vel clara declaracione illorum Avicennæ verborum, quorum fuit contentio.* Edidit quoque: *Epitomem Medicinæ Theorice, & Præticæ.* Mandosius de Medicis Pontificiis.

CHRISTOPHORUS ARETINUS, sub Leone X. Medicinam in Gymnasio Romano summa eum laude profitebatur, uti refert Jovius in vita Leonis Papæ X.

HIERONIMUS ACCORAMBONUS Eugubinus, insignis Medicus docuit Romæ, tum Patavii anno MDXXXVII. ubi post annos octo obiit. Edidit: *Traictatus ad Praxin Medicam: De Catarro: De Visa: De latte: De putredine: De morbis Epidemicis: Comm. in Galen. & Hippocr.* De eo Pappadop. de Gymn. Patav.

HORATIUS AUGENIUS a Monte sancto Filius Ludovici Medici Clementis VII. primum Maceratae docuit Logicam, tum Romæ Medicinam annis quinque, deinde Ticini, demum Patavii, ubi obiit anno MDCI II. relictis ingenii, & doctrinæ suæ pluribus monumentis, quæ quidem sunt: *Epistolarum, & Consultationum*

Me-

Y y

*Medicinalium libri viginti quatuor : Epistolarum Medicinalium libri duodecim : De homini's partu libri duo : Quod homini certum non sit nascendi tempus libri duo ; De curandi ratione per sanguinis missionem libri XVII. De febribus , febrium signis , symptomatibus , & prognostico libri VII. De curatione symptomatum febrium pestilentialium : De febribus pestilentialibus : De curatione Variolarum , ac Morbillorum : De modo preservandi a peste libri quatuor : De medendis calculosis , & exulceratis renibus : Consilia Medica . De eo Thomassinus in elogiis , Mercklinus de Scriptis Medicis , Pappadopoli de Gymnasio Patavino Lib. 3. Sect. 2. Cap. 21. qui tam dicit Augenium postquam docuisset in Gymnasio Romano , Ticinensi , & Taurinensi , venisse Patavium anno MDXC I. & obiisse anno sequente .*

**ALPHONSI FERREUS** Neapolitanus , Medicus Pauli III. Summi Pontificis , Professor Anatomiæ , & Chirurgiæ in Romano Gymnasio , anno MDXXXIX. usque ad annum MDLXI. tum publicus in Neapolitano Gymnasio Professor Chirurgiæ , uti testatur Toppius in Bibliotheca Neapolitana . Editi ab eo sunt : *De Sclopetorum , seu Archibusorum vulneribus libri tres : Corollarium de Sclopeti , ac similibus tormentorum pulvere : De Caruncula , sive Callo , que cervicē vesicæ innascuntur : De morbo Gallico : De Ligni sancti natura , usque multiplici libri quatuor .* Vander Linden de Scriptis Medicis.

**JUSTINIANUS FINETTUS** de Monte Lupone Professor Medicinæ Theoricæ , hora matutina , sub Paulo III. Julio III. Pio IV. atque Protomedicus generalis anno MDLV.

**JACOBUS HEBRAEUS ET FRANCISCUS LEOPARDUS** Professores Medicinæ Practicæ sub Paulo III. Pontifice .

**JOSEPH CINCUS** feriatis diebus explicabat Simplicia Medicamenta , tum etiam diebus non feriatis dissebat de Medicina Practica , Pontifice Paulo III.

HIPPOLITUS SALVIANUS de Castello Practicam Medicinam professus est ab anno MDLI. sub Julio III. usque ad annum MDLXVI I. sub Pio V. stipendio aureorum 300. E Collegio fuit Medieorum Urbis, & Archiater Julii III. Pontificis. Natus erat Romæ anno MDXIV. hinc a non-nullis Romanus, cum tamen in Catalogis Professorum dicatur de Castello, & in ejus libris Tiphernas. Mercelinus in additionibus ad Lindenium de Scriptis Medicis scribit Hippolitum per annos plures Medicinam feliciter fecisse, & magno Auditorum concursu publice docuisse, ereptumque vivis anno MDLXXII. relictis hisce sui ingenii monumentis: *De Piscibus* Tomi duo: *De Aquatiliis animalium curandorum formis*: *De Crisibus*. De eo Mandos. loco cit.

BARTHOLOMÆUS EUSTACHIUS ex Oppido Sancti Severini in Piceno, celeberrimi nominis Anatomicus, præter Cathedræ Practicæ Medicinæ, hora vespertina, anno MDLXI. stipendio aureorum 220. simul cum Hippolito Salviano, tum post tres annos stipendum in eadem professione, aureorem 330. percipiebat, uti legitur in antiquis Professorum Catalogis. Is primo in patria Medicinam fecerat, tum Protomedicum egerat apud Urbini Ducem. Sed anno MDLIX. Romam ductus est a Card. Julio Roboreo Duciis Urbini fratre, ubi in maximo fuit pretio, receptus in Archiatriorum Coetum, Medicus S. Caroli Borromæi, S. Philippum Nerium ægrotantem in Oratorio adiit, ut ex Baccio constat. Primus dicitur in Urbe morem induxisse dissecandi in Nosocomiis cadavera mortuorum, ut morborum charæcteres explorarentur. Qua in arte fuit omnium peritissimus, & diligenter. Quæ in ejus Tabulis, librisque occurunt, & immortalem famam in Anatomicis rebus sibi comparaverit. Exagitatus aliquando ab aliis Medicis Urbis, quod in Gymnasio differens e Cathedra, nonnulla a Galeni

leni principiis distona , novaque protulerit , ut ipsem et  
narrat in libro *De Motu Capitis*; patrocinium expertus  
est Francisci Alciati Datarii , ut ipse indicat in epistola ,  
qua Alciato nuncupat librum *De Auditus Organis*. An-  
no MDLXXIV. dum ex Urbe peteret Forumsempronii, cau-  
sa curandæ valetudinis Julii Roborei Cardinalis , cuius  
Medicum gerebat , obiit in itinere . Eustachius Erotia-  
num Scriptorem Græcum vertit in Latinum , & anno-  
tationibus illustravit , tum libros plures edidit : *De Den-  
tibus* : *De Renum structura, officio, & administra-  
tione* : *De Auditus Organis* : *Examen ossium* : *De motu Ca-  
pitis* : *De vena Azygos , ac de humoraria venæ propaga-  
tione , quæ in fluxu brachii venam communem profundam  
producit* : *De multitudine* : ejusque libri plures com-  
missi sunt prælo , præsertim anno MDCCVII. opera Her-  
manni Boerhavii . Celebres sunt Eustachii Tabulae Anatomiæ,  
quas primus omnium edidit anno MDCCXIV. Clar.  
Joannes Baptista Lancisius , hoc titulo : *Tabulae Anatomi-  
cae Clarissimi Viri Bartholomæi Eustachii , quæ e te-  
nebris tandem vindicatas , & SS. D. Clementis XI.*  
*Pontif. Maxim. munificentia dono acceptas , præfatione ,*  
*notisque illustravit , ac ipso sua Bibliotheca dedicatio-  
nis die , publici juris fecit Joannes Maria Lancisius inti-  
mus Cubicularius , & Archiater Pontificius* . Has eas-  
dem Tabulas egregiis notis illustravit nuper Clar. Ca-  
jetanus Petriolus , simulque edidit Eustachii vitam a  
Bernardino Gentili Presbytero Oratorii S. Hieronymi  
Charitatis conscriptam . Denique celebratur Eustachius  
a Mangeto in Biblioth. Anatom. a Lindenio de Scriptis  
Medicis , & a Riolano in Antropol. Lib. 1. Cap. 5. ubi:  
*Bartholomaeus Eustachius Anatomicus Romanus præstan-  
tissimus Opuscula quadam anatomica accurate , & erudi-  
tissima elaborata publicavit , ut nobis dulce desiderium  
totius Anatomie sic explicata reliquerit , quam si per-  
fecisset labores Vesalii , & Falopi longe superasset , &  
aliis*

*aliis occasionem aliquid simile parturiendi præripuisset.*  
Toppius in Bibliotheca Neapolitana putat Eustachium  
ex Oppido Sancti Severini in Provincia Salernitana.

JACOBUS BONUS Ferrarensis Simplicia Medicamenta  
feriatis diebus docebat e Cathedra, Pio IV. Pon-

titifice.  
VIRGILIUS DE S. SEVERINO discipulus Bartholomæi  
Eustachii, primo Medicinam extra ordinem professus  
est in Romano Gymnasio, deinde Bartholomæi locum  
per aliquot annos obtinuit.

GASPAR CARDANUS Medicinam Practicam profiteba-  
tur hora vespertina simul cum Bartholomæo Eustachio,  
anno MDLXII. stipendio aureorum centum.

BENALBA BRANCALUPUS Professor Chirurgiæ ab an-  
no MDLXIII. sub Pio IV. usque ad annum MDLXXXII. Gre-  
gorio XIII. Pontifice.

FRANCISCUS GIMNASIUS Faventinus, Medicus Pii IV.  
teste Madosio, & Protomedicus anno MDLXXIIII. doce-  
bat hora matutina Medicinam Theoricam sub Pio V. &  
Gregorio XIII. stipendio 200. aureorum. Obiit MDLXXXII.

PETRUS GRISPUS Sabinus, Protomedicus genera-  
lis, annis MDLXXVII. & MDLXXXII. Professor Theoricae  
Medicinae, simul cum Francisco Ginnasio, sub Pio V.  
& Gregorio XII. Edidit: *In Aphorismorum Hippocra-  
tis librum primum Commentaria*. Linden de Script.  
Medic.

GULIELMUS GISCAFERRIUS Gallus, Medicus Colle-  
gii Urbis, Professor Medicinæ Practicæ, hora vesperti-  
na, simul cum Hippolito Salviano primus, tum cum  
Joachimo Tomasio, sub iisdem Pontificibus Pio V. &  
Gregorio XIII. Edidit: *De Febrium natura, & cura-  
tione libros duos*. Linden.

CONSTANTIUS VAROLUS Bononiensis, Medicinæ, &  
Anatomiae peritisimus, Chirurgiam annis septem do-  
cuit in Bononiensi Gymnasio, tum a Gregorio XIII.

Me-

Medicūs Pontificius , & publicus Professor Anatomiae constitutus est . Summa fuit ejus peritia in calculis ex- trahendis . Primus reperit originem nervorum optie- rum . Scripsit *De origine nervorum opticorum : Epistles Medicinales : Anatomia libri quatuor :* Vixit an- nis triginta duobus , obiitque MDLXXV . sepultus in Eccle- sia S. Marcelli . Celebratur a Ghillino in Theatro Litte- ratorum , & Mandozio de Med. Pontif.

ANDREAS BACCIUS Elpidianus , de simplicibus Me- dicamentis egit ab anno MDLXVII . usque ad annum MDC . stipendio aureorum centum . Summis laudibus extollitur a Jano Nicio Erithraeo in Pinacotheca , a quo dicitur scripsisse magna eruditione de calidis fontibus , qui toto Terrarum Orbe feruntur celeberrimi ; deque venenis , & antidotis , ac de Tiberi , tum etiam de duodecim pre- ciosis lapillis , qui in Summi Sacerdotis veste sacra ni- tebant . Quæ ejus opera , cum ad transalpinas regiones commeassent , immortalem Italici nominis gloriam se- cum una attulerunt . Addit Janus Nicius Baccium in cu- randis ægrotis infelicem fuisse . Ejus Libri sunt : *De naturali vinorum historia , de vini Italia , & de con- viviis antiquorum : Le dodici pietre preziose , che ador- nano li vestimenti del Sommo Sacerdote : Discorso dell' Alicorno : Del Tevere , della natura , e bontà dell' acque , edell' inondazioni .* Lindenius de Script. Med.

JOACHIMUS THOMASIUS Ravennas , Protomedicus generalis anno MDLXXXVII . Professor Praetice Medicinæ in Cathedra vespertina ab anno MDLXXV . per annos duodecim , ejusque stipendum pervenerat ad aureos quinquaginta supra quadrigentos .

FERRANTES EUSTACHIUS Bartholomæ Filius , & ipse Medicus Collegii , alter Medicinæ Praetice Profes- sor ab anno MDLXXXI . per annos novem . Docuerat in Macerateni Gynasio Medicinam . Edidit *Disputatio- nem de vita humana a Facultate Medicap propagatione , quam*

quam Sexto Quinto Pontifici Maximo nuncupavit.

SALLUSTIUS SALVIANUS insignis Medicus Romanus Hippoliti Filius, & e Collegio Archiatrorum, ab anno MDLXXVI. per annos undecim egit de Medicina Theorica, & primo quidem aliquot annis extra ordinem. Simultates gessit cum Alexandro Petronio Medico peritisissimo ob sententiarum diversitatem circa quædam præcipua Medicæ Facultatis capita; ac cogitaverat, nisi mors intercessisset, confutare ea omnia, quæ Petronius in libris de vieti Romanorum ad tuendam sanitatem tradiderat. Edidit libros duos de *Urinarum differentiis, causis, ac judiciis*. Quibus in libris cum convelleret receptas aliorum sententias, incidit in plurium Medicorum invidiani, quam auxit, privatis, publicisque disputationibus sententias illorum refellendo. Edidit etiam egregium librum: *De variis insaniorum generibus, eorumque curationibus: Variarum letionum de re Medica libros: De calore naturali, acquifito, & febrili: De Concoctione: De Criftibus*. Laudatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, Lindenio de Scriptis Medicis, Gallo in Bibliotheca Medic.

ARCHANGELUS PICCOLOMINEUS Ferrariensis sub Gregorio XIII. Medicinam Practicam expendebat hora matutina, ejusque stipendum constabat aureis tercentis. Tum etiam Anatomen faciebat, stipendio centum aureorum, sed Leonardo Blandino Incisori aurei quadraginta solvebantur. Eodem tempore Benalba Brancalupus Chirurgiæ tradendæ vacabat. Fuit Piccolomineus Protomedicus generalis anno MDLXXXII. Edidit: *Anatomicas Praelectiones, explicantes mirificam corporis humani fabricam: Et quæ animæ vires, quibus corporis partibus, tamquam instrumentis ad suas obeundas actiones utantur, sicuti tota anima toto corpore*. Linden. de Scriptis Medicis.

GASPAR PIROTUS Romanus, Medicus Collegii,  
Pro-

Professor Medicinæ Theoricæ sub Gregorio XIII. anno MDLXXXII.

C A S T O R D U R A N T E S de Gualdo, Medicus Sixti V. Professor Simplicium scripsit *Thesaurum sanitatis, & de natura ciborum: Theatrum plantarum animalium, piscium, & petrarum*. Obiit anno MDXC. Mandosius de Med. Pontif.

A N G E L U S A N T O N I N U S de S. Elpidio, Picenus, Chirurgiam simul, & Anatomiam professus est ab anno Christi MDLXXXV. per annos triginta quinque.

A L P H O N S U S C A T A N E U S Ferrariensis, ex Archiatrorum Urbis Cœtu, Professor Theoricæ Medicinæ, hora matutina, Pontifice Sixto V. Rectore Horatio Burghefio, stipendio aureorum quadringtonitorum.

A L O Y S I U S P E R E G R I N U S Neapolitanus, postquam diu meruisset in Cathedra Logicæ, deinde sub Clemente Papa VIII. anno MDXCII. aliquot annis Theoricam Medicinam simul cum Marsilio Cagnato professus est, hora matutina, stipendio aureorum centum, & quinquaginta.

J O A N N E S Z E C C H I U S Bononiensis, Archiater Clementis VIII. & Protomedicus generalis anno MDXCVIII. confirmatus anno sequenti, Practicam Medicinam e Cathedra docuit ab anno MDLXXXVI. per annos sex, stipendio quingentorum aureorum. Edidit: *De ratione curandi præservit febres expiri ortas humore a Medicis hastenus in Urbe servata: Consultationes Medicinales: De urinis: De aquarum Porretanarum usu, atque præstantia: In primam Hipp. Aphor. Seet. Lectiones, quibus accedunt Tractatus de Purgatione, de sanguinis misione de diebus criticis, de morbo Gallico*. Obiit anno MDCI. Mandos.

J A C O B U S L A M P U G N A N U S Mediolanensis, stipendio aureorum quingentorum, differuit de Medicina Practica, simul cum Joanne Zecchio primum, tum cum aliis plu-

pluribus, ab anno MDXC. usque ad annum MDCXXXV. cum ejus stipendium aureos sexcentos excedebat. Egit Protomedicum generale annis MDCIII. & MDCXXII. Scripsit de Chalcantho, de Febribus, de Humoribus, de Crisibus, de Purgatione. Memoratur ab Allatio in Libro de Viris illustribus.

MARSILIUS CAGNATUS Veronensis, Cathedram obtinuit Theorica Medicinae, hora matutina, stipendio ducentorum aureorum, anno MDLXXXVIIII. atque in ea docuit annis tredecim, tum ad Cathedram transiit Practica Medicinae, in qua sedit, usque ad annum MDCXI. cum ejus stipendium tercentos aureos superabat. Alexandrum Petronium insignem illius ævi Medicum habuit Praeceptorem, Græce, Latineque doctus, in omnium Philosophorum placitis, & in omnium temporum Historia versatus. Scripsit de salubritate aeris Romani, de inundatione Tyberis, de humano partu, de ratione curandi flores in Urbe, & alia Opuscula, quæ unico volume continentur. Edidit libros de continentia in vietū, & de exercitio seorsim a ceteris Opusculis impressos. Fuit Protomedicus annis MDXCV. MDCII. & MDCX. cum obiit annis natus LXIX. De eo Janus Nicius Erithraeus in Pinacotheca, Ghilinus in Theatro Litteratorum, Papadopoli in Gymn. Patav. Tom. 2. Lib. 2. Cap. 39.

ANDREAS CÆSALPINUS Aretinus, celeberrimi nominis Philosophus, ac Medicus, Scholas Urbis adiit anno MDXCII. Clemente VIII. Pontifice, annisque duodecim Practicam Medicinam docuit, stipendio aureorum sexcentorum. Natus est anno MDIX. & post humaniorum Litterarum studia, totum se tradidit arti Medicæ, & Philosophia Peripateticæ, in qua valuit quammaxime, ut inter prima sui sæculi ingenia, omnium consensu numeretur. A Pisano Gymnasio, ubi Philosophiam, arteque medendi docuerat diu, a Clemente VIII. ad Gymnasium Romanum traductus, atque inter Archiatros

Urbis, publicosque Professores adscriptus, eo in munere obiit, anno MDCIII. plurimis libris Philosophicis, Medicisque relictis. Is circulationem sanguinis ante Harvæum dicitur indicasse in suis Quæstionibus Peripateticis, uti diximus Cap. VIII. §. vi. At quod in suis hisce Quæstionibus Peripateticis nimium adhæserit Aristotelis de Deo, deque humano intellectu sententiæ, causa fuit, ut a plurimis doctis viris Atheismi accusaretur, quibus omnibus præavit Taurellus, qui atroci accusatione, editis *Alibus Cæsis*, illius opiniones ut impias demonstrare conatus est. Fuse de hac Cæsalpini infamia agunt Jacobus Brucherus in Historia Philosophiæ, Samuel Packerus in Disputationibus de Deo, Reimannus in Historia Atheismi, Bayle in Dictionario, & Buddeus de Atheismo. Fatetur tamen Taurellus in præfatione ad Alpes Cæsas dogmata Cæsalpini majore apud Germanos fuisse in pretio, quam olim apud Græcos Apollinis Oraclea. Editi ab eo libri recensentur a Lindenio, & Merclinio de Scriptis Medicis, nempe, *Speculum Artis Medicæ Hippocraticum: De Plantis: De Metallicis: Quæstiones Medicæ: De Medicamentorum facultatibus: Quæstiones Peripateticae*.

JULIUS ANGELIUS de Barga, Medicus Clementis Pa-  
pe VIII. Magnus Praeceptor S. Spiritus, & Protomedicus generalis anno MDCl. tradendæ in Gymnasio Præticæ Medicinæ operam dare cœpit anno MDXCIII. stipendio aureorum quingentorum, perficitque in eo munere anni septem, tuncque ejus stipendum septingentos aureos conficiebat. Profitebatur Præticam Medicinam simul cum Lampugnano, & Cæsalpino. Docuerat in Pisano Gymnasio, uti testatur Cartharius in Syllabo Advocat. Consistor. agens de Nicolao Angelio.

JOSEPH DE SANCTIS AÆQUICOLA Reatinus, postquam diu in Gymnasio Philosophiam docuisset, ad Cathedram Theoricæ medicinæ transiit, anno ultimo sæculi decimi fe-

sexti, longoque tempore cum Marsilio Cagnato in hac statione fuit. De eo diximus in Professoribus Philosophiæ.

JOANNES FABER Bambergensis, successit Andreæ Baccio in Cathedra Simplicium Medicamentorum, se-  
riatis diebus, anno MDC. suamque operam impendit in  
hac re, annis triginta, stipendio aureorum centum, &  
sexaginta. Hunc Neapolim missum a Paulo V. Pontifice,  
ut nobilissimas stirpes conquereret, colligeretque, in  
Hortis Vaticanis plantandas testantur Allatius in Apibus  
Urbanis, & Capaccius in elogiis doctorum virorum. Scri-  
psit: *De Nardo, & Epithymo adversus Scaligerum: De  
animalibus Indicis apud Mexicanum: Commentarium in  
in imagines illustrum ex Fulvii Uifini Bibl. Antuerpiæ  
a Theodoro Calleo expressas: In Nardi Antonii Recchi  
Rerum Medicarum novæ Hispaniæ volumen Annotationes.* Linden.

MARCUS ANTONIUS LUCIANUS Belfortensis, e Pro-  
fessore Logicæ anno MDCLII. Professor Theoricae Medi-  
cinæ simul cum Josepho de Sanctis Äquicola, usque ad  
annum MDCXXXV. stipendio aureorum centum, & septua-  
ginta. Protomedicus generalis anno MDCXXV.

VINCENTIUS ALSARIUS CRUCEUS Januensis, Archia-  
ter Gregorii XV. successit Marsilio Cagnato in Cathedra  
Practicae Medicinae anno MDCXII. quam simul cum Jaco-  
bo Lampugnano professus est usque ad annum MDCXXII.  
tuncque ejus stipendium pervenerat ad aureos fere sex-  
centos. Docuerat antea in Bononiensi Gymnasio. Edi-  
ti ab eo sunt libri plures: *De Invidia, & Fascino Veterum: Ephemeridum seu diuturnarum observationum libri duo: De Epilepsia libri tres: Consilium de asthmate pro Bonifacio Card. Cajetano: Consilium de Catarrbo: Disputatio de verme e naribus egresso: Dissertatio de Salis, & Salitorum usu in febribus: De morbis pectoris frequentioribus: De Vesuvio: Consultationes variae: Liber Apologeticus: De morbis Capitis: Ad Lucretii libros*

*de natura Commentarius : In Hippocraticam faciem **Ta**-  
*tro-physo-gnemonicus Commentarius : De eo Allatius in*  
*libro de viris illustribus , & Oldoinus in Athenæo Li-*  
*gustico , & Mandosius de Med. Pontif.**

**ANTONIUS NANNIUS** Urbinas , anno MDCXIX . per an-  
nos tres egit de Simplicibus Medicamentis in locum Jo-  
hannis Fabri Bambergensis , qui deinde rediit ad suum  
munus .

**JOANNES MARIA CASTELLANUS** Albensis subrogatus  
est Angelo Antonino Elpidiano in Anatomicarum , atque  
Chirurgicarum reruni tractatione , anno MDCXX . stipen-  
dio aurorum centum , professusque est annis triginta  
septem . Ab Allatio in libro de viris illustribus dicitur  
perfecisse Anatomen magnam in folio cum multis æneis  
figuris ; atque edidisse *Pkylasterium seu de sanguinis*  
*miffione* . Linden de Script. Med.

**ALEXANDER MENGHINUS** de Monte Ilcino simul cum  
Castellano Anatomiam , & Chirurgiam tradidit stipendio  
aureorum quinquaginta usque ad annum MDCXXIX . cum  
differere coepit de morbis Mulierum , usque ad annum  
MDCLII . tuncque aureos triginta supra centum percipie-  
bat . Fuit Protomedicus generalis anno MDCXXIX .

**POMPEUS CAIMUS** Utinenis Cathedram Philosophiæ ,  
quam diu occupaverat , commutavit cum Cathedra Pra-  
cæ Medicinæ , anno MDCXXIIII . Gregorio XV . Pontifice ,  
Rectore Diomede Varesio , in locum Vincentii Al-  
farii ; sed anno sequenti , Alfarius restitutus est Cathedra ,  
Caimus vero ad Patavinum Gymnasium se contulit , uti diximus , cum de Professoribus Philosophiæ .

**PETRUS CASTELLUS** Romanus , annis duobus Logi-  
cam in Gymnasio docuerat , cum anno MDCXXX . locum  
occupavit Joannis Fabri Bambergensis Professoris Sim-  
plicium Medicamentorum , tenui quidem stipendio per  
annos quinque . Fuit Bacci , Cœsalpini , atque Cagna-  
ti auditor , summamque ejus in re Medica peritiam editi  
plu-

plures ab eo libri testantur, atque hi sunt : *Chalcanthium Dodecaporion*, sive duodecim dubitationes de usu olei vitrioli contra Raymundum Mindererum : *Defensio antiquorum atentium arsenico*, & sandaraca : *Epiſtola de Elleboro contra Joannem Manelphum* : *Pharmaconomasticum* : *Del modo di feccare li Semplici* : *Epiſtola- rum Medicinalium* : *In Aristotelis Problemata leſiones* : *De Civetta sive Hyena odorata Zibethum gignente* : *De abuso Phlebotomia* : *De Vesuvio* : *De Crisibus* : *De vero usu Phlebotomia* : *Introductio Medicina* : *De signis lo- corum patientium* : *De morbis puerorum* : *De urinis* : *De vomitu*, & *Medicamentis vomitorii* : *Della Poſte* : *In Hippocratis librum Commentarius* : *De ſtrumis* : *Ana- tomicae obſervationes, quas in centum cadaveribus Ro- manis ſedis notare licuit* : *De fasciis* : *In Diſcoridem le- ſiones* : *De mineralibus* : *De Chalcantho* : *De lapide Lazuli* : *De animalibus inſectis* : *De odoribus, & ſuffu- migiis* : *Chymicae Praelectiones* : *Confilia Medica*. Dell' acque Romane : *De Optimo Medico* : *De abuso circa die- rum criticorum enumerationem* : *Discorſo della dura- zione de medicamenti tanto ſemplici, che compoſti*. Lin- den de Scriptis Medicis.

JOANNES MANELPHIUS de Monte Rotundo in Sabi- nis, diu professus erat Philosophiam, cum anno MDCXXXIV. aggressus est Medicinæ Præticæ tractationem, in quo munere versatus est usque ad annum MDCLII. tuncque aurei quadrigenti ei solvebantur. De quo egimus inter Professores Philosophiæ.

BALDUS BALDUS Florentinus, primo Logicam doce- re cœpit anno MDCXXX. tum post aliquot annos Præticam Medicinam, ſimul cum Manelphio, usque ad annum MDCXLV. ejusque stipendium excedebat aureos tercentos. Is Medicum egit Innocentii X. & Protomedicum anno MDCXLIIII. & Canonicum Basilicæ Liberiana. Edidit : *Leſiones Academicas de venenis* : *Praelectionem de Con- tagio-*

tagione pestifera : Historiam morbi , & Anatomicas obseruationes circa corpus Card. Bevilacqua . Laudatur a Gabriele Naudæ in epistola ad ipsum data , quam exhibet Allatius in libro De viris illustribus . De eo Morearius in Dictionario , & Madosius in Theatro Archiatrorum Pontificiorum .

PETRUS SERVIUS Spoletanus , alter Medicinae Theoretæ Professor anno MDCXXXVI . cum Josepho de Sanctis Äquicola , stipendio ducentorum aureorum in locum Marci Antonii Luciani , per annos undecim .

JOANNES BENEDICTUS SINIBALDUS Leonissianus , stipendio aureorum centum , successit Petro Castello in Cathedra Simplicium Medicamentorum , feriatis diebus , anno MDCXXVII . annisque decem in ea docuit , tum anno MDCXLVII . Medicinam Practicam tradidit annis undecim . Egit Protomedicum generalem anno Jubilæi MDCL . rursusque anno MDCLVIII . cum vivis excessit .

TADDAEUS COLLICOLA Spoletanus , Canonicus Basilicæ Vaticanae , ex Brevi Urbani VIII . Summi Pontificis , cuius agebat Medicum , Cathedram Practicæ Medicinæ simul cum Manelphio , & Baldo obtinuit , anno MDCXXXVI . stipendumque aureorum quinquaginta supra quadrigentos , & aliquot annis hoc munere functus est . De eo Madosius .

JOANNES TRULLUS Verulanus , Chirurgiam extra ordinem expendebat ab anno MDCXXXVI . per annos quatuor , eique aurei tercenti persolvebantur .

BENEDICTUS RITA Leonissianus , Medicus Clementis IX . Summi Pontificis , de rebus Physicis agere coepit extra ordinem anno MDCXXVII . tum post annos decem , & septem traductus est ad Cathedram Theoretæ Medicinæ , cui incubuit usque ad annum MDCLXVIII . cum rude donatus est , tuncque ejus stipendium excedebat aureos quingentos . Obiit Protomedicus generalis anno MDCLXX . quo munere etiam functus fuerat , annis MDCLI . MDCLVI .

con

confirmatus MDCLVII. & MDCLXIX. De eo Madosius in  
Theatro Archiatr. Pontif.

DOMINICUS PANAROLA Romanus, Medicus Collegii, successit Sinibaldo ad Cathedram Practicæ Medicinæ translato, in Cathedra Simplicium Medicamentorum tenui stipendio, anno MDCLVI. per annos decem; deinde Anatomia, & Chirurgia incubuit anno uno in locum Joannis Castellani. Edidit: *Patrologismorum seu Medicinalium observationum Pentecostæ quinque, utilibus præceptis, singularibus medelis, reconditis speculationibus, portentosis casibus referta: quibus diversa, caque curiosa in calce adduntur Opuscula, nempe de Simplicium cognitione Medico necessaria: Plantarum Amphitheatralium Catalogus: Chamæleo examinatus: Aranorum fasciculus primus, & secundus. Polycarponia seu variorum fructuum labores*. Linden de Scriptis Medicis.

GABRIEL FONSECA Lusitanus, Archiater Innocentii X. Summi Pontificis, ab anno MDCLV. Practicam Medicinam docuit per annos viginti octo, ejusque stipendium excedebat aureos quingentos. De eo Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispana: *Gabriel de Fonseca, Lusitanus, Lamecensis, Doct̄or Medicus, P̄sis olim Philosophia Profess̄r, deinceps medicinam usque ad obitum fecit: nemini secundus, ne ulterius aliquid aliorum ad invidiam dixerim. Quare ei curam salutis suæ commisit Innocentius X. Papa. Romæ in Sapientiæ ædibus docuit etiam Medicæ artis Praxim: meditabaturque paucis abbinc annis experimenta quadam suæ artis publicare, ad exemplum Roderici Fonsecæ viri doctissimi, quem patrum babuit, & studiorum auspicem. Obiit anno MDCLXVIII. Edidit Medicæ Oeconomiam.*

JULIUS CAESAR DE BENEDICTIS Aquilanus, Archiater Urbis, Professor Medicinæ Theoricæ una cum Manelio, & Rita ab anno MDCLXVIII. per annos octo, cum

vivis discessit , saeviente peste , Protonemicus generalis designatus . Ad Innocentii X. & Alexandri VII. valetudinem curandam aliquando adhibitus est . Edidit rerum Medicarum volumina quatuor , nempe : *Epistolas , Consilia , de Pephysmo , de Pleurite , Lectionesque Academicas* . Laudatur a Toppio in Bibliotheca Neapolitana , & Merchlino de Script. Med.

**HYACINTHUS AL TOMARIUS** Consentinus , in locum Alexandri Menghini , agere coepit de morbis Mulierum anno MDCLII. stipendio aureorum centum , tum Theoricam , tandemque Practicam Medicinam docuit , aucto stipendio ad aureos fere tercentos , ad annum usque MDCLXXVI.

**OCTAVIANUS CASTELLUS** Spoletinus in Philosophia , Medicina , Geometria non leviter versatus , docuit extra ordinem in Romano Gymnasio , uti Janus Nicius testatur . Deinde se ad Poesin , ac Musicam convertit , ac singulis annis , singulas & interdum binas populo fabulas dedit . Obiit anno MDCXLII. Janus in Pinac.

**MATTHIAS NALDUS** Senensis , Archiater Alexandri Papæ VII. stipendio aureorum sexcentorum Practicam Medicinam tractandam suscepit anno MDCLIV. una cum Fonseca , & Sinibaldo , deinde cum aliis usque ad annum MDCLXXVI. quo tempore ejus stipendum ad septingentos aureos pervenerat . Egit Protonemicum generali annis MDLX. MDLXII. MDLXVI. & MDCLVII. Scriptit *De Mundi universi amicitia , qua dissidentes Philosophorum opiniones conciliantur , & parantur ex re medica amicitia : In Aphorismos Hippocratis*. Merchlinus in additionibus ad Lindenium de Script. Med.

**JOANNES FRANCISCUS SINIBALDUS** Leonitanus , Filius Joannis Benedicti , Medicusqne Collegii , succedit Panarola , anno MDCLVI. agens de Simplicibus Medicamentis , feriatis diebus , stipendio aureorum centum , usque ad annum MDLXVII. In Catalogis Profesorum , & in

in Bibliotheca Mandosii dicitur Romanus , fortasse , quod Romæ natus sit . Pariter in Statutis Collegii Medicorum Urbis , Joannes Franciscus vocatur Romanus , simulque dicitur Filius Joannis Benedicti . Plures edidit libros , quos recensent Mandosius , & Merclinus , nempe : *Geneantrophia , sive de hominis generatione Decatouchon , ubi ex ordine quacumque ad humanæ generationis liturgiam , ejusdemque principia , organa , tempus , usum , modum , occasionem , voluptatem , aliasque omnes affectiones , quæ in Aphrodisiis accidere quoquo modo solent , atque possunt , dedita opera , plene , methodice , & jucunde pertractantur : Hippocratis Antiphon libri quinque : De morbis Puerorum . Hæc Merclinus tribuit Joanni Benedicto .*

CAROLUS VALESIUS Dubourgedius Burdegalensis , Professor Medicinæ Theoricæ ab anno MDCLVI . extra ordinem , stipendio centum & viginti aureorum , per annos quatuordecim , tum Ordinarius Professor Medicinæ usque ad annum MDCLXXXIX . quo tempore percipiebat aureos fere tercentos . Egit Protomedicum generalem anno MDCLXXIII . Editi : *Commentarii de peste , & de Exanthematibus : Aphorismi Prognostici Hippocratis in febribus acutis Commentariis illustrati .*

JOANNES TRULLUS Romanus , Medicus Collegii anno MDCLVII . Anatomicis , & Chirurgicis rebus operam dare cœpit , tum anno MDCLXX . docuit Theoricam Medicinam cum Valesio , deinde Practicam usque ad annum MDCC . & ejus stipendum excedebat aureos terecentos .

JOANNES BAPTISTA BENCUS ab Aquapendente , Professor Practicæ Medicinæ ab anno MDCLVII . extra ordinem , stipendio aureorum centum viginti , per annos quatuordecim . Fuit Protomedicus generalis anno Christi MDCLVIII .

MICHAEL ANGELUS CAPORIPA Romanus , ab anno MDCLVIII . Medicinam extra ordinem professus est per  
A a a in-

integros annos sex , hora maautina , stipendio aureorum  
viginti quinque .

PAULUS MANFREDUS Lucensis , eodem stipendio ,  
Professor Medicinæ extra ordinem ab anno MDCLXI I . per  
annos octo , deinde , aucto stipendio , successit Joanni  
Trullo in Chirurgicis , & Anatomicis rebus pertractan-  
dis , tandem simul cum Joanne Trullo docuit Theoricam  
Medicinam , usque ad annum MDCC . quo tempore ejus  
stipendum aureis quinquaginta supra ducentos pende-  
bat . E Collegio erat Medicorum Urbis . Edidit : *De  
nova & inaudita Medico - Chirurgica Observatione ,  
sanguinem transfundente de individuo in individuum ,  
prius in bruis , deinde in homine experta : Novæ circa  
aurem Observationes .* Linden de Script . Med.

LUDOVICUS BELINSANUS Lucensis , anno MDCLXVI .  
Professorem Medicinæ extra ordinem , stipendio aureo-  
rum sexaginta agere cœpit , atque in ea statione annos  
decem impedit . Egit Protomedicum generalem anno  
MDCLXV .

JACOBUS SINIBALDUS Romanus , anno MDCLXVII .  
Cathedram obtinuit Simplicium Medicamentorum , fe-  
riatis diebus , quo in munere , cum annos quatuorde-  
cim explevisset , traductus est ad Cathedram Theoricæ  
Medicinæ , quam hoc ineunte sæculo adhuc profitebatur ,  
stipendio ducentorum aureorum . Laudatur a Mandonio  
in Bibliotheca Romana , utpote cuius extant hæc Opera  
*Embrio Philosophicus , sive novum veteris Philosophie  
Rudimentum quatuordecim Propositionibus delineatum :  
Plantarum Metamorphosis : Lectio cum ostensione habita  
in Horto Medico Romano Sapientia : De Simplicium si-  
gnaturis extrinsecis Lectio alia : Dell'abuso de Vescato-  
rii Discorso .*

CÆSAR MACCHIATUS Firmanus , Medicus Christinæ  
Alexandræ Svecorum Reginæ , & Protomedicus desi-  
gnatus anno MDCLXXIV . postquam in Gymnasio aliquot  
an-

annis Philosophiam docuisset, Medicinæ Præticæ tradendæ operam dedit anno MDCLXX. stipendio aureorum ducentorum extra ordinem, per annos quatuor.

FLORIDUS SALVATORIUS Tiphernas, Canonicus Sancti Laurentii in Damaso, Medicus Clementis X. ex Pontificis Chirographo Cathedram Præticæ Medicinæ obtinuit anno MDCLXX. perceptique stipendum septingentorum fere aureorum, per annos fere triginta. Egit Protomedicu generalem annis MDCLXXIV. & MDCLXXV. Præclare meruit de Collegio Archiatrorum Urbis; hinc ei nuncupata sunt hujus Collegii Statuta typis commissa anno MDCLXXV. Ibi in epistola nuncupatoria laudatur Salvatorius, quod Hortum Medicum restituerit: *Tes sollicitius argente Romanus Janiculus novo jam titulo florescit in montem aureum, ex quo patefacta est illic explorandarum simplicium herbarum schola spatiofa, & fulcatim undique florida.* De eo Mandoſius.

THOMAS PETRUCCII Romanus, Medicinam Theoricam hausit a Joanne Francisco Sinibaldo, Præticam a Gabriele Fonseca, quam per aliquot annos publice docuit. Anno MDCLXXX. in publico certamine in Ecclesia S. Euſtachii novem defendit propositiones juxta ſententiam Empedoclis, ſumma cum laude. Edidit: *Spicilegium Anatomicum de ſtruſtura, & uſu capsularum renaſtum: Tractatum de Tarantulis Apulia: Tractatum de hominis generatione*, ubi novam tuetur de ſemine ſententiam. De eo Mandoſius in Bibl. Rom.

LUCAS ANTONIUS PORTIUS, Philosopher, Mathematicus, Medicus præclarissimus, in lucem venit anno MDXXXVII. in Oppido Pasitani prope Amalphim. Primum Neapoli claruit, tum in Urbe anno MDCLXX. per aliquot annos Medicinam e Cathedra docuit extra ordinem stipendio aureorum centum, & viginti. Mox per grata Italia, Germaniaque, ubique doctorum virorum familiaritate, & estimatione uſus, rcdiit Neapolim, pri-

mumque in Seminario Clericorum res Philosophicas tradidit, tum Anatomen in publico Gymnasio. Edidit Libellos, Dissertationes, Epistolasque doctissimas, nempe : *Del sorgimento de licori nelle fistole aperte d'ambidue gl'estremi, & intorno a molti corpi, che tocchino la loro superficie: De motu corporum: Erafstratus seve de sanguinis missione: De veteri Medicina: De generatione metallorum: De fontibus naturalibus: Fons Jovis, fons Solis, Padi fons, aliisque similes, quorum meminit Plinius: De militis in castris sanitate tuenda: De difficultate Medicina: De aere artificiali flamme, & animalibus mortifero: De rarefactionum natura: Opuscula, & fragmenta varia.* De ejus vita, laudibus, librisque videndus Hyacinthus Gimma in Elogiis Academicis Tom. I. & in Histor. Litter. Italie.

ROMULUS SPETIOLUS Firmanus, Archiater Alexandri Papæ VIII. stipendio aureorum centum, profiteri cœpit Medicinam extra ordinem anno MDCLXXV. quo in numeri annos exegit quadraginta, tuncque ejus stipendum aureos quadrigentos conficiebat. Medicum quoque egit, mortuo Macchiato, Christinæ Reginæ Svecorum. Fuit & Beneficiatus Basilicæ Vaticanæ, sacrificique iniciatus. Scriptus de miraculis B. Laurentii Justiniani. De eo Mandosius in Theatro Archiatrorum Summorum Pontificum.

JOANNES PHILIPPUS VIGNOLUS Romanus, Ordinis Minorum Strictæ Observantiae, & Cherubinus Colanellus, ejusdem Ordinis, Setinus, circa hæc tempora, Pontifice Innocentio XI. Rectore Federico Caccia indicandis in Horto Medico Stirpibus operam suam dabant. At in Gymnasio Jacobus Sinibaldus de Simplicibus Medicamentis differebat.

JOANNES BAPTISTA TRIUMPHETTUS Bononiensis, peritissimus rei herbarie, successit Sinibaldo in Cathedra Simplicium Medicamentorum, simulque in Horto Medi-

dico Herbas ipsas indicavit , anno MDCLXXXI . per annos triginta . Ejus summum stipendium aureos ducentos excedebat . Præclare meruit de Horto Medico , cui stirpes quamplures undique conquisitas addidit , & earum Catalogum edidit . Extant ejus duas Dissertationes habitæ in Horto Medico , quarum prima agit , ut *Medici omisssis minus utilibus inspectionibus Plantarum inquisitiones insectentur* . Hanc editis *Vindiciis veritatis* defendit a censura Marcelli Malpighii , qui illam accusaverat , quod , ut rei herbariæ notitiam extolleret , Anatomiam , & cætera Medica studia contempnsisset . Altera probat , *Viris etiam nobilibus valde expedire simplicium Medicamentorum notitiam possidere* . Edidit etiam *Observationes de Ortu & vegetatione Plantarum cum historia novarum plantarum iconibus illustrata* .

JOANNES MARIA LANCISIUS Romanus , Medicus præclarissimus , annis natus triginta , Anatomiam , Chirurgiamque profiteri cœpit anno MDCLXXXIV . in Romano Gymnasio , quam in Nocosomio S. Spiritus in Saxia , ubi Medicum agebat , diligentissime coluerat . Anno Christi MDCLXXXVIIII . Innocentius XI . eum Medicum Pontificium , Canonicumque Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso constituit , qua dignitate , mortuo Pontifice , se abdicavit . Innocentium XII . supremo morbo laborantem curavit . Collegio Cardinalium ad eligendum Clementem Papam XI . congregato a rebus Medicis fuit ; uti etiam Clementi XI . Summo Pontifici . Eadem Cardinales Alterius , & Spinula vices suas demandarunt in creandis Doctoribus Medicinæ , & Philosophiæ . Docuit in Gymnasio annis tredecim , vixit vero ad annum usque MCCXX . insigni sua Bibliotheca publico Nosocomio Sanctus Spiritus testamento relicta . Ejus Opera simul collecta edi curavit Petrus Asaltus Botanicae Professor , hoc titulo : *Joannis Mariae Lancisi Archiatri Pontificii , & intimi Cubicularii Opera , que hactenus prodierunt omnia ,*

nia, Dissertationibus nonnullis adhucdum ineditis locupletata, & ab ipso Auctore recognita, & emendata, quæ collegit, & in ordinem digesta Petrus Affaltus in Romano Archibylcæ Botanice Professor. Primo Tomo hæc Opera continentur: De subitanis mortibus libri duo: Dissertatione de nativis deque adventiis Romani cœli qualitatibus, cui accedit Historia Epidemie Rheumaticæ, quæ per hyemem anni MDCCIX. vagata est: De noxiis Paludum effluviis libri duo: Tomus secundus hæc Opera complectitur: Dissertatione historica de Bovilla peste ex Campania finibus anno MDCCIII. Latio importata, deque præsidiiis per Sanctissimum Patrem Clementem XI. Pon. Max. ad avertendam acris tabem, & annone caritatem opportune adhibitis, cui accedit consilium de Equorum Epidemia quæ Romæ graffata est anno MDCCXII. Dissertatione de recta Medicorum studiorum ratione instituendâ, habita ad novæ Academie Alumnos, & Medicinæ Tyrones in Archinosocomio S. Spiritus in Saxia: Humani corporis Anatomica synopsis: Epistola ad Joannem Baptista Bianchi de humorum secretionibus in genere, ac præcipue de bilis in hepate separatione: An acidum ex sanguine extrahibile queat: Epistola duc de triplici intestinorum Polypo: De Physiognomia: De se cogitantis animaliæ: De ortu, vegetatione, ac textura fungorum: De Plinianæ Villæ ruderibus: Forma ac methodus describenda morborum historia: Lucubratio de Virgine quadam Calliensi mirabiliter vexata symptomate: Anatomia per uso, e intelligentia del disegno ricercata non solo sugli ossi e muscoli del corpo umano, ma dimostrata ancora sulle statue più insigni di Roma: Dissertatione de ratione philosophandi in arte medica: Dissertatione epistolaris de Lumbrico lato: Dissertatione epistolare intorno all' epidemia de' Buoi: Ragionamento intorno all' epidemia de' Cavalli succeduta in Roma nella primavera del 1712. Tabulae Anatomicae Clar. Viri Bartholomai Eustachii.

Let-

*Lettere al Sig. Antonio Vallisnieri con la quale si ritratto alcuni suoi errori scorsi nel libro de noxiis Paludum effluviis : Michaelis Mercati Samminiatensis Metallotheca : Dissertatione de Vena sine pari : De structura usque gangliorum : Epistolæ duæ ad Joannem Morganum : Dissertatione epiphalaris de natura, & præfigio Diostarorum nautis in tempestate apparentium . Lancisi vitam edidit Crescimbenius . Laudatur a Niceronio in vita virorum illustrium , & in Dictionario Morerii postremæ editionis , & Madosio in Theatro Archiatr. Pontif.*

**GEORGII BAGLIVI** Liciensis , celeberrimi nominis Medicus , anno MDCXCV . Cathedram Chirurgiæ , & Anatomiae , in qua Lancisius federat , occupavit . Philosophiæ , ac Medicinæ operam dederat in Gymnasiis Salernitano , Neapolitano , Bononiensi , ubi Malpighium audiverat . In Urbe estimationem , ac benevolentiam omnium sibi conciliavit , præsertim Severoli , & Ciampini , in cujus Academia Physico-Mathematica locum habuit . Editis libris , ejus fama longe , lateque diffusa est , ut illum Clarissimæ Societates Londinensis , & Imperialis socium adsciverint in locum Malpighii . Sed florentem ætate triginta octo annorum , & doctrina , magno cum rei Medicæ damno , mors abstulit , anno MDCCVII . uti legitur in Fastis Arcadum defunctorum . Ejus libri pluries , variisque in Europæ locis , typis editi sunt , præsertim anno MDCXX . Lugduni , in Tomos sex distributi . Illorum vero argumenta haç sunt : *De praxi Medica : De fibra motrice & morbofa : Canones de Medicina solidorum : De progressione Romani terræmotus : De syste- mate , & usu motus solidorum in corpore animato : De vegetatione lapidum : De analogismo circulationis maris ad analogiam sanguinis : De anatome , morbi , & effe- ctibus Tarantulæ : De usu & abusu Viscantium : De observationibus anatomicis , & practicis : De Theorica Me-*

*Medica : De respiratione & somno : De circulatione sanguinis in Testudine , ejusdemque cordis anatome : De morbis saliva , bilis , & sanguinis : Commentarii de Statistica Medicina Aphorismorum Sandorii : Epistola . Plura de ejus laudibus habet Gimma in Historia Litteraria , & Pappadopoli de Alumnis Gymnasi Patavini , quo teste , Baglivus dicebatur Romanus Hippocrates .*

LUCAS TOZZIUS e Frignano prope Aversam , in Philosophicis , Medicisque rebus nulli secundus , lucem aspergit anno MDCXXXVIII . primumque Neapolitani Gymnasi Cathedras ascendit Mathefeos , & Medicinæ , ut vices suppleret Thomæ Cornelii , tum Andreae Gomezii Protomedici generalis . Deinde anno MDXCIV . inito certamine , Cathedram Institutionum Medicarum , mox primariam Medicinæ obtinuit , ac sepe differuit simul de rebus Physicis , Astronomicis , Mathematicis , Medicisque . Sed anno sequente , illum Innocentius XII . Romam accersivit , Medicum suum esse jussit , & publicum Professorem Practicæ Medicinæ , stipendio sexcentorum aureorum . Eundem , Innocentio defuncto , Carolus II . Rex Hispaniarum sibi esse a rebus Medicis decreverat , jamque ille Mediolanum pervenerat , profecturus in Hispaniam , nisi Rex vivis excessisset . Quare rediit ad patrii Gymnasi Cathedram , ubi plurima , eaque doctissima in lucem emisit , quæ recenset Hyacinthus Gimma in Elogiis Academicis , ubi Tozzii vitam describit , obiitque Protomedicus Regni , anno Domini MDCCXVI . Ejus extant : *Recondita naturæ opera jam detecta , ubi circa quatuor casus observati Cometæ anno 1664 . Astronomico physice differuntur . Opera Physico Medicæ in quatuor Tomos distributa : Horum primus Theoricam , & Practicam Medicinam expendens , summa brevitate , & doctrina , plurimos Tractatus complectitur . Reliqui Tomi tres Commentaria complectuntur in libros Aphorismorum Hippocratis . Scripsisse etiam dicitur*

tur a Gimma Comment. in artem medicinalem Galeni: De Terramotu: De anima Mundi: De morbis puerorum & mulierum. Trigonometria absque tabulis sinus tangentium, & secantium ad primum reducta, & resoluta. Plura de eo Gimma, & Tomo 1. Arcadum illustr. & Mandosius in Theatro Archiatrorum Pontificiorum.

ALEXANDER PASCUS Perusinus, e patrio Gymnasio, ubi Philosophiam annis decem docuerat, a Clemente XI. Pontifice, anno MDCCCI. ad Cathedram Practicæ Medicinæ in Romano Gymnasio accessitus est. In Collegium Archiatrorum Urbis adscitus, electus est Medicus generalis annis MDCCXXI. MDCCXXVI. MDCCXXVIII. MDCCXXXII. MDCCXXXVI. eique commissæ vices Cardinalis Camerarii in constituendis Doctoribus Medicinæ, & Philosophia. Cardinalibus ad eligendum Clementem Papam XII. in Conclavi degentibus fuit a rebus Medicis. Ejus sententiam Sacra Congregatio Rituum sâpe consuevit expetere, cum agebatur de prodigiosis ægrorum curationibus per patratissimorum invocatione, qui in Sanctorum numerum sunt referendi. Quo nomine, non senzal commendatur a doctissimo LAMBERTINO, nunc Gloriosissimo BENEDICTO XIV. in libris de Canonizazione Sanctorum. Eundem laudat Gimma in Histor. Litter. Italæ. Hoc anno MDCCLI. rude donatus est; sed jam pluribus abhinc annis, cestaverat a Scholis. Multa edidit Etrusco sermone, eundemque Clar. Bergantinius Teatinus recenset inter Scriptores probatissimos Etrusci sermonis: *Il Corpo umano*: est is Tractatus Anatomicus pluries typis commissus. *Trattato delle febri*: Nuovo metodo per introdursi ad imitatione de Geometri con ordine, chiarezza, e brevità nelle più sottili questioni di Filosofia Metafisiche, Logiche, Morali, e Fisiche: Osservazioni Teoriche, e Pratiche di Medicina: Della natura de nostri pensieri, e della maniera, con cui s'esprimano: Saggio di Logistica: Del moto, che ne' mobili si rinnova:

B b b fonde

fonde per impulso esteriore , Trattato Fisico Matematico: Del moto , che ne mobili si rinconde in virtù di loro elastica potenza , Trattato Fisico Matematico: Risposte ad alcuni consulti : De Homine Tomi tres , quibus Theoria , Praxisque totius Medicinæ continetur .

MICHAEL ANGELUS PAULI Pisaurensis , anno MDCCV . Professor Practicæ Medicinæ hora vespertina simul cum Spetiolo , & Pasculo , per annos fere viginti . Clementis XI . Summi Pontificis Medicum egit , ac Protomedicum generale annis MDCCXII . MDCCXVI . MDCCXIX . & MDCCXXII .

ORUNTIUS GULIELMUS ARNO de Mandurio Professor Medicinæ Theoricæ , anno Domini MDCCIX . Inter Archiatros Urbis locum obtinuit .

PETRUS ASSALTUS Firmanus successit Triumphetto in Cathedra Simplicium Medicamentorum , anno MDCCX . sed post annos decem ad Cathedram transit Theoricæ Medicinæ . Plurimum excelluit in rerum Medicarum , præsertim Botanicarum peritia ; ac sæpe rogatus sententiam dixit , an naturæ viribus prodigiosa quædam perpetrata , ab his , qui in Sanctorum numerum sunt referendi , possint adscribi ; hæcque illius Judicia typis edita sunt . Metallothecam Michaelis Mercati a Lancisio evulgatam notis illustravit .

JOANNES ANTONIUS VULPIUS Asculanus , e Collegio Archiatriorum Urbis , anno MDCCXX . Professor Simplicium Medicamentorum , isque herbas indicabat in Horto Medico , tum Theoricam Medicinam docuit .

FRANCISCUS SOLDATUS Romanus , vices Romuli Spetioli supplevit in Cathedra Practicæ Medicinæ anno Christi MDCCX . tum Cathedram hanc ipsam obtinuit , docuitque usque ad hunc annum MDCL . cum supremum obiit .

ANGELUS CHELLINUS Bononiensis Professor Chirurgiæ , & Anatomiaæ , ab anno MDCCXVIII . per annos octo .

NICOLAUS MICHELANGELO de Rocca Contrada Se-nogal-

nogalliensis Diœcesis, e Collegio Archiatrorum, Professor Præticæ Medicinæ ab anno MDCCXII. obtinuit vacationem muneris post exactos in munere publico viginti sex annos.

RAIMUNDUS TAROZZIUS Romanus Professor Theoricæ Medicinæ ab anno MDCCXXIV. clari nominis in Urbe fuit. Edidit Dissertationes plures, quibus ad examen revocantur prodigia nonnulla a piis viris perpetrata, an naturæ viribus occultis, vel nonnisi Divina virtute edi potuerint. Anno MDCCXLII. Protomedici officio functus est, obiitque anno altero.

ANTONIUS COCCINUS Hernicus Chirurgiam, & Anatomen pertractavit ab anno MDCEXXVI. perque annos duos supra viginti professoris est. Edidit Lectiones quasdam Anatomicas, Dissertationem de usu Corticis Chineæ, & Judicia quædam de Sanctorum miraculis. Obiit anno MDCCXLVIII.

COSMUS GRILLI Messanensis, Medicus Collegii, primo de Simplicibus Medicamentis, herbisque in Horto Medico indicandis agere coepit anno MDCCXXVII. tum ad Cathedram transit Medicinæ Præticæ, eamque sedem nunc temporis obtinet.

MARCUS ANGELUS MARCANGELI Sabinensis, Medicus Collegii, diu egit Professorem supra numerum, nunc vero Cathedram obtinet Institutionum Theoricæ Medicinæ, atque annis tribus supra viginti professoris est.

JOSEPH DE PANICIS Montoriensis, anno MDCCXLV. ut Professor supra numerum agebat de causis morborum, deinde Cathedram Botanicæ ascendit, obiitque anno MDCCXLVII. cum e Collegio esset Medicorum Urbis.

FRANCISCUS AURELIUS GINNANESCHI Senensis anno MDCCXLII. vices obire coepit Alexandri Pasculi Præticæ Medicinæ Professoris, cuius etiam sedem in Collegio Archiatrorum Urbis paucos post annos occupavit. Anno MDCCXLVI. cum Botanicæ Professor infirma valetudi-

laboraret, hoc etiam munere fungi jussus est; tum sequente anno, hanc ipsam Botanicæ Cathedram accepit, simulque egit de Practica Medicina, hora vespertina, deque rebus Botanicis hora matutina, usque ad hunc annum MDCCCL, cum Alexander Pasculus rude donatus est, alterque ei in Cathedra Practicæ Medicinæ subrogatus,

NATALIS SALICETUS e Nebio in Corsica, e Collegio Archiatrorum, instituto certamine, anno MDCCXLVIII. adlectus est, qui Chirurgiam, Anatomenque in Gymnasio pertractaret, eoque munere nunc temporis fungitur.

JOANNES FRANCISCUS MARATTI Romanus, Abbas Congregationis Vallisumbrosæ Professor Botanicæ Practicæ, qui nempe in Horto Medico Stirpium nomina, & characteres indicat, ab anno MDCCXLVI 111.

ALOYSIUS PHILIPPUS GERALDUS Ferrariensis, primus in Romano Gymnasio Professor Chemiæ ab anno Christi MDCCXL IX.

JOANNES LAURENTIUS GUARNIERI Senensis Medicus Collegii, ex certamine obtinuit Cathedram Medicinæ Practicæ, die 23. Martii anno MDCCLI.

JOANNES BAPTISTA PAULINUS Sabinus ex eodem certamine Professor Theoricae Medicinæ.

SIGISMUNDUS TONCI Senensis ex eodem certamine adlectus est Professor supra numerum.

## C A P U T I V.

## P R O F E S S O R E S M A T H E M A T I C Æ .



ICOLAUS COPERNICUS Thorunii Prussiae in lucem editus anno MCDLXXII. domi Latinis, Græcisque Litteris cruditus, in Academia Cracoviensi Philosophicis, Medicis, & Mathematicis disciplinis instructus, annum agens vigesimum tertium se in Italiani contulit, primumque Bononiae pedem fixit, ubi Dominico Mariæ Ferrarensi publico Astronomia Professori, & discipulus, & in Astronomicis observationibus adjutor fuit. Romam deinde veniens, circa finem saeculi decimi quinti, constitutus est publicus Mathematicarum rerum in Gymnasio Professor, ubi & observationes aliquot Astronomicas absolvit circa annum MD. Reversus post aliquot annos in patriam, adscriptus est Collegio Canonicorum Ecclesiae Cathedralis Fravenburgii ad Vistulæ oram siti; ubi totus Astronomia incubuit, Opusque perfecit sex libris distinctum *de Orbium cœlestium revolutionibus*, quibus totam Astronomiam complexus est, atque Paulo III. Pontifici nuncupavit. Prodiit hoc Opus Norimbergæ anno MDXLIII. eodemque anno die 24. Maii Copernicus paulo post, quam operis editi exemplum accepisset, sanguinis profluvio extinctus est, sepultusque in Ecclesia Cathedrali Warmiensi. Ejus vitam Gassendus conscripsit.

JOANNES TAISNERUS Hannonius, Jurisconsultus, Philosophus, Medicus, Mathematicus præclarissimus, in variis Italiae Academiis, præfertim vero Ferrariae, & Romæ res Mathematicas e Cathedra docuit, uti ipse met narrat in prefatione libri de usu Sphæræ materialis. Et Ghilinus in Theatro Litteratorum testis est docentem

in

Scholis Urbis habuisse tercentos Auditores . Idipsum testatur Thomassinus in elogiis doctorum virorum scribens de Taisnero : *Romæ, & Ferraria hospes Mathematicus publice cum doceret, audientium corona sapiebatur, quos etiam privatis in ædibus, iisdem artibus erudiebat.* Caroli V. Regiam prolem litteris instituit, eundemque Imperatorem in Africam ad bellum proficiscentem in Tunetana expeditione fecutus est, pluraque itinera egit per Asiam, Africam, Europam, uti ipsem narrat in laudata præfatione . Cum in Sicilia versaretur novam navis majoris constructionem invenisse dicitur . Tandem urgente ætate, Coloniae pedem fixit, fuitque præfectus Musicæ Archiepiscopi Joannis Gebhardi, ibi & Chiromantiam, cui erat addictus, docuit . Libri ab eo plures editi : *De motu continuo adversus Philosophum : De natura magnetis, & de navigandi usu : Opus Mathematicum libris octo descriptum : De annuli Sphærici fabrica libri tres : De usu Sphærae materialis : De proportione motuum localium contra Aristotelem : Astrologiæ judiciariæ Isagoge : De motu celeberrimo hæc tenus incognito . Obiit senex in patria . De eo Ghilinus, Thomassinus, Bayle, Veidlerus, Niceronius .*

RODERICUM Lusitanum, insignem Mathematicum, Professoremque in Gymnasio Romano memorat Joannes Pierius Valerianus in libro de infelicitate Litteratorum his verbis : *Rodericus Lusitanus summæ juvenis eruditissimus Mathematicarum scientiarum, quas non ut multæ barbare, sed vel Græce, vel Latine idque castigatissime profitebatur, miræ prorsus in docendo dexteritatis, & diligentia, is Egidium Cardinalem in Hispaniis natus, qui magnis de rebus ad Carolum Imperatorem pro Christiana pietate missus fuerat, rariissimam homini eruditissimum, & sapientiam admiratus, eum in Italiam secutus, cum Romæ doctrinam suam propaleasset, eruditorum omnium concursu frequentari coepit, mox rebus tunc florenti-*

rentibus Romana Cathedra honestatus in ea incidit tempora, quæ omnium calamitosissima semper appellabantur, a latronibus enim Roma & vastatoribus male habitus, in eo juventutis flore pestilentia, quæ statim in cladem illam incubuit, fuit absumptus.

ANTONIUS MARIA PACIUS Mathematicæ Professor, Pio V. Pontifice, Rectore Camillo Perusco Episcopo Alatrinio, anno MDLXVII. stipendio centum aureorum. In antiquis Catalogis Professorum sub Paulo III. Julio III. Pio IV. desideratur Mathematicæ Professor, quamvis tradenda Philosophia plurimi additi legantur, usque ad memoratum annum, cum primum restituta videtur sedes in Gymnasio Romano Mathematicis Disciplinis.

JOANNES BAPTISTA RAIMUNDUS Professor Matheseos sub Gregorio XIII. Pontifice, Rectore Cæfare de Grassis, Sacri Palatii Apostolici Causarum Auditore, anno Christi MDLXXVI. stipendio aureorum quinquaginta.

JOANNES PETRUS POMERIUS Hispanus Mathesim profitebatur anno MDLXXXII. Gregorio XIII. Pontifice, Rectore Cæfare de Grassis, stipendio aureorum centum.

MAURITIUS BRESIUS Grationopolitanus, Rhetoriam, & Mathematicam in Gymnasio profitebatnr anno Christi MDLXXXVII. Sixto V. Pontifice. Fuit Mathematicum Professor Regius atque Rameus, hoc est e Collegio Parisiensi Mathematicorum, quod Petrus Ramus instituit, & cui annum vextigal quingentarum librarum e facultatibus suis attribuit. Edidit *Libros quatuor metrices astronomicae*, quibus Trigonometriam sphæricam in usum Astronomia exponit, uti testatur Veidlerus Hist. Astron. Cap. 14. num. 119.

JACOBUS MARCHESETTUS Pisaurensis, Mathesin in Gymnasio docere cœpit anno MDXC I. Clemente VIII. Pontifice, Rectore Bernardino Biscia, stipendio aureorum centum, exactisque in hoc munere annis octo, Rhetoricae præcepta tradidit usque ad annum Christi MDCV.  
eique

eique pro suo honorario solvebantur aurei tercenti.

LUCAS VALERIUS Romanus, anno MDC. tum Græcam Linguam hora vespertina, tum feriatis diebus Mathematicam, stipendio aureorum centum & quinquaginta profitebatur. Sed anno MDCIII. Moralem Philosophiam, simulque Mathesin e Cathedra docebat, duplique hoc munere functus est, salario aureorum tercentum, usque ad annum MDCXVII. quum vivis excessit. Ejus in Mathematicis disciplinis peritia magnis laudibus commendatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, & Prospero Mandosio in Bibliotheca Romana, qui referunt Valerium a præclarissimo Galilæo appellatum Archimedem sui ævi. Edidit egregium librum *De Centro Gravitationis solidorum*: aliumque non minori laude dignum: *De Quadratura Parabolæ persimplex falsum*.

FABRITIUS COCCANARIUS Tiburtinus Valerio succedit in Cathedra Mathematicæ usque ad annum MDCXXII. stipendio aureorum sexaginta.

ANDREAS ARGOLUS de Taleacotio in Neapolitano Regno, Medicus, & Mathematicus celeberrimus, per annos sex in hac Gymnasi Romani Cathedra sedit, sub Gregorio XV. & Urbano VIII. tum ad Patavinias Cathedras commigravit, ubi a Senatu Veneto, Equestri Ordine, & magno stipendio, donatus est. Præsertim in Astronomicis Rebus maxime excelluit, atque claruit, uti sequentes doctissimi Libri ab eo editi plane testantur: *Tabulae primi mobilis, quibus veterum reiectis prolixitatibus, directiones facillime componuntur: Ephemerides ad longitudinem Almae Urbis ab anno MDCXXI:ad annum MDCXL. ex Pruneticis tabulis suppunctatæ: Astronomicorum libri tres: nova cælestium motuum Ephemerides ad longitudinem Almae Urbis Romæ, ab anno MDCXX. ad MDCXL. ex Pruneticis tabulis suppunctatæ: Isagoge & Canones absolutissimi præcepta omnia Astrologic compleßentes: Problemata Astronomica: De diebus*

bus Criticis. Scriptit deinde hæc alia : *Tabula secundorum mobilium* : *Præctica Medicinalis* : *De novis stellis nostro ævo genitis, aliisque phænomenis* : *Commentaria in libros quatuor Ptolomæi cum textu Græco, & Latino* : *Ephemerides Tychonicae ab anno MDLXXX. ad MDCXX.* & ab MDCXX. ad MDCXL. *Ephemerides Coperniceæ ab anno MDCXL. ad MDCLX.* *Catholicae & probatae Astronomicæ epitome* : *Pantofion sphæricum* : *Ptolomæus parvus*. Horum nonnulla in lucem minime venerunt. Sed Veidlerus in Historia Astronomiæ Cap. xv. §. xxxv. testis est Ephemerides Tychonicas editas tribus tomis Lugduni anno MDCLIX. in quorum primo agit Argolus de partitione Sphæræ, de systemate suo de planetis, & eorum passionibus; in altero, de anni revolutionibus, aeris, & temporis mutationibus, præceptis in Medicina, agricultura, & nautica observandis; in tertio, de signorum Zodiaci qualitate, & divisione, item dominio supra loca orbis, quibus tabulas domorum subne&t. Eodem Veidlero teste, prodiit anno MDCXLIV. Patavii, *Pandosium sphæricum*, in quo singula in elementaribus regionibus, & ætherea mathematice pertractantur. Obiit anno MDCLVI. Patavii, ætatis suæ octagesimo nono, ejusque nomen celebratur a Crasso in elogiis doctorum viorum, Ghilino in Theatro Litteratorum, Veidlero in Historia Astronomiæ, Pappadopoli in Historia Gymnasi Patavini. Omisum a Toppio restituit Bibliothecæ Neapolitanæ Nicodemus in additionibus, ubi tamen cum Ghilino dicit Argolum obiisse anno MDCL.

BENEDICTUS CASTELLUS Brixiensis, Monachus Ordinis S. Benedicti, in Mathematicis rebus versatissimus subrogatus est Argolo, anno MDCXXVIIII. stipendio aureorum centum, & quinquaginta, quod deinde auctum est ad aureos ducentos, usque ad annum MDCXLIII. Antequam ad Scholas Urbis accederet, Mathesin annis tredecim in Gymnasio Pisano docuit; & Florentiæ pluri-

mos nobiles adolescentes , ipsumque Laurentium Medicum Mathematicis Disciplinis instituit , Bonaventuram Cavalerium ex Ordine Jesuorum celebrem Mathematicae Professorem in Gymnasio Bononiensi, discipulum habuit . A Galileo in suis epistolis celebratur , diciturque primus invenisse modum inspiciendi in Charta maculas Solares Tubo optico ad Solem verso . Nonnulla quoque primus detexit , observavitque circa aquarum , & fluminum cursum . Edidit: *Risposta all'opposizione di Ludovico delle Colombe , e di Vincenzo di Grazia contra al Trattato di Galileo Galilei delle cose , che stanno sul l'acqua , o che in quella si muovono: Dimostrazioni Geometriche della natura dell'acque: Opuscoli Filosofici: Misura dell'acqua corrente . De Castello Ghilinus in Theatro Litteratorum .*

ANTONIUS SANCTINIUS Lucensis Clericus Regulatis Congregationis Sommaschæ Professor Mathematicæ ab anno MDCXLIII. usque ad annum MDCLXII. stipendio aureorunt viginti supra centum . Ejus extant : *Eclides restitutus: Inclinationum Appendix , seu Geometricæ Parergon: Problema vindicatum : De Circuli quadratura .*

JOANNES DOMINICUS ROCCAMORA Neritonensis , Abbas Ordinis S. Benedicti Congregationis Sylvestrinæ in Sanctinii locum subrogatus , Mathesin pertractavit ad annum usque MDCLXXXV. cum supremum diem obiit . Edidit: *Cifre dell'Eucaristia ciò dì quel libro , che fù discritto dall'Agnello di ventiquattro Vecchioni dell'Apocalisse spiegate in ventiquattro discorsi: De eo Diar. Lit. 1671.*

VITALIS JORDANUS Bituntinus , magnum inter Mathematicos nomen assequutus est . In lucem venerat anno MDXXXIII. atque Tarenti uxorem duxerat , e qua filium suscepit , cum , nece hominis perpetrata , agens decimum nonum annum , Venetias primum , mox Romanam aufugit , diuque stipendum meruit inter Pontificios milites clasiarios subInnocentio X. & Alexander

dro VII. confectis pluribus in Orientem maritimis itineribus. Id dum ageret, præfetus rationibus classiariorum, occasio homini oblata est Arithmeticis rebus se dari, Claviisque Arithmeticam evolvendi, quam a Graeco Presbytero accepit. Quare Mathematicarum rerum amore captus, ut his totus vacaret, ubi ipse ad Urbem rediit, petuit, obtinuitque, ut inter milites præsidarios Arcis Urbis adscriberetur; eaque in statione, diu, multumque, assidua Vietæ, Euclidis, & aliorum librorum lectione, doctorum quoque virorum consilio, & familiaritate, in Mathematicis Disciplinis assequendis versatus est, dejectoque militari cingulo, cum anno Christi MDCLXII. a pluribus viris doctis Academia *Symposacorum* in Urbe conflata esset, Jordanus in his conventibus tantam sibi famam, estimationemque comparavit, ut jam plurimi nobiles ad eum audiendum domi suæ docentem confluxerint. Hinc illum Christina Svecorum Regina litterarum, ac litteratorum amantissima, Mathematicum suum esse jussit, stipendioque donavit. Eundem anno MDCLXIV. cum Ludovicus XIV. Gallorum Rex Sapientissimus decrevit in Urbe Academiam excitari, in qua Galli juvenes Picturæ, & Sculpturæ artibus instituerentur, horum in rebus Mathematicis Magistrum elegerunt. Sed & Clemens X. Jordanum in Arce Urbis, reque militari Architectum constituit. Tum anno Christi MDCLXXXV. successor datus est Roccamoræ in Cathedra Mathematicæ, cumque munus publicum auspicaretur, in magno doctorum virorum conventu distinxit, quam civili vita utiles, necessariæque sint Mathematicæ Disciplinae. Et ut auditores suos, quos magno in numero habuit, diligentius efformaret, eosdem domi, statis horis instituebat. Claruit in Arcadum Academia, aliaque Physico-Mathematica, quam Clarissimus Ciampinus suis in ædibus exceperat; ubi, excitata quæstione de motu gravium, Jordanus Galilei sententia adhæsit, edita Dis-

sertatione: *De componendis Gravium momentis*, quam Buratto Rectori Gymnasi Romani nuncupavit. Eamdemque sententiam comprobavit, edito libro, cui titulus: *Fundamentum doctrinæ motus Gravium*. Anno Christi MDCC. cum ageretur de emendatione Kalendarii Gregoriani, deque ea re Clarissimus Cassinus suam dixisset sententiam, atque Clemens XI. Congregationem decrevisset huic negotio examinando incumbere, cui Cardinalem Norisium præfecit, Jordanus, simul cum peritissimis Mathematicis Blanchinio, & Quarteronio in eam adscitus est, atque scripto probavit, facile incommoda omnia, quæ in annorum suppuratione occurrabant tolli posse, quin Gregorianum Kalendarium e medio tolleretur. Lucæ Antonii Portii, viri doctissimi sententiam in libro *De motu Corporum*, adhærens ipse Galilei sententia, edita ad *Hyacinthum Christophorum epistola*, impugnavit; uti etiam Guidonem Grandium, celeberrimum Mathematicum, edito scripto, cui titulus: *Galilei lemma circa Gravium momenta*. Sed emeritum Professorem, natum annis LXXVII. mors abstulit anno Christi MDCCXI. die 3. Novembris, tumulatumque habet Ecclesia S. Laurentii in Damaso. Scripsit de omnibus fere Mathematicæ partibus, uti testatur Cæsar Bigolotti in ejus vita edita a Crescimbenio inter illustrium Arcadum vitas. At ex his quæ publicam lucem aspexere, præcipua sunt: *Euclides restitutus*: *Fundamentum doctrinæ motus gravium*: *Uso, & abuso dell' Analitica speciosa*: & alia nonnulla. Jordani gesta, & scripta fuse narrantur Tom. III. de Vitis Arcadum; illiusque cum laude mentio fit in Dictionario Morerii postremæ editionis, & in vitis virorum illustrium, auctore Niceronio.

Dominicus QUARTERONUS Messanensis, clari nomini Mathematicus, ab anno MDCCXIII. publice in Scholis Urbis profiteri cœpit simul cum Jordano, tamquam Professor supra numerum, cui mox successit. De quo hæc

hæc Mongitorius in Appendice prima ad Bibliothecam Siculam. Dominicus Quarteronus Messanensis, Mathematices Professor doctissimus, eruditione, & doctrina insignis. Romæ, ubi diu inclaruit, ac adhuc superstes non inglorius vivit, sui opinionem apud litteratos prolatavit, ac necessitudinem cum doctioribus init. In Academia Physico-Mathematica, quam anno MDCLXXVII. Romæ excitaverat egregius Vir Joannes Justinus Ciampinus adscriptus, eximias ingenii dotes patefecit. In eruditissima Litteratorum Congregatione, quam singulis diebus, vespertino tempore habebat in ædibus suis vir clarissimus Marcellus Severolus, non ultimum obtinuit locum. Anno MDCXCII. in Arcadum Academiam exceptus, multiplicè eruditione, ac gravioribus disciplinis ornatus, estimationem promeruit summam. Edidit: *Responsiones ad sexdecim Anonymi Assertiones ad Calendarii Ecclesiastici emendationem pertinentes.* Obiit anno MDCCXXXVI. cum aureos viginti supra ducentos percipiebat.

DIDACUS REVILLAS Mediolanensis, Abbas Congregationis S. Hieronymi de Lombardia, ab anno MDCXXXVI. publicus in Romano Gymnasio Professor Mathematicarum rerum. Obiit anno MDCCXLVI.

CÆSAREUS POZZI Bononiensis, Monachus Olivetanus Congregationis, discipulus celeberrimi Eustachii Manfredi, & Clarissimi Ramiri Rampinelli ex eadem Olivetana Congregatione Professoris Matheos in Ticinensi Gymnasio, datus est Coadjutor Didaco Revillas anno MDCCXLIIII. cui e vivis ablato post annos tres succedit in Mathematica Cathedra. Matheos elementa pertractat; prælo mox datus: *Institutiones Arithmeticae, Algebrae, Geometriae Planae, atque Solidæ, Trigonometriae, & Sectionum Conicarum ad usum Archigymnosi Urbis:* tum etiam vitam Eustachii Manfredi.

THOMAS LE SEUR Gallus, Ordinis Minimorum Sancti Fran-

Francisci de Paula , alter Mathematica Professor juxta Constitutionem SS. Benedicti XIV. *Quanta Republica commoda* , de qua egimus Cap. X. §. iv. hujus libri , Cathedram Matheos asseditus est, anno MDCCXLIX. Is etiam in Collegio de Propaganda Fide Moralem Theologiam edocet . Philosophiam Isaaci Neutoni simul cum Francisco Jacquierio auxit notissimis , & præclarissimis *Commentariis* . Quæ ab universa Republica Litteraria magno cum plausu excepta sunt ; præsertim a Lipsiensibus viris doctis , qui in Actis Eruditorum anni MDCCXLII . plurimum commendant horum doctissimorum Patrum egregiam operam , quod nulla rei difficultate deterriti tantum Philosophum explanaverint , & nullum paulo difficiliorem Neutoni locum intactum reliquerint .

## C A P U T V.

## PROFESSORES LINGUARUM ORIENTALIUM.



MANUEL CHRYSORAS patria Byzantinus, gente Romanus, a Joanne Paleologo Græcorum Imperatore missus in Italiam anno MCCCCLXXXVIII. causa implorandi a Christianis Principibus auxilii ad reprimendum Bajazethum Imperatorem Turcarum, auctor fuit revocandi, restituendique in Occidente cognitionem Linguae Græcae, & lectionem Græcorum per annos septingentes neglectam. Docuit Venetiis primum, mox Florentia, tum Romæ, fortasse sub Innocentio VII. qui restituens Gymnasium Romanum testatus est peritissimum Græcae Linguae Professorem illuc se accersivisse, denique Ticini, usque ad annum MCDXIV. cum obiit Constantia, quo venerat causa visendi Concilii. Huic communni Scriptorum consensu adscribitur gloria restituta in Occidente Græcae litteraturæ; & quamvis Philosophum egisse non legatur, tamen, uti observat Brucherus in Historia Philosophiæ, dubitandum non est, quin more gentis suæ, apud quam usque ad captam Constantinopolim viguit Philosophia, Græcanicæ quoque Philosophiæ præcepta discipulis tradiderit, Italisque Græcorum Philosophorum, Aristotelis præsertim, & Platonis studium commendaverit. Laudatur a Jovio in elogiis, Volaterano in Antropol. Bruchero in Hist. Phil. Spondano in Annal. Oudino de Script. Eccles. Morerio in Diction.

JOANNES LASCARES Græcus nobilissimus, atque doctissimus, e patria profugus exceptus est a Laurentio Medicco, qui cum teneretur studio perficiendæ nobilissimæ Bibliotheca, illum bis in Græciam Legatum misit ad Bajaze-

jazethum Imperatorem, ad conquirenda undique volumina, & in Italiani adsportanda, cui barbarus Princeps minime desuit. Deinde in Galliam abiit, Legatumque egit Ludovici Regis apud Venetos; tum Romanam venit Leone Pontifice, cuius benevolentia jam pridem utebatur, atque ibi Græcas Litteras publice docuit, & no-nagenarius fere senex, articulari morbo deformatus obiit sepultus in Ecclesia S. Agathæ supra Suburram. Jovius in elogiis, Pappadopolus de Gymn. Patav.

BASILIUS CHALCONDYLES filius Demetrii, qui Leonem X. Græcis litteris instituerat, ab eodem Pontifice constitutus est Græcarum Litterarum Professor in Gymnasio Romano, uti testatur Jovius tum in vita Leonis X. tum in elogio Demetrii parentis, ubi loquens de hujus filiis, ait: *Basilius mira ingenii indole, evocante Leone, ut in Gymnasio Romano juventutem doceret, paucis mensibus ex lenta febre contabuit.* Decessit annum vi- gesimum quartum agens, anno MDXIIII. Memoratur a Valeriano in libro de infelicitate Litteratorum, & Pe- tro Angelo Spera Lib. 4. de Nobil. Profes. Gram.

FEDERICUS MANDOSIUS publicus in Urbe Græcarum Litterarum Professor nominatur a Baronio Tomo 4. Annalium, ad an. 362. pag. 67. ubi refert se ab eo acce- pisse epistolam Juliani ad Bostrenos contra Titum Epi- scopum.

NICOLAUS MAJORANUS Professor Græci sermonis sub Paulo III. & Julio III. Rectore Camillo Perusco Episco- po Alatrino. Is e Malpignano in Provincia Hydruntina, Græcæ, & Latinæ eruditio[n]is scientissimus, electus est Episcopus Melphitensis anno MDCCXLIII. sed post annos tres se abdicavit, eique in Episcopatu succedit Majora- nus de Majoranis fratris filius. Præfuerat Vaticanæ Bi- bliotheçæ. De eo Ughellus in Ital. Sacra, Toppius in Bibl. Neap. & Spera lib. 3. de Nobil. Profes. Gram.

JOANNES BAPTISTA GABBIA Veronensis, stipendio aureo-

aureorum centum, Græcam Linguam docuit sub Pio IV. Pio V. Gregorio XIII. usque ad annum MDLXXXII. quo anno tercentos aureos percipiebat. Laudatur a Panvinio in libro de viris illustribus Veronensisibus, ac dicitur peritissimus Græci, Hebraici, Latinique sermonis, in Mathematicis, ac Philosophicis rebus versatus, quodque Sophoclis Tragœdias vetterit in Latinum, & Zosimi Historiani in Italicum sermonem, Psalmosque nonnullos ex Hebræo in Latinum.

DURANDUS PILOTIUS Medicinam, Græcamque Grammaticam profitebatur sub Julio III. Pio IV. Pio V. usque ad annum MDLXVII. tuneque aurei nonaginta ei solvebantur.

Julius MARCELLUS Professor Hebraicæ Linguæ sub Pio IV. Pio V. & Gregorio XIII. usque ad annum Christi MDLXXVI. cum aureos quadraginta supra centum percepiebat.

JOANNES PAULUS EUSTACHIUS anno MDLXXXII. Hebraicæ Linguæ Professor, stipendio sexaginta aureorum, Gregorio XIII. Pontifice, Rectore Cæsare de Grassi. Is. idem sub Clemente VIII. anno MDXC I. rursus eamdem Cathedram ascendit, stipendio aureorum centum, docuitque ad hujus saeculi finem.

PETRUS JUSTINUS Romanus successit Eustachio in eadem Cathedra, anno MDC I. stipendio aureorum sexaginta, Clemente VIII. Pontifice, Rectore Joanne Baptista Spada.

LUCAS VALERIUS Romanus, anno MDC I. Græcam Grammaticam hora vespertina, simulque feriatis diebus Mathesim docebat, stipendio aureorum centum, & quinquaginta.

MARCUS DOBELUS Nisibensis Parthus, Professor Arabicæ Linguæ, stipendio aureofum centum, anno Christi MDCV. Paulo V. Pontifice, Mutio Vellio Rectore, per annos quinque.

BENEDICTUS BLANCUTIUS Romanus, Hebræum sermonem docere cœpit, stipendio aureorum quinquaginta, anno MDCV. docuitque annis octo. Edidit *Institutiones in Linguam Sanctam Hebraicam*. Mandosius in Biblioth. Rom.

VICTORIUS SCIALAC Maronita Arabicam, & Chaldaicam linguam profiteri cœpit anno MDCX. stipendio aureorum quinquaginta, quo munere adhuc fungebatur anno MDCXXXI. stipendio aureorum octoginta. Edidit: *Introductionem ad Grammaticam Arabicam: Interpretationem libri Job ex Chaldeo, sive Syriaco: Tres Egyptianorum Liturgias SS. Basili, Gregorii, & Cyrilli ex Arabico in Latinum: Psalterium ex Arabico in Latinum*, uti testatur Allatius in libro de viris illustribus.

OCTAVIUS CALDORUS Romanus, Professor Hebraicæ linguæ, anno MDCXIV. stipendio aureorum quinquaginta per annos octo.

FABIUS OLIVADASIUS Catacensis, Magister Græci sermonis ab anno MDCXXII. per annos quatuor, stipendio aureorum quinquaginta. Creatus est Episcopus Lavellensis, anno MDCXXVI. tum anno sequenti ad Bovensem Ecclesiam, & post annos novemdecim ad Catacensem sedem translatus, obiitque anno MDCLVI. Ughellus in Ep. Catac.

JOANNES BAPTISTA SABBATINUS Romanus, Professor Hebræi sermonis anno MDCXXII. stipendio aureorum quinquaginta per annos triginta.

PAGANINUS GAUDENTIUS Pesclaviensis in Rhætia, Græcam Linguam docuit in Romano Gymnasio anno MDCXXIX. Urbano VIII. Pontifice, Rectore Dominico Cecchino, stipendio aureorum sexaginta. E Reformatorum castris transfierat ad Romanam Ecclesiam, atque Græcas Litteras Romæ primum, tum Pisii docuit, & apud Magnum Etruriæ Ducem in summo honore fuit,

te-

teste Leone Francuccio de Bezzolis in epistola illius operi præfixa. Obiit anno MDCXLIX. laudatur in Dictionario Morerii, & a Brucherio in Hist. Philos. to. 2. Scripsit librum *de Philosophia Romanorum*, in quo, non sine distinctionis ornatu, de fatis Philosophiarum, ejusque initio, & progressu, ab incunabulis Reipublicæ usque ad tempora Boethii edifferit, prodiditque Pisis anno MDCXLIII. qui liber cum rarius occurreret, meruit, ut non tantum recuderetur, sed & a viris doctis passim laudaretur. Scripsit etiam: *De moribus seculi Justiniani*, & feminarum successione: *De moribus Christianorum ante tempora Constantini*: *De candore politico in Tacitum*: *De evulgatis Romani Imperii arcanis*: *De prodigiorum significacione*: *De dogmatum Origenis cum Philosophia Platonis comparatione*: *Expositionum Juridicarum libros duos*: *De dogmatibus, & ritibus veteris Ecclesie*: *Observationes*: *Velitationes adversus Daniellem Chamcerum*: *De Pythagorea animarum transmigratione*: *De Aristoteleo veterum contemptu*: *De Juliani Imperatoris Philosophia*: *De Aperipato Julii Cæsaris Scaligeri*: *De errore Sectariorum*: & alia plura.

MATHÆUS MILETUS Anconitanus, Professor Græcarum Litterarum anno MDCXXX. stipendio aureorum quinquaginta.

CANACHIUS Rossius e Neapoli de Romania, eodem stipendio, sequenti anno Græcas Litteras profitebatur, usque ad annum MDCLIV. cum aureos centum percipiebat.

ABRAHAM ECHELLENSIS Maronita de Monte Libano, stipendio aureorum sexaginta profiteri cœpit Arabicam, Chaldaemque Grammaticam, anno MDCXXXVI. perque annos fere decem id egit. Sed anno MDCLI. Syriacam Linguam docuit, stipendio aureorum centum, per annos decem. Plurima ab hoc viro doctissimo edita sunt, nempe: *Institutio Lingua Syriaca*, sive Chaldaica: *Eutychius vindicatus contra Joannem Seldenum*, &

censura in Historiam Orientalem Joannis Henrici Hottingeri : Concordia nationum Christianarum in Fidei Catholicae dogmatibus : De origine nominis Papæ : Chronicon Orientale latinitate donatum : Semita sapientiae sive ad scientias comparandas methodus ex Arabicō in Latinum versa, & notis illustrata : Versio Latina Apollonii, & Archimedis : Versio Latina Habdarrhabmani : Latina interpretatio Canonum Nicenorum ex versione Arabicā, & notæ : Epistola ad Joannem Morinum : Epistola tres ad Joannem Morinum : Epistola ad Bartholomum Nibusum de communione sub specie unica : Notæ in Hebediesu Catalogum librorum Chaldaeorum . Egit quoque Ecchellensis in Universitate Parisiensi Professorem Linguarum Syriacæ, & Arabicæ ; ibique suam operam ontulit magnæ S. Scripturæ editioni, conductam stipendio aureorum sexcentorum . Romam rediit anno Christi MDCLII. a Sacra Congregatione de Propaganda Fide accersitus, ut Sacrarum Scripturarum Versioni in Arabicam Linguam incumberet . Eundem Ferdinandus II. Magnus Dux Etruriaj jussit Apollonii libros ex Arabicō idiomate in Latinum transferre . Obiit in Urbe an. Christi MDLXIV. De eo fuse Bayle, & Morerius in Dictionariis postrema editionis . Laudatur a Morino in Exercit. Bibl. & Simonio in Hist. Crit. Novi Test.

DEMETRIUS FALEREUS Constantinopolitanus, anno MDCLXIV. Græcis Litteris edocendis incumbebat stipendio aureorum quinquaginta, & post aliquot annos docuit simul Philosophiam usque ad annum MDCLXII. Edidit Græci sermonis Grammaticam, Dictionariumque, & de Philosophia, deque Animia libros .

PHILIPPUS GUADAGNOLUS e Clericis Regularibus Minoribus e Magliano in Aprutiis, Professor clarissimus Arabicæ, & Chaldaæ Linguae ab anno MDCLXV. per annos decem, stipendio aureorum sexaginta . Edidit Breves Arabicæ Linguis Institutiones: Considerationes adversus

*versus Mahometanos: Apologium pro Christiana Religione Arabice, & in eamdem Linguam Vetus, ac Novum Testamentum vertit.* Obiit anno MDCLVI. septuagenarius. Magnis laudibus celebratur a Toppio in Bibl. Neapol. a Mutio Phæbonio in Historia Marforum, & a Corsignano de viris illustribus Marsorum.

JOANNES BAPTISTA JONA Galilæus, Professor Hebraicarum Litterarum ab anno MDCLII. stipendio sexaginta aureorum per annos duodecim. Christianas Institutiones Bellarmini, & Quatuor Evangelia Hebraico sermone edidit, & Acta Apostolorum. Tum etiam edidit: *Bibliotheca Ebraica: Dizionario de vocaboli Rabinici.*

LUDOVICUS MARACCUS Lucensis, Clericus Regularis Congregationis-Matris Dei, Arabum Grammaticam tradere coepit in locum Philippi Guadagnoli, atque usque ad hujus saeculi finem profeflus est. Ejus stipendium anno MDCLXXXIX. conficiebat aureos octoginta supra centum. Diu habuit Coadjutorem Pompeum Balbanum ex eodem Ordine, tuum successorem. Fuit Examinator Romani Cleri, Consultor Sacra Congregationis Indicis, atque Confessarius Innocentii XI. Edidit tomos quatuor ad probandam Mahumetanæ sectæ falsitatem, & Christianæ Religionis veritatem, cum hoc titulo: *Prodromus de refutatione Alcorani.* Tum etiam Alcorani Textum ex Arabico vertit, addiditque Maumedis vitam. Edidit etiam *Onomasticon Urbium, & locorum Scripturarum: Discorsi fatti con Rabbini di Roma della venuta del Messia: Memorie di S. M. in Portico di Campitelli.*

SIMON PORTIUS Romanus Professor Græci sermonis ab anno MDCLXIIII. per annos viginti, stipendio sexaginta aureorum. Edidit *Dictionarium Latinum, Greco-barbarum, & litterale.* Diversus a Simone Portio Neapolitano, celebri Philosopho saeculi decimi sexti, de quo Toppius in Bibliotheca.

FAUSTUS NAIRONUS Banesius, Maronita; Professor Sy-

Syriaci idiomatis, stipendio sexaginta aureorum ab anno MDCLXIIII. annis supra quadraginta professus est. Ejus stipendum anno MDCC. septuaginta, & centum aureis constabat. Editi ab eo libri: *Evolvia Fidei Catholicae Romanae: Dissertatio de origine, nomine, ac religione Maronitarum.* Memoratur a Dupinio in Bibliot. Script. Eccles. & in Diction. Morerii.

SIGISMUNDUS JONA Romanus, Litteras docuit Hebraicas ab anno MDCLXIV. per annos octo stipendio octoginta aureorum.

LARENTIUS MAUROCENUS Venetus, successit Jonæ, professusque est usque ad annum fere MDCCXCV. cum ejus stipendum ad aureos centum pervenerat.

BONAVENTURA PACE de Rusciano Montis Feretrani, Ordinis Minorum Conventualium, Græcam Grammaticam tradidit post Simonem Portium, usque ad annum MDCC. cum aurei fere centum ei persolvebantur.

ANDREAS SCION Gallus ab anno MDCCXCV. Græcas litteras aliquot annis professus est, stipendio aureorum nonaginta.

POMPEUS BALBANIUS Lucensis, Congregationis Clericorum Regularium Matris Dei, ab anno MDCLXXV. Coadjutorem egerat Ludovici Maracci in Arabicis litteris tradendis, cum anno MDCC. ei successit, stipendio aureorum sexaginta.

BARTHOLOMÆUS GAIUS Romanus, Professor Hebreæ Grammaticæ ab anno MDCCXCV. per annos quadraginta.

FRANCISCUS DE RUBEIS Romanus, Græcam Linguam edocuit ab hujus saeculi initio per annos supra 20.

DIONYSIUS ECHELLENSIS Romanus, Professor Syriae sermonis ab anno MDCCXV. stipendio aureorum centum usque ad annum MDCCXXXVII.

ANDREAS SCANDER Cyprus Professor Arabicæ Linguæ ab anno MDCCXVI. per annos fere triginta duos.

JOANNES BOUGET Salmuriensis, Græcæ Linguæ præcepta

cepta tradere cœpit anno MDCCXXIV. qui in Collegio Urbano de Propaganda Fide Hebraicam Linguam edocebat . Professor optime meritus obtinuit vacationem munericis , inter Aulicos Pontificios adscitus , quos Cappellanos secretos vocant . Edidit anno MDCCXVII. *Grammatica Hebreæ Rudimenta ad usum Collegii Urbani de Propaganda Fide concinnata : Et anno MDCCXXXVII. Lexicon Hebraicum & Chaldaico Biblicum ordine alphabetico ad usum Collegii Urbani de Propaganda Fide in tres partes divisum .*

**DOMINICUS THEOLUS** Romanus , Professor Hebraicæ Linguæ ab anno MDCCXXIV. simulque rem omnem sacram , civilemque Hebræorum expendit .

**JOSEPH ALOYSIUS ASSEMAN** Syrus , Professor Linguæ Syriacæ ab anno MDCCXXXVII. qui simul agit de saeris rebus Christianorum Orientalium . Edidit : *Codicem Liturgicum Universæ Ecclesie in XV. libros distributum , in quo continentur libri Rituales , Missales , Pontificales , Officia , Dyptricha Ecclesiârum Occidentis , & Orientis .*

**JOANNES BASTISTA GAUTIER** Romanus ab anno Domini MDCCXL. tradendis Græcis litteris operam navat suam , quo in munere Coadjutoreni egerat Joannis Bouget Andegavensis .

**THOMAS EVA** Aleppensis Professor Arabicæ linguæ MDCCXLIX. simulque Mahumeticæ sc̄tæ deliramenta , Alcoranique mendacia exhibet , exultatque .

## C A P U T VI.

## P R O F E S S O R E S L E G U M .



LDRADUS DE PONTE Laudensis , discipulus Dini , docuit primum Bononiæ Jus Civile , deinde Patavii , circa annum Mcccx. tanta gloria , ut pater legum diceretur . Röman deinde ad docendum conductus , inter Advocatos Consistoriales cooptatus est . Inde Avenionem petiit , atque Joanni XXII. charus fuit , ut ejus opera in arduis Ecclesiæ negotiis uteretur . Sed accusatus , & reprehensus a Pontifice , quod Clientes prodidisset , concepto ex mœrore morbo obiit circa annum Mcccxxxv . Scripsit Commentarios in Jus Civile , & alia , quæ perierunt . Extat doctissimum Responsorum Volumen , e quo non pauca sibi sumpsit Joannes Andreas . De eo Pancirolus in libro de Clar. Leg. Interpret. Pappadopoli de Gynn. Patav. Lib. 3. Sect. 1. Cap. 2. & Cartharius in Sylabo Advoc. Consist.

ANGELUS UBALDUS Perusinus , Baldi frater , annorum viginti adolescens in foro patrocinari Clientibus coepit . Docuit primum in patria , tum Roma , ut ipse indicat in Consil. 300. ad finem , deinde Patavii , Florentiæ , ubi , eodem anno McD. quo frater ejus , defecit . Edidit *Commentaria in Jus Civile : Volumen Responsorum : Questiones : Tractatum de Sequestro* . De eo Pancirolus , & Pappadopoli locis citatis .

PETRUS UBALDUS Perusinus , Angeli , & Baldi frater claruit in Urbe Advocatus Consistorialis , & publicus Juris Canonici Professor , uti testatur Caesar Crispoltus in Historia Perusiae . Obiit in patria sua sexagenarius . Edidit , teste Fichardo in ejus Elogio : *De Beneficiorum per-*

*permutatione: De Canonica Episcopali; & Parochiali:  
De mutatione status Ecclesiarum: De mutatione status  
personarum Ecclesia: De Collectis: De muneribus:*

Ivo COPPOLUS Perusinus, sub Eugenio IV. anno Salutis M<sup>DC</sup>XXXI II. Advocatus Consistorialis, & publicus Juris Civilis Professor, uti testatur Crispoltus Hist. Perus. Lib. 3. Cap. 2. his verbis. Ivone Coppoli merito, che il Sommo Pontefice Eugenio Quarto con ricca mercede lo chiamasse alla lettura della Legge Civile nello Studio di Roma, e dall'istesso fosse creato Avocato Consistoriale nel 1433. Lasciò nella sua morte le Letture in stampa sopra la prima del Digesto vecchio, e riferente il Volfango alcuni Trattati, le Letture sopra tutto il Digesto nuovo, & sopra il Codice. De eo Cartharius in Syllabo, & Jacobillus de Scriptoribus Umbriæ.

JOANNES A TURRECREMATA Hispanus, Ordinis Prædicatorum, vir doctissimus, per annos xxv. Decretum Gratiani publice in Urbe interpretatus est, uti scribit Pancirolus Lib. 3. Cap. 36 Interfuit Conciliis Constantiensi, & Basiliensi, atque ob summam doctrinam, pietatemque ab Eugenio IV. renunciatus est Cardinalis. Decessit anno M<sup>D</sup>CLXVII. octogenarius, jacetque in Ecclesia S. Mariae super Minervam, quam ipse refecerat. Ejus extant quinque volumina Commentariorum in Decretam: Summa de Ecclesia, & ejus auctoritate: De De Ponificis Maximi, Conciliique auctoritate: Sermones: De aqua benedicta. & alia, quæ recenset Jacobus Echard de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum.

LUDOVICUS PONTANUS etsi Spoleti natus esset, se tamen Romanum vocat in prologo ad Codicem. Perusii Joannem Petruccium, & Patavii Joannem Imolensem audivit, magnumque nomen sibi in Jurisprudentia comparavit. Docuit Senis primum, tum in Urbe, ubi ab Eugenio IV. inter Protonotarios, Advocatosque Consistoriales adscitus est. Eundem Alphonsus Rex Neapolitanae

litanorum Legatum misit ad Concilium Basileense, una cum Nicolao de Tudeschis, quocum graviter decertavit, ut Eugenii partes tueretur. Ab Aenea Sylvio Lib. i. de Conc. Basil. hoc elogio ornatur: *Erat memor omnium, quæ ipse unquam aut legisset, aut audisset, nec ut cœteri Jurisconsulti principia Legum in disputando allegabant, sed quasi Codicem legeret, sic Textum memoriter recitabat. Vir non Roma tantum, sed Cœlo dignus: & cui nemo mortalium comparandus videtur; non admirationi, sed stupori futurus omnibus, si, ut æquum videbatur, etatis tempora duplificasset.* Nam ex morbo pestifero, obiit annorum triginta, MCDXXXIX. Edidit *Commentaria in Digestum, & Codicem: Singularium Volumen: Repetitiones: Responsa.* De eo Pappadopoli Libro i. Cap. 3. Pancirolus, Mantua, Cartharius, Mandius in Bibl. Rom.

FRANCISCUS BREVIUS Venetus, Jus docuit Romæ, & Patavii, anno MCDLXXVII. & ab Alexandro VI. Judex Romanæ Rotæ, tum anno MCDXCVIII. Episcopus Cenetenensis constitutus est. Obiit anno MDXIV. Edidit *Volumen Pastoralium Concionum: & Volumen Moralium Questionum ex Jure Canonico in quibus de Sacramentis, de Officiis Ecclesiasticis, ac re Beneficiaria disputavit.* De eo Ughellus, Pappadopoli, Pancirolus Libro III. Cap. LXIV.

NICOLAUS BUFALINUS Tiphernas Advocatus Consistorialis sub Innocentio VIII. & publicus Legum Professor, uti colligitur ex Alphonso Soto in Regulam XIV. Innocentii VIII. qui Nicolaum summis laudibus extollit. De eo Cartharius, & Jacobillus in Bibliotheca Umbriæ.

ALPHONSIUS SOTO Hispanus, Jura Roma professor est, ut ipsem testatur scribens in Regulam XIV. Innocentii VIII. additque, *quia non fui solitus de prima pagina dimisi Lecturam.* Et in Regulam de Triennali afferit se annis quinque Romæ Jura docuisse.

MARIUS SALOMONIUS D<sup>B</sup> ALBERTISCHIS Romanus, Advocatus Consistorialis, & Legum publicus Professor, initio s<sup>c</sup>eculi decimi sexti. De eo ita scribit Joannes Fichardus: *Marius Salomon Albertischus Eques Romanus per eadem tempora viguit, Auditor suit Baptista Caccalupi. Ius Civile non tantum docuit, verum etiam administravit. Egit etiam aliquamdiu Praesidem Campania, ut ipse quodam in loco commemorat. Inde Romanum reversus ad Jurisprofessionem est, ubi auditores multos magnamque estimationem apud omnes habuit. Inter cetera autem in gratiam Iulii Medices Cardinalis, & Ecclesie Romane Pro cancellarii instituit Disputationem supra Leg. Gallus in Digest. Tit. de liber. & posthum. quam publice in magna celebritate in XXII. Cardinalium conventu, frequenti Episcoporum, Jureconsultorum, & omnis generis doctorum hominum concursu, magna cum nominis sui fama publice exegit, posteaque in justos Commentarios redactam eidem Julio Medici inscripsit, & edidit. Et Valentinus Forsterus in Hist. Leg. de eodem ita loquitur: Marius Salomonius Eques Romanus administravit initio Campaniam, deinde Romanum reversus, Ius non sine summa ingenii, eruditissime laude profiteri caput: inde in Collegium Advocatorum Consistorii Pontificalis adscitus fuit: tandem senio consecutus ad osium se contulit, & instituto ad Pandectarum Commentario, vix primum librum, morte preventus, absolvit. Obiisse fertur sub Clemente VII. Edidit: Commentarios in librum Pandectarum: De iustitia, & jure: De bono, & aequo: De voluntario, & involuntario: De Constitutionibus Principum: & alia quædam. Pancirolus Lib. II. Cap. cxxxvi.*

ZACHARIAS RHODIGINUS Professor Jurium in Gymnasio Romano, uti testatur Ludovicus Cælius Rhodiginus in Præfatione Libri vigesimi variarum Lectionum, his verbis: *Ego vero Jureconsultorum scientissime toto*  
Eee 2 fe-

feror animo in cuius nominis gloriam, si modo is sum, qui tibi in maximo doctrinae fastigio diu jam constituto ad laudem aliquid possum adjicere. Quoniam dum in Romana profiteris Academia, tuarum virtutum splendorem ipse universis abunde patescas, veterum placita Sapientum in fanciendis legibus promendo in lucem nitidissimam. Adeo ut obscuritatis nubilo amplissime discussa, & squalore omni deterso, in potestate omnium, qui te utuntur Doctore, quod mirum est, si quid aliud omnino comprehendiantur.

JOANNES STAPHILEUS e Sebenico in Dalmatia, Romæ professus est Jura, ut ipsem et indicat in epistola nuncupatoria Oliverio Cardinali Carafa *Consiliorum Dominici Geminiani Auditoris Cameræ Apostolicæ*, quæ ipse evulgavit, ac Summariis auxit. Anno MDXIV. cooptatus est inter Rotæ Romanæ Auditores, tum patriæ suæ Episcopus renunciatus, præfuit ei Ecclesia usque ad annum MDXXVIII. Edidit: *Tractatum de Gratiis expectativis & Litteris Apostolicis Gratia, & Justitia: Tractatum super Commissionibus & Litteris Justitia.*

JACOBUS DE NIGRIS Bononiensis, teste Joanne Pasquali Alidosio in libro de Bononiensibus Jurisconsultis, Laurea donatus est in patria anno MDXVI. tum Romæ Advocatus Consistorialis, & publicus Jurium Professor clauruit, deinde Romanæ Rotæ Auditor obiit senviente lue, anno MDXXVII. Scripsit *Repetitiones*, quæ inter impresa Repetentium Volumina leguntur. De eo Cartharius in Syllabo.

FRANCISCUS SFONDRATUS Cremonensis, Gregorii Papæ XIV. pater, in variis Italiæ Gymnasiis, Romano præsertim, & Patavino docuisse Jura dicitur ab Angelo Portinario Lib.vii. Cap.iv. della felicità di Padova. Is Bononiae audierat Jasonem, & Ruinum, tum Pisces, Romæ, Patavii professor Jura, abiit ad Allobrogum Ducem, cui suit a Consilio, inter Senatores adscitus. Eodem

dem honore functus est Mediolani , & a Francisco II. Duce variis in legationibus adhibitus . Eumdem Carolus V. jussit componendis Senensem dissidiis præfesse . Mortua uxore Anna Vicecomite , a Paulo III. mittitur Legatus in Germaniam , tum Ecclesiae Sarnensis deinde Amalphitanæ Episcopus eligitur , mox Nuncius Pontificius ad Carolum V. Imperatorem , denique Cardinalis renunciatur , aliisque Sacerdotiis donatur . Vixit usque ad annum MDL . De quo Ciacconius , & Pappadopoli Lib. 3. Sect. 1. Cap. 20.

JOANNES ZANNETINUS Bononiensis , Professor Legum in Romano Gymnasio memoratur a Pancirolo in libro de Claris Legum Interpretibus , ubi loquens de Joanne Zannettino seniore , addit : *Ejus nominis nepos pri-  
mum Bononicæ , mox in Germania , deinde Senis , ac po-  
strem Roma , magna cum laude docuit .*

BALLIONUS MONTEVIBIANUS Perusinus , Professor Jurium in Gymnasio Romano , & Advocatus Consistorialis , de quo videndi Oldoinus in Athenæo Perusino , & Cartharius in Syllabo Advocatorum Consistorialium .

ANGELUS CESIUS Romanus Jura in Urbe publice professus , atque inter Advocatos Consistoriales adscitus est , de quo Cartharius in Syllabo .

ÆMILIUS FERRETTUS Ravennæ oriundus , natus in Oppido Castræ Franci in Etruria anno MCDLXXIX . Pisis didicit Juris scientiam sub Camillo Petruccio , & Joanne Croto . Deinde Senense Gymnasium adivit . Tum Romani proœctus Cardinali Salviato a secretis fuit . Ibi in amplissimo Cardinalium , & Antistitutum coetu , annum agens decimum nonum disputavit de Jure magna laude . Oblatum profitendi munus aggressus , Titulum *de Rebus Creditis* tanta fama est interpretatus , ut Leo X. eum sibi a secretis adsciverit . Eo munere aliquot annis functus , illud sponte reliquit , tum in patriam , deinde Triduum Montisferrati Oppidum se contulit , ubi uxorem  
du-

duxit . Ejus regionis Marchio , qui cum Lautreco præ-  
rat Gallorum copiis , in ea expeditione secum Æmilium  
duxit . Sed pulsis Gallis , Æmilium Hispani capiunt .  
Mox dimissus , & in Galliam prosectorum docuit Valentiæ  
Jus Civile , tum a Francisco Rege inter Senatores Pari-  
sienses adscriptus , variisque in Legationibus exhibitus .  
Post varia fata , & itinera , Avenione docuit Jus Civile  
aureorum salario , tum dec. demum M. ibique supre-  
num obiit anno MDLII . Plura scriptis in Jus Civile , &  
librum *de Signo & Ratione inscriptum* , & alterum nun-  
cupatum *Baldi Everriculum* , in quo ejus errores con-  
gerit : Notas in Institutiones , Opinionum Volumen ,  
Responsa . Fusa de eo Pancirolus Lib. 2. Cap. 167.

FABIUS ACCORAMBONUS Eugubinus , Hieronymi ce-  
leberrimi Medici filius , natus anno MDII . adolescens  
viginti annorum docere extra ordinem cœpit in Patavino  
Gymnasio , ubi & Cathedram Institutionum obtinuit .  
Sed cum ædes ejus Romæ conflagrassent , eo se contulit ,  
ibique triennio Jus Pontificium professus est . Inde Patavium  
rediit ad Cathedram Juris Civilis . Sed a Paulo III .  
Romam accersitus , sedem habuit inter Advocatos Con-  
fistoriales , deinde inter Romanæ Rotæ Auditores . Ejus  
opera Paulus IV . in magnis negotiis utebatur . Decessit  
anno MDLIX . jacetque in Ecclesia S. Augustini . Extant  
multæ ejus *Decisiones in Collestantiis* : & *Tractatus de  
Compensationibus* . Laudatur a Pancirolo , & Pappado-  
poli Lib. 3. Sect. 1. Cap. 22.

HIERONYMUS BUTIGELLA Papiensis , Jurisconsultus  
præclarissimus , primo docuit in patria , tantaque valuit  
memoria , ut triduo publice , universa adstante Acade-  
mia , & magno populi conventu recitaverit , quæcumque  
expetebant e duodecimo Digestorum libro , e Codice ,  
sesto libro Decretalium , Institutionibus Juris , Hi-  
storia Plinii , & ex Carminibus Virgilii , ac Ovidii . In-  
de ad Patavinas Cathedras transit , docuitque cum Joanne

ne Campegio usque ad annum MDVIII. cum adhæsit Ludovico Gallorum Regi, profectusque in Galliam, adscitus est inter Senatores Gratianopolitanos, ubi & Jura publice docuit. Sed cum Rex indixisset Pisas Concilium contra Julium II. Pontificem, diris damnatus est, quod ipse, Deciusque auctores dicerentur hujus consilii. Nec Julii Pontificis litteris adduci potuit, ut ad eum accederet. At Leone sedente, Ecclesiæ conciliatus, Romam ad docendum venit, ibique paulo post obiit anno MDXV. tumulatus in Ecclesia S. Mariæ ad Minervam, elatusque Auditorum humeris, adstante uniyerfa Academia, cuius nomine hæc inscriptio monumento posita legitur: *Hieronymo Butigella Papienſi Divini, humanique Juris Interpreti Claris. Cujus virtus illuſtris post variis adverſa fortunæ caſus a Leone X. ex sacro Patrum Senatu recognita eſt, quemve meriti honoris needum ſed possum, ut terris indignum, medio etatis ſue, ac Romana ſpei flore cœlum rapuit, Romana Academia publico luctu, & fratres lapide iſthac benemerenti ſacrum dicarunt. Anno Domini MDXV. Vixit annos XLV.*

*Hic gemini Butigella jacet prætantia Juris.*

*Cui dedit antiquum docta Papia genus.*

De eo Pancirolus Lib. 2. Cap. 145. Mantua de viris illustr. Pappadopoli de Gymn. Patav. Lib. 3. Sect. 1.  
Cap. 17.

ANTONIUS BURGOS Salmaticensis, docuit Jura Salmatica, Romæ, Patavii, Bononiae, uti testatur Mantua in libro de viris illustribus. E Bononiensi Gymnasio, ubi annis viginti professus erat, eum Leo X. Romam accersivit, ac publice docere jussit, ejusque opera, & conſilio utebatur. Sub Adriano VI. & Clemente VII. fuit utriusque Signatura Referendarius. Obiit Romæ anno MDXXV. Scripsit in *Titulum de Constitutionibus*, & *Sex ejus Capita: In Titulum de Rescriptis*, & *quatuor ejus Capita: In Titulum de Indi- ciis*,

citis, & sex ejus Capita: In Titulum de Emptione, & Venditione, & septem ejus Capita. De eo Pancirolus, Nicolaus Antonius in Bibl. Hisp. Pappadopoli Libro 3. Cap. 17.

Jo: FRANCISCUS OZERIUS Tolentinas, legit in Gymnasiis Patavino, & Romano pluribus annis, & in libros Institutionum praeclarissima scripsit Commentaria, flouruitque circa annum MDXXIV. uti testatur Mantua in libro de viris illustribus. Obiit in patria.

FRANCISCUS TOTILUS Bononiensis, Professor Legum in Urbe, ac in patria circa annum MDXXXI. ubi & Jus dixit, memoratur ab Alidosio in libro de Jurisconsultis Bononiensibus. Qui & inscriptionem exhibet ilius tumulo in Ecclesia S. M. Gratiarum Bononiae insculptam, ubi Totilus dicitur Doctor celeberrimus, qui Romæ Bononiæque diu magna cum laude, cunctorumque admirazione Leges publice docuit. Obiit MDLV. major quinquagenario.

CLEMENS LEONIUS Bononiensis, qui Romæ, & in patria circa annum MDLII. professor est Jura, memoratur ab Alidosio in libro de Juris. Bonon. ac diciatur obiisse anno MDLXV.

PETRUS PAULUS PARSIUS Consentinus, magni nomenis Jurisconsultus, primo docuit Jus Civile in Scholis Urbis, deinde Patavii anno MDXXI. tum Bononiae magno stipendio, & plausu, uti scribit Pancirolus Libro 2. Cap. 148. de Claris Legum Interpretibus, & Pappadopoli testis est, illi in Patavino Gymnasio octingentos florinos, tum mille aureos solutos fuisse, a Bononiensibus vero majori stipendio illius operam conductam esse. Romanam rediens, Auditoris Cameræ Apostolicae manere functus est, eundemque Paulus III. anno MDXXXIX. Cardinalem renunciavit, & Episcopum Nusecanum, ac imminere jussit signandis gratiae libellis, Legatum quoque Præside que in Concilio Tridentino nominavit. Obiit

an-

anno MDXLV. natus annis LXXII. jacetque in Ecclesia Sanctæ Mariæ Angelorum. Edidit *Consiliorum volumina quatuor*, & *Commentaria in secundum librum Decretalium*, & *Lectiones in libros Juris Civilis*. Eum laudant Pancirolus, Doviatius, Pappadopoli, Toppius, Ughellius, Ciacconius, Barrius Lib. 2. Cap. 7. de Antiq. Calabriæ, aliique.

MARCUS ANTONIUS Cuccus Protonarius Apostolicus, origine Brixiensis, patria Ticinensis, postquam in Gymnasio Ticinensi Jus Pontificium esset interpretatus, idem munus aggressus est in Romano Gymnasio. Qui cum summa polleret Juris peritia a Pio IV. & Pio V. inter viros doctissimos adscitus est, qui Gratiani Decretum nævis omnibus expurgarent. Sed ex ægra valetudine in patriam redire coactus, ubi Vicarium egit Hippoliti de Rubeis Episcopi Ticinensis, & ubi e vivis excessit. Scripsit *Tractatum de Legitima: Tractatum de moratoria Praescript. de mentiente circa Possess. Institutionum Juris libros quatuor: Institutiones Pandectarum: Juris Canonici Pentatechum*. Eum laudant Ghilinus in Theatro Litteratorum, Pappadopoli de Gymnasio Patavino, Doviatius in Prænotionibus Canonicis.

SILVESTER POLITIANUS annis pluribus docuit Jus Canonicum in Gymnasio, Pontifice Paulo III. ejusque stipendium excedebat florenos quadringentos simul cum Achille Maffeo primum, deinde Joanne Baptista Polano.

ACHILLES MAFFEUS Romanus, Professor Juris Canonici sub Paulo III. anno MDXXXIX. Advocatus Consistorialis, & Canonicus Basilicae Vaticanæ, de quo Cartarius in Syllabo.

GREGORIUS FORMIGINUS Professor extra ordinem, est electus Episcopus Strungulensis anno MDLXII. obiitque post annos septem.

RESTAURUS CASTALDUS, & BERNARDUS DE BONE Professor

fessores Ordinarii Juris Civilis, anno MDXXXIX. Pontifice Paulo III. Rectore Camillo Perusco Episcopo Alatino. Restaurus Castaldus Perusinus docuit etiam in patria, & Bononiae. Edidit jussu Caroli V. *Tractatum de Imperatore*. Scriptis in nonnullos Titulos Institutionum, uti Jacobillus in Bibliotheca Umbriæ testatur, & Oldoinus in Athenæo Perusino.

DAMIANUS POLITIANUS, & HIERONYMUS DE SPOLETO eodem anno Professores erant Institutionum Juris, eoque in munere adhuc versabatur anno MDLIX. Horum ille profitebatur hora matutina stipendio florenorum tercentum, alteri horæ vespertinæ Professori floreni ducenti solvebantur.

FUBENTIUS CATELINI Veliternus eodem anno profitebatur. Laudatur a Teulo in *Teatro Historico di Velletri, insigne Città, e Capo de Volsci*, ac dicitur docuisse Pisii, & Patavii, & apud Cardinales Riarium, Soderinum, & Pisanum, Auditorem egisse.

BENEDICTUS LOMELLINUS Januensis anno MDXLII. Jus Civile in Gymnasio profitebatur juvenis annorum virginis quinque. Ob eximiam juris scientiam a Paulo IV. adscriptus est Clericis Camerae Apostolicae, & a Pio V. Collegio Cardinalium anno MDLXV. Sub Gregorio XIII. functus est Legatione Provinciae Maritimæ, Latiique. Præfuit Ecclesiis Ananignæ, Albintimiliensi, Lunensi, ac Sarzanensi. Obiit Romæ anno MDLXXIX. ætatis sua sexagesimo secundo, jacetque in Ecclesia S. Gregorii. De eo Ciacconius, Ughellius, Folietta de Clar. Ligur.

PETRUS ÆMILIUS CÆPIUS, & JOANNES PETRUS SANTANA Professores Juris Civilis anno MDXLII. sub Pontifice Paulo III. & Rectore Camillo Perusco.

LACTANTIUS DE IMOLA anno eodem Institutiones Juris docuit simul cum Damiano Politiano, & Hieronymo de Spoleto.

JOANNES POLANUS Professor Juris Canonici simul cum

cum Silvestro Politiano ab anno MDXLVIIII. usque ad annum MDLII.

PAULUS PICTORIUS Jus Civile profitebatur hora matutina simul cum Nieolao Perusco annis ultimis Pontificatus Pauli III.

NICOLAUS PERUSCUS Romanus profitebatur Jus Civile stipendio aureorum centum ab anno MDXLVII I.eumdemque Pius IV. anno MDLV. constituit Episcopum Civitatis Castellanæ, & Hortanæ, quam Ecclesiam annis septemdecim administravit.

ANTONIUS VELLIUS Professor Juris Civilis ab anno MDXLVIIII. stipendio storenorum quadringtonitorum. Tum sub Julio III. Pio IV. & Pio V. Jus Canonicum Advocatus Consistorialis edocebat stipendio aureorum centum, & quinquaginta, usque ad annum MDLXVII. de quo Cartharius in Syllabo Advoc. Consist.

MARCUS ANTONIUS MAFFEUS Achillis frater, Jus Civile in Gymnasio profitebatur extremis annis Pontificis Pauli III. stipendio aureorum centum. Fuit Advocatus Consistorialis, Canonicus Basilicæ Vaticanæ, & Lateranensis, Vicarius Pontificis in Urbe, tum fratri suo Bernardino Cardinali in Archiepiscopatu Teatino successit. A Pio V. alegatus est in Poloniam Nuncius Apostolicus, tum inter Cardinales adscitus. Vixit annis quinquaginta & uno, obiitque anno MDLXXXIII. uti ex Ughellio, Ciacconio, & Carthario constat.

JOANNES BAPTISTA PAULIANUS Vicentinus, circa annum MDLIX. docuit publice Jura, uti testatur Martinellus in libro *Roma ex Ethnica sacra*, loquens de dedicatione Basilicæ Lateranensis, de qua Paulianum scripsisse librum affirmat. Memoratur a a Jcobo Marzari in hist. Vincentiæ.

HIERONYNUS PANDONUS, & JOANNES BAPTISTA FELLIUS extra ordinem profitebantur Jus Civile extremis annis Pontificatus Pauli III.

NICOLAUS GALLO, & LEONARDUS ZECCA Professores.  
Juris Civilis annis MDXLVIII. & sequente.

JOANNES BAPTISTA Roscius Jus Canonicum interpretatus est, hora vespertina, sub Julio III. Summo Pontifice.

BONISIGNORUS FINETTUS Senensis in patria Academia Lauream accepit, tum sub Julio III. anno MDLII. docuit in Gymnasio Romano Jus Civile. A Pio IV. anno MDLXV. electus est Advocatus Consistorialis, deinde a Pio V. post duos annos adlectus est inter Auditores Romanæ Rotæ. Perusiam, Umbriamque administravit, ac in constituendis Doctoribus gessit vices Cardinalis Bonelli Camerarii. Obiit Romæ anno MDLXXII. De eo Ugurgerius de illustr. Senens. & Cartharius de Advoc. Consist.

ANGELUS ROMANUS de Areto Professor Institutio-  
num simul cum Hieronymo Agapeto, sub Julio III. Pon-  
tifice.

HIERONYMUS AGAPETUS Spoletanus Professor Institu-  
tionum sub Paulo III. Julio III. Pio IV. & Pio V. isque  
anno MDLXVII. aureos quinquaginta supra centum pe-  
cipiebat.

HIERONYMUS BENUGLENSIS Senensis Professor Juris  
Civilis hora matutina stipendio aureorum centum&quin-  
quaginta anno MDLXI.

CÆSAR COSTA Maceratensis, alter Professor Juris  
Civilis hora matutina, Pontifice Pio IV. stipendio aureo-  
rum biscentum. Habuit Auditorem Cæsarem Baronium,  
ut ipse testatur Annal. Tom. 10. Ejus opera usi sunt Pon-  
tifices Pius IV. Pius V. & Gregorius XIII. in emendan-  
do Gratiani Decreto. A Gregorio XIII. renunciatus est  
Archiepiscopus Capuanus anno MDLXXII. & a Sixto V.  
Nuncius Apostolicus missus est ad Venetos. Jussu Cle-  
mentis VIII. incubuit edendo libro septimo Decreta-  
lium. Capuanam Ecclesiam annis triginta sapientissime  
ad-

administravit. Obiit annorum LXXII. ejus monumento Card. Bellarminus successor Epitaphium posuit. Edidit *Variarum ambiguitatis Juris libros tres*. Plura de eo Ughellius in Archiep. Capuanis.

JACOBUS PORTIUS de Imola, docebat Jus Civile in Cathedra vespertina, anno MDLXI. atque aureos quadringtonitos stipendii causa percipiebat. Docuerat etiam Patavii. Edidit librum *Conclusionum, atque receptarum Opinionum: Responsorum Juris Lib. 4.* Obiit anno Domini MDLXII. sex annis major quadragenario.

HIERONYMUS PARISSETTUS Rhegiensis clari nominis Jurisconsultus, anno MDLXI. Jus Canoninum hora matutina interpretabatur simul cum Antonio Vellio Advocate Consistoriali, Professore vespertino, ejusque stipendum aureos ducentos conficiebat. Sed post annos duos ei solvebantur aurei tercenti; tum aureos quingentos percepit. Docuit usque ad annum MDLXXXVI. cum obtinuit vacationem muneris. A PioV. & Gregorio XIII. inter eos adlectus, qui incumbebant emendando Gratiani Decreto, uti testantur Antonius Augustinus, Pitheus, & Doviatus. Infulas non semel oblatas recusavit. Obiit anno MDC. jacetque in Ecclesia S. Alexii. Fufe de eo Pancirolus.

SIGISMUNDUS ZANETTINUS Bononiensis, eximius Jurisconsultus, professus est Jura in Gymnasiis Bononiensi, Maceratesi, Senensi, ac Romano, atque inter Advocatos Consistoriales adscitus. Tum a Gregorio XIII. anno MDLXXXIV. renunciatus primus Archiepiscopus Firmanus, annisque decem huic præfuit Ecclesia. De eo Cartharius, & Ughellius.

BENEDICTUS DE BONIS de Cortona Professor Institutionum sub Pio-IV. simul cum Hieronymo Agapeto stipendio aureorum centum.

LELIUS JORDANUS Romanus dicitur a Madosio, sed Neapolitanus a Toppio, Leges Civiles interpretabatur  
an-

anno MDLXI. Pontifice Pio IV. nec ab eo muniere cessa-  
verat anno MDLXVII. Pontifice Pio V. tuncque ejus stipendium aureis ducentis constabat . Dende renunciatus est Episcopus Acerensis , tum Archiepiscopus Rossanensis, qua in dignitate obiit anno MDLXXXIII. Edidit *Tractatum de majoribus , rerumque capitalium Episcoporum causis ad Pontificem Maximum referendis : De Romana Sedi origine , atque auctoritate .* Hujus mentionem faciunt Ughellius in Italia Sacra , Mandosius in Biblioteca Romana , & Ludovicus Jacob in Bibliotheca Pontificia .

FRANCISCUS CONFALONERIUS Mediolanensis Professor Juris Civilis anno MDLXIII. sub Pio V. stipendio aureorum centum , & quinquaginta . Memoratur ab Alciato celebri Jurisconfulto in epistola ad Lectorem praefixa ejus Consiliis .

CINUS CAMPANUS Auximanus Jus Civile explanabat anno MDLXII. stipendio aureorum bisecentum , & anno MDLXXXVII. quingentos aureos percipiebat , deinde sexcentos aureos accepit , docuitque usque ad annum MDXCVI. Obiit hoc anno . A Sixto V. adiectus est inter Advocatos Consistoriales , uti constat ex Carthario in Syllabo .

ANGELUS ANTONIUS AQUILANUS Professor Institutionum Juris , hora vespertina , sub Pio IV. anno Christi MDLXIII.

MARCUS ANTONIUS BIZZONUS Romanus , Advocatus Consistorialis , & publicus Juris Civilis Professor ab anno MDLXVII. usque ad annum MDLXXXVI. Tum a Sixto V. electus est Episcopus Fulginatensis . Obiit in sua Ecclesia anno MDCVI. etatis suæ quinquagesimo nono . De eo Ughellius in Italia Sacra , & Cartharius in Syllabo Advocat. Consist.

ALEXANDER GLORIERIUS Professor Institutionum Juris , anno MDLXVII. stipendio aureorum centum , Pontifice

tifice Pio V. Rectore Camillo Perusco Episcopo Alatri-  
no. Fortasse is idem ille est Alexander Glorierius Cle-  
ricus Cameræ Apostolice, & Praefectus Annonæ.

THOMAS Fuscus alter Institutionum Juris Professor,  
anno MDLXVII. Pontifice Pio V. & anno MDLXXVI. Pontifi-  
ce Gregorio XIII.

GEORGIUS CALANDRUS Lusitanus Sextum Librum  
Decretalium interpretabatur anno MDLXXVI. stipendio  
aureorum biscentum, docuitque in Cathedra vespertina  
Juris Canonici usque ad annum MDXCIX. tuncque ejus sti-  
pendium quadragesimos aureos excedebat. Laudatur a  
Navarro in *Comm. de Spol. Cleric.* §. 15. n. 5.

PRIAMUS FEBONIUS ex Oppido Avezzani apud Mar-  
fos, publicus in Urbe Legum Professor, ac Judex Curia-  
Capitolinæ a Pio V. constitutus, memoratur a Toppio in  
Bibliotheca Neapolitana, qui hoc ei monumentum in  
patria excitatum refert: *Priamo Phebonio V. I. D. Romæ  
Publico LL. interpreti a Pio V. P. M. Primo Collaterali  
Judge in Capitolino Foro electo præpostera morte præ-  
vento Filii mæstissimi id quod miserrimum est posuerant  
Vix. an. xxv.*

CAMILLUS PLAUTIUS Fontenellensis sexcentis aureis  
Jus Civile profitebatur anno MDLXXVI. Pontifice Grego-  
rio XIII. Docuit etiam Ticini. Laudatur a Cæsare Costa  
Lib. I. Cap. 37. Variar. Ambig. Juris. Edidit Commen-  
tarios in varias Digestorum Leges, & de Verborum si-  
gnificationibus.

CÆSAR VALENTINUS Romanus Civilibus Legibus  
interpretandis vacabat anno MDLXXVI. stipendio aureo-  
rum biscentum, tum ad primariam Cathedram Juris Ca-  
nonici ascendit. Docuit annis vigintiquinque, magna  
discipulorum frequentia, quo tempore exacto, obtinuit  
vacationem munericis, ut nihil tamen de salario deper-  
deret, uti testatur Janus Nicius Erithreus in Pinacotheca.  
Percepit vero usque ad annum MDVI. uti colligitur  
ex

ex Catalogis Professorum aureos fere sexcentos. De eo  
hac habet Janus Nicius Erithreus: *In hoc homine p̄fserit apparuit quantum antefaret ceteris artibus elo-  
quentia, cuius tantum specie, tam magnum ad se disci-  
pulorum numerum attrahebat, ut aliorum Magistro-  
rum quantumvis doctissimorum exedras auditoribus va-  
cuas redderet. Oblatum à Xysto V. Episcopatum constan-  
tissime repudiavit. Demum cum æcum in longum protra-  
xisset, fato suo functus, humatus est in Aede Virginis  
Capitolinae.*

RAINALDUS PTOLOMAEUS Professor Juris Civilis hora vespertina, anno MDLXXVI. stipendio aureorum 259.

FERDINANDUS BISETTUS eodem anno extra ordinem profitebatur.

JULIUS BENIGNUS Romanus tradebat Institutiones Juris anno MDLXXVI. stipendio aureorum octoginta, ac ad annum usque MDCXIX. percepit stipendum, quod ad aureos fere octingentos pervenerat. Verum ipse postquam annis viginti quinque munere litterario functus es-  
set, rude donatus fuerat, ut Janus Nicius Erithreus in Pinacotheca testatur. Is Julium Benignum vocat virum probum, gravem, eruditum, disertum, Juris autem Ci-  
vilis adeo peritum, ut ceteris Magistris, qui illud in Gymnasio docebant, anteire existimaretur. Eum Car-  
dinalis Petrus Aldobrandinus habuit a cognitionibus, Auditoris loco. Eundem inter Advocatos Consistoriales adscitum Paulus V. voluit esse unum corrigendis Ma-  
gistribus Urbis. Demum Archiepiscopus Thessalonici-  
ensis, & Secretarins Sacrae Congregationis Rituum se-  
nex decepsit anno MDCXXVIII. De eo Erithreus, & Car-  
tharius.

MARIUS PIROLUS sub Gregorio XIII. primo egit Professorum Institutionum extra ordinem, deinde Pro-  
fessorum rerum Criminalium ordinarium.

GABRIEL FALCONI Professor Criminalium anno  
MDLXXXII.

**MDLXXXII.** Pontifice Gregorio XIII. stipendio aureorum quinquaginta . Egit in Urbe Causarum Patronum .

**PAVLUS CALANDRUS** eodem anno Institutiones Juris tradebat stipendio aureorum viginti quinque .

**FLAMINIUS PARISIUS** Consentinus , præstantissimus Jurisconsultus , Ecclesiasticas leges interpretari coepit anno **MDLXXXII.** stipendio aureorum tercentum , annisque deceni profesus est ; tum a Clemente VIII. creatus est Episcopus Bituntinus , hancque Ecclesiam annis decem administravit . Hunc Ughellius Tolentinatem dicit . Sed antiqui Professorum Catalogi , Toppius , aliquie Consentinum asserunt . Et ipsem Petrum Paulum Cardinalem Parisium Consentinum vocat Gentilem suum Lib. 1. de Resign. Benef. Quæst. 2. unde & illi monumentum excitavit in Ecclesia S. M. Angelorum ad Thermas . Edidit Flaminius Tomos duos *De Resignatione Beneficiorum* , quos notis illustratos evulgavit Duclosius anno MDXCVI .

**JOANNES FRANCISCUS SALOMONIUS** Romanus Professor Juris Civilis ab anno **MDLXXX.** per annos tredecim stipendio aureorum quinquaginta supra ducentos .

**JOANNES BAPTISTA SORCIUS** Romanus Institutiones Juris docuit anno **MDLXXXVII.** deinde Jus Civile usque ad annum **MDCXXVI.** quo tempore ejus stipendum aureos excedebat sexcentos .

**JACOBUS ANTONIUS MARTA** Neapolitanus , anno **MDLXXXIX.** Jura in Gymnasio profitebatur , ut ipse assert in epistola ad Laurentium Blanchettum , qua ei nuncupat Tractatum de Tribunalibus Urbis . Docuit inde annis decem in Gymnasio Patavino , usque ad annum **MDCXI.** tum in Papensi , ut ipse refert in fine tertiae partis Summae successionis legalis . Edidit : *Tractatum de Tribunalibus Urbis* : *Tractatum de Clauses* : *Tractatum de jurisdictione per Iudicem Ecclesiasticum & secularis exercenda* : *Methodum probandi in utroque Iure*:

G g g

Com-

*Compilationem Juris Canonici: In L. 1. ff. Solut. matrimonio: Repetitiones in Leg. 1. ff. de Novi Oper. Nunt. Consilia: Summan totius successionis legalis quatuor partibus complexam. De eo Nicodemus in additionibus ad Toppium.*

FABRITIUS PURUS Professor Institutionum, anno MDLXXXVII. Pontifice Sixto V. Rectore Horatio Burghesio, stipendio aureorum sexaginta.

RUTILIUS ALTERIUS Romanus Professor Juris, a Sixto V. adscriptus est inter Advocatos Consistoriales, uti testatur Cartharius.

HIERONYMUS JOANNELLUS Romanus Professor Institutionum ab anno MDLXXXVIII. per aliquot annos, postea Juris Civilis usque ad annum MDCIX. cum electus est Episcopus Soranus. Summum ejus stipendum ducentos aureos non excessit. Laudatur ab Ughello in Italia Sacra, & a Prospero Mandosio in Bibliotheca Romana.

ANNIBAL CORONACEUS Imolensis anno MDLXXXVIII. Institutiones Juris, deinde Jus Civile docuit usque ad annum MDCXIX. tunc ei aurei ducenti solvebanfur. Edit Opuscula quædam de *Contrattibus*.

ALOYSIUS MUSATTUS Patavinus, anno MDXCIV. Jus Civile profitebatur stipendio aureorum 350. & aliquot annis hoc munere functus est. Docuerat Salerni anno MDXC I. obiitque anno MDXCVI. Riccobonus Lib. 1. Capite 12. Lib. 2. Cap. 5. & Portinarius de Felic. Patav. Libro 7. Cap. 5.

SCIPIO COBELLUTIUS Viterbiensis, Eloquentia, Philosophia, ac Juris studiis satis instructus, interpretatus est Jura in Gymnasio Romano circa hæc tempora, atque Alexandro Glorierio Annonæ Praefecto, & Cardinali Asculano Hieronymo Bernerio in causis cognoscendis operam navavit suam, uti Janus Nicius Erithraeus testatur. Mortuo Marcello Vestrio, qui sub Paulo V. egit Secretarium Brevium, opera Card. Arigonii hoc munus

nus accepit. Inde sibi aditum patefecit ad Cardinalatum, ad qnem electus est a Paulo V. anno MDCXVI. eamque dignitatem honestissime gessit. Vixit annis sexaginta duobus. De eo Janus Nicius Erithræus, & doctissimus Ciacconius.

HIERONYMUS HENRICUS Romanus ab anno MDXCIII. per annos decem tradidit Institutiones Juris. Laudatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, atque dicitur vir magnæ industriae, & laboris. Et Mandosius in Bibliotheca Romana testatur editas esse plures illius Orationes habitas in Sacello Pontificio, in Ecclesia S. Eustachii, atque in Gymnasio.

PETRUS ALBERTINUS, postquam Jus Pontificium in Collegio Germanico S. I. docuisset, & Odoardum Cardinalem Farnesium in Jure Civili instituisset, in cuius aulicorum numero erat, obtinuit anno NDVCVI. Cathedram Juris Canonici per mortem Cini Campani vacuam, cui adhuc præerat anno MDCXXXI. stipendio aureorum fere sexcentum. Memoratur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, qui narrat in incendio Ædium Farnesiarum, Albertini cubiculum ignem concepisse, vixque ipsum vivum ex incendio evolasse.

ANTONIUS RICCIULLUS Consentinus, Institutiones Juris tradere cœpit anno MDCI. stipendio aureorum fere centum, quas cum aliquot annis docuisset, electus est Episcopus Bellicastrensis, tum ad Umbriaticensem, deinde ad Casertanam Ecclesiam translatus. Sed & in Urbe vices gessit Cardinalis Vicarii. Demum ab Urbano VIII. anno MDCXL. fit Archiepiscopus Consentinus & Inquisitor Fidei in Neapolitano Regno. Obiit tamen anno sequenti. Edidit *Tractatum de personis*, que in statu reprobō versantur: *Tractatum de jure personarum extra Ecclesiæ gremium existentium*: *Tractatum de Neophytiis*: *Lucubrationum Ecclesiasticarum Libros sex*. Laudatur a Toppio, Ughellio, Aceto in notis ad Barrium.

PETRUS MARCELLINUS Politianus Professor Institutionum anno MDCIII. deinde Juris Civilis usque ad annum MDCIX. cum ejus stipendium nondum ad ducentos aureos pervenerat.

COSMUS FIDELIS Florentinus Cathedram Institutionum obtinuit anno MDCIV. atque in ea annis decem docuit, tum ad Cathedram migravit Juris Canonici, deinde Juris Civilis, quam adhuc occupabat aucto MDCXLVIII. tuncque ejus stipendium constabat aureis quadraginta supra quingentos. Obiit MDCLIX.

HIERONYMUS RICCIULLUS Consentinus Institutiones Juris expendebat anno MDCVI. stipendio aureorum centum, tum obtinuit Cathedram vespertinam Juris Canonici, & huic praeerat anno MDCXIV. stipendio aureorum bisecentum. Anno MDCXVI. renunciatus est Episcopus Bellicastrensis, hancque Ecclesiam annis decem administravit. Memoratur a Toppio, & Aceto in notis ad Barrium, & Ughello.

ANGELUS LUCIANUS ab Aquapendente, ab anno Domini MDCIX. Institutiones per aliquot annos docuit, deinde de Jus Canonicum usque ad annum MDCXXXVI. tunc ejus erant stipendium aurei 451. Laudatur a Martha in Tractatu de Claufulis.

Ivo GATTULUS Romanus ab anno MDCV. extra ordinem de Criminalibus rebus in Gymnasio disseruit usque ad annum MDCXVI. cum Cathedram Institutionum obtinuit, stipendio aureorum octoginta, tum in Cathedra Juris Civilis meruit stipendium, quod ad aureos pervenerat quadrigentos, annis quadraginta. De quo Mandosius in Bibl. Rom. *Moribus fuit antiquis, in publicis, privatisque lectiōibus affiduuſ, ac indecessus, probus, pius, ac integrissimus. Nondum legali facultate admodum instruſtus, sed politiori litteratura ornatus, & in Musarum caſtris exercitatus: Academiam Delphicam tum legalium, tum humaniorum litterarum domi ſuſ.*

*sue instituit. Impressum legitur ab eodem Ivone adhuc adolescentem exaratum Opus Italico carmine inscriptum: Albido Favola Pastorale. Decisiones Sacra Rotæ Romanae eoram R. P. D. Martino Andreae, co, quo decebat studio recognovit, Summariis, ac Indice locupletavit. Obiit anno MDCXLVII. hærede instituto Monasterio Sanctorum Quatuor Coronatorum.*

**D**IDACUS LOBO Lusitanus anno MDCXVI. Institutio-nes Juris profiteri coepit stipendio aureorum sexaginta, tum post aliquot annos Sextum Decretalium Librum in-terpretabatur, Pontifice Gregorio XV. Rectore Nico-  
lao Zambeccario, quo munere functus est usque ad an-num MDCXXXVI. docuit vero in Cathedra vespertina Juris Canonici, usque ad annum MDCXI. cum ei aurei 240. sol-vebantur. Ab Hispano Rege Orbetellum missus, ut jus diceret, Cathedram deseruit.

**B**ERNARDUS GULIELMUS Sansovinus e Cathedra Rhetoricæ ad Cathedram ascendit Juris Civilis anno Sa-lutis MDCXXI. quam per paucos annos obtinuit. Fran-ciscum Cardinalem Barberinum optimis artibus instituit. facet in Ecclesia S. Laurentii extra muros.

**F**ABRITIUS DE FABRITIIS Sabinus postquam extra ordinem jura aliquot annis docuisset, Cathedram obti-nuit Institutionum anno MDXXI. per annos tres. Absti-nuit deinde a publico munere, usque ad annum Christi MDCXXXII. cum de Jure Civili in Scholis egit per ali-quot annos.

**J**OSEPHUS CANDIDUS Syracusanus pariter e Professo-re extra ordinem traductus est ad Cathedram Institutio-num eodem anno, tum ad Cathedram transit Juris Ci-vilis usque ad annum MDCXXVI.

**A**NTONIUS NANNIUS Urbinas anno MDCXXII. Insti-tutiones Juris docebat, & post annos sex docuit jus Ci-vile, denique primam Cathedram juris Canonici obti-nuit usque ad annum Christi MDCXLVIII cum ejus sum-mum

mum stipendium quadringentos fere aureos excedebat.

AMBROSTUS LUTI Senensis, non legitur in Catalogis Professorum. At ab Ugurgerio de Pomp. Senen. Tit. 16. dicitur Romæ, & Maceratae publice docuisse; & Judex Bononiae, variisque sanctus munieribus apud Etruriæ Ducem, obiisse dicitur anno MDXLV.

FRANCISCUS SGAMBATUS Neapolitanus Presbyter, anno MDCXXIIII. per annos fere decem Institutiones juris e Cathedra tradidit, aureorum centum stipendio. Edidit: *Introductionem ad Juris utriusque scientiam: Commentaria in quatuor libros Institutionum juris Civilis D. Justiniani Imperatoris: Lecturas ordinarias otto: Praxin Dataria Romanæ: De immunitate Ecclesiastica: Super quatuor libros Institutionum Juris Canonicici Pauli Lancellotti*. Allatius de viris illustribus, & Topius in Bibliotheca Neapolitana.

ANGELUS DE JUDICIBUS Aretinus Professor Institutionum anno MDCXXV. deinde Juris Civilis per annos se-re triginta. Ejus sumnum stipendium aureos quadringentos superavit. Obiit anno MDLVI. sepultus in Ecclesia S. Nicolai ad Cæsarinos, præsente funere Academia.

JOANNES FRANCISCUS POLELLUS Romanus Professor Institutionum anno MDCXXVII. per annos tredecim, ac stipendium aureorum nonaginta percepit.

ANTONIUS BUCHERIUS Consentinus Institutiones Juris aggressus est anno MDCXXVIIII. atque huic muneri incubuit usq[ue] ad annum MDCLII. cum vivis excessit. Ejus sumnum stipendium nondum ad aureos ducentos pervenerat. Memoratur a Thoma Aceto in notis ad Barrium Lib. 2. Cap. 8. Obiit MDLV. jacetque in Ecclesia S. M. de Aquiro.

JOSEPH SPADA Iteramnensis profitebatur extra ordinem anno MDCXXVI. stipendio aureorum quinquaginta, deinde Cathedram assecutus est Juris Civilis, in qua anno MDXVIII. adhuc docebat stipendio aureorum quin-

qua-

quaginta supra centum . Obiit anno sequente . Edidit duo Volumina *Lectionum ordinariarum in Jure* , ut Jacobillus in Bibliotheca Umbriæ testatur . De eo Angelonus in Hist . Interamn .

JOANNES BAPTISTA BRUNENGHUS Sardus Turritanus extra ordinem Jura Ecclesiastica tradere incepit anno MDXXXVIII . stipendio aureorum septuaginta , deinde sedem occupavit Juris Canonici vespertinam usque ad annum MDCL . ejusque stipendum centum aureos exce-debat . Tum Referandarius Utriusque Signaturæ , & Cor-rector Litterarum Apostolicarum .

FRANCISCUS ANGELUCCIU ex Podio Crucis Spole-tanae Diœcesis Professor Institutionum extra ordinem anno MDXXXVIIII . stipendio aureorum triginta , post ali-quot annos Cathedram Institutionum , tum Juris Civi-lis usque ad annum MDLX . cum Verulana Insula dona-tus est . Summum ejus stipendum tercentos aureos su-peravit . In Episcopatu Synodum coegit , evulgavitque , atque post annos quindecim regiminis e vivis decepsit . Ughellus .

JOANNES SANCTINUS Lucensis Professor Crimina-lium MDXXXIX . aliquot annis .

JOANNES BAPTISTA GRATIOLUS Professor Juris Civi-lis circa annum MDXLV . indicatur a Jano Nicio Erithræo ut pote qui illi nuncupavit partem alteram suæ Pi-nacothecæ .

JOANNES BAPTISTA MORRA Neapolitanus Institu-tiones juris extra ordinem profitebatur anno MDLX . Sti-pendio aureorum quinquaginta , atque annis sex in ea statione fuit . Electus est Episcopus Insulanus anno Christi MDXLVII . sed obiit anno sequente . Edita est Disserta-tio , quam habuit , cum munus aggredetur .

JOSEPH PALAMOLLA Policastroensis Professor Juris Canonici hora vespertina ab anno MDXLII . stipendio aureorum centum , & sexaginta , tum primarius Juris

Canonici Professor, tandemque rude donatus post annos triginta. Ejus stipendium anno MDCLXXVI. excedebat aureos quadrigentos. Egit in Urbe Examinatorem Episcoporum, atque Vicesgerentem Cardinalis Vicarii, uti testatur Toppius in Bibliotheca Neapolitana. Egerat Vicarium Apostolicum in Ecclesia Bisinianensi, Juvenacensi, Tranensi.

JOSEPH CARPANUS Romanus Institutiones Juris profiteri coepit anno MDCLI. stipendio aureorum septuaginta translatus deinde ad Cathedram Juris Civilis, docuit annis quadraginta, ac vacationem muneric obtinuit. Ejus stipendium anno MDCLXXXI. aureis 550. constabat. De eo Mandosius in Bibliotheca Romana: *Josephus Carpanus Joannis Baptista filius, V. I. Doctor, virtute insignis, morum probitate admirabilis. In Romana Universitate ab annis quadraginta Juris Civilis Ordinarius Professor, celebris Intrecciatorum Academiae Institutor, & Rector, in qua Romana juventus ad Legalem Facultatem comparandam per ipsum exactissime infermaretur: & ad amaniores litteras addiscendas, quatuor in singulos annos statutis congressibus per viros in arte bene dicendi eximios, veluti per exemplaria perfectissima eruditur; quæ nobilis Jurisprudentia palestra floruit semper auditoribus sanguinis claritate, morum candore, singulari modestia, & studiofissima addiscendi cupiditate conspicuis; ex quibus præter Camillum Maximum, & Franciscum Bonifacium ad sacram Purpuram electos, quamplures alii ad præcipuas in Ecclesia dignitates promoti, dignissimorum Praefulum personam sustinent: nec splendens Livius Odescalcus Ceræ Dux, Innocentii Papæ Undecimi ex Carolo germano fratre Nepos, quem, emenfis Philosophia studiis Patrius recti, & justi amanissimus, secundo Pontificatus mense in cognitione Utriusque Juris acquirenda per Carpanum exerceri jussit, non sine maxima ipsius gloria. Addit a Car-*

Carpano plurima edita, nempe : *Paraphrasis Institutio-  
num Civilium*, earumque perutile *Breviarium* : *Institu-  
tionum Juris Canonici Summaria Dilucidatio* : Re-  
petitiones in præcipuas ordinarias *Juris Civilis* partes  
pro publicis lectionibus conscriptæ: Exercitationes Aca-  
demicæ pro Legali Facultate facilius comparanda : *Fasti  
Academiæ Legalis Intrecciatorum*: *Orationes pro solem-  
ni Studiorum Romani Areobigymnasi instauratione* 1635.  
Et 1640. Et 1641. *Lectio de Ecclesiastico jejunio habita  
in Academia Basiliana ad Cardinales*: *Oratio de Deo  
Trino*, Et *Uno habita in Sacello Quirinali*: *Oratio in  
funere Leonis X. anno 1640.* Et altera habita anno 1646:  
*Prolusio de prestantia Justitiae, ac Legum necessitate ha-  
bita in aula magna Romanae Universitatis anno 1641.*  
Raccolte delli discorsi sacri e morali detti nell'Acade-  
mia dell'Intrecciati: *Raccolta di Rime Italiane*, e La-  
tine recitate nella medesima Academia: *Sentimenti sa-  
cri, e morali sopra l'Evangelii delle Domeniche, e di  
alcune Feste dell'anno.*

FELIX MONACUS Consentinus Professor Institutio-  
num anno MDCXLVI 11. stipendio aureorum sexaginta, ob-  
tinuit deinde sedem Juris Canonici vespertinam, us-  
que ad annum MDLXI. cum ejus stipendum ad ducentos  
aureos pervenerat. Eo anno electus est Episcopus Mar-  
turanensis in Calabria, quam dignitatem gessit annis sex.  
Coletus in additionibus ad Ughellum, & Acetus  
in notis ad Barrium Lib. 2. Cap. 8.

CAROLUS SGOMBINUS Neapolitanus Professor Juris  
Civilis anno MDCLII. stipendio aureorum centum, & vi-  
ginti. E Neapolitanæ plebis seditione fugiens, Romam  
venit, atque ex certamine Cathedram obtinuit. Ele-  
ctus deinde est Episcopus Bellicastrensis.

JACOBUS CINCUS Romanus, Professor Institutio-  
num anno MDCLII. stipendio aureorum septuaginta, dein-  
de Juris Canonici, Decretique Gratiani. Anno Chri-

ti MDCLXXVI. tercentos aureos pro stipendio accipiebat. De eo Mandosius in Biblio. Rom. Jacobus Cincius ex Natali Cincio, & Ursula de Planellis natus an. 1615. ingenio vivido prædius, & ad virtutem propensissimus, ad Juris Pontificii exedram in Romana Universitate conseruit, Decretorum interpretationi mox præficitur. Addit a Carthario in Athenæo Romano Jacobum dici Sacerdotem integerrimum, ingenio præstantem, memoria tenacissimum, in dicendo facundissimum, multipli ci scientiarum cognitione imbutum, atque has illius Lubrificationes recenserit: *Traetatus de Angelis*, & de *Actibus humanis*: *Quæstiones Theologicæ*: *Expositio ad Simbolum Fidei*: *Institutiones ad universum Jus Pontificium*: *Comm. ad Tit. Decretal. de Testamento*: *Comm. ad Tit. Decret. de Sponsalibus*, & *Matrimonio*: *Comm. ad Tit. Decretal. de causa Possessionis*, & *Proprietatis*: *Quæstio de natura Religionis*: *Disputationes de anima*: *Interpretatio Civilium Institutionum Justiniani*: *Institutione ad Praxin Judiciariam in Tribunalibus Romanæ Curia obsernatam*: *Variæ juris Regulæ ad materiam Juridicam spectantes*: *Institutiones Criminales*: *Explicationes variorum Punditorum Juris Pontificii*, atque *Cæsarei ex libris Decretalium & Codicis*, *Dotorandis affigari solitorum*: *Institutiones Græcanicæ*. Commentarii in plures Digestorum Titulos, & Philosophicæ quædam Disputationes.

CAROLUS FESTINUS Ferrariensis, docuerat in patria, variisque functus muneribus, cum ad Urbem veniens ex certamine fit Professor Institutionum anno MDCL. stipendio sexaginta aureorum, deinde Juris Civilis per annos duodecim, tuncque aurei sexaginta supra centum ei solvabantur. Edidit: *Centuriam Controversiarum Legaliū*: *Annotationes ad Statutum Gualdense*.

MARCUS ANTONIUS MARESCOTTUS Senensis tradendis Institutionibus Juris coepit operam dare an. MDCLII. sti-

stipendio aureorum centum & viginti , tum Jus Civile docuit , & ejus stipendium pervenerat ad aureos ducentos . Anno MDCLXIV. electus est Episcopus Clusinus , sed itque in ea sede annis septemdecim . Typis evulgavit *Compendium ex universa Philosophia sub auspiciis Innocentii X.* & Conclusiones e *Sanczionibus Cesareis & Pontificis publicae disputationi exhibita*. Exaraverat volumen in quinque libros Decretalium . Coletus in additionibus ad Ughellum .

**CONCEPTIUS PICA** Aquilanus , Professor Institutio-  
num ex certamine , anno MDCLII. stipendio sexaginta au-  
reorum , deinde Juris Civilis extra orlinem per quin-  
decim annos , stipendio aureorum centum . Egerat in pat-  
ria Causarum Patronum , tum etiam jus dixerat .

**HIERONYMUS LAMPUGNANUS** Mediolanensis , docuit  
Jus Civile extra ordinem sine stipendio , magna Auditorum  
frequentia , uti testatur Janus Nicius Erithraeus in  
Pinacotheca , qui illius Lectiones audire consuevit . Obiit  
anno MDCLXV. Societate Jesu relicta haerede ex asse . Edidit  
*Compendium introductionis ad Justinianas Institutiones : De ratione studendi in utroque Jure : Compendium Introductionis ad universam Jurisprudentiam*. Memoratur ab Allatio in libro de viris illustribus .

**FELIX VIA** Consentinus Professor Juris Civilis extra  
ordinem , stipendio aureorum sexaginta , anno Christi  
MDCLXII. per annos decem , cum a Clemente IX. crea-  
tus est Episcopus Asculanus . Edidit *Summam Juris Ca-  
nonici* . Obiit anno MDLXXIX. Coletus in additionibus  
ad Ughellum . Acetus in notis ad Barrium Libro 2. Ca-  
pite 8.

**CAROLUS SELVACO** e Thurio in Calabria Institutio-  
nes Juris docendas suscepit anno MDCLV. stipendio aureo-  
rum sexaginta , tum Pandectas , deinde Gratiani Decre-  
tum hora vespertina interpretatus est , usque ad annum  
MDCLXXIIII. cum ejus stipendum fere ad tercentos auricos

pervenerat. Docuerat Jus Civile in Neapolitano Gymnasio. Edidit Librum *De origine, etymo, & præstantia Pandectarum*. Laudatur a Thoma Aceto in notis ad Barium Lib. 5. Cap. 16.

TITUS SABELLICUS Somninus, Civis Romanus, anno MDCLVII. Professor Criminalium, stipendio aureorum centum, & viginti per aliquot annos.

ALEXANDER BRUGIOTTUS Florentinus Professor Institutionum Juris Civilis anno MDCLV. tum Criminalium per annos fere triginta. Ejus stipendium anno MDCLXXVI. superabat centum aureos. In pluribus Civitatibus jus dixit, atque in Urbe Advocatum egit. Edidit *Institutiones Criminales: Epitomem Juris viarum & fluminum praxim rei ædilis comprehensens, & de Immunitate.*

FRANCISCUS PROLOMÆUS Senensis, Jus Civile extra ordinem professus est, anno MDCLX. stipendio aureorum octoginta, tum ad Pandectarum Cathedram, deinde Juris Civilis transiit, atque annis quadraginta professus est. Ejus stipendium anno MDCC. erat aureorum 372. Edidit: *Vetus Italia sive vetustatis admiranda.*

ALEXANDER GUIDOTTUS Bononiensis Professor Institutionum Juris Canonici ab anno MDCLX. stipendio aureorum sexaginta, docuitque annis tribus.

BARTHOLOMÆUS BITOZZIUS Precensis, Juris Civilis Cathedram occupavit stipendio aureorum centum ab anno MDCLXII. tum Gratiani Decretum interpretatus est anno MDCLXXII.

DOMINICUS GALLESIUS Finaliensis anno MDCLXII. Institutiones Juris Canonici pertractandas aggressus stipendio aureorum sexaginta, post annos plures ad Pandectarum Cathedram, denique anno MDCLXXVI. ad Rubensem in Apulia Episcopatum electus est. Vixit in hac dignitate annis quatuor. Coletus in additionibus ad Ughellum.

THOMAS CLAUSUS Consentiuus operam dare cœpit Ju-

Juris Civilis Instituilonibus stipendio aureorum sexaginta anno MDCLXIII. per annos septem, cum quadragenarius obiit, uti testatur Thomas Acetus in notis ad Bararium Lib. 2. Cap .8.

FRANCISCUS VILLAREALIS Lavellensis, Professor Institutionum Juris Civilis extra ordinem stipendio aureorum sexaginta anno MDCLXIII. deinde Cathedram Juris Civilis, & Pandectarum, denique primariam Juris Canonici obtinuit, e qua anno MDCLXXXIX. docebat, stipendio aureorum sexaginta supra ducentos. Edidit: *Divi Mauri Mariyris Tutelearis Lavelli in Apulia Encomiasticam Vitam.* Toppius in Bibl. Neapol.

AUGUSTINUS MARTINELLUS Ferrarensis Institutiones Juris Civilis extra ordinem professus est anno Christi MDLXX. per aliquot annos. Edidit: *Stato del Ponte Felice: Notizie del Ponte di Ottaviano Augusto nella Città di Rimini: Esperienza maestra per le operazioni da farsi alle rive del Tevere: Ragguglio delle mutazioni e pregiudicij fatti dal Tevere nelle rive superiori del Ponte Felice: Il monte Testaceo: Descrizione de fiumi Nera, & Tevere con un discorso della navigazione da Perugia a Roma.*

ANTONIUS ALTILIA Apulus Professor Institutionum Juris Canonici ab anno MDCLXXI. deinde Juris Civilis extra ordinem per aliquot annos.

PHILIPPUS CANUTUS de Trebio Professor Institutionum Juris Civilis ab anno MDCLXXI. deinde Professor Juris Canonici hora matutina anno MDCC. stipendio aureorum quadraginta supra ducentos. Rude donatus fuit, atque anno MDCCXI. aurei quinquaginta, & tercenti ei solvebantur.

FLAMINIUS VIGORITUS Firmanus anno MDCLXXIV. Institutiones Juris Civilis tradebat stipendio aureorum sexaginta, tum MDCLXXXIX. Gratiani Decretum interpretabatur, stipendio aureorum centum & septuaginta. .

MAR-

MARCELLUS RANDATIUS Messianensis, Jura in Gymnasio interpretari cœpit anno MDCLXXVII. præsertim vero Pandectas, & Jus Civile tradidit. Hacque in statione erat initio hujus sæculi, stipendio aureorum octoginta supra centum, & anno MDCCXXI. stipendio aureorum quinquaginta supra ducentos. Obiit MDCCXXVII.

AURELIUS AUGUSTINUS MILLARIUS Mutinensis Jus Civile extra ordinem docuit ab anno MDCLXXVII. tum Decretum Gratiani interpretabatur anno MDCC. stipendio aureorum sexaginta supra centum.

JULIUS CÆSAR FIDUS Farfensis anno MDCLXXXI. Cathedram asecutus, res Criminales primum, tum Pandectas, Jusque Civile professus est per annos quadraginta, et si ejus stipendium non excederet aureos ducentos. Mox obtinuit vacationem muneric, atque anno Christi MDCCXXXI. in vivis erat, & stipendium aureorum quinquaginta, supra ducentos percipiebat. Obiit MDCCXXXVII.

PHILIPPUS CONSTANTINUS Romanus Institutiones Juris Civilis ab anno Christi MDCLXXXI. per plures annos docuit.

DIDACUS DE AGHIRRE Salemitanus in Sicilia Institutiones primum, tum Jus Civile extra ordinem ab anno MDCLXXXIV. per aliquot annos e Cathedra tradidit, tum diu docuit in Cathedra vespertina Juris Canonici denique primam occupavit Juris Civilis & anno MDCCXXI. rude donatus est. Obiit anno 1724. De quo Mongitoris in Bibliotheca Sicula: *Didacus de Agbirre nobilis Salemitanus, parentibus Francisco de Agbirre, & Maria Latio natus anno 1652. Philosophicis, ac Theologicis studiis dicatus, ob egregias ingenii doces breviter ita profecit, ut annum agens decimum quartum in Majori Salemitatana Ecclesia, publice sine patrone Philosophicæ, ac Theologicæ theses propugnaverit, atque non sine sapientium ex vicina arbo Drepani, aliisque locis confluentium admiratione plausu. Hinc cum Ju-*  
*rif-*

*risprudentia operam dedisset, Doctoris laurea donatus est Messanæ & causarum patrocinium suscepit Panormi. Sed inde Romam digressus anno 1677. ibique Aduocati munere functus egregiam Doctrinæ suæ præstantiam omnibus patefecit. Anno 1684. publicus in celeberrima Sapientia Academia Romana Lector electus est, cum ad eam Cathedram instituto concusu, innumeris anhælarentur: & ab Innocentio XI. Pont. Max. præter exemplum, non ultimam, ut mos erat, sed penultimam Cathedram Institutionum Canonicarum accepit. Mox ad Cathedram extraordinariam Juris Civilis ascendit: postmodum ad aliam Decreti Gratiani, plures simul gradus trascendens, quod in eo lyceo evenit variissimum. Tandem optionis jure primariam vespertinam Cathedram Decretalium obtinuit: ibique semper tum ingenii felicitatem, tum egregiae doctrinæ excelleniam, Jura uel Pontifícia vel Civilia explanando, magna cum laude detexit. Fuit etiam Josephi de Agbirre S. R. E. Cardinalis Auditor. Addit edidisse Theoricæ Praxis ad Institutiones D. Justiniani Imperatoris Librum primum; sive veram docendi Metodum pro breviori, faciliori, & utiliori scientiæ legalis amplexu: atque prælo paratos habere: In Institutiones Canonicas eadem methodo Tomos quatuor: De jure Gazaga in favorem Christianorum contra Hebreos Romæ degenes: De pacto redimenti.*

NICOLAUS RIGHETTUS e Sancta Severina, Causarum Patronus, Professor Institutionum Juris Canonici, stipendio sexaginta aureorum anno MDCLXXXVI. deinde Juris Civilis. Creatus est Episcopus Marturanensis anno MDCCIII. obiitque anno MDCCXI. uti ex Coleto in additionibus ad Ughellum. Memoratur a Thoma Aceto in notis ad Barrium Lib. 4. Cap. 4.

HIERONYMUS CESARINUS Romanus Jura profiteri in Gymnasio cœpit anno MDCCXII. pluresque Cathedras obtinuit,

tinuit, Institutionum, Juris Civilis, & Juris Canonici primariam, in qua docebat anno MDCCXXI. stipendio auroreorum quinquaginta supra ducentos. Obiit MDCCXXX.

FRANCISCUS MARIA GASPARRUS Romanus ab anno Salutis MDCCXCVIII. Leges tum Civiles, tum Canonicas variis in sedibus interpretatus, post annorum triginta laborem rude donatus est, atque in Curia Capitolina jus reddidit, Primus Collateralis. Edidit *Institutiones Juris Civilis: Institutiones Juris Canonici: Institutiones Criminales*. Obiit anno MDCCXXXV.

DOMINICUS URSAEA e Bosco in Provincia Salernitana ab anno MDCXCIX. varias utriusque Juris Cathedras occupavit, cumque primariam Juris Canonici sedem moderaretur, obtinuit ex Rescripto Benedicti XIII. Papæ die 5. Novembris anno MDCCXXVI. ut Pompeus filius ejus vices suppleret. Edidit Tomos tres *Disceptationum Ecclesiasticarum: Institutiones Criminales quatuor libris absolutas: De Matrimonii nullitate ex defectu consensus contrahentis, & moralis presentia Parochi*.

JULIUS MARINUS LEONELLUS Camerinensis ab anno MDCC. per annos ultra triginta Juribus explanandis incubuit, & anno MDCCXXXI. in prima Cathedra Juris Civilis aureos quinquaginta supra docentes accipiebat.

JANUS VINCENTIUS GRAVINA Consentinus, Græcæ, Latinæque Litteraturæ, & Jurisprudentiæ scientissimus, natus in Oppido Roggiani prope Consentiam XIIII. Kal. Martias anno MDCLXIV. Neapoli bonis artibus instructus, Romam venit anno MDCLXXXIX. ubi sequenti anno inter primos auctores fuit instituenda Arcadum celeberrimæ Academiæ. Vir summi laboris, summæque eruditionis Cathedra Juris Civilis donatus est anno MDCXCIX. quam magna cum sui nominis gloria usque ad supremum diem occupavit, et si plurimæ Academiæ, præsertim Taurinensis, illius operam magnis stipendiis expetierint. Obiit Nonis Januarii MDCCXVIII. jacetque in Parochiali Eclesia

clesia S. Blasii nuncupata . Ejus ingenii monumenta hæc sunt : *Prisci Censorini Photistici Hydra mystica , sive de corrupta morali doctrina :* Is liber rarissimus est , cum paucissima edita ejus fuerint exemplaria : *L'Endimione di Erilo Cleonco Pastore Arcade con un discorso di Biondo Crateo :* quo nomine ipse Gravina indicatur , qui Tragediam illam ab Alexandro Guido exaratam illustravit : *Opuscula :* Is liber complectitur sex Opuscula , in quorum primo traditur brevis notitia veteris Juris , in altero agitur de Latinæ Linguae excellentia , tertium circa bonarum artium in Italia fortunam versatur , quartum mortem minime metuendam evincit , quintum suadet in luctu modum servandum esse , sextum complectitur Arcadiæ leges : *De ortu & progressu Juris Civilis Liber : Acta Consistorialia creationis Emin. ac Reverend. Cardinallium instituta a S. D. N. Clemente XI. P. M. diebus 17. Maij, & 7. Junii anno Sal. 1706. & eorumdem Cardinallium brevis delineatio : Della Ragion Poetica libri due : Della Tragedia libro uno : Tragedie cinque : Orationes .* Prodierunt post ejus mortem *Institutiones Canonicae , & Civiles* , quæ Taurini primum , tum Romæ non ita pridem editæ sunt . Ejus Elogium extat in Fastis Arcadum defunctorum , in vitis virorum illustrium , auctore Nieeronio , atque in Dictionario Morerii postremæ editionis . Ita vero Valchius in Historia Critica Latinæ Linguae Cap. 12. hunc celebrat : *Janus Vincentius Gravina singulare Italorum decus , princeps ingeniorum , quæ in gente hac nostro ævo doctrina , jurisprudentia , elegantiore latini sermonis suavitate floruerunt . Scripta ejus , & ubertate , copiaque rerum , & elegantia stili magnam præ se habent dignitatem : Edidit Origines Juris Civilis , Opuscula , quæ cum Orationibus quibusdam non solum studio Joannis Baptiste Ancionii Amstelodami MDCXCIII. prodierunt , verum etiam nova editioni Lipsiensi Originum Juris Civilis addita fuerunt.*

*Atque hæc Opuscula cum Orationibus præcipue cultori-  
bus Latinæ Linguae, ejusque purioris commenda-  
mus.*

SANCTUS LANUCCIUS de Mondavio ab anno Christi MDCCXVII. Jurisprudentiam in Gymnasio Urbis profiteri cœpit, variasque hujus Facultatis partes pertractavit, denique docuit e prima Cathedra Juris Canonici, qua ex statione benemeritum Professorem SS. Pontifex BENE-DICTUS XIV. ad Episcopalem Sedem Civitatis Castellanæ traduxit MDCCXLVIII.

JOANNES ANGELUS CANUTUS Romanus anno Christi MDCCXVIII. extra ordinem Jura interpretabatur, atque per aliquot annos munere publico functus est.

GASPAR MAGNONUS olim Cagnettus, Velternus, anno MDCCXXI. tradendis Juris Civilis Institutionibus præficitur. Deinde ad primariam pervenit sedem juris Civilis; cumque de re litteraria meruisset, rude donatus est die 29. Decembris anno MDCCXLVIII. ea lege, ut integrum ei servaretur stipendium. Auditorem egit Cardinalis Laurentii Alterii, & Clericorum Cameræ Apostolicæ Josephi Imperialis, & Nicolai Negroni; tum etiam amplissimi Cardinalis, Archiepiscopi Neapolitanii Josephi Spinelli, cum Sacra Congregationi circa Episcoporum, & Regularium negotia esset a secretis. In Foro Causis honestissime patrocinatur, atque præfuit rebus domesticis Familiarum Costagutæ, Cesarinæ, Santacrucis, Capranicæ.

JOANNES PIGNATIUS Comaclensis ab anno MDCCXXIV. per aliquot annos Civiles Leges professor est..

MARCUS A TURRE Veronensis, anno MDCCIV. juventis annorum trium supra viginti in Bononiensi Gymnasio Jurisprudentiam docere cœpit. Tum anno Christi MD CCXXIV. instituto in Urbe certamine, inter viginti septem Jurisperitos, qui se certamini obtulerunt, donatus est Cathedra Juris Canonici in Gymnasio Romano, in qua

qua docuit usque ad annum MDCCXLIX. cum optime merito Professori vacatio muneric concessa est, integrumque stipendum.

THOMAS ANTONIUS EMALDI Lugensis ab anno Salutis MDCCXXVIII. inter Romani Gymnasi Professores adlectus, eam obtinet sedem, e qua Gratiani Decretum explicatur. Sed inter Aulicos Pontificios cooptatus, ex eorum numero, quos Cubicularios Secretos nuncupant, atque Summo Pontifici est a Latinis epistolis conscribendis.

CELESTINUS CIVARRONUS Leonissanus ab anno Christi MDCCXXVI. Civiles Leges in Romano Gymnasio interpretatur, atque nunc temporis operam suam navat Pandectarum tractationi.

JACOBUS BALSARINUS Methonensis, ac Venetus civis, in Romana Curia Advocatus, anno MDCCXXIX. a Summo Pontifice Benedicto XIII. munus accepit Civiles Leges interpretandi in Gymnasio Romano, atque eam sedem obtinet, e qua Tractatus aliquis Juris Civilis edocetur, quem Rector eo anno jussit explicandum. Clementis XII. beneficio est Patronus Fisci, in rebus, quæ ad Viarum Magistratum pertinent.

PETRUS ANTONIUS DANIELI Romanus, Philosophiæ Theologiæ, ac utriusque Juris Doctor, anno Christi MDCCXXXII. ex certamine probatus suffragiis omnibus, tamquam præ ceteris dignus, Cathedram Institutionum Juris Civilis obtinuit. Natus est in Urbe die 25. Maji anno MDCCXII. in Parochia S. Mariae Cryptæ Piætæ, e Catholicis honestisque parentibus Carolo Danieli, & Magdalena Bocchettis, Civibus Romanis, atque die trigesima ejusdem mensis ablutus sacris aquis in Ecclesia Lateranensi. Carolus ejus pater in lucem venit anno MDCLXXXVII. die 4. Junii, eodemque die Baptisma suscepit in Ecclesia Parochiali S. Angeli in Foro Piscium. Franciscus ejus avus e Civitate Francofurti in Germania venerat ad Ur-

bem cum Clara conjugé anno MDCLXXXII. ubi obiit anno MDCCIII. honorifice tumulatus in eadē Ecclesia Sancti Angeli in Foro Piscium, ut ex certis monumentis, publicisque Baptifatorum Tabulis, nobis compertum est. Petrus Antonius aliquamdiu usus est disciplina gravissimorum Patrum, quos Pios Operarios vocant, quibus a Card. Petro Marcellino Corradino fuerat commendatus, atque adeo profecit, ut adolescens, absoluto studiorum cursu, de rebus Philosophicis primum coram praedicto Card. Corradino, cui erat acceptissimus, disputaverit, tum de rebus Theologicis coram Card. Camillo Cibo, dato cuilibet argumentandi loco, Thesibus octoginta, supra centum ex universa Theologia deppromptis. Mox, anno MDCCXXXIII. antequam in Gymnasio publicum docendi munus assequeretur, certamen subiit pro obtainenda Philosophiae Cathedra in Collegio Urbano de Propaganda Fide, eumque suffragia Cardinalium, qui certaminis praefuerunt, dignum eo munere declararunt. Ejus opera in Auditoris officio usus est Raphael de Girolamo, deinde Cardinalis, cum Sacrae Congregationi, quæ negotiis Episcoporum, & Regularium imminet, esset a secretis. Eodem Auditore usi sunt Cardinales Carolus Stampa, & Joseph Accoramboni, apud quos in magna fuit aestimatione. In Academia Theologica Urbis, ab anno MDCCXXXVI. pluribus, assiduisque disputationibus publice habitis meruit Censoris officium. In Foro magna cum laude agit Causarum Advocatum, atque in Gymnasio Romano Criminalibus rebus edocendis incumbit.

DARIUS GUICCIARDUS de Telio Comensis Dioecesis, postquam in Academia Æni-pontis addiscenda Jurisprudentiæ dedisset operam, Romam venit anno Christi MDCCXXIV. atque in Romano Gymnasio Laurea donatus est. Tum anno MDCCXXXIII. certamen subiit, sedenique obtinuit in Gymnasio Legum interpretandarum.

Nunc

Nunc tradendis Institutionibus Juris Canonici operam suam impendit. Apud Eminentissim. Cardinalem Olivetum functus est Auditoris munere annis octo; eodemque munere duodecim ab hinc annis fungitur nunc temporis apud amplissimum Cardinalem Petrum Aloysium Carafa Episcopum Albanensem; illumque uterque Cardinalis sibi socium esse voluit, quem *Conclariflam* nuncupant, cum ad eligendos Pontifices Summos Clementem XII. & BENEDICTUM XIV. Cardinales in Vaticanae Ædibus convenerunt.

MICHAEL ANGELUS PETROCCII Pistoriensis anno Salutis MDCCXXXIX. Romani Gymnasii Cathedram ascendit, ejusque opera, nunc temporis, in tradendis Institutionibus Juris Civilis versatur.

SILVERIUS ORBINUS Romanus ex certamine adlectus est publicus Jurium Professor anno MDCCXLVI. atque vires gerit Thomæ Emaldi in explanando Gratiani Decreto.

## C A P U T VII.

## PROFESSORES SACRARUM DISCIPLINARUM.



ANCTUS DOMINICUS amplissimi Ordinis Prædicatorum Institutor, primus docuit in Schola Sacri Palatii ab Honorio III. anno MCCXVIII. restituta, uti diximus Lib. I. Cap. V. §. v. & uti constat disertissimo testimonio Joannis de Columna Scriptoris illius ævi, deinde Archiepiscopi Messanensis, in libro de viris illustribus, ubi ait de S. Dominico: *Cum autem esset Vir Dei Romæ multi ad eum sanam doctrinam convolabant. Legebat enim tunc in publicis Scholis Paulum, ad cuius scholas confluerebat non modica turba scholarium, & etiam Prælatorum, & Magister ab omnibus vocabatur... scripsit autem tunc super omnes epistolas Pauli, cuius scripta multa scientia, & devotione plena adhuc inveniuntur.* Quo testimonio relato, doctissimus Jacobus Echard in novissima accessione ad Scriptorum Ordinis Prædicatorum collectionem, subdit: *Itaque ex paucis hic relatis ab auctore suppari, imo teste oculato constat S. Dominicum & Romæ cum ingenti Auditorum confluxu, & plausu in publicis Scholis docuisse; quod occasionem dederit instituendi Magistri Sacri Palatii, siquidem ea atate Scholæ publicæ erant in Sacro SS. D. Papæ Palatio; & eundem Sanctum, quod nunc nos attinet in S. Pauli epistolas omnes scripsisse.* Post S. Dominicum Magistri Sacri Palatii, diu, & sæculo etiam decimo quinto, in ea Schola docuerunt; & indubium est, veros fuisse in Urbe publicos Theologiae Professores. At quia illorum seriem fuse, accurateque nuper edidit Vir Clarissimus Joseph Catalanus in libro de Magistro Sacri Palatii; idcirco hic re-

recensemus dunitaxat Sacri Palatii Lectores , qui præter Magistrum Sacri Palatii in ea Schola docuere .

**ALBERTUM MAGNUM** ex eodem amplissimo Ordine Prædicatorum , virum doctissimum , anno MCCLV. venisse ad Urbem , ut suos , Minoritasque , quos Doctores Parisienses excludere ab Universitate conabantur , tueretur , atque ea occasione , petente Pontifice , docuisse in Schola Sacri Palatii , & Evangelium S. Joannis exposuisse ex testimonio Cantipatrani ejus discipuli diximus Lib. I. Cap. v. §. vi. ita ut Petrus de Prussia in Alberti Magni vita afferat hunc fuisse Lectorem Sacri Palatii , & Jacobus Echard eumdem recenscat inter Magistros Sacri Palatii . Brevitamen docuit , cum anno Salutis MCCLIX. Comitiis Ordinis Valencenis affuerit. Obiit Albertus pietate , doctrina , librisque editis clarissimus anno MCCLXXX. septem annis major octuagenario , ac de eo videndus Jacobus Echard de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum .

**THOMAS AQUINAS** splendidissimum Ecclesiæ lumen e Scholis Coloniensi , & Parisiensi , ubi Albertum Magnum audiverat , & ipse docuerat , Romam rediens anno MCCLXI. Urbano IV. Pontifice docuit in Schola Sacri Palatii , tum in Urbe , tum Urbeveteri , Anagnia , Viterbii , Perusia , ubi Pontifices commorabantur , uti diximus Cap. v. §. vi. Lib. I. Eoque tempore exaravit *Commentarios in Aristotelis Physicam , Ethicam , & Metaphysicam : Summam contra Gentiles : Questiones de anima : Expositionem libri Job : Officium Festi Corporis Christi : Contra errores Gentilium Traditum : Catenam auream in quatuor Evangelia : Summam Theologiam* . Anno MCCLXIX. Parisis affuit Capitulo generali , ubi iterum docuit usque ad annum MCCLXXI. cum ad Urbem reversus est , atque ibi rursus Cathedram ascendit. Sed anno sequenti , Carolo Rege accersente Neapolim adivit , ibique Regio stipendio professus est usque ad finem

nem

nem vitæ, annum nempe MCCLXXIV. cum ad superos evolavit, annis natus quadraginta, & octo. De Sancti Thomæ libris laudatus Scriptor Jacobus Echard fulissime agit.

AMBROSIUS SANSEDONIUS Senensis ex Ordine Predicatorum, post quam Parisis sub Alberto Magno studiisset, docuit magna cum gloria Coloniae, & Parisis & Romam venit sub Urbano IV. vel Clemente IV. ibique publice docere jussus, studia Theologica, calamitate temporum, Friderico Imperatore Apostolicani Sedem vexante, extincta restituit, uti testatur Ugurarius de Pompis Senensibus, & Julius Sansedonius in ejus vita, aliisque, ac diximus Cap. v. §. vii. Lib. i. Ibi quoque diximus Sansedonium, non quidem sub Innocentio Papa IV. sed sub Urbano IV. in Urbe publice docuisse. Nam cum Innocentius IV. anno MCCXLIV. Lngdunum se receperit, nec ad Urbem redierit nisi anno MCCLIII. ubi paululum commoratus Neapolim secessit, ibique sequenti anno obiit, hinc turbidis illis temporibus, non potuit Sansedonio uti ad restauranda in Urbe Theologica studia. Quapropter verisimilius videtur, juxta Jacobi Echaridi sententiam, sanctum virum vel sub Urbano IV. vel sub Clemente IV. Scholas Theologicas Romæ restaurasse. Dum autem eodem fere tempore Thomas Aquinas in Urbe Theologiam docuerit, hinc utrique viro sanctissimo, atque doctissimo restitutæ Romanæ Théologicæ Scholæ gloriam Scriptores ascribunt. Plures, easque gravissimas legationes obiit, tandemque e terris migravit anno MCCLXXXV. ejusque vita a Julio Sansedonio Episcopo Grossetano, aliisque conscripta est, tum legitur in Actis Sanctorum To. 3. Martii.

JOANNES PECCAMUS Cicestiensis, Ordinis Minorum in Oxoniensi Academia donatus laurea, ibi & publicum Professorem egit, tum in Universitate Parisiensi Magistrum sententiarum interpretatus est; e qua Cathedra

dra illum Romam vocavit Nicolaus III. anno M CCLXXVIII. Lectoremque constituit Sacri Palatii, & post aliquot annos Archiepiscopum Cantuariensem. Scripsit vir doctissimus libros quamplures de Sacra Scriptura, Theologia, Jure Canonico, Philosophia, & Mathematica, quos longa serie recenset Wadingus de Scriptoribus Franciscanis. Eudem Wadingus non semel laudat in Annalibus Ordinis Minorum.

MATTHÆUS DE AQUASPARTA Tudertinæ Dioecesis, Ordinis Minorum, Lector Sacri Palatii, tum sui Ordinis Magister generalis anno M CCLXXXVI. demum a Nicolo IV. ob summam ejus doctrinam Cardinalis renuntiatus anno M CCLXXXVI. Hunc Bonifacius VIII. Legatum constituit, ut Civitates plurimas, quæ se Pontificis imperio subduxerant ad obedientiam reduceret; & ut factio-nes Alborum, & Nigrorum in Etruria compesceret. Obiit Romæ sub Bonifacio VIII. anno MCCCII. jacetque in Ecclesia S. M. de Aracoeli. Scripsit *Commentaria in Job: Postillas in Psalmos: Expositione in epistolas Pauli: Commentaria in quatuor libros sententiarum: Questiones Quotlibeticas: Pentiloquium de potentia Papæ: Sermones varios: Inventarium sententiarum: A Sixto Senensi in Bibliotheca dicitur: in seculari Philosophia juxta morem sui temporis magnifice doctus, & in Divinis Scripturis excellentissimus*. Wadingus in Annalibus Minorum, & Ciacconius in vita S. R. E. Cardinalium.

GUILELMUS DE FALGARIO Tolosanus Ordinis Minorum, Lector Sacri Palatii, post obitum Bonegratiæ Ministri generalis, fit sui Ordinis Vicarius generalis, inde Episcopus Vivariensis, circa annum MCCCXC. Scripsit contra Petrum Joannem Olivam, & Commentarios Sancti Bonaventuræ in quatuor libros Sententiarum reduxit ad epitomem, ut testatur Wadingus de Scriptoribus Ordinis Minorum, & in eorum Annalibus. Hunc tamen

Sammarthani vocant Raimundum in Gallia Christiana in Episcopis Vivariensibus.

JOANNES MINIUS seu DE MURRO Picenus, Firmanæ Dioecesis, Ordinis Minorum, successit in munere Lectoris Sacri Palatii Guilelmus de Fulgario ad Episcopatum Vivariensem electo, uti Lucas Wadingus in Annalibus Minorum testatur. Sed anno MCCCXVI. in Comitiis habitis Anagniæ, praesente Bonifacio VIII. electus est Magister generalis Ordinis, deinde ab eodem Pontifice anno MCCCII. Cardinalis, & Legatus in Galliam missus. Obiit Avenione anno Christi MCCCXI. eumque laudant Wadingus in Annalibus, & Ciacconius in vitis Cardinalium.

GENTILIS DE MONTEFLORE Picenus, Ordinis Minorum, Lector Sacri Palatii, a Bonifacio VIII. anno Christi MCCCXVII. adscitus est in Cardinalium Ordinem, atque a Clemente V. missus in Hungariam Legatus, ubi optime de Sede Apostolica meruit. Obiit Avenione anno MCCCXI. scripsitque Homilia, & plura Opuscula, uti Wadingus in libro de Scriptoribus Ordinis Minorum testatur. De eo Wadingus, & Ciacconius.

B. ARNALDUS ex Umbria, Ordinis Minorum, successit in munere Lectoris Sacri Palatii Gentili de Monteflore ad Cardinalatum electo, obiitque anno Christi MCCCXIII. uti Jacobillus in vitis Sanctorum Umbriæ tomo 2. pag. 394. testatur.

REGINALDUM ex Umbria Franciscanum subrogatum in munere Lectoris Sacri Palatii anno MCCCXVIII. Gentili de Monteflorio scribit Wadingus in Annalibus Minorum. Et hunc Cardinalem a Bonifacio VIII. creatum, & Archiepiscopum Rotomagensem scribunt Petrus Rudolphus, & Gaspar Jongelinus in Elogiis Cardinalium Ordinis Minorum. At Sammarthani inter Archiepiscopos Rotomagenses, & Ciacconius inter Cardinales Reginaldum hunc minime recensent. Anno MCCCIV. Clemens

mens V. Pontifex sedem Pontificiam Avenionem transstu-  
lit, ubi hæsit, annis circiter septuaginta. Ibi itaque  
floruit Schola Sacri Palatii, ibi & Lectores fuere Petrus  
de Bireto Carmelita, Confessarius Clementis VI. & po-  
stea Episcopus Graffensis, ac Guido de Perpignano, pa-  
riter Carmelita, deinde Episcopus Majoricensis, ut di-  
ctum fuit Cap. v. Lib. 1. Quapropter omissis Lectoribus  
Sacri Palatii in Schola Avenionensi, illos recensemus,  
qui in Urbe hoc officio functi sunt.

**BERNARDUS AUREOLUS** Carmelita, dictus de Amba-  
sia ab ejus patria in Gallia, postquam Parisiis, & Tolos-  
æ Theologian, Sacrasque Litteras docuisset, variisque  
apud suos functus esset muneribus, teste Possevino, fuit  
Romæ Sacri Apostolici Palatii Lector, ac denique Car-  
dinalis. An vero a Pontifice, vel ab Antipapa hanc di-  
gnitatem acceperit, incertum dicit Lezana in Annali-  
bus Carmelitarum ad annum MCCCXC. Verum cum Aureo-  
lus circa hunc annum, & Romæ egisse Lectorem Sacri Pa-  
latii dicatur, verisimilius est a Pontifice auctum fuisse hac  
dignitate. Lezana teste, fuit vir doctissimus, scripsit  
que in epistolam Divi Jacobi librum unum, in Canonica-  
m S. Joannis librum unum, Sermones aestivales librum  
unum, Hyemales librum unum, Quadragesimales, Col-  
lationes varias. De eo Sixtus Senensis, Possevinus, Bi-  
carretus.

**THEODORUM** Beneventanum Ordinis Servorum Bea-  
tæ Mariae Virginis, qui in Gymnasio Salernitano ege-  
rat Philosophia Professorem, ac annis decem Perusia  
docuerat suos Metaphysicam Aristotelis, tum in Roma-  
na Universitate publicum Theologia Professorem memo-  
rat Gianus in Annalibus Servorum B. M. ad annum Do-  
mini MCDIII. Lib. 4. Cap. 8. additque edidisse illum in  
libros Sapientiæ Commentarios.

**MATTHÆUS DE FINARIO** Ligur, Ordinis Prædica-  
torum, in Capitulo generali sui Ordinis celebrato an-

no MCDXLII. adlectus est ad legendum Sententias in Sacro Palatio, uti testatur Vincentius Fontana in Theatro Dominicanu. Et Oldoinus in Athenæo Ligustico dicit scripsisse *Commentaria in plures Sacrorum Bibliorum partes*, & in libros *Sententiarum*.

BARTHOLOMEUS PENADES Hispanus ex Ordine Prædicatorum, in Capitulo generali Divione coacto anno MCDXLIV. munus accepit legendi in Palatio Apostolico Sententias, uti idem Fontana testatur. Hunc fuisse virum religione, & eruditione conspicuum, variisque apud suos functum muneribus scribit Jacobus Echard To. i. de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum. Dicitur scripsisse *Volumen de Hærefibus, Hæreticisque suorum temporum.*

LUDOVICUM VINCENTIUM Hispanum Ordinis Prædicatorum electum Sacri Palatii Lectorem in Capitulo celebrato anno MCDLVI. in Civitate Montispezzulani testantur Fontana, & Fernandez.

JOANNES DE CANDIDO Siculus, Ordinis Prædicatorum Baccalaureus, Lector Sententiarum in Schola Sacri Palatii sub Sixto IV. anno MCDLXXII. uti ex Regestis Ordinis refert Fontana.

JOANNES AUGUSTINI de S. Miniate, Ordinis Prædicatorum, eodem anno, eidem muneri addictus, ut ex Regestis refert Fontana: *F. Joannes Augustini de S. Miniate fuit institutus, & assignatus in Baccalaureum pro forma, & gradu Magisterii pro secundo anno in Schola Sacri Palatii cum gratiis & libertatibus consuetis. Prati ultima Augusti MCDLXXIV.*

JOANNES CLERICI ex Ordine Prædicatorum eodem tempore Professorem extra ordinem agebat in Schola Sacri Palatii, uti eadem Regesta testantur: *Fr. Joannes Clerici Conventus Brugellensis fuit institutus Baccalaureus extraordinarius Universitatis Sacri Palatii pro gradu, & forma Magisterii xvii. Junii MCDLXXIV.*

**PETRUS PLOGER** Theutoniæ Provinciae Ordinis Prædicatorum, Baccalaureus Palatii Apostolici sub Sexto IV. ex iisdem Regestis: *F. Petrus Ploger Baccalaureus Apostolici Palatii de Conventu Francofordiensi, qui a Summo Pontifice habuit habilitationem ad Beneficia Ecclesiastica, habuit licentiam morandi extra ordinem, & officiandi, & eleemosynas recipiendi; & nullus inferior molestet.* Perusia iij. Augusti MCDLXXIV.

**GEMINIANUS LAURENTI** Florentinus Ordinis Prædicatorum, Sacras Scripturas in Schola Sacri Palatii interpretabatur anno MCDLXXIV. uti Regesta Ordinis Prædicatorum a laudato Vincentio Fontana producta testantur.

**MARCUS VIGERIUS** Savonensis, Ordinis Minorum, Urbani Vigerii, & Nicolettæ Grossæ Sixti IV. proneptis filius, ab eodem Pontifice constitutus est Regens Patavini Studii, tum in Romana Universitate Professor Theologie, denique Episcopus Senogalliensis anno Christi MCDLXXVII. Eundem Julius II. constituit Molis Adrianæ Præfectum, & anno MDXV. Cardinalem Tituli S. Mariæ ad Transtiberim, tum Legatum contra Alphonsum Ferrariae Ducem. Scripsit Apologiam contra Conciliabulum Pisanum; tum alium librum, cui *Decacordi* titulum dedit; & de lancea ac veste Christi, de Annunciatione Beatæ Virginis, & alia plurima, quæ recensent Ciacconius in vita Cardinalium, & Wadingus de Scriptoribus Franciscanis. Obiit Episcopus Prænestinus Romæ anno MDXVI. septuagenarius, jacetque in suo Titulo. De eo Ughellus in Episcopis Senogalliensibus, & Folietta de Clar. Ligur.

**THOMAS DE VIO** a patria dictus Cajetanus, Ordinis Prædicatorum, Theologus præclarissimus, juvenis annorum viginti trium docuit in Patavino Gymnasio anno MCDXC. tum Ticini, publico stipendio, deinde Romæ, simulque fuit Procurator Generalis Ordinis anno MDI. de

qua

qua re ita scribit Jacobus Echard Tom. 2. Script. Ordin. Prædic. Hoc munus & alterum eidem adjunctum Professoris in Sapientia Romana publici septem annis solidis egregie tutatus est, Summis Pontificibus Alexandro VI. & Julio II. totique Aulæ acceptissimus. Anno MDVII. electus est Vicarius generalis Ordinis, & anno sequenti supremus Ordinis Moderator, eo in munere præclare meruit, cum agebatur de convocando contra Julium Papam II. Concilio Pisano, & cum ab eodem Pontifice convocatum est Concilium Lateranense. Quare eum Leo X. anno MDXVII. inter Cardinales adscriptit, tum Legatum in Germaniam misit, tum ad expeditionem in Turcas excitandam, tum ad Lutherum reprimendum. Ab Adriano VI. rursus Legatus missus est in Pannoniam, ut Ludovico Regi a Turcis oppresso ferret supprias. In Urbe obiit anno MDXXXIV. ætatis suæ LXVI. jacetque in Ecclesia S. M. super Minervam. Ejus vitam scripsere Joannes Flavius, & Antonius Fonseca. Edidit Commentarios in omnes fere Sacrae Scripturæ libros, in Evangelia, Epistolas Pauli, Acta Apostolorum, tum etiam in Summiam S. Thoma, & Tractatus plurimos de variis materiis in tres tomos distributos. Quæ omnia illius Opera accurate recenset Echard Tom. 2. Script. Ord. Prædicatorum.

JOANNES LUDOVICUS VIVALDUS Pedemontanus, Ordinis Prædicatorum claruit ineunte saeculo decimo sexto publicus Theologiæ Professor Patavii, & Romæ, uti testatur Ghilinus in Theatro Litteratorum, et si hæc illius munera Jacobus Echard minime memoraverit. Is tamen de Vivaldo scribit suis in Sacra Theologia, Sacrae Scripturæ, Sanctorumque Patrum lectione assidue versatum, S. Thomæ doctrinæ multum addictum, sui & vi Principibus imprimis acceptum, Ludovico XII. Francorum Regi, Mediolanensem Duci, & Ludovico Marchioni Salutarium, cui a consiliis erat, & a sacris Confessionibus, & cuius

cujuſ impensis pleraque illius opera prodiere . Hunc refert Fontana in Theatro ſuiffe nominatum Epifcopum Arbenſem anno MDXIX. atque in ea dignitate obiiffe. Ejus opera recenſentur a Jacobo Echard to. 2. Script. Ord. Prædic. eaque ſunt : *De veritate contritionis Tractatus*: *De cognitione electorum a reprobis*: *De duodecim perſecutionibus Eccleſia Dei*: *De magnificētia Salomonis*, & quidſentiunt Doctores Catholici de ſtatu animæ ejusdem : *De dupliči cauſa contritionis*: *De laudibus, ac triumphis trium liliorum, que in ſcuto Regis Chriſtianissimi figurantur*: *Nova Explanatio ſeptem Psalmorum pañitentialium*: *Epiſtola ad Fr. Angelum de Carleis Ordiniſ Minorum de Conceptione Beatae Virginis*: *Tractatus de pugna partis ſensitive, & intellective, ſeu Epiſtola conſolatoria ad Margaritam de Fuxo ob mortem Ludovici Marchionis Salutiarum ejus viri*: *Epiſtola de laudibus Ludovici Marchionis Salutiarum*.

CYPRIANUS BENETUS ſeu Benedictus, uti vocatur a Nicolao Antonio in Bibliotheca Hispana, natione Aragonus, patria Albeldensis, profeffione Dominicanus, Romæ anno MDXXI. Sacras Litteras in Gymnasio proſitebatur, uti teſtatur Scriptor coetus Bernardus de Lutzenburgo in Catalogo Hæreticorum Lib. 5. agens de Lutherio, hiſ verbis : *Prætereundum non eſt, quod factum eſt Romæ anno MDXXII. die xiiij. Junii hora x. secundum noſtrum horologium in campo Agonis coram infinita multitudine hominum uriuſque ſexus, ubi credita erat machina* : ab una parte fuit depictus Martinus in habitu Monachi, ab altera parte fuit scriptum in tabellis : *Martini Lutheri heretiarchæ doctriña hæretica declarata, & reprobata*: *Opaffim libri ejus fuerunt affixi, & coram hac machina præhabita fuit Oraſio, & declaratio ſententiæ per Venerabilem Patrem Cyprianum Ordiniſ Prædicatorum Sacrae Theologiae Doctorem, Leſorem legentem in Sapientia de domo Vicarii Pape*. Ignis quoniam  
que

que cum machina compositus fuit, & accensus per siberos, id est familiares inferiores Vicarii Papæ, & sic libri cum imagine auctoris adusli sunt. Ejus opera recenset Jacobus Echard Tom. 2. pag. 49. eaque sunt: *Illuminum virorum opuscula*, quo volumine continentur quædam Athanasii, Didymi, Cassiodori, & aliorum lucubrations: *De Sacrosancto Eucharistia Sacramento* & de ejusdem Ministro ad Julium II. *Clara & compendiosa introductio ad Logicam*: *Tractatus quatuor de prima Orbis Sede*, de Concilio, de Ecclesiastica potestate, de Pontificis Maximi auctoritate: *De non mutando Paschate*: *Aculeus contra Iudeos*: *Dialogus de excellencia, & utilitate Theologiae*: *De Caroli V. præeminentia, & clementia*: *Exhortatorium de accelerando itinere ad Hadrianum VI.* Ejus mentionem faciunt Ludo-  
vicius Jacob in Bib. Pontif. Pius, Fernandez, & Jacobus Echard.

SILVESTER MOZOLINUS vulgo dictus DE PRIERIO a loco suæ originis in Comitatu Astensi, natus est anno Domini MDLX. ac annorum quindecim Ordini Prædicatorum nomen dedit, tum Bononiae apud suos, deinde Patavii in publico Gymnasio docuit, variisque apud suos functus muneribus, a Julio II. Romam accitus est anno MDXI. ut in Gymnasio Romano Theologiam publice profiteretur. Anno MDXV. extincto Joanne de Rafanellis Ferrarensi Sacri Palatii Magistro, Prierius in ejus locum subrogatus est a Leone X. eoque munere functus est usque ad annum MDXXXIII. cum grassante in Urbe peste, supremum obiit. Sua Opera ipsam recenset in calce *Conflati* sui, eaque sunt: *Commentarius in Sphacram*: *In Theoreticas Planetarum: Textus Dialecticæ: Epitoma Capreoli: Aurea Rosa, seu Expositio super Evangelia* totius anni tam de tempore, quam de Sanctis: *Summa Sylvesterina: De sublevatione infirmantium: Breve Compendium de secundis intentionibus: Tractatus de exerci- ciis*

cismis: Opusculum de judicio temerario: Definitiones omnium legum: Consilium de monte pietatis: Consilium de pacto retrovendendi: Sermones: Opusculum de immolatione agni spiritualis, & sacrificio novae legis: Mattheus contra Scotistas: De irrefragabili auctoritate Romanæ Ecclesiæ Romanique Pontificis contra Martinum Lutherum Libri tres: Errata, & argumenta Lutheri recitata, detecta, & copiosissime irrita: Epitoma responsionis ad eumdem Lutherum: Conflatum ex doctrina D. Thomæ: & alia quædam Italico sermone. Addit Jacobus Echard Prierium edidisse De Strigimagarum, demonumque mirandis libros tres, una cum praxi exactissima & ratione formandi processus contra ipsas: Dialogum de S. Pauloprimo Eremita: Vitam S. Agnetis de Montepolitano. Nonnullos vero libros falso ei adseribi probat laudatus Echard. De Prierio fuse agit Leander ejus discipulus, aliquie Dominicani Scriptores, tum etiam Ghilinus in Theatro Litteratorum, & Pappadopolis de Gymnasio Patavino.

OCTAVIUS PAGATUS Brixiensis Ordinis Servorum B. M. publicus Professor sub Leone X. uti testatur Gianus in Annalibus ad annum MDLXVI. his verbis: *Hic ab incunabulis Pomponium Letum habuit Magistrum, quo duce in humanioribus primum valde eruditus evasit, gravioribus deinde studiis intentus, Parisios concepsit, ubi tam diu litteris operam navavit, quoad Sorbonicam lauram sui Magisterii, postquam de se egregium præbuisset periculum accipere mereretur. Doctor igitur Parisinus in Italiam remeavit, cumque in omni genere scientiarum esset apprime excultus, temporibus Leonis X. ab Antonio de Monte Card. Protetore Romam adscitus, Cathedra in Romana Sapientia ab eodem Summo Pontifice donatus fuit, ubi quantum diu legendoprofecisset, testes sunt omnes illius temporis viri doctissimi, qui illum tamquam asylum, & litterarum oraculum adibant,*

*ob suas eximias virtutes Pantagatum appellabant. Cui ob elegantiam scribendi Guilelmus Sirletus, qui postea fuit Cardinalis plurimum deferebat. In historiis conscribendis, tam excellens habitus, ut Chronographus ab Antonio Possevino in Bibliotheca selecta de Hist. Lib. 16. Cap. 10. valde laudatus, & approbatus fuerit. A quo Onufrius Panvinius cum Romanas antiquitates imprimere, mutuatus est plurima. Paulus vero Manutius in epistolis suis eum nostri sexculi Varronem appellat: Joanni Salviato Cardinale adeo charus, ut ejus opera a Summo Pontifice Abbas Mazariensis, qui locus Siciliae est, institueretur. Insuper Antonius Muretus ejus consuetudine maxime delectabatur, qui in Commentariis super Catullum, illum in omni genere honestarum artium excellentem vocat, quod multa veterum Poetarum loca depravata emendaverit. Obiit in Urbe anno MDLXVI. tribus annis major septuagenario.*

DIONISIUS LAVRERIVS Beneventanus, Ordinis Servorum B.M. Virginis, nedum Conciones habuit in præcipuis Italiae Civitatibus, sed etiam publice docuit Perusia, Bononia, & Romæ. Cuius tanta fuit fama, ut ex Urbe hac in Angliam reverso Thoma Crammero, Henricus VIII. Rex Angliae hunc in locum Crammeri subrogaverit, qui sua negotia apud Clementem VII. Pontificem ageret, datis hisce ad Pontificem litteris, quas refert Ciacconius: *Cum istic venerabilis, ac religiosus P. Dionysius Ordinis Servorum S. M. Italus, vir certe, ut ex nonnullis indiciis perspeximus multa probitate, ac virtutibus ornatus, & eximius Sacrae Theologiae Professor, imprimisque de nobis benemerendi cupidus: Vestram Sanctitatem impense rogamus, ut præfatum officium, vel in subrogationis modum, vel alio quopiam nomine prefato Fr. Dionyso in nostram gratiam conferre velit: qua in re Vestra Sanctitas hominum multis virtutibus decoratum exornabit, & nobis rem*

*rem gratam faciet.* Quare idem Pontifex in celebri illa Henrici causa Laurerium in Angliam alegavit. Romam reversus supremus sui Ordinis Moderator electus est. Eundem Paulus III. ad Jacobum Scotia Regem misit anno MDXXXVI. ut ageret de convocatione Concilii generalis. Denique ab eodem Pontifice, anno MDXXXIX. adscriptus est inter Cardinales, tum creatus Urbinatum Episcopus. Obiit Romæ anno MDXLII. sepultus in Ecclesia Sancti Marcelli. De eo GIANUS in Annalibus Servorum Beatae Virginis, Ughellus in Italia Sacra, Ciacconius in vitis Cardinalium.

DOMINICUS DE MONTE Veronensis, Ordinis Servorum Beatae Mariae Virginis successit Dionysio Laurerio in Cathedra Theologiae, uti testatur GIANUS in Annalibus Servorum ad annum MDXLIII. qui ejus doctrinam plurimum commendat. Edidit *Placitorum in Philosophia delineamenta*.

CYPRIANUS DE ROMA Romanus, Ordinis Prædicatorum, publicus in Urbe Theologiae Professor indicatur a Jacobo Echard Tom. 2. Script. Ord. Prædic. pag. 121. his verbis: *F. Cyprianus de Roma Romanus in Collegio Romano vulgo la Sapienza primarius Sacre Theologiae Professor, medio circiter sc̄culo xvi. floruit, & tertius fuit e quinque Theologis, quos in unum collegit Paulus Papa III. anno MDXLIII: & de Lutheri assertis jussit censuram ferre. Sic ex Historia Concilii Tridentini a Pallavicino adornata referit Fontana in Monum. ad annum dicitum, & ex eo Altamura ad MDXLVI. nec alia Cypriano huic adscribunt Opera.*

JACOBUM LAINEZ Societatis Jesu, socium S. Ignatii docuisse Theologiam in Gymnasio Romano jussu Pauli Papæ III. Maffeus in vita S. Ignatii testatur. Ab Alegambe in Bibl. Script. Soc. Jesu dicitur *vir omnibus numeris absolutissimus, ingenio maximo, judicio acerrimo, excellenti memoria, prudentia singulari, innocentia,*

*& vita sanctimonia admirandus, modesta affabilitate,  
mansuetudine, morum suavitate supra quam dici potest  
amabilis.* Successit S. Ignatio in supremo Societatis re-  
gimine. Anno MDLXI. a Pio V. missus est in Galliam cum  
Hippolyto Estensi Cardinale, ut haereticos reprimeret.  
Ad Concilium Tridentinum ter profectus est a Paulo III.  
Julio III. & Pio IV. missus, tamquam Sedis Apostolicae  
Theologus, in eo Conventu insigniter clariuit. Absolu-  
luto Concilio Romam rediit, obiitque MDLXV. etatis sue  
quinquagesimo tertio. Scripsit, teste Alegambe, de  
Providentia, de Trinitate, Prolegomenon in univer-  
sam Scripturam, Indicem illustrium Sententiarum, de  
Cambiis, de Usuris, de pluralitate Beneficiorum, de  
ornatu mulierum, de Regno Dei, de usu Calicis. Sed  
haec Opera haud edita sunt. Huic vero Alegambe tribuit  
magna ex parte doctrinam Conc. Trident. de Sacramen-  
to Ordinis, de gratia, & justificatione.

PETRUS FABER Sabaudus natus anno MDVI. postquam  
Parisii Philosophia, ac Theologia operam dedisset, se  
focum S. Ignatio Lojola inter primos addixit. A Paulo  
Papa III. iussus est Sacras Scripturas in Gymnasio Roma-  
no interpretari, uti Maffeus in vita S. Ignatii testatur;  
& ab eodem Pontifice in Germaniam ablegatus, tum iuf-  
sus ad Concilium Tridentinum se conferre, obiit anno  
MDXLVI.

JACOBUS PHILIPPUS LANDROFILUS Ferrarensis, Or-  
dinis Servorum B. M. Virginis publicum in Urbe Pro-  
fessorem egit Theologiae, uti testatur Augustinus Super-  
bus in libro de viris illustribus Ferrarensibus. Anno  
MCDXCVI. electus fuit Procurator generalis in locum Andreæ de Perusio, quem ex Procuratore generali, & pu-  
blico Philosophiae Professore Alexander VI. constituerat  
Vicarium Ordinis; quiique sequenti anno electus est Prior  
generalis. A Giano Lib. 6. Ann. Cent. 3. Cap. 4. Lan-  
dofilus recensetur inter illos sui Ordinis Theologos, qui  
Lu-

Lutheri dogmata confutarunt : Obiit anno MDXXVII. de quo Gianus : *Ferraria mortuus est Jacobus Landrophi-lus Sacrae Theologiae Professor, & Orator facundus, qui plures annos Romae coram Summis Pontificibus suam eloquentiam orando, & doctrinam Sacras Litteras publice interpretando conspicuam fecerat*. Addit collegis illum plura ad Historiam sui Ordinis spectantia .

FELIX PERETTUS Picenus Ordinis Minorum Conventualium, postea Sixtus V. Pontifex Maximus, Theologiam in Romano Gymnasio publice docuit, uti testatur Lelius Peregrinus in Oratione funebri, quam habuit in Basilica Liberiana, Sixto V. defuncto. Natus est anno MDXXI. atque adolescentulus Franciscanae Familiae nomen dedit, cumque in Philosophia, & Theologiae studiis, & in Concionibus plurimum excelleret, Romanum veniens inter Consultores Sancti Officii adscitus est, tum Inquisitoris munere Venetiis functus, deinde cum Hungone Bomcompagno, qui postea Gregorius XIII. fuit, in Hispaniam abiit, ut Bartholomei Carranzæ Archiepiscopi Toletani causam discuteret, rediens ad Urbem a Pio V. Vicarius generalis sui Ordinis, tum Episcopus Agathensis, Firmanus, & Cardinalis anno MDLXX. renuntiatus est. Mortuo Gregorio XIII. Pontifice anno MDLXXXV ad supremam Ecclesiæ Sedem ascendit, cui præfuit usque ad annum MDXC. maxima cum nominis sui gloria.

ÆGIDIUS Carmelita legitur in Catalogis Professorum sub Paulo III. annis MDXXXIX. & MDXLII. Professor Theologiae.

AMBROSIUS QUISTELLUS Patavinus, Ordinis Eremitarum S. Augustini docuit in Romano Gymnasio Theologiam annis MDXXXIX. & MDXLII. Pontifice Paulo III. De eo ita scribit Pamphilus in Chronica Fratrum Eremitarum S. Augustini: *Ambrosius Quistellus Patavinus, Ordinis Procurator, & in Italia, absente Hieronymo*

nymo Seripando, Vicarius generalis, divina, humana-  
que sapientia prudentissimus, & in suggestis concionator eximius, Religionem Augustinianam suis prestantissimis virtutibus quamplurimum exornat. Is in Episcopatu Patavino legit magna Auditorum frequentia primum D. Pauli epistolas, deinde Evangelium secundum Joannem tanta quidem suavitate sermonis, tanta facundia, ut nemo audientium non vehementer obstupeficeret: & ad publicum Gymnasium adscitus, ibi tot honores affectus est, qnot quisque desiderare posset. Romæ demum, dum mansisset apud Nicolaum Rodolphum Florentinum Cardinalem amplissimum præceptor, & docto[r], podagra doloribus immensis excruciatus obiit anno MDXLIX. die ix. Julii. Edidit opus adversus Philosophos, eos scilicet, qui afferunt Divinam Scripturam nequaquam posse percipi, nisi ab his, qui bona vita partem in Aristotelis, & aliorum Philosophorum lectione contriverint: quod Francisco Pisano Cardinali, & Episcopo Patavino dicavit. Insuper scriptis libellum de modis prædicandi Evangelium. Item Tractatum de Controversia inter Doctores Ecclesiasticos de unicavive tribus Mariis. Composuit quoque quatuor libros Commentariorum super Magistrum Sententiarum. Item Lectiones in omnes D. Pauli epistolas, & sermones varios. Edidit præterea in libros Aristotelis de Generat. & Corrupt. doctrina quedam Commentaria. Quæ omnia Romæ affervantur in Archivo Ordinis. Is Ambrosius, unus semper apud Pont. Max. Paulum III. idoneus visus est ad plancandam Germaniam ab Ecclesia Catholica disidentem, & eo tandem profectus est, nisi domestica podagraru[m] necessitate laborasset. De eo Pappadopoli in Historia Gymn. Patav. & Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano.

JACOBUS JACOMELLUS Theologiam profitebatur, sub Paulo III. anno MDLVIII. & sequenti, atque florenos

283. accipiebat. Is fuit Romanus, electusque Episcopus Bellicastrensis non anno MDXLII. uti scribit Ughellus; sed fortasse anno MDL. Intervit Concilio, tum se abdicavit Episcopatu, eique succedit in Episcopatu Bellacastrensi Cæsar Jacomellus fratri filius, qui etiam in Romano Gymnasio, iisdem annis, Logicam professus est. De iis Ughellus.

JOANNES BAPTISTA CALDERINUS Veronensis Ordinis Servorum B.M.Virginis, iisdem annis, Theologiam simulque Metaphysicam profitebatur de quo eginus cum de Professoribus Philosophiæ.

ANTONIUS GANGUTIA Siculus iisdem annis publicus erat Theologiae Professor. Memoratur a Mongitore in Bibliotheca Sicula, ac dicitur edidisse Opus, cui titulus: *Liber scintillarum Opus Ven. Bedæ Presbyteri Doctoris Theologique celeberrimi, nuper inventum, & a Rev. Antonio Gangutia Siculo S. Theologam in Alma Urbis Gymnasio publice profitente castigatum, instauratum, & auctum, ac ab infinitis pene errorum monstris enixissimo labore vindicatum, cum annotationibus seu brevibus quibusdam declarationibus in titulorum intelligentiam, necnon attestacionibus locorum in capitulis citatorum, & multis aliis, quæ in ipso exemplari deerant, ab eodem Antonio ad legentium utilitatem editis, atque adjectis.*

ANTONIUS MARINARIUS Procurator generalis Ordinis Carmelitarum, iisdem annis, Theologiam publice docebat. Is a Lucio Belga in Bibliotheca Carmelitarum dicitur Doctor celeberrimus Theologiae, acris, & vehementis ingenii, eximiae eloquentiae, & in Divinis Scripturis versatissimus, qui interfuit Concilio Tridentino atque quinquaginta Hæreticorum errores confutavit, quique librum scriptis de *Consonantia Jesu & Prophetarum*. Diversus ab alio Antonio Marinario Carmelita, qui sequente sacculo Metaphysicam in Gymnasio docuit,

de

de quo diximus, cum de Professoribus Philosophia.

CHRISTOPHORUS PATAVINUS Procurator generalis Ordinis S. Augustini, iisdem annis MDXLVIII. atque MDLIX. publicus erat in Gymnasio Theologiae professor. Is clari nominis Theologus docuerat Bononiae, & Patavii, atque anno MDXLIV. electus est Procurator generalis, tum in eodem munere confirmatus, deinde anno MDL. Prior generalis, praeuit universo Ordini annis decem & octo, cum vivis discessit, aetatis sue sexagesimo nono. De quo Pamphilus in Chronica: *Anno Domini 1569. Christophorus Prior generalis moritur Roma, die quarta Februarii, aetatis sue anno sexagesimo nono, Vicariusque generalis a Pio V. Pon. Max. constituitur Thadeus Perusinus Ordinis Procurator. Christophorus fuit quidem Theologus, & Philosophus insignis, & vita innocentia & morum sanctimonia clarissimus.* Addit sanctissime obiisse, atque in ejus scrinio repertos fuisse tractatus, vel potius Consilia Romae in Congregationibus & Tridenti in Concilio habita, de Sacro-Sancto Eucharistiae Sacramento, de Sacrificio Missæ, de Penitentia de Extrema Unctione, de Voto solemnzi, de Episcoporum residentia, atque extare Orationes, quas habuit. Is etiam fuit ex illorum Theologorum numero, qui emendando Gratiani Decreto operam suam contulerunt. Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano.

ALBERTUS DE CATARO iisdem annis Theologiam publice profitebatur, stipendio florenorum viginti septem supra ducentos. Is fuit Albertus Duemius de Gliericis, Ordinis Prædicatorum, qui ab ejus patria in Dalmatia, vulgo dictus est *de Cattaro*. Dicitur a Jacobo Echard *eximia vir eruditionis, & religionis, qui magnum sibi fecit in Concilio Tridentino nomen, cuius & Palavicinus in Historia Concilii non semel cum laude meminit.* Atque testatur Palavicinus, cum de communiione sub utraque specie, & infantium ageretur, studuisse

ne usus servatus a Græcis Insularum Cypri & Cretæ adhærentibus Ecclesiæ damnaretur . A Paulo III. anno MDXLV. delectus est ex quinque Theologis unus , qui efformatum a Patribus Tridentinis decretum *de Justificatione* , missumque ad Pontificem, auctoritate Sedis Apostolicae probarent , antequam promulgaretur . Creatus deinde est a Paulo III. Episcopus Modrusiensis , deinde ad Vegensem in Sclavonia sedem suffraganeam Jaderensi Metropolitæ translatus : quo titulo sub Pio IV. interfuit sessionibus XVII. & sequentibus Concilii Tridentini , Orationemque habuit ad Patres in solemnitate S. Dominici anno MDLXII. Ejus cura editus est Tractatus de Conceptione B. M. Virginis a Joanne de Turrecremata compositus cum hoc titulo: *Tractatus de Conceptione B. M. Virginis a Joanne de Turrecremata Ord. Prædic. anno 1437 in Conc. Bafleensis jussu Patrum scriptus, atque Romæ editus 1547. curante J. Alberto Duimio tunc in Collegio Romano vulgo La Sapienza S. T. & Scripturae interprete, & Professore publico jussu Pauli Papæ III.* Unde patet ab anno MDLXII. Albertum suisse publicum Profesorem . Plura de eo Echard.

THEOPHILUS Ordinis Prædicatorum legitur in Catalogis Professorum anno MDXLIX. Professor Theologiæ Paulo III. Pontifice. Is fuit Theophilus de Tropea, de quo Fontana in Theatro Dominicanó de Commissariis S. Inquisitionis hæc refert: *Primus Generalis Commissarius a Papa Paulo III. cum Sacrae Cardinalium Congregationis institutione creatur ad instantiam Cardinalis Joannis Petri Carafa P. F. Theophilus de Tropeia anno millesimo quingentesimo quadragesimo secundo. Fuit Theophilus natione Calaber, in Regio Conventu S. Dominicæ de Neapolis ad Ordinem receptus, in sacris Litteris, ac Theologia versatissimus, unusque ex Doctioribus Collegii Theologorum Neapolitanæ Universitatis, ab eodem Cardinale Carafa in Theologum assumpens, qui demandatam*

M m m

sibi

*sibi Generalis Commissarii provinciam summo zelo, ac pietate adimplevit annis novem. Tandem humanae fragilitatis debitum persolvit, mense Junio, anno a Virginio partu millesimo quingentesimo quinquagesimo primo ad nostram S. Mariae super Minervam Ecclesiam pro sepultura delatus.*

MATTHÆUS GUERRA Theologiam profitebatur anno MDXLIX. Pontifice Paulo III. Is patria Confentinus, doctus Theologus dicitur a Toppio in Bibliotheca Neapolitana, qui in Concilio Tridentino claruit, electus est Episcopus Fundanus anno MDLXVII. tum anno MDLXXV I. translatus ad Ecclesiam S. Marci in Calabria, ubi decessit post duos annos.

GREGORIUS PATAVINUS Procurator generalis Ordinis Eremitarum S. Augustini, Theologiae Professor sub Julio III. de quo ita scribit Pamphilus in Chronica: *Gregorius Patavinus ita cum sacrae Theologiae studiis, scientiarum omnium suppeditatim, & eloquentiae ornamenta conjunxit, ut Romæ, ubi multas coram Sanctissimo Senatu habuit orationes, ingentem sibi sapientia, & eloquentia gloriam adeptus sit. Is licet excellentis ingenii vir, multarumque scientiarum copia præditus, ut per omnium nostræ familie dignitatum gradus ab Ordinis usque in Romana Curia procurationem, summum pene in Religione magistratum ascenderit, quibusdam tamen sui genii miseris conditionibus cum in eo munere vix quadriennio permanisset, ex auctoritate P. G. Christophori Patavini in Comitiis Arimini congregatis magistratus ei abrogatus est. Clarus fuit in Concilio Tridentino sub Pont. Max. Paulo III. Romæ in Accademia, quam Sapientiam vocant, Divinas Litteras edocuit. Scripsit orationes aliquot, Romæ, & alibi habitas. Decessit Romæ die 27. Augusti 1555. in Templo S. Augustini sepultus. A Scardeon in Hist. Patav. dicitur celeberrimus Concionator. Fuse de eo scribit Thomas Her-*

Herrera in eruditissimo suo Alphabeto Augustiniano.

JOANNES BAPTISTA RUBEUS Ravennas Ordinis Carmelitarum, Græce, & Latine doctus, publicus Professor Theologiae, cuius cum multa laude meminuit Hieronymus Rubeus in Hist. Rav. L. 9. Electus est suorum Prior Generalis anno MDLXIV. Scripsit Commentaria in libros Sententiarum, atque in Epistolam Pauli ad Galatas, & in libros Physicorum Aristotelis, & plura Theologica Consilia, uti testatur Lucius Belga in Bibliotheca Carmelitarum. Obiit MDLXVIII.

HIERONYMUS VIELMUS Venetus ex Ordine Prædicatorum, dicitur a Jacobo Echard vir aetate sua singulari eruditionis laude conspicuus, plurimisque animi dotibus ornatus, & virtutibus, quibus & clarum sibi nomen fecit, nec vulgarem attulit Ordini suo, patriaque claritatem. Docuit in Patavino Gymnasio Metaphysicam, ac Theologiam, tanta fama, ut eum Pius IV. ad Sacras Scripturas in Romano Gymnasio interpretandas accersiverit anno MDLX. Ejus stipendium aureis ducentis constabat. Viros-eximios habuit Patavii, Romæque discipulos, in quibus & ipse fuit Carolus Borromæus Summi Pontificis sororis filius, qui Hieronymum amore singulari prosequebatur, & apud Pontificem egit, ut Argolicensis Episcopus in Peloponeno crearetur die 17. Martii MDLXIII. Tum interfuit Concilio Tridentino. Deinde reversus in patriam, egit Vicarium generalem Episcopi Patavini, rursumque facras Scripturas interpretari coepit in Patavino Gymnasio anno MDLXV. eoque munere functus est usque ad annum MDLXX. cum ad Aemониensem Ecclesiam translatus est. Obiit Venetiis anno MDLXXXII. Ejus extant: *Oratio apologetica contra obregetatores Theologiae præseruum Scholasticæ habita Patavii*: *De optimo Episcopi munere Oratio Patavii habita*: *De sex diebus conditi orbis liber*. Dicitur ms. reliquie de D. Thomæ doctrina libros duos: *De Episcopo Titulari Lucubrationem*:

*De residentia Episcoporum.* Laudatur a Scriptoribus Dominicanis, & a Ghilino in Theatro Litteratorum, & Papadopoli de Gymnasio Patavino Lib. 3. Sect. 2. Cap. 17.

HIERONYMUS POLITUS Ordinis Ptædicatorum sib Pio Papa IV. Theologiam profitebatur, ejusque stipendium aureos quinquaginta conficiebat. Is patria Cremonensis gesserat primum in patria Inquisitoris munus, cum a Michaeli Cardinale Ghislerio Summo Inquisitore Romanam accersitus est, assumptusque in socium sibi demandatae præfecturæ, Theologum, ac Confessarium. A Pio IV. constitutus est Theologus Cardinalis Caroli Borromæi, tum anno MDLXIV. Episcopus Trevicanus. Obiit anno MDLXXV. De eo Fontana, & Ughellus.

VINCENTIUS SPINOLA anno MDLXIII. Theologiam profitebatur Pontifice Pio IV. Rectore Camillo Perusco Episcopo Alatrino.

FELICIANUS CAPITONUS Narniensis, Ordinis Servorum B. M. Virginis profitebatur Theologiam anno Salutis MDLXIIII. stipendio quinquaginta aureorum. Is apud suos Definitoris Generalis, Visitatoris Apostolici, & Procuratoris Generalis muneribus functus, a Pio V. anno MDLXVI. per resignationem Cardinalis Alexandri Farnesii adlectus est Archiepiscopus Avenionensis. Librum edidit *de Jubileō anno MDLXXVI.* quo anno in patria supremum diem obiit. Scriptis etiam contra Hæreticos *Explicationes Catholicas*, uti Gianus in Annalibus tetatur. Sammarthani To. I. Galliæ Christianæ in Archiepisc. Avenion. referunt hoc coenotaphium ei in patria excitatum. Magistro Feliciano Capitono Narniensi Ordinis Servorum B. M. V. Archiepiscopo Avenionensi a Pio V. Pont. Opt. Max. creato, Concionatori eloquentissimo, Carolo IX. Francorum Regi gratissimo, in omni virtutum, & disciplinarum genere eruditissimo, qui adversus hæreses egregium volumen scripti tamquam de Ecclesia bene merito Fr. Prosperus Boncombius Sacra Theol.

*Theol. Doct̄or Pos.* A Giano dicitur Felicianus Amuccius & a Jacobillo in Bibliotheca Umbriæ dicitur Felicianus Scōsta .

ANTONIUS PELOTIUS de Monte Ilcino , Procurator Generalis Ordinis S. Francisci , stipendio aureorum quinquaginta publicus extitit Theologiæ Professor ab anno MDLXIII . usque ad annum MDLXXVII .

GAUDIOSUS FLORIDUS de Perusia Procurator Generalis Ordinis Servorum B. M. Virginis , & publicus Professor Theologiæ anno MDLXVI . stipendio quinquaginta aureorum , obtinuit , ut vices suas in Gymnasio ageret Benedictus de Burgo S. Sepulchri , ejusdem Ordinis , quemadmodum Archangelus GIANUS in Annalibus ad annum hunc testatur .

POMPEUS RAGUSEUS Procurator Generalis Carmelitarum , eodemque stipendio , eodem anno Theologiam profitebatur . Is patria Mazariensis in Sicilia , dicitur vir doctissimus a Lucio Belga in additionibus ad Bibliothecam Carmelitarum , qui Neapoli , Papiæ , Romæ , & Patavii apud suos Regentis munere functus est , & in Academia Papiensi Metaphycam publice docuit . Eundem plurimam commendat Mongitore in Bibliotheca Sicula , aitque respuisse illum Tropeensem Infulam , & supremam sui Ordinis dignitatem , tandemque in patrium Mazariae Cœnobium fecessisse , ibique mortuum anno MDC . ac scripsisse quædam Philosophica , & Theologica , & Commentaria in Joannem Bacchonum . Laudatur etiam a Rocco Pirro in notitia Ecclesiæ Mazariensis .

THADÆUS PERUSINUS Ordinis S. Augustini Professor Theologiæ , Pontifice Pio V. stipendio quinquaginta aureorum . Is cognomento Guistellus , diu apud suos docuit , tum etiam in Gymnasio Perusino , electusque sui Ordinis Procurator generalis , mox anno MDLXX . supremus Ordinis Moderator , successit Christophoro Patavino , præfuitque usque ad annum MDLXXXI . deinde a Six-

to V. anno MDLXXXVI. constitutus est sui Ordinis Vicarius generalis . De quo ita scribit Pamphilus in Chronica: *Thadæus Perusinus Philosophus, & Theologus, summa autoritate, & doctrina, qui multos annos in Academiis dinis, & publice in Gymnasio Perusino, & Romana, Sapientia utiliter legit, claruit Tridenti in publico Patrum , qui ad Concilium Occumenicum convenerant confessu, ubi vota dixit, & in festo Santissima Ascensionis concionem habuit doctam, & elegantem, Lovaniæ, & alibi impressam . Hoc viro usus sum præceptore cum Patavii Dialecticis, & Physicis, & Romæ Theologic operam darem . Qui deinde per omnium nostræ familie dignitatum gradus ad Ordinis in Romana Curia procurationem, & ad summum usque in Religione magistratum ascendit . Edidit Commentaria in Isaiam , & alia Opuscula . De eo Thomas Herrera in Alphab. Augustin. & Jacobillus in Biblio. Umbriæ .*

BENEDICTUS DE MONTEREGALI Aprutinus Ordinis Prædicatorum Theologus egregius a Leandro in libro de viris illustribus Ordinis Prædicatorum , & a Toppio in Bibliotheca Neapolitana laudatus , anno MDLXVIIII. Theologiam publice docuit , & aureos quinquaginta loco stipendii accepit .

JOANNES BAPTISTA SURIANUS Neapolitanus Carmelita , & anno MDLXX. Procurator generalis , circa hæc tempora publicum egit Theologia Professorem , de quo in Speculo Ordinis Carmelitarum mentio fit . Anno vero MDLXXXVI electus est Episcopus Vigiliensis , hancque Ecclesiam annis septem administravit .

CONSTANTIUS BUCCAFOCUS Ordinis Minorum Conventualium Picenus , Philosophiam , ac Theologiam publice docuit Perusia , Patavii , ac Romæ , & concionibus etiam claruit . A Sixto V. cuius familiaritate utebatur renunciatus est Cardinalis , anno MDLXXXVI. & Episcopus Vercellensis . Obiit Romæ anno MDXCV. etatis suæ sexa-

sexagesimo quarto . Seripit *Summam Theologicam* : *Commentaria in epistolam Pauli ad Hebreos* : *Directorium Theologicum* : *Locorum communium Theologiae librum* : *Commentaria in prolegomena Porphyrii* . *Commentaria in universalia Scotti* : *De concilianda doctrina S. Thomae & Scotti librum* : *De secundis intentionibus* . Præterea edidit Opera S. Bonaventurae, Antonii Andreæ, & Francisci Mayronis . De eo Ciacconius in vitis Card. Ughellus , Wadingus , Jongelinus .

ALEXIUS SERADELLA Fivizanensis in Etruria , Procurator generalis Ordinis S. Augustini , & publicus Professor Theologiae anno MDLXX. deinde a Gregorio XIII. electus est ad Episcopatum Sutrinum , missusque Nuncio ad Carolum Archiducem Austriae , quo in itinere obiit anno MDLXXX. Edidit Concionum libros duos , & Dia- logos de miseria humana , de Divino amore , de gloria Paradisi . De eo Pamphilus in Chronica , & Herrera in Alphabeto Augustiniano .

SIXTUS FABRI Lucensis Procurator generalis Ordinis Prædicatorum occurrit inter Professores Theologix anno MDLXXVI. Gregorio XIII. Pontifice , stipendio aureorum quinquaginta . Is anno sequenti egit Vicarium generalem sui Ordinis usque ad annum MDLXXX. cum Paulus Constabilis Magister Sacri Palatii electus est Magister Generalis Ordinis , cui in Magisterio Sacri Palatii Sixtus subrogatus est a Gregorio XIII. Pontifice . Sed anno Salutis MDLXXXII. Paulo Constabili e vivis subtato , Sixtus ad supremum Ordinis regimen accersitus est , cui præsuit annis septem , cum a Sixto V. Pontifice ob infirmam corporis valetudinem jussus est officio se abdicare . Obiit Romæ anno MDXCIV. De eo Jacobus Echard , Fontana , Josephus Catalanus , aliquie .

SPIRITUS ANGOSCIOLOUS Vicentinus Procurator generalis Eremitarum S. Augustini , eodem anno , eodemque stipendio Theologiam in Gymnasio profitebatur . A Jo- hanne

hanne Valla Magno Hierosolymitani Ordinis Magistro, cui fuit a concionibus, missus fuerat ad Pium V. Pontificem gravissima ob quædam negotia; & anno MDLXXXII. electus est supremus Augustiniani Ordinis Moderator, quo in munere vixit annis quatuor, obiisque Bononiae, duobus annis major quinquagenario. Celebratur a Pamphilo in Chronica, quo teste scripsit nonnullos Theologiae Tractatus, & Orationes, a Thoma Herrera in Alphabeto Augustiniano, & a Marzario Lib. 2. Historiae Vicentiae recensitas.

AURELIUS MENOCCHIUS de Bononia Procurator Generalis Ordinis Servorum, eodem anno, eodemque stipendio inter Professores erat Theologiae. Variis apud suos functus muneribus, denique anno MDLXXXII I. Prior Generalis electus est, uti inter alios Gianus in Annalibus testatur.

JOANNES BAPTISTA CAFARDUS Senensis Procurator Generalis Ordinis Carmelitarum, anno MDLXXVI. stipendio quinquaginta aureorum, unam ex Theologiae sedibus in Gymnasio occupabat. Docuerat diu, & pluribus in locis apud suos, scriperat etiam super sententias, atque Conciones Quadragesimæ evulgaverat. Anno Salutis MDLXXX. ei commisum est supremum Ordinis regimen, ac post annos duodecim obiit in patria. Fuse de eo laudatus Lucius Belga in Bibliotheca Ordinis Carmelitarum differit.

MATTHIAS AQUARIUS ita dictus ab Aquaro Oppido in Lucania, cognomento de Gibbonis, professione Dominicanus, publicum egit Professorem in Gymnasio Taurinensi anno MDLXIX. tum etiam in Neapolitano Gymnasio anno MDLXXII. Metaphysicam profesus est, & in Collegium Theologorum adscitus; variisque apud suos munerebus, & Cathedris donatus. Anno MDLXXX. Professor Theologiae in Gymnasio Romano, stipendio quinquaginta aureorum, & Theologus Cardinalis Sanctorii clausit,

ruit. Dicitur a Jacobo Echard *vir non eruditione tantum, sed morum etiam facilitate, humanitate, modestia, & humilitate, regularisque disciplina studio merito commendandus, atque suis acceptus in vita, gratius que domesticis, & alienis.* Obiit Neapoli anno MDXCI. Ejus extant hæc Opera: *Oratio de excellentiâ Theologiae, quam habuit Taurini cum munus publicum auspicaretur: In primam Philosophiam lectionum principium in Gymnasio Neapolitano habitum: Dilucidationes in xiij. libros prima Philosophie Aristotelis: Additiones ad Francisci Ferrariensis Commentaria in octo libros Physicorum Aristotelis: Additiones ad ejusdem Ferrariensis Commentaria in tres libros de anima: Disputatio de ideis: Disputationes quatuor Philosophicæ: Formalitates juxta doctrinam S. Thomæ: Tractatus de memoria, & reminiscencia: Epitome Logicæ.* Præterea Commentaria Joannis Capreoli in quatuor libros Sententiarum illustravit notis, & additionibus. De eo Jacobus Echard to.2. pag. 303.

TIMOTHEUS GIRARDUS seu Berardus, Januensis Carmelita, Theologicis rebus edocendis vacabat in Romano Gymnasio, stipendio aureorum quinquaginta, Pontifice Gregorio XIII. Is a Lucio Belga in additionibus ad Bibliothecam Carmelitarum dicitur magna eruditionis, & virtutis, quique Papæ Metaphysicam docuerat. E generali Procuratore sui Ordinis a Sixto V. electus est Episcopus Naulensis anno MDLXXXVII. præfuit huic Ecclesiæ usque ad annum MDCXVI.

LAURENTIUS LAURETUS Venetus Procurator generalis Carmelitarum, Theologus Cardinalis Sfondrati, postea Gregorii XIV. atque ex illorum numero, qui Tridentino Concilio interfuerunt, Sixto V. Pontifice, Romæ publice profitebatur, tum electus est Episcopus Adrien-sis, anno MDXCI. hancque Ecclesiam septem annis administravit. Scriptis in libros Physicorum, & Metaphysi-corum

corum Aristotelis , in libros Sententiarum , in Epistolam ad Romanos , in Epistolam ad Galatas , Tractatum de Contractibus , Tractatum de Censuris , Orationem habitam in Concilio Tridentino , Orationes alias , Scholia in Sicardum Episcopum Cremonensem , Censuram in Opera Tertulliani , Consulta , & Responsa , uti testatur laudatus Lucius Belga in Bibliotheca Carmelitarum .

HIERONYMUS URBANUS de Monte Politiano Procurator Generalis Ordinis S. Francisci , & publicus Theologiae Professor stipendio aureorum quinquaginta , temporibus Gregorii XIII. Pontificis Maximi , Rectore Cæsare de Grassis .

AUGUSTINUS DE CORNETO Procurator generalis Eremitarum S. Augustini , eodem tempore , eodemque stipendio , legitur publicus Theologiae Professor . Diu apud suos docuit Senis , Mediolani , & Roma , ubi Cardinali Francisco Sforza fuit a rebus Theologicis . Electus est Procurator Generalis anno MDLXXXII . tum Vicarius Generalis anno MDLXXXVII . obiitque anno MDXCII . de quo videndus est Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano . His temporibus , ut plurimum Procuratores Ordinum Cathedra donabantur . Hinc Constat . Augustinianorum sub Tadæ Perusino anno MDLXXX . Cap. 3. de Capit. gen. statuunt Procuratorem Ordinis doctum , ac secundum eligi , cum ad ejus officium spectet Sacram Theologiam in Romano Gymnasio publice profiteri : Et sermonem in Capella D. N. Papæ in Adventu , & Quadragesima facere .

JOANNES BAFTISTA MICHOLLA Mediolanensis Procurator generalis Ordinis Servorum Beatae Mariae Virginis , anno MDLXXXI . Theologiam publice profitebatur , atque pro stipendio aureos quinquaginta percipiebat .

OCTAVIANUS RAVENNAS Ordinis Minorum Conventualium

tualium Sacram Theologiam profitebatur sub Sixto V. Pontifice anno MDLXXXVII. stipendio aureorum centum, hora vespertina. Dicitur a Wadingo in libro de Scriptoribus Ordinis Minorum Conventualium edidisse Commentaria in quatuor libros Joannis Scoti.

BARTHOLOMÆUS DE MIRANDA Cordubensis, Ordinis Prædicatorum, eodem anno, eodemque stipendio profitebatur Theologiam, hora matutina. Dicitur a Jacobo Echard *vir sanctitate vitae, regulari disciplina, eruditione, & eloquentia clarissimus*. Hunc e Procuratore Generali sui Ordinis Gregorius XIV. anno MDXCII. constituit Magistrum Sacri Palatii, quod ministerium, recusata Ecclesia Viglebanensi a Philippo II. Catholico Rege ei oblata, ad mortem usque tenuit. Obiit Neapoli, quo se contulerat valetudinis recuperandæ causa MDXCVII. tribus annis major quinquagenario. Scripsisse dicitur *Conciones Hispano sermone, & Orationem habitudinam in prima Dominica Adventus coram Sixto V. Pontifice*. De eo Echard.

JOANNES BAPTISTA DE PLUMBINO Ordinis Eremitarum S. Augustini, anno MDLXXXVII. Sacram Scripturam in Gymnasio feriatis diebus interpretabatur, stipendio aureorum sexaginta, deinde professus est hora vespertina, usque ad MDCXI. cum ejus stipendum ad aureos centum, & quinquaginta pervenerat. Is docuerat apud suos Senis, & Pisis, tum MDXCVIII. electus est sui Ordinis Procurator generalis, eoque munere functus est usque ad MDCVIII. Obiit vero anno MDCXII. Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano.

JULIUS SANTUCCIO de Monte Filatrano, Ordinis Minorum Conventualium, ab anno MDLXXXVIII. Professor Theologiae in Cathedra vespertina, stipendio aureorum centum, & viginti, usque ad MDXCV. cum auctus est Sacerdotio S. Agathæ Gothorum, vixitque in Episcopatu usque ad MDCVI.

JOANNES VINCENTIUS Asturicensis , Ordinis Prædicatorum ab anno MDXC. Theologiam hora matutina docuit usque ad MDXCV. cum aureos centum , & viginti pro stipendio accipiebat ; eoque anno , a Philippo III. Rege Catholico selectus , qui Alberto Cardinali Archiduci Austriaco esset a sacris conscientia arcanis , antequam itineri se committeret , obiit . Egerat in Universitate Salamanca publicum Professorem , tum etiam sui Ordinis Procuratorem , & Vicarium generalem . Dicitur a Jacobo Echard *vir magnarum partium , primi nominis Theologus , rerumque agendarum peritus .* Edidit *Prælectionem* , quam habuit in Romano Gymnasio de *habitualli Christi Salvatoris nostri sanctificante gratia .* Scriptis etiam *Tractatum de origine gratiae .* De eo Fontana , & Echard .

JOSEPH PISCULLUS Melphiensis , Ordinis Minorum Conventualium MDXCIX. Cathedram obtinuit Theologiae , hora vespertina , stipendio aureorum centum , docuitque usque ad MDCXI. Fuit sui Ordinis supremus Moderator , & MDCVII. Episcopus Catacensis , atque in hac sede vixit usque ad MDCXVIII.

PAULUS ISARESIUS Mirandulanus , Ordinis Prædicatorum successit MDXCV. Joanni Vincentio Asturicensi in Cathedra Theologiae , stipendio centum , & viginti aureorum ; tum etiam in munere Procuratoris Generalis Ordinis , uti Fontana in Theatro Dominicanu testatur . Sed MDCI. electus est Squillacensis Episcopus , obiit sequenti anno in sua Ecclesia . De eo Vincentius Fontana & Ughellus .

MARCUS MARCIANESIUS ex Ordine Prædicatorum successit Isaresio usque ad annum MDCVIII. stipendio aureorum quinquaginta . De quo ita scribit Fontana in Dominicanu Theatro agens de Procuratoribus generalibus : *Deligitur a Beccario (Magistro generali) Ordinis Procurator P. F. Marcus de Marcianis , vir vita sanctitate*

tate venerabilis, ex Conventu, atque Congregatione Sanctæ Mariæ Sanitatis de Neapoli, qui postquam per aliquot annos singulari vitæ exemplo Romanam Curiam tractasset, religiosæ quietis desiderio aetius, dimissæ munere, Neapolim se recepit, electione facta Galaminii in Magistrum Ordinis anno 1608. Fuit Marcus in orationibus, jejuniis, atque aueritatis Ordnis excutissimus, vite sanctitate venerabilis, Constitutionum Ordinis observantissimus, salutisque animalium scientissimus. Vicarius generalis Congregationum S. Catharinae de Aprutio, ac S. Mariæ Sanitatis de Neapoli electus, observavitiam regularem in eisdem suo exemplo constabilivit. Tandem jejuniis, ac vigiliis fractus anno etatis 74. Salutis 1616. die 15. Martii miraculis clarus obdormivit in Domino Neapoli in Conventu Sanctæ Mariæ Sanitatis, maximo populi concurso ad ejus corporis venerationem confluente, vestiumque particulas pro magno munere esiguitantibus.

STEPHANUS VENUS INUS Ordinis Minorum Conventionalium ab MDCXI. profiteri cœpit, hora vespertina stipendio aureorum centum, & usque ad MDCXL. professus estis tuncque aureos triginta quinque supra centum accipiebat.

SERAPHINUS SICCUS Ticinensis, Ordinis Prædicatorum ab anno MDCCIII. usque ad MDCCXII. Professor Theologiae, stipendio aureorum octoginta. Hunc ex Inquisitore Mantuano, Augustinus Galaminius Generalis Ordinis Prædicatorum, constituerat Procuratorem Ordinis in locum Marci de Marcianesio. Galaminio ad Cardinalatum electo, e Vicario Generali electus est ad supremum Ordinis regimen, quod quidem administravit usque ad MDCCXXVIII. cum obiit prope Avenionem, etatis sua sexagesimo octavo. Scriptit Commentarium in tres libros Aristotelis de anima: Tractatum de S. Trinitate

*ad mentem S. Thomæ.* Jacobus Echard de Script. Ord. Prædicatorum.

GUILELMUS VERTECCHIUS Fulginas, Ordinis Eremitarum S. Augustini, successit Joanni Baptista de Plumbino in Sacrarum litterarum Interpretatione MDCXII. stipendio aureorum quinquaginta, & usque ad MDCXXIII. professus est, obiitque sequenti anno. Bis sui Ordinis electus est Procurator Generalis, nempe MDCVIIII. & MDCXX. uti Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano testatur.

LUCAS CASTELLINUS Faventinus, Ordinis Prædicatorum, Seraphini Sicci Cathedram occupavit, stipendio aureorum quinquaginta, anno MDCXII. atque in ea docuit usque ad MDCXXIX. cum ejus stipendum fere ad septuaginta aureos pervenerat. Is in Theologia, & Sacris Canonibus versatissimus, annis septemdecim egit sui Ordinis Procuratorem generalem, deinde MDCXXVIII. supremum Ordinis Prædicatorum Magistrum, denique anno sequenti Episcopum Cataensem. Obiit MDCXXXI. Edidit: *Tractatum de electione & confirmatione Canonica Prælatorum quorumcumque, præsertim Regularium: Tractatum de certitudine gloriae Sanctorum Canonizatorum: De Inquisitione miraculorum in Sanctorum Martyrum Canonizatione: De dilatatione in longa annorum tempora magni, arduique negotii Canonizationis Sanctorum: Disputationes Theologicas de Sacramentis.* Celebratur a Jacobo Echard Tomo 2. Scriptorum Ord. Prædic. & ab Ughello in Episcopis Catacensibus.

ANDREAS GELSUMINUS Cortonensis, Procurator generalis Ordinis S. Augustini, Cathedram Sacrae Scripturæ assecutus est MDCXXII. stipendio aureorum quinquaginta; simulque Guilelmo Vertecchio successit in munere Procuratoris generalis. Docuit usque ad MDCXXV. cum ab Urbano VIII. electus est Episcopus Asculanorum. Obiit

Obiit MDCXXIX. Edidit ; *Thefaurum cœlestis devotionis Mariae Virginis*, De eo Thomas Herrera in Alphabeto August. Marraccius in Bibl. Marian.Ughellus in Epis. Asculan.

**GASPAR PAGANUS** Romanus, Ordinis S. Augustini, in Andreæ Gelsemini locum subrogatus est, stipendio aureorum quinquaginta, docuitque annis tribus. Laudatur a Prospero Mandosio in Bibliotheca Romana, ac dicitur docuisse summa cum laude in variis suæ Religiosis Scholis, Concionatorem quoque eximum fuisse, ac reliquisse volumen Concionum.

**PAULUS DE CERIA** Venetus, Ordinis Eremitarum S. Augustini, Sacras Litteras in Gymnasio profiteri coepit MDCXXVIII. stipendio aureorum quinquaginta, & usque ad MDCXLII. professus est, quo anno electus est Episcopus Vestanus. Sed post duos annos se abdicavit, fuitque suffraganeus Episcopi Cardinalis Ostiensis. Obiit Vellitris MDCXLVII. Edidit *Tractatum apologeticum pro statu Romanae Urbis, & Curia: tractatum de Jure Principum: Responsiones & Quæsita omnia de Trinitate, & de Divinis Attributis*. Laudatur ab Allatio in libro de viris illustribus, & Ughello in Episcopis Vestanis.

**VINCENCIUS MACULANUS** de Florentiola Procurator generalis Ordinis Prædicatorum anno MDCXXX. Professor Theologiae, stipendio aureorum quinquaginta, Is ex Inquisitore Januensi successit Luca Castellino in munere Procuratoris Ordinis Prædicatorum. Tum anno MDCXXXII. ab Urbano VIII. constitutus est in Urbe Commissarius Generalis S. Inquisitionis. Deinde anno MDCXXXIX. mortuo Nicolao Riccardi Sacri Palatii Magistro in ejus locum suffectus est. Tandem an. MDCXLII. Cardinalis, & Archiepiscopus Beneventanus creatus est. At Episcopatu se abdicavit MDCXLIII. Romamque reversus, ibi vixit usque ad MDCLXVII. quo vivis excessit, natus annis octo supra octoginta. De eo Jacobus

bus Echard To. 2. Scrip. Ord. Prædic. pag. 622. Ughellus in Archiepiscopis Beneventanis, & Catalanus de Mag. Sac. Palat.

FRANCISCUS GALASINUS S. Angeli in Vado Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, successit Maculano MDCXXXII. eodem stipendio, atque docuit in Cathedra Theologiæ, hora matutina, usque ad MDCXLIII. cum Perusiam rediit ad Inquisitoris munus, quo antea functus fuerat, obeundum. Rediit deinde ad Urbem, Vicariusque generalis Ordinis, decepsit major octogenario. De eo Fontana in Theatro Dominicanó.

ANTONIUS CELLIUS, Romanus Ordinis Prædicatorum, Sacræ Scripturæ Professor hora matutina, stipendio aureorum quinquaginta, simul cum Paulo Ciera Augustiniano, Professore vespertino, ab anno MDCXXXIX. usque ad MDCXL. cum illum Urbanus VIII. præfecit Episcopatu Insulanensi. Vixit in ea sede annis quatuor. Laudatur a Leone Allatio in libro de viris illustribus, ac dicitur edidisse: *Sacros flores de gratia ex universa Sancti Thomæ Theologia decerpitos.* Memoratur etiam a Fontana in Theatro Domin. in Episcopis Insulanensibus.

VINCENTIUS BARTOLUS Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, ab anno MDCXLIV. per annos tres Professor Theologiæ, stipendio aureorum sexaginta. De quo Fontana in Theatro: *Fuit Bartholus in Conventu S. Mariae ad gradus de Viterbio ad Ordinem receptus, magni nominis Prædictor, in Basílica Liberiana Papæ Pænitentiarius, Vicarius Romæ Provinciae, in Sicilia semel, atque iterum Provincialis. Decepsit autem anno 1647. mensē Septembribus.*

BARTHOLOMÆUS FERRIUS ab Argenta, Ordinis Minorum Conventualium ab anno MDCXL. usque ad annum MDCLII. professus est, cum aureos centum pro stipendio acciperet. Obiit anno MDCLIII. Laudatur a Franchino in Bibliosophia, pag. 391.

SALVATOR SEVERINUS Fabrianensis , Procurator generalis Ordinis Eremitarum S. Augustini Sacras Litteras interpretatus est ab anno MDCXLII . stipendio sexaginta aureorum per annos decem .

FRANCISCUS MARIA CAMPANA Florentinus , Procurator generalis Ordinis Prædicatorum ab anno MDCXLVII . publicum egit Theologia Professorem per annos quatuor stipendio sexaginta aureorum ; quem Fontana in Theatro ita describit : *vir a Deo honorum omnium largitore singulari gratia in prædicando ornatus , ita ut communī voce Prædicatorum pater dictus sit , in Italia tota famosus , ac perpetuus postmodum Concionator in Basílica Vaticana electus , munusque concionandi nunquam quoad vixit intermisit . Decepsit in Curia ex apoplexia anno 1651 . atatis suæ 67 . in nostra Ecclesia maximo populi concursu terra datus prout vidimus .*

JOANNES BAPTISTA NISIUS a Monte Granario , Ordinis Minorum Conventualium ab anno MDCL . Moralem Theologiam , tum Controversias Dogmaticas pertractavit usque ad annum MDCLXII . stipendio aureorum sexaginta . Obiit 1663 .

PETRUS PASSERINUS de Sextula , Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum , in Theologia , Sacrisque Canonibus versatissimus anno MDCL . Gymnasi Romani Cathedram obtinuit , ac post annos viginti rude donatus est . De quo hæc scribit Jacobus Echard To. 2 . pag. 674 . Petrus Maria Passerinus de Sextula Longobardus , Cremonæ ad ordinem adscitus adolescens , magnarum vir partium evasit , pietate , disciplina regularis studio , eruditione conspicuus . Exactis Bononiae studiis , apud suos Cremonenses , tum & apud Boschenfes Sacras Litteras e superiori loco docuit , Sacrae Theologiae Magister renunciatus , suo quidem aliquando præfuit nativo Conventui , sed litterarum amore captius , studiis se totum dedit . Hinc Magistro Ordinis F. Thomæ Turco , qui vi-

ros doctos eximic colebat, apprime acceptus, ab eodem socius, ac laborum, & sollicitudinum particeps alle-  
tus est: quem Italiam, Galliam, Belgium, Hispaniam  
vistantem comes individus secutus, in casibus, & ne-  
gotiis ubique emergentibus, consiliis suis, nam erat Ju-  
ris etiam peritissimus, non parum sublevavit. Eodem  
paulo post suum in Urbem redditum anno 1649. mortuo, ti-  
tulum Provincialis Terræ sanctæ, quo decoratus fuerat  
depositus, & anno 1650. Inquisitor Bononiensis a Sum-  
mo Pontifice Innocentio X. institutus est. Sed non diu  
munus hoc sustinuit, nam anno sequenti 1651. Procu-  
rator generalis in Aula Romana a Magistro Ordinis Fr.  
Joanne Baptista de Marinis positus, & datus, gravissi-  
mam hanc provinciam reliquum vitæ, idest xxvj. an-  
nis cum sibi invicem succedentium, Purpuratorum pa-  
trum, ac Magnatum omnium, summo Ordinis bono in-  
gentique sui nominis fama continuo gesit: Cathedra ma-  
tuina in Sapientia Romana una moderator, quam xxii.  
annis rexit, & amplius, & a morte dicti de Marinis  
anno 1669. mensis Maij sexta ad Pentecosten sequentem  
electionemque successoris Vicarius generalis Ordinis a  
Clemente IX. constitutus. Supervixit autem pluribus an-  
nis, libris scribendis, ac edendis operam dans, & in  
senectute bona integris ad ultimum usque spiritum usus  
sensibus, placida morte quiete in Domino mense Junio  
1677. etatis LXXXII. ad Minervam sepultus. Ejus Ope-  
ra idem Jacobus Echard recenset, eaque sunt: De ho-  
minum statibus, & officiis inspectiones morales adulti-  
mas septem quæstiones Secunda Secunda S. Thomæ: Com-  
mentaria in primum, secundum, & tertium librum Sex-  
ti Decretalium: De electione Canonica Tractatus: De  
electione Summi Pontificis Tractatus: Tractatus de In-  
dulgentiis: Regulare Tribunal, seu Praxis formandi  
processus: Commentaria Theologica volumina tria: Ser-  
mones.

PAULUS

PAULUS LUCENIUS Pisaurensis, Procurator Generalis Ordinis S. Augustini, Sacram Scripturam interpretabatur anno MDCLII. perque annos tres huic muneris incubuit. Praesuit universo Ordini.

LAURENTIUS BRANCATUS de Lauræ Lucaniæ Oppido, Ordinis Minorum Conventualium, præclarissimus Theologus, postquam Neapoli, Aversæ, Ferraria, & Florentiæ, atque Bononiæ apud suos docuisset, claruit in Urbe anno MDCLII. publicus Theologiae Professor, & deinde Consultor S. Inquisitionis, Praefectus Studiorum Collegii de Propaganda Fide, Consultor Congregationis Rituum, & Congregationis Consistorialis, Custos Bibliothecæ Vaticanæ, & in locum Clarissimi Antonini Dianæ Teatini Examinator Episcoporum, & Cleri Romani. Virum itaque tot muniberis de Sede Apostolica optime meritum, librisque editis clarissimum Innocentius XI. MDCLXXXI. die prima Septembris inter Cardinales adscripsit, atque Vaticanæ Bibliothecæ præfecit. Usque ad eum annum egit Prefessorem, & aureos supra ducentos percipiebat. Vixit in hac dignitate usque ad trigesimum dieni Novembriis MDCXCIII. cum e vivis decessit tumulatus in sua Ecclesia SS. Apostolorum, atque in funere ejus Hyacinthus Serri orationem habuit. Ejus vitam edidit Bartholomæus Comandus ejusdem Ordinis Minorum Conventualium, ex qua constat Brancatum claruisse nedum doctrina, verum etiam pietate. Edidit plura Volumina rerum Theologicarum, nempe: *De Sacramentis in genere, & in specie: De quatuor Novissimis, & statu parvulorum: De Incarnatione: De virtutibus Cardinalibus, & ceteris spiritualibus Donis, gratiis gratis datis, & præcipue de miraculis: Epitome Canonum omnium ordine alphabetico ad commodum studiosorum usque ad annum quartum Alexandri VIII. Opuscula tria de Deo, quoad opera prædefinitionis, & reprobationis: Opuscula octo de oratione Christiana.*

O o o 2

Alia

Alia plurima manu exarata reliquise laudatus Comandus testatur.

JOANNES BAPTISTA PENNE Perusinus, Ordinis Eremitarum S. Augustini, Cathedram obtinuit Sacrae Scripturæ MDCLVII. stipendio aureoruni faxaginta, atque in ea docuit, usque ad MDCLXII. Is ex illorum Theologorum numero fuit, qui in celebri Jansenii causa suam dixerunt sententiam. Is etiam Card. Romæ in administrando Episcopatu Tiburtino magnam operam contulit. Unde Ughellus laudans Card. Romam: *illustret, inquit, ceteras ejus laudes virum religiosum, doctumque adscivisse, quem suum Coadjutorem vocat, qui continuo Diaconem lustret, populos instruat, atque informet ad pietatem, Ecclesias adeat, iisque provideat.* Edidit Instructionem pro erudiendis rudibus.

FRANCISCUS MACEDO Conimbricensis, Ordinis Minorum Observantiæ, clarissimus Scriptor, primus Historiæ Ecclesiastice in Romano Gymnasio Professor ab anno MDCLX. per annos octo. Is e Societate Jesu, ubi triginta annis vixit, ac Rhetoricam, Philosophiam, & Chronologiam docuit, ad Franciscanum Ordinem migraverat, variisque in Europæ Academiis publice docuerat, tum ad Urbem veniens, donatus est Cathedra Controversiarum in Collegio de Propaganda Fide, atque Historiæ Ecclesiastice in publico Gymnasio. Tum ad Patavinam Cathedram Moralis Philosophiae transiit, atque in ea docuit aliquot annis. Obiit vero anno MDCLXXXI. nonagenarius. Edidit libros quamplures, quorum aliqui sunt: *Schola Theologica positiva: Affertor Romanus adversus calumnias Heterodoxorum Anglorum: Collationes doctrinae S. Thome, & Scoti: Disquisitio Theologica de ritu azimi, & fermentati: Schema S. Congregationis S. Officii Romani: Mens divinitus inspirata Innocentio X. circa damnationem quinque propositionum Jansenii: De clavibus Petri, & potestate Romani Pontificis: Commenta-*

mentationes Polemicae : De adventu S. Jacobi in Hispania : Conventus Euchologicus Sanctæ matris Ecclesiæ in Breviario , & D. Augustini libris : Theatrum meteorologicum : De jure succedendi in regnum Lusitanie : Pro pugnaculum Lusitano-Gallicum contra calumnias Hispano-Belgicas , in quo ferme omnia utriusque Regni tum domi , tum foris præclare gesta continentur : Theses Rhetoricae : Thesaurus eruditionis pro Sole Zodiacum percurrente : Viridarium Eloquentiae : Epitome Chronologica : Volumen de arte Poetica : Carmina , & Orationes . Et sunt qui scribunt editos ab hoc auctore libros fere quinquaginta . Magnis laudibus celebratur a Gregorio Leti in libro cui titulus *Italia regnante*. Fusa de eo Nicolaus Antonius in Bibl. Hispana , Bayle in Diction. & Niceronius in vitis virorum illustrium , & Pappadopoli de Pavav. Gymn.

HIERONYMUS PERUS a Burgo S. Lautentii in Etruria Ordinis Minorum Conventualium , MDCLXI I. profiteri cœpit Theologiam Dogmaticam , stipendio aureorum sexaginta , atque annis sex professus est . Docuit apud suos Venetiis , atque Pisana Universitatis Theologum egit . Ejus meminit Bonaventura Theuli in libro , cui Titulus est : *Triomfo Serafico del Collegio di San Bonaventura*.

JOSEPHUS EUSANIUS Aquilanus , Ordinis S. Augustini , natus anno MDCCXV. docuit apud suos Tarvisii , Ancona , Senis , Florentiæ , & Neapoli , & conciones etiam pluribus in locis habuit . Anno MDCLXVII. Procurator generalis , & publicus Sacrae Scripturae Profesor electus est . Sed MDCLXIX. a Pontifice præficitur Sacrario Pontificio , quem Sacristam vocant , & creatur Episcopus Helenopolitanus in locum Ambrosii Landuccii Senensis vita functi . Deinde a Clemente X. cui fuit a sacris confessionibus , donatus Titulo Episcopi Porphyrensis . Præclare meruit de suo Augustiniano Ordine , & de Cœnobio Aquilano

lano, atque in Ecclesia S. Augustini de Urbe Sacellum excitavit in honorem B. Ritæ de Cassia, ubi ejus extat monumentum. Obiit MDCXII.

JOANNES BAPTISTA BELTRAMIUS de Riparolio in Provincia Pedemontana, Ordinis Minorum Conventualium successit Hieronymo Pero in Cathedra Controversiarum, stipendio aureorum sexaginta, atque MDCLXXXIX. ejus stipendium superabat aureos centum. Claruit doctrina, & pietate, usus familiaritate Ven. Josephi de Copertino ejusdem Ordinis; & a sacris Confessionibus Ven. Mariæ de Sabaudia, dum Romæ commemorata est. Obiit die 17. Auguſti MDCXCVII.

MARTIALIS PELLEGRINUS de Castrovillaro in Calabria Ordinis Minorum Conventualium, MDCLXVIII. obtinuit Cathedram Ecclesiasticæ Historiæ, feriatis diebus stipendio aureorum quinquaginta. Tum in munere habuit Coadjutorem Balthassarem Meliatum a Naro ejusdem Ordinis. Anno MDCLXXVII. e Ministro generali sui Ordinis, renunciatus est Archiepiscopus Nazarenus, vixitque usque ad MDCLXXXIV. De eo Acetus in notis ad Barrium Lib. 5. Cap. 17. & Coletus in suis additionibus ad Ughellum.

MICHAEL HEKIUS Gandavensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, Professor Sacrae Scripturæ ab anno MDCLXIX. per annos quatuordecim. Is Augustini doctrinam vindicavit, uti testatur Norisius in præfat. ad Hist. Pelag. his verbis: *Apriorum quidem imposturis S. Doctorem solide vindicandum suscepit P. Michael Hekius Doctor Duacensis, ac in Romana Academia Sacrarum Litterarum interpres, vir doctissimus, & in Augustini libris summa cum laude versatus, qui nuper a Summo Pontifice pro Augustinianis Superioris, & in inferioris Germanicæ Provinciæ Affiliens designatus fuit.*

LAURENTIUS FABRI Bononienfis, Ordinis Minorum Conventualium, succedit MDCLXXXI. Laurentio Bran-

Brancato ad Cardinalatus Ordinem electo in Cathedra Theologiae, annisque pluribus docuit, stipendio aureorum quinquaginta, supra centum. Docuit apud suos Bononiæ, & Pragæ tum etiam in publico Bononiensi Gyninasio egit Metaphysicæ Professorem. Romæ functus est muneribus Regentis Collegii S. Bonaventurae, Procuratoris generalis, Consultoris S. Officii, Examinatoris Episcoporum. Denique ab Innocentio XII. creatus Episcopus Forosemporii, hanc Ecclesiam sanctissime administravit. De quo laudatus Coletus in additionibus.

JULIUS MARIA BIANCHI Venetus, Ordinis Prædicatorum, Consultor Congregationis Rituum, & Indulgentiarum, successor datus est Paslerino MDCLXXXVII. ab Innocentio XI. Hunc vero Scyllatiensem Insulam ab Alexandro VII. oblatam detrectasse, tum etiam Spalatensem, Corcyrensem, & Justinopolitanum Episcopatus ab Innocentio XI. oblatos, Jacobus Echard testatur. Anno MDCLXXXIV. ab eodem Pontifice Secretarius Indicis Jacobo Ricci Procuratori generali Ordinis instituto suffectus est, quo in munere vixit usque ad MDCCX. De eo Echard.

JACOBUS RICCIUS Romanus, Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, Cathedram Theologie adeptus est MDCLXXXIV. e qua docuit usque ad MDCCI II. cum supremo fato functus est. Is a Jacobo Echard dicitur *pietate, doctrina, disciplina regulari, rerum agendarum peritia, morum suavitate commendatus, quæ pluribus annis apud suos docuerat, & Congregationi Indicis fuerat a secretis, ac Romanae Provincie Ordinis sui præcerat*. Edidit vitam S. Philippi Nerii Italico sermone, & Epitomem singularium gestorum S. Ludovici Bertrandi; scripsitque brevem Instructionem pro iis, qui promovendi sunt ad Ordinem, & ad animarum curam, uti Mandosius restatur in Bibl. Rom.

PETRII

PETRUS LAMBERTUS LEDROU Huyenensis in Dioecesi Leodiensi, Ordinis Eremitarum S. Augustini, natus anno MDXL. docuit primum in patria, tum Bruxellis, ac Lovanii, ubi inter Doctores Lovaniensis Academiarum adscitus est, atque in celebri Lovaniensi Abbatia Præmonstratensium, quam *de Parco* nuncupant, res Theologicas tradidit. Romam venit MDLXXVII. una cum doctissimo Christiano Lupo, nomine Lovaniensis Academiarum, ob celebrem Jausenii causam. Rursum Romam rediit MDLXXXVII. tuncque, mortuo Michaele Ekio donatus est Cathedra Gymnasi Romani, simulque præfectus est rei litte rariæ in Collegio Urbano de Propaganda Fide, At MDLXXXIX. cum ab Academia Lovaniensi inter illos primos Doctores adlectus esset, qui universam Academiam administrant, discessit Urbe, neque rediit, nisi mortuo Eufanio, MDXCII. cum a Summo Pontifice, constitutus est Præfectus Sacrarii Pontificii, & Episcopus Porphyriensis, ac deinde Præpositus S. Stephani Moguntiæ, & Canonicus Pœnitentiarius Ecclesiarum Leodiensis. Anno MDCCXII. abdicavit se eo munere, atque Urbe discessit, ut Vicarium Generalem ageret Clemantis Bayri Episcopi Leodiensis, quo in munere, clarissimus vir obiit MDCXXII. Edidit Dissertationes quatuor de *Attritione*, & *Contritione*, quas etiam a nonnullorum censura vindicavit.

BALTHASSAR MELATIUS a Naro in Sicilia, Ordinis Minorum Conventualium, primo Coadjutorem egit Martialis Pellegrini in Cathedra Historiarum Ecclesiasticarum ab MDLXXI. ipsoque absente, Ludovicus Vertua Taurinensis, ejusdem Ordinis, ejus vices geslit, tum anno MDLXXVI. Pellegrino ad Episcopatum electo, successit in eodem munere, tum ad Cathedram transiit Sacrae Theologiae, stipendio aureorum centum viginti, Natus est MDXL. & annorum sexdecim Franciscanæ familiae nomen dedit. Docuit Philosophiam, ac Theologiæ giam

giani Messianæ, & Romæ in Collegio S. Bonaventuræ Studiorum Regens electus. Conciones in Quadragefima habuit Panormi, Messianæ, Neapoli, Florentiæ, Venetiis, Mediolani, Bononiae, & Romæ. Variis quoque functus est munericibus Provincialis Siciliæ, Moderatoris Romani Cœnobii, Procuratoris generalis, Censoris S. Officii Florentiæ, Consultoris Congregationis Indicis, Examinatoris Cleri Romani, Theologique Cardinalis Carpinei. Ordinis sui vetera privilegia vindicavit, atque augeri, ac roborari curavit. Collegium Sancti Bonaventuræ in Urbe novis ædificiis, proventibus, & Bibliotheca auxit. Jura sui Ordinis, Collegique S. Bonaventuræ simul collecta studuit custodiri. Regni Poloniæ Procurator electus impetravit B. Cunegundam inter Beatas adscribi. Narense Cœnobiū pluribus Sanctorum Reliquiis ditavit. Obiit Romæ MDCCIX. magnifico funere tumulatus. Scriptit *Synodus Diaœfanam Albañensem*, atque sex reliquit volumina Theologiae Dogmaticæ. Magnis laudibus celebratur a Mongitore in prima Appendice ad Bibliothecam Siculam, a quo dicitur *Theologus numeris omnibus absolutus, vir æque benemeritissimus, ac laudatissimus.*

NICOLAUS FRIDERICUS GAVARDI Mediolanensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, successit Lamberto Ledrou, anno MDCXC. ac pluribus annis in Gymnasio Sacras Litteras interpretatus est. Ejus doctrinæ testes sunt libri ab eo editi: *Philosophia vindicata ab erroribus Philosophorum Gentilium iuxta doctrinam S. Augustini & Beati Egidii Columnæ: Questiones de Hierarchia Ecclesie militantis: Theologia ex antiquata juxta Sancti Augustini doctrinam ab Egidio Columna expositam, Tomi sex.*

JOANNES DAMASCENUS BRAGALDO de Castro Bononiensi, Ordinis Minorum Conventualium, Cathedram Theologiae Dogmaticæ asseditus est MDCXCVI. stipendio

P p p aureo-

aureorum centum, & duodecim. Magnam sibi in Urbe conciliavit estimationem, adeo ut omnia gesserit munia quæ doctis Theologis e Regularium Ordine solent in Aula Romana comitti. Fuit namque Consultor S. Officii, & Saerarum Congregationum Rituum, Indicis, & Indulgentiarum, & Visitationis Apostolicæ; Examinator Episcoporum, Clerique Romani; Theologus Congregationis Confessorialis, atque a secretis Congregationi, quæ examinandis Episcopis recens electis imminent; tum etiam inter Aulicos Pontificios adscitus, quos Cubicularios Partecipantes nuncupant. Majores asequuturus honores obiit immatura morte, die 26. Augusti anno MDCCXV.

LUDOVICUS MAILLE Gallus, initio hujus saeculi, ac deinceps per plures annos, stipendio aureorum centum tradidit e Cathedra Historiam Ecclesiasticam, iis diebus, quibus cæteri omnes Professores a Scholis abstinebant.

ANGELUS GULIELMUS MOLUS Comensis, Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum, MDCCVII. obtinuit in Romano Gymnasio Cathedram Theologiae, hora matutina. Quem hoc Elogio Jacobus Echard Tomo 2. Script. Ord. Prædic. pag. 800. describit: *vir extensis doribus ornatus, annis pluribus Sacras Litteras variis insue Provincia locis, & studijs jam docuerat, cum in Gymnasio Bononiensi institutus est Regens, quo munere cum insigni laude fungebatur anno MDCCI. Roman posteris a Magistro Ordinis vocatus, ab eodem Procurator generalis Ordinis in Aula Romana institutus est mense Octobri MDCCVII. & Fr. Josepho Mariæ Tabaglia istud munus ob infirmam valetudinem abdicanti suffectus. Eo vero in officio ita se Clementi XI. regnanti probavit, ut mortuo xxxij. Februarii hujus anni MDCCXX. Magistro Ordinis Antonino Cloche, ab eodem Summo Pontifice mox Vicarius generalis datus, & praefectus fuerit, qui Ordinem*

dinem ad proximam electionem anno sequenti MDCXXI.  
faciendam regat, & administret. Obiit anno Christi  
MDCCXXXVI.

BERNARDUS DESIRANT Flander, Ordinis Eremitarum S. Augustini, publicus Sacrae Scripturae Professor ab anno MDCCXV. optime meruit de Sedē Apostolica, editis his libris: *Augustinus vindicatus contra centum, & unam damnatas Pachajii Quæsnellii propositiones, & contra Joannem Frigibium, Joannem Volkangum Jegecum: Consilium pietatis pro corrigendis erroribus contra appellantes ad futurum Concilium: Epistola familiaris Guilelmo Vynaris: Epistola familiaris Martino Steyaert: Judicium in Opuscula postrema Christiani Lupi.*

JOSEPH MARIA BALDRATI Ravennas, Ordinis Minorum Conventualium assetus est Cathedram Théologię, hora vespertina, MDCCXVI. stipendio centum aureorum, cumque ad supremum sui Ordinis regimen pervenit, ejus vices in Gymnasio gessit Henricus Vaccari eisdem Ordinis. Legitur ejus Elogium in Fastis Academiae Florentinæ, e cujus cœtu suit, Auctore Cerrachino, his verbis: *Fr. Joseph Maria Baldratus Ravennas Minister generalis LXXXII. Post Philosophiam, ac Theologiam Faventia, Arimini, Ferraria, Bononiae xij. annis summa cum ingenii, ac doctrina laude traditam, Bononiensi Canobiopraefuit, mox Ravennaiensis Metropolitanæ Ecclesiæ Examinator Synodalis, ac duodecim annorum spatio Tarvisii, Senis, Florentia, Generalis Sancti Officii Inquisitor. Postremo Romanam a Clemente XI. evocatus Consultoris S. Officii munere functus est, ac in Romano Sapientia Archigymnasio Theologiae Lector institutus. Mortuo per id tempus Reverendissimo Burghegio, Vicarius Generalis Apostolicus a Pontifice invitatus renunciatus, simul & ad Episcopatum promovendorum Examinator, Vicarius anno exaltato, ne*

*Generalis eligeretur omni studio contendit. Supremam tandem universitatem Ordinis Praefecturam sexennio post omnium suffragatis delatam Benedicto XIII. Comitiis praesente, frustra relutans gloriosus cœpit. Obiit Romæ die 2. Februarii MDCCXXXII.*

VINCENTIUS DE COMITIBUS Bergomas, Ordinis Minorum Conventualium, Baldrati Cathedram occupavit, cui in Coenobio SS. Apostolorum excitatum est monumentum, cum hac inscriptione: *Fr. Vincentio de Comitibus Bergomatis spectata doctrina, prudentia, dexteritatis, ac morum elegantia viro, qui cum pluribus muneribus egregie absolutis, Commissarii præsertim, dein Ministeri provincialis, ac diu pro S. Officio Inquisitoris Senis, Florentiaeque, recurrentibus in Urbe Franciscana Religionis Comitiis anno MDCCXXXI. omnium votis, omniumque plausu Minister Generalis post Seraphicum Patriarcham octogesimus tertius renunciatur. Tunc vero ab Clemente XII. P. O. M. publicus in Romano Archigymnasio Theologiae Professor, S. R. Univ. Inquisitionis Consultor, ac ejusdem Minoritici Ordinis Praeful supremus instituitur, confirmatur. Postremo annis, laboribus, meritisque plenus, altero tamen sui regimini sexennio nondum exalto cessit e vita Kal. Martii MDCCXL. & in hac Constantiniana SS. XII. Apostolorum Basilica magnum diem expellat.*

COELESTINUS GALLIANUS Foggianus, Abbas Congregationis S. Petri Coelestini, anno MDCCXVII. Historiam Ecclesiasticam simul & Theologiam Dogmaticam in Romano Gymnasio pertractare coepit. Is vir doctissimus, atque gravissimus, cum diu apud suos docuisse, functusque esset muneribus Procuratoris, Abbatisque Generalis, a Carolo VI. Imperatore, MDCCXXXI. nominatus est Archiepiscopus Tarentinus, & paulo post Major Capellanus Regni Neapolitani, unde abdicavit se Tarentino Episcopatu, donatus Titulo Archiepiscopi Thessalicen-

nicensis . Nunc vero temporis apud Serenissimum Re-  
gem utriusque Siciliæ Carolum Borbonium fungitur offi-  
cio Majoris Capellani , magna cum sui nominis gloria.  
De eo diximus in nostro libro *de Capella Regis utrinque  
Sicilia, & aliorum Principum* , edito anno Christi  
MDCCXLIX.

HIERONYMUS AUGUSTINUS ZAZZERI Arctinus , Or-  
dinis Eremitarum S. Augustini , ab anno MDCCXXV. Sa-  
cram Scripturam in Gymnasio interpretari cœpit . An-  
no vero Christi MDCCXLVI. rude donatus est , obiitque  
anno MDCCXLIX.

JOANNES BOTTARI Florentinus , MDCCXXXI. dona-  
est Cathedra Ecclesiasticæ Historiæ , tum obtinuit mune-  
ris vacationem , adscitusque est inter Aulicos Pontificios  
quos Capellanos Secretos vocant , & inter Custodes Va-  
ticanæ Bibliothecæ . Scripsit de Musæo Capitolino , de  
Roma subterranea , & alia plurima ad antiquitates spe-  
ctantia.

VINCENTIUS MARIA FERRETTI Anconitanus , Ordi-  
nis Prædicatorum , e Theologo Casanateni , Priore Ro-  
mani Cœnobii , Provinciali Romanæ Provinciae , & In-  
quisitore Perufino , Procurator generalis Ordinis , &  
publicus Theologiæ Professor , MDCCXXXVI. tum Vica-  
rius generalis Ordinis Prædicatorum , mortuo Thoma  
Ripoll Magistro generali . Ejus vices in Gymnasio gerit  
Thomas Boninsegnius , Senensis , ejusdem Ordinis .

CAROLUS DOMINICUS DE MOIA Mediolanensis , Or-  
dinis Minorum Conventualium , Regens Collegii San-  
ti Bonaventuræ , Censor Academiae Theologicæ , ac  
publicus in Romano Gymnasio Professor Theologiæ ad  
mentem Scoti ab anno MDCCXXXVI.

JOANNES GENESIUS BARRIN Gratianopolitanus , Or-  
dinis Eremitarum S. Augustini , obtinuit Cathedram Ec-  
clesiasticæ Historiæ , MDCCXXXVII. tum ipsius muneris  
vacationem . Is Sacrae Facultatis Parisiensis Theologus ,  
atque

atque inter ejus selectos Deputatos pro dirimendis ocurrentibus negotiis, & præparandis decisionibus, ac statutis, Theologiam professus est in magno sui Ordinis Collegio Parisiensi Universitati aggregato. Et in Urbe bis Assistentis Galliæ, Ex-Generalis, Qualificatoris Sancti Officii honores assecutus est.

**F R I D E R I C U S D E J U D I C E** Teatinus, Abbas Congregationis Sancti Petri Cœlestini, Galiano ad supremum sui Ordinis regimen electo, anno Salutis M D C C X X X . ejus vices gessit in Romano Gymnasio, tum vero anno M D C C X X X V I I I . præfectus est Cathedra Dogmaticæ Theologiae, quæ nuper conjuncta cum Ecclesiastica Historia fuerat, a qua olim fuerat distincta. Sed, concessa Joanni Genesio Barrino vacatione munieris, utramque Cathedram rursus simul conjunctam occupavit, usque ad annum Christi M D C C X L V I I I . Nunc vero temporis pertractandis controversiis Dogmaticis dumtaxat incumbit. Diu etiam apud suos docuit, & novæ editioni Bullarii Romani magnam operam contulit.

**A U G U S T I N U S A N T O N I U S G E O R G I** Bononiensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, e Schola sui Ordinis Bononiensi, ubi Regentis officium gessit, ad Romanam Scholam, Saeramque Scripturam in Almæ Urbis Gymnasio intepretandam electus est anno M D C C X L V I .

**B A R T H O L O M E U S A V A L L E** e Savedra Cordubensis, Carinelita, pluribus annis Metaphysicam professus est in locum Polycarpi de Burgos, ejusdem Ordinis. Nunc vero temporis Moralem Theologiam expendit.

**C A L L I X T U S P A L O M B E L L A** ex Oppido Isclæ in Pontificia Ditione, Ordinis Servorum B. M. Virginis, postquam apud suos munera obiisset Regentis in Cœnobio S. Marcelli, & Procuratoris Generalis, & inter Consultores Sacrorum Rituum adscitus esset, disjuncta Cathedra

thedra Historiæ Ecclesiasticae a Theologia Dogmatica anno MDCCXLVIII. delectus est Professor Ecclesiasticae Historiæ. Sed anno sequenti renunciatus Episcopus Taracinenis, huic Ecclesiæ nunc temporis meritissime præest.

JOSEPH CARAFA Neapolitanus, Clericus Regularis, Summi Pontificis BENEDICTI XIV. electione, Professor Ecclesiasticae Historiæ ab anno Salutis MDCCXLIX.



## C A P U T   V I I I .

## A D V O C A T I   C O N S I S T O R I A L E S .



ENEDICTUS CAJETANUS primus occurrit ex antiquis Advocatis Sacri Consistorii, quorum superest memoria, qui cum excelleret Jurisprudentia, ac rerum agendarum peritia, a Martino IV. MDCCCLXXXI. cooptatus est inter Cardinales, tum Coelestino V. se se abdicante, Summus Pontifex electus, MCCXIV. nomine Bonifacii VIII. difficillimis temporibus Ecclesiam impavide administravit, usque ad MCCCIII. Dicitur a S. Antonino in Chron. Parte 3. Tit. 20. Cap. 8. *Vir utique prudens, & litteratus & magni animi, zelator magnus, & Conservator iurium Ecclesiae.* Ejus vitam Joannes Baptista Rubeus conscripsit.

ROLANDINUS DE ROMANTIIS Bononiensis, donatus Laurea MCCLX. e numero fuit Advocatorum Sacri Consistorii, uti Cartharius asserit ex manuscripto opere Valerii Rinerii de viris claris Bononiensibus. Et Alidosius in libro de Jurisconsultis Bononiensibus testatur scripsisse illum de ordine agendi in causis criminalibus, de Pensionibus, Quæstionesque, obiisse vero MCCLXXXIV. Memoratur etiam a Panzirolo in libro de Claris Legum Interpretibus, his verbis: *Præter Rolandinum Passagrium alter fuit Rolandinus ex Romanicea familia, & ipse Bononiensis, eximiusque causarum Patronus, qui de Ordine Maleficiorum Tractatum composuit, Dino Bononiae docente, & Gandino ibidem quæstionis judicia exercente claruit. A civibus Consul ad agendam Rempublicam creatus est &c.*

COMES ARCHIDIACONUS Mediolanensis, ANGELUS de

de Urbe , & PERO de Senis Advocati Consistoriales anno MCCLXXVII. Pontifice Joanne XXI. consulti , an juxta decreta Conciliorum Lateranensis , & Lugdunensis , quibus novi Regularium Ordines institui prohibebantur ; Ordo Servorum Beatae Mariae Virginis esset abrogandus suffragium tulere , eum Ordinem decretis illis minime complecti , nec prohiberi , quemadmodum fuse narrat Archangelus Gianus in Annalibus Servorum Cap. 6. Centur. I. Lib. 4.

ANDREAS de Gandolfis , & PORRINA de Casulis anno MCCLXXXVI. Honorio IV. Pontifice , Advocati Consistoriales , qui & *Advocati Romanae Curiæ* dicebantur , suffragium pariter tulere , Constitutionem Gregorii X. in Concilio Lugdunensi editam Ordini Servorum minime obstat ; eorumque Consilium legitur apud eundem Giannum Lib. 5. Cap. 4.

OLDRADUS DE PONTE Laudensis , Advocatus Consistorialis , sæculo decimo quarto , de quo diximus , cum de Professoribus Legum .

BONIFACIUM DE VITALI<sup>NIS</sup> inter Advocatos Consistoriales recenset Cartharius , quia ipse in Clem. *Dudum, De Judic.* num. 9. ait se sub Clemente VI. egisse Advocatum Fisci . At munus hoc jam pridem non nisi Advocatis Consistorialibus demandari consuevit constat ex Fulgosio in *L. Binos*, C. de Advoc. divers. judic. ajente morem esse Curiæ Romanae , ut antiquior Advocatus Consistorialis sit Advocatus Fisci . Porro Bonifacius fuit etiam Protonotarius Apostolicus , & Auditor Romanæ Rotæ , scripsitque *Commentaria in Clementinas Constitutiones* .

ALBERICUS DE ROSATE Bergonias , Advocatus Consistorialis medio sæculo decimo quarto , vir magna auctoritatis , magnusque *Practicus* nuncupatus , qui patriæ Statuta ordinavit , & quem Luchinus Vicecomes Mediolanensem Princeps misit Oratorem ad Benedictum

Qqq

Pa-

Papam XII. obiit in patria MCCCCLIV. ac reliquit *Commentaria super Digestis, & Codice: De Statutis volumen: Dictionarium in Jure Civili.* .. De eo Ficardus & Pancirolus.

LAPUS DE CASTIGLIONE Oppido Dioecesis Aretinæ, quem alii Florentinum afferunt, celeberrimus Jurisconsultus, & Advocatus Consistorialis medio fere saeculo decimo quarto floruit, vertitque e Græco plurimas illustrium virorum vitas a Plutarcho scriptas, tum edidit *Commentaria in Sextum Librum Decretalium: Allegationes: Additiones ad Tractatum de Beneficiorum permutatione Federici Petruccii de Senis: Tractatum De Hospitalibus: Tractatum de Canonica portione, & de quarta: Tractatum de Imperatoribus.* Diversus ab altero Lapo Florentino, Abbe S. Miniatis, viro etiani clarissimo. Verum Poncianitus de Scrip. Floren. hunc Lapum Abbatem inter Advocatos Consistoriales recentet. E contra Pancirolus Lapum Abbatem ab Advocato distinguit.

SIMON COLUMBI, & PETRUS DE SANCTACRUCE Advocati Consistoriales memorantur ab Ægidio Bellamera Consil. 9. num. 17. & 23. Tum etiam JOANNES DE ARNONE ab eodem Bellamera Consil. 23. num. 2. dicitur Advocatus Consistorialis; itemque BONIFACIUS DE AMANTIS; Consil. 26. n. 12.

PETRUM DE GARSIS, sive Ubaldinum egistè Advocatum Sacri Consistorii, vergente ad finem saeculo decimo quarto Alidosius de Jurisconsultis Bonon. in Appendice testatur.

JACOBUS DE SENA, & JOANNES DE JANUA apud Gregorium XI. Pontificem fungebantur Advocati officio anno MCCCCLXXVII. uti colligitur ex Ægidio Bellamera Decif. 411. & Decif. 688. simulque cum Cardinalibus, & Auditoribus sententiam dixerunt.

JACOBUM DE CUTICIS Mediolanensem, saeculo decimo

cimo quarto inter Advocatos fuisse Consistoriales, colligitur ex ejus Responso edito inter Consilia Oldradi Confil. 272. ubi ait se voluisse verba facere, & allegare in Consistorio.

BARTHOLOMÆUS FORTEGUERRA Lucensis, ab Urbano VI. MCCCLXXXVI. cum Lucæ moraretur adscitus est inter Advocatos Consistoriales, uti ex Chronica inedita Petri Tuccii Lucensis eruit vir diligentissimus Cartharius.

BONIFACIUM DE BOZIIS, & NICOLAUM DE CALVIS Advocatos Consistoriales Urbanus VI. MCCCLXXXVII. jussit examen instituere de rebus a Senatore, ejusque Officialibus gestis, quod examen vocant *Sindicatum*, uti ex Regesto Vaticano rescivit laudatus Scriptor Carolus Cartharius.

PETRUS DE UBALDIS Perusinus, Advocatus Consistorialis, & insignis Canonum Professor, ut Cæsar Chriftoltus in Hist. Peruf. & ut diximus, cum de Professoribus Legum egimus.

BARTHOLOMÆO de Novaria Advocato Consistoriali, & Nuncio Apostolico in Anglia Bonifacius IX. MCCCXCI. concessit ex Beneficiorum Angliae proventibus certam portionem, uti ex Regesto Vaticano testatur laudatus Cartharius.

ANSELMUS BOSIUS seu DE ROCIIS Mediolanensis, & DOMINICUS de Viterbio Advocati Consistoriales, simul cum Bartholomæo de Novaria, aliisque, testes fuere, MCCCXCIV. cum Bonifacius IX. Civitatem Bertinorii oppignoravit Carolo de Malatestis. Item Anselmo Boſio Advocato Consistoriali Bonifacius IX. ædes quasdam concessit in regione S. Eustachii sub anno censu unius floreni aurei de Camera.

JULIANUS BINI DE JULIANIS Perusinus, MCCCXCV. Advocatus Consistorialis a Bonifacio IX. ad sex menses præficitur Oppido Corneti.

SYMEONEM de Perusio Advocatum Consistorialem Bonifacius IX. MCCCXCVIII. constituit in Urbe Judicem appellationum. Hunc etiam Innocentius VII. simul cum Antonio de Vinea Milite Capuano ablegavit Nuncium ad Archiepiscopum Pisanum, ad Senenses, & ad populos Thusciæ, & Lombardia pro Ecclesiæ pace concilianda. Ab Alexandro V. constitutus est Advocatus Fisci. Anno MCDXI. Pontifice Joanne XXIII. in Consistorio re-tulit, quæ crima Ladislao Neapolitano Regi opponebantur. Anno vero MCDXV. interfuit Concilio Constantiensi.

JOANNES de Monte Politiano MCDIII. erat Advocatus Consistorialis, Vicariusque Summi Pontificis Urbeveteri; quem eundem Provinciarum Campaniæ, & Maritimæ Vicerectorem Joannes XXIII. MCDXIV. Constantiam misit causa celebrandi Concilii. Ex Vatic. Reg. Cartharius.

AUGUSTINUS DE LANTE Pisanus Advocatus Consistorialis a Joanne XXIII. ablegatus est in Angliam, ut opem Pontifici imploraret contra Ladislauum Regem. Is idem sub Gregorio XII. Pontifice, anno Salutis MCDXI. rursusque sub Martino Papa Quinto egit Advocatum Fisci

FRANCISCUS DE UBALDIS Perusinus, Baldi filius, qui in patria, & Ticini Jus docuit, inter Advocatos Consistoriales sub Gregorio XII. ex Vatic. Reg. numeratur a Carthario.

SANCTUS DE VIVIANIS Canonicus Ferentinus, Scrip-tor Litterarum Apostolicarum, Poenitentiariæ, & Abbreviatoriæ in hoc Collegium MCDVIII. a Gregorio XII. est coptatus. Intersuit Concilio Florentino sub Pontifice Eugenio IV.

COLA MAGNI Anagninus, Advocatus Consistorialis a Martino V. Pontifice MDXXII. constitutus est Urbis Vice-senator. De eo Cartharius,

JOAN-

**JOANNES DE AEMILIIS** Brixianus, fungebatur hoc officio sub Martino V. scripsitque *Juris Repertorium*. Laudatur ab Elia Cauriolo in Hist. Brix. Lib. 7. & a Mariano Socino in Tract. de Citat. art. 5. Sed ab aliis dicitur Nicolaus.

**NICOLAUS BENUCCIO** Senensis e Præposito Cathedralis Senensis Advocatus Consistorialis a Martino V. electus, teste laudato Ugurgerio in libro de Pompis Senensibus.

**ANTONIUS VENECTINUS** Romanus, Miles, Comes, & Advocatus Consistorialis, ex inscriptione sepulcrali, quæ Romæ in Ecclesia S. Franciscæ nuncupata legitur. Hunc Martinus V. præfecit Bononiæ, quem *Potestatem* nuncupant.

**GRATIOLUS ACCARISIUS** Bononiensis a Joanne XXII. MCDXIV. inter Advocatos Consistoriales adscitus, docuit in patria, obiitque medio fere sæculo decimo quinto, uti Alidosius testatur in libro de Jurisconsultis Bononiensis.

**ARDICINUS DE PORTA** Novariensis Advocatus Consistorialis, tum Clericus Cameræ Apostolicæ, & a Martino V. anno MCDXXVI. Cardinalis creatus, obiit anno MCDXXXIV.

**GULIELMUS DE MASCULIS** Ariminensis Advocatus Consistorialis, nomine Caroli Malatesti Ariminensi Principis præstítit fidelitatis sacramentum Martino V. Pontifici, uti narrat Clementinus in Hist. Arim. Lib. 8. Part. 2. Eudem Sigismundus Imperator constituit Comitem Palatinum ex eodem Clementino Lib. 9. ad annum 1433.

**JOANNES TOMASIUS** Senensis, eximus Jurisconsultus, docuit Patavii, & Senis circa MCDXVIII. tum inter Advocatos Consistoriales adscitus, ex Ugurgerio de Pomp. Senensibus.

**RICARDUS CARDENSIS** Archidiaconus Roffensis Ad-  
voca-

vocatus Consistorialis Palatii Apostolici , absolvitur a Censuris MCDXXIV. quod pro suo Archidiaconatu denarium S. Petri minime solverit . Ex Reg. Vatic. Cartarius .

IVO COPPOLUS Perusinus , publicus in Urbe Professor , & Advocatus Consist. de quo diximus cum de Professor. Legum egimus .

LUDOVICUS PONTANUS dictus Romanus , insignis Jurisconsultus , publicus Professor , & Advocatus Consistorialis , de quo etiam diximus , cum egimus de Professoribus Legum .

JOANNES DE BARONCELLIS Romanus , hujus Collegii Decanus , interfuit Concilio Florentino , & an. MCDLXIII. egit Advocatum Fisci , & Cameræ Apostolicæ , tum Auditorem Rotæ Romanae .

JUSTINUS DE PLANCA Romanus Advocatus Consistorialis memoratur in Constitutione Eugenii IV. anno Salutis MCDXXXII. qua Professoribus Gymnasi Romani concessit stipendia ex vectigali vini . Is interfuit Concilio Florentino , atque Patribus significavit , quæ a Basiliensi Concilio contra Pontificem gesta fuerant , utilique ex Historia Concilii Florentini ab Horatio Justiniano conscripta .

GENESIUS DE LA PORTA Advocatus Consistorialis , una cum Justino de Planca , Joanne de Baroncellis , Antonio de Rosellis , Angelio de Bonianis , Bruno de Bononia , Advocatis etiam Consistorialibus interfuit Concilio Florentino .

LUDOVICUS DE GRASSIS Bononiensis , Canonicus Cathedralis Bononiensis , & Vicarius Thomæ Sarzana Episcopi Bononiensis , tum Romæ Advocatus Consistorialis , Clericus Cameræ Apostolicæ , ejusdemque Auditor , denique MCDXLIX. Episcopus Ariminensis . Memoratur ab Alidosio in libro de Jurisconsultis Bononiensis .

ANGELUS PERILLIUS Perusinus, teste Pancirolo de Clar. Leg. Interpr. cum aliquamdiu in patria professus esset, Romæ electus est Advocatus Consistorialis, mox Patavium conductus, docuit ibi simul cum Paulo Castrensi, ibique MCDXXXI. Opusculum *De Suitate*, & alterum *De Societate*, & aliquot *Commentaria in Jus Civile* scriptis, demum reversus in patriam, dum ibi publici Professoris munere fungitur, obiit MCDXLVI. Addit Pancirolus, dici neminem eo subtilius docuisse, aut acrius Patavii disputasse. Laudatur a Cœsare Crispoltio in Hist. Perus. & Angelo Portinario Lib. 7. Cap. de felicitate Patav.

ANTONIUS ROSELLUS Aretinus, Roselli de Rosellis celebris Jurisconsulti filius, & Joannis Baptista Roselli eximii Professoris Patavini pater, Advocatus Consistorialis, Advocatus pauperum, Comes, & Miles, docuit Jus Canonicum in Patavino Gymnasio, interfuit Concilio Florentino, & conditionibus pacis inter Apostolicam Sedem & Dominos de Malatestis MCDXXXVI. fancitæ, ab Eugenio bis Legatus missus ad Sigismundum Imperatorem, ad Albertum Cœsarem, & ad Carolum VII. Regem Gallia pro arduis Ecclesiæ negotiis, dejectus spe assequendi summos Ecclesiæ gradus, quod bigamus esset, Urbe discessit, Pataviumque se contulit, ubi per annos viginti octo docuit Jura summa cum laude stipendio aureorum quingentorum. Obiit MCDLXVI. Scripsit *Monarchiam*, librum nempe de Pontificis, & Imperatoris potestate: *De Conciliis*: *De Indulgentiis*: *De Usuris*: *De Successionibus ab intestato*: *Commentaria in Jus Pontificium*.

ANGELUM DE BONCIANIS Florentinum Advocatum Consistoriale, Militem, Scriptorem Apostolicum, & Pontificis familiarem, Eugenius IV. MCDXXXVIII. constituit ad annum Senatorem Urbis, ut ex Regesto Vaticano Cartharius. Is egerat Fisci, & Camera Procuratorem.

NICOLAUS DE LAPIS Bononiensis e Canonico Archipresbytero, & Vicario Ecclesiae Bononiensis Advocatus Consistorialis obiit anno M<sup>ED</sup>L<sup>I</sup>. uti ex Alidosio in citato libro constat.

ANTONIUS DE CAFARELLIS Romanus, Advocatus Consistorialis interfuit Concilio Florentino, & clari nominis in Urbe fuit, sub Eugenio Quarto Summo Pontifice.

ANDREAS DE SANCTACRUCE Romanus, Sacri Consistorii Advocatus interfuit Concilio Florentino, scripsitque disputationes inter Græcos, atque Latinos habitas, ut resert Justinianus in Hist. Conc. Flor. Anno M<sup>CDXXXIII</sup>. e numero erat Reformatorum Studii, sub Eugenio IV. Sub Pio II. erat Advocatus Fisci. Denique sub Paulo II. Pontifice Statuta Urbis ordinavit. Obiit anno Salutis M<sup>CDLXXI</sup>.

JOANNES DE TIBURE M<sup>CDXLVI</sup>. inter Advocatos Sacri Consistorii numerabatur, ut ex antiquo documento eruit Cartharius.

ORLANDUS DE BERNARDIS Advocatus Consistorialis subscriptus legitur cum Joanne de Anania, aliisque Doctoribus cuidam Consilio edito in volum. 1. Consil. crimin. divers.

GEORGIUS TOMASIUS Senensis, postquam in patria publice Jura docuisset. Romæ inter Advocatos Consistoriales adscitus est M<sup>CDL</sup>. teste Ugurgerio de Pompis Senensis.

LAURENTIUS DE LILIIS Senensis, Advocatus Sacri Consistorii sub Pio II. uti ex Reg. Vatic. comptum fuit Carthario.

LUDOVICUS PETRUCCIANUS Interamnensis e publico Professore Legum in Senensi Gymnasio Advocatus Consistorialis, teste Francisco Angelono in Hist. Interamni. M<sup>CDLX</sup>.

PAULUS DE VENETINIS Romanus in Constitutionibus

bus Advocatorum Consistorialium legitur hoc officio  
functus .

NICOLAUS DE UBALDIS Perusinus , clarissimus Ju-  
risconsultus , publicus in patrio Gymnasio Professor , Ad-  
catus Consistorialis , & deinde a Paulo II. Romanæ Rotæ  
Auditor constitutus , a Sixto IV. Orator missus ad Lu-  
dovicum Galliarum Regem , antequam summos Ecclesiæ  
honores assequeretur , obiit , relictis duobus libris : *De  
successionibus ab intestato* . De quo Alexius de Perus . Et  
Pancirolus .

JOACHINUS de Narnia Advocatus Consistorialis sub  
Paulo II. ordinavit Urbis Statuta , & anno MCDLXVIII .  
Advocatus Fisci , obiit anno MCDLXXV. tumulatus in  
Aracelitana Ecclesia .

LÆLIUS DE VALLE Romanus Advocatus Consisto-  
rialis , & Advocatus pauperum sub Paulo II. cuius me-  
minit Platina in hujus Pontificis vita , dicitur edidisse in  
nonnullas Leges *Commentaria* .

PAULUS DE TUSCANELLA Advocatus Consistorialis  
quem Paulus II. in Galliam Nuncium suum misit , sedit  
deinde inter Auditores Romanæ Rotæ .

JOANNES BAPTISTA DE BRENDIS Romanus Advo-  
catus Consistorialis sub Paulo II. sæpe cum laude memo-  
ratur a Corneo in suis Consiliis .

VIVIANUS DE VIVIANIS Advocatus Consistorialis  
memoratur a Ludovico Goniesio in Reg. Cancell. de an-  
nali possessore .

PAULUS PONTANUS Romanus celebris Advocatus  
Consistorialis dicitur a Blondo Flavio in Italia illustrata ,  
ubi agit de Ducatu Spoletano .

SERAPHINUS de Sutrio occurrit in Constitutionibus  
Advocatorum Consistorialium , teste Carolo Cartha-  
rio in Syllabo .

AUGUSTINUS BONFRANCISCUS Ariminensis , Advo-  
catus Consistorialis , auxit Tractatum de maleficiis ab

Angelo Gambilione Aretino compositum, uti in hujus vita testatur Diplobatacius.

JOANNES BERTACCHINUS Firmanus, præstantissimus Jurisconsultus, discipulus Friderici Capilistri, & Antonii Roselli, pluribus in Civitatibus jus reddidit, medio sæculo decimo quinto, Advocatus Consistorialis, scripsit *Repertorium legale* in quinque partes distributum: *De gabellis, tributis, & vectigalibus*. Laudatur a Pancirolo, aliisque.

SIGISMUNDUS DE UBALDIS Perusinus, Baldi junioris filius, fraterque Nicolai Advocati Consistorialis, & ipse etiam hoc officio functus dicitur a Pancirolo.

MARIANUS SOCINUS Senensis, natus anno MCDI. Græcis, Latinisque litteris, Poesi, Musicis, Mathematicis, Jurisprudentia doctissimus, diu Jura docuit Patavii, & in Patria, a suis Civibus Orator ad Pium II. Pontificem missus, ab eo inter Advocatos Consistoriales cooptatus est, cuius familiaritate usus fuerat, & a quo in quadam sua epistola ita describitur. *Vir est eloquens, Juris utriusque consultus. Historias omnes novit. Poetice peritus est, carmen facit & latinum, & tuscum. Philosophia tam scius quam Plato. Geometer quasi Boethius. In numeris Macrobius similis. Nullum instrumentum ignorat musicum. Agriculturam quasi Virgilius novit. Nihil civile ignotum viro. Quasi alter Apelles sic pingit. Nihil emendatius est, nihil lucidius, quam sua manu scripti Codices. Sculpit ut Praxiteles. Nec Medicinae ignarus est. Adde virtutes morales, quæ alios regunt, ducuntque. Hic perliberalis est, plena illi semper domus est honestis hospitiibus. Nulli adversus est. Populos tuetur, egros solatur, pauperibus subvenit, viduas juvat, nulli indigenti deest. Obiit anno MCDLXVII. Scripsit Repetitiones in Decretales: De citationibus: De juramento calumniæ: De foro competenti:*

*ti: De libelli oblatione: De litis contestatione: Ut liti-  
te non contestata: De mutuis petitionibus: De oblationibus:  
De testibus: De visitatione: De fortibus: Con-  
silia. De eo fuse Ugurgerius, Pancirolus, aliquie.*

SERAPHINUS Urbinatensis, Advocatus Consistorialis  
memoratur a Blondo Flavio in Italia illustrata, ubi agit  
de Marchia Anconitana.

PETRUS LAURENTIUS DE LUTIS Senensis, coœvus  
Mariani Socini, postquam in patria publice professus  
est, Romæ fuit Sacri Consistorii Advocatus, teste Ugur-  
gerio.

ZENOBIUS DE GUASCONIBUS Florentinus, inter  
Consilia Mar. Socini Conf. 152. legitur Sacri Consistorii  
Advocatus.

GARSIAS DE HISPANIA pariter inter Consilia  
Mariani Socini Conf. 110. legitur Advocatus Consistorialis.

JOANNES GOZADINUS celeberrimus Advocatus  
Consistorialis sub Nicolao Pontifice V. anno MCDL. no-  
minatur a Ludovico Gomesio in Compendio utriusque  
Signaturæ.

VALESIUS Advocatus Consistorialis occurrit inter  
Consilia Mariani Socini Conf. 88. & 89.

ANTONIUS DE GRATIANIS Advocatus Consistorialis  
indicatur a Ludovico Gomesio in Reg. Cancel. de  
triennali possessore.

BARTHOLOMÆUS CEPOLLA Veronensis, celebris  
Jurisconsultus, Palatina, & Equestri dignitate donatus,  
diu docuit Patavii magna cum gloria medio sæculo deci-  
mo quinto, & a Venetis Orator missus una cum Paulo  
Mauroceno ad Imperatorem in Conventu Ratisponensi  
contra Turcas inito, inter Advocatos Consistoriales  
cooptatus, obiit circa annum MCDLXXVII. relictis hisce  
ingenii sui monumentis: *De cognitione librorum Juris  
Canonici: De Imperatore militum diligendo: De servi-*

*tutibus urbanorum prædiorum : De servitutibus rusti-  
corum prædiorum : De usucapione : De contractibus  
emptionum & locationum cum pacto de retrovendendo  
simulatis : De interpretatione legis extensiva : De ver-  
borum significacione : Consilia civilia : Consilia cri-  
minalia : Repetitiones . De eo Pancirolus , Mantua ,  
Pappadopoli .*

ANGELUS de Castro Eques , Comes , Advocatus Consistorialis , & publicus in Patavino Gymnasio Professor per annos quadraginta , Pauli de Castro filius , flouruit circa annum MCDLXXX . ac scripsisse dicitur doctissima Consilia . De quo Mantua in lib . de vir . illustr . Portinarius de felic . Patav . Lib . 7 . Cap . 5 . & Pancirolus in Pa-  
lo Castrensi .

JOANNES Aloysius Tuscanus Mediolanensis , Ad-  
vocatus Consistorialis sub Sixto IV . deinde Apostolicae Camerae Auditor sape memoratur a Gomesio in Reg . Cancell . tum etiam a Morigia in libro de Mediolanensi Nobilitate . Cujus tanta fuit gloria , ut ænea quædam numismata excusa fuerint , in cuius priori facie Tuscani effigies laureato capite cernitur , cum hac inscriptione *Joannes Aloysius Tuscanus Advocatus ; in altera Palladiis simulacrum cum his verbis : Quid non Pallas .*

BARTHOLOMÆUS SOCINUS Senensis , Mariani filius , magni nominis Jurisconsultus Senis , Pisii , Patavii , Bononiae publice docuit , variisque in legationibus a Senensis adhibitus , ad Alexandrum VI . Pontificem Orator missus , territus Pontifica dignitate obmutuit , & a Pontifice in Advocatorum Consistorialium ordinem adlectus , obiit in patria anno MDVII . publico Senensium ære tumulatus . Scripta *Commentaria in Digestum ve-  
tus , Infortiatum , Digestum novum , & Codicem ; Re-  
gulas Juris , & earum fallentias : Consilia : Addi-  
tiones ad Repetitiones , & Tractatus Mariani Socini .* Fuso de eo Ugurgerius , & Pancirolus .

NICOLAUS BUFALINUS de Castello , publicus in Urbe Professor , & Advocatus Consistorialis , uti diximus cum de Professoribus Legum .

ANDREAS BENCIUS Senensis cum in pluribus Italix Gymnasio utrumque Jus per annos triginta quatuor publice docuisse , Romæ vixit Advocatus Consistorialis , Patronusque Fisci sub Pio II. Pont. Obiit anno MCDLXXII sepultus in Ecclesia Sancti Eustachii . De eo Ugurarius .

MONALDUS DE PARADISIS Interamnensis , Advocatus Consistorialis circa annum MCDLXXV. uti testatur Franciscus Angelonus in Hist. Interamnensi .

CORONATUS DE PLANCA Advoeatus Consistorialis sub Alexandro VI. in publicis Consistoriis , die xxii. Decembris MCDXCIV. cum Fredericus de Aragonia nomine patris sui Ferdinandi Neapolitani Regis obedientiam Pontifici exhibuit ; & die xxv. Februarii anno MCDXCIII. cum Marchiones Montiferrati idem obsequium Pontifici praestitere , verba fecit , uti constat ex Joannis Burchardi Diariis . Laudatur ab Alphonso Soto in Reg. Innocentii VIII.

BALDUS DE BARTOLINIS Perusinus , ob insignem Juris peritiam , Baldus novellus appellatus , diu docuit in patria , & Pisœ , inter Advocatos Consistoriales cooptatus , obiit in patria , anno MCDXXVIII. editis Commentariis in Leges nonnullas , & Tractatum *De dotibus , & dotatis mulieribus , earumque juribus , & privilegiis* . De eo Jacobillus , Chrifpoltus , Pancirolus .

OCTAVIANUS DE MARTINIS Sueianus , Advocatus Consistorialis sape nominatur in Diariis Burchardi , qui in publicis Consistoriis sub Alexandro VI. verba fecit , pro Oratoribus Regum Galliæ , Hispaniæ , Angliae , & Navarræ , cunique Cardinales donandi fuere insignibus suæ dignitatis . Obiit a suis domesticis occisus anno MD. Laudatur a Gomesio in Reg. Cancell.

ANGELUS DE UBALDIS Perusinus natus ex Alexandro filio Angeli Ubaldi senioris, diu Perusiæ, Ferrariae, & Patavii publice docuit, tum a Sixto IV. Romam vocatus, auctusque est dignitate Advocati Consistorialis, & a Friderico Imperatore Comitis, Militisque, obiit anno MCDXCII. Scriptis *Commentaria in Leges: Confliu.* De eo Crispoltus, & Alexius in Hist. Perus.

FRANCISCUS PATAVINUS Advocatus Consistorialis sub Innocentio VIII. anno MCDLXXXIV. in publicis Consistoriis differuit de Leopoldo Austriaco in Sanctorum Album referendo. Ejus Oratio extat apud Surium Tom. v. die xv. Novembris. Memoratur a Vossio de Historicis Latinis.

HECTOR DE FLISCO Januensis, BALIONUS DE BALIONIBUS Perusinus, RICCHUS DE RICCHIS Senensis, LUDOVICUS DE ALBERTONIBUS Romanus, Advocati Consistoriales anno MCDLXXXV. nominantur in Constitutione Innocentii VIII. a Carthario relata, qua confirmavit Sixti IV. Constitutionem de duodenario numero Advocatorum.

DOMINICUS DE JACOBATIIS Romanus, anno MCDLXXXV. ab Innocentio VIII. fit Advocatus Consistorialis, tum post annos quinque Auditor Romanæ Rotæ, deinde Canonicus S. Petri, Episcopus Nucerinus, tandem a Leone X. anno MDXVIII. Cardinalis, & a Clemente VII. Episcopus Grossetanus. Obiit anno MDXXVIII. Scriptis *De donatione Constantini Imperatoris: De utroque gladio in Ecclesia: De Concilio*, anno MDXIII. præterat Gymnasio, simulque erat Pontificis in Urbe, quoad Spiritualia, Vicarius, uti constat ex adducta Constitutione Leonis X. Quæ duo deinde munera Andreas ejus frater gesit.

PAULUS DE PLANCA Romanus, erat hujus Collegii Decanus sub Innocentio VIII. anno MCDLXXXV. uti patet ex hujus Pontificis Constitutione apud Cartharium, qua con-

confirmavit Sixti IV. Constitutionem , ut duodecim es-  
sent numero Advocati Consistoriales , ut Advocatorum  
filii , & Romani Cives reliquis adscribendis in hunc Cœ-  
tum præferrentur, declaravitque Advocatorum filios ex-  
cludi minime debere a Collegio , eo prætextu , quod  
duodenarius numerus absolutus esset , sed admitti de-  
bere ultra numerum , qui deinde defunctis parentibus  
succedant . Fuit & Canonicus Vaticanæ Basilicæ , sæpe  
differuit in publicis Consistoriis , ac sæpe etiam objec-  
tiones ex Jure depromptas proposuit Auditoribus Ro-  
tae , in publicis disputationibus , cum suum munus au-  
spicarentur , uti ex Diariis Burchardi . Interfuit Conci-  
lio Lateranensi sub Julio II. egitque Advocatum Populi  
Romani .

GUILELMO RITIO Avenionensi Advocato Consisto-  
riali Innocentius VIII. anno MCDLXXXVI. dedit in man-  
datis , ut inquireret de quibusdam oppidis occupatis a  
Rege Francorum . Ex Regesto Vaticano Cartharius .

JOANNES CAMPEGIUS Bononiensis Advocatus Con-  
sistorialis , Jurisconsultus magni nominis , & auctorita-  
tis , & publicus Legum Professor circa an. MCDLXXXIX.  
in Gymnasio Patavino , tum etiam Bononiæ , & Ticini ,  
scripsit *De dote* , *De Status* , *De Testibus* , & *Consilia*  
obiitque in patria anno MDXI. Dicitur a Mantua in libro  
de viris illustribus *Jurisperitorum eloquentissimus* , &  
*eloquentium Jurisperitissimus* . De eo Alidosius in libro  
de Juriscons. Bonon. & fuse Pancirolus de claris Legum  
Interpretibus .

JOANNES BAPTISTA CACCIALUPUS de Sancto Seve-  
rino in Piceno , Clarissimus Jurisconsultus , docuit Jus  
Civile in Senensi Gymnasio , ubi etiam jus dixit , circa  
annum MCDLXIV. tum Romæ floruit Advocatus Consisto-  
rialis sub Alexandro VI. scripsit *Repetitiones quamplu-  
rimas in Digestum* , & *Codicem* , & *Tractatus De Ad-  
vocatis* : *De debitore suspecto* , & *fugitivo* : *De pactis*,  
& *con-*

*& constituto: De transactionibus: De feudis: De ludo: De pensionibus: De unionibus Ecclesiarum, & Beneficiorum: De modo studendi in utroque jure: Defensorium juris: Disputationes.* De eo memoratus Pan-cirolus.

ANGELUS CÆSIUS Romanus, Petri Senatoris Urbis filius, & Pauli, & Friderici Cardinalium pater, Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. pluries nominatur in Diariis Burchardi, qui in publicis Consistoriis, cum Oratores Regum Summo Pontifici obedientiam præstitere, verba fecit. Interfuit Concilio Lateranensi sub Julio II. Obiit anno MDXXVI 11. tumulatus in Ecclesia S. M. de Pace.

FABIANUS DE MONTE ex oppido S. Sabini in agro Aretino, Antonii Cardinalis pater, & Julii III. avus, doctus Jurisconsultus, & Advocatus Consistorialis sub Alessandro VI. Scripsit *De emptione, & venditione, ac de omnibus contractibus in genere: De pactis inter emptorem, & venditorem: De periculo & commodo rei venditæ.*

JUSTINUS CAROSIUS Veliternus, Advocatus Consistorialis, & Advocatus Fisci sub Alexandro VI. Leone X. Julio II. pluries in publicis Consistoriis, cum agebatur de obedientia Summo Pontifici præstanda ab Oratoribus Principum, vel de Cardinalibus constituendis, disseruit.

LAURENTIUS DE CAFARELLIS erat Advocatus Consistorialis sub Alessandro VI. uti ex quodam hujus Pontificis Diplomate observavit Cartharius.

BURGUNDIUS LEOLUS Pisanus Advocatus Consistorialis sub Alessandro VI. sæpe disseruit in publicis Consistoriis, & Cardinali Estensi Romani venienti obviam ivit, cum aliis Aulæ Romanæ Prælatis, & Urbis Magistribus, uti legitur in Diariis Burchardi. Obiit anno MDI. jacetque in Ecclesia S. Augustini.

ANSELMUS BITONTUS Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. in publico Consistorio , cum novi Cardinales promovebantur , verba fecit , uti ex Diariis Burchardi .

ALPHONSI RECENATUS Neapolitanus , Hieronymi Cardinalis , & Niceniensis Episcopi pater , Advocatus Consistorialis sub Alexandre Papa VI. uti ex Diariis Burchardi colligitur .

ANTONIUS DE LEONIBUS Advocatus Consistorialis anno MCDXCVI. simul cum Bernardino Card. Caravagial Apostolico Legato , aliisque Aulæ Romanæ Præfulibus obviam ivit Maximiliano Cæsari ad Urbem venienti , ut Imperiale Diadema acciperet , ex Diariis Burchardi .

LUDOVICUS BOLOGNINUS Bononiensis , *ingenii elegancia omnes sui temporis Interpretes visus est superasse* , qui quantum illa facula patiebantur , a barbarie discedens bonas litteras coluit , ut ait Pancirolus . Publice docuit Bononiae , & Ferrariae . Sub Innocentio Papa VIII. donatus Equestri honore jus reddidit . A Carolo VIII. Francorum Rege adscitus est in suum Consilium , uti etiam a Ludovico Sforza Mediolanensem Duce . Florentiae juri dicendo præfuit , & Pratorem egit . Ab Alexandre VI. Senator Romanus , & Advocatus Consistorialis electus , tum a Julio II. declaratus Patriæ Senator , missusque Orator ad Ludovicum XII. Gallorum Regem , peracta Legatione , in patriam reversus obiit anno MDVIII. Scriptit *Repetitiones plures* : *Interpretationes legum* : *Consilia* . *Tractatum de Indulgentiis* : *Tabulam in Decretales concordantem Decretales cum Decreto* : *Epitomen Decretorum* : *Collectionem flororum in Jus Canonicum* : *Singularia* : *Additiones ad Consilia Joannis de Anania* : *Additiones ad Tractatum Nicolaï de Ubaldis de successionibus ab intestato Clericorum Regularium , & secularium* : *Additiones ad opusculum Signoroli de Homodeis* , utrum preferendus sit

Sff

Do-

*Doctor, an Miles : Additiones ad Tractatum Matthei Mathesilani de successionibus ab intestato : Additiones ad Tractatum Guidonis de Sazaria de tormentis, sive de indiciis, & tortura : Additiones & Correctiones ad Tractatum Cataldini de Boncompagnis de translatione Sacri Concilii Bafileæ ad inclitam Civitatem Ferrariæ. De eo Alidosius, & Pancirolus.*

*CATALDINUS DE BONCOMPAGNIS de Visso, Advocatus Consistorialis scripsit Consilia quædam inter Conf. Crimin. divers. & opusculum De translatione Sacri Concilii Bafileæ ad inclitam Civitatem Ferrariæ, ac de viribus, & importantia literarum ejusdem, & de posestate Papæ : Tractatum de Syndicatu.*

*FRANCISCUS MARIA PLOTUS de Novaria Advocatus Consistorialis, cuius Consilia nonnulla leguntur impressa inter Conf. Crim. divers.*

*FRANCISCUS GERONA & JOANNES BARTHOLOMÆUS DE DOSSIS anno MD. fuere in Collegium Advocatorum adsciti. Is postremus saepè memoratur in Diariis Burchardi, & in publico Consistorio anno MDVII. cum Oratores Regis Aragoniæ cunctarentur, ex tempore disseruit.*

*VINCENTIUS DE MONTE e Monte S. Sabini, filius Fabiani, ejusque in munere Advocati Consistorialis Co-adjutor, & successor, parens Julii III. egregiusque Jurisconsultus.*

*CENNINUS CENNINIS Senensis a Pio Papa III. anno MDIII. inter Advocatos Consistoriales adscriptus, in pluribus Reipublicæ negotiis adhibitus a Senentibus, & Orator missus ad plures Principes, teste Ugurgerio de Pompis Senensibus. Nonnulla ejus Consilia edita sunt inter Consilia Mariani Sociani.*

*JACOBUS SIMONETTA Mediolanensis anno MDV. a Julio II. fit Advocatus Consistorialis, tum Auditor Romanæ Rotæ, denique Cardinalis, & Episcopus Perusinus a Paulo III. renunciatus ; de Ecclesia optime meritus, obiit*

obiit anno MDXXXIX. Edidit Tractatum *Reservationum Beneficiorum*. De eo Ciacconius , & Ughellus .

BALIONUS MONTEVIBIANUS Perusinus , publicus Legum Professor in patria , & in Urbe , magnæque in patria auctoritatis , septies Orator missus ad Summos Pontifices , inter Advocatos Consistoriales adscriptus , obiit anno MDXI. De eo Crispoltus , Alexius , & Oldoinus de Perusinis .

JOANNES BAPTISTA PAULINUS nominatur Advocatus Consistorialis in Constitutione Leonis X. Papæ anno MDXIIII. favore Populi Romani edita , & a Fenzonio relata , scripsit *Repetitiones* in Cap. Cum ex eo De Poenit. & Remiss.

JULIUS DE ALBERTISCHIS Romanus , Advocatus Consistorialis memoratur in Constitutione citata Leonis Papæ X.

JOANNES BAPTISTA RICCI dictus CASULANUS ab ejus patria in Senensi ditione , a Clemente VII. in Collegiumi Advocatorum Consistorialium adscitus obiit ex lue , sepultus deinde Senis anno MDXXIX. teste Ugurgerio .

HORMANUTIUS DE DETIS Florentinus , Advocatus Consistorialis legitur inter Consilia Socini junioris , Conf. 128. edidit *Repetitiones in Leges nonnullas* .

VINCENTIUS DE HERCULANIS Perusinus , dictus *Frisius* ob vulnus in facie inflictum , in eodem Consilio Socini junioris legitur Advocatus Consistorialis , diu docuit in patria , licet aetate gravis oculorum lucem amisisset , consultusque fuit anno MDXXVIIII. a Pontifice , & ab Oratoribus Anglis circa matrimonium Hénrici VIII. Regis Angliae , & Catharinae de Aragonia , obiit anno MDXXXIX. scripsitque *Commentaria in Digestum & Institutum : Responsa* . De eo Mantua in libro de viris illustribus , Chrispoltus in Hist. Perus. Cæsar Alexius in elogiis Perusinorum .

JACOBUS DE NIGRIS Bononiensis , publicus in Ur-  
Sff 2 be

be Professor, & Advocatus Consistorialis, teste Alidosio, uti diximus, cum de Professoribus Legum.

PETRUS GUICCIARDINUS Florentinus, & VINCENTIUS PALEOTTUS Bononiensis, a Leone X. in hoc Collegium adsciti sunt anno MDXV. Florentia.

LANCELLOTTUS POLITUS Senensis, eodem anno a Leone X. fit Advocatus Consistorialis, qui in Senensi Gymnasio docuerat, & Joannem de Monte, postea Julianum III. Summum Pontificem discipulum habuerat, ac in variis Italiae Academiis publice differuerat. Is idem anno MDXVII. Ordini Prædicatorum nomen dedit, notissimusque est nomine Ambrosii Catarini Theologi eximii, deinde Archiepiscopi Compsani. Obiit anno MDLII. Scripsit *Tractatum substitutionum: Repetitiones*, & plurima Theologica opera, quæ recenset Jacobus Echard de Scriptoribus Ord. Prædicat. De eo Ugurgerius, & Pancirolus.

CAMILLUS DE BALIONIBUS Perusinus, in patria publicus Legum Professor, tum Romæ Advocatus Consistorialis, & Auditor Romanæ Rotæ obiit anno MDXXXIV. De eo Chrispoltus in Hist. Peruf. & Cæsar Alexius in elogiis Perusinorum.

MELCHIOR BALDASSINUS Neapolitanus, Advocatus Aulæ sacri Consistorii, & Pauperum, pius, doctus, & integerrimus dicitur a Carthario, qui Concilio Lateranensi sub Julio II. interfuit, & saepe in publicis Consistoriis differuit, obiit anno MDXXV. sepultus in Ecclesia S. Augustini.

GALEOTTUS FERRACCIOLUS anno MDXVII. JULIUS STEPHANELLIUS anno MDXIX. TARQUINIUS DE SANCTA-CRUCE anno MDXXI. leguntur Advocati Consistoriales, uti refert Cartharius.

BERNARDUM DE SANCTIS Reatinum Carolus V. Imperator anno MDXX. commendavit Leone X. ut inter Advocatos Consistoriales adscriberetur. Sub Clemente Pa-

pa VII. Gubernator Urbis scripto doctum Consilium, ne dissolvetur conjugium inter Henricum VIII. Regem Angliae, & Catharinam Reginam. Anno Christi MDXXXVIII. electus est Episcopus Aquilanu, tum in Belgium, & in Germaniam Nuncius Apostolicus ablegatus. De eo Ughellus in Ep. Aquil.

JACOBUS BOVIUS Bononiensis, pluribus Legationibus pro patria ad Summos Pontifices functus a Leone Pontifice X. inter Advocatos Consistoriales cooptatus, ac Senator Urbis, obiit anno MDXXII. De eo Alidosius.

ALEXANDER PALEOTTUS Bononiensis, pater Gabrielis Cardinalis, anno MDXXV. erat Advocatus *Sacri Lateranensis Palatii*, seu Consistorialis, & publicus in Bononiensi Gymnasio Juris Canonici Professor. Obiit Senator patriæ anno MDXXVII. teste Alidosio.

JOANNES BERNARDINUS SCOTTUS Sabinus ex Oppido Maliani, Advocatus Consistorialis, socium se dedit S. Cajetano Thienæo, & Joanni Petro Carafæ postea Paulo IV. in Clericorum Regularium Ordine instituendo. Eum deinde Paulus IV. constituit Archiepiscopum Tranensem, tum anno MDLV. Cardinalem, & Pius IV. Episcopum Placentinum. Obiit vir eximia pietatis, & doctrinæ Romæ anno MDLXVIII. tumulatus in Basilica Sancti Pauli. De eo Silos in Historia Clericorum Regularium & Ciacconius in vitis Cardinalium.

ANTONIUS quidam e publico Legum Professore in Gymnasio Patavino, a Clemente Pontifice VII. adscitus inter Advocatos Consistoriales memoratur a Ferreto Conf. 240.

JOANNES BALDASSINUS Neapolitanus, patrem habuit Antonium Neapoli Præsidem Cameræ, patruum Melchiorrem, cui successit in munere Advocati Consistorialis, cum in Neapolitano Gymnasio aliquamdiu Jura professus esset.

MARIUS SALOMONIUS de Albertischis Romanus, publicus in Urbe Professor Jurium, & Advocatus Sacri Consistorii, uti diximus, cum de Professoribus Legum.

PETRUS PAULUS MARTINUS DE RICCIS Senensis e publico in Senensi Gymnasio Professore Legum, a Clemente VII. Advocatus Consistorialis delectus est, teste Ugurgerio.

JOANNES ALOYSIUS DE ARAGONIA Romanus, Advocatus Consistorialis in pluribus publicis Consistoriis anno Christi MDXXXII. differuit validum, firmumque esse conjugium inter Catharinam & Henricum VIII. Regem Angliae.

JOANNES ANDREAS Fata de Corinalto in Umbria, Ariminum, Fulgineum, Urbinum nomine Sedis Apostolica moderatus est, a Januensibus ad Galliae Regem Orator missus, ab eo donatus dignitate Equitis aurati, sub Leone X. Advocatus Consistorialis, variisque in Reipublica negotiis adhibitus laudatur a Vincentio Cimarello in Historia Corinalti.

ANTONIUS GABRIELIUS Romanus, Advocatus Consistorialis sub Clemente VII. interfuit Coronationi Caroli V. Imperatoris Bononia peracta, fuit Advocatus Fisci, & Cameræ, scripsit *Communium Conclusionum* volumen in septem libros distributum, obiitque anno MDLV.

JOANNES FRANCISCUS BURLA, & GALEATIUS, anno MDXXX. Advocati Consistoriales, pariterque anno MDXXXI. SIGISMUNDUS DONDOLUS Pistoriensis, HIERONYMUS DE JUSTINIS de Castello, VESPASIANUS CASTUS Romanus, GASPAR ARGOLUS de Talleacotio, POMPILIUS DE SANCTACRUCE Romanus.

FABIUS MIGNANELLIUS Senensis, Advocatus Consistorialis, a Clemente VII. & Paulo III. ad Carolum V. Imperatorem Orator missus, Piceni Moderator, Bononiæ

niæ Vicelegatus , tum Episcopus Lucerinus , deinde Grossetanus , denique Cardinalis a Julio III. anno MDLI . creatus , missusque ad Senenses Legatus , obiit in Urbe anno MDLXVI . de quo Ciacconius , Ughellus , & Ugurgerius .

PETRUM FRANCISCUM ROBBIUM Januensem anno MDXXXVI . Ferdinandus Rex Romanorum commendavit Paulo III . ut inter Advocatos Consistoriales adscriberetur .

PROSPER SANCTACRUCIUS Romanus , sub Clemente Papa VII . Advocatus Sacri Consistorii , sub Paulo III . Auditor Romanæ Rotæ , & Episcopus Chysanensis in insula Cretæ , sub Paulo IV . variis Legationibus functus , a Pio IV . Nuncius in Gallia ad Carolum IX . ac denique Cardinalis renuntiatus , anno MDLXV . obiit MDLXXXIX . sepultus in Basílica Liberiana . De quo Ciacconius , & Ughellus in Episc. Alban.

FABIUS ACCORAMBONUS Eugubinus , docuit Patavii , & Romæ , fuitque Advocatus Consistorialis , & Auditor Romanæ Rotæ , uti diximus cum de Professoribus Legum .

JOANNES BAPTISTA FERRETTUS Vicentinus , publicus Juris Civilis in Patavino Gymnasio Professor , & Advocatus Sacri Consistorii , medio circiter sæculo decimoquinto , scripsit *Repetitiones in Jure Canonico : Consilia* .

JOANNES BAPTISTA CASTANEUS natus anno MDXXI . e Colmo Castaneo Januensi , & Constantia Ricci Romana , in Urbe humanioribus litteris , Perusia , Patavii , Bononia Jurisprudentia instructus , primo egit Auditorem Cardinalis Veralli avunculi sui , tum Advocatus Consistorialis , Praefectus obsignandis libellis , Archiepiscopus Rossanensis , quo nomine interfuit Concilio Tridentino , variisque publicis muneribus functus , a Gregorio XIII . anno MDLXXXIII . inter Cardinales adscitus , de-

defuncto Sixto V. anno MDXC. supremus Ecclesiaz Pontifex nomine Urbani VII. electus, post duodecimum ab electione sua diem, magno cum omnium luctu obiit. In ejus funere Pompejus Ugonius Professor Rheticæ in Romano Gymnasio habuit Orationem editam ab Oldoino in additionibus ad Ciacconium.

ACHILLES MAFFEUS Romanus, Advocatus Consistorialis, anno MDXLIV. & Vaticanae Basilicae Canonicus, & publicus in Romano Gymnasio Professor.

ARCHANGELUS PATRITIUS Senensis Advocatus Consistorialis, obiit anno MDLV.

ACHILLES DE GRASSIS Bononiensis, ex Advocato Consistoriali a Paulo III. anno MDXLVII. delectus est Auditor Rotæ Romanae, deinde anno MDLI. Episcopus Montis Falisci, & Corneti, tum Nuncius apud Neapolitanum Proregem, & Venetiam Reipublicam, obiit in Urbe anno MDLV. editis Sacrae Romanae Rotæ Decisionibus. Praefuit Romano Gymnasio.

PETRUS PAULUS SANGUINEUS Romanus, Advocatus Consistorialis obiit anno MDLIX.

BURGUNDIUS LEOLUS DE GRIPHIS Pisanus, se se abdicavit munere Advocati Consistorialis anno MDLIV.

NICOLAUS EREMITANUS Bononiensis, Protonotarius Apostolicus, & Advocatus Sacri Palatii, anno Domini MDLII. supremo fato functus, memoratur ab Aliodosio de Jurisconsultis Bononiensibus.

MARCUS ANTONIUS BURGHESIUS Senensis, Pauli Papæ V. pater, postquam in patria aliquot annis publice docuisset, turbatis publicis rebus, Romam venit, uxoremque duxit Flaminiam Astalliam, atque in Advocatorum Collegium adscitus, anno MDLV. ejus Collegii Decanus exitit, & anno MDLXVI. Pauperum Defensor. Quo anno Pius V. Constitutionem tulit a Carthario relatam, qua veterem consuetudinem, ut Advocatus Pauperum ex hoc Collegio semper deligeretur, confirmavit, ita-

statuitque, ut Advocati Sacri Consistorii patrocinandis fine ulla mercede causis pauperum assidue incumberent. Obiit anno MDLXXIV. jacetque in Ecclesia SS. Trinitatis in Monte Pincio. De eo Uggerius.

ALEXANDER FERREUS URSINUS Romanus, defuncto Marco Antonio Burghesio, antiquior seu Decanus erat Collegii, obiitque anno MDLXXVI.

CAROLUS BALDASSINUS Neapolitanus, successit anno MDXLIX. Carolo fratri in munere Advocati Consistorialis, tum Ferreo mortuo, hujus Collegii Decanus vivis excessit anno MDXCI.

SCIPIO LANCELOTTUS Romanus, sub Paulo III. Advocatus Consistorialis, a Pio IV. missus ad Concilium Tridentinum, variisque in legationibus adhibitus, tum inter Romanæ Rotæ Auditores adscriptus, a Gregorio Papa XIII. anno MDLXXXIII. Cardinalis renunciatus, obiit anno MDXCVIII. sepultus in Basilica Lateranensi.

MARCUS ANTONIUS MAFFAEUS Romanus, Achillis Advocati, & Bernardini Cardinalis frater, perfunctus muneribus Advocati Consistorialis, Canonici Basilicæ Vaticanæ, & Lateranensis, Advocati Senatus Populique Romani, Vicarii Pontificis in Urbe, & Apostolici apud Polonus Nuncii, denique Archiepiscopus Teatinus, & Cardinalis obiit anno MDLXXXIII.

SILVESTER ALDOBRANDINUS Florentinus, Clementis VIII. pater, eximius Jurisconsultus, fuit primum a secretis Reipublicæ Florentinæ, tum a Mediceis pulsus, a Consilio fuit Ducibus Ferrariæ, & Urbini, demum Advocatus Consistorialis, & Fisci obiit anno MDLVIII. Scripsit *Annotationes ad Institutiones Justiniani: Commentaria ad Institutiones Justiniani: Tractatum de optima filiorum institutione*. De eo Pancirolus, & Pocciantius de Script. Florent.

ANNIBAL SANGUINEUS Romanus, Petri parentis supremo fato functi locum occupavit anno MDXLIX. sed

Ttt post

post annos quinque se se hoc munere abdicavit.

ANTONIUS VELLIUS Romanus, publicus in Romano Gymnasio Legum Interpres, & Advocatus Consistorialis a Julio III. anno MDL. constitutus.

FABRITIUS GABRIELIUS Romanus, Antonii parentis in munere Advocati Consistorialis Coadjutor fuit.

MARIANUS SOCINUS Senensis, dictus junior ut ab altero Mariano Socino distinguatur, clarissimus Jurisconsultus docuit magnis stipendiis in Gymnasii Senensi, Pisano, Patavino, Bononiensi; dumque Bononiae profiteretur, anno MDLI. a Julio III. cooptatus est inter Advocatos Consistoriales. Obiit Bononiae anno MDLVI. Editit *Consilia: Communes iuridicas Conclusiones: Repetitiones in Leg. sciendum ff. de Leg.* De quo fuse Pancirolus ejus discipulus, & Ugurgerius.

HONORIUS CAMAJANUS Arethinus, Abbreviator Parci majoris, Advocatus Consistorialis, Patronus Fisci, Consiliarius Sanctae Inquisitionis, & Sacrae Consultat. Protonotarius Apostolicus, Praeses Cameræ Apostolicæ obiit anno MDLXXIV.

ANTIMUS MARCHESANUS de Castello, anno MDLIV. subrogatus est Annibali Sanguineo, sed post annos duodecim se hoc munere abdicavit, egitque Datarium sub Pio Papa V. tum patriæ suæ Episcopum. Obiitque anno MDLXXXII.

ALEXANDER OLIVA Aquilanus, in locum Burgungii Leoli adscitus est in hoc Collegium, obiitque anno MDLXV.

PETRUS PAULUS DE JUSTINIS de Castello, Hieronymi filius, anno MDLV. locum Archangeli Patriitii occupavit, sed post annos viginti, munus dimisit.

ANGELUS CASIUS Romanus, a Julio III. in locum Vespasiani Casii fit Advocatus Consistorialis anno MDLIV. tum post annos duodecim præficitur Ecclesiae Tudertinae, denique Clericus Cameræ Apostolicæ obiit anno

anno MDCVI. Laudatur a Ferdinando Ughello in Episcopis Tudertinis.

JOANNES ALDOBRANDINUS Florentinus, Silvestri filius, Clementis VIII. germanus frater, a patre successor in hoc munere nominatus, deinde anno MDLXVI. Auditor Romanæ Rotæ, tum a Pio V. Episcopus Imolensis, & Cardinalis, obiit anno MDLXXIIII.

MARIUS GABRIELIUS Romanus, Antonii filius, successit patri in hoc munere, simulque fuit Senatus, Populique Romani Advocatus.

PETRUS ALDOBRANDINUS Florentinus, Silvestri filius, Clementis VIII. frater, cum Joannes alter ejus frater adlectus est Romanæ Rotæ Auditor, ipse Collegio Advocatorum adscriptus est, scripsit *Repetitiones* plures, & Summam Rolandinam *Additionibus* locupletavit.

JOANNES BAPTISTA FLISCUS RITIUS Albiganensis, hoc officio fungebatur anno MDLIX.

FANCISCUS Bossius Mediolanensis, a Pio IV. in hoc Collegium cooptatus, sub Pio Papa V. Protonotarius Apostolicus, Utriusque Signaturæ Referendarius, Vicelegatus Perusia, Umbriæ, ac Bononiae, & Episcopus Gravinenensis; sub Gregorio XIII. Episcopus Perusinus, tum Novariensis, obiit anno MDLXXXIV.

BONSIGNORUS FINETTUS Senensis, publicus in Romano Gymnasio Professor, anno MDLXV. Advocatus Consistorialis, tum post duos annos Auditor Romanæ Rotæ, Umbriam administravit, obiit anno MDLXXI. De eo Ugurgerius.

HIERONYMUS MAGGIOLINUS Mediolanensis in locum Alexandri Olivæ fit Advocatus Sacri Consistorii a Pio IV. anno MDLXV. cum is Pontifex decrevisset anno MDLX. ut in hoc Collegio sua semper eslet sedes Civi Mediolanensi.

JOANNES BAPTISTA ASTALLIUS Romanus, anno  
T t t 2 MDLXVI.

MDLXVI. deligitur Advocatus Consistorialis, in locum  
Antimi Marchesani.

HYPOLYTUS ALDOBRANDINUS Florentinus, Advo-  
catus Sacri Consistorii, Auditor Romanæ Rotæ, Ponti-  
ficius Datarius, Cardinalis, denique anno MDXCII. su-  
premus Ecclesiæ Pontifex Clemens VIII. confirmavit  
hujus Collegii jura, edita Constitutione a Carthario re-  
lata, obiit anno MDCV.

FABRITIUS LAZZARUS Dertonenensis, Auditor Car-  
dinalis Friderici Cæsi, Advocatus Consistorialis, & Se-  
natus, Populique Romani, obiit anno MDLXXXV.

MARCUS ANTONIUS BIZZONUS Romanus, publicus  
in Gymnasio Urbis Interpres Legum, Finetto inter Au-  
ditores Rotæ adscripto, hoc munus obtinuit a Pio V.  
anno MDLXVII. tum a Sixto V. Episcopus Fulginatensis,  
& Apostolicus Nuncius in Neapolitano Regno delectus  
est. Obiit in sua Ecclesia MDCVI.

CAMILLUS BURGHESIUS Romanus, Marci Antonii fi-  
lius, patris Coadjutor in hoc munere designatus est an-  
no MDLXIX. sed post aliquot annos cessit huic juri suo,  
tum Vicarius Liberianæ Basilicæ, Vicelegatus Bononiensis,  
Auditor Cameræ Apostolicaæ, Nuncius ad Re-  
gem Hispaniæ, Cardinalis, Episcopus Æsinus, Vica-  
rius Urbis, denique Summus Pontifex electus est, an-  
no MDCV. nomine Pauli V. præfuit Ecclesiæ annis fere  
sexdecim.

OCTAVIANUS VESTRIUS BARBIANUS Imolensis, Ad-  
vocatus Sacri Consistorii MDLXXII. & pauperum Patro-  
nus, edidit librum, cui titulus: *Præctica in Romanæ  
Aulae actionem, & judiciorum mores introductionem  
continens.*

HORATIUS BURGHESIUS Romanus, Pauli V. frater,  
MDLXXII. Coadjutor Marci Antonii parentis, Advoca-  
tus Senatus, Populique Romani, tum etiam Fisci, &  
Cameræ, MDLXXXVII. primus Gymnasii Romani Rector  
ele-

electus est a Collegio, cui Sixtus V. perpetuo jure id regimen commiserat. Sed anno sequenti Auditor Cameræ Apostolicæ constitutus, discessit ex hoc munere, & evi-  
vis anno MDXC.

LAURENTIUS CAMPARIUS Bononiensis, MDLXXIII. ex Archidiacono Bononiensi, & publico in patria Professore, Advocatus Sacri Consistorii, Defensor Pauperum, tum Episcopus Cerviensis, Nuncius in Neapolitanico Regno, & apud Venetam Rempublicam. Obiit anno MDLXXXV.

VINCENTIUS PARENTIUS Lucensis, an. MDLXXVI. locum Petri Pauli Justini occupavit, & una cum aliis Advocatis Consistorialibus ordinavit Statuta Urbis, obiitque MDXC.

HORATIUS ARIGONUS Romanus, Pompei Cardinalis frater, Advocatus Consistorialis, cuius nonnulla Consilia edita typis leguntur apud Clarissimum Farinacium.

HIERONYMUS DE BOBUS Bononiensis, MDLXXVI. sedit inter Advocatos Sacri Consistorii, Defensor Pauperum, Canonicus Vaticanae Basilicæ, deinde MDLXXX. Episcopus Camerinensis, Piceni Moderator, Nuncius apud Poloniæ Serenissimum Regem, obiit in Urbe anno Christi MDXCVI.

ALOYSIUS TERZAGUS Mediolanensis, MDLXXVII. huic Collegio adscriptus, deinde vero munere fese abdi-  
cavit.

ULYSES BOVIUS Bononiensis, publicus in patrio Gymnasio Professor, Advocatus Sacri Consistorii, & Abbreviator Parci majoris obiit in Urbe, anno Christi MDLXXVIII.

PETRUS ALDOBRANDINUS Romanus, Clementis VIII. fratri filius, Sacri Consistorii Advocatus, Protonotarius Apostolicus, Praefectus Molis Adrianæ, & Cardinalis a Clemente VIII. renunciatus, obiit anno MDCXXI.

SIGISMUNDUS ZANNETTINUS Bononiensis, e pubblico in patrio, Maceratensi, Senensi, & in Romano Gymnasio Professore per annos viginti septem, anno Christi MDLXXIX. Advocatus Consistorialis, & Defensor Pauperum, tum anno MDLXXXIV. primus Archiepiscopus Firmanus, obiit anno MDXCV.

JOANNES ROMEUS BARBATIUS Bononiensis, locum Hieronymi de Bobus electi Camerinensis Episcopi occupavit, eodemque anno MDLXXX. Romanæ Rotæ Auditor electus, supremo fato functus est.

PETRUS FRANCISCUS GYPSIUS Bononiensis, docuit publice in patria, Assisium moderatus est, Romæ in Foro Capitolino jus dixit, tum anno MDLXXX. sedem Joannis Romei Barbatii occupavit, sequente anno Auditor Romanæ Rotæ, edidit suas *Decisiones*, obiitque anno MDXCIX.

CÆSAR MARSILIUS Bononiensis, sex annis in patrio Gymnasio Jura professus, a Gregorio XIII. subrogatur Petro Gypcio, tum etiam Zannettino in Patrocinio pauperum. Anno MDLXXXVII. cum Ferdinandus Mediceus se se Cardinalatu vellet abdicare, verba ad hanc rem fecit in publico Consistorio. Obiit Decanus Collegii anno MDXCIV.

FLAMINIUS PLATUS Mediolanensis, anno MDLXXXIII. Advocatus Sacri Consistorii, sub Sixto V. Auditor Romanæ Rotæ, a Gregorio XIV. in Cardinalium Ordinem relatus, obiit anno MDCXII.

POMPEUS ARIGONIUS Romanus, in locum Horatii fratri Advocatus Consistorialis anno MDLXXXIV. tum Auditor Rotæ Romanæ, a Clemente VIII. Cardinalis, a Paulo V. Archiepiscopus Beneventanus electus, obiit prope Neapolim, anno MDCXVI.

VINCENTIUS BALDINACCIUS Eugubinus, anno Christi MDLXXXV. sedebat inter Advocatos Consistoriales.

HIERONYMUS GABRIELIUS Eugubinus, anno MDLXXXV.  
in hoc

in hoc Collegium adscitus, duo *Consiliorum* volumina evulgavit, obiitque anno MDLXXXVII.

CINUS CAMPANUS Auximanus, publicus in Urbe Professor Legum, & Advocatus Sacri Consistorii in locum Sigismundi Zannettini anno MDLXXXV. vivis discessit anno MDXCVI.

ALEXANDER LITTA Mediolanensis, anno MDLXXXV. Advocatus Consistorialis, deinde sub Gregorio XIV. Auditor Romanæ Rotæ, obiit anno MDCVI.

JOANNES GARSIA MILLINUS Romanus, sub Sixto V. anno MDLXXXVI. Advocatus Consistorialis, sub Gregorio XIV. Auditor Romanæ Rotæ, sub Paulo V. Archiepiscopus Rhodiensis, Nuncius apud Hispaniæ Regem, Cardinalis creatus anno MDCVII. Legatus a latere in Germaniam missus, Episcopus Imolensis, Pontificis in Urbe Vicarius, obiit anno MDCXXIX. Ejus vitam Decius Memmulus scriptis.

CORONATUS PLANCA DE CORONATIS Romanus anno MDLXXXVII. Sacri Consistorii, & Populi Romani Advocatus, tum Collegii Decanus, præfuit Romano Gymnasio, obiitque anno MDXCIX.

MUTIUS VELLUS Romanus, patris Coadjutor, anno MDLXXXVIII. sedem in hoc Collegio obtinuit, sexies electus Gymnasii Romani Rector, obiit anno MDCVIII.

RUTILIUS ALTERIUS Romanus, publicus in Gymnasio Romano Legum Professor, a Sixto Papa V. anno MDLXXXVIII. inter Advocatos Consistoriales adscriptus, Defensor Pauperum, ac semel Romani Gymnasii Rector, obiit anno MDC.

TIBERIUS CERASIUS Romanus, anno MDLXXXIX. in hoc Collegium receptus, Fisci, & Camerae Apostolicæ Patronus, bis Gymnasii Romani Rector, deinde Clericus Camerae Apostolicæ, ejusdemque Thesaurarius obiit anno MDCI.

BERNARDINUS BISCIA Romanus, Lælii Cardinalis

parens, sedem Vincentii Parentii occupavit, præfuit Romano Gymnasio, anno MDXCII.

NICOLAUS DE ANGELIS de Barga oppido Lucanæ Dioecesis, a Gregorio XIV. cooptatus est in hoc Collegium anno MDXCI. cum diu in Foro Romano causis esset patrocinatus. Egit Advocatum Populi Romani, & anno MDXCIX. Rectorem Gymnasii, obiitque anno MDCII.

BERNARDINUS SCOTIUS Mediolanensis, anno MDXCII. Advocatus Sacri Consistorii, præfuit Romano Gymnasio, tum Romanæ Rotæ Auditor, obiit anno MDCVIII. Pragæ, quo se contulerat cum Card. Millino Apostolico in Germania Legato.

JOANNES BAPTISTA SPADA Lucensis, anno MDXCII. huic Collegio adscriptus, Fisci, & Cameræ Advocatus, ter Romani Gymnalii regimen subiit, Clementem Papam VIII. Ferrariam adeuntem una cum duobus aliis ejusdem Collegii secutus est, scripsit Opusculum *De auditorate Baronum; & Consilia nonnulla apud Farinacium edita.* Obiit MDCXXIIII.

SERTORIUS THEOPHILUS Romanus, anno MDXCII. sedit in Collegio usque ad annum MDCVII. quo vivis excessit.

PAULUS COPERCHIUS de Colle veteri in Sabinis, Commissarius Cameræ Apostolicæ, simulque anno Christi MDXCIII. Advocatus Consistorii, obiit anno MDC.

THOMAS LAPSIUS Florentinus, anno MDXCV. Advocatus Consistorialis, Defensor Pauperum, simulque Locumtenens Auditoris Cameræ Apostolicæ, deinde Episcopus Fanensis, obiit anno MDCXXII.

LÆLIUS BISCIA Romanus, Bernardini filius, Advocatus Sacri Consistorii, tum Clericus Cameræ Apostolicæ, denique Cardinalis obiit anno MDCXXXVIIII. De quo Thomassinus in elogiis.

HIERONYMUS DE RUBEIS Romanus, ab anno MDCI. Advocatus Sacri Consistorii, tum Defensor Pauperum bis

bis præsuit Romano Gymnasio. Ecclesiam Tusculanum  
Deipara consecratam, & Teatinis concessam extruxit,  
ubi & ei monumentum excitatum visiatur.

JULIUM BENIGNUM Romanum, in Gymnasio Urbis Professorem, Clemens VIII. anno MDXCVII. elegit, ut Cini Campani defuncti sedem in hoc Collegio occuparet. Quo auctus honore, adhuc Jura publice docuit, tum Patronus Pauperum, Rector Gymnasi Romani anno MDCXIV. & Secretarius Congregationis Rituum simulque Archiepiscopus Thessalonicensis anno MDCXXIII. adhuc percipiebat Professoris stipendium ex munificentia Gregorii XV. Sed anno MDCXXV. abdicavit se munibibus Advocati Consistorialis, & Defensoris Pauperum. Obiit anno MDCXXVIII. jacetque in Ecclesia S. Mariae de Pace.

JOANNES BENINUS Florentinus, donatus est hoc munere anno MDXCIX. deinde Advocatus Populi Romani, & Locumtenens Auditoris Cameræ, postea Cameræ Apostolicae Commissarius. Sed anno MDCXXII. adscriptus est inter Clericos Cameræ Apostolicae, & praefectus Palatio Pontificio. Mox Archiepiscopus Andrinopolitanus, postquam Urbem, Marchiam Anconitanam, & Romandiolas moderatus esset, obiit anno MDCXXXVI.

Julius Pheus Hortanus, Civisque Romanus, Advocatus Consistorialis obiit anno MDCXII.

**LAUDIUS ZACHIAS** Januensis, Commissarius Camerae Apostolice anno MDC. in hunc Coetum cooptatur; sed post annos quinque Montisflasconensi Ecclesiæ præficitur, tum Nuncius ad Venetos mittitur, deinde Palatii Apostolici præfectura ei commendatur, denique anno MDCCXVI. inter Cardinales adscribitur, quam dignitatem annis fere undecim gessit.

JOANNES BAPTISTA PAMPHILIUS Romanus , anno MDCI . sedem Lelii Biscit inter Advocatos obtinuit , & annis tribus in hoc munere exactis , inter Auditores Ro-

tæ jus reddidit , sub Gregorio XV. Nuncius in Neapolitanò Regno , sub Urbano VIII. in Hispania Nuncius , de Sede Apostolica meruit . Anno MDCXXIX. Cardinalatus dignitatem , & anno MDCXLIV. supremum Ecclesiæ Pontificatum sub Innocentii X. nomine assecutus est . Præfuit Ecclesiæ annis decem .

ALOYSIUS GUICCIARDINUS Florentinus , ab anno MDCII. in hoc Collegium adscitus , egit etiam Locumtenentem Auditoris Cameræ Apostolicae , & semel , iterumque Rectorem Gymnasi Romani . Obiit in patria anno MDCXXV.

NICOLAUS ZAMBECCARIUS Bononiensis , Latio ad Episcopatum Fanensem evecto , in ejus locum subrogatus anno MDCIII. ter Gymnasio Romano præfuit , Examinator Episcoporum , & Secretarius Sacra Congregationis Episcoporum , & Regularium obiit anno MDCXXII.

BERNARDINUS BONJOANNES Romanus , anno MDCV. sedem accepit Laudivii Zachiæ ad Episcopatum evecti , quater præfuit Gymnasio , & Examinator Episcoporum , Sanctique Officii Consultor obiit anno MDCXX.

BERNARDINUS THEOPHILUS Romanus , Sertorii filius , & Coadjutor anno MDCVI. bis egit Romani Gymnasi Rectorem , obiitque anno MDCXI.

DIOMEDES VARESIUS Romanus , anno MDCXVIII. Mutii Vellii loco adlectus inter Advocatos Consistoriales , Romanum Gymnasium quinques est moderatus . Inter Prælatos , qui criminalia Ditionis Ecclesiastica negotia discutiunt , sed sit . Paulo V. defuncto , egit Conclavis Legatum . Sub Gregorio XV. Congregationi Boni Regiminis fuit a secretis . Sub Urbano VIII. Latium , & Picenum administravit . Obiit anno MDCLII.

JULIUS ROMA Mediolanensis , anno MDCIX. a Collegio Jurisconsultorum Mediolanensium nominatus eligitur a Pontifice Consistorialis Advocatus . Pluribus Civitatibus Pontificia ditionis præfuit , dumque Perusiam , Umbriam-

briamque administraret, anno MDCXXI. Cardinalis renunciatus est. Deinde Lauretanus, tum Episcopus Tiburtinus, ac denique Sacri Collegii Decanus extinctus est anno MDCLII.

LAURENTIUS PHEUS Romanus, Julii filius, & anno MDCXI. Coadjutor, Cæsenam, Imolamque gubernavit, & anno MDCXXVII. cum Decanus esset Collegii traductus est ad Ecclesiam Cariatensem in Calabria.

JOANNES BAPTISTA MILLINUS Romanus, anno MDCXVI. in locum Hieronymi de Rubeis subrogatus, Romano Gymnasio semel, atque iterum præfuit, & Decanus obiit anno MDCXXVII.

FAUSTUS CAFARELLUS Romanus, cum inter Cives Ferrarenses esset adscriptus, declaratur anno MDCXVII. Advocatus Consistorialis a Clemente VIII. qui, Ferraria ad Apostolicæ Sedis imperium redacta, statuerat, ut in Collegiis Auditorum Rota, & Advocatorum, perpetuo esset sedes Civi Ferrariensi. Ab Urbano VIII. electus Archiepiscopus S. Severinæ in Calabria, tum Nuncium egit apud Sabaudia Ducem. Obiit anno MDCLI.

JOANNES BAPTISTA SPADA Lucensis, Joannis Baptista Spada senioris fratri filius, & anno MDCXI. Coadjutor in hoc munere, deinde Advocatus Fisci, & Cameræ Apostolicæ, Secretarius Congregationis Boni Regiminis, Secretarius Sacræ Consultationis, Primus Pontificis Minister, Gubernator Urbis, Patriarcha Constantinopolitanus, Præfes Romandiæ, denique anno MDCLIV. Cardinalis ab Innocentio X. renunciatus est.

PETRUS FRANCISCUS DE RUBEIS Romanus, Bernardini Bonojannis anno MDCXX. locum assecutus est, ac bis Romano Gymnasio præfuit, egitque Advocatum Fisci, & Cameræ Apostolicæ, Promotorem Fidei, & S. Inquisitionis Consultorem.

DOMINICUS CECCHINUS Romanus, in locum Bernar-

nardini Theophili, anno MDCXXI. Advocatus Sacri Consistorii, officium Rectoris Gymnasi Romani quater administravit. Patronum egit Populi Romani, Auditorem Cardinalis Ludovisi, Referendarium utriusque Signaturæ, Canonicum Basilicæ Vaticanæ, Consultorem S. Officii. Sub Urbano VIII. Auditor Sacræ Rotæ, sub Innocentio X. Datarius, & anno MDCXLV. Cardinalis, vixit in hac dignitate annis undecim. De eo Oldoinus in Athenæo Romano & Mand. Bibl. Rom.

HIERONYMUS MELTIUS Mediolanensis, successit Iulio Romæ ad Cardinalatum electo, anno MDCXXI. & bis officio Rectoris functus est. Tum inter Auditores Romanæ Rotæ seddit.

Julius CINCUS Romanus anno MDCXXI. Coadjutor datus est Joanni Benino, tum plura munera gessit, nempe Rectoris Gymnasi, Advocati Populi Romani, Locumtenentis in civilibus Cardinalis Vicarii, Secretarii Congregationis Rituum, & sententiam dixit in pluribus Prælatorum Congregationibus, qua imminent negotiis Ecclesiasticæ Ditionis. Obiit MDCLIX.

FRANCISCUS CULTELLUS Bononiensis, anno Christi MDCXXII. sedem Nicolai Zambecarii assecutus, plures præfuit Romano Gymnasio, Decanusque Collegii, obiit anno MDCXLVII.

ANTONIUS CERRUS Papiensis, postquam in patria publice docuisset, Romæ egit Causarum Patronum, & Francisci Cardinalis Barberini Auditorem. Hunc Urbanus VIII. anno MDCXXIV. jussit, veluti Ferrariensem Civem, locum inter Advocatos occupare Fausti Casarelli ad Episcopatum electi, tum ei addidit munera Advocati Fisci, & Cameræ, & Promotoris fidei. Obiit MDCXLII.

JOSEPH BAYLA Pedemontanus de Monte Regali, anno MDCXXV. huic Collegio adscriptus est, & Patrocinium Pauperum ei commisum, loco Julii Benigni. Obiit anno MDCXLV.

**ANTONIUS MONTECATINUS** Ferrariensis , anno Domini MDCXXV. obtinuit sedem vacuam obitu Aloysii Guicciardini . Quo anno Urbanus VIII. decretit , ut locus in hoc Collegio e Clementis VIII. beneficio , addictus Civi Ferrarensi , nonnisi veris Civibus concederetur . Praesuit Romano Gymnasio . Deinde anno MDCLII. electus est Episcopus Fulginatensis .

**JOANNES CAMILLUS MASCAMBRUNUS** Beneventanus anno MDCXXVI I. Joannis Baptista Millini locum obtinuit , Gymnasio praesuit , & supremo fato functus est anno MDXLI.

**FRANCISCUS FERRETTUS** Anconitanus , ab Urbano Papa VIII anno MDCXXVI I. in locum Laurentii Phei electi Episcopi Cariatenis , adscitus in Collegium Advocatorum Sacri Consistorii , postquam Romanum Gymnarium ter moderatus esset , vivis excessit anno MDCXLVII.

**CAROLUS CERRUS** Romanus , Antonii filius , ei Coadjutor datus est anno MDCXXXVI I. functusque munerebus Canonici Basilicae Vaticanae , Referendarii Utriusque Signaturae , Auditoris Card. Francisci Barberini , Examinatoris Episcoporum , inter Romanae Rotae Judices adscriptus est . Tum a Clemente IX. anno MDCLXXII. Cardinalis R. E. renunciatus , & Episcopus Ferrarensis , ac Urbini Legatus . Edidit *Decisiones* , quas in Roma na Rota pronunciaverat . Obiit in Urbe MDCXC.

**JULIUS DONATUS** Romanus , ex Auditore Cardinalis Antoni Barberini , & Secretario Congregationis Boni Regiminis , anno MDCXLII. Advocatus Sacri Consistorii Mascambruno subrogatus , vixit usque ad annum MDCLIV.

**CAROLUS CARTHARIUS** Urbevetanus , Julivi Senatoris Urbis , & Laviniae Beccoli Eugubinae filius , natus est Bononiae an. MDCXIV. Hieronymum Lampugnanum Professorem Juris in Romano Gymnasio audivit , Barberinorum patrocinio usus anno MDCXXXIII. praeſicitur Archi-

chivo Apostolico in Arce S. Angeli, & anno MDCXLII. fit Advocatus Consistorialis in locum Antonii Cerri, bis prasuit Romano Gymnasio, & anno MDCXLVII. mortuo Cultello extitit hujus Collegii Decanus. Vir multæ doctrinæ, industria, & laboris evulgavit *Decisiones criminales Fori Archiepiscopalis Mediolanensis* auctore Julivo patre suo, quas etiam notis, & summiis auxit: *Disputationem de Foro competenti adversus Judices, ministros, aliosque Ecclesiasticos laicam jurisdictionem perturbantes*, eodem Julivo auctore: *Tractatum Mutii Cartharii patrui sui De Legitima solvenda per patrem pro filio condemnato*: *Notitiam Cardinalatus a Jacobo Cohellio Urbevetano conscriptam: Commentaria in Bullam x. Clementis VIII. de Bono Regimine rerum ad Universitates spectantium*, eodem Cohellio auctore. Sua vero hæc edidit: *Syllabum Advocatorum Sacri Consistorii*, quorum seriem duxit usque ad annum MDLVI. Alexandro VII. Pontifice: *La Rosa d'Oro*, est is eruditus Tractatus anno MDLXXXI. Innocentio XI. nuncupatus: *Biblioteca dell'Opuscoli manoscritti, che si conservano nella Biblioteca Aliteri: Vita del B. Vincenzo Armanni*. Obiit MDCXCVI. jacetque in Ecclesia Aracelitana, ubi Julivus pater, Antonius Stephanus Caroli filius, & Magdalena Marabottina Caroli uxor jacent. Scriptis *De Romanæ Rotæ Auditoribus*: *De Clericis Cameræ*: *De Senatore Urbis*: *Ephemerides Romanæ Curiae*: *Athenæum Romanum, seu de Professoribus Gymnasii Romani*. Sed hæc imperfecta reliquit. Legitur ejus vita Tomo 2. Vitarum Arcadum illustrium.

CAROLUS MONTECATINUS Ferrariensis, anno MDCXLIII. datus est Coadjutor Antonio fratri in munere Advocati Sacri Consistorii. Gymnasium Romanum quater Rector administravit. Urbem, extincta iure, Commissarius generalis curavit expurgari.

JOANNES BAPTISTA RAINOLDUS Mediolanensis,  
e Ca-

e Canonicō Cathedralis Mediolanensis, & Vicario Archiepiscopi Cardinalis Montii, anno MDCXLIII. adlectus est Advocatus Consistorialis, qui Hieronymi Meltii Auditoris Rotæ sedem occuparet, sed post annos duos datus est Episcopus Ecclesiae Lucensi. Obiit MDCXLIX.

JOSEPH HORTENSIUS DE RUBEIS Romanus, anno MDCXLIII. Petro Franciso patri Advocato Consistoriali Coadjutor, tum etiam Julio Cincio in munere Advocati Senatus, Populique Romani, obiit, florente aestate, anno MDCL. Scripsit librum, cui titulus: *Defensor redivivus, seu de Sacra Consistorialis Aula Advocatorum origine, ac munere.* Mandos. in Bibliot. Rom.

MARCUS ANTONIUS BURATTUS Romanus, Vaticanae Basilicæ Canonicus, anno MDCXLIV. Dominici Cecchini Advocati Consistorialis extitit Coadjutor, tum Rector Gymnasi Romani, Praefectus ejusdem Bibliothecæ, Referendarius Utriusque Signaturæ, a Clemente IX. Bononiam Prolegatus missus, Congregationi Boni Regiminis a Clemente X. additus, & unus ex Votantibus in Signatura Justitiæ renunciatus. Dicitur a Mandosio in Bib. Rom. *vir rerum civilium cognitione præstans, nec non literarum notitia instrutus.*

CAROLUS GUALTERIUS Urbevetanus, anno MDCXLIV. in Julii Donati locum subrogatus, tum pauperum Defensor, Gymnasi Romani Rector, & Utriusque Signatura Referendarius, denique anno MDCLIV. Cardinalis, & Archiepiscopus Firmanus ab Innocentio X. creatus, de quo Ciacconius, & Coletus in additionibus ab Ughellum. Ecclesiam dimisit anno MDCLXVIII.

CAMILLUS Astallius Romanus, ab Innocentio X. anno MDCXLV. subrogatus in locum Josephi Bayle, & post annos duos inter Clericos Cameræ Apostolicae adscribitur, deinde anno MDCL. Cardinalis declaratur. Obiit Episcopus Catanensis anno MDCLXIII. De eo Ciacconius, Oldoinus, Mandosius.

BARTHOLOMÆUS CAPRA Mediolanensis, anno MDCXLV. locum Rainoldi occupavit; sed post annos octo se munere abdicavit, quod adversa valetudine in Urbe uteretur, patriæque Archipresbyter domum rediit.

JOANNES MARIA VERMIGLIOLUS Perusinus, egit Bononiae Legationis Auditorem, & in Urbe Causarum Patronum, antequam anno MDCXLVI. in Collegium Advocatorum, loco Ferretti, cooptaretur. Egit Patronum Camerae Apostolicae. Edidit *Responorum criminalium volumen*: & alterum quoque volumen *Confiliorum Civilium*. Nonnulla ejus Responsa leguntur apud Farinacium. Obiit anno MDCLVII. jacetque in Ecclesia S. M. de Pace. Laudatur ab Oldino in Athenæo Perusino.

NICOLAUS SEVEROLUS Faventinus, anno MDCXLVII. successor datus est Camillo Astallio inter Clericos Cameræ adscripto, mox Auditor generalis Ditionum Columnensis Familiae, Advocatus Fabricæ Basilicæ Vaticanæ.

JOANNES ANDREAS CALDERINUS Bononiensis, sedem Francisci Cultelli e vivis sublati in hoc Collegio obtinuit anno MDCXLIX. sed post duos annos, florente ætate, obiit in patria.

CAROLUS EMMANUEL VIZZANIUS Bononiensis, Græce, & Latine doctus, Philosophus, ac Jurisconsultus eximus, primo docuit in patria, tum in Patavino Gymnasio Philosophiam, nondum triginta annis natus. Deinde ob domesticas curas Romanum veniens, anno MDCLII. eligitur Advocatus Consistorialis, loco Calderini defuncti. Tum Assessor Sanctæ Inquisitionis, Canonicus Basilicæ Vaticanæ, Rectorque Gymnasi Romani aliquot annis, præclarissime de eo meruit; cum sub eo Rectore, Gymnasii ædificium fuerit absolutum, & magnis solemnibus, præsente Alexandro VII. Pontifice, dedicatum, & novis quibusdam Cathedris auctum. Obiit anno Christi MDCLXI. ætatis suæ quadragesimo quarto. *Ocellum Lucanum Philosophum de Universi natura e Græco in La-*

Latinum transtulit , & Commentariis illustravit : Præterea vertit , & Commentariis auxit alterum *Ocelli Lucani de Legibus fragmentum*: Tum etiam edidit librum *De mandatis Principum , seu de Officio eorum qui in Provincias cum imperio mittuntur*. Laudatur a Pappadopoli in Historia Gymnasi Patavini .

EUSEBIUS DE EUSEBIIS Reatinus , Civisque Romanus , in foro causis patrocinabatur , cum ab Innocentio Papa X. anno MDCLII. subrogatus est in locum Diomedis Varesii vita functi , & deinde Defensor Pauperum constitutus in locum Caroli Gualterii ad Cardinalatum electi , obiit anno MDCLXXII.

MARCUS ANTONIUS EUGENIUS junior , Perusinus ab Alexandro VII. adscriptus est inter Advocatos Consistoriales , uti testatur Oldoinus in Athenæo Perusino , qui eum plurimum commendat . Obiit anno MDCLVII. antequam muneris possessionem iniret . Ejus locum occupavit Saracenus .

FRANCISCUS GLUSSIANUS Mediolanensis , locum Bartholomæi Capræ ad patriam reversi occupavit anno MDCLIII. Obiit anno MDCLXXII.

JULIUS CÆSAR FAGNANUS DE CÆSARINIS e Civitate S. Angeli in Vado , postquam in pluribus Ditionis Ecclesiasticæ oppidis , præfertim Urbini , jus Moderator dixisset , anno MDCLIII. successor nominatur Joannis Baptista Spadæ in munere Advocati Consistorialis. Obiit sub Clemente X.

DOMINICUS SALOMONIUS DE ALBERTISCHIS Romanus , Causarum in Urbe Patronus , ab Innocentio X. anno MDCLIII. fit Advocatus Consistorialis , qui Carolo Gualterio inter Cardinales adscripto succederet . Obiit anno MDCLXIII. De eo Mandosius in Bibl. Rom.

JACOBUS GREGORIUS DE RUBEIS Romanus , Petri Francisci filius , & Josephi Hortensi frater , Coadjutor parenti suo datus est anno MDCLV. vixitque usque ad

annum MDCLXXXV. Ad hunc usque Cartharius suam Advocatorum Consistorialium seriem duxit. Quos autem subjungimus, hos ex Albo a Julio Cæsare Fagnano Advocato Consistoriali meritissimo elaborato excerptissimus.

CAROLUS SARACENUS Perusinus, Luca Alberti, & Athanasia de Pontanis filius, publicum egit in patria Juris Civilis Professorem, adscriptusque est Perusino Jurisconsultorum Collegio, tum in Urbe causis patrocinaatur, cum ab Alexandro VII. anno MDCLVIII. adjunctus est Collegio Advocatorum Consistorialium, Vermigliolo defuncto. Anno MDCLXII. præfuit Romano Gymnasio. Obiit MDCLXVI. nondum quadragenarius.

PROSPER BOTTINUS Lucensis, Philippæ Deodatæ, & Prosperi filius, Julio Cincio vita functio subrogatus ab Alexandro VII. anno MDCLIX. Canonicus Basilicæ Lateranensis primum, deinde Vaticanæ, Clementis X. Pontificis Auditorem egit, a quo suffectus est Petro Francisco de Rubeis in muniberibus Advocati Fisci, & Promotoris Fidei, auctusque dignitate Archiepiscopi Myrensis. Cumque indecorum videretur, ut Archiepiscopus Fisci rebus patrocinandis incumberet, obtinuit id munus a Joanne Baptista Bottinio fratris filio, quem sibi Coadjutorem adsciverat, exerceri. Ipse vero Promotoris Fidei officio diu functus est; tum oppressus ætate, & morbo, Clemente Papa XI. veniam faciente, hoc quoque munus transtulit in Joannem Baptistam fratris filium. Anno MDCLXXV. præfuit Romano Gymnasio. In Congregationibus Sanctæ Inquisitionis, Immunitatis Ecclesiasticæ, & aliis pluribus suffragium tulit; magnaque fuit in Urbe existimationis, & auctoritatis. Deinde ætate gravis, & adversa valetudine utens, præmortuo Joanne Baptista Coadjutore suo, a Clemente XI. Pontifice Coadjutores accepit in munere Advocati Fisci Philippum Sacripantem, & in munere Promotoris Fidei PROSPERUM LAMBERTINUM

nunc

nunc Summum Pontificem B E N E D I C T U M X I V .  
Plures ejus extant Lucubrationes , quas Promotor Fi-  
dei , de iis scripsit , qui in Sanctorum numerum sunt  
referendi , quarum nonnullæ editæ sunt in Actis San-  
ctorum Bollandianis . Obit MDCCXII.

ALEXANDER CAPRARA Bononiensis , Catharinæ  
Bentivolæ , & Maximi Capraræ filius , dum in Urbe  
munus Auditoris Signaturæ obiret , ab Alexandro VII.  
anno MDCLXXII . Vizzanio vivis crepto successor datus  
est . Præclare de Collegio Advocatorum Consistoria-  
lium meruit , utpote qui , edito Scripto , pristinum ei  
jus vindicavit , ut Patronus Fisci semper ex illorum  
coetu feligeretur . Deinde jus dixit inter Romanæ Ro-  
tae Auditores , auctusque est muneribus Datarii & Re-  
gentis Pœnitentiariae . Demum prope octogenarius a  
Clemente XI. inter Cardinales adscriptus , obiit anno  
MDCCXI . jacetque in Ecclesia S. Mariæ de Suffragio ,  
cum hac inscriptione . Ejus extant To. 2. *Decisionum* .

## D. O. M.

ALEXANDRO CAPRARAE

PATRITIO BONONIENSI

HUJUS SODALITII A SEXAGINTA ANNIS CONFRATRI  
PRAECIPUIS FORI MUNERIBUS LONGA ANNORUM

SERIE PRAECLARE GESTIS

EX SACRAE ROTAE AUDITORE

TIT. SS.NEREI ET ACHILLEI S. R. E. CARDINALI

NICOLAUS COMES CAPRARA

EX TESTAMENTO HAERES M. P.

OBIIT V. IDUS JUNII

MDCCXI.

MARCELLUS RONDANINUS Romanus , Alexandri Rondanini , & Felicis Zachiae filius , Pauli Æmilii Cardinalis frater , anno MDCLXIV. inter Advocatos Consistoriales adscitus , anno MDCLXVII. præterat Romano Gymnasio , tum inter Romanæ Rotæ Auditores jus reddidit .

LUCAS ALBERTUS PATRITIUS Perusinus , Antonii Mariae & Francisci Saracenæ filius , anno MDCLXVI. Caroli Saraceni avunculi sui munus obtinuit , postquam in patrio Gymnasio Jus Civile docuisset , & pluribus annis jus in patria reddidisset . Anno MDCLXIX. a Clemente IX renuntiatus est Episcopus Perusinus .

MARCELLUS SEVEROLUS Romanus , Margaritæ Guaschiae , & Nicolai filius , insignis in Urbe Jurisconsultus , parentis Coadiutorem agere cœpit anno MDCLXVIII. tum in Congregationibus Boni Regiminis , & Signaturæ Justitiae suffragium tulit , Advocatus Senatus Populique Romani , Judge Fabricæ Basilicæ Vaticanae , Secretarius Congregationis Riparum Tiberis , in difficillimis de Jure controversiis adhibitus , in magna vixit omnium estimatione , usque ad annum MDCCVII. cum laboribus , curisque domesticis oppressus obiit , annorum sexaginta trium , sepultus in Parochiali Ecclesia S. Salvatoris , quæ vulgo dicitur *delle Copelle* . Plura ejus doctissima Responsa edita sunt inter Decisiones Recentiores Romanæ Rotæ , & apud Brugiotum in Epitome viarum , Paccichellum in Tractatu de Distantiis , Passerinum in Tractatu de Usuris , Pitonium in Disceptationibus Ecclesiasticis , Palmam in Allegationibus , Dandinum in Tractatu de suspectis de hæresi , Bersanum in Tractatu ultimarum voluntatum , Albicum in Tractatu de inconstantia in Judiciis , Cardinalem de Luca in Tractatu de Legitima , & Constantinum ad Statuta Urbis . Extat etiam erudita ejusdem Dissertatio *dell' arco di Portogallo* edita in fastis Academiæ Cortonensis . Severoli vita legitur Tomo 2. vitarum Arcadum illustrium .

JOAN-

JOANNES BAPTISTA BOTTINIUS Lucensis , Bernardini , & Claræ Luchesinæ filius , Prospero patruo datus est Coadiutor in munere Advocati Consistorialis anno MDCLXIX . deinde etiam in muneribus Advocati Fisci , & Promotoris Fidei . Hunc tamen mors ante abstulit , anno MDCCVIII . ætatis suæ sexagesimo primo . Eo defuncto , Joseph Bottinius , Canonicus Basilicæ Vaticanae , cooptatur in Collegium Advocatorum , tamquam Prosperi Archiepiscopi Coadiutor . Is tamen renunciavit huic juri suo , cum nondum munus auspicatus esset .

CAROLUS Riccius Florentinus , filius Petri Francisci Senatoris , & Nanninæ Ruccellajæ , Cardinalis Medicei Auditor , Vicariusque in Episcopatu Velertino , & Sabinensi , a Clemente IX . adlectus est inter Advocatos Consistoriales anno Christi MDCLXXI . at post annos quatuor rediit in patriam Archidiaconus Cathedralis Florentinæ , ibique obiit annum agens sexagesimum tertium .

URBANUS SPRETI Ravennatensis , Pompei , & Alba Lunardæ filius , Rondanini Coadiutor a Clemente Papa IX . anno MDCLXXI .

ALEXANDER DE VECCHIS Senensis , Christophori & Dorotheæ Goriiæ Panellinæ filius , a Clemente IX . anno MDCLXXII . fit Advocatus Consistorialis , & Defensor Pauperum , mortuo Eusebio de Eusebiis . Anno Domini MDCLXXIII . præfuit Gymnasio Romano . Obiit anno MDCLXXXI .

FREDERICUS CACCIA Mediolanensis , filius Camilli , & Ursulæ Casatæ , e Collegio Mediolanensem Juri-sconsultorum , adlectus est anno MDCLXXIII . a Clemente X . qui in hoc Collegio federet . Post Alexandrum de Vecchis functus est officio Defensoris Pauperum . Romanum Gymnasium moderatus est ab anno MDCLXXVI . usque ad annum MDCLXXX . Tum sedit inter Romanæ Rotæ Auditores , donatusque dignitate Archiepiscopi Laodiciæ ,

cæni , anno MDCXCII. ablegatus est Nuncius extra ordinem ad Carolum II. Hispaniæ Regem , tum sequenti anno Cardinalis , & Archiepiscopus Mediolanensis ab Innocentio XII. renuntiatus , biennio vix exacto , obiit in sua Ecclesia , cum hoc Epitaphio tumulatus .

FREDERICUS CARDINALIS CACCIA

ARCHIEPISCOPUS MEDOLANI

PAUPERIBUS EX ASSE

HAEREDIBUS INSTITUTIS

ANNUM AGENS LXIV.

OBIIT XIX. KALENDAS FEBRUARII ANNO MDCXCIX.

JOANNES FRANCISCUS FAGNANUS Romanus , Julii Cæsaris & Claudiæ Bizzarra filius , sedem parentis obtinuit a Clemente X. in Collegio Advocatorum Sacri Consistorii . Anno MDXCXVII. Decanus Collegii ejus iura vindicavit . Pluries præfuit Romano Gymnasio . Vacante Apostolica Sede , mortuo Innocentio Pontifice XI. egit Commissarium Conclavis . Obiit natus annis octo supra octoginta .

ALÉXANDER CASALIUS Romanus , Ludovici , & Faustinae Paravicinæ filius , a Clemente X. anno Domini MDCLXXVII. inter Advocatos Consistoriales adscitus , Canonicus Basilicæ Vaticanae , Advocatus Fabricæ ejusdem Basilicæ , Aulicus Pontificius , & Romani Gymnasii Rector ab anno MDCCIII. per annos tres .

BERNARDINUS MASSERI Perusinus , Angeli , atque Hippolite de Xaveriis filius , Canonicus Ecclesiæ Perusinæ , & in ejusdem Civitatis Gymnasio Professor Juris Canonici , tum etiam in Gymnasio Parmensi , Auditor Nuncii Pontificii in Neapolitano Regno , subrogatur anno MDCLXXXI. ab Innocentio XI. Alejandro de Vecchis vita functo . Edidit Dissertationes varias , uti testatur Oldoinus in Athenæo Perusino .

DOMINICUS TAURUSIUS , Urbevetanus origine , patria

tria Ferrarensis, Francisci, & Catharinæ Ardiccioniae filius, postquam in Lusitania egisset Apostolici Nuncii Auditorem, a Clemente X. anno MDCLXXXII. adscriptus est Advocatorum Sacri Consistorii Collegio, tum Locutus Auditoris Camerae Apostolicae, Auditor Romanæ Rotæ, denique ab Innocentio XII. anno MDCXCV. Cardinalis, & Episcopus Ferrarensis renuntiatus, obiit in suo Episcopatu, sequenti anno, hac ejus tumulo Inscriptione posita : *Dominico Tauruso Urbevetano, a S. R. Rotæ Auditorio ad Purpuram, & Episcopatum Ferrarensem assumpto, qui undecimo regiminis sui mense vix inchoato, pietate, vigilantia, exemplo, obvinclis sibi Civium animis, Cleropaternis officiis profecto, Ecclesia suppellefatis sacra legato largiter honorata excessit vi. Kalendas Januarii MDCXCVI. Canonicus & Capitulum marentes, ne debitus pretioso Cineri Titulus deesset unanimi voto Monumentum hoc dedicarunt. Ejus vita legitur inter vitas Arcadum illustrium.*

ANTONIUS FELICIANUS Montecatinus Ferrarensis, Juliæ de Silvestris filius, atque Caroli patrui Coadjutor in munere Advocati Consistorialis.

BERNARDINUS SCOTTUS Mediolanensis, Vincentii, & Theodoræ Cusanæ Borromeæ filius, Frederico Caccia inter Rotæ Romanæ Auditores adscripto successor datus est ab Innocentio XI. anno MDCLXXXIII. Præfuit Romano Gymnasio ab anno MDCLXXXVII. per triennium. Deinde jus reddidit in Romana Rota, Urbem quoque moderator rexit, tum a Clemente XI. adjunctus est Ordini Cardinalium. Jacet in Ecclesia S. Caroli Mediolanensis, cum hoc Epitaphio.

## O S S A

BERNARDINI S.R.E. TIT. S. PETRI IN MONTE AUREO  
 PRESBYTERI CARDINALIS SCOTTI MEDIOLANENSIS  
 HIC EXPECTANT RESURRECTIONEM AETERNAM  
 ORATE PRO EO  
 OBIIT DIE XVI. NOVEMERIS ANNO MDCCXXVI.  
 AETATIS SUAE LXX. MENS. I. DIE X.

JOSEPH SACRIPANTES Narniensis , Hiacynthi , & Victoriae de Basilis filius , Priolo Auditori Rotæ operam suam præstítit , tum in reddendo Jure , tum in ejus Decisionibus edendis , diuque in foro causis patrocinatus est , atque in locum Gregorii de Rubeis suffectus inter Advocatos Consistoriales anno MDCLXXXV. & post annos duos ab Innocentio XI. Sub-Datarius , & Canonicus Basilicae Lateranensis , tum Pontificius Auditor electus est. Deinde Innocentio XII. fuit a supplicibus libellis , vulgo *Secretario de memoriali* , denique anno MDCCXCV. Cardinalis , Præfectusque Congregationis Concilii ab eodem Pontifice renunciatus . Sub Clemente XI. dimissa hac Præfectura , egit Pro-Datarium , præfuitque Congregationi de Propaganda Fide , aliisque muneribus functus est .

BENTES DE BENTIVOLIS Bononiensis , Francisci & Nanina Malvetiae filius , e Collegio Judicum Bononiensis Universitatis , datus est successor Alexandro Caprara inter Rotæ Auditores adscripto anno MDCLXXXVII. & Referendariorum Signaturæ adjunctus , plures moderatus est Pontificia Ditionis Urbes .

PHILIPPUS SACRIPANTES Narniensis , Hiacynthi , & Catharina Sciperæ filius , Josepho fratri datus est Coadiutor anno MDCCXC. cum in Foro ageret Causarum Patronum . Mortuo Marello Severolo Advocatus Populi Romani , & mortuo Bottinio , cuius egerat Coadiutorem ,

torem , Advocatus Fisci selectus est. Hoc nomine interfuit pluribus congressibus initis anno MDCCIX. inter Ministros Pontificios , ac Imperiales causa pacis stabilienda . Repentino morbo extinctus est anno MDCCXIV. cum ante paucos dies , enata in dextro crure gangrena , illius sectionem passus esset .

CAMILLUS SPRETUS Ravennaten sis , Urbano fratri Coadiutor adjunctus est anno MDCCXII. & anno MDCC. electus Gymnasi Rector , deinde Episc. Cerviensis .

MARCELLINUS CORIUS Mediolanensis , Philippi , & Lauræ Aioldæ filius , a suis civibus nominatus , eligitur anno MDCCXIV. ab Innocentio XII. qui sedem Bernardini Scotti Auditoris Rotæ in Collegio Advocatorum occuparet . Anno MDCCXI. per tres annos Romanum moderatus est Gymnasium . Deinde inter Auditores Rotæ meruit . Anno MDCCXXXVII. ex Urbis Praefecto Cardinalis renuntiatus , vixit in hac dignitate annis quinque , jacetque in Ecclesia S. Caroli in via Cursus , hac posita Inscriptione .

D. O. M.

MARCELLO CORIO PATRICIO MEDIO LANENSI  
CONSISTORIALIS AULÆ ADVOCATO XIIVIRO SIGNATURÆ IUSTIT.

ROMANÆ ROTÆ DECANO ALMÆ URBIS GUBERNATORI

S. R. E. DIACONO CARDINALI

VIRO DOCTRINA PRUDENTIA IUSTITIA SPECTATISSIMO

PROBITATE ET CANDORE ANIMI INCOMPARABILI

COMES PHILIPPUS CALDERARIUS

IN MAGISTRATU ORDINARIO MEDIO LANENSI

REGIUS QUÆSTOR

AVUNCULO SUO OPTIMO ET AMANTISSIMO

HÆRES EX ASSE POSUIT

VIXIT ANNOS LXXVII. MENS. V. DIES XV.

OBIIT NONO KALENDAS MARTII

ANNO DOMINI MDCCXLII.

VINCENTIUS AMADORIUS olim de Manieris Florentinus , Laurentii , & Alexandræ de Montelatices filius ,

Y y y

e Cau-

e Causarum Patrono ab Innocentio XII. anno MDCXCVI. munus obtinuit Advocati Consistorialis, quo Taurius electus Rotæ Auditor fungebatur. Anno MDCCIV. præfuit Gymnasio, tum ejusdem Bibliothecæ præfecturam gessit, atque inter Prælatos Signaturæ Justitiæ sententiam dixit. Is, edito gravissimo scripto, vindicavit Advocatorum Consistorialium jus in administrando Romano Gymnasio.

DESIDERIUS SPRETUS Ravennatensis, Judex Collateralis Curiae Capitolinæ, anno MDCXCVII. Coadjutor datus est Camillo fratri Advocato Sacri Consistorii. Successit Frederico Caccia in munere Advocati pauperum. Ab anno MDCCXIII. tribus annis præfuit Gymnasio. Jacet in Ecclesia S.S. Angelorum Custodum, cum hac Inscriptione.

D. O. M.

OSSA DESIDERII SPRETI BONIFACII FILII PATRICII RAVENNATENSIS SACRI CONSISTORII AC PAUPERUM ADVOCATI PER ANNOS SUPRA XXIX. OBIIT ANNO JUBILAEI MDCCXXV. DIE XII. NOVEMBRIS.

ORATE PRO EO.

THOMAS PROVENZALIS Neapolitanus ab Innocentio Papa XII. anno MDCXCIII. in Cartharii defuncti locum subrogatur. Eo petente, Innocentius XII. decrevit, ut in Collegio Advocatorum Sacri Consistorii addicta perpetuo esset sedes Civi Neapolitano, edito hoc Diplomate. Ad perpetuam rei memoriam. Sincera Fidei, & devotionis affectus, quem dilecti filii Eleeti Civitatis Neapolitanæ erga Nos, & Apostolicam Sedem gerere comprobantur, promeretur, ut eis reddamus ad gratiam liberales. Cum itaque nos nuper dilecto filio Thomæ Provenzali Civi Neapolitano. locum unum inter Aulæ nostræ Advocatos Consistoriales concesserimus, & deputaverimus, Nos perpetuum aliquod Paternæ nostræ erga

erga Civitatem prædictam Neapolitanam, patriam nostram dilectissimam, benevolentia monumentum extare cupientes, supplicationibus super hoc humiliter porrebitis inclinati, ut deinceps perpetuis futuris temporibus locus Advocati Aulæ prædictæ eidem Thomæ, ut præfertur, concessus, & assignatus, aliis quam Civibus Neapolitanis per eosdem modernos, & pro tempore existentes Elec[t]os dictæ Civitatis nominandis, concedi, aut assignari, vel de eo, in alios, quam Civem hujusmodi sic nominandum, favorem disponi, nullatenus posse, nec debeat, ita ut præfati loci vacatione pro tempore occurrente, Elec[t]i supradicti tres Cives Neapolitanos J. V. D. quos non favore, gratia, precibus, aut qualibet ambitione, seu corruptela, sed uniuscuiusque idoneitate mature considerata, ad hujusmodi officium exercendum aptiores in Domino judicaverint, nominare, unus vero ex tribus sic nominatis, per Nos, seu Romanum Pontificem pro tempore existentem ad officium prædictum assumi respective debeat, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus &c. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub anulo Piscatoris. Die 16. Junii 1697. Pontif. Nostri anno VII. Joannes Fr. C. Albanus. Obiit MDCCX. Votans Signaturæ.

JACOBUS SARDINIUS Lucensis, Marco Antonio Buratto datus est Coadjutor a Clemente XI. anno MDCCII. Praefuit Romano Gymnasio ab anno MDCCIX. per annos tres. Inter Clericos Cameræ Apostolice adscriptus, gessit præfecturam armorum Ditionis Pontificiæ. In componendis negotiis, controversiisque inter Apostolicam Sedem, & Serenissimum Sabaudiæ Principem, magnam partem habuit.

**P**R O S P E R L A M B E R T I N U S Patritius Bononiensis, magnum in Ecclesia, & Republica litteraria Nomen. Orbi datus est, die xxxi. Martii, anno MDCLXXV. e Marcello Lambertino, & Lucretia de Bulgharinis primariae in patria Nobilitatis. Familia Lambertinorum antiquissima, & nobilissima, multis abhinc saeculis, protulit plurimos domi forisque illustres armis, litteris, publicis muneribus, legationibus, Senatorio Ordine, Episcopali dignitate, ac demum pietate, uti patet ex Dulpho in libro, cui titulus: *Famiglie illustri di Bologna*. Aetatem primam post pueritiam in Collegio Clementino Urbis egit, absolutisque studiis, publice disputavit, Cardinali Marescotto auspice. Tum se totum Jurisprudentiae dedit, donatusque Laurea in Romano Gymnasio, Alexandro Capraræ Concivi Auditori Rotæ suam operam, in iis, quæ ad jus dicendum, spectant, præstítit; illumque aetate gravem in tanto gerendo munere insigniter adjuvit. Neque sacrarum rerum studia neglexit, in quibus plurimum versatus, saepe in variis Urbis Academiis publice differuit. At in utriusque Juris scientia magnum sibi nomen comparavit, ut jam inter Jurisconsultos Urbis primum locum occuparet. Anno MDCCII. Benti de Bentivolis Concivi suo Coadjutor datus est a Clemente XI. in munere Advocati Consistorialis. Anno MDCCVIII. Coadjutorem agere cœpit Prosperi Bottini Archiepiscopi Myrensis in munere Promotoris Fidei. Mortuo deinde Bottinio, diu hoc officio functus est, tanta quidem cum gloria, quanta ex doctissimis libris ab eo editis *De Canonizatione Sanctorum*, *disertissime patet*. Anno MDCCXVI. præfuit Romano Gymnasio, per annos tres. Egit etiam Canonicum Basiliæ Vaticanae, Consultorem Sanctæ Inquisitionis, Canonistam Sacrae Poenitentiaræ, Archiepiscopum Theodosiæ, & Secretarium Sacrae Congregationis Concilii Tri-

Tridentini Interpretum. Quibus omnibus muneribus, summa doctrina, summaque morum honestate perfunditus, totius Aulæ, omniumque existimationem sibi conciliavit. Hinc a Benedicto XIII. anno MDCCXXVII. fit Episcopus Anconitanus, ita tamen, ut ab officiis Secretariis Congregationis Concilii, & Promotoris Fidei, minime discederet. Anno MDCCXXVIII. ab eodem Pontifice Cardinalis promulgatur Tituli S. Crucis in Hierusalem, & gravissimis Cardinalium Congregationibus Sacrae Inquisitionis, Concilii, Rituum, Episcoporum ac Regularium adscribitur; quem ab anno MDCCXXV. die IX. Decembris ad eum Ordinem promoverat, & *in pectori*, ut ajunt, servaverat. Anno MDCCXXXI. Clemens Papa XII. eundem præfecit amplissimæ Ecclesiæ Bononiensi, quam exemplo, ordinationibus, pluribusque benefactis sanctissime administravit. Extant typis editæ gravissimæ, & eruditissimæ *Institutiones*, quas Populo Bononiensi dedit, circa Christiana Religionis officia. Anno MDCCXL. Clemente XII. defuncto, eligitur Summus Pontifex, BENEDICTUS XIV. universa Ecclesia plaudente. In ea calamitate, quum, mortuo Carolo VI. Imperatore, diu, multumque pugnatum est in Germania, in Italia, & Pontificia Ditione, Summi Sacerdotis, & communis Parentis partes insigniter implevit; pacem officiis omnibus studuit conciliare. Ab eo Carolus VII. electus Imperator electionem suam, misso Romam Oratore, expetiit approbari. Ad ejus quoque genua provolvi, Carolus Rex Utriusque Siciliæ, bello ad Velitras feliciter confecto, Romanu veniens MDCCXLIV. exoptavit. Grafsante in Sicilia lue, nil deficit publicæ saluti. Leges plurimas tulit ad Ecclesiæ utilitatem. Nam Sacerdotibus ademit facultatem audiendi Confessionem complicis in crimine contra sextum Decalogi præceptum commisso, nisi extrema urgeat necessitas. Declaravit, ab iis, quibus carnium, & laeticiniorum

rum usus permittitur in diebus jejunii , unieam comedionem servandam esse , & epulas evitandas . Decrebit , ut omnes sustinentes curam animarum Parochi , Vicarii , Oeconomi perpetui , vel ad tempus constituti , etiam Regulares , quamvis congruis redditibus destituantur , Sacrificium Missæ pro populo celebrent , & applicent in Dominicis , aliisque per annum diebus festis de præcepto . Clericis negotiationem quamlibet interdixit . Regulares vetuit lucri causa aromatariam arteni agere . Turpes ex eleemosynis Missarum quæstus prohibuit . Usuras damnavit . Ne , qui fidelium sacras Confessiones audiunt , eos obligarent ad criminum complices nominandos , graviter , & iterato prohibuit . Vindicavit jurisdictionem Episcoporum in Ecclesiæ Parochiales Regularium . Declaravit fas non esse Parochis bis in die festo , Missam celebrare . Ad Parochiales Ecclesiæ Jurispatronatus Ecclesiastici digniorem esse præsentandum , & promovendum . Ordinem docuit concurrendi ad Ecclesiæ Parochiales . Regulares extra claustra degentes Episcopis locorum subjici jussit . Crucifixi imaginem palam , & visibiliter collocandam in Altaribus , ubi sacrum agitur , statuit . Episcoporum residentiam suis in Ecclesiæ , restaurata Congregatione huic rei incumbente , & enarratis legitimæ absentia causis , inculcavit . A Prælatis jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus adeunda sacra Apostolorum Limina , & Ecclesiæ suam Relationes faciendas voluit . Permisit Clericos sæculares , sine sui Episcopi consensu , exceptis nonnullis casibus , Ordinibus Regularium nomen dare . Regulares ad sacros Ordines promovendos debere dimissorias litteras exhibere Episcopo Diœcesano , si is adsit , sacrasque Ordinationes agat , definivit . Puellas , famulasque in Monasteria Monialium , nonnisi Sede Apostolica permittente , recipiendas esse fancivit . Clausuræ Monasteriorum , tum virorum , tum Monialium con-

consuluit . Sacras Catecheses populo faciendas imperavit . Spectacula inverecunda festis diebus eliminavit . Afferuit Ecclesiasticam jurifictionem in publicis precibus indicendis . Ne in nocte diem Cinerum præcedente, diutius protrahantur choreæ , & ne in diebus festis , personati incederent homines , cavit ; hortatus , ut tribus postremis diebus carnis privii , Eucharistia publicæ adorationi exponeretur , concessa fidelibus ad eam adorandam accedentibus poenarum remissione . Novum constituit ordinem servandum , ubi agitur de Professione Religiosa in irritum mittenda . Definivit conditiones requisitas ad dispensationes indulgendas in matrimoniis ineundis ; & ordinem in causis matrimonii peragendis . Ad Monialium confessiones audiendas , Sacerdotes aliquos extra ordinem constituendos esse , pluribus in hac re quæstionibus explicatis , decrevit . Vitia quamplura in resignatione Beneficiorum inducta , e medio tulit . Cavit , ne Beneficiorum redditus vendantur . Festorum numerum in utraque Sicilia coarctavit . De benedicendo , tradendoque Archiepiscopis Pallio , deque deferringo Rocchetto , plura sapientissime docuit . Episcopis facultatem annuit concedendi Indulgentiam plenariam in articulo mortis , tam in Civitate , quam in Diœcesi ; etiamque per alios ab ipsis delegatos . Ordinavit ritum servandum a Regularibus , quibus id ex privilegium indultum est , in concedenda Pontificia benedictione . Declaravit fideles adeuntes Ecclesiæ , quibus Indulgentiæ addictæ sunt , eas lucrari , et si sancta Eucharistia minime sit publicæ adorationi exposita ; hancque , nonnisi ex causa publica , deque Episcopi consenseru , esse publicæ adorationi exhibendam . Annuit Indulgentiam dierum centum , iis , qui , feria sexta , hora tertia pomeridiana , quinques Dominicam orationem recitarint . Quibus in casibus , fas sit baptizare infans aliquem infidelem , invitatis parentibus , aperuit . Ju-  
dæum

dæum ad Christianos traductum non posse uxorem dimittere , si hæc velit cum ipso vitam agere , declaravit . Atque hæc leges ad Ecclesiam universam spectantes typis editæ in hujus Pontificis Bullario leguntur . Hæque ne- dum sapiunt Pontificem gravissimum disciplinæ Ecclesiastice exactorem , sed etiam doctissimum Theologia , Canonibus , & antiquitatibus Ecclesiasticis . Insignem quippe complectuntur sacrarum rerum doctrinam a pristinis Pontificibus , Conciliis , Patribus , Theologis haustam , & diligentissime expensam . Tuni in Regno Neapolitanó Concordata statuit inter Sacerdotium & Imperium . Ecclesiis Ruthenorum , Copthorum , Melchitarum , Maronitarum , & Italo-Græcorum sapientissime consuluit . Sinenium superstitiones damnavit . Missiones in imperio Thibet , & in Indiis Orientalibus instituit . Pinaroliensem in Pedemontana Provincia Episcopatum , ita exigente illarum gentium utilitate , excitavit . Antiquam de Patriarchatu Aquilejensi inter Austriacos , Venetosque controversiam , sub pluribus Pontificibus frustra agitatam , utriusque partis consensu , summa felicitate , gloriaque , & magna illarum Ecclesiarum utilitate , composuit . Jubilæi recurrentem annum MDCCCL eximia pietate , summo studio celebravit ; utque fideles tanto Ecclesiæ beneficio dignos fese redderent , nihil sibi reliquum fecit ; & conciones in pluribus Urbis Ecclesiis haberi jussit , quæ fideles excitarent ; & Confessarios monuit , ut sedulo officio suo incumberent ; Ecclesiarum nitorem imperavit ; Musicæ sacræ vitia emendavit ; & alia plura ad hunc finem sanctissime ordinavit . Hinc omnia felicissime , & religiosissime , ingenti hominum multitudine ad Urbem confluente , evenerunt . Quoad administrationem spectat Pontificia Ditionis , & Urbis , leges quoque plurimas edidit , quæ in Bullario leguntur , præsertim ad rectum Judiciorum ordinem constituendum . Urbem nobilissimis ædificiis auxit . Nam Li-

Liberianam Basilicam externa fronte , porticu , & interiore ornatu donavit ; Ecclesiam S. Crucis in Hierusalem , & Basilicam S. Pauli speciosiores reddidit ; Ab fidem , aramque principem Ecclesiae S. Apollinaris extruxit ; Xenodochio S. Spiritus in Saxia amplum ædificium adjecit ; Fornici maximo Basilicæ Vaticanae laboranti consuluit ; Fontem Aquæ Virginis perfecit ; Antonini Pii columnæ sustinenda stylobatē collocavit . e regione Curia Innocentianæ ; Capitolinas Ædes novis antiquitatis monumentis locupletavit ; Triclinium Lateranense instauravit . Pontifex sanctissimi moris , Sacerdotalem modestiam in summo imperio servat , cunctos humanissime excipit , quotidie ad adorandam Eucharistiam accedit , singulari exemplo consanguineos suos nec ullis opibus ditavit , nec Romanam adire permisit , Romanæ Sedis , Sanctæ Ecclesiae , nostræque etatis ornamentum . Edidit , dum ageret Promotorem Fidei , Volumina quatuor *De Servorum Dei Beatificatione* , & *Beatorum Canonizatione* , ut nil jam in hoc genere doctius , perfectiusque exoptari possit . Hinc Lipsienses vi- ri docti in Actis Eruditorum anno MDCCXL postquam horum Librorum epitomem tradiderint , addidere : *Vix suspectunt nobis vires ad verba utcumque invenienda* , quibus diligentiam adamantinam , notitiam antiquitatum Christianarum vestissimam , Theologia Scholasticae , ac Liturgicæ peritiam inusitatam , quam Summus Pontifex in hoc Opere elaborando posuit , jure suo , meritoque prædicemus . Preßpicimus jam auream illam etatem , quam Summus hic Maximusque rei litterariae & eruditioñis pulcherrimæ flator , & fautor orbi eruditio est infusurus , atque largissime cum omnibus bonis communicaturus . Quæ spes plurimos adeo alit , obfirmatque , ut ipsi honores novos nos queque congratulemur . Gerens Episcopatum edidit Italico sermone libros *De festis Christi Domini* , ejusque Sanctissimæ Matris , &

Ecclesiasticas Institutiones , vulgo *Notificazioni* , quæ complectuntur Christianorum plurima officia . Summa in his libris eruditio continetur . In supremo autem Pontificatu edidit absolutissimum Traetatum *De Diœcœana Synodo* , & Martyrologium Romanum auctius , emendatiusque . Quæ illius Volumina præclarissima , eti plures typis commissa , nuper tamen sumptibus Academæ Conimbricensis rursus edita sunt , collecta simul , atque in Tomos duodecim distributa . Horum primus , secundus , tertius , & quartus de Beatificatione , & Canonizatione Servorum Dei agunt . Quintus complectitur Acta Canonizationis ab eodem Pontifice celebratae . Sextus habet appendices utiles ad præcedentium librorum electionem . Septimo continentur Documenta primi Tomi , & appendices quatuor priorum voluminum . Octavus exhibet Indicem copiosum , atque accuratum . Nonus eximium habet Tractatum de Missa Sacrificio . Decimus agit de Festis Christi Domini , & ejus sanctissimæ Matris . Undecimus complectitur Institutiones Ecclesiasticas Latino sermone donatas . Duodecimum constituit Tractatus de Diœcœana Synodo . Mirum profecto est , hunc publicis muneribus perpetuo occupatum , tot , & tanta scire , ac scribere potuisse . Pontifici vere Magno longam ætatem univerſa Ecclesia precatur .

FERDINANDUS DE VALENTIBUS de Trebio , Joannis Baptista , & Virginie Liberata filius , in Seminario Romano bonis artibus instructus , apud Auditores Rota Jurisprudentiae incubuit , & anno MDCCX. inter Advocatos Consistoriales , loco Marcelli Severoli , cooptatus , tum mortuo Sacripante , Advocatus Fisci , præfuit Gymnasio Romano ab anno MDCCXX. per triennium . Leguntur ejus *Responſa* edita pluribus Tomis .

PETRUS POMPONIUS DE VECCHIS Senensis , Petri & Faustæ de Trecerchis filius , postquam in patrio Gymnasio Juris Civilis Institutiones docuisset , in Foro Romano

mano causis patrocinatus est, tanta cum sui nominis gloria , ut illum Romana Rota in Decisione quadam *Romanaprätenſi affiſtus die xix. Junii MDCCXVI.* coram Gamaches §. *Quia vero dixerit virum non modo prudentia, & doctrina, sed eximia probitate preclarum.* Eximum hunc Jurisconsultum Clemens XI. anno MDCCX. Coadjutorem coustituit Vincentii Amadorii de Maineriis Advocati Consistorialis , & Innocentius XIII. Advocatum Fabrica Basilicæ Vaticanæ . Jacet in Ecclesia Nosocomii S. Jacobi vulgo *dell'Incurabili* cum hac inscriptioне .

D. O. M.

Petrus Pomponius de Vecchis . *Patritius Senensis. Sacrae Confessorialis Aula. Advocatus. Ac hujus Ecclesie, & Archispit. Cuios. Vivens sibi, suisque posuit. Obiit anno MDCCXXV. Kal. Novembris. Etatis sue LXVII.*

CAROLUS MARIA SACRIPANTES Romanus , Philippi , & Vincentiæ Vitutiæ filius , parenti Advocato Consistoriali Coadjutor datus est anno MDCCX. successorque in munere Advocati Senatus, Populique Romani . Anno MDCCXVIII. inter Signaturæ Justitiæ Votantes sedit , & anno MDCCXXI. inter Clericos Apostolicæ Cameræ , tum in pluribus Congregationibus suffragium ferre jussus . Anno MDCCXXVIII. per annos tres præfuit Romano Gymnasio . Mortuo Benedicto XIII. a Cardinalibus , qui imperio , Sede vacante , admimistrant , electus est , ut Ærario Pontificio præfueret , loco Caroli Negronii , qui ab eodem officio discesserat . Deinde Clemente XII. Pontifice electo , confirmatur in hoc munere Thesaurarii generalis Romanæ Ecclesie , quo cum diu , magna que cum laude functus esset , anno MDCCXXXIX. die xxx. Septembris inter Cardinales adscribitur ; qua in dignitate , honorificentissime vivit .

ANTONIUS SERLUPIUS Romanus , Dominici , & Iuliæ Verospicæ filius , Josepho Bottino munus hoc dimiten-

te, fit Advocatus Consistorialis, anno MDCCXI. quem Jurisprudentiæ sedulo incumbentem mors abstulit immatura. Jacetque in Ecclesia S. M. de Aracæli.

BONIFACIUS SPRETUS Ravennatensis, Felicis, & Hieronymæ Andronichæ filius, patruo Coadjutor adjunctus anno MDCCXIV. in muneribus Advocati Consistorialis, & Advocati pauperum, ab anno MDCCXXXII. per annos tres Romanum Gymnasium moderatus est.

CAROLUS ALBERTUS GUIDOBONUS CAVALCHINUS Derthonensis, Petri Antonii, & Lucretiæ Passalaquæ filius, a Collegio Mediolanensium Jurisconsultorum nominatus, a Clemente XI. eligitur anno MDCCXVI. qui Marcellini Corii ad Romanam Rotam translatisdem in hoc Collegio obtineret. Præfuit Gymnasio Romano ab anno MDCCXXVI. usque ad annum MDCCXXXIV. tum prædictus ejusdem Bibliothecæ. Sub Benedicto XIII. adscriptus est inter Referendarios Utriusque Signaturæ, & Votantes Signaturæ Justitiæ. Anno MDCCXXVII. PROSPERO LAMBERTINO Cardinali subrogatus est in munere Promotoris Fidei, donatusque Titulo Archiepiscopi Philippensis. Quo officio præclarissime functum Clemens XII. anno MDCCXXXIV. constituit Secretarium Congregationis Concilii, Canonistam Sacrae Poenitentiariæ, Examinatorem Episcoporum, Consultorem Sanctæ Inquisitionis. Eudem doctrina, gravitate morum ac rerum gerendarum peritia optime meritum BENE-DICTUS XIV. in Cardinalium Ordinem cooptavit, anno MDCCXLIII. die IX. Septembris.

LUDOVICUS DE VALENTIBUS de Trebio, Alexandri, & Paulinæ Venturellæ filius, Ferdinando Patruo Advocato Consistoriali Coadjutor datus est anno MDCCXI. a Clemente XI. quo Pontifice defuncto, egit Commissarium Conclavis. A Benedicto XIII. Patronus Fisci selectus est. Præfuit multis annis Gymnasio Romano, A Clemente XII. inter Prælatos Domesticos, Votantes Si-

Signaturæ Gratia adscriptus , & Carolo Cavalchino subrogatus in munere Promotoris Fidei , tum inter Consultores Sanctæ Inquisitionis , Examinatores Episcoporum , Protonotarios Apostolicos connumeratus , de sancta Sede Apostolica præclarissime meret .

THOMAS ANTAMORUS Romanus , Francisci Antamori olim cognomento Jannini , & Franciscæ Palutiæ filius , egerat Causarum in Foro Patronum , & vice Auditoris Cameræ Apostolice jus reddiderat , cum a Clemente XI. anno MDCCXXI. datus est Coadjutor Jacobo Sardinio . Defuncto Bonifacio Spreto , ei commisum est Pauperum Patrocinium . Quatuor annis præfuit Romano Gymnasio , & octogenario major obiit , hoc ipso anno MDCCLI. die xxvii. Aprilis , tumulatus in Ecclesia S. Hieronymi Charitatis , præsentibus Advocatis , & Professoribus .

JOANNES ASCEVOLINUS Bertinoriensis , Josephi & Catharinæ Paulutiæ filius , claruit in Foro Romano magni nominis Advocatus . Casalio defuncto , aggregatus est huic Collegio , anno MDCCXXI. vixitque in magna omnium existimatione usque ad annum MDCCXLV.

NICOLAUS SACRIPANTES Romanus , Caroli Cardinalis frater , eidem Coadjutor datus est anno MDCCXXI. cum antea apud Marcellinum Corium Auditorem Rotæ , addiscendo Juri incubuisse . Anno MDCCXL. functus est munere Commissarii Conclavis . Deinde munus dimisit .

NICOLAUS DE VECCHIS Romanus , Petri Pomponii Advocati Consistorialis , & Margaritæ Cyprianæ Reatinæ filius , ab Innocentio XIII. anno MDCCXXI. Coadjutor parenti datus est . Apud Reatinos tamquam Consiliarius in locum Cyprianae familiae electus a Civibus supremum Magistratum gesse , quem vocant Confaloniero , atque in eodem Magistratu , a Congregatione , quæ imminet optimo Ditionis Pontificia regimini , an-  
gen-

genvillerius sibi socium adscivit in administrando Gymnasio. Huic etiam Ludovici de Valentibus Advocati Fisci vices sunt demandatae in Tribunalis Visitationis Carcerum juxta Constitutionem *Jusitiae gladium a BENEDICTO XIV. anno MDCCXLIX. editam.* Mortuo Antamoro est meritissimus hujus Collegii Decanus.

GABRIEL DE SERIANIS Asculanus, Gasparis, & Comitis Saladinæ filius, ab Innocentio XIII. anno MDCCXXIV. subrogatus in locum defuncti Antonii Serlupii Advocati Consistorialis; nunc Advocatum Senatus, Populique Romani, & Fabricæ Basilicæ Vaticanæ honoratissime agit.

JULIUS CÆSAR FAGNANUS Romanus, Asdrubalis, & Clariçis Cajetanæ filius, Canonicus Ecclesiarum S. Mariae in Vialata, a Benedicto XIII. anno MDCCXX. datus est Coadjutor patruo Joanni Francisco Fagnano Advocato Consistoriali. Is seriem Advocatorum Consistorialium ab anno MDCLVI. quo anno Carolus Cartharius suum Syllabum absolverat, usque ad hæc tempora describet fusiori calamo; cuius labori, & diligentia, quæ in hac re diximus, debemus.

VIRGILIUS MONTECATINUS Ferrarensis, Alfonsi, & Constantiæ Malvetiæ filius, ab Innocentio XIII. datus est Coadjutor patruo Antonio. Anno MDCCXIX. muneric possessionem iniit. Patriæ suæ negotia apud Sedem Apostolicam cum laude administrat.

JOSEPHUS ASCEVOLINUS Romanus, Joannis Advocati Consistorialis filius, & Coadjutor datus anno Christi MDCCXXX. sedem in hoc Collegio, & inter Advocatos, dignissime occupat.

CLEMENS ARGENVILLERIUS Romæ natus est, exeunte anno MDCLXXXVII. Patrem habuit Joannem Civem Parisiensem, cuius Progenitor Carolus Abbavillæ Gubernator in prælio apud Dorlanum, una cum aliis nobilibus, strenuisque viris pro Henrico IV. Galliarum Regem,

ge, uti memorat Davila Hist. bell. Civ. Lib. 15. fol. 778. fortiter occubuit. Mater ipsi fuit Lucretia Catharina Benincasa Romana, cuius frater Andræas post emensos reliquos Militiae honores, Inspector primum universi Equitatus, dein vero Dux generalis copiarum omnium Regis Catholicæ senex non ita pridem obiit Matriti anno MDCCXLII. Alia fuit Clementi ad honores via; artium nempe liberalium, ac Divini, Humanique Juris studium; in quo quidem quammaxime versatus, primi subsellii Advocatus claruit, de nobilioribus in Foro controversiis paßim consultus, atque in rebus publicis, præser-tim ubi agebatur de tuendis Sedis Apostolicæ juribus, a Clemente XII. non semel adhibitus. Ab eodem Pontifice, anno MCCCCXXXVIII. mortuo Bonifacio Spreto, donatur Consistoriali Toga, & annua pensione aureorum quadringentorum. Sed majoribus illum cunulavit beneficiis doctorum virorum amantissimus BENEDI-CIUS Papa XIV. Nam prioribus Pontificatus sui anni honestatem, ingenium, prudentiamque Viri in plurius expertus, quo primum tempore, creatio septem supra viginti Cardinalium præconceptæ jamdiu munificentia locum aperuit, inter Prælatos, quos vocant Domesticos, Angevillerium adscivit, & quascumque ex toto Christiano Orbe ad ipsum summum Pontificem deferuntur adversus Judices Ecclesiasticos postulationes, vice sua audire jussit. Quod sane munus potestate amplissimum, dignitate præclarissimum est. Præbenda insuper & Canonicatu in Basilica Lateranensi donavit. Examinatorem Episcoporum, Secretariumque Congregationis, quæ huic examini imminet, constituit. Eunidem de se, sedeq[ue] Apostolica optime meritum, non semel suis in Constitutionibus commendavit, nempe Constit. CXXXV. & Constit. CXLII. Tom. I. Constit. XVI. Constit. XIX. Constit. XXXIII. Tom. 2. in qua postrema cum ageretur de componenda Jurisdictionis Ecclesiasti-

ex controversia inter Cardinalem Episcopum Tusculanum , & Cardinalem Abbatem Commendatarium S.M. Cryptæ Ferraræ , Pontifex ait se litem hanc absoluisse *in consilium adhibitis duobus viris in Canonica Facultate peritissimis , Dilecto scilicet filio Magistro Idelphonso Clemente de Arostegui Cappellano nostro , & causarum Palatii Apostolici Auditore , qui edito volumine , cui titulus est : Concordia Pastoralis : eximium suæ in hoc rerum genere scientiæ specimen dedit ; ac Dilecto pariter Filio Magistro Clemente Argenvilliers Consistorialis Aula nostra Advocato , ac Prælato Domestico , & Auditorie nostro , cuius etiam doctrinæ in hac ipsa controversiarum specie plura monumenta extant in consultissimis Disceptationibus multorum annorum decursu dum in exercitio fori magna cum laude versaretur ab ipso editis.* Anno MDCCXLVI. a Collegio Advocatorum Consistorialium , unanimi suffragio , electus est Rector Romani Gymnasi , licet invitus . Ad hoc autem munus obeundum duos ex eodem Collegio sibi socios adjungi exoptavit ; quod quidem alias fuerat scitissime constitutum , vix unquam factitatum . Itaque ex ordine seniorum se legit Nicolaum de Vecchis , ut Physicis præstertim experimentis in Gymnasio , ac Rei Botanicæ in Horto Medico præsesset ; ex Ordine vero juniorum Philippum Mariam Pirellum , qui rem omnem litterariam ordinaret , Scholas adiret , bonarum artium studia excitaret , ac conservaret . Adjunxit etiam Josephum Ascevolinum , ut Magistros Grammaticæ , qui in variis Urbis regionibus a Rectore constituuntur , in officio contineret . Quam ipsi , collatis invicem studiis , Summi Pontificis ope , & præsidio , profuerint rei litterariae , constat ex Cap. x. Lib. i. hujus Historiæ , & ex Codice Liturgico Ecclesiæ universæ , auctore Viro Clar. Josepho Aloysio Assemanno , aliisque libris a Professoribus editis , Rectoris horatru . Qui vero Argenvillerium ipsum oculis propemodum

dum intueri velit, epistolam legat, quæ præfixa est  
Vol. 4. Oper. Clar. Ciampini *De veter. monun.* Ob ejus  
merita, decreto Collegii die 23. Junii 1751. concessa  
sunt ei licet absenti integra emolumenta ex promotioni-  
bus Doctorum, & alia omnia, etiam ex postulationibus  
Palliorum provenientia, ut id tamen *deinceps in exem-  
plum trahi nequeat ab aliis cuiuscumque sint dignitatis,*

PHILIPPUS MARIA PIRELLIUS Neapolitanus, Domini-  
ni, & Camillæ de Miranda filius, adolescens meruit,  
ut eum BENEDICTUS XIV. anno MDCCXL. inter Prä-  
latos Domesticos cooptaverit, & inter Advocatos Consi-  
storiales asciverit, qui primus occuparet in hoc Col-  
legio locum Neapolitano Civi ab Innocentio XII. Pon-  
tifice constitutum, & nulli adhuc concessum, da-  
tis hisce litteris ad Patres Conscriptos Neapolitanæ  
Civitatis: *Dilectis filiis Nobilibus viris Electis Civitatis Neapolitanæ.* BENEDICTUS P P. XIV.  
*Dilecti filii Nobiles viri salutem.* Per magni sem-  
per fecimus inclytam vestram Civitatem, egregiaque  
perpetuo apud Nos fuit opinio pictatis, atque obser-  
vantia, quibus Nobilitates vestrae Pontificem Ma-  
ximum, Romanamque Sedem debito cultu prosequuntur  
veram inesse sibi Religionem, hoc etiam documento palam  
ostendunt. Quæ Nobis cum ante oculos obversarentur vix  
dum ascendere in hanc supremam Ecclesiæ Cathedram,  
Dei manifesto numine, iussi fuimus, vicem vobis reddere  
benevolentia nostræ, ubicumque res ita ferat, profecto  
constitutimus. Quocirca Dilectum filium Philippum Ma-  
riam Pirellum in illustre Advocatorum Conſistorialium  
Collegium nominatione vestra cooptari mandavimus,  
gratumque Nobis accidit, ei primum post longas difficul-  
tates locum redditum fuisse Vestris Civibus in eodem Col-  
legio assignatum. Illum siquidem novimus conspicua clara  
rum Nobilitate, virtute, bonisque litteris instruclum,  
quoniam sedulam exhibet Nobis operam studiumque suum

*inter nostros intimos Cubicularios honorifice adscriptus.*  
*Vestro igitur non minus merito, quam benignitati no-*  
*stræ referre debet is quicquid gestum a Nobis fuit pro re-*  
*stituendo uni ex Civibus vestris Consistorialis Advocatio-*  
*nis decore; persolutum idcirco Nobis obsequentissimis*  
*litteris officium ab ea parte libenter insperimus, qua*  
*vestram erga Nos voluntatem plenam singularis obsequiis,*  
*religiosaque venerantionis officioſſime comprobavit. Et*  
*Nos quidem Apostolicam invicem Benedictionem Nobili-*  
*tatibus vestris, Dilecti filii Nobiles Viri, per amanter*  
*impertimur. Datum Roma &c. Die 4. Februarii 1741.*  
*Hunc etiam idem Pontifex Summus anno MDCCXLII.*  
*Neapolim, Beneventumque, alegavit, ut Cardinali-*  
*tia dignitatis insignia deferret Dominico Ursino Gravi-*  
*nensium Duci, & Francisco Lando Archiepiscopo Be-*  
*neventano. Eum Rex honorifice exceptit, uti diximus in*  
*nostro libro De Capella Regis utriusque Siciliae Cap. xi.*  
*§. vi. ubi & exhibuimus litteras, quibus Pontifex Pirel-*  
*lium Regi, ac Reginæ commendavit. Hunc Clemens*  
*Argenvillerius socium voluit in ordinanda re litteraria*  
*Gymnasi Romani. Eundem Pontifex, anno MDCCXLIX.*  
*constituit juri dicendo in causis Civilibus in magna Cu-*  
*ria Innocentiana; quo munere magno cum omnium plau-*  
*su nunc temporis fungitur.*

PAULUS FRANCISCUS ANTAMORUS Romanus, Tho-  
 mæ Advocati Consistorialis, ac Helenæ Bellonæ filius,  
 anno MDCCXL I. parenti dignissimus Coadjutor datus est.

JOSEPHUS ANDREAS SCARAMURUS Auximanus, Tho-  
 mæ, & Annæ Mariæ Buttari Caccianemici filius, diu in  
 Foro versatus, datus est Coadjutor Ludovico de Valen-  
 tibus anno MDCCXLII. tum Thomæ Antamoro in munere  
 Advocati Pauperum. Mortuo Antamoro, pauperum  
 rebus sapientissime patrocinatur.

HIERONYMUS TOZZIUS Romanus, Alexandri, &  
 Catharinae Sauelle filius, Coadjutor datus est Clementi  
 Argent-

Argenvillerio in munere Advocati Consistorialis, anno MDCCXLIII. optime meritus.

ALEXANDER LITTA Mediolanensis, subrogatus in locum Caroli Alberti Guidoboni Cavalchini ad Cardinalatum promoti, in munere Advocati Consistorialis, anno Christi MDCCXLIV. optime meritus. Parentes habuit Camillum Litta, & Constantiam Belcredi Papiensem.

LIVIUS BONZETTUS Ariminensis, Andreæ, & Franciscæ Battaglinæ filius, clarus in Foro Romano Advocatus, Nicolao Sacripante munus dimittente, nominatus est anno MDCCXLVI. Advocatus Consistorialis a Collegio juxta Constitutionem *Inter Conspicuos*. At post annum e vivis discessit.

ANTONIUS TANARI Bononiensis, Joannis Nicolai, & Teresia Zambecariæ filius, Alexandri amplissimi Cardinalis fratris filius, ab anno MDCCXXIX. electus est Advocatus Consistorialis. Sed nonnisi anno MDCCXLVII. muneris possessionem iniit.

THOMAS DE CONSTANTIO Romanus, Joannis Baptista Neapolitani, & Rosalinda de Noto filius, Advocatus Consistorialis anno MDCCXLVI. Coadjutor primum, tum Successor Livii Bonzetti defuncti, & clarus in Foro Advocatus.

GUIDUS CALCAGNINUS Ferrarensis, Cæsaris, & Catharinæ Obici filius, Coadjutor Virgilio Montecatino Advocato Consistoriali datus est anno MDCCXLVIII. simulque inter Aulicos Pontificios, quos Cubicularios Secretos vocant, & inter Referendarios Utriusque Signaturæ meritissime adscitus.

CAJETANUS FORTES Romanus, eximius in Urbe Cau-sarum Advocatus a BENEDICTO XIV. datus est Coadjutor Nicolao de Vecchis Advocato Consistoriali anno MDCCCL. Parentes habuit Tiberium Pisciensem, & Elisabetam Pellegrino.

A P P E N D I X  
P R O F E S S O R E S  
A D D E N D I.

JOANNEM PECCAMUM Anglum , virum doctissimum , Ordinis Minorum , diximus pag. 440. egisse Lectorem Sacri Palatii . Omisimus tamen illum paulo post renunciatum Archiepiscopum Cantuariensem , nempe anno MCCLXXIX. adhuc docuisse in Schola Sacri Palatii . Narrant enim Scriptores apud Wadingum ad annum MCCLXXIX. quod cum sui sæculi eruditissimus esset , & Romæ in Sacro Palatio legeret Theologiam , plurimi ad illum audiendum confluebant , etiam Episcopi , & Cardinales non pauci , qui quidem viro ad suggestum ascendi , detecto capite honoris causa asurgabant ; sed cum ad Episcopatum Cantuariensem electus esset , & adhuc Lectoris munere fungeretur , jam Cardinales , & Episcopi viro suggestum adeunti haud asurgere consuerint , ne viderentur honorem illum tribuere dignitati , qua se superiores cognoscebant , quem antea virtuti tribuebant . Obiit Peccamus anno MCCXCII. Neque is solum Episcopus docuit in scholis Urbis . Albertus de Cattaro Dominicanus , de quo egimus pag. 456. creatus est Episcopus Modrusiensis , anno MDXLVIII. & anno sequente , Episcopus Vegensis , uti testatur Jacobus Echard . Ille tamen , iisdem annis occurrit in antiquis Catalogis Professorum , inter Professores Theologiae stipendio flororum biscentum . Et quidem ita inscribitur *R.D. Albertus de Cattaro* , quo significatur dignitas Episcopalis , cum cæteri Professores Regulares , nonnisi *Magistri* inscrabantur .

GULIELMUS GAINESBURGIUS Anglus , Ordinis Mi-  
no

norum, Professor Theologiae in Academia Oxoniensi, doctrina, prudentia, pietate clarus, quem Eduardus I. Rex Angliae, una cum Hugone Manchestrio Dominicano Legatum misit ad Philippum Francorum Regem, pro componendis in Aquitania rebus, egit Romæ Lectorem Sacri Palatii, uti testatur Thomas Ecclestonus. Anno mcccx. electus est Episcopus Vigorniensis. Scripsit libros: *Sermonum ad Clerum: Questionum subtilium: Disceptationum*. Wadingus de Script. Francis.

RAPHAEL DE SPINOLIS Januensis, Ordinis Minorum, insignis Sacrae Theologiae Magister, an. MCDXXXVIII. Lectorem agebat Sacri Palatii Apostolici, eodemque anno electus est Episcopus Ajacensis in Corsica, cui Minister Generalis concessit, ut in suo Episcopio duos sui Ordinis Fratres habere possit, uti ex Regetis ejusdem Ordinis constat. Addendus inter Theologiae Professores.

BONIFACIUS BEMBUS Brixiensis, peritissimus Græcae & Latinae Litteraturæ, docuit tum in Gymnasio Pisano, tum in Gymnasio Romano sub Innocentio VIII. uti testantur Elias Chauriolus in Historia Brixensi, & Leonardus Gozzandus in Bibliotheca Brixiana, addendusque est Professoribus Rhetoricae, & Humanitatis.

GEORGIUS ALEXANDER Episcopus Cretenis, Praeceptor in Urbe Græcae disciplinæ memoratur a Volaterano Lib. 21. Antropol. *de his, qui in reliquis artibusclaruerunt*, agens de Sophiano, quem etiam affirmat Romæ docuisse. Addendus est Professoribus Linguarum.

PETRUS FRANCISCUS FRUSTULUS Spoletinus, Cæsaris Borgiae Ducis Valentini ab epistolis conscribendis, Lector publicus in Romana Sapientia, Poeta Laureatus, ac Senator Urbis anno MDLVIII. memoratur a Jacobillo de Scriptoribus Umbriæ. Edidit tria Poemata carmine heroico, nempe de Croco, de animalibus, ac de gestis

Cæ-

Cæsaris Borgiæ . Adiungendus Professoribus Humanitatis & Rhetoricae .

NICOLAUM PERUSINUM Procuratorem Generalem Ordinis Servorum B. M. Virginis , & publicum in Romano Gymnasio Professorem Philosophie , qui edidit *Commentaria in Logicam*, quique obiit anno MDXV. memorant Gianus in Annalibus Par. 2. Lib. 5. Cap. 10. & Jacobillus de Scriptoribus Umbriæ . Supplendus inter Professores Philosophie .

BONAVENTURA PIUS vel Faunus e Costacciaro oppido Comitatus Eugubii , Ordinis Minorum Conventualium occurrit in antiquis Catalogis Professorum sub Paulo III. Professor Theologiae , & Metaphysicæ , sub nomine *M. de Costacciaro* . Is eximie doctus , præcipue in Schola Scoti , & Ecclesiasticis disciplinis, anno MDXLIIII. electus est Minister generalis sui Ordinis , & deinde Episcopus Aquensis , ac nonnullos libros circa Scotti doctrinam scripsit, uti Wadingus de Script. Francisc. & Jacobillus de Scriptoribus Umbriæ testantur.

CÆSAR JACOMELLUS sub Paulo III. & Julio III. Logicam profitebatur , Canonicus Basilicæ Liberianæ , qui deinde præfuit Ecclesia Bellicastrensi, interfuit Tridentino , obiit MDLXXVII.

NICOLAUS SCEVOLA Spoletinus , quem inter Professores Rheticæ nominavimus, docuit etiam in Perusino Gymnasio Humanas , Græcasque litteras , edidit *Commentaria in epistolas Ciceronis* , *Orationes* , & *Carmina* , obiitque Spoleti anno MDLV. uti Jacobillus de Scriptoribus Umbriæ testatur .

MICHAEL SARAVETIUS de Petrasancta Thuscæ opido , Ordinis Prædicatorum , Romæ anno MDXVI. publico stipendio Metaphysicam diu professus est , uti testantur Leander , qui fuit ejus condiscipulus Bononiæ , & Jacobus Echard To. 2. pag. 38. de Script. Ord. Prædic. Edidit : *Quæstiones de analogia Entis contra Scotifas*:

tibas: *Quæstiones de Universalibus: Tractatus de primis & secundis intentionibus: Tractatus de Universalibus: Quæstiones de causalitate primi principii: De principio individuationis: De subiecto Philosophia.*

ANTONIUS MANCINELLUS Veliternus, publicus in Romano Gymnasio Professor Humanitatis, qui plura edidit, memoratur a Theulo in Historia Velitrarum.

HIERONYMUS FRACASTORIUS Veronensis, celeberrimus Medicus, Philosophus, Astrologus, Poeta, Romanum veniens a Paulo III. donatus est Cathedra Medicinae in Romano Gymnasio, & mensu stipendio aureorum sexaginta. Ejus vitam Brucherus in Historia Philosophiae, Niceronius in vitis virorum illustrium, Morearius in Dictionario, aliquique plures scripsere. Obiit Patavii anno MDLIII. major septuagenario. Edidit: *De morbo gallico libros tres: De causis criticorum dierum: De Sympathia, & Antipathia: De contagione, & contagiosis morbis: De cura canum venaticorum: Dialogos de Poetica, de anima, de intellectione: Carminum librum de vini temperatura: Carmina super Genesim: Del crescimento del Nilo.*

HIERONYMUS MERCURIALIS Foroliviensis, præclarissimus Medicus, docuit in Romano Gymnasio, uti Thomassinus in elogiis Doctorum virorum, aliquie testantur. Is duobus annis supra triginta natus ad Urbem venit anno MDLXII. Pio IV. Pontifice, ibique donatus Cathedra celebres scripsit libros de arte Gymnastica. Tum a Venetis magna mercede conductus, anno Christi MDLXIX. Patavii res Medicas publice docere cœpit, quo etiam munere functus est in Gymnasio Bononiensi, & Pisano. Ab Imperatore Maximiliano II. in Germaniam evocatus, ut ejus consuleret valetudini. Obiit in patria anno MDXCVI. sex annis major sexagenario. Editi ab eo sunt libri: *De arte Gymnastica: De morbis mulierum: Consultationes Medicinales: De componendis medica-*

*dicamentis : Varia Lectiones : De venenis : De morbis puerorum : De morbis cutaneis : De morbis oculorum, & aurium : De cognoscendis, & curandis humani corporis affectibus : Hippocratis Opera omnia Graece, & Latine edita : Galeni Opera Latine conversa . De eo Thomassinus, Ghilinus, Morerius, Lindenius.*

**EVANGELISTA PATAVINUS** Augustinianus , quem diximus egisse Professorem Philosophiæ ab anno Christi MDLXXXII . cognomento Bosius diu docuit apud suos Patavii , Bononiae , & Romæ , obiitque anno MDXCII . de quo Herrera in Alphab. August. & Portinarius de felic. Patav.

**MARIUS DE ACETURA** , Tricaricensis Dioecesis oppido , Ordinis Minorum , Professor Metaphysicæ sub Sixto V. uti diximus pag. 338. cognomento TARALLUS , diu variis in locis apud suos docuit , præfertim Romæ in Cœnobio SS. Apostolorum ; & Assistentis generalis munere functus est .

**FRANCISCUS BRUSCO de Setia** , Ordinis Minorum Conventualium , eximius Theologus , docuit apud suos Neapoli , tum a Gregorio XIII. anno MDLXXXIV. obtinuit Cathedram Theologiae in Romano Gymnasio , in qua docuit annis sex . Tum præfuit Romanæ Provinciæ , deinde Procurator generalis Ordinis , denique Episcopus Litterensis electus anno MDXCIX. obiit anno MDCXXV. de eo Ughellus in Episc. Litter.

**AUGUSTINUS CASSANDRI de Castro Fidardo** in Piceno , Ordinis Minorum Conventualium , postquam Sacros Canones Florentiae docuisset , functusque esset munere Regentis , Ferrariae , Bononiae , Mediolani , Papie ; atque in pluribus Italiae Civitatibus Conciones habuisset , donatus est Cathedra Theologiae in Romano Gymnasio , & a Paulo V. selectus est Concionator Palatii Apostolici . Egit quoque Provincialem Piceni , Procuratorem generali Ordinis , & Consultorem Romana Inquisitionis

nis. Deinde Episcopus Gravensis electus an. MDCXIV. obiit MDCXXII. Prælo paraverat Conciones per annum, & Quadragesimam plurimas, explicationem in Cantica Canticorum, & opuscula Theologica.

HENRICUS SILVIUS Astensis Carmelita, Professor Metaphysicæ, anno MDXCIX. uti diximus pag. 339. fuit Prior Generalis, electusque anno MDCXII. Episcopus Eporediæ, obiit eodem anno. Laudatur a Lucio Belga in Bibliotheca Carmelitarum, & ab Ughello.

JOANNES VAZMORTA Lusitanus, Professor Humanitatis in Gymnasio Romano anno MDLXXXV. memoratur a Ciacconio in vita Cardinalis Alberti Austriaci To. 4. Col. 53. ubi narrat illum nuncupasse huic Cardinali orationem, quam habuit in Gymnasio Romano, cum inciperet explicare librum Paradoxorum Marci Tulli.

PAULUS BENIUS Eugubinus, quem pag. 341. nominavimus, vir doctissimus Græcis, Hebraicis, Latinisque litteris, Orator, Poeta, Philosophus, Theologus. Societati Jesu nomen dederat, e qua discessit, ut Commentaria ederet in Convivium Platonis. Docuit Perusia, & Romæ, ac denique anno MDXCIX. Patavii Eloquentiam, stipendio nummorum mille. Fuit a conscribendis epistolis Card. Madruttii, & Francisci Mariæ II. ultimi Ducis Urbini. Obiit Patavii, anno MDCXXV. hæredibus ex aße institutis Patribus Teatinis in quorum Ecclesia jacet. Edidit præter libros alibi recensitos: *Commentaria in Aristotelis Poeticam cum centum Poeticæ controversiis: In Aristotelis libros Rhetorica Tom. 2. quibus accesserunt: Oratoria disputationes, & Platonis Rhetorica ex ejus scriptis excerpta: In sex primos libros Aeneidos Virgilii: Platonis Poeticam ex ejus Dialogis collectam: Orationes: Epistolæ: De Historia libros quatuor: Commentaria in Sallustium: Disputationem de Annalibus Baronii: Disputationem Theologicam de Auxiliis: Fusa de eo Jacobillus in Biblioth. Umbria,*

briæ , & Nicolaus Pappadopoli de Gymn. Patav. Lib. 3.  
Sect. 2. Cap. 25.

PETRUS SERVIUS Spoletanus , quem Medicinæ Professorem anno MDCXXXVI . nominavimus pag. 366. edidit *Dissertationem de Unguento Armario sive de naturæ , artisq[ue] miraculis : Institutiones Medicas : Prolusionem Medicam an juvenis possit esse absolutus Medicus : Prolusionem de laudibus Medicinæ : Exercitationes Medicas de sero lactis : Juveniles ferias sive Romanorum Miscellanea : Dissertationem Theologicam : De odoribus .* Obiit Roma anno MDCXLVIIII . jacetque in Ecclesia S. M. Angelorum . Fune de eo Jacobillus in Bibliotheca Umbriæ .

ALEXANDER SALSISSA Capuanus , Professor Philosophiæ , sub Urbano VIII. ab an. MDCXXX. electus est anno MDCXLIIII . Episcopus Trevicanus , deinde post annos tres translatus ad Ecclesiam S. Angeli de Lombardis , eodem anno MDCXLVI . obiit .

BENEDICTUS MILANUS Romanus Professor Logicæ ab anno MDCXXVIIII . per annos quatuor , teste Mandosio To. 2. Bibl. Rom. edidit *Epitalanium in nuptiis Taddei Barberini , & Annae Columnæ : Orationem de laudibus Card. Joannis Columnæ : Librum variorum Carminum .*

JACOBUS ACCARISIUS Bononiensis , Philosophiam hora matutina professus est ab anno MDCXXXV. usque ad annum MDCXLIV. cum electus est Episcopus Vestanus . Hunc Cartharius in Syllabo Advocat. Consist. loquens de Gratiolo Accarisio vocat Theologum , Rhetorem , Philosophum , & Historicum clari nominis , additique edidisse *Prælectiones Philosophicas : Orationes in funere Caroli Arciducis Austriæ : in funere Annibalis Marescotti : in funere anniversario Gregorii XV. De S. Ioanne Evangelista : De Deo Trino , & Uno : De Academia Mantuana : De restauratione studiorum : Della Passione di*

di Christo: *De laudibus S. Andreae Corfini*: *De laudibus S. Gregorii*: *De laudibus Eleonorae onzagaæ*: *De natalibus Virgilii*: Scripsisse etiam de Tragoedia, epistolas, vindicationes nonnullarum Gregorii XV. Constitutionum, & Historiam Cardinalis Bentivoli de bello Belgico e lingua Italica in Latinam vertisse. De eo Ughellus in Ep. Vestanis.

FRANCISCUS ROGERIUS Romanus, Moralem Philosophiam ab anno MDCXXXIII. per annos tres professus est. Laudatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, & a Prospero Mandosio in Bibl. Rom. Par. 1. Cent. 2. n. 3. & a Leone Allatio in libro de viris illustribus, ac dicitur Poetica facultatis laude claruisse, & plura edidisse *Carmina*, quæ Mandosius, & Allatius recensent.

BONAVETURA PACE de Rusciano Dioecesis Montifertranæ, Ordinis Minorum Conventualium, Professor Græca linguae memoratus pag. 398. edidit: *Lexicon Græco-Latinum*, *Italicum*, *Gallicum*, & *Hispanicum*: *Missam S. Joannis Chrysostomi Græcam & Latinam*: *Ariem litteratorum pro discendis sex linguarum primordiis Græca*, *Latina*, *Hebraica*, *Italica*, *Gallica*, *Hispanica*.

GREGORIUS MANDOSIUS Romanus, Ordinis Praedicatorum, Theologiam in Romano Gymnasio professor est anno MDCXIX. & sequenti, uti testatur Jacobus Echard To. 2. Script. Ord. Præd. pag. 417. qui ejus in Theologia, & concionibus peritiam pluribus extollit.

FORTUNATUS SCACCIUS Fanensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, insignis Theologus, & Concionator, diu apud suos variis in locis docuit, tum Romæ Sacras Litteras, & Patavii Hebraicas publice tradidit. Anno MDCIX. Venetiis agens edidit Biblia in plures linguis conversa. Eum Urbanus VIII. e Maceratensi Gymnasio Romam vocavit, & in locum Fulgentii Gallucii ad Episcopatum Bojanensem translati, præfecit anno

MDCXXIV. Sacrario Pontificio. At post annos quindecim, dimisso munere, se in patriam recepit, ubi obiit anno MDCXLIII. major septuagenario. Edidit tria volumina *Myrotheciorum: De cultu & veneratione Servorum Dei: Prediche e Discorsi sopra l'Evangelii*. Scripsitque alia plura, qæ Romæ asservantur in Bibl. Angel. De eo Janus Nicius, & Allatius.

BENEDICTUS STAY Ragusinus, notus Reipublicæ litterariæ, ob *Philosophiam versibus traditam*, editamque, hoc ipso anno MDCCLI. delectus est Professor Rhetoricæ, & Humanitatis, cum Paulinus a S. Josepho fuerit rude donatus, & sui Ordinis Vicarius generalis conciliatus.

# PROFESSORES ILLUSTRES

## DIGNITATE

### SUMMI PONTIFICES

SIXTUS V. pag. 453.

### CARDINALES

Augustinus Pipia .	pag. 350
Benedictus Lomellinus .	410
Bernardus Aureolus ..	443
Constantius Buccafocus .	460
Dionisius Laurerius ..	450
Franciscus Sfrondatus ..	404
Gentilis Monteflorius .	442
Joannes a Turrecremata ..	401
Joannes Minius .	442
Laurentius Brancatus .	475
Marcus Antonius Maffeus ..	411
Marcus Vigerius .	445
Matthæus Aquaspartanus ..	441
Petrus Paulus Parisius .	408
Reginaldus ex Umbria .	442
Scipio Cobellutius .	418
Silvius Antonianus .	315
Thomas de Vio .	445
Vincentius Maculanus .	471

### EPISCOPI.

Albertus de Cattaro Episcopus Veglenfis ..	456
Alexander Burgos Catanensis ..	323
Alexander Salsillus S. Angeli Lombardorum ..	561
Alexius Seradella Sutrinus ..	461
	An-

Andreas Gelsuminus	<i>Asculanus.</i>	470
Antonius Marinatius	<i>Tagaſſenſis.</i>	345
Antonius Balsarinus	<i>Carthaginienſis;</i>	349
Antonius Ricciullus	<i>Consentinus.</i>	419
Antonius Cellius	<i>Insulanenſis.</i>	472
Augustinus de Angelis	<i>Umbriaticenſis.</i>	347
Augustinus Cassandri	<i>Gravinenſis.</i>	560
Calixtus Palombella	<i>Tarracinienſis.</i>	487
Camillus Portius	<i>Aprutinus.</i>	308
Carolus Carnaccioli	<i>Bobienſis.</i>	349
Carolus Sgombinus	<i>Bellicaſſrenſis.</i>	425
Cælestinus Galianus	<i>Tarentinus.</i>	484
Cæſar Costa	<i>Capuanus.</i>	412
Dominicus Campanella	<i>S. Agathæ Gothorum.</i>	345
Dominicus Gallesius	<i>Rubenſis.</i>	428
Fabius Olivadasius	<i>Catacenſis.</i>	394
Felix Monachus	<i>Marturanenſis.</i>	415
Felix Via	<i>Asculanus.</i>	427
Felicianus Capitonus	<i>Avenionenſis.</i>	460
Flaminius Parisius	<i>Bituntinus.</i>	417
Fortunatus Scaccus	<i>Porphyrienſis.</i>	563
Franciscus Angeluccius	<i>Verulanus.</i>	423
Franciscus Brevius	<i>Cenetenſis.</i>	402
Franciscus Bruschus	<i>Litterenſis.</i>	560
Georgius Alexander	<i>Cretenſis.</i>	557
Gregorius Formiginus	<i>Strungulenſis.</i>	409
Guilielmus de Falgario	<i>Vivarienſis.</i>	441
Guilielmus Gainesburgus	<i>Vigornienſis.</i>	556
Henricus Silvius	<i>Eporiedienſis.</i>	339
Hieronymus Curlo	<i>Alerienſis.</i>	350
Hieronymus Joannellius	<i>Soranus.</i>	418
Hieronymus Politus	<i>Trevicanus.</i>	460
Hieronymus Vielmus	<i>Æmonienſis.</i>	459
Hieronymus Ricciullus	<i>Bellicaſſrenſis.</i>	420
Jacobus Accarisius	<i>Vestanus.</i>	562
		Ja-

Jacobus Jacomellus	<i>Bellicastrensis.</i>	454
Jacobus Pedicinus	<i>Guardiensis,</i>	347
Joannes Antonius Bovius	<i>Melphitenensis.</i>	329
Joannes Baptista Morra	<i>Insulanus.</i>	423
Joannes Staphileus	<i>Sebenicensis.</i>	404
Joannes Ludovicus	<i>Vivaldus Arbenensis.</i>	446
Joannes Baptista Surianus	<i>Vigilienensis.</i>	460
Joannes Peccamus	<i>Cantuariensis.</i>	440. 556
Joseph Piscullus	<i>Catacenensis.</i>	468
Josephus Eusanius	<i>Porphyriensis.</i>	477
Julius Castellanus	<i>Cariatenensis.</i>	336
Justus Fontaninus	<i>Ancyranus.</i>	322
Julius Benignus	<i>Thessalonicensis.</i>	416
Julius Santuccius	<i>S. Agathæ Gothorum.</i>	467
Laurentius Fabri	<i>Forosemproniensis.</i>	478
Laurentius Lauretus	<i>Adriensis.</i>	465
Lelius Jordanus	<i>Roffanensis.</i>	415
Lucas Castellinus	<i>Catacenensis.</i>	470
Marcus Antonius Bizzonus	<i>Fulginatensis.</i>	414
Marcus Antonius Marescottus	<i>Clusinus.</i>	426
Martialis Pellegrinus	<i>Nazarenus.</i>	478
Matthæus Guerra	<i>S. Marci.</i>	458
Nicolaus Perrottus	<i>Sipontinus.</i>	299
Nicolaus Peruscus	<i>Civitatis Castellanae.</i>	411
Nicolaus Righettus	<i>Marturanensis.</i>	431
Nicolaus Majoranus	<i>Melphitenensis.</i>	392
Paulus de Ceria	<i>Vestanus.</i>	471
Paulus Isaresius	<i>Squillacensis.</i>	468
Petrus Lambertus	<i>Ledrou Porphyriensis.</i>	478
Philippus y Turbide	<i>Venusinus.</i>	349
Ptolomæus Corphinus	<i>Bovenensis.</i>	335
Raphael de Spinolis	<i>Ajacensis.</i>	557
Sanctus Lanuccius	<i>Civitatis Castellanae.</i>	434
Sigismundus Zannettinus	<i>Firmanus.</i>	413
Timotheus Girardus	<i>Naulensis.</i>	465
		Ad-

## ADVOCATI CONSISTORIALES.

Achilles Maffæus .	409
Angelus Cæsius .	405
Antonius Vellius .	411
Ballionus Montevibianus .	405
Bonsignorus Finettus .	412
Cinus Campanus .	414
Fabius Accorambonus .	406
Jacobus de Nigris .	404
Ivo Coppolus .	401
Julius Benignus .	416
Ludovicus Pontanus .	401
Marius Salomonius .	403
Marcus Antonius Bizzonius .	414
Nicolaus Bufalinus .	402
Oldradus de Ponte .	400
Petrus Ubaldus .	400
Rutilius Alterius .	418
Sigismundus Zannettinus .	417

## ADVOCATI CONSISTORIALES

## DIGNITATE ILLUSTRES

## SUMMI PONTIFICES.

## BENEDICTUS XIV.

Bonifacius VIII.	540
Clemens VIII.	488
Innocentius X.	516
Paulus V.	521
Urbanus VII.	516
	513

## C A R D I N A L E S.

Alexander Caprara.	531
Ardicinus de Porta.	493
Bernardinus Scottus.	535
Camillus Altalius.	527
Carolus Cavalchinus.	548
Carolus Cerrus.	525
Carolus Gualterius.	527
Carolus Sacripantes.	547
Dominicus Cecchinus.	523
Dominicus Taurusius.	534
Dominicus de Jacobatiis.	502
Fabius Mignanellus.	510
Flaminius Platus.	518
Fredericus Caccia.	533
Joannes Baptista Spada.	523
Joannes Bernardinus Scottus.	509
Joannes Garsia Millinus.	519
Jacobus Simonetta.	506
Joseph Sacripantes.	536
	Cccc
	Ju-

Julius Roma.	522
Laudivius Zachias.	521
Lelius Biscia.	520
Marcellinus Corius.	537
Petrus Aldobrandinus.	517
Pompeus Arigonius.	518
Prosper Sanctacrucius.	511
Scipio Lancellottus.	513

## E P I S C O P I .

Achilles de Grassis Episc. Montisfalisci.	512
Ambrosius Catarinus Compfanus.	508
Angelus Cælius Tudertinus.	514
Antonius Montecatinus Fulginatenfis.	525
Bernardus de Sanctis Aquilanus.	508
Camillus Spretus Cerviensis.	537
Dominicus de Jacobatiis Grossitanus.	502
Fabius Mignanellus Grossitanus.	510
Franciscus Bossius Novariensis.	515
Faustus Cafarellus S. Severinae.	521
Hieronymus de Bobus Camerinenfis.	517
Jacobus Simonetta Perusinus.	506
Joannes Aldobrandinus Imolensis.	515
Joannes Baptista Rainoldus Lucensis.	526
Joannes Bernardinus Scottus Placentinus.	509
Joannes Beninus Adrinopolitanus.	521
Julius Benignus Tessalonicensis.	521
Laurentius Campegius Cerviensis.	517
Laurentius Pheus Cariatenfis.	523
Lucas Albertus Patritius Perusinus.	532
Ludovicus de Grassis Ariminensis.	494
Marcus Antonius Bizzonus Fulginatenfis.	516
Marcus Antonius Maffeus Teatinus.	513
Prosper Bottinius Myrenfis.	530
	Si-

Sigismundus Zannettinus <i>Firmanus</i> .	518
Tomas Lapsius <i>Fanensis</i> .	520

CLERICI CAMERÆ.

Angelus Cæsius.	514
Horatius Burghesius.	516
Jacobus Sardinius.	539
Joannes Aloysius Tuscanus.	500
Joannes Beninus.	521
Ludovicus de Grassis.	494
Tiberius Cerasius.	519

## AUDITORES ROTÆ:

Achilles de Graffis.	512
Alexander Litta.	519
Bernardinus Scottus.	520
Bonifacius Vitalinis.	489
Bonsignorus Finettus.	515
Camillus de Ballionibus,	508
Fabius Accorambonus.	511
Joannes de Baroncellis.	494
Joannes Aldobrandinus.	515
Joannes Romeus Barbatius.	518
Hieronymus Meltius.	524
Marcellus Rondaninus.	532
Nicolaus de Ubaldis.	497
Paulus de Tuscanella.	497
Petrus Franciscus Gypsius.	518

## AUDITORES PONTIFICII

Clemens Argenvillerius .	550
Joseph Sacripantes .	526
Prosper Bottinius .	530



# BULLÆ ROMANORUM PONTIFICUM

A D

GYMNASIUM ROMANUM

S P E C T A N T E S

BONIFACIUS PAPA VIII.

S E R V U S S E R V O R U M D E I .

**D**ilectis filiis Abbatii Monasterii S. Laurentii extra muros & Priori Basilicæ ad Sancta Sanctorum, atque Archipresbytero Ecclesiæ S. Eustachii de Urbe salutem & Apostolicam benedictionem. In supremæ præminentia dignitatis divini dispositione Consilii constituti, ad universas fidelium regiones nostræ vigilantia creditas tanquam Pastor Dominici Gregis aciem apostolica confederationis extendimus, ad earum profectum quantum nobis ex alto permittitur intendentes, sed ad urbium Urbem, Romanam videlicet Civitatem, quam Divina clementia statuit caput Orbis, eo attentioris meditationis intuitum retorquemus, quo principalius in eadem nostri sedem apostolatus cœlestis dispositio stabilivit & firmavit Ecclesiæ fundamenta. Hanc profecto nimirum inter ceteras Urbes sub christiana religione fidei militantes uberioris affectionis prærogativa prosequimur, studiosius apostolicis munibus præsidiis, & condignis libentius gratis honoramus: ideoque ferventi non immerto desiderio ducimur, quod eadem Urbs quam divina bonitas tot gratiarum dotibus insignivit, Scientiarum etiam fiat fœcunda muneribus, ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diversarum facultatum

tum dogmatibus eruditos, sitque ibi fons scientiarum irriguus, de cuius plenitudine hauriant universi litteralibus cupientes imbu*re* documentis. Ad hunc igitur universalem profectum non solum incolarum Urbis ipsius & circumposita regionis, sed & aliorum qui propter hoc quasi continuo de diversis Mundi partibus conflunt ad eandem, studio paternae sollicitudinis intendentis, diligenti super hoc cum fratribus nostris deliberatione præhabita, de ipsorum consilio, auctoritate Apostolica duximus statuendum, quod in Urbe prædicta perpetuis futuris temporibus generale vigeret studium in qualibet facultate, ac docentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis Doctoribus & Scholaribus in studiis generalibus commorantibus gaudeant & utantur. Et ne hujusmodi ipsorum studium ( quod de bono semper in melius dirigi cupimus ) perturbari contingere, auctoritate prædicta decrevimus, ut Doctores vel Scholarès in hujusmodi Rom. studio commorantes non possint inviti in Curia Capitolii occasione qualibet civiliter vel criminaliter conveniri, nisi forsitan ( quod absit ) homicidium per aliquem vel aliquos de eodem studio Romano perpetrari contingeret: quo casu Vicarius Rom. Pont. contra Clericos, Senator vero vel Senatores qui pro tempore fuerint in Urbe prædicta, contra Laicos procedant, & faciant quod iustitia suadebit. Nec ad aliquas contributiones in taliis aut collectis quæ imponerentur pro tempore habitatoribus dictæ Urbis, seu aliqua obsequia communi Urbis ipsius præstanta, prætextu moræ, quam in eadem Urbe contraherent, vel aliqua pedagia ratione rerum suarum quas ad dictum Romanum studium deferri, vel exinde reportari facerent, doctores aut scholarès ejusdem Romani studii teneantur, quodque pensiones domorum quas Doctores vel scholarès in Urbe studiorum causa morantes inhabitarent, taxari deberent per duos taxatores, quorum unum ipsi Doctores & scholarès, & alterum commune ipsius Urbis eligant, & si ii duo concordare nequirent, stetur taxationi tertii taxatoris ab eisdem Doctoribus eligendi, ac ultra taxationem hujusmodi nihil ab eis possit exigi nomine pensionis pro domibus antedictis: Et licet Roma communis sit patria, si tamen quispiam litem contra scholarès peregrinantes causa studiorum in illam superaliquo negotio movere voluerit, hujusmodi rei optione data scholaribus ipsis eos coram Domino, aut Magistro suo, vel prædicto Vicario

con-

conveniat juxta legitimam super hoc editam sanctionem : & qui  
 contrafecerint poenam dictæ sanctionis incurant : Rectores  
 quoque quos Doctores & scholares ejusdem Romani studii pro  
 tempore duxerint eligendos in ipsos Doctores & scholares ac fa-  
 miliares ipsorum , tam circa cognitionem & decisionem causa-  
 rum civilium , & criminalium civiliter motarum , & etiam cri-  
 minaliter in criminibus leviöribus , quam ipsorum corrigendos  
 exessus leves , ordinariam obtineant potestatem : ut autem  
 Doctores & scholares prædicti eo liberius intendere studio va-  
 leant , ac proficere in eodem , quo majoris fuerint gratiae favo-  
 re muniti , ipsis auctoritate prædicta concessimus , ut dum hujus-  
 modi studio docendo vel audiendo insisterent , fructus , reddi-  
 tus & proventus omnium beneficiorum suorum cum cura vel sine  
 cura etiam si eorum aliqua personatus vel dignitates exiliterent ,  
 cum ea possint integritate percipere , quotidianis distributioni-  
 bus dumtaxat exceptis , cum qua illos perciperent si in Ecclesiis  
 in quibus illa obtinent personaliter residerent , & ad residendum  
 in eis interim minime tenerentur , neque ad id a quoquam va-  
 leant coarctari . Non obstan. quibuscunq. statutis , & consuetu-  
 dinibus contrariis dictarum Ecclesiarum juramento , confirmatione  
 Sedis Apostolice , vel quacunq. firmitate alia roboratis ,  
 etiam si de illis servandis per se vel procuratores suos præstisset  
 forsitan juramentum . Verum quia non sufficit privilegiorum &  
 indulgentiarum aliquibus dare præsidia , nisi sint qui super iis  
 eos manuteneant & defendant , cum parum sit in Civitate jus es-  
 se , nisi qui illud tueatur ex illat , discretioni vestræ per Aposto-  
 lica scripta mandamus , quatenus vos vel duo aut unus vestrum  
 per vos vel alium seu alios eisdem Doctoribus , ac scholaribus  
 qui ejusdem Romani studii pro tempore fuerint , efficacis defensio-  
 nis præsidio assidentes non permittatis eos vel eorum aliquos  
 contra hujusmodi statuti , constitutionis & concessionis nostra-  
 rum tenores ab aliquibus molestari . Molestatores hujusmodi  
 necnon contradictores quoslibet & rebelles quoscunque & cujuscunq.  
 conditionis fuerint aut status , etiam si Pontificali , vel  
 alia quavis præfulgeant dignitate . auctoritate Apostolica pol-  
 posita compescendo . Non obstan. supradictis seu de duabus die-  
 tis edita in concilio generali & nostra qua cavitur , quod Con-  
 servatores a sede deputati prædicta aliquos ultra unam dietam a  
 fine diœcesi eorundem trahere non præsumant , & quibuscunque

aliis.

aliis constitutionibus contrariis, dummodo ultra tertiam vel quartam dietam extra suam diœcесim aliquis auctoritate præsentium non trahatur, aut si aliquibus ab eadem sit sede indulsum vel in posterum indulgeri contingat, quod excommunicari, suspendi vel interdici non possint per litteras Apostolicas impetratas, vel etiam impetrandas, nisi eadem litteræ impetrandas plenam & expressam fecerint de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet litteris & indultis Apostolicis per quas præsentibus non expressis vel totaliter non infertis nostra jurisdictionis explicatio in hac parte possit quomodolibet impediri, & de quibus eorumque totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris litteris mentio sit habenda. Volumus autem quod quilibet vestrum etiam super negotio per collegam suum in hac parte primitus inchoato se intromittere valeat, & procedere in eodem, prout & quoties fuerit opportunum. Dat. Anagniæ Anno Incarnationis Dominiæ Millesimo Tercentesimo tertio. Octavo Idus Junii, Pontificatus Nostri Anno Nono

## E U G E N I U S P A P A IV.

## S E R V U S S E R V O R U M D E I .

*Ad perpetuam rei memoriam.*

**A** Supremo Patre familias in Domo Domini, superna dirigente providentia insufficientibus quanquam meritis Dispensatores effecti inter curas innumeras, quibus occurrentium rerum, negotiorumque varietatibus obsidemur officii debito pastoralis sollicitudine perurgemur assidua, ut ad domum ipsam sapientiae doctrinæque miniliteria gregem Nobis creditum salubriter evocemus, & fidelibus singulis ad quaerenda Litterarum studia, per quæ Divini Nominis Orthodoxæque Pi-dei cultus protenditur, iustitia colitur, tam publica, quam privata res geritur, omnisque prosperitas humanæ conditionis augetur, libenter favores gratiosos impendimus, & opportunaæ commoditatibus auxilia liberaliter impartimus. Dudum signidem ad universalem profectum non solum Incolarum Almæ

Urbis

Urbis , & circumpositæ Regionis , sed & aliorum , qui quasi  
 continuo , de diversis mundi partibus , ad eandem confluunt  
 Urbem , studio paternæ sollicitudinis intendentés : diligentि de-  
 super cum venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Eccle-  
 siæ Cardinalibus deliberatione præhabita de ipsorum consilio , au-  
 toritate Apostolica inter alia statuimus , decrevimus , & ordina-  
 vimus , quod in Urbe prædicta perpetuis futuris temporibus ,  
 generale studium vigeret in qualibet facultate , ac docentes , &  
 studentes ibidem omnibus privilegiis , libertatibus , & immu-  
 titibus concessis Doctoribus , & scholaribus , in studiis genera-  
 libus commorantibus , gauderent & uterentur : quodque in  
 Gabella vini forensis , quod in tabernis venditur , pro qua ven-  
 ditores hujusmodi vini sex denarios pro qualibet libra Cameræ  
 dictæ Urbis solvere tenebantur , etiam pro libra tres adderentur  
 solidi cum dimidio pro salario Doctorum ad legendum in dicto  
 studio conductorum , aliis occurrentibus inibi juxta ordinationem  
 Rectoris , & Reformatorum , pro tempore existentium præfati  
 studii , deducendis expensis , prout in nostris inde consecatis li-  
 teris plenius continetur . Nos igitur , ut temporis progreſſu ta-  
 les in ipsius studii Reformatores afflumantur , quorum diligentia  
 & circumspectione votivos , prosperosque jugiter hujusmodi stu-  
 dium contingat auctore Domino habere successus , dilectorum  
 filiorum Nobilium virorum , Justini Pauli de Planca Legum  
 Doctoris , & nostri Consistorii Aduocati , necnon Joannis de  
 Cappuccinis , & Joannis Cecchi de Cangialafinis , modernorum  
 Conservatorum , Civium Romanorum , ac Jacobi de Loda-  
 ruaro de regione Montium : Cecchi de Bucchamatiis de regione  
 Trivii : Laurentii Domini Pauli Toti de regione Columnæ :  
 Laurentii Pauli Collarii de Regione Campimartis : Nuccii Cec-  
 chi de regione Pontis : Sylvestri Antonii Paloni de regione  
 Arenulæ : Nuccii Cianni de regione S. Eustachii : Cecchi Anto-  
 nii de Rugeriis de regione Pineæ : Lucae Nannoli de Buccha-  
 bellis de regione Campitelli : Francisci Antonii della Balestra  
 de regione S. Angeli : Juliani Siufciae de regione Ripæ : Lau-  
 rentii Benedicti Obicionis de regione Transtiberim , Capitum  
 regionum dictæ Urbis , in hac parte supplicationibus inclinati  
 perpetuis futuris temporibus irrefragabiliter observanda con-  
 stitutionis edito , auctoritate præfata volumus , & ordinamus  
 quod ipsi Conservatores , & Capita regionum etiam pro tempo-

D d d re

re existentes annis singulis de mense Decembri, duodecim ex notabilibus Civibus Romanis, inter quos aliqui in Iure Canonico vel Civili Doctores sint primo, necnon alios Tabeliones publicos tres fide ac facultatibus idoneos etiam Cives Romanos eligere, & ipsius Ecclesiae Camerario, vel ejus Locumtenenti pro tempore existenti praesentare debeant: ipseque Camerarius siue Locumtenens ex hujusmodi Duodecim primo, ut præfertur, electis quatuor (quorum unus omnino in præmisso Jure Doctor existat) ipsius studii Reformatores, & illorum notarium ex dictis aliis tribus tabellionibus, unum constituant, & deputet, qui protinus ex tunc pro talibus habeantur, eorum inibi cuiuslibet officium per annum dumtaxat duret, eoque finito Reformatores ipsi de omnibus & singulis per eos circa prædictum illum officium gestis, & administratis, coram Conservatoribus Urbis, & tribus ex Capitibus regionum per alios Capita regionum communiter eligendis similiter pro tempore existentibus, ac uno alio probo viro ad hoc per prædictum Camerarium vel ejus Locumtenentem deputando, legalem rationem & calculum, reddere sint astricti: & ad id, quodque omnia & singula de rebus, emolumentis, & bonis, quæ ad eos ipsius officii ratione pervenerint, extantia consignent, & quæ negligenter, vel fraudulenter interim administraverint, omnino resarciant illis qui tunc de novo dicti studii Reformatores extiterint, per ipsos Conservatores, qua convenit districtione coactentur. Conservatores quoque ac tres ex Capitibus regionum, per ipsos Capita regionum, ut prædicti eligendi, & Reformatores prædicti simul cum dicto alio, per Camerarium, vel ejus Locumtenentem, ut prædicti deputando servatis debitis, & quæ in talibus in dicta Urbe fieri confueverunt subhastationibus & modis, Gabellam hujusmodi vendant, & quæ provenerint inde pecunias apud aliquem, vel aliquos fidos, ac famosos Mercatores, in dicta Urbe pro tempore existentes deponant: & quoties expedierit, ipsi Reformatores, per seipso pecunias hujusmodi, salariandis inibi Legentibus Doctoribus, aut aliis ipsius studii supportandis oneribus expondere: residuum quoque pecuniarum hujusmodi in alios dicti studii usus, & utilitatem convertere, necnon de præfotorum Conservatorum, & trium, ut præfertur, Capita regionum, & deputandi hujusmodi consensu, pro dicto residuo domum, seu ha-

habitationem , aut Collegium pro pauperibus inibi colloquandis , Scholaribus , & studentibus , conftrui , edificari , possessioneque , & domos , vel alia immobilia bona , ad ipsius Domus seu collegii opus emere , necnon omnia alia , & singula quæ in præmissis , & circa ea quomodolibet necessaria , vel opportuna fuerint , facere , gerere , exercere valcent : super quibus omnibus plenam liberamque concedimus eis tenore præsentium potestatem . Non obstantibus omnibus quæ in dictis literis non obstatre voluimus , cæterisque contrariis quibuscumque . Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere , vel ei ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsumperit , indignationem omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri , & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum . Dat . Romæ apud Sanctum Petrum , Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadragesimo secundo . Septimo Idus Feb . Pontificatus Nostri Anno Secundo .

## S I X T V S P A P A I V.

## SERVUS SERVORUM DEI.

*Ad perpetuam rei memoria .*

**S**olicitude Pastoralis officii Nobis licet immeritis **suprema** dispositione commissa studium Nostræ mentis solicitare non definit , sic rebus singulis providere , quod ea , quæ , minus rite & in aliorum præjudicium procedere dignoscuntur , ad statum debitum reducantur , quævis Romanæ Curia officia in suis Juribus & auctoritatibus conserventur . Sane , sicut accepimus , non nulli Apostolica , & Imperiali simul , seu altera earum auctoritate , facultatem promovendi ad Doctoratus , & Licentiae gradum in utroque , vel altero Jurium habentes , in Urbe , in qua cum Romana Curia residemus , & extra , ac prope eam hujusmodi facultate eis concessa uti , & ad hujusmodi gradus minus idoneos promovere non verentur , in Apostolica sedis , & dilecti filii Raphaelis S. Georgi ad Vulum avreum Diaconi Cardinalis Nostri , & pro tempore existentis Romani Pontificis Camerarij

D d d 2

qui

qui Vniversitatis Studii Curiæ , & Urbis earumdem Cancellarius Generalis existit , & in hoc Apostolica , & Imperiaii fungitur potestate , auctoritatatis , ac Collegii Advocatorum prædictorum , sub quorum promotione , examine , approbatione in Vniversitate prædicta promovendi ad gradus prædictos hacenns promoveri consueverunt , præjudicium , & gravamen . Nos igitur abusioni hujusmodi obviare volentes , ut debemus , Motu proprio , non autem ad eorumdem Cancellarii , & Advocatorum , aut alterius super hoc oblatæ petitionis instantiam , sed de Nostra mera deliberatione , & ex certa Nostra scientia , omnibus , & singulis , qui hujusmodi facultatem in presentiarum habent , & pro tempore habebunt , Auctoritate Apostolica præsentium tenore districtius inhibemus , ne facultate prædicta in prefata Urbe , & quovis alio loco , in quo Romanam Curiam pro tempore residentiam facere , aut ex quavis causa esse contigerit , aut extra Urbem , & locum hujusmodi in locis illis vicinis infra duas dietas , uti præsumant ; itaut si secus fecerint , tam ipsi , quam illi , qui ab eis promoti fuerint , & illorum examini , & promotioni hujusmodi interessè presumpserint , excommunicationis sententiam incurvant ; & promovendi facultate hujusmodi sine spe restitutionis sint privati eo ipso ; Et tales sic promoti , & graduati pro non promotis , & graduatis habeantur , & reputentur . Et si hujusmodi facultate sic abutentes de numero eorumdem Advocatorum fuerint præter hujusmodi pro prima vice suspensionis ab officio Aduocationis pœnam ad annum ex tunc proxime sequentem eo ipso incurvant ; & si , suspensione durante , se in Advocatorum officiis quomodolibet ingerentur , & similiter , si ultra , quam semel , contravenire præsumperint , officiis aduocationis eo ipso privati existant , eorum nomina de Advocatorum Matricula deleantur . Statuimus insuper , & ordinamus , quod si aliquando contingat per Sedem Apostolicam aliqui committi , ut a lumpis secum aliquibus in Jure Doctoribus aliquem examinet , & si idoneum reperierit , illum promoveat ad Licentiae , & Doctoratus gradus hujusmodi , vel alterum eorum , talis , cui hujusmodi commissio fiat in eadem Curia , seu extra , & prope locum ejus , in hujusmodi examine alios , quam dicti Collegii Advocatos secum habere non possit , etiamsi in commissione sibi facta huic statuto derogaretur expresse : Et si sub aliorum Doctorum examine illum promovere præsumperit , talis

talis sic promotus , pro promoto nullatenus habeatur , si non  
 doceat se sub examine , & approbatione , tot ex dictis Advocatis  
 promotione hujusmodi intervenisse , quot Doctores cum promo-  
 vente in ejus examinatione assumi mundabuntur : Nec liceat eidem  
 promoventi pro promotione ipsa majora , quam Loquumtenens dicti  
 Cancellarii percipere solitus est , directe , vel indirecte emolu-  
 menta percipere sub pena interdicti ingressus Ecclesiae , si Epi-  
 scopus , vel superior , & excommunicationis , si inferior Episco-  
 po fuerit , eo ipso incurenda . Decernentes , per quasunque  
 etiam derogatorias clausulas nnnquam præsentibus Litteris cen-  
 seri derogatum , nisi illis , earum inserto tenore de verbo ad  
 verbum contigerit derogari , vel quoties præfatum Collegium  
 eorumdem Advocatorum a Nobis , & pro tempore existente  
 Romano Pontifice , nostro , & illius vivæ vocis Oraculo , aut  
 alias certificati fuerint , nostræ , & ejusdem Pontificis intentionis  
 esse ea vice præsentibus literis derogare , ac irritum , & inane  
 quicquid fecus super his a quoquam quavis auctoritate scienter ,  
 vel ignoranter contigerit attentari . Non obstantibus constitu-  
 tionibus , & Ordinationibus Apostolicis , ceterisque contrariis  
 quibuscumque . Et ne de præmissis quispiam valeat ignorantiam  
 allegare , volumus quod præsentes litteræ in Cancellaria Apostoli-  
 ca publicentur , & in quinterno ejusdem Cancellaria describan-  
 tur , & cuicunque petenti earum tenor , sicut & aliarum inibi  
 descriptarum Apostolicarum Constitutionum , detur , eique sic  
 dato stetur ad plenam probationem , sicut originalibus litteris  
 staretur , si essent exhibitæ , vel ostenditæ . Nulli ergo omnino homi-  
 num liceat hanc paginam nostræ inhibitionis , statuti , ordina-  
 tionis , & voluntatis infringere , vel ei ausu temerario contraire  
 si quis autem &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarna-  
 tionis Dominicæ MCDLXXXIII. XIV. Kalen. Octobris . Pontifica-  
 tus Nostri anno XIII.

## LEOPAPA X.

## SERVUS SERVORUM DEI.

*Ad perpetuam rei memoriam.*

**D**um suavissimos atque uberes fructus, quos viri litterarum scientia prediti in agro Domini in dies producent, animo contemplamur, dumque, quam utilis & necesariorum pro spiritualium temporaliumque rerum in hac plena tenebris & caligine vita regimine & directione salubribus, sit ipsarum litterarum usus, sedula meditatione perpendimus, inter sollicitudines varias, quibus pro injunctæ nobis desuper Apostolicæ servitutis officio prospere & feliciter exequendo, undique angimur, illam libenter amplectimur, per quam in singulis orbis partibus litterarum Studio vacare cupientibus illarum capessendarum occasio & commoditas ministretur: sed ut hoc in Urbe nostra votivos fortiorum effectus, eo propensior curas urget, quo Urbs ipsa Vicarii Christi in terris Regia antequæ ejus oculos semper posita, tanquam Apostolicæ Sedis validissimum firmamentum supra cæteras orbis Urbes principatum obtinere dignoscitur: dignumque est, sicuti ejus excellentissima est conditio, sic etiam ipsius incolæ & habitatores in omni virtutum genere, & præcipue Liberalium Artium disciplina, quæ ipsarum est nutrix & alumna virtutum, alias antecellat. Dendum siquidem fel. rec. Eugenius Papa IIII. Prædecessor noster, tunc Conservatorum, & Capitum Regionum dictæ Urbis supplicationibus inclinatus, de fratrum suorum consilio Apostolica auctoritate, statuit, decrevit, & ordinavit, quod in Urbe prædicta perpetuis futuris temporibus Generale Studium vigeret in qualibet facultate, ac Docentes & Studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis Doctoribus, & Scholaribus in Studiis generalibus commorantibus, gauderent, & uterentur, ac Doctores & Scholares in ipso Romano studio commorantes non possent inviti in Curia Capitolii occasione qualibet civiliter vel criminaliter conveniri, nisi forsitan pro

pro homicidio per eorum aliquem vel aliquos perpetrato , in quo casu Vicarius Romani Pontificis in spiritualibns contra Clericos , & Senator seu Senatores , qui pro tempore forent in eadem Urbe , contra laicos procederent , & facerent quod Justitia suaderet : nec idem Doctores & Scholares Urbis ad antiquas contributiones in Taliis aut collectis , quæ imponerentur pro tempore habitatoribus dictæ Urbis , seu aliqua obsequia Communi Urbis ipsius præstanda , prætextu moræ , quam in eadem Urbe traherent : vel aliqua pedagia ratione rerum suarum , quas ad dictum Romanum studium deferri , vel exinde reportari ficerent , teneantur . Quodque pensiones Domorum , quas in eadem Urbe , Studij cauila commorando , inhabitarent , taxari deberent per duos Taxatores , quorum unum ipsi Doctores , & Scholares , alterum Commune Urbis eligerent : & si duo concordare nequirent , staretur taxationi tertii taxatoris , ab eisdem Doctoribus & Scholaribus eligendi , ac ultra taxationem hujusmodi , nihil ab eis posset exigi nomine pensionis pro Domibns antedictis . Et licet Roma communis omnium esset patria , si tamen quispiam litem contra Scholares in illa causa Studii hujusmodi peregrinos super aliquo negotio movere veller , hujusmodi rei optione data Scholaribus ipsis , eos coram Domino aut Magistro suo , vel Vicario prædicto convenire t , juxta legitimam super hoc editam Sanctionem , & qui contrafacerent , poenam dictæ Sanctionis incurrent : Rectores quoque studii Urbis hujusmodi pro tempore existentes , in ipsos Doctores & Scholares , ac Familiares ipsis , tam circa cognitionem & decisionem causarum civilium & criminalium , civiliter & criminaliter in criminibus levioribus motarum , quam ipsorum corrigitos excessus leves , ordinariam potestatem obtinerent , eisdem Doctoribus & scholaribus , quo litterarum Studio commodius possent incumbere . Quodque quandiu in præfato Urbis studio docendo vel audiendo versarentur , fructus , redditus , & proventus omnium beneficiorum suorum cum cura vel sine , etiam si eorum aliqua dignitates vel personatus existerent , quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis , cum ea integritate percipere valerent , cum qua illos perciperent , si in Ecclesiis in quibus illa consisterent , personaliter residerent , & ad residendum interim in ejsdem minime tenerentur , nec ad id a quoquam possent compelli . Et ut pro dicti studii manutentione facultates

necessariæ non deessent , & de simili consilio , & dilectorum filiorum Populi Romani , qui pluries super iis in eorum publicis congregationibus tractatum habuerant , & sic fieri desiderabant , expreſſo consensu , etiam statuit & ordinavit , quod ex tunc de cætero in perpetuum Gabella vini fororis in Tabernis pro tempore vendendi , pro qua venditores hujusmodi vini sex denarios pro qualibet libra augeretur & pecunia inde provenientes , juxta ordinationem , tunc & pro tempore existentium Rectoris & Reformatorum dicti studii in salario Doctorum , per eos ad legendum in eodem studio pro tempore conductorum , et alias expensas in dicto studio occurrentes , & non in alios usus exponetur , nec Gabellæ hujusmodi augmentum duraret , nisi ipso Urbi Studio durante , decernens ex tunc irritum & inane si fecus super permisſis , a quoquam quavis auctoritate , scienter vel ignoranter contigerit attentari , prout in ipsius Prædecessoris desuper confectis literis plenius continentur . Cum autem ( sicut exhibita nobis nuper pro parte venerabilis fratris Dominici Jacobatii de Faceschi Episcopi Lucerini Referendarii , & in eadem Urbe , ejusque districtu in spiritualibus Vicarii nostri , qui etiam dicti studii Romani Rector exiſtit , & dilectorum filiorum Petri de Merilis , & Joannis de Arcionibus , & Joannis Baptiste de Ecclesia , ac Jacobi de Palenis Civium Romanorum , ejusdem Studii Reformatorum petitio continebat ) licet Gabella prædicta pro ipsius studii in florida & fruclifera manutentione , & communione Civium & aliorum undecunqne ad Urbem studii hujusmodi causa pro tempore venientium , utilitate , & commodo aucta fuerit , & ob auctam quoque benedicente Domino , ejusdem populi multitudinem , augmentum ipsum adeo creverit , ut ex illo viris in qualibet litterarum disciplina quantumuis egregiis honesta salario constitui possint , ipsiusque Studii Romani universitas Doctoribus & Scholaribus inter cæteras studiorum generalium in Italia universitates , frequens & celebris esse deberet , tam a pluribus citra annis adeo in illo scholarium copia defecit ut quandoque plures sint qui legant , quam qui audiant : quod ex eo potissimum creditur provenire , quod præmissa per Eugenium Prædecessorem præfatum Scholaribus immunitas , & alia privilegia prædicta minime observantur , & Lectores ipsi Romanæ Curiae negotiis se involventes , legendi munus , ad quod sunt justa mercede conducti , passim omittunt . Pro parte eorundem Domi-

Dominici Episcopi Rectoris , & Reformatorum nobis fuit humi-  
 liter supplicatum inclinati , & ex certa nostra scientia , au-  
 toritate Apostolica , tenore præsentium , dictas Eugenii Prede-  
 cessoris litteras approbamus & innovamus , ac præsenti scripti  
 patrocinio communimus : Decernentes omnia & singula in eisdem  
 litteris contenta , præsertim quod de scholarium exemptione ,  
 immunitate , & aliis illis concessis prærogativis , & gratiis in eis  
 traditur , debere inviolabiliter observari . Et nihilominus hac irre-  
 fragabili , & perpetuis futuris temporibus valitura constitutione ,  
 statuimus , decernimus , & ordinamus , ut ex nunc de cætero ,  
 præter alios , qui necessarii fuerint in qualibet facultate Lectores ,  
 unus saltem in Jure Canonico , & unus in Jure Civili Doctores ,  
 & unus in Pilosophia seu Medicina magistri , eminentis littera-  
 turæ viri undevicunque ad legendum in scholis publicis dictæ Ur-  
 bis solitis temporibus & diebus , justis & honestis salariis , arbitrio  
 pro tempore existentium Rectoris & Reformatorum dicti  
 Studii , juxta ipsorum Doctorum , & Magistrorum qualitates ,  
 de Romani Pontificis licentia , moderandis , & assignandis , per  
 eosdem Rectorem & Reformatores , communi opportuna in hoc  
 per eos adhibenda diligentia , annuatim conducantur : & nullus  
 dictorum duorum Doctorum sic conducendorum , interim advo-  
 cationis , aut præterquam Domi , si voluerit , consilendo , quod-  
 vis aliud Curiæ , vel Urbis prædictarum officium valeat exerce-  
 re , sed tam ipsi , quam cæteri omnes ad legendum in hujusmo-  
 di Scholis , pro tempore conducti , solitis temporibus , & die-  
 bus , horisque ad id eis per Rectorem & Reformatores præstos  
 statutis , legitimo impedimento cessante , commissum sibi legen-  
 di munus obire , & post finitas lectiones per aliquod conveniens  
 spatium , circulos in eisdem Scholis tenere debeant . Et si quis  
 ex eis non legitime impeditus a legendō cessaverit , quoties id  
 fecerit , toties dupli ejus quod pro qualibet lectione constituto  
 ei salario , ipsum attingere discernetur , quod pro una , Bidel-  
 lis sive Nuntiis dicti studii id legitime denuntiantibus , tribus  
 reliquis quartis partibus fabricæ scholarum earundem ex nunc  
 applicamus , poena mulctetur , & ei tradenda Bulletta , seu  
 mandato defalcandi , & denunciandi , ac curam dictæ Fabricæ  
 habenti , juxta applicationem prædictam persolvendi . Et quo-  
 niam inutilis haec provisio de facili reddi posset , nisi sint qui ejus  
 transgrediores annotent , & Scholas ipsas sollicite visitent , &

E e e

fre-

frequentent, quod Rector cum duobus saltem dictorum Reformatorum, semel in mense, & pluries ubi cognoverint expedire, diebus, atque horis variis & incertis, ad ipsas Scholas, se personaliter conferant, & eas earumque Lectores dum legunt, dum tenent circulos, visitent; & si qua correctione aut reformatione digna viderint, illa corrigan & reformat; & unus ex eisdem Reformatoribus seorsum, bis saltem in hebdomada, visitationis hujusmodi officium subeat per se ipsum; transgressiones, aut alia corrigenda, vel reformanda, cum Rectore conferat & Collegis, ut eorum opera sic adhibita (super quo eorum & ipsorum cujuslibet conscientias oneramus) studium praedictum votivis proficiat incrementis. Bidelli vero seu Nuntii praefati, aut eorum alter rotuli collationatam copiam habeant penes se, in quo scripta sint nomina omnium Lectorum, & qua quisque hora sit lecturus, & juxta illius ordinem & tenorem Scholas circumneant: Festa Palatii consueta in Scholis ante Cathedram, Doctoribus & Scholaribus nuntient, & si quem ex dictis Lectoribus, suo loco abesse repererint, adhibito teste, illum annotent, & in fine cujusque hebdomadae, Notario dicti Rectoris, & Reformatorum notitiam fideliter deducant, & in scriptis tradant. Et si dicti Bidelli in premissis negligentes fuerint, pro tempore existentem ipsius Studii Rectorem pro prima ejusdem Rectoris arbitrio, pro secunda vero vicibus salarii & emolumenterum omnium unius semestris in dictam Fabricam convertendorum amissionis poena mulctentur. Quod si tertio in similem inciderint negligentiam, officio Bidellatus hujusmodi perpetuo privati, & ad illud ulterius obtainendum inhabiles sint, illudque vacare censeatur eo ipso, & ne (quod passim evenit) Lectores praefatos, & legendi, & salario non sine tedium percipiendi, duplex cura fatiget, quod dilectus filius modernus depositarius pecuniarum dictæ Gabellæ, antequam de officio depositariatus hujusmodi se ulterius intromittat, & sui in dicto officio successores, antequam ad illud quomodolibet admittantur, cautionem, prestent, de salariis dictis Lectoribus, pro tempore constitutis, juxta mandata desuper confici solita, & eis exhibita, absque moræ dispendio integre persolvendis: Quod si depositarius ipse solutionem hujusmodi per tres dies post presentationem mandati sibi factam, distulerit, licet dictæ Gabellæ conductoribus, salario ipsa iuxta dicta mandata, quamvis illa

illa ad depositarium sint directa , cum retentione pro se emolumen torum inde provenientium , quæ capita solidorum vocantur , auctoritate præsentium libere persolvere ex pecuniis ejusdem Gabellæ : ad quod faciendum , & singulas tertias partes salariorum hujusmodi per decennium antequam ipsius solutionis dictis Lectoribus pro tempore facienda terminus advenerit , pro tempore existenti depositario præfato cum effectu assignandas , conductores ipsi in contractu condictionis dictæ Gabellæ specialiter , etiam sub aliqua pecuniaria poena , debeant obligare . Insuper inhibemus sub excommunicationis latæ sententiae , & dupli ejus in quo læsio committetur , si exstimationem recipiat , parti damnum vel injuriam patienti , ex nunc applicati , poena , quoties contraventum fuerit , ipso facto incurrenda , Dilectis filiis modernis , & qui pro tempore fuerint , dictæ Urbis Gubertori , Senatori , Curiæ caifarum Cameræ Apostolice Auditori , cæterisque Curia & Urbis prædictarum ordinariis & extraordi nariis Judicibus , ne super causis contra dictos Scholares seu eorum aliquem pro tempore motis , & dohanarum ac aliarum gabellarum quarumcunque etiam ratione portarum , & pontium dictæ Urbis exactoribus , ne in rebus & bonis ad dictos Scholares , pro eorum studio hujusmodi inservientium usu pertinentibus , contra exemptionem , & immunitatem prædictas , in ipsorum Scholarium , seu alicujus eorum præjudicium , direcete vel indirec te , quovis quæsto colore , quicquam facete , vel attentare præsumant . Quocirca per Apołolica scripta mandamus præfato Dominico Episcopo moderno , & qui pro tempore fuerit dicti Studii Urbis Rectori , prædictis modernis , ac pro tempore existentibus Reformatoribus , ut præmissa omnia & singula quantum ad eos attinet observent , & quoad alios cujuscunque status , gradus , & conditionis fuerint , faciat ipse Rector de dictorum Reformatorum consilio auctoritate nostra firmiter obser vari : transgresiores , contumaces , & inobedientes quoescunque per censuram Ecclesiasticam , & alia juris de quaib[us] sibi videbitur , opportuna remedia , appellatione quavis omnino remota , compescendo . Venerabili vero Fratri nostro , Raphaeli Episcopi Ostiensis moderno & qui pro tempore fuerit Collegii Venerabilium fratrum nostrorum dictæ Romanæ Ecclesie Cardinalium Decano , ac pro tempore existentibus , primo ex Presbyterorum , ac primo ex Diaconorum Cardinalium hujusmodi ordinibus qua-

tenus Rectori & Reformatoribus, Doctoribus, & Scholaribus præfatis, quando & quoties pro parte ipsorum, vel alicujus eorum fuerint requisiti, in præmissis efficacis assistant præsidio defensionis, faciantque eos, & eorum quemquam respective, auctoritate, facultate, exemptione, immunitate, & cæteris supradictis pacifice uti, frui, & gaudere, non permittentes ipsos per quoscunque desuper indebito molestari, perturbari, aut inquietari. Barricello quoque Connestabilibus, Mariscallis, & cæteris Curia & Urbis prædictarum executoribus quibuscunque præsentibus & futuris, ut præfati Rectoris mandata contra quoscunque tam personaliter quam realiter exequenda, præmissorum occasione, & auctoritate præsentium, de dictorum Reformatorum vel saltem duorum ex eis consilio pro tempore decreta, sollicitate, & fideliter exequantur. Non obstantibus constitutonibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus dictæ Urbis juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, necnon omnibus illis quæ dictus Eugenius Prædecessor in suis literis prædictis voluit non obstatre contrariis quibuscunque: aut si aliquibus communiter vel divisa dicta sit sede indulatum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possunt per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de induito hujusmodi mentionem. Cæterum quia ob Curia nostra in Urbe continuam residentiam frequens in eadem Urbe est Ecclesiasticarum personarum concursus, & modernis temporibus, pro clariori Canonum intelligentia, legum cognitione non ab re esse dignoscitur: quibusuis Archidiaconis, Decanis, Plebanis, Præpositis, Cantoribus, & aliis Clericis sæcularibus etiam personatus habentibus, ac Presbyteris, quibus leges audiire sub excommunicationis sententia, & aliis poenis, est a jure prohibitum, in studio Urbis hujusmodi dumtaxat, pro clariori dictorum Canonum intellectu, Leges, sine alicujus censuræ sive penæ incurso audiendi (sanctæ commemorationis Honori Papæ III. similiter Prædecessoris nostri, & aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis nequaquam obstantibus) auctoritate & tenore præmissis, plenam & liberam licentiam elargimur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innovationis, decretū, statuti, ordinationis, inhibitionis, & elargitionis infringere, vel ei

ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum . Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Millefimo quingentesimo tertio decimo, Nonis Novembris . Pontificatus Nostræ Anno Primo .

## L E O P A P A X.

S E R V U S S E R V O R U M D E I

*Ad perpetuam rei memoriam.*

**Q**UAM omnibus fere Nationibus religioni res litteraria associata commodi semper attulerit, & Una Virtutum parens, officiorumque Magistra Christiana Fides maximo cunctis potest esse argumento . Ea siquidem a Viris sanctimonia, litteraturaque conspicuis, quorum saluberrima disciplina Dei lætitiat Civitatem, ab ipsius primi incunabulis olim educta, crescentibus mox annis acerrime semper defensa, & in hoc demum, quo nunc est, Majestatis fastigio erecta, & collocata fuit . Etenim Urbs Roma Terrarum Domina, Gentiumque triumphatrix, & si virtute, ac armis Orbis imperium adepta antea fuit, litteris tamen, ac vera Christi Religione, quod nulli unquam hucusque contigit, nec imposturum continget, Cœli quodammodo Regina est effecta . Nobis igitur, qui disponente rerum omnium Opifice, ejusdem Urbis Nostræ, & communis omnium Patriæ saluti præsidemus, non alienum merito visum fuerit, & omni cum diligentia curare, ut & in illa, Romanoque præsertim Gymnasio res litteraria continuo propagetur, religio, & Divinus cultus semper adaugetur, Sane nuper ad summum Pontificatum Divina providentia cum assumpti fuissimus, & restituto in pristinis Juribus dilectis Filii Populo Romano inter alia Vectigal Gymnasi Romani multis antea annis ad alios usus distractum eisdem restituissimus, ut Urbs

Urbs Roma ita in re litteraria , sicuti in cæteris rebus totius Orbis caput esset , procuravimus , accersitis ex diversis Locis ad profitendum in Gymnasio prædicto Viris in omni doctrinarum genere præclarissimis , quo factum est , ut præcedenti anno Pontificatus Nostri primo talis studentium numerus ad Urbem eamdem confluxerit , ut jam Gymnasium Romanum inter omnia alia totius Italæ principatum facile obtentur videatur . Quia vero postmodum diligenter consideravimus , quod si intra dictum Gymnasium , quo usque nos in illo aptiorem amplioremque & ut animo proposuimus , magnâ impensa per nos ædificandum , & ornandum locum ad infra scripta elegerimus pro nunc in schola antiqua , quæ est ad sinistram principalis Oltii dicti Gymnasi , Sacellum , seu Capellam construi , seu ordinari mandaretur , & in ea Una Præpositura , quæ in Clero Romano dignitas esset , pro uno Præposito , Accademiæ Romanæ nuncupando , & duas perpetuæ Capellaniæ ; pro duabus perpetuis Capellanis ejusdem Accademiæ Romanæ nuncupandis , qui Capellani , quatenus sacerdotes essent , ad id vacare possent per se ipsos , alias per Sacerdotes idoneos qualibet die , qua in dicto Gymnasio ordinarie , vel extraordinarie legitur , Missam in primo crepusculo alternatim celebrare tenerentur , per nos erigentur : Et insuper in eadem Capella Creationes Doctorum in quovis disciplinarum genere , nec non disputationes publicæ , etiam admittendorum inter Aduocatos Consistoriales , & Capellanos Nostros , Causarumque Palatii Apostolici Auditores , Lectio Rotuli dicti Gymnasi una cum solita oratione in die Festivitatis S. Luce , & alii actus publici , seu privati per quasvis personas litteratas in Ecclesia S. Eustachii de Urbe hucusque fieri soliti , & consuetudinceps fierent ; id profecto in prædicti Gymnasi decorum , cultus divini augmentum , Professorumque , & Auditorum dicti Gymnasi , animarum salutem , commoditatemque , & utilitatem tenderent . Ad Omnipotentis igitur Dei Laudem , motu proprio , & ex nostra certa scientia , non ad alicujus super hoc nobis porrectæ supplicationis instantiam , sed de nostra mera deliberatione Capellam in honorem S.S. Leonis Papæ , & Fortunati Martyris convenienti ædificio construi , & edificari mandamus , in easque ex nunc prout ex nunc Præpositoram , quæ in clero Romano dignitas sit pro uno Præposito Accademiæ nuncupando , & duas perpetuas Capellanias pro duabus perpetuis Capellanis ejusdem Accademiae

miæ Romanæ nuncupandis , qui Capellani , quatemus Sacerdotes sint , & ad id commode vacare possint per se ipsos , alias per Sacerdotes idoneos qualibet die in dicto Gymnasio ordinarie , vel extraordinarie legitur , in Capella predicta Missam in primo crepusculo alternatim celebrare , & observato die , quo Altissimo , quandocunque placuerit nos a terrenis ad celestia transferre , solemne anniversarium tam pro nostra , quam aliorum ex Familia nostra de Medicis , qui Romæ objerint , Animarum salute dicta die annuatim facere teneantur , Auctoritate Apostolica tenore præsentium erigimus , & instituimus , ac pro dote centum , pro cuiuslibet vero ex Capellanis quinquaginta ducatos auti de Camera ex pecuniis vestigalis Gymnasi prædicti , eidem Præposito , & Capellanis eodem tempore , & modo , quibus Rectori , & Reformatoribus dicti Gymnasi eorum Salaria solui censuerit , soluendos perpetuo applicamus , & assignamus , donec de alia convenientiori dote providerimus , nec non Jus patronatus dicti Capellæ , ut sine , qui Præpositum , & Capellanos pro tempore auxilio , ope , & favoribus quandocunque opus fuerit , prosequantur , dilectis Filiis hominibus ex eadem Familia Noitra de Medicis , qui Romæ fuerint pro tempore ; Jus præsentandi personas idoneas ad Præposituram , & Capellenias prædictas , dum illas pro tempore vacare contigerit , dilectis filiis Reformatoribus Gymnasi prædicti pro tempore , qui tamen Reformatores , adveniente imposterum casu vacationis Præposituræ , aut alicujus ex Capellanis prædictis , ad dictam Præposituram , non nisi aliquem e Professoribus Litterarum in dicto Gymnasio Romano , vel si forte inter eos Romanus aliquis non fuerit , Foresem , idoneum tamen , & sufficientem , ad Capellanias numero prædictas , si non ex dictis Professoribus , & Romanis , saltem non nisi veros cives Romanos litterarum studiosos , & doctos moderno , & pro tempore dicti Gymnasi Rectori per eum ad deputationem hujusmodi instituendos præstare possint , & valeant . Quæ Rectoris pro tempore institutio , seu confirmatio , etiamsi in futurum contingat , dictum Rectorem Prælatum non esse ( ut nunc est ) sed simplicem Clericum , aut merum Laicum esse , easdem vires , & eundem effectum habeat , proinde ac si esset institutio per nos , seu per alios Pontifices successores nostros Romanos pro tempore in dictis Præpositis , & Capellanis respective facta , perpetuo reservamus , concedimus ;

mus ; statuimus insuper , & ordinamus , quod de cætero in dicta Capella creationes Doctorum in quovis Disciplinarum genere , necnon disputationes publicæ admittendorum in Advocatos Concistoriales , & Capellanos Nostros Causarum Palatii Apostolicis Auditores , Lectio Rotuli dicti Gymnasi una cum solita Oratione in die Festivitatis S. Lucæ , ac aliis actus publici , & privati per quasvis personas Litteratas in Ecclesia S. Eustachi de Urbe haec tenus fieri soliti , & consueti , deinceps fiant ; Quodque dicta Præpositura sit in Clero Romano , & Præpositi Accademie Romane nuncupentur , & pro talibus habeantur , & reputentur , & reputentur , ac quibuscumque honoribus , præminentia , gratis , & prærogativis , quibus alia Personæ in Ecclesiastica dignitate constituta utuntur potiuntur , & gaudent , seu uti , potiri , & gaudere poterunt quomodolibet in futurum , ipsi etiam uti , potiri , & gaudere libere , & licite possint , & valeant , & quod in quibuscumque Processionibus , & aliis actibus publicis una cum Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Princeps Apostolorum de Urbe , perinde ac si dictus Præpositus una ex Personis constitutis in dignitate ex quovis ex Capitulis esset habita , etiam ratione dignitatis dictæ Præposituræ , & cum Pluviali , Almudinæ , & Lineo in signum dignitatis ire , & incedere omnino possint , & debeant : Et nihilominus dilectis Philippo Berualdo Clerico Bononiensi Notario , & secretario nostro antiquo , & Camillo Portio Canonicæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe in dicto Gymnasio literarum humanarum Professoribus , & Joanni Gasoldo Presbytero Brixiensis Diocesis Cubiculariis Familiaribus , & continuis comensalibus nostris ob grata devotionis , & familiaritatis obsequia , quæ nobis , & Apostolicæ Sedi haec tenus impenderunt , necnon Vitæ , ac morum honestatem , aliaque laudabilia probitatis , & virtutum merita , quibus Personas suas tam familiari experientia , quam etiam fide dignorum testimoniis juvari percipimus , horum intuitu specialem gratim facere volentes , ipsosque , & eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis , suspensionis , & interdicti , aliiisque Ecclesiasticis sententiis , censuris , & pænis a Jure , vel ab Homine quavis occasione , vel causa latis , si quibus quomodolibet innodati existunt , & quilibet ipsorum innodatus existit , ad effectum præsentium dumtaxat consequendum , harum serie absolventes , & absolutos fore censentes , videlicet , Philippo

Præposituram , Camillo vero unam , Joanni vero prædictis alteram Capellanias prædictas ab eorum primæva erectione hujusmodi sic vacantes cum omnibus juribus , & pertinentiis suis eadem auctoritate conferimus , & de illis providemus . Quocirca Venerabili Fratri Nostro Episcopo Comensi , & dilectis Filiis Mario Maffeo Volaterano Basilicæ Principis Apołtolorum de Urbe , ac etiam Baptista de Cafalio Ecclesiæ Lateranensis Canonici per Apołtola scripta mandamus , quatenus ipsi , vel duo , vel unus eorum , vel alium , vel alios Philippum , Camillum , & Joannem prædictos , vel eorum Procuratorès eorum nominibus in corporalem possessionem Præposituræ , & Capellaniarum , juriumque , & pertinentiarum prædictarum inducent auctoritate nostra , & defendant inductos , amotis quibuslibet detentoribus ab eisdem , facientes Philippum ad Præposituram , Camillum , & Joannem ad Capellanias hujusmodi , ut est moris , ammitti , eisque de illarum fructibus , redditibus , & proventibus , Juribus & obventionibus universis integre responderi , ac eisdem Pilippo , & Camillo , & Joanni in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes non permittant illos , aut eorum aliquem contra præsentium tenorem quomodolibet molestari , ac præsentes Litteras , quoties opus fuerit , publicari , illasque , ac omnia , & singula in eis contenta inviolabiliiter observari faciant . Contradictores per censuram Ecclesiasticam , appellatione postposita , compescendo , invocato etiam ad hoc , si opus fuerit , brachii secularis auxilio , non obstantibus constitutionibus , & ordinationibus Apostolicis , ac Capitulorum Ecclesiæ , & Basilicæ prædictarum Juramento , confirmacione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis , statutis , & consuetudinibus , privilegiis quoque , & indulctis , ac Litteris Apostolicis dilectis filiis Populo Romano Romano per quosvis Romanos Pontifices Prædecessores nostros , & motu , & scientia similibus , etiam cum quibusvis Claufulis etiam derogatoriарum derogatoriis , fortioribus , efficacioribus , & insolitis , ac magis urgentissimis concessis , & per nos eisdem motu , & scientia consimilibus etiam claufulis confirmatis , & innovatis , quibus inter alia caveri dicitur , ne quis , nisi civis Romanus natus de vero Cive Romano Urbis beneficia obtinere possit , quibus omnibus , etiam si in eis caveretur , quod illis nonnisi sub certis inibi expressis modis , & formis nullatenus derogari possit ,

F f f

illis

illis alias in suo robore permansuris, quoad Philippum, & Joannem prædictos pro hac vice dumtaxat, attenta erectione, & primeva collatione hujusmodi, motu, & scientia similibus, communiter, vel divisim ab eadem sit sede indulatum quoad receptionem, vel provissionem alicujus minime teneantur & ad id compelli, aut quod interdici, suspendi, excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulso hujusmodi mentionem, qualibet alia dicti Sedis Indulgentia generali, nel speciali, cujusque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus hujusmodi gratiae impediti valeant quomodolibet, vel differri, & de qua, cujusque toto tenore habenda sit in nostris Litteris mentio specialis, Nos ex nunc irritum decernimus, & inane, si secus super his a quo quam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, applicationis, assignationis, reservationis, concessionis, statuti, ordinationis, voluntatis, absolutionis, collationis, provissionis, mandati, derogationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus sequoverit incursum. Datum Romæ &c. Anno MDXIV.

## S I X T U S P A P A V.

S E R V U S S E R V O R U M D E I .

*Ad perpetuam rei memoriam.*

**S**acti Apostolatus ministerio meritis, licet insufficientibus, superna dispositione præsidentes, inter cæteras curas, quæ animum nostrum delectant, illam libenter suscipimus, per quam nostræ provisionis auspiciis, officia singula, præsertim in hac Urbe nostra consilientia, illorumque regimina Viris committantur idoneis, quorum opere, & auxilio Adolescentes, studii bonarum artium causa, ex diversis Mundi partibus ad ipsam Urbem confluentes, eorum animos virtutibus, bonis moribus felicius excolare valeant, ac desuper officii nostri partes interponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Sanè licet alias Officium Rectoratus Gymnasi Almæ Urbis uni ex Prælatis Romanæ Curiæ ad ejus vitam concedis, & assignari solitum fuerint & felic. record. Gregorius Papa XIII, prædecessor noster dilectis filiis Annibali, & Cæsari de Grassis, aut nonnullis aliis, etiam per viam Coadjutoriæ cum futura successione, ac clausulis efficacissimis, nec non irritantibus & aliis decretis, aut alias sub certis modo, & forma tunc expressis illud concesserit, & assignaverit, Nosque dilecto filio Magistro Simoni Cecchino Audientiæ Literarum contradictarum Auditori, & in utraque Signatura nostra Referendario, familiari, & continuo commensali nostro idem officium cum similibus clausulis, etiam ad ejus viram auctoritate Apostolica concesserimus, prout in dicti Prædecessoris, ac nostris desuper consecutis litteris plenius continetur; Nihilominus attentes, quod si dictum Officium Collegio dilectorum filiorum Sacrae Aulæ Nostra Confistorialis Advocatorum perpetuo uniretur, annexeretur, & incorporaretur, idem Officium felicius gubernaretur, ac utilitatibus publicæ, & ipsius Gymnasi plenius consuleretur, cum in dicto Collegio semper adiut Viri Litteratum scientia, rerum experientia, ac usu, & prudentia præstantes. Idcirco qualibet concessiones, assignationes, ac alias dispositiones de dicto

eto officio per nos , ac prædictum , ac quosvis alios Præde-  
 ctores nostros dictis , & aliis quibusvis personis hactenus fa-  
 cetas præmissis , & aliis certis rationabilibus causis adducti , ha-  
 rum serie specialiter , & expresse revocantes , casantes , irri-  
 tantes , & annullantes , illasque prorsus , & omnino revocatas ,  
 cassas , irritas , & annullatas esse , & censeri debere decla-  
 rantes , easdemque Personas a predicto officio penitus amoventes ,  
 ac utilitati publicæ prospicere , & Collegii hujusmodi ,  
 quod pro sublevandis in aliqua parte nostris , & Sedi Apostoli-  
 cæ necessitatibus summam sex millium scutorum auri dilecto filio  
 Depositario Dataria nostraræ , & in ejus manibus solvere pro-  
 miserunt , promptam erga nos , & eamdem Sedem reveren-  
 tiam , ac obsequia ad sublevanda onera nostra hujusmodi plu-  
 rimum in Domino commendantes , ipsumque Collegium , ac  
 illius singulares Personas a quibusvis excommunicationis , suspen-  
 sionis , & interdicti , aliisque Ecclesiasticis sententiis , censuris ,  
 & pænis a Jure , vel ab homine quavis occasione , vel causa la-  
 tis , si quibus quomodolibet innodati existunt , ad effectum præ-  
 sentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes , &  
 absolutos fore censentes , ac dictarum Litterarum tenores præ-  
 sentibus pro sufficietes expressis habentes . Motu proprio ,  
 non ad Collegii prædictorum , vel aliorum pro ipsius nobis su-  
 per hoc oblata petitionis instantiam , sed de nostra mera libera-  
 litate , & ex certa scientia nostra , deque Apostolicæ Potestatis  
 plenitudine , officium Rectoratus Gymnasi Urbis hujusmodi ,  
 per ipsos Collegium regendum , gubernandum , juxta providam  
 dispositionem , & ordinationem , per eos , vel majorem eorum  
 partem faciendam , & toties quoties eis , vel eorum majori par-  
 ti expedire videbitur , mutandam cum omnibus , & singulis il-  
 lis fructibus , redditibus , proventibus , juribus , obventioni-  
 bus , & emolumentis universis , & quibusunque tam ordina-  
 riis quam extraordinariis , & quæ alii , qui pro tempore fuerunt  
 Rectores dicti Gymnasi quovis modo habuerunt , seu habere  
 potuerunt , ac quibusvis causis , & rationibus , nec non cum  
 quibusvis honoribus , oneribus , præminentiis , antelatio-  
 nibus , prærogativis , jurisdictionibus , auctoritatibus , facul-  
 titibus , libertatibus , immunitatibus , exemptionibus privile-  
 giis , & indulxit solitis , ac consuetis , & quibusvis aliis conce-  
 sionibus , & gratiis , quibus tam ultimus , quam aliis Rectores  
 dicti

dicti Gymnasi quavis ratione , vel causa usi , gavisi , & potiti fuerunt , ac uti , gaudere , & potiri potuerunt , Collegio Advocatorum hujusmodi , ita quod liceat ipsi Collegio per se , vel alium , seu alios eorum , & Collegii hujusmodi nominibus corporalem , realem , & actualem possessionem dicti Officii apprehendere , ac perpetuo retinere , illiusque fructus redditus , proventus , Jura , obventiones , & emolumenta percipere , exigere , & levare , & in suos , ac Collegii , & Officii hujusmodi usus , & utilitatem convertere . Ipsumque Officium per se , & quemlibet eorum exercere , regere , & gubernare , ac omnia , & singula , quæ ad hujusmodi officium , ejusque liberum exercitium spectant , & pertinent , gerere , & facere , cuiusvis licentia desuper minime requisita , auctoritate Apostolica tenore presentium perpetuo unicus , anneximus , incorporamus &c. Ac , ut Collegium , & Advocati hujusmodi , qui majoribus occupationibus detinentur , majoris etiam dignitatis titulo decorentur , omnibus , & singulis prædictæ Aula Consistorialis Aduocatis , ut ipsi universos , & quoscumque Advocatos , Procuratores , Doctores , etiam antiquiores , & quoscumque alios , tam in Romana Curia , quam extra eam præcedant . Omniaque , & quæcumquæ privilegia eisdem Collegio , & Advocatis per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros , & præcipue per Pia Memoriae Julium Papam III. etiam prædecessorem nostrum super facultate Doctores creandi , etiam privative quo ad alios , quæ Privilegia , & Litteras Apostolicas desuper confectas eorum tenores præsentibus etiam pro expressis habentes , auctoritate , & tenore prædictis confirmamus , & innovamus , & quatenus opus sit , de novo concedimus motu , scientia , ac potestatis plenitudine prædictis . Ac universis , & singulis cuiuscumque conditionis , status , gradus , dignitatis , & honoris , ne sub indignationis Nostræ aliisque arbitrio nostro poenis imponendis eodem Collegium Advocatorum in præmissis , vel circa ea , aut in eorum aliquo quomodolibet impedire , molestare , perturbare , seu inquietare contra præsentium continentiam , & tenorem ultatenus audeant , vel præsumant , districtius inhibemus , nec non omnibus , & singulis ad quos spectat , & spectabit quomodolibet in futurum , ut hac omnia plene observent , & observari faciant præcipimus . Decernentes , Unionem , annexio-

xionem , incorporationem , applicationes , indultum , inhibitionem , ac præceptum prædicta , presentesque Litteras nullo unquam tempore , etiam ad prædictorum , & aliorum quorumvis instantiam , etiam ex quacunque , & inexcogitata causa , etiam sub prætextu , quod in forma Juris facta non fuerint , revocari , alterari , limitari , modificari , aut ad terminos Juris communis reduci , vel quempiam adversus illa in integrum restitui , seu de subreptionis , vel obreptionis , aut nullitatis vitiis , seu intentionis nostræ , aut alio quovis defectu notari , vel impugnari posse , dictosque Collegium ad causam , seu causas , propter quas illa emanarunt coram quocumque verificandis non teneri , nec propterea , aut ex eo , quod interesse prætententes vocati non fuerint , per subreptionem , vel obreptionem obtentam præsumi , aut alias viribus carere , ac illorum quavis revocationes , suspensions , derogationes , vel limitations pro tempore factas , & emanatas pro nova illorum concessione haberi , & quoties illæ emanabunt , toties renovata , & de novo concessa , etiam sub datum per eosdem Collegium eligenda censeri , ac Collegium hujusmodi eorumdem locorum emptores , & quoscumque alios in præmissis interesse quomodolibet prætententes , ad probandum , seu verificandum præmissa , & in quos usus prædicta summa conversa fuerit , nullo unquam tempore teneri , nec locorum hujusmodi proventus in forte principalem computari . Sieque per quoscumque Judices , & Commisarios , etiam Causarum Palatii Apostoli Auditores hujusmodi , ac S. R. E. Cardinales , etiam de latere legatos , ac alios quoscumque , sublata eis , & eorum cuiilibet quavis aliter judicandi , & interpretandi facultate , & auctoritate in quavis instantia judicari , & disfiri debere , ac irritum , & inane , si fecus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari . Quocirca dilecto Filio Magistro Evangelista Palloto Datario Prælato Domestico nostro motu simili per Apostolica scripta mandamus , quatenus , ipse per se , vel alium , seu alios faciat Auctoritate nostra Collegium , ac illius Aduocatos prædictos unione , annexione , incorporatione , permissione , concessione , impertitione , confirmatione , innovatione , inhibitione , & decreto , aliisque premissis pacifice frui , & gaudere . Non permittentes eos , & eorum quemlibet desuper contra præsentium tenorem quomodolibet per quo-

quoscumque indebite molestari . Contradictores per Censuras , & pœnas Ecclesiasticas , aliaque opportuna Juriis , & facti remedio appellatione postposita compescendo . Non obstantibus præmis, ac nostris de non tollendo Jure quæsito , & aliis Cancelleriarie Apostolicæ regulis , ac quatenus opus sit , Lateranensis Concilii novissime celebrati uniones perpetuas , nisi in casibus a Jure permisso fieri prohibentibus, & aliis constitutionibus , & ordinationibus Apostolicis , necnon Urbis , & Advocatorum , ac Gymnasi , etiam Juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis , statutis , & consuetudinibus , privilegiis quoque , indultis , & Litteris Apostolicis eisdem Urbi , Collegiisque , & Tribunalibus , ac Gymnasii illius , ipso- rumque superioribus , & Personis , ac dilectis Filiis Populo Romano sub quibuscumque tenoribus , & formis , ac cum quibusvis etiam derogatoriarium derogatoriis aliisque efficacioribus , & insolitis clausulis , irritantibusque , & aliis decretis per quoscumque Prædecessores nostros , etiam iteratis vicibus , aut alia quomodolibet in contrarium concessis , approbatis , & innovatis . Quibus omnibus , & singulis , etiam si de illis , eorumque totis tenoribus specialis , specifica , & expressa ac de verbo ad verbum , non autem per clausulas generales idem importantes mentio , seu quævis alia expressio habenda , aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret , illis alias in suo robore permansuris , hac vice dumtaxat specialiter , & expresse derogamus , ceterisque contrariis quibuscumque . Volumus autem &c. Nulli ergo &c. Datum Roma apud S. Marcum Anno Incarnationis Dominice M D LXXXVII. Decimo kalendas Septembri. Pon- tificatus nostri Anno Tertio :

## ALEXANDER PAPA VII.

## SERVUS SERVORUM DEI.

*Ad perpetuam rei memoriam.*

**I**N suprema pastoralis Officii specula a Domino constituti, ad ea, qua Christianæ Reipublicæ, præsertim Sedis Apostolicæ subditorum utilitatem respiciunt, & morum instrunctionem, disciplinarumque, & scientiarum propagationem proficerent possunt, vigilantia nostræ aciem, prout Officii nostri ratio postular, sedulo dirigitur. Dudum siquidem inter gravissimas, multiplicesque Apostolicæ servitutis curas peculiari sollicitudine ad Urbis Sapientiam, ædificium, & Sacellum olim magnifice a Pontificibus Prædecessoribus nostris inchoata, imperfecte remanere prospicientes, magno sumptu perfecimus, & absolvimus, & tamen non minus publicæ utilitati, studiorum commoditati, quam Urbis, & ipsius Sapientiæ splendori studentes in eam insignem Bibliothecam a nomine nostro Alexandrinam nuncupatam sumptuose, & splendide a fundamentis construximus, eamque armariis, & magna librorum undique conquistorum copia instruximus, & publico usui nedum subditorum nostrorum, sed omnium quarumcumque nationum ad hanc nostram Almam Urbem confluentium sub cura, regimine, & administratione Collegii Advocatorum nostri Consistorii inseriat, & inde quibuscumque literarum studio vacare cupientibus, earumdem capitoliarum occasio, & commoditas ministretur. Verum cum deceat, ut ea, quæ pie, & laudabiliter instituta sunt, bono ordine administrentur, & conserventur. Nos attendentes, quod alias fel. rec. Leo Papa X. Prædecessor noster per suas Litteras in Ecclesia, seu facello ejusdem Sapientiæ sub invocatione S.S. Leonis Papæ, & Fortunati Martiris, erexit unam Præposituram, quam voluit esse dignitatem in Cleoro Romano, cum prælatione, & duas Capellanias cum onere earum Capellanis alternati in juncto celebrandi Millam quilibet die, qua lectiones publicæ in ejusdem Sapientiæ Gymnasio habentur, quarum præsentationem concessit Reformatoribus stu-

studii Urbis , institutionem autem ejusdem Rectori , assignatis  
 Præposito annuis ducatis centum de camera , & cuilibet Capella-  
 no quinquaginta similibus , ad quam Præposituram voluit non  
 nisi aliquem ex Professoribus dictæ Sapientiæ , ad Capellanias ve-  
 ro hujusmodi non nisi ex dictis Professoribus , & Romanis , & alias  
 tamen qualitates habentibus , præfatique Reformatores fue-  
 rint a fel. rec. Innocentio scilicet Papa X. pariter Prædecessore  
 nostro suppressi ; Et nihilominus provisiones dictarum Præposi-  
 turæ , & Cappellaniarum a nostris Prædecessoribus , & a nobis  
 fieri consueverint ; postmodum autem annua dos dictarum Præ-  
 posituræ , & Cappellaniarum diminuta fuerit , adeo ut , modo  
 juxta Tabellam Populi Romani a fel. rec. Paulo Papa V. , &  
 deinde ab aliis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris  
 subscriptam , sit , videlicet Præpositura scutorum quinquagin-  
 ta duorum , & bajocorum quinquaginta morsetæ pro quolibet ,  
 quæ solvuntur a Depositario Gabellæ nuncupatæ studii Urbis ,  
 & in eisdem Litteris impositum fuerit onus celebrandi Anniver-  
 sarium pro ejus anima , & aliorum de Familia Medicea , qui  
 objerint in Urbe , quod hactenus pro dicti Leonis anima imple-  
 tum fuit , & annuatim impletur a Collegio Aduocatorum nostri  
 Consistorii ex redditibus dictæ Gabellæ Vini , seu studii , ex  
 qua ad hujusmodi effectum soluuntur annua scuta triginta  
 unum Bidello Punctatori , prævio mandato Decani Advocatorum  
 Consistorialium & Rectoris ejusdem studii , aliaque scuta degem  
 uni ex Professoribus , qui orationem Funebrem in laudem ipsius  
 Pontificis recitare solet . Cumque hodie mutato rerum statu  
 dicta Sapientia Urbis , ejusque Gymnasium , & Sacellum ( ut di-  
 ximus ) ad meliorem utilitatem , splendiorem usum per nos  
 redacta fuerint , proindeque necessarium sit eidem Bibliothecæ  
 de opportunis Custodibus , & Sacello prædicto de Capellanis  
 qui singulis diebus , in quibus publica lectiones habentur , ce-  
 lebrent , providere , dotemque congruam eisdem constituere ,  
 & assignare ; motu proprio , non autem ad alicujus nobis super  
 hoc oblatæ petitionis instantiam , sed ex nostra mera liberalitate ,  
 & ex certa scientia , ac de Apostolica potestatis plenitudine  
 dictam Constitutionem Leonis X. , & quamcumque aliam , de  
 qua etiam specialis , & individua fieri debeat mentio , earum  
 tenores pro expressis habentes , ac si de verbo ad verbum hic  
 insertæ forent , Præposituram , & Cappellanias prædictas in

G g g eadem

5. locco V. 100-

eadem Constitutione Leonis X. aut quocumque alio modo eretas, & institutas cum dote, & dotibus superius expressis, seu in alia veriori quantitate, aliis quomodolibet constitutis, & assignatis nunc in vim Apoſtolicæ seu alterius provisionis posseſſas, videlicet Præposituram a Dilecto Filio Bartholomæo Oregio Baſilicæ S. Petri de Urbe Canonico, atque Capellanias unam a Ven. Fratre nostro Marco António de Marescotti Epifcopo Cluſino, & alteram a dilecto etiam filio ſebastiano Bal in eam titulos collatiuos penitus, & omnino ſupprimimus, abolemus, ac etiam penitus extinguiamus, & fructus pro eisdem Præpositura, & Cappellanis in eisdem, vel aliis verioribus ſummis, vel quantitatibus assignatos ſeparamus, diſgregamus, & diſmembramus, & a dicta Tabella amoveri, tolli, & levari mandamus, eosque ut ſupra ſeparatos, & diſmembratos Gymnaſio, & Sacello Sapientiæ prædictæ assignamus, & pro illis prædictam Sapientiam, & Collegium Advocatorum nostri Conſitorii, ad effectum tamen illos ſolvendi de mandato ejus Rectoris, & Almæ Urbis noſtræ Conservatorum pro tempore juxta formam ha-  
ctenus obſervatam in eadem Tabella deſcribi, & apponi jube-  
mus, & mandamus; Ex quibus fructibus, & quantitatibus  
prædictis volumus ſolui menstrua Scuta decem uni Sacerdoti, qui cuſtodia ejusdem noſtræ Bibliothecæ affiſſat, & Primus cuſtos nuncupetur, & alia menstrua Scuta ſeptem uni ſubcuſtodi, qui pariter ſit Sacerdos una cum mansionibus in Aedibus dictæ Sapientiæ a prædicto Collegio Advocatorum deſignandis, in quibus ſupradictus cuſtos, & ſubcuſtos affidue reſidere, & ha-  
bitare, itant nequeant eas ulli alteri locare, neque ullo modo,  
etiam gratis cuiquam concedere, & alternatim diebus, in qui-  
bus publicæ lectiones in Sapientia habentur, ſacrum Millæ ſaci-  
ficium celebrare, & ſacrificiæ, ejusque bonorum, & ſacrarum ſup-  
pelletlium curam, & cuſtodiā diligenter habere teneantur,  
eorumque deputatio, & amotio ſit ad nutum, & libitum dicti  
Collegii Advocatorum nostri conſitorii in futurum; pro enim  
hac prima vice in cuſtode Carolum Magrium Presbyterum Me-  
levitanum, ac in ſecundum Faustum Nairorum Presbyterum Ma-  
ronitam; prout in Bibliothecarium Marcum Antonium Burat-  
tum dicti Collegii Advocatorum, & Collegii, ac Sapientiæ  
hujusmodi Rectorem deputatum dilectos filios nos eligimus, &  
nominamus, ita ut primo ex dictis cuſtodibus fiat conſignatio

librorum cum inventario, in quo singuli libri, & eorum forma, et tempus, et locus impressionis, et nomen impressoris describantur cum ipsis Custodis obligatione, in forma Cameræ Apostolice de illis bene, et fideliter conservandis, deque reddendo bonum, et fidele computum ad omnem requisitionem, et instantiam ejusdem Collegii, et propterea volumus, quod in electio-  
ne subcustodis accedat etiam consensus dicti primi custodis. Indulgemus pariter, atque volumus, quod idem primus custos possit ejus periculo alium ministrum deputare, & constituere, qui eamdem Bibliothecam, et libros, eorumque armarios, portas, et feneſtas, et loca annexa, ac salam verrere, tergere, et mundare ter in qualibet hebdomada teneatur, cum mercede feitorum duodecim quolibet anno ex dictis redditibus per-  
ſolvendorum. Ut autem Bibliotheca ista jugiter inserviat usui publico, volumus, mandamus, et præcipimus, quod retineatur aperta de mane per horas quatuor continuas singulis diebus non festivis de precepto, excepta feria quinta, in qua vacare possit. Diebus autem, in quibus publicæ lectiones in codem Gymnasio habentur, retineatur aperta tam de mane, quam de vespere, & juxta ordinacionem desuper faciendam a Collegio prædictorum Advocatorum nostri Consistorii; pro dote vero ipsius Bibliothecæ, ut libri deficienteſ, & alii, qui de novo imprimuntur, emi poſſint, & ipsa Bibliotheca libris augeri, aliisque ejus uſibus & occurrentibus necessitatibus provideri valeat, affiſnamus totum id, quod ex pensionibus, & redditibus Apothecarum, & Mansionum ejusdem Sapientiæ, ſolutis tamen debitis uſque in preeſentem diem contractis, & necessariò in futurum contrahendis, nec non expenſis necessariis, & oportuniſ pro manutentione ipsius Sapientiæ, ejusque Domorum, & Apothecarum, & Bibliothecæ, Ecclesiæ, & Sacrificiæ arbitrio ejusdem Collegii Advocatorum Nostri Consistorii determinandis, ſupererit, & ſuperfluum erit. Curam vero regi-  
men, gubernium, adminiſtrationem, & ſollicitudinem pro implemento, executione, manutentione, omnium ſupradictarum noſtrarum ordinationum, & ipsius Bibliothecæ, exce-  
pta hac prima vice, deinceps perpetuis futuris temporibus imponimus, injungimus, & committimus eidem Collegio Advocatorum nostri Consistorii, quod teneantur eligere unum ex eisdem Advocatis in Praefectum ejusdem Bibliothecæ, Biblioth-

carium nuncupandum duraturum ad Triennium , vel aliis arbitrio Collegii , qui præsit , & continuo ac sedula cura invigilet , ut quilibet ex supradictis Ministris munere suo legitime , & fideliter fungatur , tam circa Bibliothecam , quam circa Ecclesiam , ejusque Sacraitiam , ac sacram suppellectilem , curetque omnia à prædictis Custode , Subcustode , & Ministro , qui ipsi obediunt teneantur , perfecte , & diligenter impleri . Valeatque idem Præfectus , quotiescumque opus fuerit , libros Bibliothecæ antiquioris , & deterioris impressionis , vel qualitatis , prævio tamen Decreto Collegii legitime congregati , in scriptis redigendo , cum aliis libris permutare , pretiumque necessarium ex redditibus supradictis pro dote eiusdem Bibliotheca assignatis supplere . Anniversarium autem pro Anima fel. rec. Leonis X. quotannis celebrari solitum , volumus , ut modo , & forma solitis continuetur . Ne autem supradicti Bartholomeus , & Marcus Antonius Episcopus , & Sebastianus , qui Præposituram , & Cappellianas prædictas respective ut supra obtinent , ab hujusmodi suppressione , & fructuum applicatione per Nos factis damnum , & dispendium patientur , volumus , & præcipimus , quod Collegium Advocatorum Nostri Consistorii ex supradictis pensionibus Domorum , & Mansionum teneantur solvere eamdem summam , quam prius percipiebant , & sumptis ex supradictis fructibus , & pe cuniis per Nos applicatis de semestre , in semestre cuilibet , excepta summa pecunia , qua datur pro Elegmosina Missarum in diebus , quibus legitur , donec naturaliter quilibet eorum vixerit , vel à Nobis , aut Successoribus Nostris intuitu præmissorum de aliis redditibus provisi fuerint , seu aliquis eorum provisus fuerit , & post ipsum , & cujuslibet eorum obitum , vel aliam provisionem per Nos , & Successores Nostros faciendam , vel alias quomodolibet cessaverit , Collegium Advocatorum prædictorum amplius non teneatur ad supradictam præstationem , & solutionem , & fructus , & redditus Sapientiae perpetuò remaneant liberi , & exempti à supradictis oneribus , nec non suppressionem , abolitionem , & extictionem , separationem , disgregationem , dismembrationem , mandatum , assignationem , voluntatem , præceptum , minutionem , & concessionem , prædicta semper , & perpetuo valida , firma , & efficacia fore , & esse , suosque plenarios , & in-

integros effectus in omnibus, & per omnia, & quoad omnia obtinere, ac eidem Collegio Advocatorum, etiam in omnibus, & quoad omnia suffragari debuisse, & debere, ipsosque super suppressione, abolitione, extincione, separatione, disgregatione, dismembratione, mandato, assignatione, electione, nominatione, voluntate, præcepto, injunctione, & commissione prædictis à quoquam quovis prætextu, causa, vel occasione molestari, seu perturbari non potuisse, neque posse, ac omnes, & singulas molestationes, perturbationes, controversias, & questiones eidem Collegio Advocatorum quomodolibet, coram quocumque Judice, & in quocumque Tribunalil illatas, vel inflictas, injustas, calumniosas, & de facto præsumptas fuisse, & esse, sive, & non alias per quocumque Judices, etiam Causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ, & Palatii Apostolici Auditores, & quovis alios Ordinarios, & Delegatos quavis auctoritate fungentes, & honore fulgentes, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, Vicelegatos, & quovis alios, sublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi facultate, judicari, & definiri debere, motu simili decernimus: Præsentes quoque nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis, aut intentionis nostræ, vel alio quovis defectu, etiam ex eo, quod res, propter quas præmissa emanarunt, coram Nobis vel alibi verificate, seu approbatæ; Et Bartholomeus, Marcus Antonius Episcopus, & Sebastianus prædicti, & alii quomodolibet inter se habentes ad id vocati, seu citati, & auditii non fuerint, nec præmissis consenserint, vel alias quovis defectu, & ex quavis causa, quantumvis juridica, & legitima notari, impugnari, invalidari, retractari in Jus, aut controversiam vocari, ad terminos Juris reduci, aut adversus illa quocumque Juris, gratiæ, vel facti remedium impetrari, nec impetrato uti, necnon sub quibusvis similibus, vel dissimilibus gratiarum, etiam suppressionum, abolitionum, & extinctionum effectum non fortitudine, revocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis contrariis dispositionibus, etiam per quacumque concessiones Apostolicas, aut Cancellariæ Apostolicæ regulas quandocumque etiam in crastinum assumptionis Successorum nostrorum ad Summi Apostolatus Apicem, aut alias quomodocumque editas, & sub quibuscumque tenoribus,

& for-

& formis emanatas , & emanandas nullatenus comprehendendi , sed semper ab illis exceptas , & quoties illæ emanabunt , toties in pristinum , & validissimum statum restitutas , repositas , & plenarie reintegratas , ac denuo etiam sub quacumque posteriori data per Collegium Advocatorum prædictorum , & quoscumque alios intereste habentes eligenda de novo concellas , semperque validas , & efficaces fore , & esse , motu pari etiam decernimus . Quocirca Dilectis Filiis Nostris in Urbe , ejusque Districtu Vicario in Spiritualibus Generali , ac Ecclesiæ Sancti Joannis , & Basilicæ Sancti Petri per Apostolica scripta mandamus , quatenus ipsi , vel duo , aut unus eorum præsentes , & in eis contenta quæcumque , ubi , & quando opus fuerit , & quoties pro parte Collegii Advocatorum præfatorum fuerint requisiti solemniter publicantes , eidemque Collegio in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes faciant auctoritate Nostra præsentes , & in eis contenta quæcumque inviolabiliter observari , ac Collegium hujusmodi eisdem Literis pacifice frui , & gaudere non permittentes , Collegium hujusmodi , & Admilitatores pro tempore existentes desuper per quoscumque quomodolibet indebet molestari , perturbari , vel inquietari ; Contradictores quoslibet , & Rebelles per Sententias , censuras , & pœnas Ecclesiasticas , aliaque opportuna Juris , & facti remedia , appellatione postposita , compescendo , ac legitimis super his habendis servatis processibus , sententias , censuras , & pœnas ipsas , etiam iteratis vicibus , servata tamen Concilii Tridentini forma , aggravando , invocato etiam ad hoc , si opus fuerit , auxilio brachii Secularis , non obstan fel-record , Bonifacii Papæ VIII. Prædecessoris Nostri Constitutione , qua cavitur expreſſe , ne quis extrâ Civitates , vel Diœceses suas , nisi in certis tunc expressis casibus , & in illis unam Dietam à fine suæ Diœcesis , & Civitatibus ad Judicium evocetur , seu ne Judices à Sede Apostolica Deputati extra Civitates , vel Diœceses , in quibus deputati fuerint contrâ quoscumque procedere , aut alii , vel aliis suas vices committere audeant , vel præsumant , & in Concilio Generali edita de duabus Dietis , dummodo ultrâ tres Dietas aliquis vigore præsentium ad Judicium non trahatur ; Non obstantibus Literis Apostolicis prædictis , & in eis contentis quibuscumque , aliisque præmissis , ac Nostra , & Cancellariae Apostolice regula de Jure quæsito non tol-

len-

lendo , aliisque Apostolicis , nec non in Synodalibus , Provincialibus , & Generalibus Conciliis editis Constitutionibus , & Ordinationibus , ac etiā quatenus opus sit supradicti Collegii , & Urbis Privilegiis quoque , Indultis , & Literis Apostolicis illis , ac Senatori , Conservatoribus , Collegio Advocatorum hujusmodi , & Sapientiae prædictæ , ejusque Rectoribus , & Gubernatoribus sub quibuscumque tenoribus , & formis , ac cum quibusvis etiam Derogatoriarum derogatoriis , aliisque efficacioribus , & efficacissimis , ac insolitis clausulis , nec non irritantibus , & aliis Decretis per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores Nostros , & Nos , dictamque Sedem , & illius Legatos cum scientia , & potestatis plenitudine , & aliis quomodolibet , etiam iteratis , & multiplicatis vicibus concessis , & concedendis . Quibus omnibus , etiam si de illis , eorumque totis tenoribus specialis , specifica , & individua , ac de verbo ad verbum expresa , non autem per clausulas generales idem importantes mentio , illorum omnium , & singulorum tenores , formas , & occasions præsentibus pro plene , & sufficienter expressis , & insertis , & exacte servatis , & specificatis respetive habentes , illis alias in suo robore permanens ad præmisorum effectum specialiter , & expresse motu etiam simili derogamus , ceterisque contrariis quibuscumque . Nulli ergo hominum licet hanc paginam nostre suppressionis , abolitionis , extinctionis , separationis , disgregationis , dismembrationis , mandati , assignationis , erectionis , nominationis , voluntatis , præcepti , injunctionis , commissionis , decreti , declarationis , & derogationis infringere , vel ei ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsumperit , indignationem Omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri , & Pauli Apóstolorum ejus se noverit incursum . Datum Roma apud Sanctam Mariam Magorem Anno Incarnationis Dominicæ 1667. undecimo kalendas Maii Pontificatus Nostri Anno xiii .

## B E N E D I C T U S P P. X I V.

S E R V U S S E R V O R U M D E I

*Ad perpetuam rei memoriam.*

**I**ntra conspicuos Ordines, quibus Romana Curia toto ter-  
rarum Orbe celeberrima constat atque conflatur, & quorum  
aliqui pro gerendo universa Ecclesiæ Catholicae regimine  
per inscrutabilem Divini consilii altitudinem humilitati Nostræ  
concredito, alii pro temporali Nostro, seu verius Beatorum Apo-  
stolorum patrimonio administrando, consilium atque operam  
suam Nobis assidue præstant; alii vero Ecclesiarum, sive Universi-  
tatum, aut privatorum controversiis, quæ ad nostram hanc Ur-  
bem, & Curiam undique deferuntur, cognoscendis, atque  
djudicandis; alii denique in concertantium juribus, & causis  
fustinendis, defensandis, agendis, scientiam suam atque la-  
bores impendunt; provida Prædecessorum nostrorum cura a  
remotissimis usque temporibus extare voluit illustre Advocato-  
rum Consistorialium Collegium, ex præclaris compositum vir-  
tute ac doctrina Viris, quibus, propter scientiæ præstantiam,  
ac rerum usum atque prudentiam, ex omni Advocatorum cœtu  
delectis, singulare jus ac privilegium attribuendum perorandi  
coram Romano Pontifice, in Supremo Justitiae Solio, adstanti-  
bus Venerabilibus Fratribus suis S. R. E. Cardinalibus, so-  
lemniter considente; in Sacro nimirum Consistorio, in quo  
plerique olim gravioris momenti causæ, ad Apostolicæ Sedis  
judicium ex omni parte delatae, discutiebantur; & plures ad-  
huc vel examinantur, vel, si illæ extra Consistorium agitatæ ac  
discussæ jam fuerint, in ipso tamen Consistorio definitur ac  
terminantur. Quod quidem Advocatorum prædictorum Colle-  
gium, singulareisque personæ vertentibus annis eidem adscri-  
ptæ, industriam, atque operam suam præfatis Prædecessoribus  
Nostris ita probarunt, ut & gravissimorum munerum, quæ ad  
retinendam sanctorum judiciorum religionem, ad Apostolicæ  
Sedis jura tuenda & conservanda, ad calamitosorum salutem  
& defensionem, ac promovendam Juris, & bonarum artium  
scientiam pertinerent, proprium sibi, atque, ut vocant, pri-

vativum exercitium adjudicari ; nec non amplissimis gratiis ,  
privilegiis , atque favoribus , plurium Summorum Pontificum  
beneficentia cumulari , & cohonestari meruerint .

Quum autem hujusmodi Privilegia , eximiis ipsorum meritis elargita' , alia quidem aliis temporibus indulta reperiantur ; nonnulla vero , licet longissimi temporis usura , optimo jure eisdem acquisita esse dignoscantur , attamen propter remotissimam fortasse concessionum vetustatem , incertis videantur principiis , & originibus innixa ; aliorum denique usum , & quasi possessionem contrariis nonnunquam actibus interturbari , & labefactari contigerit ; optandum profecto videbatur , ut unica aliquando eorundem collectione peracta , eademque inviolabili Apostolice auctoratis robore munita , & iphius Collegii splendori ac dignitati , & jurium ex Pontifícia liberalitate eidem competentium firmata , ac securitati consuleretur . Nos itaque , qui concessum Nobis olim a felic. recordat . Prædecessore Nostro Clemente Papa XI. in eodem Collegio locum multos annos tenuimus , eundemque primum Nobis in Romana Curia honoris gradum fuisse , & validum ad studia laboresque Nostros in Apostolica Sedis obsequia collocandos incitamentum , aptissimamque ad superiora munera , & præmia adipiscenda occasionem extitisse , non sine jucunditate & grati animi sensu nobiscum recolimus , & palam profitemur : cum jam eidem Collegio peculiaria quadam Indulta & Privilegia per alias Nostras Literas in forma Brevis sub annulo Piscatoris expeditas benigne concesserimus ; ut illustre ac perenne extaret Nostre erga prædictum Collegium existimationis & benevolentiae argumentum , eadem Indulta , & Privilegia tam a Nobis , ut præfertur , tributa , quam alia , quorum concessions diversis Prædecessorum Nostrorum Literis consignatae reperiuntur , vel quæ ex inveterata consuetudine ipsi Collegio competere dignoscuntur , in unum veluti corpus redigere , eaque omnia Apostolica Nostra Auctoritate firmata & roborata , atque etiam , sicuti opus fuit , declarata & ampliata , præsentibus Nostris Literis perpetuo valituis comprehendere constituiimus . Igitur dilectos Filios modernos Aulæ Nostre Consistorialis Advocatos , eorumque Collegium prædictum amplioris gratiæ favore prosequi volentes , & a quibusvis excommunicationis , suspensionis , & Interdicti , aliisque Ecclesiasticis sententiis & poenit-

H h h

a Ju-

a Jure , vel ab Homine quavis occasione vel causa latis , si quibus quomodolibet innodati existunt , ad effectum præsentium tantum consequendum , eorum singulares personas harum serie absolventes & absolutas fore censemtes , Motu proprio , non ad Collegii , & Advocatorum prædictorum , vel aliorum pro ipsis Nobis super hoc oblata petitionis instantiam , sed de Nostra mera liberalitate , & ex certa scientia , deque Apostolicæ potestatis plenitudine , omnia infra scripta privilegia , indulta , jura , facultates , honores , munera , præminentias , & prærogativas ipsi Collegio earundem tenore præsentium in perpetuum afferimus , approbamus , confirmamus , & innovamus , eaque novo Apostolicæ Nostræ Auctoritatis robore communimus , simulque , ut infra , decernimus , statuimus , declaramus , atque sancimus .

Atque in primis duodenarium ipsorum Advocatorum numerum a Prædecessore Nostro Sixto Papa IV. in suis hac de re posteriore loco expeditis Literis præfinitum , iis modo & forma , quibus ad hæc usque tempora servatum fuit , firmum perpetuò & stabilem esse volumus ; ita scilicet , ut septem ex iis , qui juxta admissionis ordinem in Collegio antiquiores erunt , Seniorum atque Participantium nomine , & juribus fruantur ; reliqui vero quinque , Juniores & Supranumerum nuncupari & haberi pergent . Si qui vero ex Pontificia dispensatione , justis suadentibus causis , alicui ex duodecim Advocatis Coadjutores cum futura successione deputati fuerint , hi quidem , prout nunc in more habetur , omnia exercere valeant , quæ reliqui de numero possunt ; sed durante Coadjutoris munere , & quo usque successioni locus factus non fuerit , tam in voce , quam emolumentis in Collegio careant

Porrò in hujusmodi duodenario Advocatorum Consiliorium numero Civitas nostra Bononiensis , immemorabilis possessionis jure , obtinuit & gaudet , ut uni semper ex ipsis Civibus locus sit , propter eximiam fortasse celebritatem ipsius Bononien . Civitatis & Universitatis , in qua bonas artes atque scientias omnes , ac genuinam potissimum solidamque juris prudentiam , saeculo duodecimo ex diuturna obscuritate , in qua præcedentium temporum barbarie misere jacuerat , in lucem tandem feliciter revocatam , proprias veluti fixisse fedes , indeque cum ad reliquas scholas , tum ad Tribunalia dimanasse .

se, omnium consensu perhibetur. Alius vero locus hujusmodi a fel. record. Pio Papa IV. per Apostolicas Literas datas anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentasimo sexagesimo, octavo Idus Julii, perpetuo assignatus reperitur uni ex Collegio Doctorum Civitatis Mediolanen., quem Romanus Pontifex pro tempore duxerit eligendum ex tribus, ab ipso Mediolanensium Doctorum Collegio, eidem Romano Pontifici præsentatis, seu nominatis. Item rec. mem. Clemens Papa VIII. & Paulus Papa V. alium locum in prædicto Collegio uni Civili Ferrarensi saltem ex privilegio effecto, seu creato itidem perpetuo assignarunt, ac pro tempore concedi voluerunt; quam fane concessionem cumulavit piæ mem. Urbanus Papa VIII. per suas etiam in forma Brevis expeditas Literas datas die decima septima Decembri anni millesimi sexcentesimi vigesimi quinti, dum Civitati nostræ tunc sue Ferrarensi per easdem Literas indulxit, ut hujusmodi locus nonnisi Civibus Ferrarensibus vere originariis, quorum nominatio ad Magistratum Ferrarie spectaret, pro tempore concedi, & assignari deberet. Aliumque pariter locum in prædicto Collegio ex Apostolica concessione fel. record. Innocentii Papæ XII. Cives Neapolitani obtinere dignoscuntur, quibus prædictus Innocentius per suas Literas in simili forma Brevis sub datum die decima quarta Novembris anni millesimi sexcentesimi nonagesimi septimi defuper expeditas indulxit, ut occurrente pro tempore prædicti loci, sic eis ut præfertur, concessi vacacione, ab Electis illius Civitatis tres Cives Neapolitani Juris utriusque Doctores Romano Pontifici pro tempore existenti nominarentur, ex quibus idem Romanus Pontifex unum ad hujusmodi Advocati Consistorialis munus præligeret & assumeret, prout in singulis eorundem Pii, Urbani, & Innocentii Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum memoratis Literis latius, & uberioris continetur.

Quæ quidem omnia prædictis Civitatibus, Collegiis, seu Universitatibus, vel a Prædecessoribus nostris, ut præfertur, expressè concessa, vel antiquæ consuetudinis jure acquisita, Indulta & Privilegia, ut scilicet ex eisdem unus pro tempore juxta præscriptas respectively formas electus, in prædictum Advocatorum Consistorialium Collegium cooptetur, atque ad exercenda munera eidem Collegio & Advocatis competentia servat-

vatis servandis admittatur , approbamus , & confirmamus , & quatenus opus sit innovamus , & tanquam ex integro præsentium tenore concedimus , & indulgemus .

Volentes , ut reliqui , ad explendum duodenarium prædictum Advocatorum Consistorialium numerum , ex omni Advocatorum Romanæ Curiæ coetu eligantur , qui vel Almæ Urbis nostræ , vel alterius Civitatis Apostolicæ Sedis Ditioni in temporalibus subjectæ , Cives existant ; ac necessariis probitatis , doctrinæ , experientiæ , natalium , aliisque requisitis dotibus & qualitatibus prædicti sint : Ita tamen , ut quandocunque locus aliquis vacaverit in prædicto Collegio , qui Civibus alicujus ex prædictis Civitatibus addictus non sit , vel cui antea per deputationem Coadiutoris provisum non fuerit , ipsi Advocati Consistoriales collegialiter congregati , pro ipsorum fide , & notitia eorum , qui in Romana Curia laudabile in Advoooti munere operam nayant , tres viros ex iis , qui vel Romanæ , ut præfertur , vel alterius Civitatis Ecclesiasticæ Ditionis , Cives existant , quoisque in illustre ipsorum Collégium adscribi dignos censuerint , Romano Pontifici pro tempore existenti exhibeant , qui pro suo arbitrio in unum ex illis in Aulæ suæ Consistorialis Advocatum eligit ac deputabit ; Atque ita in posterum servari mandamus , non obstante fel. record. Prædecessoris Nostri Clementis Papa XII. Decreto , edito in Consistorio secreto diei vigesimæ secundæ Januarii anno millesimo septingentesimo trigesimo primo , in quo aliam pro hujusmodi Advocatorum delectu formam præscribat ; cuius Decreti tenorem pro præsentibus inserto , ac de verbo ad verbum expresso habentes , eidem in hac parte , motu , scientia , & potestatis plenitudine paribus , expresse derogamus , illudque , ac si nunquam emanasset , cassamus , irritamus , & annullamus , ac pro cassato , irrito , & annullato in posterum haberi volumus , & jubemus .

Collatum vero semel Advocati Consistorialis Officium , excepto casu spontanæ dimissionis , aut juridicæ privationis , nullatenus vacare intelligatur , nisi per promotionem ad Auditoratum Causarum Sacri Palatii , aut Episcopatum cum residentiæ oaere eidem adnexo , aut ad Cardinalatus dignitatem .

Electis autem juxta formam a Nobis præscriptam , Advo-  
ca

catis Consistorialibus , quamvis minime liceat propria hujusmodi Officii munera exercere , nisi post expletas omnes functiones , quæ in eorum admissionibus de more peragendæ sunt , quæque fortasse , sicut etiam pro electis Causarum Sacri Palatii Auditoribus , novam atque meliorem normam , Deo favente , a Nobis accipient ; Antianitatis tamen jura eisdem acquiri statuimus ab eo die , quo nostram , seu nostrorum pro tempore successorum de eorundem electione schedulam , Motus proprii nuncupatam , in Collegio præsentaverint . Coadjutores vero eandem antianitatem defument ab eo die , quo post prædictas omnes functiones expletas , antianitatem prædictam sibi ab ipsorum Collegio assignari petierint & obtinuerint , per decretum ejusdem Collegii , Apostolicis deinde Literis in forma Brevis expeditis , si Nobis & Successoribus nostris placuerit approbandum & confirmandum . Quæ omnia in eum finem expresse disposita sunt , ut liquido appareat quibusnam in occurrentibus optionis casibus debeatur locus inter septem Seniores seu Participantes , & cui pariter totius Collegii Decanatus pro tempore sit deferendum ,

Quod quidem Decanatus officium , Nos inhærendo decreta aliâs ab ipso Collegio conditis , neque a Junioribus aut Coadjutoribus ullo modo , neque a Senioribus absentibus obtineri volumus ; sed nec ab iis , qui vel Episcopali charactere insigniti , vel aliâs inter Curia nostrâ Prælatos adscripti reperiuntur , sed ad eum deferri debere statuimus , qui inter Seniores in Romana Curia præsentes , & non Prælatos , antiquior esse dignoscatur . Eveniente autem casu , quo omnes Advocati Seniori in Romana Curia præsentes , vel Episcopatu vel Prælatura decorati reperiuntur , is qui antiquior inter eos erit , Pto-Decani titulo , muneribusque fruetur , donec in septenarium Participantium numerum subingredietur aliquis non Prælaus , ad quem Decanatus hujusmodi Officium jure deferaatur .

Ex' privilegiis vero seu prærogativis , quibus hujusmodi Advocatorum Consistorialium nobilis Ordo , ex confessione Prædecessorum Nostrorum , & veteri consuetudine fruitur , nostraque demum voluntate in posterum gaudere debeat , alia pertinent ad ipsius Ordinis decora & ornamenta , alia vero ad

exer-

exercitium non unius generis munerum , quæ eidem Collegio privative sunt demandata . Cum enim prædicti Aulæ nostræ Consistorialis Advocati veri finr & indubitati nostri , & Romani pro tempore Pontificis Familiares , & continuí Commensales , neque porro ad instar aliorum familiarium hujusmodi , sed pariformiter & æque principaliter cum aliis Familiaribus , & Commensalibus prædictis habeantur , & haberi debeant ; unde etiam panem honoris ex quotidiana nostra & Romani pro tempore Pontificis liberalitate percipiunt ; atque in ejusdem Romani Pontificis iter agentis comitatu , quemadmodum in associandis S. R. E. Cardinalibus Legatis de Pontificio Latere missis , nec non occasione obviam eundi Imperatoribus , Regibus , & Principibus Viris ad Curiam venientibus , una cum reliquis Pontificiæ Aulae Prælati , & Familiaribus incedunt ; non solum reliquis omnibus Romanæ vel alterius CuriæCausarum Advocatis , Patronis , Procuratoribus , atque Causidicis , omnibusque tam Romanæ , quam alterius cujuscumque Universitatis Licentiatis , Doctoribus , Antecessoribus , atque Magistris , etiam antiquioribus , honoris & dignitatis prærogativa præcelunt ; sed reliquis etiā tum Clericis tum Laicis , quantumvis ex nobili genere procreatis , & quocumque officio seu dignitate præstantibus , aliorumque Principum Familiaribus , antecedunt ; & tam in Cappellis , quam in Consistoriis , & Pontificalibus aliisque Supplicationibus seu Processionibus , Equitatibus , ceterisque publicis Functionibus , locum habere debent , immediate post Cubicularios nostros utriusque Aulæ tam secræ , quam honoris nuncupatæ , nimirum supra ipsos intimi Sacelli nostri Cappellanos secretos , aliosque inferioris Ordinis , prout jam de expresso mandato nostro , omni sublata dubitandi occasione , in usu possum est ; & nihilominus Nos idem perpetuis futuris temporibus observari , præsentium tenore mandamus atque statuimus . Eademque Cappellas & Functiones omnes prædicto Advocatorum Consistorialium Collegio , quemadmodum aliis Collegiis in eisdem locum habentibus , per Cursores intimari ; atque in eis Candelas , Palmas , & Ceras benedictas , Agnus Dei appellatas , in pari quantitate & qualitate cum reliquis Familiaribus nostris , ipsis distribui ; necnon eosdem ad audiendas prædicationes verbi Dei , quæ statim temporibus in

Palatio nostro habentur, una cum Prælatis Romanæ Curiae, aliisque Familiaribus nostris, quemadmodum consueverunt, admitti volumus & jubemus.

Sessionis vero locum, quem iu Cappellis, que in Basilica nostra Vaticana celebrantur, hactenus obtinuerunt, nimirum in inferiori Pontificii Solii gradu, infra Almae Urbis nostræ Conservatores, idem in posterum in prædictis, aliisque Cappellis, quæ pro loci amplitudinem eodem ritu disponi poterunt, eisdem assignari decernimus. Ubi vero Cappellæ in Pontificiis nostrarum Ædium Sacellis habeantur, seu in aliis Ecclesiis & locis eodem ordine disponantur, quo in prædictis Ædium nostrarum Sacellis ordinari consueverunt; firmam eisdem & ratam eile volumus concessionem sedilis seu scamni ad ipsorum usum, ante scamnum seu sedile pro nostris ad honorem Cubiculariis apponi solitum, de nostro expresso mandato semel positi & assignati, ac deinde per alias nostras in forma Brevis Literas die quinta Martii anni millesimi septingentesimi quadragesimi secundi expeditas in perpetuum attributi, itaut ab ejusdem scamni seu sedilis usu & possessione a nemine quavis auctoritate ullo unquam tempore valeant amoveri. Ubi vero pro deferenda Umbella seu Baldacchino in supplicationibus Pontificiis, necessarius forte numerus non adsit dilectorum Filiorum utriusque Signaturæ nostræ Referendariorum, quibus hujusmodi honorem privative concessum esse dignoscitur, hujusmodi numerum, præsente Pontifice, ab ipsius Cubiculariis secretis, vel, his etiam deficientibus, ab aliis ejusdem Cubiculariis, honoris nuncupatis; eodem vero Pontifice absente, ab Advocatis Consistorialibus suppleri debere decernimus.

In Conciliis autem tam Generalibus, quam Provincialibus, aliisque, in quibus eosdem Aulae Nostræ Consistorialis Advocatos, seu tanquam præsentes forte Pontificis Familiares Romanam Curiam sequentes, seu tamquam de Legati Apostolicæ Sedis comitatu, vel etiam tamquam Decretorum, aut Iuris Civilis Doctores, quemadmodum in more positum esse dignoscitur, locum & sessionem habere contingat; eadem omnino præminentias, ac prærogativas tam respectu Officialium Romanæ Curiae, quam aliorum quorumlibet, eisdem competere volumas, quas in Palatio Nostro, atque in Romana Curia & Urbe obtinere solent.

Habitus porro formam eisdem usitatam Advocati prædicti in posterum etiam perpetuo retineant, tam in Pontificalibus, aliisque solemnioribus Functionibus, quam in ipsorum actibus Collegialibus; laneam scilicet talarem Cappam, coloris vio lacei, rubris undequaque futuris fulcitam, & Holoferico rubro fubsumtam, cum Capputio ab anteriori parte rotundo, a tergo vero prolixiori, Holoferico pariter rubro intrinsecus, eodem vero extrinsecus æstivo tempore, hiemali autem armellinis pellibus respective subsuto, eoque vel aperto, vel clauso pro functionum diversitate gestando. Habeant etiam Pluvialis usum in die Coronationis Romani Pontificis, & in altera die, qua novus Pontifex Constantinianæ Lateranensis Basilicæ possessionem solemniter capit: ut scilicet, dum ad decantandum laudes, fausta que omnia novo Pontifici de Cœlo adprecanda, præcincte supradicta quidem Coronationis die S. R. E. Cardinali Diaconorum Priore, in die vero Possessionis altero ejusdem S. R. E. Cardinali Priore Presbyterorum, una cum Subdiaconis Apostolicis procedunt, Pluvialibus, transversis induantur; itaut pars aperta Pluvialis remaneat supra humerum dextrum, circa collum autem supra Pluviale Capputium de more deferant: Extra vero prædictas functiones, usualem gestationem Vestis Talaris nigri coloris, cum simili Mantellone rotundo ab Alexandro Papa VII. Prædecessore Nostro per speciale Decretum sub die vigesima septima Novembbris anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi quinti eidem Advocatorum Consistorialium Collegio privative concessam, approbamus, & confirmamus; ita scilicet, ut nemini liceat similibus Vestibus & Insigniis uti, ipsisque electis Auditoribus Causarum Sacri Palati Cappellanis Nostris vetitum sit hujusmodi Habitum assumere, nisi de licentia Collegii prædicti Advocatorum Consistorialium, juxta antiquam observantiam, ab eodem Collegio per supplicem libellum expresse petenda & respective concedenda; quemadmodum Nos omnibus & singulis, & specialiter Auditoribus electis præfatis, non obstante quacumque consuetudine in contrarium forsan inducta, per hæc Apostolica scripta vetamus atque interdicimus.

Utque præterea ex Alma Urbe Nostra alio proficiscentibus prædictis Aulæ Nostræ Consistorialis Advocatis debitus honor ab omnibus habeatur; quod jam vivæ vocis oraculo eisdem con-

concessimus , ut scilicet habitu viatorio ad formam habitus per  
Prælatos & Familiares Nostros extra Urbem gestari soliti , ser-  
vato tamen nigro colore , Advocati prædicti uti possint & va-  
leant , præsentium quoque tenore expresse concedimus & in-  
dulgemus .

Præcipua verò & propria eorum Collegii munera ea sunt ,  
quæ circa Consistorium , & actus , atque negotia in eo geren-  
da atque tractanda , versantur ; Quæ quidem ita ipsorum Ad-  
vocatorum Consistorialium propria sunt , ut ad ipsas functio-  
nes pro hujusmodi Advocati munere in Consistorio peragendas  
nequidem admittantur ex eodem Collegio illi , qui inter Roma-  
næ Curiæ Prælatos adscripti reperiuntur , nisi Prælatio habi-  
tu deposito , habitum Advocati Consistorialis in eum finem in-  
duere consentiant . Cum igitur aliqua majoris momenti causa  
in Consistorio secreto veteri more judicialiter agenda erit , non  
alii , quam Advocati Consistoriales prædicti ad deducenda  
Partium jura sunt admittendi . Et quoniam inter maiores cau-  
fas , quæ a Romano Pontifice cum Venerabilium Fratrum suo-  
rum consilio definitiuntur , Beatificationes Servorum Dei , ac  
Beatorum Canonizationes meritū recensentur , congruum pro-  
pterea visum est , ut prærogativa scribendi in Jure in hujusmo-  
di Causis Collegio Advocatorum Consistorialium reservaretur ;  
quamvis , habita ratione plurium Officiorum , quæ illis incum-  
bunt , opportunè quoque statutum sit , a Congregatione San-  
ctaë Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sacris Ritibus præposita ,  
duodecim alios è celebrioribus Romanæ Curiæ Causarum Ad-  
vocatis ad hunc effectum approbari & deputari , adhoc ut  
Causarum hujusmodi Postulatores earum Patrocinium alicui ex  
illis , pro ipsorum libitu , servatis servandis valeant demandare .

Ad ipsos tamen Aulæ Consistorialis Advocatos privative  
spectat publicas in Consistorio instantias proponere pro Servo-  
rum Dei Beatificatione , aut Beatorum Canonizatione , hoc  
est in Consistoriis publicis , quæ in traditione Pilei Cardinalitii  
novis Cardinalibus creatis , seu in receptione Legati Sedis Apo-  
stolicæ ad Urbem redeuntis , aut alicius Principum Oratoris  
ad præstandam obedientiam Sedi Apostolicæ missi celebrantur ,  
Orationes habere super meritis ac virtutibus prædictorum Ser-  
vorum Dei & Beatorum , instando apud Summum Pontificem ,

ut eorum Beatificationis , aut Canonizationis Causæ committantur , seu ulterius promoveantur , aut respective expediantur ; quemadmodum , abrogato veteri more minus decenter inducto , declamandi scilicet de rebus profanis , & plerumque de atrocioribus criminibus confictis & imaginariis , per Urbani Papæ VIII. Prædecessoris Nostri Decretum sub die vigesima septima Januarii anni millesimi sexcentesimi trigesimi primi editum , subsequuta deinde circa methodum in hujusmodi Orationibus servandam peculiari institutione firmatum fuit . Pro quibus Orationibus peragendis , quæ in duo , aut ad summum in tria Consistoria singulæ dividi consueverunt , quæque non solum a Senioribus & Participantibus , sed etiam a Junioribus & Coadjutoribus per turnum , servato antianitatis ordine , & a Coadjutoribus prædictis tam ex propria , quam ex Coadjuti persona , haberi solent , decem scuta auri in auro Advocato peroranti pro qualibet vice , ex maleficiorum proventibus , expedito Mandato a Notario Charitatis , eoque a Gubernatore Almæ Urbis Nostre subscripto , persolvit debent .

In iis pariter publicis Consistoriis , quæ pro alicuius Beati Canonizatione coguntur , ad Advocatum pertinet Consistorialis Aula , vitam , virtutes , atque miracula Servi Dei fusè integrèque enarrare , atque Instantias Ecclesiarum , Principum , & Populorum pro ejusdem Servi Dei Canonizatione Summo Pontifici repræsentare . Idemque paratus esse debet prædicta omnia , si opus sit , in sequenti Consistorio semipublico strictim referre . Deinde in die solemni Canonizationis in Vaticana Basílica peragendæ , iterum pro definitivæ sententiae prolatione coram Summo Pontifice publicè instare . Pro quorum omnium implemento is , qui ea gererit , ex emolumentis , quæ occasione Canonizationis Advocatorum prædictorum Collegio debentur , triginta scuta monetæ percipiet , a Postulatore autem Causæ , eidem dono dabitus Imago depicta Servi Dei inter Sanctos relati .

Quotiescumque demum Summo Pontifici in Consistorio sententi supplicandum fuerit , sive ii , quorum res agitur , in Curia præsentes sint , sive absentes , dummodo non sint Imperatoriae , Regiae , aut Cardinalitiae dignitatis , & in ipso Consistorio personaliter constituti ; id nonnisi alicuius Advocati Consistorialis voce & opera peragendum erit . Ipsique S. R.E.

Car-

Cardinales , ubi suæ Dignitati renunciare , eamque in manibus Summi Pontificis dimittere voluerint , per Advocatum pariter Consistorialem a Collegio de ipsorum alessu deputandum , præsentibus corundem Procuratoribus legitimum mandatum habentibus , instantiam suam in Consistorio proponi facere debent : Qua de causa centum Ducati auri de Camera ad Collegii creditum antea depositi , eidem Collegio præstandi sunt , iisque inter Participantes æquis portionibus dividendi .

Similiter Patriarchæ , Archiepiscopi , & nonnulli ex Episcopis , qui , vel ex Ecclesiarum suarum juribus , vel ex personali concessione , honore Pallii decorantur , illud in Consistorio secreto per interpositam Advocati Consistorialis personam postulabunt . Ideoque si Patriarcha , Archiepiscopus , sive Episcopus , ut supra , Pallio donandus , in Romana Curia præsens existat , in Consistorio prædicto coram Pontifice se sitet , medius inter Advocatum pro eo perorantem a dextris , & Magistrum Cœrenoniarum a sinistris ; si vero Prælatus extra Curiam moretur , illius Procurator dextrum , Magister vero Cœrenoniarum sinistrum , Advocatus autem Consistorialis medium locum tenebit , atque hic pro supradicti Pallii concessione demissas Pontifici preces exhibebit . Et nisi agatur de Ecclesia in Partibus Infidelium existente , vel cui ad instantiam , & juxta Decretum Congregationis S. R. E. Cardinalium negotiis de Propaganda Fide præposita de Pastore provisum fuerit Advocatus prædictus decem Ducatos auri de Camera , qui præcedenter depositi esse debent , pro hujusmodi petitione percipiet . Ad has vero petitiones in Consistorio proponendas soli admittentur septem Advocati seniores seu Participantes , per turnum , exclusis Junioribus & Coadjutoribus , nisi ex persona alicuius ex Senioribus prædictis ad postulandum accelererint .

Alterum vero Officiorum genus , quod eidem Advocatorum Consistorialium Collegio privative incumbit , ad hujussee Almæ Urbis Nostræ Archigymnasi & Studii Generalis regimen spectat : Cujus Gymnasi Rectratus cum olim uni ex Prælatis Romanæ Curiae ad ejus vitam concedi & assignari soleret , a Sixto Papa V. Prædecessore Nostro per ejus Literas Anno Incarnationis Dominice millesimo quingentesimo octuagesimo septimo , decimo kalendas Septembbris sub Plumbo datas , pluribus ex causis animum ipsius moventibus , nec non in compen-

sationem certa pecuniarum summæ a prædicto Advocatorum Consistorialium Collegio in eum finem persolutæ , eidem Advocatorum Consistorialium Collegio cum omnibus & singulis illius Officii juribus , redditibus , & emolumentis , nec non cum quibusvis honoribus , oneribus , jurisdictionibus , facultatis , & privilegiis supradicto Rectori Prælato alias competentibus , perpetuo unitum , annexum , & incorporatum fuit .

Quam proinde unionem & perpetuam annexionem & incorporationem Officii Rectoratus hujusmodi , una cum facultatibus ipsum Gymnasium , ejusque Ecclesiam , Scholas , & Bibliothecam regendi , afferandi , & gubernandi , unumque ex proprio Collegio in singulos annos Studiorum Rectorem , atque alterum Bibliothecarium , tum etiam Bibliothecæ prædictæ Cultores , aliosque Gymnasii prædicti Officiales , & Ministros , respective eligendi & deputandi ; salvo eorum jure , quibus vel onero so , vel alio legitimo titulo nonnullorum Officialium hujusmodi deputatio competere dignoscatur ; nec non ejusdem Bibliothecæ libros permutandi ; statuta quoque , ordinationes & provisiones pro Gymnasii prædicti meliori regimine & utilitate condendi , faciendi , & publicandi , atque illa seu illas , toties quoties eisdem seu majori parti expedire videbitur , mutandi , & innovandi , sicuti per Prædecessores Nostros Sextum V. , Clementem VIII. & Alexandrum VII. Romanos Pontifices eisdem alias concessæ fuerunt , approbamus & confirmamus , & , quatenus opus sit , de novo concedimus & indulgemus .

In eligendis autem per concursum , quoties ita Nobis & Successoribus Nostris , tam Juris Canonici , & Cœfarei in Archigymnasio prædicto Antecessoribus , quam aliarum Theologiae , Linguae Sanctæ , aliarumque Linguarum , & eloquentiae , nec non rationalis & experimentalis Philosophiae , Medicinæ , & cœterarum artium & facultatum , quæ in Archigymnasio hujusmodi publice traduntur , & explicantur , Professoribus atque Lectoribus ; volumus , ut concurrentium examini coram Ven. Fratre Nostro Annibale Episcopo Portuensi S. R. E. Cardinali Camerario , & ejusdem Archigymnasi atque Universitis Studii generalis Cancellario , S. Clementis nuncupato , ejusque in Officio Camerariatus hujusmodi Successoribus , habendo , Ad-

vocati prædicti collegialiter semper assilant; & pro eorum, qui examinati fuerint, electione, una cum Camerario prædicto, qui tamen duplicitis suffragij jure gaudere debeat, iidem Advocati Consistoriales suffragium ferant. Et quidem examen eorum, qui ab obtinendas Cathedras in Decretis, seu in jure civili scientiam & peritiam suam profitentur, ab ipsis Advocatis Consistorialibus peragendum erit. Ad aliarum vero scientiarum, sive facultatum, aut Linguarum Lectores Candidatos experiendo atque probando, ab Archigymnasi Rectore pro tempore deputato, cum prædicti S. R. E. Cardinalis Camerarii participatione & assensu, alii afflumentur Assesiores in scientis, facultatibus, & Linguis hujusmodi præstantes, juxta quorum consilium atque sententiam tam Camerarius, quam Advocati prædicti in suffragiis ferendis super concurrentium peritia judicia sua dirigere valeant. Ac denique totius examinis, sive concursus, & suffragiorum latorum relatio, Nobis sen Romano pro tempore Pontifici, fiet; ut vacanti Cathedra, sive Lecturæ, de persona habili, & idonea, auctoritate Apostolica provideatur.

Firmamque præterea, & ratam perpetuo esse volumus privativam facultatem Candidatos in utroque seu alterutro Jure Canonico & Cœsareo experiendi, probandi, eosdemque Doctores in utroque seu alterutro Jure prædictis in Romana Curia & Urbe creandi, eisque Doctoratus hujusmodi insignia conferendi, supradicto Advocatorum Consistorialium Collegio tum antiquæ consuetudinis & posseßionis jure competentem, tum etiam expressis Prædecessorum Nostrorum Indultis & Privilegiis multoties concessam & attributam, præsertim vero a fel. record. Sixto Papa IV., Julio Papa III., Sixto Papa V., & Clemente Papa VIII., prout in eorum Literis decima octava Septembbris anni millesimi quadringentesimi octuagesimi tertii, sexta Februarii anni millesimi quingentesimi quinquagesimi secundi, tercia Septembbris anni millesimi quingentesimi octuagesimi septimi, & duodecima Septembbris anni millesimi sexcentesimi primi, respectice datis, plenius disponitur & continetur. Atlera vero Privilegia, Indulta, Licentias, & Facultates, quorum prætextu alias personæ, seu Collegia cujuscumque status, gradus, conditionis, & præminentia, id sibi licere contendunt, licet alias à prædictis aliisque Præcessoribus

cessoribus nostris declarata, moderata, seu respective annullata, revocata, & viribus vacuata fuerint; Nos etiam, quacumque auctoritate, & potestate, & quibuscumque ex causis, etiam ex titulo oneroso, & sub quibusvis verborum formulis, expressionibus, clausulis, & Decretis, etiam per Nos & Prædecessores Nostros Sedemque Apostolicam, eadem prædictis concessa forent, & quantumvis longæ & immemorabilis consuetudinis usu ab eisdem five personis, five Collegiis potestfa & obtenta fuerint, præsentium pariter tenore, quatenus opus sit, revocamus, annullamus, & viribus perpetuo vacuamus.

Et nihilominus attentes, quod inter Dilectos Filios Collegium Nostrorum & Sedis Apostolicae Notariorum, Protonotariorum nuncupatorum, de numero Participantium, ex una, prædictumque Collegium nostræ Consistorialis Aulae Advocatorum, ex alia parte, lis, & Causa super facultate promovendi ad gradum Doctoratus in utroque vel altero Jurium, tam in Urbe ejusque Districtu, quam extra illam & illum, in Causarum Palatii Nostri Apostolici Auditorio, coram certo illius Auditore introducta, adhuc pendet indecisa: Nos, qui jura, rationes, & exceptions utriusque Partis, tam voce nostris auribus insinuata, quam scripto deducta, per Nos ipsos accurate examinavimus, & matura consideratione perpendimus; Volentes ab utroque Collegio tam Notariorum, quam Advocatorum hujusmodi, quorum singulares personaæ familiares Nostræ existunt, omnes & quascumque super hac re lites, & controversias penitus e medio tollere, eorumque respective iura, facultates, & privilegia certis, congruisque limitibus præfinire; Motu, scientia, & potestate plenitudine paribus, prædictam, ac quacumque alias, si qua sit, litem & causam in prædicto Auditorio, vel alio quovis Tribunali, coram quocumque Judice, & in quacumque instantia, inter utrumque Collegium hujusmodi super præmissis pendentem ( illius respective statum, merita, & alia quæcumque, etiam de necessitate juris uel facti omnino exprimenda, necnon utriusque Collegii prædicti concessiones, indulta, privilegia, & Litteras Apostolicas, eorumque totales, & integros tenores satis Nobis cognitos, & perspectos, præsentibus pro plene, & sufficientes expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes ),

harum serie ad Nos avocamus , penitusque desuper silentium imponimus , & extinguimus , perpetuumque silentium imponimus , atque os occludimus . Eisdem vero Notariis de numero prædicto nullatenus licuisse , aut licere statuimus & declaramus , obtentu & vigore Literarum fel. record . Sixti Papæ V. Prædeceßoris Nostri incipien . *Laudabilis* super eorum privilegiis editorum , sub datum videlicet nonis Februarii Pontificatus sui Anno Primo , vel quarumvis aliarum Litterarum Apostolicarum sub quacumque forma eidem Collegio concessarum , examinationem cujusquam , Doctoratus gradum in altero vel utroque Jure suscipere cupientis , ad Partes , & extra Urbem committere , nec sub aliena fide , & relationibus examinationis præsentes , prout sepius haec tenus factum fuisse intelligimus , ad hujusmodi doctoratus gradum in eadem Urbe promovere ; sed tantummodo Notarios Nostros prædictos , eorumque Collegium quatuor personas singulis annis , easque in Urbe prædicta vere , & realiter præsentes , prævio rigoroso examine , personaliter , & collegialiter per iposmet Notarios faciendo , & non aliter , nec alio modo , ad normam Indulto Apostolici a recol. mem. Urbano Papa VIII. etiam Prædeceßore Nostro eidem Collegio concessi , per suas Literas datas sub Annulo Piscatoris die quinta Septembbris Anni millesimi sexcentesimi vigesimi noni , ad Doctoratus gradum hujusmodi promovere ; libere , & licite postea præsentis nostræ declarationis oraculo definimus : Decernentes sic , & non aliter intelligendas , & interpretandas fuisse , atque in posterum intelligi , & interpretari debere eorundem Sixti , & Urbani Prædeceßorum Litteras prædictas , quas pro majori cautela , & quatenus opus sit , eatenus limitatum , revocamus , & abo' emus , quatenus præsentibus nostris Litteris in aliquo adversentur , easdem in omnibus , & per omnia ad viam , & terminos earumdem præsentium reducentes ; Ne in re , quæ tanti momenti est pro recto ac felici Sanctæ Ecclesiæ & Reipublicæ gubernio , vel periculum immineat , quod sub aliena fide , & relationibus , ad gradus hujusmodi promoteantur indocti . & qui , si diligentem nominationem per ipsos met Notarios personaliter & collegialiter adhibitam subiissent , minus idonei forsitan reperti fuissent ; Vel id , quod absurdum reputamus , sequatur , ut scilicet prædicto Notariorum Nostrorum Collegio ,

cui

cui de verè , & realiter præsentibus in eadem Urbe , nonnisi quatuor singulis annis , diligentí præmisso examine , juxta memoratum Urbani Prædecessoris Indultum , ad gradum prædictum promovere concessum fuit ; id ipsum in numero indefinito permisum censeatur , quoad eos , qui ab eadem Urbe absentes , & in remotissimis fortassis regionibus constituti permaneant .

Ad consulendum tamen indemniti eorum , qui haec tenus a Dilectis Filiis Sedi Apostolica Notariis prædictis extra Urbe , & in absentia , contra præsentis nostræ declarationis tenorem , Doctoratus gradum in utroque vel alterutro Jure suscepérint ; omnes & singulas hujusmodi promotiones ad hunc diem peractas auctoritate nostra perpetuo revalidamus ; & quascumque promotionum hujusmodi nullitates , ex potestatis dumtaxat defectu provenientes , earundem præsentium tenore sanamus ; Easdemque promotiones , & gradus haec tenus ita collatos , & respective suscep̄tos , ad omnes effectus , ad quos de cœtero valere censebantur , eisdem sic , ut præfertur , promotionis in posterum etiam suffragari debere statuimus .

Quia vero illustre , & perantiquum eorundem Notariorum de numero Participantium Collegium hujusmodi , ob grata devotionis , & familiaritatis obsequia , quæ Nobis , & Apostolicæ Sedi incessanter impedit , aliaque illius , & Notariorum prædictorum merita , speciali benevolentia prosequimur , volentes aliquam propensæ nostræ erga illud voluntatis significationem exhibere , eisdem Notariis de numero prædicto , eorumque Collegio plenam liberamque licentiam , facultatem , & potestatem per easdem præsentes tribuimus & impertimur , ut ipsi de cœtero in perpetuum singulis annis , non quatuor dumtaxat personas , easque familiares , & pauperes , prout in dictis Urbani Prædecessoris Literis præscriptum reperitur , sed vigore præsentium , sex quidem personas , etiam si non familiares , nec pauperes ( dummodo tamen in Urbe præsentes existant , aliaque necessaria requisita illis suffragentur ) ad prædictum gradum Doctoratus in altero , vel utroque jure promovere possint , & valeant ; Ita quod sic per eos pro tempore promoti , & laureati omnibus & singulis favoribus , honoribus . gratiis , & privilegiis , quibus similes Doctores in publico Archigymnasio Sapientiæ Urbis Laureati de jure , usu , privilegio con-

consuetudine , aut alias quomolibet utuntur , fruuntur , & pariformiter , & æque principaliter uti , frui , potiri , & gaudere possint & debeant , ac ad omnes & quoscumque effectus , etiam Ecclesias Cathedrales assèndi , ab omnibus ubique censeri , haberi , & reputari , ac si in prædicto Archigymnasio vere promoti & laureati fuissent : Ampliantes & extenden tes quoad hæc utrasque Sixti & Urbani Prædecessorum Literas prædictas , de cœtero in suo robore permansuras .

Volumus autem , quod iidem Notarii , eorumque Collegium prædictum in promotione , & creatione dictorum sex , alterius , vel utriusque Juris Doctorum , omnia & singula ad præscriptum servanda & adimplenda , omnino servare & adimplere teneantur ; Et quod numerus dictorum sex , & non ultra , quavis de Causa uno anno non completus , non possit , nec valeat subsequentibus annis compleri vel reintegrari ; Quodque nota rogitus promotionum , cum nominibus , & cognominibus , ac Patria promotorum , intra Mensem ex tunc proximum , a die , cuiuslibet promotionis computandum ad Archivium Urbanum , ad instar aliorum rogitorum , per Secretarium Collegii hujusmodi , vel per ipsos promoto , & laureatos , deferri omnino debeat ; Et tunc solum , videlicet , postquam nota prædicta ad Archivium Urbanum delata fuerit , & non antea , talis promotus pro Doctore se gerere , & pro legitime laureato , & promoto ad quoscumque Juris effectus haberi possit . Alias promotus ipse pro Doctore publice , vel privatim se gerens , poenam falsi ipso facto & jure incurrat .

Omnes vero alias promotions , & creationes Doctorum in utroque , seu altero Jurium , atque Insignium Doctoralium traditiones ab aliis , quam Advocatis Consistorialibus prædictis , etiam per Comites Palatinos , aut per ipsos Notarios de numero Participantium , eorumque Collegium , præter , vel contra præscriptam formam , & ultra præfinitum numerum , in Romana Curia & Urbe prædicta in posterum factas vel faciendas cum omnibus inde secutis , & sequendis quibuscumq[ue] , irritas & inanes , nulliusque roboris vel momenti esse & fore , ac pro nullis & infectis haberi & censeri , neminiisque ad quoscumque effectus ullo unquam tempore suffragari debere , ipsosque ab aliis quam Advocatis prædictis , etiam per eosdem Notarios de numero prædicto , ultra sex præfatos , ad gradum Doctoratus

k k k

hu-

hujusmodi nulliter & attentate promoto vel assumptos, pro non Doctoribus haberi, eadem Apostolica Auctoritate statuimus, atque decernimus.

Præterea supradictos Nostræ Consistorialis Aulæ Advocatos, eorumque Collegium amplioribus favoribus, & gratiis prosequi, & tam prædicti Archigymnasi Almae Urbis Nostræ splendori & dignitati, quam feliciori, atque utiliori Romanae Curia statui, & regimini plenius consulere & providere volentes, simulque dignum rationique consonum reputantes, ut quicumque ad Dignitates, Prælaturas, Magistratus, aliaque munia, & Officia dictæ Curiae, quæ in eadem Curia, & in Romana Urbe consistunt, & in ea exercentur, & quæ Doctoratus gradum in utroque vel altero Jurium annexum habent, aut quomodolibet requirunt, pro tempore assimi, & promoveri desiderant, eorum doctrina & idoneitatis in prædicto Archigymnasio publicum præbeant experimentum; Apostolica Auctoritate prædicta, motuque, scientia, & potestatis plenitude paribus statuimus, atque sancimus, ut ii quidem, qui ante diem publicationis præsentium ad hujusmodi Doctoratus gradum in quacumque publica & approbata tam Status Ecclesiastici, quam extera Universitate Studii generalis, legitime promoti extiterint, ad Prælaturas, Magistratus, Judicaturas, Lecturas, & Dignitates etiam Ecclesiasticas dictæ Urbis, necnon ad facultatem scribendi, tam in jure, quam in facto, & patrocinandi uti Procuratores in causis coram prædicto Rotaræ Romanæ Auditorio, dummodo cætera necessaria requisita illis alias respective suffragentur, admitti, illasque & illos seu recipere, retinere, & exercere libere & lice posint & valeant, nec ob id eundem Doctoratus gradum in dicto Archigymnasio iterato suscipere cogantur. Contra vero ii, qui ante diem publicationis earundem præsentium Literarum nondum Doctoralem gradum, ut præfertur, suscepisse comperti fuerint, ad aliquam ex Dignitatibus, vel aliquod ex Beneficiis Ecclesiasticis in Basilicis, aut Collegiatis, vel aliis Ecclesiis ejusdem Urbis consistentibus, pro quibus assèquendis, obtinendis, vel retinendis ex Sacrorum Canonum, aut Generalium Conciliorum, vel Constitutionum Apostolicarum, seu aliarum Sanctionum dispositione, vel etiam ex lege fundationis, gradus, & qualitas Doctoralis requiratur, ac etiam ad Prælaturas, Magi-

giistratus , Judicaturas , etiam alieno nomine exercendas , & Lecturas publicas Urbis & Curiæ prædictarum , nec non ad facultatem patrocinandi tanquam Procuratores in causis coram eodem Rotæ Auditorio , aut respondendi de jure , seu scribendi pro Advocati munere coram quocumque Judice , seu Tribunali ; ac demum ad quocumque munus vel Officium Urbis , & Curiæ prædictarum in ipsa Urbe exercendum , quod de jure pariter , vel statuto , aut ex aliqua Apostolica Constitutione , & Ordinatione , vel etiam ex longa & inveterata consuetudine gradum & qualitatem Doctoralem hujusmodi exigat , vel requirat , non possint , nec valeant recipi , vel admitti , illasque ac illos & illa respective obtinere , vel exercere ; etiamsi Prælaturæ & Judicaturæ prædictæ ejusdem Rotæ , Cameræ , & Cancelleriæ Apostolicae , Signaturæ Nostræ , Populi Romani , vel cujusvis Collegii etiam privilegiati & privilegiatissimi , ac specialem & specialissimam , ac specificam , & individuam mentionem , & expressionem requirentis existant ; nisi ante admissionem & receptionem hujusmodi , vel quoad prædicta Beneficia & Dignitates Ecclesiasticas , infra tempus a jure vel Constitutionibus , & Canonicis Sanctionibus prædictis ; aut in fundatione respective præfixum , Doctoratus gradum in ipso publico Urbis Nostra Archigymnasio suscepérint ; Decernentes , & eadem Auctoritate statuentes , quod gradus Doctoratus hujusmodi post earundem præsentium publicationem in alia quavis Studiū generalis Universitate tam extera , quam Status Nostræ Ecclesiastici , quantumvis publica , approbata , celebri , & famosa , ac specialissima mentione digna , datus & receptus , ipsis graduatis ad quemcumque alium , non autem unquam ad effectum assequendi supradictas Dignitates , Prælaturas , Judicaturas , Lecturas , Munera , & Officia prædicta in Curia & Urbe Nostra , suffragari de reliquo valeat ; immò pro effectu præmisitorum Doctoratus gradus alibi datus , & receptus , habeatur & haberí debeat , ac si nullo modo datus , ac receptus fuisset .

Ab hac tamen generali lege illos dumtaxat exceptos esse volumus , quos in vim Apostolici privilegii seu Indulti alicui Nationi , Civitati , Universitati , seu Collegio ab hac S. Sede concessi , vel ad munus Advocati Consistorialis , ut supra , vel ad Auditoratum Causarum Palatii Nostræ Apostolici nominari ,

& Nobis seu Romano Pontifici pro tempore existenti, præsentiari, seu alias juxta Indultorum hujusmodi tenorem eligi & deputari contingat: Ut scilicet, si illi, qui ad prædicta Officia nominati seu electi fuerint, in aliqua conspicua Universitate aut Collegio, quibus Indulta hujusmodi, seu privilegia concessa fuerunt, ad Doctoralem gradum in utroque jure promoti fuisse dignoscantur, hujusmodi gradus ab iis, ut præfertur, suscepimus, juncto illius seu illorum testimonio, qui eos præsentaverint, necnon Pontificis judicio, qui eodem ad prædicta Officia elegerit & deputaverit, satis eisdem suffragari censetur, ad effectum asequendi hujusmodi Officia, eaque servatis servandis exercendi, absque eo quod ad iteratam prædicti gradus susceptionem in dicto Sapientiæ Archigymnasio compelli possint,

Ut igitur ordinario & statutum nostrum hujusmodi perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observetur Ven. Fratribus Nostris Thomæ Episcopo Ostien. & Veliern. S. R. E. Cardinali Vice-Cancellario Rufo, & Anibali Episcopo Portuen. ejusdem S. R. E. Cardinali Camerario Sancti Clementis; necnon dilecto Filio Nostro Nereo S. Eustachii prædicte S. R. E. Diacono Cardinali Corsino nuncupatis, Signaturæ nostræ Justitia Præfecto, eorumque in dictis Officiis Successoribus; & dilectis, præterea Filiis, Collegiis Notariorum Apostolicorum, Prothonotariorum nuncupatorum de numero Participantium, & Cappellano rum Nostrorum, Caufarum Sacri Palatii Auditorum, necnon Clericorum Cameræ Nostræ Apostolica, & Signaturæ Justitiæ Referendariorum Votantium, atque Abbreviatorum de Parco Majori, ipsorumque Aulae Nostræ Consistorialis Advocatorum, & Procuratorum Caufarum Sacri Palatii, eorumque respective Decanis; Capitulis quoque, seu Collegiis Basilicarum, Collegiarum, & aliarum Ecclesiarum dictæ Urbis, aliisque Superioribus & Personis præsentibus & futuris, ad quos nunc quomodolibet spectat, & pro tempore spectabit, per hæc eadem scripta committimus & injungimus, quatenus ordinationi & statuto prædictis humiliter intendentis, præmissa observari & adimpleri curent, nec quemquam in posterum ad Dignitates, Prælaturas, Magistratus, Judicaturas, Lecturas, Munera, Officia, & Beneficia prædicta, qui Doctoratus gradum in prædicto Archigymnasio non suscepit, extra casus a Nobis, ut su-

supra , exceptos admittant seu recipient , neque contra ordinationis & statuti Nostri hujusmodi seriem , dispositionem , & tenorem a quoquam quavis auctoritate , scienter vel ignoranter attentari ullo unquam tempore permittant .

Quæcumque demum Romanæ Curia munera prædicto Advocatorum Consistorialium Collegio tam expressis Prædecessorum Nostrorum concessionibus , quam longæ consuetudinis usu privative , ut præfertur , attributa esse dignoscuntur , ea omnia & singula ita supradicto Collegio addicta & acquisita esse declaramus , ut perpetuis futuris temporibus neque munus Promotoris Fidei ; de quo decretum adest Urbani Papæ VIII. sub datum die decimatercia Januarii anni millesimi sexcentesimi trigesimi primi , in favorem ipsius Collegii hactenus inviolabiliter observatum ; & quo Nos ipsi , dum , in minoribus constituti , in eodem Collegio locum obtineremus , plures annos perfuncti fuimus ; neque Officium Advocati Pauperum , aut aliud Advocati Fisci & Cameræ Nostræ Apostolicæ ; quæ olim Seniori de Collegio prædicto pro tempore incumbeant , deinde vero arbitrio Summi Pontificis , in aliquem tamen de ipso Collegio semper conferri consueverunt ; nec illud pariter Advocati Fabricæ Basilicae Apołtolornm Principis , aut illud Advocati Senatus & Populi Almæ Urbis Noltræ , vel denique munus Comillariorum Conclavis Sede vacante , alteri cuiquam persona , præterquam alicui ex dicto Collegio Advocatorum Aula Nostræ Consistorialis , quacumque in contrarium consuetudinæ , si quæ forte circa aliquod ex præmisitis muneribus allegari posset , minime obstante , concedi debeat aut assignari .

Volumus tamen , prædicta Officia Promotoris Fidei & Advocati Fisci , quæ duo olim ab una eademque persona conjunctim obtineri & exerceri consueverant , sed a recol. mem. Prædecessore Nostro Clemente Papa XI. iustis & rationabilibus de Causis ab invicem disjuncta & separata fuerunt , per ejus Literas perpetuo valituras die septima Aprilis anni millesimi septingentesimi septimi in forma Brevis expeditas , sic etiam in polterum separatim conferri , & a duobus respective Advocatis Consistorialibus exerceri ; quidquid deinceps in praxi servatum fuerit , & obtineat de præsenti in persona dilecti Filii Magistri Ludovici de Valentibus moderni Fidei Promotoris , & Fisci Advocati , per specialem gratiam eidem a sel. record. Prædecessore

No-

Nostro Clemente Papa XII. concessam , & ultra ipsius personam nullatenus extendendam . Proindeque assignationem portionis panis & vini , necnon scutorum tercentorum monetæ Romanæ , quæ deinde laudatus Clemens Papa XI. per alias suas in simili forma Literas datas die trigesima Aprilis anni millesimi septingentesimi decimi quarti , ex salariis & emolumentis Advocati Fisci detracta , una cum hujusmodi portione panis & vini prædicto Fisci Advocato ex Palatio Apostolico antea dari solita , Promotori Fidei pro tempore existenti dæ cetero persolvi mandavit , auctoritate prædicta & harum serie approbamus , confirmamus , & innovamus , atque in polterum , quem casus evenierit demandatæ separationis re ipsa iterum exequendæ , perpetuo servari mandamus .

Præterea districte præcipimus , ut quicumque ex prædictis Advocatis ad munus Advocati Fisci , & Camerae Apostolicæ , itemque ad aliud Advocati Pauperum deputati fuerint , omnino abstineant a fuscipiendo Patrocinio aliarum Causarum , quæ ad Officium sibi respective commissum minime pertineant , quacumque pariter in contrarium consuetudinc minime obstante .

Ut autem tot tantisque publicis gravissimisque muneribus assiduam operam impendere Advocati prædicti commode valeant , & spirituali simul eorundem consolationi per Apostolicæ benignitatis favorem consultum sit , quod jam per alias Nostras in forma Brevis Literas sub die vigesima octava Februarii anni millesimi septingentesimi quadragesimi secundi expeditas , eisdem elargiti fuimus , id etiam præsentium tenore , & auctoritate prædicta confirmamus & innovamus , ut scilicet eisdem Advocatis Consistorialibus eorumque Coadjutoribus nunc & pro tempore quandocumque existentibus , in privato Domus cuiuslibet eorum habitationis , etiam in hac Alma Urbe Nostra ; Oratorio ad hoc decenter muro extructo & ornato , seu extruendo & ornando , ab omnibus Domesticis usibus libero , per dilectum Filium nostrum in eadem Urbe ejusque districtu Vicarium in spiritualibus Generalem , quoad Oratoria in dicta Urbe , & quoad alia extra eandem Urbem per Ordinarium Loci respecti ve prius visitando & approbando , unam Misam pro unoquoque die , dummodo in Domo hujusmodi celebrandi licentia , quæ adhuc duret , alteri concessa non fuerit , per se ipsos , si

Sacerdotes fuerint, celebrare, seu per quemcumque Sacerdotem approbatum Secularem, vel de Superiorum suorum licentis Regularem, sine tamen quorūcumque jurium Parochialium præjudicio, ac Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis Domini Nostri Iesu Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus exceptis, in sua, ac quatenus conjugati existant, in corum respectiva Uxorū, necnon in eorundem Filiorum, Consanguineorum, & Affinum secum insimul in eadem Domo habitantium, ac cuiuslibet eorum Familiæ præsentia, celebrari facere libere & licite possint, ita tamen ut Uxores, & nati, ac Consanguinei & Affines supradicti predictam unicam Missam ipsis quidem Advocatis præsentibus audire tantummodo, nunquam vero celebrari facere valeant, quodque Familiares eorum servitiis non necessarii ibidem Missâ interessentes, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus Festis de præcepto liberi minime censeantur. Utque hujusmodi gratia ii dumtaxat ex Advocatis Consistorialibus fruantur, qui super illa Apostolicas in forma Brevis Literas ad uniuscuiusque favorem expediendas petierint, atque obtinuerint, & non alias.

Præterea omnia & singula supra expressa, atque alia Collegio Advocatorum hujusmodi concessâ Privilegia & Indulta, nec non ejusdem Collegii laudabiles stylos, usus, & consuetudines, ordinationes quoque, Constitutiones, atque Statuta pro ipsis Collegii felici regimine & gubernio facta & condita, licita tamen & honesta, ac Sacris Canonibus & Concilii Tridentini Decretis, Constitutionibus Apostolicis, & præsentium tenori ac dispositioni minime contraria, Apostolica auctoritate earundem tenore præsentium perpetuo confirmamus & approbamus, illisque plenaria & inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes & singulos tam juris, quam facti, necnon solemnitatum quarumcumque quomodolibet omissarum, aliosque defectus, si qui forsan interixerint in eisdem, supplemus, illaque omnia auctoritate, & tenore predictis innovamus, & de novo concedimus, ac ab omnibus & singulis personis, ad quas pro tempore spectat & spectabit in futurum, inviolabiliter perpetuo servari volumus & mandamus. Utque supradicta eorum Statuta, Constitutiones, Ordinationes, stylos, usus, & consuetudines pro rerum tempore & personarum qualitate, ac quoties eis expedire videbitur, abrogare, casare,

fare , mutare , alterare , & alia illorum loco facere , conde-re , edere , & servare libere ; & licite valeant , quæ postquam facla , condita , & edita fuerint , dummodo , ut præmittitur , licita & honesta , Sacrisque Canonibus & Decretis dicti Concilii Constitutionibus Apostolicis , ac præsentium tenori contra-ria non existant , eo ipso dicta auctoritate confirmata sint , ac ab omnibus & singulis , quos ea concernunt , in futurum sub pœnis in eis contentis observari debeant ; Insuper ut ipsorum Collegii Secretarium , aliosque Officiales & Ministros pro suo arbitrio eligere & deputare , amovere , dimittere , & mutare valeant , quoties id eis expedire videbitur ; eisdem auctoritate & tenore præsentium , etiam perpetuò concedimus & indulge-mus , plenamque , liberam , & omnimodam facultatem & au-ctoritatem impertimus , quacumque in contrarium consuetudi-ne minime obstante .

Decernentes easdem præsentes Literas , & in eis contenta quæcumque , etiam ex eo , quod quilibet in præmissis , seu eo-rum aliquo jus , vel intereste habentes , seu habere quomodolibet prætendentes , cujusvis status , gradus , ordinis , præmientiæ , vel dignitatis existant , sive aliæ specifica , & individua mentione & expressione digni , illis non consenserint , nec ad ea vocati & audit , neque Causæ , propter quas eadem præ-sentes emanaverint , adductæ , verificatæ , vel sufficienter , aut ullo modo justificate fuerint , aut ex alia qualibet , etiam quantumvis juridica & privilegiata causa , colore , prætextu , & capite , etiam in corpore juris clauso , nullo unquam tempore de subreptionis , vel obreptionis , aut nullitatis vitio , seu in-tentionis Nostræ , aut intereste habentium consensu aliove quo-libet , etiam quantumvis magno , ac formali & substantiali de-fectu , notari , impugnari , infringi , retractari , in controver-siam vocari , aut ad terminos juris reduci , seu adversus illas aperitionis oris , restitutionis in integrum , aliudve quodcum-que juris , facti , vel gratiæ remedium intentari , vel impe-trari , aut etiam motu pari , & de Apostoliceæ potestatis plenitu-dine simili concessio vel emanato quempiam in judicio , vel extra illud uti , seu se juvare ullo modo posse ; Sed ipsas præ-sentes semper firmas , validas , & efficaces existere & fore , ac dicto Collegio & Advocatis pro tempore existentibus in omni-bus

bus & per omnia , etiam perpetuo suffragari , ipsumque Collègium ad verificationem , seu justificationem præmissorum , vel partis eorum minime teneri , aut ullo modo quacumque auctoritate compelli debere , sed easdem , & in eis contenta quæcumque ab omnibus , ad quos spectat , & pro tempore quæcumque spectabit , inviolabiliter , & inconcusse servari .

Sicque , & non aliter in præmissis censeri , atque ita per quoscumque Judices Ordinarios , & Delegatos , etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores , ac S. R. E. Cardinales , etiam de Latere Legatos , & Apostolicæ Sedis prædictæ Nuntios , aliosve quoslibet quacumque præminentia ac potestate fungentes , & functuros , sublata eis , & eorum cuilibet aliter judicandi , & interpretandi facultate , judicari , & definiri debere , ac irritum & inane , si fecerit super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari .

Quocirca eisdem Ven. Fratribus Nostris Thomæ Episcopo Ostiensi & Velerino S. R. E. Cardinali Vice-Cancellario Rufo , & Annibali Episcopo Portuen. ejusdem S. R. E. Cardinali Camerario S. Clementis respective nuncupatis ; nec non dilecto Filio Magistro Flavio Chisio Causarum Curiæ Camerae Nostræ Apostolicae Auditori Generali , eorumque pro tempore in Officiis hujusmodi Successoribus , per hac Apostolica scripta mandamus , quatenus ipsi , vel duo , aut unus eorum , per se , vel alios , seu alium auctoritate Nostra , prædictis Aulae Nostræ Consistorialis Advocatis , eorumque Collegio in præmissis omnibus , & singulis , efficacis defensionis præsidio affiant faciantque eos , & eorum singulos , quoties pro ipso rum parte super hoc fuerint requisiti , omnibus , & singulis præfatis pacifice frui , & gaudere , non permittentes eos , & eorum aliquem , per quoscumque desuper quomodolibet indebito molestari , inquietari , aut impediri . Contradictores quoslibet , & rebelles cujuscumque status , gradus , ordinis , dignitatis , vel præminentia fuerint , per Censuras Ecclesiasticas , & pecuniarias poenas , aliaque opportuna juris , & facti remedia , appellatione postposita , compescendo .

Non obstantibus Nostra , & Cancellariae Apostolicae regulâ de jure quæsto non tollendo , necnon præmissis omnibus , aliisque Apostolicis , ac in Universalibus , Provincialibus , & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus Constitu-

tutionibus & Ordinationibus ; nec non quibusvis Almae Urbis Nostræ , Collegiorum quorumcumque , Tribunalium , Universitatum , necnon prædicti Advocatorum Consistorialium Collegii , & Gymnasi , etiam juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis statutis , & consuetudinibus etiam immemorabilibus ; privilegiis quoque , exemptionibus , & Indultis etiam in corpore juris clausis , aut Literis Apostolicis quibusvis personis , & eisdem Urbi , nec non dilectis Filii Populo Romano , aliisque Civitatibus , & locis , Collegiis quoque Tribunalibus , Universitatibus , aliisque quibuslibet specifica , & individua mentione dignis , etiam sub quibuscumque verborum tenoribus & formis , ac cum quibusvis etiam clausulis , & decretis , etiam irritantibus in genere , vel specie , etiam motu simili , & de Apostolice potestatis plenitudine , seu Consistorialiter , ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis , ac pluries confirmatis , approbatis , & innovatis . Quibus omnibus , & singulis , etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis , eorumque totis tenoribus specialis , specifica , & individua mentio , seu quævis alia expressio ad id servanda foret , illorum tenores , formas , causas , & occasions præsentibus pro plene , & sufficienter expressis , & exactissime servatis , & specificatis respective habentes , illis alias in suo robore permanuris , hac vice dumtaxat , ad præmissorum effectum plenissime & amplissime motu pari derogamus , & derogatum esse volumus , ceterisque contrariis quibuscumque .

Volumus insuper , & eadem auctoritate prædicta mandamus , ipsas præsentes , seu earum transumpta in locis solitis Almae Urbis Nostræ per aliquem ex Cursoribus Nostris , ut moris est , publicari , & affigi , sive publicatas , & affixas omnes & singulos , quos concernunt , seu concernent in futurum , perinde afficere , & arctare , ac si unicuique illorum personaliter intimatae , & notificatae fuissent .

Utque earundem præsentium transumptis , seu exemplis etiam impressis , manu alicujus Notarii publici subscriptis , ac sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis , eadem prorsus fides tam in judicio , quam extra illud ubique locorum habeatur , quæ ipsis præsentibus haberetur , si forent exhibitæ , vel ostensæ .

Nulli

Nulli ergo omnino Hominum liceat paginam hanc nostrarum confirmationis , approbationis , innovationis , voluntatis , mandati , statuti , decreti , declarationis , ampliationis . & extensionis infringere , vel ei ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsumperit , indignationem Omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum .

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo quarto , quarto kalendas Septembbris , Pontificatus Nostri Anno Quinto . D. Cardinalis Passioneus . J. Datarius . Visa de Curia I. C. Boschi . L. Eugenius .

*Registrata in Secretaria Brevium.*

*Anno a Nativitate Domini Nostri JESU CHRISTI  
Millesimo septingentesimo quadragesimo quarto , Indictione  
septima , die verd' vigesima sexta Septembbris , Pontificatus  
autem Sanctissimi in Christo Patris , & Domini Nostri Do-  
mini BENEDICTI Divina Providentia PAPÆ XIV. An-  
no Quinto , supradicta Constitutio affixa , & publicata fuit  
ad valvas Basilicæ Lateranensis , & Principis Apostolorum ,  
& Cancellariæ Apostolicæ , Curiæque Generalis in Monte  
Citorio , & in Acie Campi Floræ , ac in aliis locis solitis ;  
& confuetis Urbis per me Franciscum Bartolotti Apost. Curs.  
Nicolaus Cappelli Mag. Curs.*

## B E N E D I C T U S P P. XIV.

S E R V U S S E R V O R U M D E I

*Ad perpetuam rei memoriam.*

**Q**uanta Reipublicæ commoda obveniant ex publicis studiorum Universitatibus, in quibus bonarum artium, ac scientiarum documenta ingenuæ Juventuti traduntur, omnium judicio, & felici experientia evidentissime constat; dum per homines maxime liberalibus disciplinis excultos, atque expolitos, totius Civitatis mores, ad æquitatis, & justitiae rationem conformari solent, & necessaria in Civilibus Societatibus judicia, recte, ac laudabiliter exerceri, pluraque hominum usibus proficia inveniri passim conspicuntur, & reliquæ omnes privatae, ac publicæ res prudenter, utiliterque administrari.

Quamobrem ad nostrum potissimum Officium pertinere judicavimus, celeberrimum Almæ Urbis Nostræ Archigymnasium Studii generalis, Sapientiam nuncupatum, speciali providentia Nostræ cura tueri, atque fovere; quin etiam, si quæ Nobis ejus rei facultas suppeteret, illius splendorem Novis Apostolicæ liberalitatis favoribus amplificare: Ut, quæ Nobis olim in minoribus adhuc versantibus, ejusdemque Sapientiæ regimen, pro Advocati Consistorialis jure, vel communiter, vel peculiariter moderantibus, ad perficiendum illius statum deesse videbantur, ea nunc, supremæ Auctoritatis nostræ ope, ipsius Universitatis, totiusque Vrbis ornamento, & commodo accederent incrementa.

Quæ quidem cum partim in restituendo, aut firmando aptiori, utiliorique ipsius Archigymnasi regimine, atque ordine, partim in nonnullarum, quæ desiderabantur, doctrinarum, & facultatum accessione, confistere intelligeremus; illud hactenus studiose præstare non omisimus, ut scilicet, quas oportunas iudicavimus, lege, sive ad tempus, sive perpetuo, in eodem servandas, præscriberemus; ex quibus meliorem studiorum

ra-

rationem , ac scientiarum tradendarum methodum in ipso recte processuram fore confidimus : Alterum vero , quod ad novas Disciplinarum Cathedras instituendas , augendumque Lectorum numerum pertinebat , ad hunc diem efficere non potuimus , quum id , nec ipsius Archigymnasi reditus , nec Apostolici Aerarii Nostri vires , recentibus nimium calamitatibus exhaustae , ulla modo ferre valecent .

Cum autem recens in Civitate , & Statu Avenionensi , & Comitatu Venafino nostræ temporali Ditioni subiectis , inducta sit facultas , ut eam vocant , privativa , dandi prælo , ac vendendi , & publicandi per totam Pontificiam Ditionem Civitatis , Status , & Comitatus præfatorum , novitates publicas , tam politicas , quam litterarias , kalendaria , & alia similia , ipsaque privativa facultas Dilecto Filio Alexandre Giraud ad novem annos concele , & locata reperiatur , pro annua responsione quatuor mille librarum monetæ Galliæ , sub diversis pactis , & conditionibus , prout in Instrumento publico per Acta Dilecti Filii cognominati Jeremia , Notarii publici , & Secretarii Generalis Legationis Avenionensi sub die 16. Mensis Novembris Anni Domini 1747. desuper confecto , & stipulato , plenius continetur .

Nos igitur congruum , & consentaneum arbitrantes prædictum redditum quatuor mille librarum dictæ monetæ , qui , quum antea numquam inter emolumenta Cameralia computatus fuerit , ex prædicta nova locatione , & privativa facultate per Nos , ut præfertur , indulta , nuper accrevit , eidem Archigymnasio ad excitandas , & promovendas in eo alias scientias , & liberales artes , integræ , & in perpetuum attribuere , verumque hodiernum ipsius Archigymnasi statum , annuos reditus , Cathedras , & Lecturas , regimen , administrationem , & privilegia , de quibus plenam , certamque notitiam habemus , nec non præfatum locationis Instrumentum , omnia item , & singula prævilegia , & indulta etiam a Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris Civitati , & Legationi Avenionensi , ac pro tempore existentibus S. R. E. Cardinalibus de Latere Legatis , & Vicelegatis inibi commorantibus , quomodolibet concessa etiam plures confirmata , & innovata , ac alia quæcumque etiam speciale , & individuam mentionem , & expressionem requirentia , eorumque omnium , & singulorum totos , & in-

egros tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis,  
ac de verbo ad verbum infertis habentes,

Motu proprio, & ex certa scientia, meraque delibera-  
tione Nostris, deque Apostolicæ Potestatis plenitudine, in præ-  
fato publico Archigymnasio, seu Studio generali, Sapientie  
nuncupato de Urbe, præter eam, in qua Elementa Geometriae  
traduntur, aliasque inibi præexistentes Cathedras, & Lectu-  
ras, duas novas Cathedras, seu Lecturas, alteram nimurum  
Mathematicæ, alteram vero Chymicæ, pro aliis duobus Lecto-  
ribus altero nempe Mathematicæ, altero autem Chymicæ hu-  
jusmodi Professoribus probatæ fidei, & idoneitatis, ad Cathe-  
dras hujusmodi pro tempore quomodolibet vacantes, prævio  
concursu, & servata forma dudum a Nobis in Constitutione  
Nostra, privilegiorum Nostræ Confistorialis Aulae Advocato-  
rum confirmatoria, quæ incipit, *Inter cōspicuos Ordines*, edi-  
ta quarto kalendas Septembbris anno quinto §. In eligendis, tra-  
dita, atque præscripta, deputandis, & assumendis, ad com-  
mune bonum, publicamque utilitatem, Apostolica Auctorita-  
te perpetuo erigimus, & instituimus.

Eisdemque Cathedris, seu Lecturis, a Nobis sic erectis,  
& institutis, pro earum dote, ac utriusque Lectoris congruo  
salario, & provisione, annuam sumмam quadringentorum scu-  
torum monetæ Romanæ de juliis decem pro quolibet scuto, ad  
rationem ducentorum scutorum pro quolibet, eis, ut infrâ,  
persolvendorum, eadem Apostolica auctoritate constituimus,  
& assignamus. Ipsosque futuri pro tempore Mathematicæ, &  
Chymicæ Lectores, aliorum dicti Archigymnasi Lectorum,  
Magistrorum, Doctorum, & Professorum consortio, ita ut  
omnibus, & quibuscumque privilegiis, Indultis, libertatibus,  
immunitatibus, exemptionibus, favoribus, gratiis, præemi-  
nentiis, antelationibus, honoribus, & prærogativis, etiam  
antianitatis, quibus alii ejusdem Archigymnasi Magistri, Le-  
ctores, Doctores, & Professores quomodolibet utuntur,  
fruuntur, potiuntur, & gaudent, atque uti, frui, potiri, &  
gaudere possint, & poterunt in futurum, pariformiter, &  
æque principaliter, in omnibus, & per omnia, & omnino  
quoad omnia, ipsi quoque utantur, fruantur, potiantur, &  
gaudeant, omnibusque pariter oneribus, & obligationibus,  
quibus illi subiacent, pari modo etiam ipsi subjaceant, Aposto-

lica itidem Auctoritate adjungimus, & aggregamus.

Ad consulendum vero perpetua urriusque Cathedræ a Nobis per præsentes erectæ stabilitati, & manutentioni, prædictam facultatem privativam dandi prælo, ac vendendi, & publicandi per totum Statum Avenionensem, & Comitatum Venafrinum Nostræ temporali Ditioni subiectum, novitates publicas, tam politicas, quam litterarias, kalendaria, cæteraque in memorato locationis Instrumento comprehensa, & expressa, earumdem tenore præsentium aprobamus, & confirmamus, ac quatenus opus sit, de novo inducimus, & constituimus. Et nihilominus præfatum annum redditum quatuor mille libratum diætæ monetæ Galliæ, ex concessione, & locatione privativæ facultatis hujusmodi nunc provenientem, & qui deinceps, etiam in quacumque majori summa provenire potuerit, a cæteris Camera Nostræ Apostolicæ redditibus, introitibus, & preventibus extraneum, seu perpetuo separatum, atque disiunctum haberi, & censeri volumus, ideoque ab iisdem pari auctoritate itidem perpetuo separamus, sejungimus, & dismembramus, sive dismembratum, sejunctum, & separatum, præfato Archigymnasio pro utriusque Cathedræ, seu Lecturæ a Nobis per præsentes erectæ, & institutæ, Dote, & pro aliis infra scriptis usibus, etiam perpetuo applicamus, concedimus, & assignamus,

Quamobrem Dilectis Filiis nunc, & futuris pro tempore ejusdem S. R. E. Cardinalibus nostris, & Sedis Apostolicæ de Latere Legatis, ac Vicelegatis in dicta Civitate Avenionensi commorantibus, necnon Congregationi Avenionensi, ac præfatæ Camera Apostolicæ Thesaurario, & Commissario Generibus, aliisque ipsius Camera Officialibus, ac Ministris, quo cumque nomine nuncupatis, in virtute Sanctæ Obedientiæ districte inhibemus, ne præfatum annum redditum ex privativa facultate hujusmodi provenientem, in alios quoscumque usus, & causas, quantumvis privilegiatas, & privilegiatissimas, ullo modo disponere præsumant; sed ipsa dumtaxat Congregatio, prædictique Legati, ac Vicelegati, seu alii, ad quos, nunc quomodolibet spectat, & spectabit in futurum, si, & postquam, ac quoties pro parte infra scripti Nostri, deinde vero Romani pro tempore Pontificis Secretarii Status, aut Rectoris dicti Archigymnasi fuerint requisiti, tam pro executione, &

con-

conservatione dictæ privativæ facultatis, quam pro integra, celerique exactione anni reditus præfati, eorum brachium, & auxilium efficaciter præstent; Ipseque pro tempore Cardinalis Legatus, seu Vicelegatus exactæ pecuniae depositum, in faciem, & creditum dicti Archigymnasi, ut infra, faciendum sedulo curet.

Quoniam vero Dilectus Filius noster Sylvius Tituli Sancti Callisti S. R. E. Presbyter Cardinalis Valentii nuncupatus, ejusdem S. R. E. Camerarius, & Nobis a Secretis Status, in procuranda prædicti novi reditus accessione, & in illius applicatione ad supradictum effectum proponenda, eximium suum studium de bono publico amplificando, ac de scientiis, ac liberalibus Artibus promovendis Nobis aperte comprobavit; idcirco Nos earumdem tenore præsentium prædicto Sylvio Cardinali, quoad vixerit, plenam, & omnimodam facultatem, potestatem, & auctoritatem tribuimus, & clargimur; post ipsum vero, cuilibet pro tempore existenti Romani Pontificis Secretario Status, necnon præfati Archigymnasi pro tempore Rectori similiter concedimus, & impertimur, ut ipsi, adveniente termino currentis locationis dictæ privativæ facultatis, & sic deinceps, quoties terminus hujusmodi advenerit, eidem pro tempore existenti Legato, seu Vicelegato Avenionensi, aut pro eo, alii, vel aliis, ad quos pro tempore spectabit, aut spectare poterit, celebrationem, & stipulationem novæ locationis ejusmodi privativæ facultatis pro dicto Archigymnasio, celereisque transmissionem pecuniae de Civitate Avenionensi Romam, ad effectum illam, ut infra, deponendi, absque ultra dependentia à prædicta Congregatione Avenionensi, aut à Camera Apostolica, illiusque Officialibus, & Ministris prædictis committere, & mandare libere, ac liceite possint, & valent.

Postremo volvhus, & mandamus. ut pecuniae, ut supra provenientes apud Mensam Nummulariam Montis Pietatis, ad creditum dicti Archigymnasi in peculiari tamen, & separato computo, deponantur, ita ut cum aliis prædicti Archigymnasi reditibus nullo umquam tempore misceantur, vel confundantur, sed stare debeant dumtaxat ad effectum, ut pro rata scutorum quadringentorum prædictis duobus Lectoribus Mathematicæ, & Chrymiae, annua honoraria, & stipendia a

No-

Nobis iisdem respective constituta , in consuetis tertiaris, juxta morem aliarum Cathedrarum , & Lectorum ipsius Archigymnasii , mediantibus ordinibus manu Rectoris ejusdem pro tempore deputati subscriptis , persolvantur , residuum vero in expensas necessarias pro experimentis Chymicis , & non in alios quoscumque usus , omnino erogetur .

Præsentes quoque Litteras , quæ in dicta Camera Apostolica , juxta Constat. fel. record. Pii Papæ IV. Prædecessoris Nostræ desuper editam , præsentari , insinuari , & registrari volamus , præmissaque omnia , & singula , nullo umquam tempore ex quibuscumque causis , de subreptionis , vel obreptionis , seu nullitatis vitio , aut intentionis Nostræ , vel quocumque alio defectu notari , impugnari , retractari , seu etiam revocari , suspendi , restringi , limitari , aut in jus , vel controversiam vocari , seu ad terminos juris reduci posse , sed semper , perpetuumque valida , & efficacia existere , suosque plenarios , & integros effectus fortiri , & obtinere debere , sicutque per quoscumque Judices Ordinarios , & Delegatos , etiam S. R. E. Camerarium , & alios Cardinales , nec non Palatii Apostolici Auditores , prædictæque Camere Thesaurarium Generalem , & Clericos præsidentes sublata eis , & eorum cuilibet quavis alter judicandi , & interpretandi facultate , & auctoritate , judicari , & definiri debere ; Et si fecus , super his a quoquam quavis Auctoritate scienter , vel ignoranter contigerit attentari , irritum , & inane decernimus .

Non obstantibus quibusvis Constitutionibus , & Ordinationibus Apostolicis generalibus , vel specialibus , dictæque Cameræ , nec non Congregationis Avenion. & Archigymnasii prædicti , etiam juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis , respective statutis , & consuetudinibus , privilegiis quoque , Indultis , & Litteris Apostolicis dictæ Congregationi , eidemque Cameræ , ac illius Officilibus , & Ministris , & quibusvis aliis , sub quibuscumque tenoribus , & formis , ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis , aliiisque efficacioribus , & effucacissimis , & insolitis clausulis , ac irritantibus decretis , etiam motu , scientia , deliberatione , & potestatis plenitudine pariter , etiam consistorialiter , ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum confirmatis , approbatis , & innovatis : Quibus omnibus , &

M m m m sin-

singulis , etiam si pro sufficienti illorum derogatione , de illis , eorumque totis tenoribus , specialis , specifica , expressa , & individua , ac de verbo ad verbum , non autem per clausulas generales idem importantes , mentio , seu quævis alia expressio habenda , aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret , illorum omnium , & singulorum tenores p̄t̄sentibus pro plene , & sufficienter expressis , & insertis habentes , illis alias in suo robore permanfuris , ad p̄missorum omnium , & singulorum effectum specialiter , & expresse , ac latissime , & plenissime motu simili derogamus , ceterisque contrariis quibuscumque .

Utque de p̄missis etiam in Civitate , & Ditione Avenionensi , quandocumque opus fuerit , fides fieri valeat ; volvimus , ut earundem p̄s̄entium transumptis , etiam impressis , manu alicujus Notarii publici subscriptis , & sigillo p̄fati Sylvii Cardinalis , seu respecti Romani pro tempore Pontificis Secretarii Status , aut p̄dicti Archigymnasi Rectoris obsignatis , eadem prorsus fides adhibetur in Judicio , & extra illud , qua adhiberetur hisce p̄s̄entibus , si forent exhibitæ , vel ostensæ .

Nulli ergo omnino Hominum liceat hanc paginam Nostræ erectionis , dismembrationis , applicationis , iuhhibitionis , concessionis , decreti , mandati , derogationis , & voluntatis infringere : vei ei ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare p̄sumperit , indignationem Omnipotens Dei , ac Beatorum Petri , & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum .

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo octavo , quinto Idus Octobris , Pontificatus Nostri Anno nono .

## CHIROGRAFO DI NOSTRO SIGNORE.

## B E N E D E T T O X I V.

*Monsignore Clemente Argenvillieres Nostro Uditore, e Rettore Deputato della nostra Sapienza di Roma.*

**C**I è stato da Voi rappresentato , che fin da quando foste dal nostro Collegio degli Avvocati Conciliatori eletto, e deputato Rettore della Università dellli Studj di questa nostra Città di Roma , vi applicaste seriamente à rintracciare le cause , per le quali i buoni Studj , che in essa altre volte florivano con tanto vantaggio della Gioventù , e del Pubblico , e con decoro , ed ornamento di questa Santa Sede , s'andavano di giorno in giorno quasi affatto abbandonando ; e siccome vi parve , che ciò in parte provenisse dal non essere ben regolato il numero delle Cattedre , e Letture , parte dai frequenti passaggi de' Lettori dà una ad un'altra Lettura totalmente diversa , e parte da altre Cause , & abusi .

Perciò incominciate fin d'allora , e poi di mano in mano siete andato procurando , col consiglio , e coll'assistenza di altri due Vostri Colleghi dà Voi prescelti fin dà principio per tal'effetto , cioè dall'Avvocato Niccolò Maria de Vecchj , e di Monsignore Filippo Maria Pirelli di rimediare ai sudetti , ed altri disordini , con diversi provvedimenti dà Voi presi all'occorrenze , col nostro precedente Oracolo ; e quindi con grandissimo nostro piacere , e con applauso di tutta la Città si è veduto subito risorgere l'antico nome , e credito *della Sapienza* di Roma , ritornare nel cuore de' Giovani l'amore , e l'applicazione allo Studio delle Umane , e delle Divine Lettere , e crescere il concorso degli Studiosi in numero quasi al doppio maggiore di quel , che vi era sul principio del Vostro Rettorato .

Mà perchè i sudetti provvedimenti , benchè da Voi presi , come si è detto , col nostro precedente Oracolo , sono più

tosto stati provvedimenti provisionali , e presi per farne esperimento prima di ridurli in forma di stabile , e perpetua Legge : Perciò dopo il decorso di due Anni di detto Voitro Rettorato, volendo Noi stabilire un fermo , e perpetuo sistema , col quale si abbia da regolare , e governare in avvenire questa Nostra altre volte così celebre , e rinomata Università , dalla quale sono usciti in diversi tempi Vomini dottissimi , e per la quale Noi abbiamo tanto amore , per essere stati Noi stessi parecchi anni , prima che fossimo alliunti all'onore del Cardinalato , Rettore dell'Università medesima .

Di nostro Moto proprio , certa scienza , e pienezza della Nostra Apostolica Autorità , avendo qui per esprezzo ; e di parola in parola inserito il tenore di tutti , e singoli Decreti , Chirografi , Motuproprij , Brevi , Costituzioni , ed altre qualissime Lettere Apostoliche d'Innocenzo IV. , Bonifacio VIII. , Eugenio IV. , Sisto IV. , Leone X. , Sisto V. , Clemente VIII. , Alessandro VII. , Innocenzo XII. , Clemente XI. , e di qualunque altro Nostro Predecessore , e ancora Nostre , e quelle approvando , e confermando nelle parti uniformi , e compatibili , e rispettivamente rivocando , e riformando nelle parti contrarie , e disformi dà questa presente Nostra disposizione .

Vogliamo in primo luogo , ordiniamo , e comandiamo , che in avvenire , e di mano in mano , che verranno vacando le Cattedre , e Letture della Sapienza di qualunque Classe ella fia , anche per via di Giubilazione , o che si faccia ad alcuno dei Lettori , che oggi vi fono , qualche accrescimento di Salario , dobbiate Voi , e Vostri Successori pro tempore ridurre le suddette Letture , siccome Noi dà adesso per allora , e quando ne verrà il caso , le riduchiamo , e vogliamo s'intendano ipso facto ridotte dà ordinarie *à quotidiane* ; siccome di Nostro Ordine , e comando avete già fatto per la Cattedra , e Lettura della Scrittura Sagra : Per l'altra della Fisica esperimentale : Per l'altra della Logica : Per l'altra di Medicina Teorica , che ottenne il Dottore Marco Angelo Marcangeli in occasione , che gli accresceste altri trenta scudi di annuo Salario : Per l'altra dell'Istituta Bottanica : Per l'altra di Matematica : e finalmente per l'altra di Chirurgia , ed Anatomia . Estandosi per esperienza riconosciuto essere affatto impossibile lo spiegare con

con sole sessanta Lezioni , quante sono regolarmente quelle , che si chiamano ordinarie , qualunque sia materia , in modo che gli Scolari ne ricavino profitto , e i Padri di Famiglia ottengano il fine , per cui mandano i loro Figlioli allo Studio .

Di più vogliamo , ordiniamo , e comandiamo , che delle tre Classi , quali compongono l'Università ) lasciando per ora di fare alcuna innovazione fino ad altro nostro miglior provvedimento rispetto alla terza , che chiamasi *delle Arti* ) per quel che appartiene alle altre due Classi di Legge , e di Medicina , nelle quali vi sono al presente alcune Letture del tutto inutili , e superflue , si riformi , e restrinja il numero dei Lettori , come in appresso , cioè riguardo alla Classe legale , nella quale al presente si trovano nove Lettori di numero , & un'altro sopra numero ammesso ultimamente in concorso . Vogliamo , & ordiniamo , che di mano in mano , che andarà vacando qualche Lettura ò per morte , ò per giubilazione , ò in qualunque altro modo , Voi , e Vostrì Successori prò tempore nel Rettorato dobbiate affatto sopprimere , come Noi fin da ora , e per quando succederanno dette vacanze , sopprimiamo affatto le tre Letture , che prima vacaranno , di modoche non abbiano in avvenire à restar in questa Classe , che sei Lettori di numero solamente , cioè uno per le Istituzioni Canoniche , l'altro per le Istituzioni Civili , un'altro per le Istituzioni Criminali , un'altro per il Decreto di Graziano , un'altro per le Pandette , ed un altro per una materia ò Criminale ò Civile , ò Canonica in ogn'anno ad arbitrio Vostro , e de' Vostrì Successori : e nondimeno , perche può darsi il caso , che alcuno di detti sei Lettori di numero resti talvolta legittimamente impedito ò per causa d'infermità , ò per qualche speciale Commissione , che gli sia data dà Noi , ò dà Nostrì Successori , perciò vogliamo , che oltre ai sudetti sei Lettori di numero , vi sia sempre in questa Classe legale un'altro Lettore sopranumero , come vi è al presente , il quale abbia l'obbligo di supplire quante volte occorrerà , coll'ordine del Rettore prò tempore , le veci di quello , ò quelli , che faranno come sopra legittimamente impediti ; con che però per sopranumero non si ammetta mai , che un solo .

Per la medesima ragione vogliamo similmente , e comandiamo , che nella Classe Medica , nella quale al presente si

tro-

trovano sette Lettori di numero , e tre sopranumero ammessi per semplice grazioso rescritto , subito che vacarà ò per morte , ò per giubilazione come sopra , una di esse Letture , la dobbiate affatto sopprimere , come Noidà ora per allora la dichiammo affatto soppresa , ed abolita : Di modo che per l'avvenire di dette antiche Letture non ve ne restino in questa Classe , che sole sei , cioè una per le Istituzioni di Medicina Teorica , un'altra per le Istituzioni di Medicina Pratica , un'altra per le Istituzioni di Bottanica , un'altra per le Istituzioni Chirurgiche , ed Anatomiche ; un'altra per un Trattato di Medicina Teorica , ed un'altra per un Tattato di Medicina Pratica ; ed oltre à queste sei , l'altra , ò sia settima , che noi stessi abbiamo di recente istituita , & aggiunta per le Istituzioni , & esperimenti Chimici con un nuovo assegnamento liberalmente donato à questa Nostra Università di Roma , come apparisce dalla Bolla già da noi segnata , quale sarà registrata in una delle prime Camere nel prossimo Novembre . E che in esecuzione di questa nostra volontà accordiate , come noi benignamente accordiamo , e concediamo al Dottor Niccolò Michelangeli la giubilazione , che egli già dà tanto tempo umilmente domanda nelle forme solite , e consuete ,

Mà perchè in oggi come poc' anzi si è detto , si trovano in detta Classe Medica trè Lettori sopranumero , e noi all'incontro vogliamo , che in avvenire vi sia un solo sopranumero , il quale sia obbligato supplire per quelli di detta sua Classe , che saranno legittimamente impediti , nella stessa maniera , che sopra si è ordinato per la Classe Legale . Perciò vi ordiniamo , e comandiamo , che se mai accaderà , che alcuno dei tre sudetti Lettori sopranumero , ammessi per semplice rescritto , subentri per concorso , come in appresso , in caso di vacanza ad alcuna di dette Letture di numero , ò manchi in altro qualunque modo , non dobbiate ammettere altro sopranumero in luogo di quel che subentrerà , ò mancarà , affinchè questa Classe di Medicina resti in avvenire perpetuamente ristretta à sette Lettori di numero , ed un sol Lettore sopranumero . Non intendiamo per altro con ciò d'escludere l'altro Lettore , ed Oftensore della Bottanica Pratica , che deve invigilare , e sopraintendere alla cura , e direzione dell'Orto Medico sopra il Colle di San Pietro in Montorio , e qui in al-

alcuni tempi dell'Anno far le sue Lezioni , ed Ostenzioni delle Piante tanto nostrali , che Esotiche . Anzi in virtù del presente Nostro Chirografo approviamo , e confermiamo la reintegrazione , che col nostro precedente Oracolo avete fatta di detta distinta Lettura in persona del Padre Abbate Gio: Francesco Maratti Vallombrosano , la quale era stata con publico danno in questi ultimi tempi dismessa , & abbandonata . Vogliamo bensi , che il Lettore sudetto di Botanica Pratica non possa mai passare ad alcuna delle sette Letture di Medicina , che si fanno , e faranno in Sapienza , e molto meno che possa ottare i Salari à quelle destinati , mà debba esser contento del suo particolare assegnamento , che non dovrà mai eccedere l'annua somma di scudi cento venti .

Fillato così in dd. due Classi il numero de' Lettori , volendo Noi provvedere opportunamente all'altro disordine , che fin'ora è nato dal frequente passaggio , che han fatto i Lettori di detti due Classi da una Lettura in un'altra totalmente diversa , e disparata , e quasi per via , e diritto di ozzone , come per esempio dalla Lettura Criminale alla Canoniza , dalla Lettura di Botanica alla Notomia : Vogliamo , ordiniamo , e comandiamo , che per l'avvenire niuna di dette Letture di numero tanto in Legge , quanto in Medicina abbia alcun fisso , e stabile stipendio , ò sia Dote , come anno avuto per lo passato dà qualche tempo à questa parte , specialmente nella Classe legale , mà che in ciascheduna di di dette due Classi tolta qualunque diversità , e distinzione di Letture , e tolto affatto gli emolumenti straordinarj , che si davano à quei , che leggevano le Istituta Legali , e Mediche , gli stipendi , e Salarj di ciascheduno restino in tutto , e per tutto stabiliti nel modo seguente . Cioè i due Lettori più anziani abbiano in ogn'una di dette due Classi annui *scudi quattrocento* per uno : I due meno anziani *scudi trecento* : e gli ultimi *scudi duecento* , quali scudi 200. rispetto al Lettore di Chimica dà Noi nuovamente istituito , si pagaranno con l'assegnamento fattoli à parte in detta Nostra Bolla . Di maniera che dall'anzianità del servizio , e non più dalla diversa qualità , e denominazione delle Cattedre , e Letture dipenda in avvenire il conseguimento del maggiore , ò minor Salario . Per la qual cosa ordiniamo à Voi , & ai Rettori prò tempore Vostri Successori , che tanto nell'una , quanto nell'

nell'altra Classe, subito che accaderà qualche vacanza, per la quale vengano à ricadere i Salari assegnati ad alcuno dei presenti Lettori, dobbiate ridurre proporzionalmente gli stipendi di ciascuno alla somma poco anzistabilità, secondo la propria anzianità, e che intanto, nè prima, nè dopo seguita detta riduzione, permettiate, che alcuno de'presenti Lettori passi dà una Lettura all'altra, giacchè non altrimenti, che restando ciascun di essi sempre fisso, e fermo nella Lettura, alla quale è stato eletto, può sperarisi, che col lungo, e perpetuo studio sulla materia, che gli appartiene, divenga in essa un'eccellen-te Professore.

E perché finora in detta Classe Medica, si davano per Turno à due Lettori, che facevano le due Lezioni quotidiane d'Istituta Teorica, e Pratica scudi 120. per ciascheduno, oltre il solito, e consueto Salario: lo che oggi non è più praticabile dopo essere stati da Voi stabiliti come sopra per ordine nostro tré Lettori con Letture fisse, e quotidiane: Perciò in esecuzione di questo Nostro nuovo regolamento vogliamo, che fin da oggi con detti anni scudi 240., che prima si davano per Turno alli detti due Istitutisti, e dopo giubilato detto Dottor Michelangeli, accresciate, & augmentiate, come Noi in virtù del presente accrescemo, & augmentiamo li soliti Salari dei quattro Lettori più anziani, cioè dei Dottori Alessandro Pafeoli, Francesco Soldati, Cosimo Grilli, e Marcangelo Marangeli in altri scudi 40. annui per ciascheduno, col peso però di leggere quotidianamente nei giorni, che stabilirete nel Calendario; e che li residuali scudi 80. dobbiate assegnarli al Padre Francesco Jacquier Lettore di Fisica esperimentale à compimento degli anni scudi 200., che li furon promessi, quando fu eletto à detta Lettura.

Dichiariamo però con il presente, che per ottare gli stipendi, e Salari maggiori, sebbene l'anzianità sudetta dovrà computarsi dal giorno, che ciascuno farà stato ammesso per Lettore di numero, nondimeno se alcun Lettore in avvenire per qual sivoglia causa fuor di quella d'infermità, intermetterà di leggere in qualche tempo per se stessò, questo tempo più non debba contarsi per l'anzianità sopradetta.

E benchè i due Lettori sopranumerario, cioè uno della Classe Legale, e l'altro della Classe Medica, non debbano mai

avere , ne possano mai pretendere alcun ffilo Stipendio , non-dimeno permettiamo a voi , ed agli altri Rettori pro tempore col precedente nostro oracolo , e de' nostri Successori , secondo le circostanze de' casi , e de' tempi di anche dar loro qualche ricognizione dellli denari dell'Università , che come in appresso avvanzaranno , qualora debbano supplire per una Terzaria intera , o per altro più lungo tempo le veci di qualche Lettore di numero , che sia legitimamente impedito per motivo , e causa d'infermità ; Ma qualora debba un sopranumerario supplir le veci d'un Lettore impedito per qualunque altra causa , che d'infermità ; vogliamo , che allora il denaro si prenda dal salario di quel Lettore , a cui dovrà supplire .

Perche poi a provvedere l'Università per ogni tempo avvenire di Uomini veramente idonei , e di merito distinto , e necessario , che non si ammetta alcun Lettore , che per via di concorso ; Perciò noi inerendo alla nostra Costituzione : *Inter conspicuos*, dei 29. Agosto 1744. Vogliamo , ed ordiniamo , che per ogni futuro tempo non si ammetta nella Sapienza alcun Lettore , che per solo concorso da tenersi nel modo , e forma , che si è praticato ultimamente per la lettura di Logica , e per l'altra di Notomia , il che servirà anche per animare sempre più la gioventù allo studio , mediante la sicurezza di potersi in tal modo acquistare un giusto , ed onesto premio delle proprie fatiche . Riservando a Noi , ed a' nostri Successori , esclusivamente ad ogn'altro , l'arbitrio di elegger qualche Lettore senza concorso , quando vi sia un soggetto così noto , specialmente per le Opere già da lui pubblicate , che non vi sia bisogno fare altra prova della sua abilità . E perche al presente si ritrovano nell'Università i suddetti tre sopranumerarii ammessi senza concorso nella classe Medica , percio ordiniamo a voi , ed ai Rettori pro tempore vostri Successori , che dopo ridotto il numero de' Lettori come sopra , venendo la vacanza di qualcuna delle Letture poc'anzi fissate , e stabilite , dobbiate ciò nonostante chiamare il concorso , e colla nostra approvazione conferir la Lettura , e spedirne la Patente a quello , che dopo il folto rigoroso efame , averà riportato nel segreto Scrutinio maggior quantità di voti . Solamente nel caso , che alcuno de' Lettori già ammessi per sopranumerario ottenga egual numero di voti , dobbiate preferirlo , come fu ordinato negli accennati ultimi

due concorsi; E che lo stesso si osservi sempre in avvenire, anche rispetto ai due soprannumerarij, che dovranno tenersi tanto nella classe Legale, che nella Medica per supplire le veci degl' impediti: quando non siano stati fin da principio ammessi per concorso,

Per lo stesso fine ordiniamo in oltre, è comandiamo a tenore della Costituzione 4. di Leone X. nostro Predecesore, che assumendo in avvenire alcun Lettore altro impiego, o carica, per cui resti impedito di esercitare per se medesimo la sua lettura, questa vachi ipso facto, & ipso jure; E che quante volte un Lettore lascià di leggere, o non sarà pronto a salire in Cattedra all'ora destinata, dobbiate Voi, e vostrì Successori pro tempore assolutamente, e senza riguardo alcuno, ritenergli quella parte di Salario, che corrisponde alla lettura di quel giorno, e così puntarlo tante volte, quante mancarà di leggere, o di esser pronto a leggere, eccettuato il solo caso d'infermità, nel quale, come anche riguardo all'applicazione di tali puntature vogliamo, che si osservi l'Editto da voi pubblicato a' 18. Ottobre 1747. da noi veduto, ed interamente approvato.

Ed essendo un punto di gravissima importanza per il buon regolamento dello studio, e profitto della Gioventù, che ciò che s'insegna da un Lettore in una facoltà, sia di strada, e preparamento all'altra facoltà superiore, e che all'incontro non si consumi il tempo in materie poco utili, o poco adattate all'esigenza de' tempi nostri: Perciò vogliamo, che sia cura vostra principale, e de' Rettori pro tempore lo stabilire in ciascun' anno prima dell'apertura de' nuovi studj non solo il Calendario dell'Università con li giorni, ed ore, nelle quali dovrà leggersi, dandovi anche la facoltà, ed arbitrio di ridurre a due le tre ore del dopo pranzo, se così stimarete più opportuno, ma ancora le materie, che dovrà leggere ciascun Lettore, e l'ordine, e metodo, col quale dovrà leggere. Come pure incarichiamo a voi, ed agli altri Rettori pro tempore di non tralasciare le visite delle Scuole, o per voi stesso, o per mezzo di altri Colleghi almeno una volta la settimana: Lodando noi a tal effetto, ed approvando, che fin dal principio del vostro Rettorato abbiate affunto per consiglio, e per ajuto nelle cose, che appartengono alla buona direzione dell'Università

li soprannominati due vostrì Colleghi , e similmente per le visite delle Scuole sparse per li Rioni di Roma , la buona direzione , delle quali a voi , ed a' vostrì Successori interamente appartiene , l'Avvocato Giuseppe Acevolini , incaricando agli altri vostrì Successori nel Rettorato di fare ancor essi il medesimo anche in esecuzione del Decreto fattone altre volte dal pieno Collegio .

Accioch però i Lettori di ciascuna delle tre Classi restino sempre più animati a servire con attenzione , e puntualità , vogliamo , che non ostante che , secondo l'antico Instituto , di cui si fa memoria ogn'anno nella solenne apertura degli studi , non sono li medesimi condotti , che per determinato tempo di due anni , nondimeno dopo lungo , e puntuale servizio , e dopo aver mostrato il loro zelo per l'utile , e per l'onore della Università , possano sperare dalla Beneficenza Nostra , e de' nostri Successori il beneficio della giubilazione . Ma perchè anche in questa parte è occorso alcune volte qualche disordine , ed abuso ; Volendo pertanto noi provedervi con opportuno regolamento , dichiaramo in primo , che nütin Lettore per lungo tempo , che abbia servito , possa pretendere in rigor di giustizia di essere giubilato , attesa la condotta temporaria di ciascun di essi , in conformità di detto antico stabilimento dell'Università , quale noi lasciamo nel suo vigore . Da poi , ed in secondo luogo dichiaramo , ed ordinamo , che chiedendosi da taluno di essi la grazia della giubilazione , possa questa dargliſi colla seguente diversità , cioè , che quelli , che averanno servito , e letto attualmente nella Sapienza per il tempo continuo di quaranta anni , computato nella stessa maniera che poc'anzi si è detto per l'anzianità , possano essere giubilati senza alcuna diminuzione , o ritenzione dello stipendio , che in quei tempo goderanno secondo la loro anzianità . Quelli poi , che avranno servito sopra i trent'anni , ma non averanno compiuto i quaranta , essendo ammessi da Noi , o da nostri Successori al beneficio della giubilazione , dovranno lasciare del salario , di cui allora goderanno , annui scudi sessanta , e quelli finalmente , che avranno servito sopra i vent'anni , se mai occorrerà , che per ispecial grazia siano giubilati , dovranno lasciare la metà del lor salario , per doversi assegnare in tutto , o in parte , secondo che si crederà convenevole , al nuovo Lettore , che farà eletto in luogo del Giubilato . Il che però , quanto alle due Classi di Legge , e di

Medicina dovrà intenderfi per le glubilazioni , che si faranno dopo ridotti i Lettori al numero come sopra stabilito . Volendo noi , e decretando espressamente , che se alcuno non avrà compiuto venti anni almeno di esatto , e puntual servizio , non debba mai sperare di esser giubilato , affinche sotto il colore di giubilazione , il pubblico denaro destinato per lo studio , ed al mantenimento necessario de' Lettori , non si converta in altre cause disparate , come pur troppo qualche volta è avvenuto con evidente pregiudizio dell'Università .

In questo modo essendosi data da Noi l'opportuna provvidenza da eseguirsi esattamente nell'avvenire per lo buon regolamento dell'Università , e per evitare i disordini , che si erano introdotti ; perche poi e anche necessario di dar provvedimento per le spese , che bisognano per l'Università fudetta ; tanto maggiormente per aver noi già cominciato nella detta Università l'Istituto colle Machine liberalmente donate al medesimo ; e per essergli per nostro comando messo in miglior ordine , e coltura l'Orto Medico , al quale abbiamo similmente donato altre due oncie della vicina acqua Paola , perciò ascendendo il denaro , che bisognarà per li falarj come sopra stabiliti per la Clafè Legale alla somma di scudi mille ottocento annui . Per la Clafè Medica ad altri scudi mille novecento venti , coi quali falarj dd. due Classi , e specialmente la Legale resteranno più abbondantemente provviste , atteso il numero il numero più ristretto dei Lettori , di quel che erano per lo passato . E per la terza Clafè delle Arti ad altri scudi mille , e ottocento , quali destiniamo , ed applichiamo alla medesima li reitanti quattrocento , e ottanta , che avanzaranno fino all'intera somma di scudi sei mila assegnati da tempo antichissimo all'Università anzidetta , ( senza però comprendere l'annuo Reddito di Avignone da noi ultimamente donato , e respattivamente destinato per li falarj delle due Nuove Cattedre , e per le spese degli esperimenti Fisici dome in detta nostra Bolla ) Vogliamo , ed ordinamo , debbano ogn'anno depositarsi nel nostro Monte di Pietà di Roma in conto a parte , e con ordini sottoscritti da Voi , e Vostrì Successori erogarsi , ed impiegarsi per le spese necessarie della medesima , cioe , per quelle dell'Incisore , ed altre , che occorrono nelle ostensioni Anatomiche , per quelle del Machinista , ed altre , che bisognano nelle dimostrazioni , che si fanno ogni quindici

dici giorni di Fisica Esperimental, per mantenimento delle Macchine dell'Istituto, che Voi avete fatto già diporre con buon ordine negli armari fabbricati a tal effetto in una delle Stanze superiori della Sapienza, e per l'annuo accrescimento delle medesime per quelle spese, che occorrono per la miglior cultura, ed accrescimento dell'Orto Medico, per dar, quando si creda convenevole, qualche sovvenimento a quei Lettori, che pubblicheranno in avvenire alle stampe qualche opera da essi composta, per accrescere la libraria, e finalmente per ogni altra cosa, che Voi, e Vostri Successori coll'approvazione degli altri Vostri sudetti Colleghi crederete necessaria, utile, ed opportuna all'Università sudetta, perché così è nostra precisa, e determinata volontà, derogando a tal effetto a qualunque cosa ordinata in contrario da Nostri Predecessori.

Sopra tutto vogliamo, ordiniamo, e comandiamo, che voi, e qualunque altro Rettore pro tempore dobbiate vegliare, ed infilzere, che i Lettori, e Professori, come sono stati per lo passato; sieno per l'avvenire di esempio alla Scolaresca tanto nella sana dottrina, quanto nel buon costume, e che gli Scolari, Bidelli, ed altri qualisivogliano Ministri, Servienti, Subalterni, e dipendenti dell'Università osservino la dovuta modestia, e vivano col santo timor di Dio, tanto dentro la Sapienza, e nel tempo delle Lezioni, quanto anche fuori, per il qual effetto i Nostri Predecessori, e specialmente il detto Leone X. han conceduto al Rettore sopra di essi, e ciascuno di loro ampia giurisdizione Civile, Criminale, e Misericordia; come apparisce dalla Costituzione del nominato Pontefice fra le sue la quarta, alla quale non è stato giammai derogato, e che Noi quando, ne faccia bisogno rinoviamo, e confermiamo. Volendo Noi, che siano puntualmente eseguite le ordinazioni, e proibizioni, che soggliono ogn'anno pubblicarsi con Editti del Rettore pro tempore nella nuova apertura degli studj, come ayete voi fatto col vostro pubblicato a' 18. Ottobre dell'anno scorso 1747. anche col Nostro precedente Oracolo, ed approvazione.

Ordiniamo oltre a ciò, e comandiamo si a Voi, che ai vostri Successori di attendere, e ed invigilare, che l'Università non resti in verun conto pregiudicata ne' suoi beni, dritti, e ragioni di qualisivoglia sorta, o nella libera, e pronta esigenza delle sue rendite, dandovi perciò tutte le facoltà necessarie, ed

N n n n 2

oppo-

opportune ad effetto di costringere sommariamente , & more Camerali tutti , e singuli Inquilini , e Debitori della medesima , come pure dobbiate attendere , ed invigilare , che i Lettori , Scolari , Bidelli , ed altri come sopra non siano defraudati del Privilegio del Foro , e degl'altri privilegi , che sono stati loro conceduti dai Nostri Predecessori , e specialmente dal più volte nominato Leone X. Anzi per sempre più animar i medesimi Lettori , e Scolari oltre gli altri privilegi concedutigli da Nostri Predecessori , quali tutti confermiamo , approviamo , e quando ne faccia bisogno , concediamo di nuovo . Vogliamo di più , ed ordiniamo , che in parità di merito , e requisiti i sudetti Lettori , e Scolari siano preferiti ad ogn'altro nel conseguimento de' Benefici , e Dignità Ecclesiastiche , che si danno per concorso , o che sono di libera collazione della Santa Sede , e rispettivamente nelle Cariche , governi , ed Impieghi pubblici , anche degli Ospedali di questa Nostra Città di Roma , ciascuno secondo la sua professione , e capacità : Al qual effetto , perchè sempre apparisse quali sono quei , che debbono godere de' sudetti privilegi , vogliamo , che in ogni principio dell'anno Scolastico si faccia la matricola , ed elenco di essi Scolari nella maniera , che voi , e Vostri Successori crederete più facile , ed opportuna .

In ultimo affinche questi Nostri Regolamenti abbiano in ogni tempo il loro pieno , e dovuto effetto , vogliamo , che il Nostro Collegio degli Avvocati Consistoriali congregandosi specialmente a tal effetto in fine di ogni Terziaria riconosca se li medesimi sono puntualmente eseguiti , e che il Decano , o altro de Seniori assieme con il Rettore pro tempore riferiscano fedelmente a Noi , e Nostri Successori lo stato preciso della Università , e suoi bisogni . Per lo che incarichiamo a Voi , ed agli'altri Rettori pro tempore , che almeno nelle cose più gravi , e rilevanti di essa Università , ancorche rimesse al Rettore secondo il costume con special rescrutto ; non lasciate mai di prenderne prima il parere , e consiglio del medesimo Collegio .

In esecuzione adunque di quanto si dispone in questo nostro Chirografo , diamo a Voi , ed a Vostri Successori pro tempore ampia , ed amplissima facoltà di dar Ordini , far Decreti , spedir Patenti , pubblicar Notificazioni , et Editti eziandio penali , e far tutt'altro , che crederete necessario , ed opportuno , poiche così è mente , e volontà nostra espresa , volendo , e decretando

do , che al presente Nostro Chirografo dopo che farà firmato di Nostra Mano , benche non ammesso , ne registrato in Camera, non possa mai darsi ne di orrezione , ne di fortezione , ne possa mai opporsi difetto di nostra volontà , ma debba sempre aver il suo pieno effetto , esecuzione , e vigore non ostanti la Costituzione di Pio IV. Nostro Predecessore de registrandis , la Regola della nostra Cancellaria de Jur. quæf. non tollen. le suddette, e qualisivoglia altra Costituzione , ed ordinazione Apostolica , Statuti della nostra Città di Roma , Stili , Ufi , e Consuetudini della Università , ed ognialtra cosa , che faceste in contrario, alle quali tutte , e singule cose avendone qui il tenore per espresso , ed inserto , ampiamente deroghiamo , e così sempre debba giudicarsi , definirsi , ed interpretarsi da qualisivoglia Giudice ordinario , e Delegato , dal Tribunal della piena Camera , e della Rota , dal Illustrissimo Cardinal Camerlengo , e da qualisivoglia Congregazione anche di Illustrissimi Cardinali,togliendo ad essi , ed a ciascuno di loro , ed a qualisivoglia altro ancorche degno di special menzione ogni facoltà di giudicare , o interpretare altrimenti , e dichiarando adesso , per allora irrito , nullo , e di niuno effetto , tuttociò che si attentaſſe in contrario , ancor che circa le cose contenute nel presente Chirografo non siano stati citati , chiamati , ne intesi li Conservatori di Roma , i moderni Lettori della Univerſità , ed ogni altro , che vi avenſe , e pretendeffe di avervi interefſe .

Dato dal Nostro Palazzo &c. 14. Ottobre 1748.

B E N E D I C T U S PP. X I V.

Die 24. Auguſti 1750. fuit exhibitum in Actis Papparoffi  
Not. A. C.

## B E N E D I C T U S P A P A X I V.

*Motu Proprio &c.*

**Q**UAMVIS a tempore antiquissimo, quo Collegium S.N.C. Aulæ Advocatorum institutum fuit, nulla extet satis certa memoria, quod eorum aliquis Habitu Laicali incedens, & more Nobilium Læcorum militari Ense præcinetus, Officium retinuerit Advocacionis Consistorialis, pro quo, inter cætera, etiam qualitas Clericalis indubitate exigitur; eoque minus postquam fel. rec. Alexander PP. VII. Prædecessor Noster Togam peculiarem, atque distinctam tam in privatis, quam in publicis Functionibus eisdem privative indulxit: Quia tamen nuper a nonnullis in dubium revocatum fuerat, utrum Habitum Laicalis per se esset cum dicto Officio incompatibilis, propterea quod Advocati Consistoriales haud raro fuerint Urbis nostræ Conservatores, aliquando Senatores, & quandoque etiam Civitatis nostræ Bononiensis apud S. Sedem Oratores. Idcirco dilecti Filii Decanus. & moderni Advocati Consistoriales in Aula Magna Romani nostri Archigymnasi, quod vulgo Sapientia nuncupatur, more solito Collegialiter, & legitime congregati, ut omnem præcederent super hoc dubitandi occasionem, post maturum rei, ac totius negotii examen, & prævia speciali nostra permissione, præfata antiquissimæ consuetudini merito inhærentes, atque utendo facultatibus jam pridem ipsis competentibus, & per Nos etiam nuperrime confirmatis, decernendi, & ita unanimi voto, & nemine prorsus ex decem, qui Collegio interfuerunt, dissentiente, aut discrepante, sequens decretum per modum declarationis, & quatenus opus sit, etiam novi Statuti ediderunt, ab unoquoque ipsorum propria manu firmatum, atque subscriptum: Die Mercurij 21. Aprilis 1745. Nos infra scripti Decanus, & Collegium S. C. A. Advocatorum in Aula magna nostri Archigymnasi Romane Sapientiæ more solito Collegialiter congregati, inhærendo antiquæ consuetudini, & quatenus opus sit, per viam novi statuti, & utendo facultatibus nobis clementissime attributis, & confirmatis a Sanctissimo Domino Nostro Papa BENEDICTO XIV. in ejus Constitutione nuper edita sub Datum

tum quarto kalen. Septembris 1744. Statuimus, decernimus, & declaramus, Habitum Laicalem esse incompatibilem cum Officio Advocationis Nostræ Consistorialis, atque ideo per assumptionem ejusdem Habitus Laicalis intelligi ipso facto renuntiatum eidem Officio; & ita &c. non solum &c. sed, & omni &c. Thomas Antamorus Decanus: Ludovicus de Valentibus: Joannes Alcevolinus: Nicolaus Maria de Vecchis: Gabriel de Serianis: Julius Cæsar Fagnanus: Virgilius Montecatinus: Clemens Argenvillieres: Philippus Maria Pirellius: Alexander Litta: Nos igitur, qui Collegium prædictum pro nostra in ipsum sincera affectione, ac benevolentia pluribus aliis beneficiis dudum ornavimus, & cumulavimus, ferio considerantes, Togam Consistorialem non ita esse cum Toga Senatoria incompatibilem, ut pro diversitate actuum, & functionum promiscuus utriusque usus conciliari nequeat: Contra vero neque statui Clericali, neque Officio, & functionibus Advocati Consistorialis, neque demum decori ipsius Collegii congruere ullo pacto, aut convenire, quod aliquis iporum Habitum Laicali, atque, ense præcinctus in publicum prodeat, atque incedat. Ac de cætero attentes, Habitum Clericalis usum, Togæque Consistorialis insignem quidem, paucisque admodum, & electis Viris concessam prærogativam nullo unquam tempore impedimento, vel moræ fuisse, quominus ipsi Advocati Consistoriales, qui in Sacris constituti non erant, Nobiles uxores duxerint ex Familiiis etiam primariis, & magnatitiis tam Urbis, quam reliquarum status nostri Ecclesiastici Civitatum: Motu proprio non ad dicti Collegii Advocatorum, seu illius particularium personarum instantiam, sed ex nostra mera liberalitate, & ex certa scientia, ac matura deliberatione præhabita, deque Apostolicæ Potestatis plenitudine Decretum Collegii præinsertum non modo approbamus, & confirmamus, eique tenore presentium inviolabilis firmitatis robur adjicimus; verum insuper pro majori cautela eidem Decreto addentes Motu, & potestate paribus volumus, constituimus, decernimus, & ordinamus, quod statim ac aliquis ex Advocatis Consistorialibus tam presentibus, quam futuris, tam de numero duodenario, seu Titularibus, quam etiam Coadiutoribus sub quacumque forma datis, & constitutis, etiam cum futura successione, prædictum Habitum Laicalem quandocumque assumpserit, & militari ense accinctus

in' publicum prodierit, ipso jure, & ipso facto, absque ulla præecedente monitione, declaratione, vel sententia, ab Officio Advocationis Consistorialis; & respective Coadiutoria perpetuo deciditè censeatur; ita ut Officium prædictum vacet, & respective Coadiutoria cesset eo ipso, non obstantibus Legibus, & Statutis, etiam ipsius Collegii, Ordinationibus, & Constitutionibus Apostolicis, Cancellaria nostræ Regula de jure quæsito non tollendo, cæterisque contrariis quibuscumque. Ut autem, quæ superioris constitutimus, perpetuis futuris temporibus inviolata serventur, eorum exequutionem committimus Ven. Fratribus Nostris Thomæ S. R. E. Cardinali Ruffo nuncupat. Episcopo Ostiensi, & Velerernenzi, ac ejusdem S. R. E. Vice-Cancellario, ac Annibali S. Clementis nuncupat. Episcopo Portuensi S. R. E. Camerario, aliisque ejusdem S. R. E. Cardinalibus Camerario, & Vice-Cancellario pro tempore existentibus cum ampla, & libera facultate statuendi, & decernendi quidquid pro accurata, & omnimoda hujusmodi Decreti, & Ordinationis, & voluntatis exequutione decernendum, & statuendum esse duxerint. Sublata in præmissis quibuscumque Judicibus Ordinariis, & Delegatis etiam Causarum Palatii Apostolici Auditoribus, & Romanæ Ecclesie Cardinalibus aliter judicandi facultate. Nos enim ex nunc irritum, & inane decernimus, si seculis super his a quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoreranter contigerit attentari,

Datum Romæ ex Palatio Nostro Quirinali, hac die 5.  
Maji 1745.

#### B E N E D I C T U S P P. XIV.

Cum Decanus, & moderni Sac. Consistorialis Aulæ Advocati ad conservandam antiquissimam consuetudinem, quæ inter mox dictos Advocatos floruit, a Laicali videlicet Habitū abilinendi, sub die 21. proximi elapsi Mensis Aprilis Collegialiter congregati Decretum ediderint, per quod declararunt, Habitum Laicalem esse incompatibilem cum Officio Advocationis Consistorialis, adeo ut per assumptionem ejusdem Habitū Laicalis intelligatur ipso facto renunciatum eidem Officio, Sanctitas Vestra pro sua erga Collegium Advocatorum prædicto

ctorum benevolentia , condignisque rationibus Decretum ab eis , ut supra , editum , Motu proprio confirmare , & approbare Apoſtolica auctoritate dignatur , & insuper decernere , quod Officium vacet eo ipſo , nunc , & pro tempore existentibus S. R. E. Cardinalibus Camerario , & Vice-Cancellario Exequitoribus designatis ; Cum derogationibus , Clauſulis , & Decretis in præſenti Cedula Motus Proprii latius expressis .

*F I N I S.*







SPECIAL

27 B  
15943



Nelle Francia - - 110 - Carlo v nominò Santa di  
Peggy, d'elica fondò la scuola del Plego -  
~~do they follow~~

In Italia -

In Francia 112 - France diede Langu

In Italia - 112 -

In Inghilterra 114 -

Lotto -

Pierre le Petit Dau -



Per inoltarli nella vera scienza  
Ogni studio ed impegno devi posse;  
Poiché virtù non mai s'acquista senza  
Ad esempio i ~~greci~~<sup>greci</sup> sapienti tosse;  
Di Dio vedrai allor che la dementia  
I frutti più soavi draltri e corretti.  
Dunque, se tutto il bene ti lasci fare,  
Ogni gloria Dio ti soprà dare.



Li 26 luglio '11

Pregiatissimo P. Gennarino

Per la Cappellania di mio figlio  
Giorgio Monaco a voi affidata la celebra-  
zione giusto il conto fatto dal Sig. Luigi  
Salzaria debbono essere celebrate a tutto  
il 31 volgente mese scorsi 5 mesi in 91.  
pari al 15-25 che sarete compiacente  
eseguire la celebrazione e proseguirla  
dal 1° agosto in poi.

Tanti saluti alla famiglia e baciandovi la mano  
con sensi di stima mi proffero

Atto <sup>ma</sup> seror  
Giulia Giaccole



instituto Botanico  
de la Universidad de Madrid  
Universidad Complutense de Madrid  
Madrid - Spain

1. *Spiraea* — ~~the~~ British Libr.  
Boggs - S. Ispina - S. Anglina -  
S. Virens - s. d. Umbelliferae 3.

(Bellidete <sup>P. 39/4</sup>  
Succowitiae)

2. *Lathyrus* Sandwicense -

3. *Saxifraga* — Inglese

4. *Saxifraga* — Lamay

5. *Morus* — Malibon Prof

6. *Populus* — <sup>var.</sup> <sup>Togis (July 178)</sup>  
Togis - Togat - Alain Wengris  
alt. Togat - Togat - Silvestris

7. *Bibbula* (Blandford 1937)

~~for 1863~~  
Botany Committee 36 - 1937

